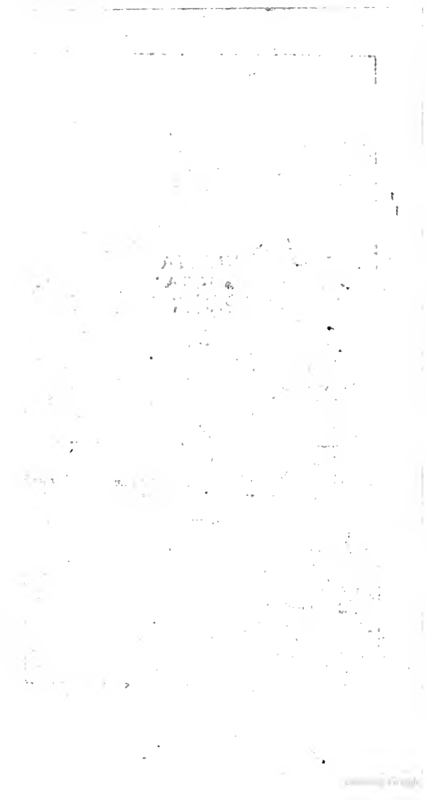

BIBLIOTECA NAZIONALE
VITTORIO EMANUELE
8
23
B
23


BIBLIA
SACRA
Vulgatæ Editionis
SIXTI V.
PONT. MAX.
IUSSU
recognita atque
edita
Versiculis distincta
EGO SVM OSTIVM
Fecit utraque CHRISTVS vnum Eph. 2.
M. Ogier Sculp. Lugd.
LUGDUNI
Sumpt. PETRI GUILLIMIN & ANT. BEAUJOLIN in Vico
Bellæ-Corderiæ. Cum Privil. Regis M.DC.LXXX.

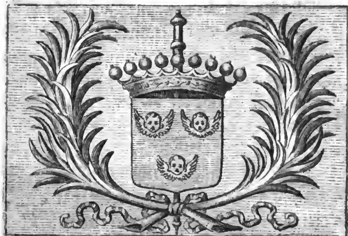


BIBLIA SACRA

Verſiculis diſtincta

ET IN SEX

PARTES DISTRIBUTA.



Sapientissimo Reverendissimóque

DOMINO D. BEDIANO

MORANGE

DOCTORI

ET SOCIO SORBONICO,

ECCLESIÆ LUGDUNENSIS

THEOLOGO,

Sancti Joannis extra muros Genevæ Priori, Comiti de Merin, Illustrissimi D. CAMILLI Archiepiscopi & Comitis Lugdunensis, Galliarum Primatis, in Spiritualibus ac Temporalibus, Vicario Generali.



AUDACEM fecit in desideriis *Typographiam* nostram, VIR ILLUSTRISSIME, singularis humanitas, quâ nuper oblatum

de *piis Desideriis* libellum excepisti; pollicetur sibi maximum pro *Bibliorum sacrorum* voluminibus excusis, amplexum, quæ in parvo *Hermanni Hugonis* libello, tam benevolum experta est receptorem. *Desiderium* majora proferendi peperit *piorum Desideriorum* accepta oblatio. Nec mirum videatur si ejusdem *Typographiæ* in excudendis *Bibliis* repetitus labor, alium quietis portum, quàm sinum *Dominationis Vestræ* quærere non audeat. Quem enim alium Patronum aptiorem & digniorem post CAMILLUM, Archiepiscopum & Primatem Illustrissimum, quàm Vicarium ejus Generalem meritissimum, sibi nuncupare sine crimine præsumeret. Nonnè sacris Ecclesiæ sideribus æternæ veritatis & legis divinæ sacri debentur Codices, cùm ipsis à Domino mysteria populis dispensanda credita sint. Agnovit sanè *Typographia nostra* divinæ Bonitatis erga Diœcesim *Beneficium*; sed & sequuta est, pro viribus suis, in opere *Mysterium*. Agnovit, inquam, *Beneficium*, & vidit, quod qui, ad pulchritudinem Universi, fecit in

cœlis duo Luminaria magna, fecit quoque Deus ad sanctissimæ Lugdunensis Ecclesiæ decôrem duo Luminaria magna : Antistitem sacrum Lugdunensem, & Vicarium ipsius Generalem, *luminare majus*, *luminare minus*, utrumque magnum, quia is, qui *minus* luminare dicitur, magnis tamen & majoribus aliis *majus*. Ille quidem *majus* sacrâ dignitate CAMILLUS, quâ Vicarius ipsius *minus* dicitur; sed non minor officio, non minor obsequio, nec agendi virtute minor apparet : totum siquidem se refundit luminare *majus* in *minus*, Archiepiscopus scilicet Illustrissimus in Vicarium suum meritissimum, cui plenitudinem Potestatis in Spiritualibus & Temporalibus voluntario, non cœco influxu & prudentis electionis consilio commisit & transmisit; ita ut in CAMILLO MORANGELUS sublimatus & in MORANGELO CAMILLUS transfusus appareat, qui *more Angelorum* nonnisi per *Morangelum*, *moribus Angelum* agat; & unde iste luminare *minus* est, ille *majus* : nec ita majus, *Majus* videretur, si tale

Minus non haberet. Non denique *Solis* & *Lunæ* tanta ſunt commercia, tamque fidelis, ob bonum Univerſi, concentus, quanta ſunt inter *Antiſtitem Illuſtriſſimum*, & *Vicarium ejus meritiſſimum*, pro regimine totius Diœceſis, amanda conſortia : ſemper enim inæquali & quaſi invido aſpectu à ſole luna ſplendorem mutuatur; unde plures in luce patitur defectus menſtruos, licèt ipſa fidelis, pro lumine accepto deſurſum, continuum ad inferiora rependat influxum, non ſic, *Vicari Generalis meritiſſime*, ſed quaſi *Parhelium* fideliſſimum, aut *luna* ſemper *plena* inter ſydera Eccleſiaſtica præſidendo luces; nec ullam pateris eclipſim in luminis claritate, pro abſentia ſolis : nullum defectum in regiminis influxu, pro præſentia; quia nullum in acceptæ Poteſtatis plenitudine experiris decrementum; & in hoc quoque mirabilior, quòd cùm luna, de calido ſolis recepto lumine, plus tamen luceat, quàm ardeat: tu verò, *Vir Mirifice*, de collato dignitatis lumine plus *ardes*, quàm *luceas* : doctâ enim humilitate,

& incredibili erga omnes facilitate, Poteſtatis ſplendorem abſcondere ſatagis; ſed erumpunt de corde pleno pia lumina charitatis, quaſi de cauſtico ſpeculo, quibus omnium corda allicis, illuminas, & incendis.

Beneficium agnovit de luminaribus noſtris, de quo gratulentur Superi; nunc autem *Myſterium* imitatur *Typographia:* fecit & ipſa in orbe litterario, ad Eruditorum ſolatium, Bibliorum ſacrorum duo volumina, *majus* & *minus*, quaſi duo luminaria in lucem edidit. Luminari majori, *Archiepiſcopo Illuſtriſſimo, Primati integerrimo & Proregi Vigilantiſſimo* majus volumen conſecravit, nec indignum judicavit ſuis ſacris Infulis oblatum opus. Tu quoque luminare minus, *Doctor inclitiſſime, Eccleſiaſtes Eruditiſſime* & *Vicari Generalis Reverendiſſime*, accipe quod tuum eſt, eadem, ſcilicet, ſed parva Bibliorum volumina, ideo tibi conſona, quia parva, ut faciliùs, *Doctiſſime Eccleſiaſtes*, alios erudiendo ad manum habeas, quod corde geris, quod ore promis, quod mente meditaris. Ipſe enim

palam faciens disciplinam doctrinæ tuæ, in lege testamenti Domini gloriaris.

Parum est quod fecit, multum quod debuit: tibi enim tanquam *Mecenati suo colendissimo*, totum id, quod, est adscribit *Typographia nostra*, immo potius *tua*, siquidem huc usque Doctrinæ & pietatis tuæ typo mandandis operibus utili labore intenta, tuum esse profitetur, quod profecerit, tam in Spiritualibus, quàm in Temporalibus: dum enim tua omnibus fidelibus utilia esse opera comprobantur, sibi quoque multùm esse fructifera necessariò, contigit. Pro continuo igitur emolumento Protectionis tuæ circa Typographiam à nobis recepto, æternum hoc Clientelæ nostræ, ne dedigneris, monumentum, quod dedicant, & Posteritati libenter appendunt

Reverendissimæ Dominationis tuæ

Addictissimi & obsequentissimi
P. Guillimin, & A. Beaujollin.

PRÆFATIO
AD LECTOREM.



N multis magníſque beneficiis, quæ per ſacram Tridentinam Synodum Eccleſiæ ſuæ Deus contulit, id in primis numerandum videtur, quod inter tot Latinas editiones Divinarum Scripturarum, ſolam veterem, ac vulgatam, quæ longo tot ſæculorum uſu in Eccleſia probata fuerat, graviſſimo Decreto authenticam declaravit. Nam, ut illud omittamus, quòd ex recentibus editionibus non paucæ ad hæreſes hujus temporis confirmandas licenter detortæ videbantur: ipſa certè tanta verſionum varietas atque diverſitas, magnam in Eccleſia Dei confuſionem parere potuiſſet. Jam enim hac noſtra ætate illud ferè eveniſſe conſtat, quòd ſanctus Hieronymus tempore ſuo accidiſſe teſtatus eſt, *Præf. in Joſue.* tot ſcilicet fuiſſe exemplaria, quot codices; cùm unuſquiſque pro arbitrio ſuo adderet vel detraheret. Hujus autem veteris ac vulgatæ Editionis tanta ſemper fuit auctoritas, támque excellens præſtantia, ut eam cæteris omnibus Latinis Editionibus longè anteferendam eſſe, apud æquos judices in dubium revocari non poſſet. Qui namque in ea Libri continentur (ut à Majoribus noſtris quaſi per manus traditum nobis eſt) partim ex ſancti Hieronymi tranſlatione, vel emendatione, ſuſcepti ſunt; partim retenti ex antiquiſſima

quadam editione Latinâ, quam ſanctus Hieronymus communem & Vulgatam, S. Auguſtinus Italam, S. Gregorius Veterem tranſlationem appellat. Ac de Veteris quidem hujus ſive Italæ editionis ſinceritate atque præſtantia, præclarum ſancti Auguſtini teſtimonium extat in ſecundo Libro de Doctrina Chriſtiana, ubi Latinis omnibus editionibus, quæ tunc plurimæ circumferebantur, Italam præferendam cenſuit, quòd eſſet, ut ipſe loquitur, verborum tenacior cum perſpicuitate ſententiæ. De ſancto verò Hieronymo multa extant veterum Patrum egregia teſtimonia: cum enim ſanctus Auguſtinus hominem doctiſſimum, ac trium linguarum peritiſſimum vocat; atque ejus tranſlationem ipſorum quoque Hebræorum teſtimonio veracem eſſe confirmat. Eumdem ſanctus Gregorius ita prædicat, ut ejus tranſlationem, quam novam appellat, ex Hebræo eloquio cuncta veriùs transfudiſſe dicat: atque idcircò digniſſimam eſſe, cui fides in omnibus habeatur. Sanctus autem Iſidorus non uno in loco Hieronymianam verſionem ceteris omnibus anteponit, eámque ab Eccleſiis Chriſtianis communiter recipi ac probari affirmat, quòd ſit in verbis clarior, & veracior in ſententiis. Sophronius quoque vir eruditiſſimus, ſancti Hieronymi tranſlationem non Latinis modò, ſed etiam Græcis valdè probari animadvertens, tanti eam fecit, ut Pſalterium & Prophetas ex Hieronymi verſione in Græcum eleganti ſermone tranſtulerit. Porrò qui ſecuti ſunt, viri doctiſſimi, Remigius, Beda, Rabanus, Haymo, Anſelmus, Petrus Damiani,

S. Hieron. in c. 49 Iſa.

S. Auguſt. Lib. 2. Doctr. Chriſtian. c. 15.

ſanct. Greg. Epiſt. Dedicat. ad Leand. c. 5. in fine.

S. Auguſt. ubi ſup.

Lib. 18 de Civit. Dei c. 43.

Lib. 10. Moral. 24

Lib 6 Etym. c. 5.

Richardus, Hugo, Bernardus, Rupertus, Petrus Lombardus, Alexander, Albertus, Thomas, Bonaventura, ceteríque omnes, qui his nongentis annis in Ecclesia floruerunt, sancti Hieronymi versione ita sunt usi, ut ceteræ, quæ penè innumerabiles erant, quasi lapsæ de manibus Theologorum, penitus obsoleverint. Quare non immeritò Catholica Ecclesia, sanctum Hieronymum Doctorem maximum, atque ad Scripturas sacras interpretandas divinitus excitatum, ita celebrat, ut jam difficile non sit illorum omnium damnare judicium, qui vel tam eximij Doctoris lucubrationibus non acquiescunt, vel etiam meliora, aut certè paria, præstare se posse confidunt. Cæterùm ne tam fidelis translatio, támque in omnes partes Ecclesiæ utilis, vel injuria temporum, vel Impressorum incuria, vel temerè emendantium audacia, ulla ex parte corrumperetur, eadem sacrosancta Synodus Tridentina illud Decreto suo sapienter adjecit, ut hæc ipsa vetus ac vulgata Editio emendatissimè, quoad fieri posset, imprimeretur: neque ulli liceret eam sine facultate & approbatione Superiorum excudere. Quo Decreto simul typographorum temeritati ac licentiæ modum imposuit; & Pastorum Ecclesiæ, in tanto bono quàm diligentissimè retinendo & conservando, vigilantiam atque industriam excitavit. Et quamvis insignium Academiarum Theologi in Editione vulgata pristino suo nitori restituenda magna cum laude laboraverint: quia tamen in tanta re nulla potest esse nimia diligentia; & codices manuscripti complures & vetustiores Summi Pontificis jussu

Lib. 1. de Divinis offic. 12.

conquisiti, atque in urbem advecti erant; & demum, quoniam executio generalium Conciliorum, & ipsa Scripturarum integritas ac puritas, ad curam Apostolicæ Sedis potissimùm pertinere cognoscitur: ideò Pius IV. Pontifex Maximus, pro sua in omnes Ecclesiæ partes incredibili vigilantia, lectissimis aliquot sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, aliísque tum Sacrarum litterarum, tum variarum linguarum peritissimis viris, eam provinciam demandavit, ut vulgatam editionem Latinam, adhibitis antiquissimis codicibus manuscriptis, inspectis quoque Hebraicis Græcísque Bibliorum fontibus; consultis denique veterum Patrum commentariis, accuratissimè castigarent. Quod itidem institutum Pius V. prosecutus est. Verùm Conventum illum, ob varias gravissimásque Sedis Apostolicæ occupationes jam dudum intermissum, Sixtus V. divina providentia ad summum Sacerdotium evocatus, ardentissimo studio revocavit, & opus tandem confectum typis mandari jussit. Quod cùm jam esset excusum, & ut in lucem emitteretur, idem Pontifex operam daret, animadvertens non pauca in sacra Biblia præli vitio irrepsisse, quæ iterata diligentia indigere viderentur, totum opus sub incudem revocandum censuit atque decrevit. Id verò cùm morte præventus præstare non potuisset, Gregorius XIV. qui post Urbani VII. duodecim dierum Pontificatum Sixto successerat, ejus animi intentionem executus, perficere aggressus est, amplissimis aliquot Cardinalibus, aliís-

que doctissimis viris, ad hoc iterùm deputatis. Sed eo quoque, & qui illi successit, Innocentio IX. brevissimo tempore de hac luce subtractis; tandem sub initium Pontificatus Clementis VIII. qui nunc Ecclesiæ universæ gubernacula tenet, opus, in quod Sixtus V. intenderat, Deo benè juvante perfectum est. Accipe igitur Christiane Lector, eodem Clemente Summo Pontifice annuente, ex Vaticana Typographia, veterem ac vulgatam sacræ Scripturæ Editionem, quanta fieri potuit diligentia castigatam: quam quidem sicut omnibus numeris absolutam, pro humana imbecillitate affirmare difficile est, ita ceteris omnibus, quæ ad hanc usque diem prodierunt, emendatiorem puriorémque esse minimè dubitandum. Et verò quamvis in hac Bibliorum recognitione, in codicibus manuscriptis, Hebræis Græcísque fontibus, & ipsis veterum Patrum commentariis conferendis, non mediocre studium adhibitum fuerit; in hac tamen pervulgata Lectione, sicut nonnulla consultò mutata, ita etiàm alia quæ mutanda videbantur, consultò immutata relicta sunt: tum quòd ita faciendum esse, ad offensionem populorum vitandam, sanctus Hieronymus non semel admonuit: tum quòd facilè fieri posse credendum est, ut Majores nostri, qui ex Hebræis, & Græcis Latina fecerunt, copiam meliorum & emendatiorum librorum habuerint, quàm ij, qui post illorum ætatem ad nos pervenerunt; qui fortasse, tam longo tempore identidem describendo, mi-

Epist. ad Suniam & Fretellă. Præf. Evăg. ad Damasum.

nus puri atque integri evaserunt: tum denique, quia sacræ congregationi Amplissimorum Cardinalium, aliisque eruditissimis viris ad hoc opus à Sede Apostolica delectis, propositum non fuit, novam aliquam editionem cudere, vel antiquum interpretem ulla ex parte corrigere, vel emendare; sed ipsam veterem ac vulgatam Editionem Latinam, à mendis veterum Librariorum, necnon pravarum emendationum erroribus repurgatam, suæ pristinæ integritati ac puritati, quoad ejus fieri potuit, restituere; eáque restituta, ut quàm emendatissimè imprimeretur juxta Concilij Oecumenici Decretum, pro viribus operam dare. Porrò in hac Editione nihil non canonicum, nihil adscititium, nihil extraneum apponere visum est: atque ea causa fuit, cur Liber III. & IV. Esdræ inscripti, quos inter Canonicos libros sacra Tridentina Synodus non annumeravit, ipsa etiam Manasse regis Oratio, quæ neque Hebraïcè, neque Græcè quidem exstat, neque in manuscriptis antiquioribus invenitur, neque pars est ullius Canonici libri, extra Canonicæ scripturæ seriem posita sint: & nullæ ad marginem concordantiæ (quæ posthac inibi apponi non prohibentur) nullæ notæ, nullæ variæ lectiones, nullæ denique præfationes, nulla argumenta ad librorum initia conspiciantur. Sed sicut Apostolica Sedes industriam eorum non damnat, qui concordantias locorum, varias lectiones, præfationes sancti Hieronymi, & alia id genus in aliis editionibus inseruerunt: ita quoque non prohibet, quin alio genere chara-

cteris in hac ipsa Vaticana editione ejusmodi adjumenta, pro studiosorum commoditate atque utilitate in posterum adjiciantur; ita tamen, ut lectiones variæ ad marginem ipsius Textus minimè annotentur.

CLEMENS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.



UM *sacrorum Bibliorum vulgatæ Editionis Textus, summis laboribus ac vigiliis restitutus, & quàm accuratissimè mendis expurgatus, Benedicente Domino, ex nostra Typographia Vaticana in lucem prodeat; Nos, ut in posterum idem Textus incorruptus, ut decet, conservetur, opportunè providere volentes, auctoritate Apostolica, tenore Præsentium districtius inhibemus, ne intra decem annos, à data Præsentium numerandos, tam citra, quàm ultra montes, alibi quàm in nostra Vaticana Typographia, à quoquam imprimatur. Elapso autem præfato decennio, eam cautionem adhiberi præcipimus, ut nemo hanc sanctarum Scripturarum editionem typis mandare præsumat, nisi habito priùs exemplari in Typographia Vaticana excuso; cujus exemplaris forma, ne minimâ quidem particulâ de Textu mutatâ, ad-*

ditâ, vel ab eo detractâ, nisi aliquid occurrat, quod Typographicæ incuriæ manifestè adscribendum sit, inviolabiliter observetur. Si quis verò Typographus in quibuscumque Regnis, Civitatibus, Provinciis, & locis tam nostræ S. R. E. ditioni in temporalibus subjectis, quàm non subjectis, hanc eandem Sacrarum Scripturarum editionem intra decennium prædictum quoquo modo, elapso autem decennio, aliter quàm juxta hujusmodi exemplar, ut præfertur, imprimere, vendere, venales habere, aut aliàs edere vel evulgare; aut si quis Bibliopola à se vel ab aliis quibusvis, post datam Præsentium, hujus editionis impressos libros, seu imprimendos à præfato restituto & correcto Textu in aliquo discrepantes, seu ab alio, quàm à Typographo Vaticano, intra decennium excusos, pariter vendere, venales proponere, vel evulgare præsumpserit, ultra amissionem omnium librorum, & alias arbitrio nostro infligendas pœnas temporales; etiam majoris excommunicationis sententiam eo ipso incurrat: à qua nisi à Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo constitutus, absolvi non possit. Mandamus itaque universis & singulis, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, cæterisque Ecclesiarum & locorum etiam regularium Prælatis, ut præsentes litteras in suis quisque Ecclesiis & Iurisdictionibus ab omnibus inviolatè perpetuò observari curent ac

faciant. Contradictores per Censuras Ecclesiasticas, aliáque opportuna juris & facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis; Non obstantibus constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac in Generalibus, Provincialibus, vel, Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus, ac quarumcumque Ecclesiarum, Ordinum, Congregationum, Collegiorum, atque Universitatum, etiam studiorum generalium juramento, confirmatione Apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, ac privilegiis indultis, ac litteris Apostolicis in contrarium quomodocumque emanatis; & emanandis: quibus omnibus ad hunc effectum latissimè derogamus, ac derogatum esse decernimus. Volumus autem, ut Præsentium transumptis etiam in ipsis voluminibus impressis eadem, in judicio & extra, fides ubique adhibeatur, quæ ipsis Præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Dat. Romæ, apud Sanctum Petrum, sub Annulo Piscatoris, die IX. *Novembris* M. D. XCII. *Pontificatus nostri anno* I.

M. VESTRIUS BARBIANUS.

DE CANONICIS Scripturis Decretum ex Concilio Tridentino,

SESSIONE QUARTA.

SACROSANCTA, Oecumenica & generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitimè congregata, præsidentibus in ea eisdem tribus Apostolicæ Sedis Legatis, hoc sibi perpetuò ante oculos proponens, ut sublatis erroribus, puritas ipsa Evangelij in Ecclesia conservetur.

Et infrà:

Sacrorum verò librorum Indicem huic Decreto adscribendum censuit, ne cui dubitatio suboriri possit, quinam sint, qui ab ipsa Synodo suscipiuntur. Sunt verò infrascripti: Testamenti veteris, Quinque Moysi, id est, Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium: Josue, Judicum, Ruth: Quatuor, Regum: Duo Paralipomenon: Esdræ primus, & secundus, qui dicitur Nehemias: Tobias, Judith, Esther, Job, Psalterium Davidicum centum quinquaginta Psalmorum, Parabolæ, Ecclesiastes, Canticum Canticorum, Sapientia, Ecclesiasticus, Isaias, Jeremias cum Baruch, Ezechiel, Daniel: Duodecim Prophetæ minores: id est, Osea, Joël, Amos, Abdias, Jonas, Michæas, Nahum, Habacuc, Sophonias, Ag-

plari harum Præsentium initio aut calci prædicti libri apposito fides habeatur perinde atque Præsentibus. Jubemus ergo Apparitores nostros, aut eorum unum ad hoc requisitum, nullâ aliâ petitâ facultate, in hac parte, oppositionibus, appellationibus, cæterisque contrariis quibuscumque non obstantibus, munus suum obire: sic enim Nobis placitum. Datum in Regio nostro sancti Germani Palatio, dicto en Laye, die secundo Julij, anno millesimo sexcentesimo septuagesimo nono, Regni nostri trigesimo-septimo.

De mandato Regio,

LE PETIT.

Præscriptum in actis Communitatis Bibliopolarum, & Typographorum Parisiensium, Augusti primo, Anno Domini 1679. juxta Senatusconsultum diei 8. Aprilis, anni 1653. & Privati Consilij decretum 27. Februarij 1665.

COUTEROT, Synd.

Desiit Prelum 30. *Aprilis* 1680.

Suppeditata sunt Exemplaria.

PENTATEUCHUM
MOYSI,
Nempe

GENESIS,
EXODUS,
LEVITICUS,
NUMERI,
DEUTERONOMIUM.

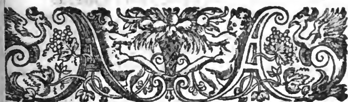
LIBER

gæus, Zacharias, Malachias, Duo Machabæorum, primus, & ſecundus. Teſtamenti Novi: Quatuor Evangelia, ſecundùm Matthæum, Marcum, Lucam, & Joannem: Actus Apoſtolorum à Luca Evangeliſta conſcripti: Quatuordecim Epiſtolæ Pauli Apoſtoli; Ad Romanos, duæ ad Corinthios, ad Galatas, ad Epheſios, ad Philippenſes, ad Coloſſenſes, duæ ad Theſſalonicenſes, duæ ad Timotheum, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos: Petri Apoſtoli duæ: Joannis Apoſtoli tres: Jacobi Apoſtoli una: Judæ Apoſtoli una: & Apocalypſis Joannis Apoſtoli. Si quis autem libros ipſos integros cum omnibus ſuis partibus, prout in Eccleſia Catholica legi conſueverunt, & in veteri vulgata Latina editione habentur, pro ſacris & canonicis non ſuſceperit, & traditiones prædictas ſciens & prudens contempſerit, anathema ſit.

PRIVILEGIUM REGIS.

LUDOVICUS DEI GRATIA GALLIÆ ET NAVARRÆ REX, Chariſſimis noſtris Conſiliariis, Supremæ Curiæ Senatoribus, ſupplicum libellorum Regiæ noſtræ Curiæ Magiſtris, Ballivis, Seneſchallis, Præfectis, eorúmque Legatis, & quibuſcumque aliis Judicibus & Adminiſtris, ſalutem dicimus. Nobis humiliter expoſitum fuit à parte dilecti noſtri PETRI GUILLIMIN, Bibliopolæ & Typographi urbis

nostræ Lugdunensis, se cupere typis edere Librum insequentem *Biblia Sacra vulgata Editionis Sixti V. jussu recognita, & Clementis VIII. auctoritate edita, distincta versiculis, &c.* Cui operi magnos impendit sumptus, quos recuperare vix posset, si quicumque alius Bibliopola aut Typographus prædictum Librum juxta ejus exemplar imprimendum susciperet: & ideo necessarias ad hoc auctoritatis nostræ litteras enixè postulat. Quapropter Nos ejus votis annuentes, ipsi hunc Librum quo libuerit charactere, volumine & forma typis mandare concedimus Præsentibus, idque per decennium, à die quo primùm è prelo nostrarum vi litterarum exierit; interdicentes ne quis Bibliopola Typographusve, aut alius quicumque cujuscumque autoritatis, eo currente tempore, in locis nostræ ditionis, sub quocumque quæsito prætextu, absque ejus licentia, vel ab ipso jus habentium, imprimere aut imprimi curare, aut vendere ausu temerario præsumat, sub amissionis Exemplarium pœna, nec non ter mille librarum mulcta, mediæ nobis, alteriùs verò partis Xenodochio universali, ab unoquoque transgressorum statim persolvendæ, cum indemnitate dicti exponentis: hac lege ut dicti libri duo Exemplaria in publica Bibliotheca nostra, tertium in Musæo nostro castelli Luparæ, quartum in Bibliotheca dilecti nostri Equitis Domini le Tellier, deponere teneatur: aliàs irritum hoc nostrum esse Privilegium volumus. Mandamus itaque vobis, uti per vos ipsi frui liceat jure suo pacificè & omnimodè; & ut ne sitis impedimento, sed auxilio. Volumus autem ut Exem-



LIBER GENESIS, HEBRAICE BERESITH.

CAPUT PRIMUM.

De Mundi Creatione, Rerum creatarum distinctione & ornatu, déque hominis Formatione, cui subjecit Deus omnia quæ creaverat.



IN principio creavit Deus cælum & terram. A *Psal.* 32. *b.* 6. 135. *a.* 5. *Eccl.* 18. *a.* 1 *Act.* 14. *c.* 14. 17. *e.* 24. * *Heb.* 11. *a.* 3

2 Terra autem erat inanis & vacua, & tenebræ erant super faciem abyssi: & Spiritus Dei ferebatur super aquas.

3 Dixítque Deus: * Fiat lux. Et facta est lux.

4 Et vidit Deus lucem quòd esset bona: Et divisit lucem à tenebris.

5 Appellavítque lucem Diem, & tenebras

Noctem: Factúmque est vespere & manè, dies
unus.

6 Dixit quoque Deus [illegible] Firmamen-
tum in medio aquarum: & dividat aquas ab
aquis.

7 Et fecit Deus firmamentum, divisítque
*Psa. aquas quæ erant sub firmamento, ab his * quæ
135.a. erant super firmamentum. Et factum est ita.
6.148.
a. 4. 8 Vocavítque Deus firmamentum, Cæ-
Iere. lum: & factum est vespere & manè, dies se-
10. b. cundus.
12.51.
b. 15. 9 Dixit verò Deus: Congregentur aquæ,
B quæ sub cælo sunt, in locum unum: & appareat
arida. Et factum est ita.

* Iob. 10 Et vocavit Deus aridam, * Terram, con-
38.a.4 gregationésque aquarum appellavit Maria. Et
Psal.
32. b. vidit Deus quòd esset bonum.
7.88. 11 Et ait: Germinet terra herbam virentem
b. 12. & facientem semen, & lignum pomiferum fa-
135.
a. 6. ciens fructum juxta genus suum, cujus semen in
semetipso sit super terram. Et factum est ita.

12 Et protulit terra herbam virentem, & fa-
cientem semen juxta genus suum, lignúmque
faciens fructum, & habens unumquodque se-
mentem secundùm speciem suam. Et vidit Deus
quòd esset bonum.

13 Et factum est vespere & manè, dies tertius.

14 Dixit autem Deus: Fiant luminaria in fir-
mamento cæli, & dividant diem ac noctem, &
*Psa. sint * in signa & tempora, & dies & annos:
135. 15 Ut luceant in firmamento cæli, & illu-
a. 7. minent terram. Et factum est ita.

16 Fecítque Deus duo luminaria magna: lu-
minare majus, ut præesset diei: & luminare mi-
nus, ut præesset nocti: & stellas.

17 Et posuit eas in firmamento cæli, ut lu-
cerent super terram,

18 Et præessent diei ac nocti, & dividerent
lucem ac tenebras. Et vidit Deus quòd esset
bonum.

19 Et factum est vespere & manè, dies quartus. C

20 Dixit etiam Deus: Producant aquæ reptile
animæ viventis, & volatile super terram sub fir-
mamento cæli.

21 Creavítque Deus cete grandia, & omnem
animam viventem atque motabilem, quam pro-
duxerant aquæ in species suas, & omne volatile
secundùm genus suum. Et vidit Deus quòd
esset bonum.

22 Benedixítque eis, dicens: Crescite, &
multiplicamini, & replete aquas maris: avésque
multiplicentur super terram.

23 Et factum est vespere & manè, dies quintus.

24 Dixit quoque Deus: Producat terra ani-
mam viventem in genere suo, jumenta, & repti-
lia, & bestias terræ secundùm species suas. Fac-
túmque est ita. * *inf.*

25 Et fecit Deus bestias terræ juxta species *5.a.1. 9.a.6.*
suas, & jumenta & omne reptile terræ in genere *1.Cor.*
suo. Et vidit Deus quòd esset bonum. *11.b.*

26 Et ait: Faciamus hominem * ad imaginem *7.Col. 3.b.*
& similitudinem nostram: & præsit piscibus *10.*
maris, & volatilibus cæli, & bestiis, universæque * *Sap.*
terræ, omníque reptili quod movetur in terra. *2.c. 23.*

27 Et creavit Deus hominem ad imaginem *Eccl.*
suam: * ad imaginem Dei creavit illum, * mas- *17.a. 1.*
culum & feminam creavit eos. * *Mat*

28 Benedixítque illis Deus, & ait: * Cresci- *19.a.4*
te, & multiplicamini, & replete terram, & sub- * *Inf.*
jicite eam, & dominamini piscibus maris, & vo- *8.c.17. 9.a.1*

latilibus cæli, & universis animantibus, quæ
moventur super terram.
D 29 Dixítque Deus: Ecce dedi vobis omnem
herbam afferentem semen super terram, & uni-
versa ligna quæ habent in semetipsis sementem
* Inf. generis sui, * ut sint vobis in escam:
9. a. 3. 30 Et cunctis animantibus terræ, omníque
volucri cæli, & universis quæ moventur in ter-
ra, & in quibus est anima vivens, ut habeant ad
vescendum. Et factum est ita.
*Ecc. 31 * Vidítque Deus cuncta quæ fecerat: &
39. b. erant valdè bona. Et factum est vespere, & ma-
21. nè, dies sextus.
Mar.
7. d.
37.

CAPUT II.

Deus, completo sex diebus opificio, septimo quiescit, cui & benedixit: hominem in Paradisum variis arboribus fructiferis, ac fluminibus insignitum posuit, cui Evam ex ipsius costa in adjutorium formavit, ac matrimonium instituit.

A 1 IGitur perfecti sunt cæli & terra, & omnis
ornatus eorum.
2 Complevítque Deus die septimo opus
*Exo. suum quod fecerat: & * requievit die septimo
20. b. ab universo opere quod patrarat.
31. 31. 3 Et benedixit diei septimo: & sanctifica-
d. 17. vit illum: quia in ipso cessaverat ab omni opere
Deut.
5. b. suo quod creavit Deus ut faceret.
14. 4 Istæ sunt generationes cæli & terræ, quan-
Hebr.
4. b. 4. do creata sunt, in die quo fecit Dominus Deus
cælum & terram.
5 Et omne virgultum agri antequam orire-
tur in terra, omnémque herbam regionis prius-
quàm germinaret: non enim pluerat Dominus
Deus super terram, & homo non erat qui ope-
raretur terram.

6 Sed fons aſcendebat è terra, irrigans uni-
verſam ſuperficiem terræ.
7 Formavit igitur Dñs Deus hominem de limo B
terræ, & inſpiravit in faciem ejus ſpiraculum vi-
tæ, & * factus eſt homo in animam viventem. * 1.
8 Plantaverat autem Dominus Deus Para- Cor.
diſum voluptatis à principio: in quo poſuit ho- 15. f.
minem quem formaverat. 45.
9 Produxítque Dominus Deus de humo
omne lignum pulchrum viſu, & ad veſcendum
ſuave: lignum etiam vitæ in medio Paradiſi,
lignúmque ſcientiæ boni & mali.
10 Et fluvius egrediebatur de loco volupta-
tis ad irrigandum Paradiſum, qui inde dividi-
tur in quatuor capita.
11 Nomen * uni Phiſon: ipſe eſt qui circuit * Ecc.
omnem terram Hevilath, ubi naſcitur aurum: 24. c.
12 Et aurum terræ illius optimum eſt: ibi 35.
invenitur bdellium, & lapis onychinus.
13 Et nomen fluvij ſecundi Gehon: ipſe eſt
qui circumit omnem terram Æthiopiæ.
14 Nomen verò fluminis tertij, Tygris: ipſe
vadit contra Aſſyrios. Fluvius autem quartus,
ipſe eſt Euphrates.
15 Tulit ergo Dominus Deus hominem, & C
poſuit eum in paradiſo voluptatis, ut operare-
tur & cuſtodiret illum:
16 Præcepítque ei dicens: Ex omni ligno
paradiſi comede:
17 De ligno autem ſcientiæ boni & mali ne
comedas, in quocumque enim die comederis
ex eo, morte morieris.
18 Dixit quoque Dominus Deus: Non eſt
bonum eſſe hominem ſolum: faciamus ei adju-
torium ſimile ſibi.

19 Formatis igitur, Dominus Deus, de humo cunctis animantibus terræ, & universis volatilibus cæli, adduxit ea ad Adam, ut videret
Psal. quid vocaret ea: * omne enim quod vocavit
147. Adam animæ viventis, ipsum est nomen ejus.
D 20 Appellavítque Adam nominibus suis cuncta animantia, & universa volatilia cæli, & omnes bestias terræ: Adæ verò non inveniebatur adjutor similis ejus.

21 Immisit ergo Dominus Deus soporem in Adam: cúmque obdormisset, tulit unam de costis ejus, & replevit carnem pro ea.

22 Et ædificavit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam, in mulierem: & adduxit eam ad Adam.

* 1. 23 Dixítque Adam: * Hoc nunc, os ex ossi-
Cor. bus meis, & caro de carne mea: hæc vocabitur
11. b. 9. Virago, quoniam de viro sumpta est.
Mat. 24 Quamobrem relinquet homo patrem
19. a. 5. suum, & matrem, & adhærebit uxori suæ: *
Mar. & erunt duo in carne una.
10. a. 7. 25 Erat autem uterque nudus, Adam scili-
*Eph. 5. g. 31. cet & uxor ejus: & non erubescebant.

CAPUT III.

* 1. *Cor.* 6 *d.* 16. *Serpentis astutia, primi parentes Dei præceptum transgrediuntur, Messias orbi promittitur; atque indicta singulis pœna, è paradiso pelluntur.*

A 1 Sed & serpens erat callidior cunctis animátibus terræ quæ fecerat Dominus Deus. Qui dixit ad mulierem: Cur præcepit vobis Deus ut non comederetis de omni ligno paradisi?

2 Cui respondit mulier: De fructu lignorum, quæ sunt in paradiso, vescimur:

3 De fructu verò ligni, quod est in medio paradisi, præcepit nobis Deus ne comederemus,

& ne tangeremus illud, ne fortè moriamur.
4 Dixit autem serpens ad mulierem: * Ne- * 2.
quaquam morte moriemini. Cor.
5 Scit enim Deus quòd in quocumque die 11.a.3.
comederitis ex eo, aperientur oculi vestri: &
eritis sicut dij, scientes bonum & malum.
6 Vidit igitur mulier quòd bonum esset lig-
num ad vescendum, & pulchrum oculis, aspec-
túque delectabile: & tulit de fructu illius, & * * Eccl.
comedit: dedítque viro suo, qui comedit. 25. d.
7 Et aperti sunt oculi amborum: cúmque 33. 1.Tim.
cognovissent se esse nudos, consuerunt folia fi- 2.d.14
cus, & fecerunt sibi perizomata.
8 Et cùm audissent vocem Domini Dei de- B
ambulantis in paradiso ad auram post meridiem,
abscondit se Adam & uxor ejus à facie Domini
Dei in medio ligni paradisi.
9 Vocavítque Dominus Deus Adam, & di-
xit ei: Ubi es?
10 Qui ait: Vocem tuam audivi in paradiso:
& timui eò quòd nudus essem: & abscondi me.
11 Cui dixit: Quis enim indicavit tibi quòd
nudus esses, nisi quòd ex ligno de quo præcepe-
ram tibi ne comederes, comedisti?
12 Dixítque Adam: mulier quam dedisti
mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi.
13 Et dixit Dominus Deus ad mulierem:
Quare hoc fecisti? Quæ respondit: Serpens de-
cepit me, & comedi.
14 Et ait Dominus Deus ad serpentem: Quia C
fecisti hoc, maledictus es inter omnia animan-
tia, & bestias terræ: super pectus tuum gradie-
ris, & terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ.
15 Inimicitias ponam inter te & mulierem,
& semen tuum & semen illius: ipsa conteret

caput tuum, & tu insidiaberis calcaneo ejus:
16 Mulieri quoque dixit: Multiplicabo
ærumnas tuas, & conceptus tuos: in dolore pa-
* 1. ries filios, & sub viri potestate eris, * & ipse
Cor. dominabitur tui.
14. g. 34. 17 Adæ verò dixit: Quia audisti vocem uxo-
ris tuæ, & comedisti de ligno, ex quo præcepe-
ram tibi, ne comederes, maledicta terra in ope-
re tuo: in laboribus comedes ex ea cunctis die-
bus vitæ tuæ.
18 Spinas & tribulos germinabit tibi, & co-
medes herbam terræ.
D 19 In sudore vultus tui vescêris pane, do-
nec revertaris in terram de qua sumptus es: quia
pulvis es, & in pulverem revertêris.
20 Et vocavit Adam nomen uxoris suæ He-
va: eò quòd mater esset cunctorum viventium.
21 Fecit quoque Dominus Deus Adæ &
uxori ejus tunicas pelliceas, & induit eos:
22 Et ait: Ecce Adam quasi unus ex nobis
factus est, sciens bonum & malum: nunc ergo
ne fortè mittat manum suam, & sumat etiam de
ligno vitæ, & comedat, & vivat in æternum.
23 Et emisit eum Dominus Deus de paradi-
so voluptatis, ut operaretur terram, de qua sum-
ptus est.
24 Ejecítque Adam, & collocavit ante para-
disum voluptatis Cherubim, & flammeum
gladium atque versatilem, ad custodiendam
viam ligni vitæ.

Caput IV.

Adam ex Eva gignit Cain & Abel: Impius Cain pium Abel fratrem occidit, & à Deo punitus, ac profugus vitam agens, Henoch genuit, sed & Adam Seth generavit, cui natus est Enos.

1 ADam verò cognovit uxorem suam He- A
vam: quæ concepit & peperit Cain, di- Heb.
cens: Possedi hominem per Deum, 11.a.4.
2 Rursúmque peperit fratrem ejus Abel. Fuit
autem Abel pastor ovium, & Cain agricola.
3 Factum est autem post multos dies ut offerret Cain de fructibus terræ munera Domino.
4 Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui, & de adipibus eorum: & respexit Dominus ad Abel, & ad munera ejus.
5 Ad Cain verò, & ad munera illius non respexit: iratúsque est Cain vehementer, & concidit vultus ejus.
6 Dixítque Dominus ad eum: Quare iratus es? & cur concidit facies tua?
7 Nonne si benè egeris, recipies: sin autem B
malè, statim in foribus peccatum aderit? sed sub te erit appetitus ejus, & tu dominaberis illius.
8 Dixítque Cain ad Abel fratrem suum:
Egrediamur foras. Cúmque essent in agro, consurrexit Cain adversùs fratrem suum Abel, & * * Sap.
interfecit eum. 10. a.
9 Et ait Dominus ad Cain: Ubi est Abel 3.
frater tuus? Qui respondit: Nescio. Num cus- Mat.
tos fratris meì sum ego? 23. d.
35.
10 Dixítque ad eum: Quid fecisti? vox san- 1. Ioã.
guinis fratris tui clamat ad me de terra. 3.b.12.
Iudæ
11 Nunc igitur maledictus eris super terram, b.11.
quæ aperuit os suum, & suscepit sanguinem fratris tui de manu tua.
12 Cùm operatus fueris eam, non dabit tibi

fructus suos: vagus & profugus eris super terrã.
13 Dixítque Cain ad Dominum: Major est iniquitas mea, quàm ut veniam merear.
C 14 Ecce ejicis me hodie à facie terræ, & à facie tua abscondar, & ero vagus & profugus in terra: omnis igitur qui invenerit me, occidet me.
15 Dixítque ei Dominus: Nequaquam ita fiet, sed omnis qui occiderit Cain, septuplum punietur. Posuítque Dominus Cain, signum, ut non interficeret eum omnis qui invenisset eum.
16 Egressúsque Cain à facie Domini, habitavit profugus in terra ad orientalem plagã Eden.
17 Cognovit autem Cain uxorem suam, quæ concepit & peperit Henoch; & ædificavit civitatem, vocavítque nomen ejus ex nomine filij sui, Henoch.
18 Porrò Henoch genuit Irad, & Irad genuit Maviaël, & Maviaël genuit Mathusaël, & Mathusaël genuit Lamech.
19 Qui accepit duas uxores, nomen uni Ada, & nomen alteri Sella.
20 Genuítque Ada Jaber, qui fuit pater habitantium in tentoriis, atque pastorum.
D 21 Et nomen fratris ejus Jubal: ipse fuit pater canentium cithara & organo.
22 Sella quoque genuit Tubalcain qui fuit malleator, & faber in cuncta opera æris & ferri. Soror verò Tubalcain, Noëma.
23 Dixítque Lamech uxoribus suis Adæ & Sellæ. Audite vocem meam uxores Lamech, auscultate sermonem meum: quoniam occidi virum in vulnus meum, & adolescentulum in livorem meum.
24 Septuplum ultio dabitur de Cain: de Lamech verò septuagies septies.

25 Cognovit quoque adhuc Adam uxorem
ſuam: & peperit filium, vocavítque nomen ejus
Seth, dicens. Poſuit mihi Deus ſemen aliud pro
Abel, quem occidit Cain.
26 Sed & Seth natus eſt filius quem vocavit
Enos: iſte cœpit invocare nomen Domini.

CAPUT V.

Texitur genealogia Adæ ac poſterorum per Seth, annique vitæ ipſorum uſque ad Noë.

1 HIc eſt liber generationis Adam. In die A
qua creavit Deus hominem, * ad ſimili- * Sup.
tudinem Dei fecit illum; 1.d.27
2 Maſculum & fœminam creavit eos, & be- Infr. 9.b.6.
nedixit illis: & vocavit nomen eorum Adam, in Sap.2.
die quo creati ſunt. d.23.
3 Vixit autem Adam centum triginta annis, Eccl. 17.a.
& genuit ad imaginem, & ſimilitudinem ſuam; 1.
vocavítque nomen ejus Seth.
4 Et facti ſunt dies * Adam, poſtquam genuit * 1.
Seth, octingenti anni: genuítque filios & filias. Par.1.
5 Et factum eſt omne tempus quod vixit a.1.
Adam, anni nongenti triginta, & mortuus eſt.
6 Vixit quoque Seth centum quinque an-
nis, & genuit Enos.
7 Vixítque Seth poſtquam genuit Enos, oc-
tingentis ſeptem annis, genuítque filios & filias.
8 Et facti ſunt omnes dies Seth nongento- B
rum duodecim annorum, & mortuus eſt.
9 Vixit verò Enos nonaginta annis, & ge-
nuit Cainan.
10 Poſt cujus ortum vixit octingentis quin-
decim annis & genuit filios & filias.
11 Factíque ſunt omnes dies Enos nongenti
quinque anni, & mortuus eſt.

12 Vixit quoque Cainan ſeptuaginta annis; & genuit Malaleel.

13 Et vixit Cainan poſtquam genuit Malaleel, octingentis quadraginta annis, genuítque filios & filias.

14 Et facti ſunt omnes dies Cainan nongenti decem anni, & mortuus eſt.

15 Vixit autem Malaleel ſexaginta quinque annis, & genuit Jared.

16 Et vixit Malaleel poſtquam genuit Jared, octingẽtis triginta annis:& genuit filios & filias.

17 Et facti ſunt omnes dies Malaleel octingenti nonaginta quinque anni, & mortuus eſt.

18 Vixítque Jared centum ſexaginta duobus annis, & genuit Henoch.

C 19 Et vixit Jared poſtquam genuit Henoch, octingentis annis,& genuit filios & filias.

20 Et facti ſunt omnes dies Jared nongenti ſexaginta duo anni, & mortuus eſt.

Eccl. 44. c. 16. 21 Porrò Henoch vixit ſexaginta quinque annis, & genuit Mathuſalam.

Hebr. 11. a. 5. 22 Et ambulavit Henoch cum Deo,& vixit, poſtquam genuit Mathuſalam, trecentis annis, & genuit filios & filias.

23 Et facti ſunt omnes dies Henoch trecenti ſexaginta quinque anni.

24 Ambulavítque cum Deo, & non apparuit: quia tulit eum Deus.

25 Vixit quoque Mathuſala centum octoginta ſeptem annis, & genuit Lamech.

26 Et vixit Mathuſala,poſtquam genuit Lamech, ſeptingentis octoginta duobus annis, & genuit filios & filias.

D 27 Et facti ſunt omnes dies Mathuſala nongenti ſexaginta novem anni, & mortuus eſt.

28 Vixit autem Lamech centum octoginta
duobus annis, & genuit filium:
29 Vocavitque nomen ejus Noë, dicens: Iste
consolabitur nos ab operibus & laboribus manuum
nostrarũ, in terra cui maledixit Dominus.
30 Vixitque Lamech postquam genuit Noë,
quingentis nonaginta quinque annis, & genuit
filios & filias.
31 Et facti sunt omnes dies Lamech septingenti
septuaginta septem anni, & mortuus est.
Noë verò cum quingentorum esset annorum,
genuit Sem, Cham, & Japheth.

CAPUT VI.

Hominis peccata fuere diluvij causa: Noë tamen justus inventus est, cui arca fabricanda mandatur, in qua ipse & cunctorum animantium genera serventur.

1 CUmque cœpissent homines multiplicari A
super terram, & filias procreassent,
2 Videntes filij Dei filias hominum quod
essent pulchræ, acceperunt sibi uxores ex omnibus,
quas elegerant.
3 Dixitque Deus: Non permanebit spiritus
meus in homine in æternum, quia caro est:
eruntque dies illius centum viginti annorum.
4 Gigantes autem erant super terram in diebus
illis: postquam enim ingressi sunt filij Dei
ad filias hominum, illæque genuerunt, isti sunt
potentes à sæculo viri famosi.
5 Videns autem Deus quòd multa malitia
hominum esset in terra, & * cuncta cogitatio * Inf.
cordis intenta esset ad malum omni tempore, 8. d.
6 Pœnituit eum quòd hominem fecisset in 21. Mat.
terra. Et tactus dolore cordis intrinsecus, 15. c.
7 Delebo, inquit, hominem, quem creavi à 19.
facie terræ, ab homine usque ad animantia, à B

reptili usque ad volucres cæli: pœnitet enim me
fecisse eos.
8 Noë verò invenit gratiam coram Domino.
*Eccl 44. c. 17. 9 Hæ sunt generationes Noë: * Noë vir jus-
tus atque perfectus fuit in generationibus suis,
cum Deo ambulavit.
10 Et genuit tres filios Sem, Cham, & Japheth.
11 Corrupta est autem terra coram Deo, &
repleta est iniquitate.
12 Cúmque vidisset Deus terram esse cor-
ruptam (omnis quippe caro corruperat viam
suam super terram)
C 13 Dixit ad Noë: Finis universæ carnis ve-
nit coram me: repleta est terra iniquitate à facie
eorum, & ego disperdam eos cum terra.
14 Fac tibi arcam de lignis lævigatis: man-
siunculas in arca facies, & bitumine linies in-
trinsecus & extrinsecus.
15 Et sic facies eam: Trecentorum cubito-
rum erit longitudo arcæ, quinquaginta cubito-
rum latitudo, & triginta cubitorũ altitudo illius.
16 Fenestram in arca facies, & in cubito con-
summabis summitatem ejus: ostium autem ar-
cæ pones ex latere: deorsum, cœnacula, & tris-
tega facies in ea.
17 Ecce ego adducam aquas diluvij super
terram, ut interficiam omnem carnem, in qua
spiritus vitæ est subter cælum: Universa quæ
in terra sunt, consumentur.
18 Ponámque fœdus meum tecum: & in-
gredieris arcam tu, & filij tui, uxor tua, & uxo-
res filiorum tuorum, tecum.
D 19 Et ex cunctis animantibus universæ car-
nis bina induces in arcam, ut vivant tecum: mas-
culini sexus & fœminini.

20 De volucribus juxta genus ſuum, & de
jumentis in genere ſuo, & ex omni reptili terræ
ſecundùm genus ſuum: bina de omnibus ingre-
dientur tecum, ut poſſint vivere.

21 Tolles igitur tecum, ex omnibus eſcis,
quæ mandi poſſunt, & comportabis apud te: &
erunt tam tibi quàm illis in cibum.

22 Fecit igitur Noë omnia, quæ præceperat *Hebr. 11.b.7.*
illi Deus.

CAPUT VII.

Ingreſſo Noë cum ſuis in arcam, ſtatim aqua omnium montium cacumina centum quinquaginta diebus ſuperavit, reliquáque animantia ſubmerſit.

1 DIxítque Dominus ad eum: Ingredere tu, A
& omnis domus tua in arcam: te enim * *2. Pet. 2. a. 5.*
vidi juſtum coram me in generatione hac.

2 Ex omnibus animantibus mundis tolle
ſeptena & ſeptena, maſculum & fœminam: de
animantibus verò immundis duo & duo, maſ-
culum & fœminam.

3 Sed & de volatilibus cæli ſeptena & ſepte-
na, maſculum & fœminam: ut ſalvetur ſemen
ſuper faciem univerſæ terræ.

4 Adhuc enim & poſt dies ſeptem ego pluam
ſuper terram quadraginta diebus & quadragin-
ta noctibus: & delebo omnem ſubſtantiam
quam feci, de ſuperficie terræ.

5 Fecit ergo Noë omnia quæ mandaverat
ei Dominus.

6 Erátque ſexcentorum annorum quando B
diluvij aquæ inundaverunt ſuper terram.* *Ma. 24. c. 37.*

7 Et ingreſſus eſt Noë & filij ejus, uxor ejus
& uxores filiorum ejus cum eo, in arcam pro- *Luc. 17.26.*
pter aquas diluvij.

8 De animantibus quoque mundis & im- *1. Pet. 3. d. 20*

mundis, & de volucribus, & ex omni quod movetur super terram,

9 Duo & duo ingressa sunt ad Noë in arcam, masculus & fœmina, sicut præceperat Dominus Noë.

10 Cumque transissent septem dies, aquæ diluvij inundaverunt super terram.

11 Anno sexcentesimo vitæ Noë, mense secundo, septimodecimo die mensis, rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ, & cataractæ cæli apertæ sunt.

12 Et facta est pluvia super terram quadraginta diebus & quadraginta noctibus.

C 13 In articulo diei illius ingressus est Noë,& Sem,& Cham,& Japheth, filij ejus; uxor illius, & tres uxores filiorum ejus cum eis in arcam:

14 Ipsi & omne animal secundùm genus suum, universáque jumenta in genere suo, & omne quod movetur super terram in genere suo, cunctúmque volatile secundùm genus suum, universæ aves, omnesque volucres,

15 Ingressæ sunt ad Noë in arcam; bina & bina ex omni carne, in qua erat spiritus vitæ.

16 Et quæ ingressa sunt, masculus & fœmina ex omni carne introïerunt, sicut præceperat ei Deus: & inclusit eum Dominus de foris.

17 Factumque est diluvium quadraginta diebus super terram:& multiplicatæ sunt aquæ, & elevaverunt arcam in sublime à terra.

18 Vehementer enim inundaverunt:& omnia repleverunt in superficie terræ; porrò arca ferebatur super aquas.

D 19 Et aquæ prævaluerunt nimis super terram: opertique sunt omnes montes excelsi sub universo cælo.

20 Quindecim cubitis altior fuit aqua super
montes, quos operuerat.
21 * Consumptáque est omnis caro quæ * Sap.
movebatur super terram, volucrum, animan- 10. a.
tium, bestiarum, omniúmque reptilium, quæ 4. Ec-
reptant super terram: universi homines, clef.
22 Et cuncta, in quibus spiraculum vitæ est 39. c.
in terra, mortua sunt. 28.
23 Et delevit omnem substantiam, quæ erat 1. Pet.
super terram, ab homine usque ad pecus, tam 3. d.
reptile quàm volucres cæli: & deleta sunt de 20.
terra: remansit autem solus Noë, & qui cum
eo erant in arca.
24 Obtinuerúntque aquæ terram centum
quinquaginta diebus.

CAPUT VIII.

Imminutis paulatim aquis diluvij, post corvi ac columbæ emissionem, Noë cum universis qui in arca continebantur, egreditur: & altari extructo offert Deo, in gratiarum actionem holocausta, quibus placatus Deus promittit nunquam deinceps fore diluvium.

1 RECordatus autem Deus Noë, cunctorúm- A
que animantium, & omnium jumentorum, quæ erant cum eo in arca, adduxit spiritum super terram, & imminutæ sunt aquæ.
2 Et clausi sunt fontes abyssi, & cataractæ
cæli: & prohibitæ sunt pluviæ de cælo.
3 Reversæque sunt aquæ de terra euntes &
redeuntes: & cœperunt minui post centum
quinquaginta dies.
4 Requievítque arca mense septimo, vigesimoseptimo die mensis, super montes Armeniæ.
5 At verò aquæ ibant & decrescebant usque
ad decimum mensem: decimo enim mense, prima die mensis, apparuerũt cacumina montium.
6 Cumque transissent quadraginta dies,

aperiens Noë fenestram arcæ, quam fecerat,
dimisit corvum:
7 Qui egrediebatur, & non revertebatur,
donec siccarentur aquæ super terram.
8 Emisit quoque columbam post eum, ut videret si jam cessassent aquæ super faciem terræ.
9 Quæ cùm non invenisset ubi requiesceret
pes ejus, reversa est ad eum in arcam: aquæ
enim erant super universam terram: extendítque
manum, & apprehensam intulit in arcam.
10 Expectatis autem ultra septem diebus
aliis, rursum dimisit columbam ex arca.
11 At illa venit ad eum ad vesperam, portans
ramum olivæ virentibus foliis in ore suo; intellexit ergo Noë quòd cessassent aquæ super terram.
C 12 Expectavitque nihilominùs septem alios
dies: & emisit columbam, quæ non est reversa
ultra ad eum.
13 Igitur sexcentesimo primo anno, primo
mense, prima die mẽsis, imminutæ sunt aquæ super terram: & aperiẽs Noë tectum arcæ, aspexit,
vidítque quòd exiccata esset superficies terræ.
14 Mense secundo, septimo & vigesimo die
mensis, arefacta est terra.
15 Locutus est autem Deus ad Noë, dicens:
16 Egredere de arca, tu & uxor tua, filij tui
& uxores filiorum tuorum tecum:
17 Cuncta animantia quæ sunt apud te, ex
omni carne, tam in volatilibus quàm in bestiis
* Sup. & universis reptilibus, quæ reptant super ter-
1.c.22. ram, educ tecum, & ingredimini super terram:*
d.28. crescite & multiplicamini super eam.
Inf.9. 18 Egressus est ergo Noë, & filij ejus; uxor
a.1.b. illius, & uxores filiorum ejus, cum eo.
7.
D 19 Sed & omnia animantia, jumenta, &

reptilia quæ reptant super terram, secundùm
genus suum, egressa sunt de arca.

20 Ædificavit autem Noë altare Domino: & tollens de cunctis pecoribus & volucribus mundis, obtulit holocausta super altare.

21 Odoratúsque est Dominus odorem suavitatis, & ait: Nequaquam ultrà maledicam terræ propter homines: * sensus enim & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua: non igitur ultrà percutiam omnem animam viventem sicut feci. *Sup. 6.a.5 Matt. 15. c. 19.*

22 Cunctis diebus terræ, sementis & messis, frigus & æstus, æstas & hyems, nox & dies non requiescent.

CAPUT IX.

Deus Noë ac filiis ejus benedicit, cunctáque animantia unà cum piscibus in cibum tribuit, prohibito tamen illis sanguine: fœdus inter Deum & homines de non inducendis ampliùs aquis diluvij, iride firmatur. Noë ebrium ridens filius Cham, in Chanaan filio maledicitur: Sem verò & Japheth benedicuntur.

1 BEnedixítque Deus Noë & filiis ejus. Et dixit ad eos: * Crescite & multiplicamini, & replete terram. A *Sup. 1.c.22. d. 28. 8.c.17*

2 Et terror vester ac tremor sit super cuncta animalia terræ, & super omnes volucres cæli, cum universis quæ moventur super terram: omnes pisces maris manui vestræ traditi sunt.

3 Et omne quod movetur & vivit,* erit vobis in cibũ: quasi olera virentia tradidi vobis omnia. *Sup. 1.d.29*

4 * Excepto, quòd carnem cum sanguine non comedetis. *Lev. 17. d. 14.*

5 Sanguinem enim animarum vestrarum requiram de manu cunctarum bestiarum: & de manu hominis, de manu viri & fratris ejus, requiram animam hominis.

B 6 Quicumque * effuderit humanum sangui-
*Mat. nem, fundetur sanguis illius: * ad imaginem
26. e. quippe Dei factus est homo.
52. *Apo. 7 * Vos autem crescite & multiplicamini,&
13. c. ingredimini super terram, & implete eam.
10. *Sup. 8 Hæc quoque dixit Deus ad Noë, & ad fi-
1. d. lios ejus cum eo.
28. 8. 9 Ecce ego statuam pactum meum vobis-
c.17. cum, & cum semine vestro post vos:

10 Et ad omnem animam viventem, quæ est vobiscum, tam in volucribus quàm in jumentis & pecudibus terræ cunctis, quæ egressa sunt de arca, & universis bestiis terræ.

* Isa. 11 * Statuam pactum meum vobiscum, &
54. d. nequaquam ultrà interficietur omnis caro aquis
9. diluvij, neque erit deinceps diluvium dissipans
terram.

12 Dixítque Deus: Hoc signum fœderis quod do inter me & vos,& ad omnem animam viventem, quæ est vobiscum in generationes sempiternas.

13 Arcum meum ponam in nubibus, & erit signum fœderis inter me & inter terram.

C 14 * Cúmque obduxero nubibus cælum,
*Eccl apparebit arcus meus in nubibus:
43. b. 15 Et recordabor fœderis mei vobiscum,&
12. cum omni anima vivente quæ carnem vegetat:
& non erunt ultrà aquæ diluvij ad delendum
universam carnem.

16 Erítque arcus in nubibus, & videbo illum, & recordabor fœderis sempiterni quod pactum est inter Deum & omnem animam viventem universæ carnis quæ est super terram.

17 Dixítque Deus ad Noë. Hoc erit signum

fœderis, quod constitui inter me & omnem
carnem super terram.
18 Erant ergo filij Noë, qui egressi sunt de
arca, Sem, Cham, & Japheth: porrò Cham
ipse est pater Chanaan.
19 Tres isti filij sunt Noë: & ab his dissemi-
natum est omne genus hominum super univer-
sam terram.
20 Cœpitque Noë vir agricola exercere ter- D
ram, & plantavit vineam.
21 Bibénsque vinum inebriatus est, & nu-
datus in tabernaculo suo.
22 Quod cùm vidisset Cham pater Cha-
naan, verenda scilicet patris sui esse nudata,
nuntiavit duobus fratribus suis foras.
23 At verò Sem & Japheth pallium imposue-
runt humeris suis,& incedentes retrorsum,ope-
ruerunt verenda patris sui: faciésque eorum
aversæ erant, & patris virilia non viderunt.
24 Evigilans autem Noë ex vino, cùm didi-
cisset quæ fecerat ei filius suus minor,
25 Ait: Maledictus Chanaan, servus servo-
rum erit fratribus suis.
26 Dixítque: Benedictus Dominus Deus
Sem, sit Chanaan servus ejus.
27 Dilatet Deus Japheth,& habitet in taber-
naculis Sem, sítque Chanaan servus ejus.
28 Vixit autem Noë post diluvium trecentis
quinquaginta annis.
29 Et impleti sunt omnes dies ejus nongen-
torum quinquaginta annorum: & mortuus est.

CAPUT X.

Genealogia filiorum Noë, à quibus divisæ sunt gentes post diluvium, & orti omnes Mortales.

A 1 HÆ sunt generationes filiorum Noë, Sem,
1.Par. Cham & Japheth: natique sunt eis filij
1.4.5. post diluvium.
2 Filij Japheth: Gomer, & Magog, & Ma-
dai, & Javan, & Thubal, & Mosoch, & Thiras.
3 Porrò filij Gomer: Ascenez & Riphath
& Thogorma.
4 Filij autem Javan: Elisa & Tharsis, Cet-
thin, & Dodanin.
5 Ab his divisæ sunt insulæ gentium in re-
gionibus suis: unusquisque secundùm linguam
suam & familias suas in nationibus suis.
6 Filij autem Cham: Chus & Mesraïm, &
Phuth, & Chanaan.
7 Filij Chus: Saba, & Hevila, & Sabatha, &
Rhegma, & Sabathaca. Filij Regma: Saba, &
Dadan.
B 8 Porrò Chus genuit Nemrod: ipse cœpit
esse potens in terra,
9 Et erat robustus venator coram Domino.
Ob hoc exivit proverbium: Quasi Nemrod ro-
bustus venator coram Domino.
10 Fuit autem principium regni ejus Baby-
lon, & Arach, & Achad & Chalanne, in terra
Sennaar.
11 De terra illa egressus est Assur, & ædifi-
cavit Niniven, & plateas civitatis, & Chale.
12 Resen quoque inter Niniven & Chale:
hæc est civitas magna.
13 At verò Mesraïm genuit Ludim, & Ana-
mim, & Laabim, Nephtuim,

14 Et Phetrusim, & Chasluim: de quibus egressi sunt Philisthiim & Caphtorim.

15 Chanaan autem genuit Sidonem primogenitum suum, Hethæum,

16 Et Jebusæum, & Amorrhæum, Gergesæum,

17 Hevæum, & Aracæum: Sinæum,

18 Et Aradium, Samaræum, & Amathæum: & C
post hæc disseminati sunt populi Chananæorum.

19 Factique sunt termini Chanaan venientibus à Sidone Geraram usque Gazan, donec ingrediaris Sodomam & Gomorrham, & Adamam, & Seboim, usque Lesa.

20 Hi sunt filij Cham in cognationibus, & linguis, & generationibus, terrisque & gentibus suis.

21 De Sem quoque nati sunt, patre omnium filiorum Heber, fratre Japheth majore.

22 * Filij Sem: Ælam & Assur, & Arphaxad, * 1. Par. 1. b. 17.
& Lud, & Aram.

23 Filij Aram: Us, & Hul, & Gether, & Mes.

24 At verò Arphaxad genuit Sale, de quo ortus est Heber.

25 Natique sunt Heber filij duo: nomen uni D
Phaleg, eò quòd in diebus ejus divisa sit terra: & nomen fratris ejus Jectan.

26 Qui Jectan genuit Elmodad, & Saleph, & Asarmoth, Jare,

27 Et Aduran, & Uzal, & Decla,

28 Et Ebal, & Abimaël, Saba,

29 Et Ophir, & Hevila, & Jobab; omnes isti filij Jectan.

30 Et facta est habitatio eorum de Messa pergentibus usque Sephar montem orientalem.

31 Isti filij Sem, secundùm cognationes, & linguas, & regiones, in gentibus suis.

32 Hæ familiæ Noë juxta populos, & nationes suas. Ab his divisæ sunt gentes in terra post diluvium.

CAPUT XI.

In turris Babel ædificatione, superborum fastus, ac lingua confunditur. Sem genealogia usque ad Abram texitur.

A 1 ERat autem terra labij unius, & sermonum
Sap. eorundem.
10. a. 2 Cúmque proficiscerentur de oriente, inve-
5. nerunt campum in terra Sennaar, & habitaverunt in eo.

3 Dixítque alter ad proximum suum, Venite, faciamus lateres, & coquamus eos igni. Habuerúntque lateres pro saxis, & bitumen pro cæmento.

4 Et dixerunt: Venite, faciamus nobis civitatem & turrim, cujus culmen pertingat ad cælum: & celebremus nomen nostrum antequam dividamur in universas terras.

5 Descendit autem Dominus ut videret civitatem & turrim, quam ædificabant filij Adam,

6 Et dixit: Ecce, unus est populus, & unum labium omnibus: cœperúntque hoc facere, nec desistent à cogitationibus suis, donec eas opere compleant.

B 7 Venite igitur, descendamus, & confundamus ibi linguam eorum, ut non audiat unusquisque vocem proximi sui.

8 Atque ita divisit eos Dominus ex illo loco in universas terras, & cessaverunt ædificare civitatem.

9 Et idcircò vocatum est nomen ejus Babel, quia ibi confusum est labium universæ terræ: &

& inde dispersit eos Dominus super faciem cunctarum regionum.
10 Hæ sunt generationes Sem: * Sem erat centum annorum quando genuit Arphaxad, biennio post diluvium. * 1. Par. 1 b. 17.
11 Vixítque Sem postquam genuit Arphaxad, quingentis annis: & genuit filios & filias.
12 Porrò Arphaxad vixit triginta quinque annis, & genuit Sale.
13 Vixítque Arphaxad postquam genuit Sale, trecentis tribus annis, & genuit filios & filias.
14 Sale quoque vixit triginta annis, & genuit Heber.
15 Vixítque Sale postquam genuit Heber, quadringentis tribus annis, & genuit filios & filias. C
16 Vixit autem Heber triginta quatuor annis, & genuit Phaleg.
17 Et vixit Heber postquam genuit Phaleg, quadringentis triginta annis: & genuit filios & filias.
18 Vixit quoque Phaleg triginta annis, & genuit Reu.
19 * Vixítque Phaleg postquam genuit Reu, ducentis novem annis: & genuit filios & filias. * 1. Par. 1. b. 19.
20 Vixit autem Reu triginta duobus annis, & genuit Sarug.
21 Vixit quoque Reu postquam genuit Sarug, ducentis septem annis: & genuit filios & filias.
22 Vixit verò Sarug triginta annis, & genuit Nachor.
23 Vixítque Sarug postquam genuit Nachor, ducentis annis: & genuit filios & filias.
24 Vixit autem Nachor viginti novem annis, & genuit Thare.
25 Vixítque Nachor postquam genuit Thare,

centum decem, & novem annis: & genuit filios & filias.

D 26 Vixítque Thare septuaginta * annis, & ge-
Ios. nuit Abram, & Nachor, & Aran.

24. *a.* 27 Hæ sunt autem generationes Thare: Tha-
21. *Paral.* 1. re genuit Abram, Nachor, & Aran. Porrò Aran
b. 26. genuit Lot.

28 Mortuúsque est Aran ante Thare patrem suū in terra nativitatis suæ in Ur Chaldæorum.

29 Duxerunt autem Abram & Nachor uxores: nomen uxoris Abram, Sarai, & nomen uxoris Nachor, Melcha filia Aran, patris Melchæ, & patris Jeschæ.

30 Erat autē Sarai sterilis, nec habebat liberos.

* *Ios.* 31 * Tulit itáque Thare Abram filium suum,
24. *a.* & Lot filium Aran, filium filij sui, & Sarai nu-
2. *Esd.* tum suam, uxorem Abram filij sui, & eduxit eos
9. *b.* 7. de Ur Chaldæorum, * ut irent in terrā Chanaan:
* *Iudith.* venerúntque usque Haran, & habitaverunt ibi.
5. *b.* 7. 32 Et facti sunt dies Thare ducentorum
Act. quinque annorum, & mortuus est in Haran.
7. *a.* 2.

CAPUT XII.

Abram Dei mandato parens, promissáque accipiens, patria relicta, comitante Lot, peregrinatur in Chanaan, & Domino in Sichem & Bethel sacrificat. Inde propter famem Ægyptum ingressus, uxorem suam vocat sororem; quam in domum Regis Pharaonis sublatam posteà, recipit intactam.

A 1 DIxit autem Dominus ad Abram: Egre-
Act. dere de terra tua, & de cognatione tua,
7. *a.* 3. & de domo patris tui, & veni in terram quam monstrabo tibi.

2 Faciámque te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, erísque benedictus.

3 Benedicam benedicentibus tibi, & maledi-

cam maledicentibus tibi, atque * IN TE bene- * Inf.
dicentur universæ cognationes terræ. 18. c.
18.22.
4 Egressus est itaque * Abram sicut præce- d. 17.
perat ei Dominus, & ivit cum eo Lot: septua- Gal.3.
ginta quinque annorum erat Abram cùm egre- b. 8.
deretur de Haran. *Heb.
11. b.
5 Tulitque Sarai uxorem suam, & Lot 8.
filium fratris sui, universámque substantiam
quam possederant, & animas quas fecerant in
Haran: & egressi sunt ut irent in terram Chanaan.
Cúmque venissent in eam,
6 Pertransivit Abram terram usque ad locum B
Sichem, usque ad convallem illustrem: Chananæus
autem tunc erat in terra.
7 Apparuit autem Dominus Abram, & dixit
ei: * Semini tuo dabo terram hanc. Qui ædifi- * Inf.
cavit ibi altare Domino, qui apparuerat ei. 13. c.
15.15.
8 Et inde transgrediens ad montem, qui erat d. 18.
contra orientem Bethel, tetendit ibi tabernacu- 26.a.4
lum suum, ab occidente habens Bethel, & ab Deut.
oriente Hai: ædificavit quoque ibi altare Do- 34. b.
mino, & invocavit nomen ejus. 4.
9 Perrexítque Abram vadens, & ultrà progrediens
ad meridiem.
10 Facta est autem fames in terra: descendit- C
que Abram in Ægyptum, ut peregrinaretur
ibi: prævaluerat enim fames in terra.
11 Cúmque propè esset, ut ingrederetur
Ægyptum, dixit Sarai uxori suæ: Novi quod
pulchra sis mulier.
12 Et quòd cùm viderint te Ægyptij, dicturi
sunt: Uxor ipsius est: & interficient me, & te
reservabunt.
13 * Dic ergo, obsecro te, quòd soror mea * Inf.
sis: ut benè sit mihi propter te, & vivat anima 20. c.
11.

mea ob gratiam tui.
14 Cùm itaque ingressus esset Abram Ægy-
ptum, viderunt Ægyptij mulierem quòd esset
pulchra nimis.
15 Et nuntiaverunt principes Pharaoni, &
laudaverunt eam apud illum: & sublata est mu-
lier in domum Pharaonis.
D 16 Abram verò benè usi sunt propter illam:
fuerúntque ei oves, & boves, & asini, & servi
& famulæ, & asinæ & cameli.
17 Flagellavit autem Dominus Pharaonem
plagis maximis, & domum ejus, propter Sarai
uxorem Abram.
18 Vocavítque Pharao Abram, & dixit ei:
Quidnam est hoc quod fecisti mihi? quare non
indicasti quòd uxor tua esset?
19 Quam ob causam dixisti esse sororem
tuam, ut tollerem eam mihi in uxorem? Nunc
igitur ecce conjux tua, accipe eam, & vade.
20 Præcepítque Pharao super Abram viris:
& deduxerunt eum, & uxorem illius, & omnia
quæ habebat.

CAPUT XIII.

Abram & Lot Ægypto egressi, præ nimia opulentia separantur; & Lot Iordanis fines eligente, Abram habitat in terra Chanaan: ubi rursum Dei promissiones de multiplicando semine, terráque possidenda, accipit.

A 1 Ascendit ergo Abram de Ægypto, ipse &
uxor ejus, & omnia quæ habebat, & Lot
cum eo, ad Australem plagam.
2 Erat autem dives valdè in possessione auri
& argenti.
3 Reversúsque est per iter, quo venerat, à
meridie in Bethel, usque ad locum ubi priùs
fixerat tabernaculum inter Bethel & Hai:

4 In loco altaris * quod fecerat priùs, & in- *Sup. 12. b.
vocavit ibi nomen Domini. 7.
5 Sed & Lot qui erat cum Abram, fuerunt
greges ovium, & armenta, & tabernacula.
6 Nec poterat eos capere terra, ut habita- B
rent simul: *erat quippe substantia eorum mul- *Infr.
ta, & nequibant habitare communiter. 36. a. 7.
7 Unde & facta est rixa inter pastores gre-
gum Abram & Lot. Eo autem tempore Cha-
nanæus & Pherezæus habitabant in terra illa.
8 Dixit ergo Abram ad Lot: Ne quæso sit
jurgium inter me & te, & inter pastores meos
& pastores tuos: fratres enim sumus.
9 Ecce universa terra coram te est: recede
à me, obsecro: si ad sinistram ieris, ego dexte-
ram tenebo: si tu dexteram elegeris, ego ad si-
nistram pergam.
10 Elevatis itaque Lot oculis, vidit omnem
circà regionem Jordanis, quæ universa irriga-
batur, antequam subverteret Dominus Sodo-
mam & Gomorrham, sicut paradisus Domini,
& sicut Ægyptus venientibus in Segor.
11 Elegitque sibi Lot regionem circa Jor- C
danem, & recessit ab oriente: divisique sunt al-
terutrum à fratre suo.
12 Abram habitavit in terra Chanaan: Lot
verò moratus est in oppidis, quæ erant circa
Jordanem, & habitavit in Sodomis.
13 Homines autem Sodomitæ pessimi erant,
& peccatores coram Domino nimis. *Sup.
14 Dixitque Dominus ad Abram, postquam 12. b. 7. Inf.
divisus est ab eo Lot: * Leva oculos tuos, & 15. c.
vide à loco, in quo nunc es, ad aquilonem & 18. 26.
meridiem, ad orientem & occidentem. a. 4. Deut.
15 Omnem terram, quam conspicis, tibi 34. b. 4.

dabo & semini tuo usque in sempiternum.
D 16 Faciámque semen tuum sicut pulverem
terræ: si quis potest hominũ numerare pulverem
terræ, semen quoque tuum numerare poterit.
17 Surge, & perambula terram in longitudine,
& in latitudine sua: quia tibi daturus sum eam.
18 Movens igitur tabernaculũ suum Abram,
venit & habitavit juxta cõvallem Mambre, quæ
est in Hebron: ædificavitque ibi altare Domino.

CAPUT XIV.

Devictis quinque regibus, ac spoliatis Sodomis, Lot cum plerisque aliis captivus ducitur à quatuor regibus victoribus: quos Abram persecutus, omnes captivos, spoliaque reduxit: lætusque pro victoria, decimas dat Melchisedecho, à quo benedictione accepta, cuncta regi Sodomorum reddidit.

A 1 FActum est autem in illo tempore, ut Am-
raphel Rex Sennaar, & Arioch Rex Pon-
ti, & Chodorlahomor Rex Elamitarum, &
Thadal Rex Gentium,
2 Inirent bellum contra Bara regem Sodomo-
rum, & contra Bersa regem Gomorrhæ, & con-
tra Sennaab regem Adamæ, & contra Semeber
regem Seboim, contráque regem Balæ, ipsa est
Segor.
3 Omnes hi convenerunt in vallem Silve-
strem, quæ nunc est mare salis.
4 Duodecim enim annis servierant Chodorla-
homor, & tertiodecimo anno recesserunt ab eo.
5 Igitur quartodecimo anno venit Chodor-
lahomor, & reges qui erant cum eo: percusse-
runtque Raphaim in Astarothcarnaim, & Zu-
zim cum eis, & Emim in Save Cariathaim,
6 Et Chorræos in montibus Seir, usque ad
Campestria Pharan, quæ est in solitudine.
7 Reversíque sunt, & venerunt ad fontem

Misphat, ipsa est Cades: & percusserunt omnem regionem Amalecitarum, & Amorrhæum qui habitabat in Asasonthamar.
8 Et egressi sunt, rex Sodomorum, & rex B
Gomorrhæ, rexque Adamæ,& rex Seboim, necnon & rex Balæ, quæ est Segor: & direxerunt aciem contra eos in valle Silvestri.
9 Scilicet adversùs Chodorlahomor regem Elamitarum, & Thadal regem Gentium, & Amraphel regem Sennaar, & Arioch regem Ponti: quatuor reges adversus quinque.
10 Vallis autem Silvestris habebat puteos multos bituminis. Itaque rex Sodomorum, & Gomorrhæ, terga verterunt,ceciderúntque ibi: & qui remanserant, fugerunt ad montem.
11 Tulerunt autem omnem substantiam Sodomorum & Gomorrhæ, & universa quæ ad cibum pertinent, & abierunt:
12 Necnon & Lot & substantiam ejus,filium fratris Abram, qui habitabat in Sodomis.
13 Et ecce unus qui evaserat, nuntiavit C
Abram Hebræo, qui habitabat in convalle Mambre Amorrhæi, fratris Escol, & fratris Aner: hi enim pepigerant fœdus cum Abram.
14 Quod cùm audisset Abram, captum videlicet Lot fratrem suum, numeravit expeditos vernaculos suos trecentos decem & octo, & persecutus est usque Dan.
15 Et divisis sociis, irruit super eos nocte: percussítque eos, & persecutus est eos usque Hoba, quæ est ad lævam Damasci.
16 Reduxítque omnem substantiam,& Lot fratrem suum cum substantia illius, mulieres quoque & populum.
17 Egressus est autem rex Sodomorum in

occurſum ejus, poſtquam reverſus eſt à cæde Chodorlahomor, & regum qui cum eo erant in valle Save, quæ eſt vallis regis.

D 18 * At verò Melchiſedech rex Salem, pro-
*Heb. ferens panem & vinum, erat enim ſacerdos Dei
7.a.1. altiſſimi,
19 Benedixit ei, & ait: Benedictus Abram Deo excelſo, qui creavit cœlum & terram,
20 Et benedictus Deus excelſus, quo protegente, hoſtes in manibus tuis ſunt. Et dedit ei decimas ex omnibus.
21 Dixit autem rex Sodomorum ad Abram: Da mihi animas, cætera tolle tibi.
22 Qui reſpondit ei: Levo manum meam ad Dñm Deum excelſum poſſeſſoré cæli & terræ,
23 Quòd à filo ſubtegminis uſque ad corrigiam caligæ, non accipiam ex omnibus quæ tua ſunt, ne dicas: Ego ditavi Abram:
24 Exceptis his, quæ comederunt juvenes, & partibus virorum qui venerunt mecum, Aner, Eſcol, & Mambre: iſti accipient partes ſuas.

CAPUT XV.

Deus Abræ de poſteritate deſperanti filium promittit, cui credens Abram juſtificatur; & in ſignum promiſſæ terræ, præſcriptum à Domino offert ſacrificium, auditque ſuæ poſteritatis futuram peregrinationem.

A 1 His itaque tranſactis, factus eſt ſermo Domini ad Abram per viſionem dicens: Noli timere Abram, ego protector tuus ſum, & merces tua magna nimis.
2 Dixitque Abram; Domine Deus, quid dabis mihi? ego vadam abſque liberis, & filius procuratoris domus meæ iſte Damaſcus Eliezer.
3 Addiditque Abram: Mihi autem non dediſti ſemẽ: & ecce vernaculus meus, hæres meus erit.

4 Statímque sermo Domini factus est ad eum,
dicens: Non erit hic hæres tuus, sed qui egredietur
de utero tuo, ipsum habebis hæredem.
5 Eduxítque eum foras,& ait illi:* Suspice B
cœlum, & numera stellas, si potes. Et dixit ei: *
Sic erit semen tuum. Rom.
6 * Credidit Abram Deo, & reputatum est 4. c. 18.
illi ad justitiam. *
7 Dixítque ad eum: Ego Dominus qui eduxi Rom.
te de Ur Chaldæorum, ut darem tibi terram 4. a. 3. Gal.
istam,& possideres eam. 3. a. 6.
8 At ille ait: Domine Deus, unde scire pos- Iac. 2.
sum quòd possessurus sim eam? a. 6. d. 23.
9 Et respondens Dominus: Sume, inquit, mihi,
vaccam triennem,& capram trimam,& arietem
annorū trium, turturem quoque & columbam.
10 Qui tollens universa hæc, * divisit ea per * Ier.
medium, & utrasque partes contra se altrinse- 34. d.
cus posuit: aves autem non divisit. 18.
11 Descenderúntque volucres super cadavera,
& abigebat eas Abram.
12 Cúmque sol occumberet, sopor irruit su- C
per Abram, & horror magnus, & tenebrosus
invasit eum.
13 Dictúmque est ad eum: Scito prænoscens
quòd * peregrinum futurum sit semen tuum * Act.
in terra non sua, & subjicient eos servituti, & 7. a. 6.
affligent quadringentis annis.
14 Verumtamen gentem, cui servituri sunt,
ego judicabo, & post hæc egredientur cum
magna substantia.
15 Tu autem ibis ad patres tuos in pace, sepultus
in senectute bona.
16 Generatione autem quarta revertentur D
huc: necdum enim completæ sunt iniquitates

Amorrhæorum uſque ad præſens tempus.
17 Cùm ergo occubuiſſet ſol, facta eſt cali-
go tenebroſa, & apparuit clibanus fumans, &
lampas ignis tranſiens inter diviſiones illas.
* Sup. 18 In illo die *pepigit Dñs fœdus cum Abrã,
12. b. dicens: Semini tuo dabo terram hanc à fluvio
7. 13. c. 15. Ægypti uſque ad fluvium magnũ Euphraten.
Infr. 19 Cinæos, & Cenezæos, Cedmonæos,
26. a. 20 Et Hethæos, & Pherezæos, Raphaim
4 Deut. quoque,
34. b. 21 Et Amorrhæos, & Chananæos, & Ger-
4 3 Reg. geſæos, & Jebuſæos.
4. c. 21. 2. Par. 9. f. 26.

CAPUT XVI.

Agar à domina Sarai traditur Abræ uxor: quæ ubi concepiſſet, atque ob id dominam contemneret, ab illa afflicta, fugam init; ſed juſſu Angeli eidem ſubmiſſa, parit Iſmaëlem.

A 1 IGitur Sarai, uxor Abram, non genuerat li-
beros: ſed habens ancillam Ægyptiam no-
mine Agar,
2 Dixit marito ſuo: Ecce concluſit me Do-
minus, ne parerem, ingredere ad ancillam
meam, ſi fortè ſaltem ex illa ſuſcipiam filios.
Cúmque ille acquieſceret deprecanti,
3 Tulit Agar Ægyptiam ancillam ſuam, poſt
annos decem quàm habitare cœperant in terra
Chanaan: & dedit eam viro ſuo uxorem.
B 4 Qui ingreſſus eſt ad eam. At illa concepiſſe
ſe videns, deſpexit dominam ſuam.
5 Dixítque Sarai ad Abram: Iniquè agis con-
tra me: ego dedi ancillam meam in ſinum
tuum, quæ videns quòd conceperit, deſpectui
me habet, judicet Dominus inter me & te.
6 Cui reſpondens Abram: Ecce, ait ancilla
tua in manu tua eſt, utere ea ut libet. Affli-

gente igitur eam Sarai, fugam iniit.

7 Cúmque invenisset eam Angelus Domini juxta fontem aquæ in solitudine, qui est in via Sur in deserto,

8 Dixit ad illam: Agar ancilla Sarai, unde venis? & quò vadis? quæ respondit: A facie Sarai dominæ meæ ego fugio.

9 Dixítque ei angelus Domini: Revertere ad dominam tuam, & humiliare sub manu illius. C

10 Et rursum: Multiplicans, inquit, multiplicabo semen tuum, & non numerabitur præ multitudine.

11 Ac deinceps: Ecce, ait, concepisti, & paries filium: vocabísque nomen ejus Ismaël, eò quòd audierit Dominus afflictionem tuam.

12 Hic erit ferus homo, manus ejus contra omnes, & manus omnium contra eum: & è regione universorum fratrum suorum figet tabernacula.

13 Vocavit autem nomen Domini qui loquebatur ad eam: Tu Deus qui vidisti me. Dixit enim: Profectò hîc vidi posteriora videntis me.

14 Propterea appellavit puteum illum, Puteum viventis & videntis me. Ipse est inter Cades & Barad. *Infr.* 24. 8. 62.

15 Peperítque Agar Abræ filium: qui vocavit nomen ejus Ismael.

16 Octoginta & sex annorum erat Abram quando peperit ei Agar Ismaëlem.

CAPUT XVII.

Abræ repetuntur promissiones, ipsius & Sarai nomina immutantur, circumcisio præcipitur ut fœderis signum, filius ex Sara promittitur una cum successu Ismaelis, & Abraham circumcisionis præceptum exequitur.

1 POstquàm verò nonaginta & novem annorum esse cœperat, apparuit ei Domi- A

nus: dixítque ad eum: Ego Deus omnipotens: ambula coram me, & esto perfectus.
2 Ponámque fœdus meum inter me & te, & multiplicabo te vehementer nimis.
3 Cecidit Abram pronus in faciem.
4 Dixítque ei Deus: Ego sum, & pactum
*Eccl. 44. c. 20. Rom. 4. c. 17. meum tecum, * erísque pater multarum gentium.
5 Nec ultrà vocabitur nomen tuum Abram: sed appellaberis Abraham: quia patrem multarum gentium constitui te.
6 Faciámque te crescere vehementissime, & ponam te in gentibus, regésq; ex te egredientur.
7 Et statuam pactum meum inter me & te, & inter semen tuum post te in generationibus suis, fœdere sempiterno: ut sim Deus tuus, & seminis tui post te.
B 8 Dabóque tibi & semini tuo terram peregrinationis tuæ, omnem terram Chanaan in possessionem æternam, eróque Deus eorum.
*Act. 7. a. 8. 9 Dixit iterùm Deus ad Abraham: * Et tu ergo custodies pactum meum, & semen tuum post te in generationibus suis.
10 Hoc est pactum meum quod observabitis inter me & vos, & semen tuum post te: Circumcidetur ex vobis omne masculinum:
11 Et circumcidetis carnem præputij vestri,
*Lev. 12. a. 3. Luc. 2. c. 21. Rom. 4. b. 11 ut sit * in signum fœderis inter me & vos.
12 Infans octo dierum circumcidetur in vobis, omne masculinũ in generationibus vestris: tam vernaculus, quàm emptitius circumcidetur, & quicumque non fuerit de stirpe vestra.
13 Eritque pactum meum in carne vestra in fœdus æternum.
14 Masculus, cujus præputij caro circumcisa

non fuerit, delebitur anima illa de populo suo: quia pactum meum irritum fecit.
15 Dixit quoque Deus ad Abraham: Sarai C
uxorem tuam non vocabis Sarai, sed Saram.
16 Et benedicam ei, & ex illa dabo tibi filium cui benedicturus sum, erítque in nationes, & reges populorum orientur ex eo.
17 Cecidit Abraham in faciem suam, & risit, dicens in corde suo: Putasne centenario nascetur filius? & Sara nonagenaria pariet?
18 Dixítque ad eum: Utinam Ismaël vivat coram te.
19 Et ait Deus ad Abraham: * Sara uxor tua * *Inf.*
pariet tibi filium, vocabísque nomen ejus Isaac, 18. *b.*
& constituam pactum meum illi in fœdus sem- 10.21.
piternum, & semini ejus post eum. *a.* 2.
20 Super Ismaël quoque exaudivi te: ecce, benedicam ei, & augebo & multiplicabo eum valdè: duodecim duces generabit, & faciam illum in gentem magnam.
21 Pactum verò meũ statuam ad Isaac, quem pariet tibi Sara tempore isto in anno altero.
22 Cúmque finitus esset sermo loquentis D
cum eo, ascendit Deus ab Abraham.
23 Tulit autem Abraham Ismaël filiũ suum, & omnes vernaculos domus suæ: universósque quos emerat, cũctos mares ex omnibus viris domus suæ: & circumcidit carnem præputij eorum, statim in ipsa die, sicut præceperat ei Deus.
24 Abraham nonaginta & novem erat annorum quando circumcidit carnem præputij sui.
25 Et Ismaël filius tredecim annos impleverat tempore circumcisionis suæ.
26 Eadem die circumcisus est Abraham & Ismaël filius ejus.

27 Et omnes viri domus illius, tam vernaculi, quàm emptitij & alienigenæ pariter circumcisi sunt.

Caput XVIII.

Angeli tres ab Abraham hospitio suscepti, filium ex Sara promittunt: qua ob id ridens, corripitur. Sodomorum eversio prædicitur, pro quibus Abraham sæpius deprecatur.

A 1 Apparuit autem ei Dominus in convalle
Heb. Mambre sedenti in ostio tabernaculi sui,
13.a. 2. in ipso fervore diei.

2 Cúmque elevasset oculos, apparuerunt ei tres viri stantes propè eum: quos cùm vidisset, cucurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi, & adoravit in terram.

3 Et dixit: Domine, si inveni gratiam in oculis tuis, ne transeas servum tuum:

4 Sed afferam pauxillum aquæ, & lavate pedes vestros, & requiescite sub arbore.

5 Ponámque buccellam panis, & confortate cor vestrum, posteà transibitis: idcircò enim declinastis ad servum vestrum. Qui dixerunt: Fac ut locutus es.

6 Festinavit Abraham in tabernaculum ad Saram, dixítque ei: Accelera, tria sata similæ commisce, & fac subcinericios panes.

7 Ipse verò ad armentum cucurrit, & tulit inde vitulum tenerrimum & optimum, dedítque puero: qui festinavit & coxit illum.

8 Tulit quoque butyrum & lac, & vitulum quem coxerat, & posuit coram eis, ipse verò stabat juxta eos sub arbore.

9 Cúmque comedissent, dixerunt ad eum: Ubi est Sara uxor tua? ille respondit: Ecce in tabernaculo est.

10 Cui dixit:*Revertens veniam ad te tẽpore B
isto, vita comite, & habebit filium Sara uxor tua. *Sup.
Quo audito, Sara risit post ostium tabernaculi. 17. c.
11 Erant autem ambo senes, provectæque 19. Infr.
ætatis, & desierant Saræ fieri muliebria. 21.a.1
12 Quæ risit occultè, dicens: Postquam con- Rom.
senui, & * dominus meus vetulus est, volupta- 9. b.9. * 1.
ti operam dabo? Pet.3.
13 Dixit autem Dominus ad Abraham. Qua- a.6.
re risit Sara, dicẽs: Num verè paritura sum anus?
14 Numquid Deo quidquam est difficile?
juxta condictum revertar ad te hoc eodem
tempore, vita comite, & habebit Sara filium.
15 Negavit Sara dicens, non risi: timore perter-
rita. Dominus autẽ: Non est, inquit, ita: sed risisti.
16 Cùm ergo surrexissent inde viri, direxe-
runt oculos contra Sodomam: & Abraham si-
mul gradiebatur, deducens eos.
17 Dixítque Dominus: Num celare potero
Abraham quæ gesturus sum:
18 Cùm futurus sit in gentem magnam, ac
robustissimam, & BENEDICENDÆ sint in illo Sup.
omnes nationes terræ? 12.a.3
19 Scio enim quòd præcepturus sit filiis suis, Inf.22 d.18.
& domui suæ post se, ut custodiant viam Domi- C
ni, & faciant judicium & justitiam: ut adducat
Dominus propter Abraham omnia quæ locu-
tus est ad eum.
20 Dixit itaque Dominus: Clamor Sodo-
morum & Gomorrhæ multiplicatus est, & pec-
catum eorum aggravatum est nimis.
21 Descendam & videbo, utrùm clamorem
qui venit ad me, opere compleverint: an non
est ita, ut sciam.
22 Converterúntq; se inde, & abierunt Sodo-

mam: Abraham verò adhuc ſtabat coram Domino.

23 Et appropinquans ait: Numquid perdes juſtum cum impio?

24 Si fuerint quinquaginta juſti in civitate, peribunt ſimul? & non parces loco illi propter quinquaginta juſtos, ſi fuerint in eo?

25 Abſit à te, ut rem hanc facias, & occidas juſtum cum impio, fiátque juſtus ſicut impius, non ex hoc tuum: qui judicas omnem terram, nequaquam facies judicium hoc.

26 Dixítque Dominus ad eum: Si invenero Sodomis quinquaginta juſtos in medio civitatis, dimittam omni loco propter eos.

D 27 Reſpondénſque Abraham ait: Quia ſemel cœpi, loquar ad Dominum meum, cùm ſim pulvis & cinis.

28 Quid ſi minus quinquaginta juſtis, quinque fuerint? delebis, propter quadraginta quinque, univerſam urbem? Et ait: Non delebo, ſi invenero ibi quadraginta quinque.

29 Rurſúmque locutus eſt ad eum: Sin autem quadraginta ibi inventi fuerint, quid facies? Ait. Non percutiam propter quadraginta.

30 Ne quæſo, inquit, indigneris Domine ſi loquar: Quid ſi ibi inventi fuerint triginta? Reſpondit: Non faciam, ſi invenero ibi triginta.

31 Quia ſemel, ait, cœpi, loquar ad Dominum meum: Quid ſi ibi inventi fuerint viginti? Ait: Non interficiam propter viginti.

32 Obſecro, inquit, ne iraſcaris Domine, ſi loquar adhuc ſemel: Quid ſi inventi fuerint ibi decem? Et dixit: Non delebo propter decem.

33 Abiítque Dominus poſtquam ceſſavit loqui ad Abraham: & ille reverſus eſt in locum ſuum.

Caput XIX.

Lot, Angelis hospitio susceptis, à Sodomitis vim patitur: cum uxore & utraque filia à Sodomitico ereptus incendio, uxorem in via amisit: tandémque inebriatus, cùm utraque filia incestum ignorans commisit, unde ortum habuerunt Moabitæ & Ammonitæ.

1 VEnerúntque duo Angeli Sodomam vesⸯ A
pere, & sedente Lot in foribus civitatis. Hebr.
Qui cùm vidisset eos, surrexit, & ivit obviàm 13.a.2.
eis, adoravítque pronus in terram,
2 Et dixit: Obsecro, domini, declinate in domum pueri vestri, & manete ibi: lavate pedes vestros, & manè proficiscemini in viã vestram. Qui dixerũt: Minimè, sed in platea manebimus.
3 Compulit illos oppidò ut diverterent ad eum: ingressísque domum illius fecit convivium, & coxit azyma: & comederunt.
4 Priùs autem quàm irent cubitum, viri civitatis vallaverunt domum à puero usque ad senem, omnis populus simul.
5 Vocaverúntque Lot, & dixerunt ei: Ubi sunt viri qui introïerunt ad te nocte? educ illos huc, ut cognoscamus eos.
6 Egressus ad eos Lot, post tergum occludens ostium, ait:
7 Nolite, quæso, fratres mei, nolite malum hoc facere.
8 Habeo duas filias, quæ necdum cognoverunt virum: educam eas ad vos, & abutimini eis sicut vobis placuerit, dummodò viris istis nihil mali faciatis, quia ingressi sunt sub umbra culminis mei. B
9 At illi dixerunt: Recede illuc: Et rursus: Ingressus es, inquiunt, ut advena; numquid ut
judices te? ergo ipsum magis quàm hos affligeⸯ* 2.
mus. * Vímque faciebant Lot vehementissimè: Pet.2.
b.8.

jamque propè erat ut effringerent fores.

10 Et ecce miserunt manum viri, & introduxerunt ad se Lot, clauserúntque ostium:

1. Sap. 19.c. 16. 11 Et eos, qui foris erant, percusserunt cæcitate à minimo usque ad maximum, ita ut ostium invenire non possent.

C 12 Dixerunt autem ad Lot: Habes hîc quempiam tuorum? generum, aut filios, aut filias, omnes qui tui sunt, educ de urbe hac:

13 Delebimus enim locum istum, eò quòd increverit clamor eorum coram Domino, qui misit nos ut perdamus illos.

14 Egressus itaque Lot, locutus est ad generos suos, qui accepturi erant filias ejus, & dixit: Surgite, egredimini de loco isto: quia delebit Dominus civitatem hanc. Et visus est eis quasi ludens loqui.

15 Cúmque esset manè, cogebant eum Angeli, dicentes: Surge, tolle uxorem tuam, & duas filias quas habes: ne & tu pariter pereas in scelere civitatis.

D 16 Dissimulante illo, apprehenderunt manum ejus, & manum uxoris, ac duarum filiarum ejus, eò quòd parceret Dominus illi.

*Sap. 10.b. 6. 17 *Eduxerúntque eum, & posuerunt extra civitatem: ibíque locuti sunt ad eum, dicentes: Salva animam tuam: noli respicere post tergum, nec stes in omni circà regione: sed in monte salvum te fac, ne & tu simul pereas.

18 Dixítque Lot ad eos: Quæso Domine mi,

19 Quia invenit servus tuus gratiam coram te, & magnificasti misericordiam tuam, quam fecisti mecum, ut salvares animam meam, nec possum in monte salvari, ne fortè apprehendat me malum, & moriar:

20 Et civitas hæc juxtà, ad quam possum
fugere, parva, & salvabor in ea: numquid non
modica est, & vivet anima mea?
21 Dixítque ad eum: Ecce etiam in hoc sus-
cepi preces tuas, ut non subvertam urbem pro
qua locutus es.
22 * Festina & salvare ibi: quia non potero E
facere quidquam donec ingrediaris illuc. Idcir- * Sap.
cò vocatum est nomen urbis illius Segor. 10. b.
6.
23 Sol egressus est super terram, & Lot in-
gressus est Segor.
24 * Igitur Dominus pluit super Sodomam & *
Gomorrham sulphur & ignem à Domino de Deut.
cælo: 29. d.
15.
25 Et subvertit civitates has, & omnem circà Is. 13.
regionem, universos habitatores urbium, & d. 19.
cuncta terræ virentia. Iere.
50.
26 * Respiciénsque uxor ejus post se, versa f. 40.
est in statuam salis. Ezec.
27 Abraham autem consurgens manè, ubi 16. f.
49.
steterat * priùs cum Domino, Os. 11.
28 Intuitus est Sodomam & Gomorrham, & c. 8.
universam terram regionis illius: vidítque ascen- Amos
dentem favillam de terra quasi fornacis fumum. 4. d. 11 Luc.
29 Cùm enim subverteret Deus civitates re- 17. f.
gionis illius, recordatus Abrahæ, liberavit Lot 28. Iuda
de subversione urbium in quibus habitaverat. 1. b. 7.
30 Ascendítque Lot de Segor, & mansit in *Luc.
monte, duæ quoque filiæ ejus cum eo (timuerat 17. g.
enim manere in Segor) & mansit in spelunca 32. *Sup.
ipse, & duæ filiæ ejus cum eo. 18. a.
31 Dixítque major ad minorem: Pater noster 1. F
senex est, & nullus virorum remansit in terra qui
possit ingredi ad nos juxta moré universæ terræ.
32 Veni, inebriemus eum vino, dormiamús-

que cum eo, ut servare possimus ex patre nos-
tro semen.
33 Dederunt itaque patri suo bibere vinum
nocte illa. Et ingressa est major, dormivítque
cum patre: at ille non sensit, nec quando accu-
buit filia, nec quando surrexit.
G 34 Altera quoque die dixit major ad mino-
rem. Ecce dormivi heri cum patre meo, demus
ei bibere vinum etiam hac nocte, & dormies
cum eo, ut salvemus semen de patre nostro.
35 Dederunt etiam & illa nocte patri suo
bibere vinum, ingressaque minor filia, dormi-
vit cum eo: & ne tunc quidem sensit quando
concubuerit, vel quando illa surrexerit.
36 Conceperunt ergo duæ filiæ Lot de pa-
tre suo.
37 Peperítque major filium, & vocavit no-
men ejus Moab: ipse est pater Moabitarum us-
que in præsentem diem.
38 Minor quoque peperit filium, & vocavit
nomen ejus Ammon, id est, filius populi mei:
ipse est pater Ammonitarum usque hodie.

CAPUT XX.

Abrahæ in Geraris peregrinanti uxor à rege tollitur; quæ ad Domini jussum cum magnis donis intacta redditur, & Abrahamorante salus domui regis restituitur.

A 1 PRofectus inde Abraham in terram austra-
lem, habitavit inter Cades & Sur: & pe-
regrinatus est in Geraris.
2 Dixítque de Sara uxore sua, Soror mea est.
Misit ergo Abimelech rex Geraræ, & tulit eam.
3 Venit autem Deus ad Abimelech per som-
nium nocte, & ait illi: En morieris propter mu-
lierem quam tulisti: habet enim virum.
4 Abimelech verò non tetigerat eam, & ait:

Domine, num gentem ignorantem & justam interficies?

5 Nónne ipse dixit mihi: Soror mea est: & ipsa ait: Frater meus est? in simplicitate cordis mei, & munditia manuum mearum, feci hoc.

6 Dixítque ad eum Deus: Et ego scio quòd simplici corde feceris: & ideò custodivi te ne peccares in me., & non dimisi ut tangeres eam. B

7 Nunc ergo redde viro suo uxórem, quia propheta est: & orabit pro te, & vives: si autem nolueris reddere, scito quòd morte morieris tu, & omnia quæ tua sunt.

8 Statímque de nocte consurgens Abimelech, vocavit omnes servos suos: & locutus est universa verba hæc in auribus eorum, timuerúntque omnes viri valdè.

9 Vocavit autem Abimelech etiam Abraham, & dixit ei: Quid fecisti nobis? quid peccavimus in te, quia induxisti super me & super regnum meum peccatum grande? quæ non debuisti facere fecisti nobis.

10 Rursúmque expostulans, ait: Quid vidisti, C
ut hoc faceres?

11 Respondit Abraham: Cogitavi mecum, dicens: Forsitan non est timor Dei in loco isto: & interficient me propter uxorem meam:

12 Aliàs autem & * verè soror mea est, filia *Sup.
patris mei, & non filia matris meæ, & duxi 12. c.
eam in uxorem. 13.

13 Postquam autem eduxit me Deus de domo patris mei, dixi ad eam: * Hanc misericor- * Inf.
diam facies mecum: In omni loco, ad quem 21. c.
ingrediemur, dices quòd frater tuus sim. 23.

14 Tulit igitur Abimelech oves & boves, &

servos & ancillas, & dedit Abraham: reddidítque illi Saram uxorem suam,

15 Et ait: Terra coram vobis est, ubicumque tibi placuerit habita.

D 16 Saræ autem dixit: Ecce mille argenteos dedi fratri tuo, hoc erit tibi in velamen oculorum ad omnes qui tecum sunt, & quocumque perrexeris: mementóque te deprehensam.

17 Orante autem Abraham, sanavit Deus Abimelech & uxorem, ancillásque ejus, & pepererunt:

18 Concluserat enim Dominus omnem vulvam domus Abimelech propter Saram uxorem Abrahæ.

CAPUT XXI.

Nascitur Isaac, circumciditur, & ablactatur, Ismael verò cum matre domo pellitur in desertis victurus. Abimelech cum Abraham fœdus medio juramento percussit.

A 1 Visitavit autem Dominus Saram sicut *
*Sup. promiserat: & implevit quæ locutus est.
17. c. 2 Concepítque & * peperit filium in sene-
18. 19. ctute sua, tempore quo prædixerat ei Deus.
b. 10. * Gal. 3 Vocavítque Abraham nomen filij sui, quem
4. c. 23. genuit ei Sara, Isaac:
Hebr. 11. c. 4 Et circumcidit eum octavo die, sicut *
11. præceperat ei Deus:
* Sup. 5 Cùm centum esset annorum: hac quippe
17. b. ætate patris, natus est Isaac.
10. Matt. 6 Dixítque Sara: Risum fecit mihi Deus:
1. a. 2. quicumque audierit, corridebit mihi.

7 Rursúmque ait: Quis auditurum crederet Abraham, quòd Sara lactaret filium, quem peperit ei jam seni?

8 Crevit igitur puer, & ablactatus est: fecítque Abraham grande convivium in die ablactationis ejus.

9 Cúmque vidiſſet Sara filium Agar Ægyptiæ
ludentem cum Iſaac filio ſuo, dixit ad Abraham:
10 * Ejice ancillam hanc, & filium ejus: non *Gal.
enim erit hæres filius ancillæ cum filio meo 4. d.
Iſaac. 30.
11 Durè accepit hoc Abraham pro filio ſuo:
12 Cui dixit Deus: Non tibi videatur aſpe- B
rum ſuper puero & ſuper ancilla tua: omnia
quæ dixerit tibi Sara, audi vocem ejus: quia * * Rõ.
in Iſaac vocabitur tibi ſemen. 9.b.7.
Heb.
13 Sed & filium ancillæ faciam in gentem 11.d.
magnam, quia ſemen tuum eſt. 18.
14 Surrexit itaque Abraham manè, & tol-
lens panem & utrem aquæ, impoſuit ſcapulæ
ejus, tradidítque puerum, & dimiſit eam. Quæ
cum abiiſſet, errabat in ſolitudine Berſabee.
15 Cúmque conſumpta eſſet aqua in utre,
abjecit puerum ſubter unam arborum, quæ ibi
erant.
16 Et abiit, ſedítque è regione procul quan-
tum poteſt arcus jacere, dixit enim: Non vi-
debo morientem puerum: & ſedens contrà,
levavit vocem ſuam & flevit.
17 Exaudivit autem Deus vocem pueri: vo-
cavítque Angelus Dei Agar de cælo, dicens:
Quid agis Agar? noli timere: exaudivit enim
Deus vocem pueri de loco in quo eſt.
18 Surge, tolle puerum, & tene manum il- C
lius: quia in gentem magnam faciam eum.
19 Aperuítque oculos ejus Deus: quæ vi-
dens puteum aquæ, abiit, & implevit utrem,
dedítque puero bibere.
20 Et fuit cum eo: qui crevit, & moratus eſt
in ſolitudine, factúſque eſt juvenis ſagittarius.
21 Habitavítque in deſerto Pharan, & ac-

cepit illi mater sua uxorem de terra Ægypti.
22. Eodem tempore dixit Abimelech,& Phi-
col princeps exercitus ejus, ad Abraham: Deus
tecum est in universis quæ agis.
23 Jura ergo per Deum, ne noceas mihi,&
posteris meis, stirpíque meæ: sed juxta miseri-
* Sup. cordiam, * quam feci tibi, facies mihi, & terræ
20. c. in qua versatus es advena.
13. 24 Dixítque Abraham: Ego jurabo.
25 Et increpavit Abimelech propter pu-
teum aquæ quem vi abstulerant servi ejus.
26 Respondítque Abimelech: Nescivi quis
fecerit hanc rem: sed & tu non indicasti mihi,
& ego non audivi præter hodie.
D 27 Tulit itaque Abraham oves & boves, & de-
dit Abimelech: percusserúntque ambo fœdus.
28 Et statuit Abraham septem agnas gregis
seorsum.
29 Cui dixit Abimelech: Quid sibi volunt
septem agnæ istæ, quas stare fecisti seorsum?
30 At ille: Septem, inquit, agnas accipies
de manu mea: ut sint mihi in testimonium,
quoniam ego fodi puteum istum.
31 Idcircò vocatus est locus ille Bersabee:
quia ibi uterque juravit.
32 Et inierunt fœdus pro puteo juramenti.
33 Surrexit autem Abimelech, & Phicol
Princeps exercitus ejus, reversíque sunt in ter-
ram Palæstinorum. Abraham verò plantavit
nemus in Bersabee,& invocavit ibi nomen Do-
mini Dei æterni.
34 Et fuit colonus terræ Palæstinorum die-
bus multis.

CAPUT

Caput XXII.

Fides & obedientia Abrahæ in filij sui præcepta immolatione probatur, sed ab ipsius immolatione prohibetur ab Angelo, promissionesque ei denuo ob hanc insignem obedientiam confirmantur; & filij Nachor fratris Abrahæ numerantur.

1 QUæ postquam gesta sunt,* tentavit Deus A
Abraham, & dixit ad eum: Abraham, * *Iudith*
Abraham. At ille respondit: Adsum. *8. c.*
2 Ait illi: Tolle filium tuum unigenitum, *22.*
quem diligis, Isaac, & vade in terram visionis: *Heb.*
atque ibi offeres eum in holocaustum super *11. d.*
unum montium quem monstravero tibi. *17.*
3 Igitur Abraham de nocte consurgens, stravit asinum suum: ducens secum duos juvenes, & Isaac filium suum: Cúmque concidisset ligna in holocaustum, abiit ad locum quem præceperat ei Deus.
4 Die autem tertio, elevatis oculis, vidit locum procul:
5 Dixítque ad pueros suos: Expectate hîc cum asino: ego & puer illuc usque properantes, postquam adoraverimus, revertemur ad vos.
6 Tulit quoque ligna holocausti, & imposuit B
super Isaac filium suum: ipse verò portabat in manibus ignem & gladium. Cúmque duo pergerent simul,
7 Dixit Isaac patri suo: Pater mi. At ille respondit: Quid vis fili? Ecce, inquit, ignis & ligna: ubi est victima holocausti?
8 Dixit autem Abraham: Deus providebit sibi victimam holocausti, fili mi. Pergebant ergo pariter,
9 Et venerunt ad locum quem ostenderat ei Deus, in quo ædificavit altare, & desuper ligna cõposuit: cúmque alligasset Isaac filium suum:

posuit eum in altare super struem lignorum.
* Iac. 10 * Extendítque manum, & arripuit gla-
2.d. dium, ut immolaret filium suum.
21. 11 Et Ecce Angelus Domini de cælo clama-
vit, dicens: Abraham, Abraham. Qui respon-
dit: Adsum.
C 12 Dixítque ei: Non extendas manum tuam
super puerum, neque facias illi quidquam:
nunc cognovi quòd times Deum, & non pe-
percisti unigenito filio tuo propter me.
13 Levavit Abraham oculos suos, vidítque
post tergum arietem inter vepres hærentem
cornibus, quem assumens obtulit holocaustum
pro filio.
14 Appellavítque nomen loci illius, Domi-
nus videt. Unde usque hodie dicitur. In monte
Dominus videbit.
15 Vocavit autem Angelus Domini Abra-
ham secundò de cælo, dicens:
*Psal. 16 * Per memetipsum juravi, dicit Domi-
104. nus: quia fecisti hanc rem, & non pepercisti
a.9. Eccli. filio tuo unigenito propter me.
44.d. 17 Benedicam tibi, & multiplicabo semen
21. 1.Mac. tuum sicut stellas cæli, & velut arenam quæ
ch.2. est in littore maris: possidebit semen tuum
f.32. portas inimicorum suorum.
Luc. 18 Et * BENEDICENTUR in semine tuo om-
1.g.73 Heb. nes gentes terræ, quia obedisti voci meæ.
6.c.13 19 Reversus est Abraham ad pueros suos,
d.17. abierúntque Bersabee simul, & habitavit ibi.
D 20 His ita gestis, nuntiatum est Abrahæ quòd
*Sup. 12.a. Melcha quoque genuisset filios Nachor fratri
3.18. suo,
b.18. Inf. 21 Hus primogenitum, & Buz fratrem ejus,
26.b.4 & Camuel patrem Syrorum,

22 Et Cafed, & Azau, Pheldas quoque & Eccli.
Jedlaph, 44. d.
23 Ac Bathuel, de quo nata eft Rebecca: 25. Act.
octo iftos genuit Melcha, Nachor fratri Abrahæ. 3. d.
24 Concubina verò illius, nomine Roma, pe- 25.
perit Tabee, & Gaham, & Tahas, & Maacha.

Caput XXIII.

Sara mortua plangitur, atque in fpelunca duplici, quam Abraham ab Ephron cum agro præfenti emit pecunia, fepelitur.

1 VIxit autem Sara centum viginti feptem A
annis.
2 Et mortua eft in civitate Arbee, quæ eft
Hebron, in terra Chanaan: venítque Abraham
ut plangeret & fleret eam.
3 Cúmque furrexiffet ab officio funeris, lo-
cutus eft ad filios Heth, dicens:
4 Advena fum & peregrinus apud vos: date
mihi jus fepulchri vobifcum, ut fepeliam mor-
tuum meum.
5 Refponderunt filij Heth, dicentes:
6 Audi nos domine, princeps Dei es apud
nos: in electis fepulchris noftris fepeli mortuum
tuum: nullúfque te prohibere poterit quin in
monumento ejus fepelias mortuum tuum.
7 Surrexit Abraham, & adoravit populum
terræ, filios videlicet Heth:
8 Dixítque ad eos: Si placet animæ veftræ B
ut fepeliam mortuum meum, audite me, & in-
tercedite pro me apud Ephron filium Seor:
9 Ut det mihi fpeluncam duplicem, quam
habet in extrema parte agri fui: pecunia digna
tradat eam mihi coram vobis in poffeffionem
fepulchri.
10 Habitabat autem Ephron in medio filio-

rum Heth. Respondítque Ephron ad Abraham
cunctis audientibus qui ingrediebantur portam
civitatis illius, dicens:
C 11 Nequaquam ita fiat, domine mi, sed tu
magis ausculta quod loquor: Agrum trado tibi,
& speluncam quæ in eo est, præsentibus filiis
populi mei, sepeli mortuum tuum.
12 Adoravit Abraham coram populo terræ.
13 Et locutus est ad Ephron circumstante
plebe: Quæso, ut audias me: Dabo pecuniam
pro agro: suscipe eam, & sic sepeliam mortuum
meum in eo.
14 Respondítque Ephron:
15 Domine mi, audi me: Terra, quam postulas,
quadringentis siclis argenti valet: istud
est pretium inter me & te: sed quantum est
hoc? sepeli mortuum tuum.
16 Quod cùm audisset Abraham, appendit
pecuniam, quam Ephron postulaverat, audientibus
filiis Heth, quadringentos siclos argenti
probatæ monetæ publicæ.
D 17 Confirmatúsque est ager quondam Ephronis,
in quo erat spelunca duplex, respiciens
Mambre, tam ipse, quàm spelunca, & omnes arbores
ejus in cunctis terminis ejus per circuitũ.
18 Abrahæ in possessionem, videntibus filiis
Heth, & cunctis qui intrabant portam civitatis
illius.
19 Atque ita sepelivit Abraham Saram uxorẽ
suam in spelunca agri duplici, quæ respiciebat
* Inf. 35. d. 27. Mambre, * hæc est Hebron in terra Chanaan.
20 Et confirmatus est ager, & antrum quod
erat in eo, Abrahæ in possessionem monumenti
à filiis Heth.

Caput XXIV.

Servus Abrahæ ab ipso adjuratus & in Mesopotamiam ad quærendam uxorem Isaac missus, signo à Domino petito, Rebeccam invenit, & habito parentum ac fratris ipsiúsque consensu adducit ad Isaac; quam ille ducit in uxorem, & ita super matris morte accipit consolationem.

1 Erat autem Abraham senex, dierúmque A
multorum: & Dominus in cunctis benedixerat ei.

2 Dixítque ad servum seniorem domus suæ,
qui præerat omnibus quæ habebat:* Pone ma- * Inf.
num tuam subter femur meum, 47.g.
29.

3 Ut adjurem te per Dominum Deum cæli
& terræ, ut non accipias uxorem filio meo de
filiabus Chananæorum, inter quos habito:

4 Sed ad terram & cognationem meam proficiscaris,& inde accipias uxorem filio meo Isaac.

5 Respondit servus:Si noluerit mulier venire
mecum in terram hanc,numquid reducere debeo filium tuum ad locũ,de quo tu egressus es?

6 Dixítque Abraham: Cave nequando reducas filium meum illuc:

7 Dominus Deus cæli, qui tulit me de domo
patris mei,& de terra nativitatis meæ,qui locutus est mihi,& juravit mihi,dicens:*Semini tuo * Sup.
dabo terram hanc: ipse mittet Angelum suum 12.b.
coram te, & accipies inde uxorem filio meo: 7. 13.
c.15.

8 Sin autem mulier noluerit sequi te,non te- 15. d.
neberis juramento: filium meum tantùm ne 18.
reducas illuc. Infr.
26.a.

9 Posuit ergo servus manũ sub femore Abra- 4.
ham domini sui, & juravit illi super sermone
hoc.

10 Tulítque decem camelos de grege domi- B
ni sui, & abiit, ex omnibus bonis ejus portans

ſecum, profectúſque perrexit in Meſopotamiam ad urbem Nachor.

11 Cúmque Camelos feciſſet accumbere extra oppidum juxta puteum aquæ veſpere, tempore quo ſolent mulieres egredi ad hauriendam aquam, dixit:

12 Domine Deus domini mei Abraham, occurre, obſecro, mihi hodie, & fac miſericordiam cum domino meo Abraham.

13 Ecce ego ſto prope fontem aquæ, & filiæ habitatorum hujus civitatis egredientur ad hauriendam aquam.

14 Igitur puella, cui ego dixero: Inclina hydriam tuam ut bibam: & illa reſponderit, Bibe, quin & camelis tuis dabo potum: ipſa eſt, quam præparaſti ſervo tuo Iſaac: & per hoc intelligam quòd feceris miſericordiam cum domino meo.

15 Necdum intra ſe verba compleverat, & ecce Rebecca egrediebatur, filia Bathuel, filij Melchæ uxoris Nachor fratris Abraham, habens hydriam in ſcapula ſua:

16 Puella decora nimis, virgóque pulcherrima, & incognita viro: deſcenderat autem ad fontē, & impleverat hydriam, ac revertebatur.

C 17 Occurrítque ei ſervus, & ait: Pauxillum aquæ mihi ad bibendum præbe de hydria tua.

18 Quæ reſpondit: Bibe domine mi, celeritérque depoſuit hydriam ſuper ulnam ſuam, & dedit ei potum.

19 Cúmque ille bibiſſet, adjecit: Quin & camelis tuis hauriam aquam, donec cuncti bibant.

20 Effundénſque hydriam in canalibus, recurrit ad puteum ut hauriret aquam: & hauſtam omnibus camelis dedit.

21 Ipſe autem contemplabatur eam tacitus,

ſcire volens utrùm proſperum iter ſuum feciſſet Dominus, an non.

22 Poſtquam autem biberunt cameli, protulit vir inaures aureas, appendentes ſiclos duos, & armillas totidem pondo ſiclorum decem.

23 Dixítque ad eam: Cujus es filia? indica mihi: eſt in domo patris tui locus ad manendum?

24 Quæ reſpondit: Filia ſum Bathuelis, filii Melchæ, quem peperit ipſi Nachor.

25 Et addidit, dicens: Palearum quoque & fœni plurimum eſt apud nos, & locus ſpatioſus ad manendum.

26 Inclinavit ſe homo, & adoravit Dominum,

27 Dicens: Benedictus Dominus Deus domini mei Abraham, qui non abſtulit miſericordiã & veritatem ſuam à domino meo, & recto itinere me perduxit in domum fratris domini mei.

28 Cucurrit itaque puella, & nuntiavit in domum matris ſuæ omnia quæ audierat.

29 Habebat autem Rebecca fratrem nomine Laban, qui feſtinus egreſſus eſt ad hominem, ubi erat fons. D

30 Cúmque vidiſſet inaures & armillas in manibus ſororis ſuæ, & audiſſet cuncta verba referentis: Hæc locutus eſt mihi homo: venit ad virum, qui ſtabat juxta Camelos, & prope fontem aquæ:

31 Dixítque ad eum: Ingredere, benedicte Domini: cur foris ſtas? præparavi domum, & locum camelis.

32 Et introduxit eum in hoſpitium: ac deſtravit camelos, dedítque paleas & fœnum, & aquam ad lavandos pedes ejus, & virorum qui venerant cum eo.

33 Et appoſitus eſt in conſpectu ejus panis.

Qui ait : Non comedam , donec loquar ſermo-
nes meos. Reſpondit ei : Loquere.
34 At ille : Servus, inquit, Abraham ſum :
35 Et Dominus benedixit domino meo val-
dè, magnificatúſque eſt : & dedit ei oves & bo-
ves, argentum & aurum, ſervos & ancillas, ca-
melos & aſinos.
36 Et peperit Sara uxor domini mei filium
domino meo in ſenectute ſua,dedítque illi om-
nia quæ habuerat.
37 Et adjuravit me dominus meus , dicens:
Non accipies uxorem filio meo de filiabus Cha-
nanæorum , in quorum terra habito :
38 Sed ad domum patris mei perges , & de
cognatione mea accipies uxorem filio meo :
39 Ego verò reſpondi domino meo : Quid ſi
noluerit venire mecum mulier ?
E 40 Dominus ait,in cujus conſpectu ambulo,
mittet angelum ſuum tecum , & diriget viam
tuam : accipiéſque uxorem filio meo de cogna-
tione mea & de domo patris mei.
41 Innocens eris à maledictione mea,cùm ve-
neris ad propinquos meos,& non dederint tibi.
42 Veni ergo hodie ad fontem aquæ,& dixi:
Domine Deus domini mei Abraham,ſi direxiſti
viam meam , in qua nunc ambulo,
43 Ecce ſto juxta fontem aquæ ; & virgo,
quæ egredietur ad hauriendam aquam, audierit
à me : Da mihi pauxillum aquæ ad bibendum
ex hydria tua.
44 Et dixerit mihi : Et tu bibe , & camelis
tuis hauriam : ipſa eſt mulier quam præparavit
Dominus filio domini mei.
45 Dúmque hæc tacitus mecum volverem,ap-
paruit Rebecca veniens cum hydria,quã porta-

bat in ſcapula:deſcendítque ad fontem,& hauſit
aquam. Et aio ad eam:Da mihi paululũ bibere.
46 Quæ feſtinans depoſuit hydriam de humero, & dixit mihi: Et tu bibe, & camelis tuis tribuam potum. Bibi, & adaquavit camelos.
47 Interrogavíque eam, & dixi: Cujus es filia? Quæ reſpondit? Filia Bathuelis ſum, filij Nachor, quem peperit ei Melcha. Suſpendi itaque inaures ad ornandam faciem ejus, & armillas poſui in manibus ejus.
48 Pronúſque adoravi Dominum, benedicens Domino Deo domini mei Abraham, qui perduxit me recto itinere, ut ſumerem filiam fratris domini mei filio ejus. F
49 Quamobrem ſi facitis miſericordiam & veritatem cum domino meo, indicate mihi:ſin autem aliud placet, & hoc dicite mihi, ut vadam ad dexteram, ſive ad ſiniſtram.
50 Reſponderúntque Laban & Bathuel: A Domino egreſſus eſt ſermo: non poſſumus extra placitum ejus quidquam aliud loqui tecum.
51 En Rebecca coram te eſt, tolle eam, & proficiſcere, & ſit uxor filij domini tui, ſicut locutus eſt Dominus.
52 Quod cùm audiſſet puer Abraham, procidens adoravit in terram Dominum.
53 Prolatíſque vaſis argenteis, & aureis, ac veſtibus, dedit ea Rebeccæ pro munere, fratribus quoque ejus & matri dona obtulit.
54 Inito convivio, veſcentes pariter & bibentes manſerunt ibi. Surgens autem manè, locutus eſt puer: Dimittite me, ut vadam ad dominum meum.
55 Reſponderúntque fratres ejus & mater: Maneat puella ſaltem decem dies apud nos,

& posteà proficiscetur.

56 Nolite, ait, me retinere, quia Dominus direxit viam meam: dimittite me ut pergam ad dominum meum.

57 Et dixerunt: Vocemus puellam, & quæramus ipsius voluntatem.

G 58 Cúmque vocata venisset, sciscitati sunt: Vis ire cum homine isto? Quæ ait: Vadam.

59 Dimiserunt ergo eam & nutricem illius, servúmque Abraham, & comites ejus.

60 Imprecantes prospera sorori suæ, atque dicentes: Soror nostra es: crescas in mille millia, & possideat semen tuum portas inimicorum suorum.

61 Igitur Rebecca & puellæ illius, ascensis camelis, secutæ sunt virum: qui festinus revertebatur ad dominum suum.

62 Eo autem tempore deambulabat Isaac
*Sup. per viam quæ ducit ad Puteum, * cujus no-
16. d. men est Viventis & videntis: habitabat enim
14. in terra australi:

63 Et egressus fuerat ad meditandum in agro inclinata jam die: cúmque elevasset oculos, vidit camelos venientes procul.

64 Rebecca quoque, conspecto Isaac, descendit de camelo,

65 Et ait ad puerum: Quis est ille homo qui venit per agrum in occursum nobis: Dixítque ei: Ipse est dominus meus. At illa tollens citò pallium, operuit se.

66 Servus autem cuncta quæ gesserat, narravit Isaac.

67 Qui introduxit eam in tabernaculum Saræ matris suæ, & accepit eam uxorem: & in

tantum dilexit eam, ut dolorem, qui ex morte
matris ejus acciderat, temperaret.

CAPUT XXV.

Abraham multis ex Cetura susceptis filiis quibus munera largitur, relicta Isaaco hæreditate, mortuus est: Ismaël quoq; postquam duodecim genuit duces, moritur. Isaac pro uxore sua sterili precatus, geminos genuit Esaü & Iacob; quorum major vendidit minori primogenita.

1 Abraham verò aliam duxit uxorem no- A
mine Ceturam: 1.Par. 1. c. 32.
2 Quæ peperit ei Zamran & Jecsan, & Ma-
dan, & Madian, & Jesboc, & Sue.
3 Jecsan quoque genuit Saba, & Dadan.
Filij Dadan fuerunt; Assurim, & Latusim, &
Loomim.
4 At verò ex Madian ortus est Epha, &
Opher, & Enoch, & Abida, & Eldaa: omnes
hi filij Ceturæ.
5 Deditque Abraham cuncta quæ posse-
derat, Isaac:
6 Filiis autem concubinarum largitus est
munera, & separavit eos ab Isaac filio suo, dum
adhuc ipse viveret, ad plagam orientalem.
7 Fuerunt autem dies vitæ Abrahæ, cen-
tum septuaginta quinque anni.
8 Et deficiens mortuus est in senectute bo-
na, provectæque ætatis, & plenus dierum:
congregatúsque est ad populum suum.
9 Et sepelierunt eum Isaac & Ismaël filij sui
in spelunca duplici, quæ sita est in agro Ephron
filij Seor Hethæi, è regione Mambre,
10 Quem emerat à filiis Heth: ibi sepultus
est ipse, & Sara uxor ejus.
11 Et post obitum illius benedixit Deus B
Isaac filio ejus; qui habitabat juxta puteum
nomine Viventis & videntis.

12 Hæ sunt generationes Ismaël filij Abrahæ, quem peperit ei Agar Ægyptia famula Saræ:
13 Et hæc nomina filiorum ejus in vocabu-
* 1. lis & generationibus suis. * Primogenitus Is-
Par. maëlis Nabajoth, deinde Cedar, & Adbeel,
1. b. & Mabsam,
29.
14 Masma quoque, & Duma, & Massa,
15 Hadar, & Thema, & Jethur, & Naphis, & Cedma.
16 Isti sunt filij Ismaëlis: & hæc nomina per castella & oppida eorum, duodecim principes tribuum suarum.
17 Et facti sunt anni vitæ Ismaëlis centum triginta septem, deficiénsque mortuus est, & appositus ad populum suum.
C 18 Habitavit autem ab Hevila usque Sur, quæ respicit Ægyptum introëuntibus Assyrios. coram cunctis fratribus suis obiit.
19 Hæ quoque sunt generationes Isaac filij Abraham: Abraham genuit Isaac:
20 Qui cùm quadraginta esset annorum, duxit uxorem Rebeccam filiam Bathuelis Syri de Mesopotamia, sororem Laban.
21 Deprecatúsque est Isaac Dominum pro uxore sua, eò quòd esset sterilis: qui exaudivit eum, & dedit conceptum Rebeccæ.
22 Sed collidebantur in utero ejus parvuli; quæ ait: Si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere? Perrexítque ut consuleret Dnm.
* Rō. 23 Qui respondens ait: * Duæ gentes sunt
9. c. in utero tuo, & duo populi ex ventre tuo di-
10. videntur, populúsque populum superabit, & major serviet minori.
24 Jam tempus pariendi advenerat, & ecce gemini in utero ejus reperti sunt.

25 * Qui prior egressus est, rufus erat, & totus in morem pellis hispidus: vocatúmque est nomen ejus Esaü. * Protinus alter egrediens, plantam fratris tenebat manu: & idcircò appellavit eum Jacob. *Osee 12.a.3 D *Mat. 1.a.2.

26 Sexagenarius erat Isaac quando nati sunt ei parvuli.

27 Quibus adultis, factus est Esaü vir gnarus venandi, & homo agricola: Jacob autem vir simplex habitabat in tabernaculis.

28 Isaac amabat Esaü, eò quòd de venationibus illius vesceretur: & Rebecca diligebat Jacob.

29 Coxit autem Jacob pulmentum: ad quem cùm venisset Esaü de agro lassus,

30 Ait: Da mihi de coctione hac rufa, quia oppidò lassus sum. Quam ob causam vocatum est nomen ejus * Edom. *Abd. 1.a.1.

31 Cui dixit Jacob: Vende mihi primogenita tua. Heb. 12.c.16.

32 Ille respondit: En morior, quid mihi proderunt primogenita?

33 Ait Jacob: Jura ergo mihi. Juravit ei Esaü, & vendidit primogenita.

34 Et sic accepto pane & lentis edulio, comedit, & bibit, & abiit; parvipendens quòd primogenita vendidisset.

CAPUT XXVI.

Isaac ob famem in Geraris peregrinatus, post acceptam Terræ promissionem & seminis benedictionem, reprehenditur ab Abimelech, quòd Rebeccam dixerit suam esse sororem: & pastoribus ipsorum pro puteis jurgantibus, Abimelech cum Isaac fœdus percussit. Esaü uxores accipit.

1 ORta autem fame super terram, post eam sterilitatem quæ acciderat in diebus Abra- A

ham, abiit Isaac ad Abimelech regem Palæstinorum in Gerara.

2 Apparuítque ei dominus, & ait: Ne descendas in Ægyptum, sed quiesce in terra quam dixero tibi.

3 Et peregrinare in ea, eróque tecum, &
benedicam tibi: tibi enim & semini tuo dabo
*Sup. universas regiones has, * complens juramen-
12. b. tum quod spopondi Abraham patri tuo.
7. 15. d. 18. 4 Et multiplicabo semen tuum, sicut stellas
B cæli: dabóque posteris tuis universas regiones
*Sup. has: * & BENEDICENTUR in semine tuo
12, a. omnes gentes terræ,
3. 18. c. 18. 5 Eo quòd obedierit Abraham voci meæ,
22. d. & custodierit præcepta & mandata mea, &
17. ceremonias legésque servaverit.
Inf. 28. c. 6 Mansit itaque Isaac in Geraris.
14. 7 Qui cum interrogaretur à viris loci illius
super uxore sua, respondit: Soror mea est: timuerat enim confiteri quòd sibi esset sociata conjugio, reputans ne forte interficerent eum propter illius pulchritudinem.

C 8 Cúmque pertransissent dies plurimi, & ibidem moraretur, prospiciens Abimelech rex Palæstinorum per fenestram, vidit eum jocantem cum Rebecca uxore sua.

9 Et accersito eo, ait: Perspicuum est quòd uxor tua sit: cur mentitus es eam sororem tuam esse? Respondit: timui ne morerer propter eam.

10 Dixítque Abimelech: Quare imposuisti nobis? potuit coïre quispiam de populo cum uxore tua, & induxeras super nos grande peccatum. Præcepítque omni populo, dicens:

11 Qui tetigerit hominis hujus uxorem, morte morietur.

12 Sevit autem Isaac in terra illa, & invenit
in ipso anno centuplum: benedixítque ei Dñs.
13 Et locupletatus est homo, & ibat profi-
ciens atque succrescens, donec magnus ve-
hementer effectus est:
14 Habuit quoque possessiones ovium &
armentorum, & familiæ plurimùm. Ob hoc
invidentes ei Palæstini,
15 Omnes puteos, quos foderant servi pa- D
tris illius Abraham, illo tempore obstruxerunt,
implentes humo:
16 In tantum, ut ipse Abimelech diceret
ad Isaac: Recede à nobis, quoniam potentior
nobis factus es valdè.
17 Et ille discedens, ut veniret ad torren-
tem Geraræ, habitarétque ibi:
18 Rursum fodit alios puteos, quos foderant
servi patris sui Abraham, & quos, illo mortuo,
olim obstruxerat Philisthiim: appellavítque eos
eisdem nominibus quibus antè pater vocaverat.
19 Foderúntque in Torrente, & repere-
runt aquam vivam.
20 Sed & ibi jurgium fuit pastorum Gera-
ræ adversus pastores Isaac, dicentium: Nostra
est aqua, quam ob rem nomen putei, ex eo
quod acciderat, vocavit Calumniam.
21 Foderunt autem & alium: & pro illo E
quoque rixati sunt, appellavítque eum, Ini-
micitias.
22 Profectus inde fodit alium puteum, pro
quo non contenderunt: itaque vocavit nomen
ejus, Latitudo, dicens: Nunc dilatavit nos
Dominus, & fecit crescere super terram.
23 Ascendit autem ex illo loco in Bersabee;
24 Ubi apparuit ei Dominus in ipsa nocte,

dicens: Ego ſum Deus Abraham patris tui,
noli timere, quia ego tecum ſum: benedicam
tibi, & multiplicabo ſemen tuum propter ſer-
vum meum Abraham.
F 25 Itaque ædificavit ibi altare: & invocato
nomine Domini, extendit tabernaculum:
præcepítque ſervis ſuis ut foderent puteum.
26 Ad quem locum cùm veniſſent de Ge-
raris, Abimelech, & Ochozath amicus illius,
& Phicol dux militum,
27 Locutus eſt eis Iſaac: Quid veniſtis ad me,
hominem quem odiſtis, & expuliſtis à vobis?
28 Qui reſponderunt: Vidimus tecum eſſe
Dominum, & idcircò nos diximus; Sit jura-
mentum inter nos, & ineamus fœdus,
29 Ut non facias nobis quidquam mali,
ſicut & nos nihil tuorum attigimus, nec feci-
mus quod te læderet: ſed cum pace dimiſimus
auctum benedictione Domini.
30 Fecit ergo eis convivium, & poſt cibum
& potum,
G 31 Surgentes manè, juraverunt ſibi mutuò:
dimiſítque eos Iſaac pacificè in locum ſuum.
32 Ecce autem venerunt in ipſo die ſervi
Iſaac, annuntiantes ei de puteo quem fode-
rant, atque dicentes: Invenimus aquam.
33 Unde appellavit eum, Abundantiam:
& nomen urbi impoſitum eſt Berſabee, uſque
in præſentem diem.
34 Eſaü verò quadragenarius duxit uxores,
Judith filiam Beeri Hethæi, & Baſemath filiam
Elon ejuſdem loci:
* Inf. 27. 8. 46. 35 * Quæ ambæ offenderant animum Iſaac
& Rebeccæ.

CAPUT XXVII.

Iacob matris consilio benedictionem loco Esaü accipit; ad cujus odium fugiendum monetur à matre ut in Haran ad Laban concedat.

1 SEnuit autem Isaac, & caligaverunt oculi A
ejus, & videre non poterat: vocavítque
Esaü filium suum majorem, & dixit ei: Fili
mi? Qui respondit: Adsum.
2 Cui pater: Vides, inquit, quòd senuerim, & ignorem diem mortis meæ.
3 Sume arma tua, pharetram, & arcum, & egredere foras: cúmque venatu aliquid apprehenderis,
4 Fac mihi inde pulmentum sicut velle me nosti, & affer ut comedam: & benedicat tibi anima mea antequam moriar.
5 Quod cùm audisset Rebecca, & ille abiisset in agrum ut jussionem patris impleret,
6 Dixit filio suo Iacob: Audivi patrem tuum loquentem cum Esaü fratre tuo, & dicentem ei:
7 Affer mihi de venatione tua, & fac cibos B
ut comedam, & benedicam tibi coram Domino antequam moriar.
8 Nunc ergo fili mi, acquiesce consiliis meis:
9 Et pergens ad gregem, affer mihi duos hœdos optimos, ut faciam ex eis escas patri tuo, quibus libenter vescitur:
10 Quas cùm intuleris, & comederit, benedicat tibi priusquam moriatur.
11 Cui ille respondit: Nosti quòd Esaü frater meus homo pilosus sit, & ego lenis:
12 Si attrectaverit me pater meus, & senserit, timeo ne putet me sibi voluisse illudere, & inducam super me maledictionem pro benedictione.

13 Ad quem mater: In me ſit, ait, iſta maledictio, fili mi: tantùm audi vocem meam, & pergens affer quæ dixi.

14 Abiit, & attulit, dedítque matri. Paravit illa cibos, ſicut velle noverat patrem illius.

15 Et veſtibus Eſaii valdè bonis, quas apud ſe habebat domi induit eum:

16 Pelliculáſque hœdorum circumdedit manibus, & colli nuda protexit.

17 Dedítque pulmentum, & panes, quos coxerat, tradidit.

C 18 Quibus illatis, dixit: Pater mi? At ille reſpondit: Audio. Quis es tu fili mi?

19 Dixítque Jacob: Ego ſum primogenitus tuus Eſaü: feci ſicut præcepiſti mihi: ſurge, ſede, & comede de venatione mea, ut benedicat mihi anima tua.

20 Rurſúmque Iſaac ad filium ſuum: Quo modo, inquit, tam citò invenire potuiſti, fili mi? Qui reſpondit: Voluntas Dei fuit ut citò occurreret mihi quod volebam.

21 Dixítque Iſaac: Accede huc, ut tangam te fili mi, & probem utrùm tu ſis filius meus Eſaü, an non.

22 Acceſſit ille ad patrem, & palpato eo, dixit Iſaac: Vox quidem, vox Jacob eſt: ſed manus, manus ſunt Eſaü.

23 Et non cognovit eum, quia piloſæ manus ſimilitudinem majoris expreſſerant. Benedicens ergo illi,

24 Ait: Tu es filius meus Eſaü? Reſpondit, Ego ſum.

D 25 At ille: Affer mihi, inquit, cibos de venatione tua, fili mi, ut benedicat tibi anima mea. Quos cùm oblatos comediſſet, ob-

tulit ei etiam vinum, quo hausto,
26 Dixit ad eum: Accede ad me, & da
mihi osculum, fili mi.
27 Accessit: & osculatus est eum. Statim-
que ut sensit vestimentorum illius fragrantiam,
benedicens illi, ait: Ecce odor filij mei sicut
odor agri pleni, cui benedixit Dominus.
28 Det tibi Deus de rore cœli, & de pin-
guedine terræ, abundantiam frumenti & vini.
29 Et serviant tibi populi, & adorent te tri-
bus: esto dominus fratrum tuorum, & incur-
ventur ante te filij matris tuæ: qui maledixerit
tibi, sit ille maledictus: & qui benedixerit tibi,
benedictionibus repleatur.
30 Vix Isaac sermonem impleverat: & E
egresso Jacob foras, venit Esaü,
31 Coctósque de venatione cibos intulit
patri, dicens: Surge pater mi, & comede de
venatione filij tui: ut benedicat mihi anima tua.
32 Dixítque illi Isaac: Quis enim es tu?
Qui respondit: Ego sum filius tuus primoge-
nitus Esaü.
33 Expavit Isaac stupore vehementi: & ul-
trà quàm credi potest, admirans, ait: Quis igi-
tur ille est qui dudum captam venationem at-
tulit mihi, & comedi ex omnibus priusquam tu
venires? benedixíque ei, & erit benedictus.
34 Auditis Esaü sermonibus patris, irrugiit
clamore magno: & consternatus ait: Benedic
etiam & mihi, pater mi.
35 Qui ait: Venit germanus tuus fraudu-
lenter, & accepit benedictionem tuam.
36 At ille subjunxit: Justè vocatum est no- F
men ejus Jacob: supplantavit enim me en al- *Sup.
tera vice: * primogenita mea ante tulit, & 25. d.
34.

nunc secundò surripuit benedictionem meam.
Rursúmque ad patrem: Numquid non reservasti, ait, & mihi benedictionem?

37 Respondit Isaac: Dominum tuum illum constitui, & omnes fratres ejus servituti illius subjugavi: frumento & vino stabilivi eum, & tibi post hæc, fili mi, ultrà quid faciam?

38 Cui Esaü: Num unam, inquit, tantùm benedictionem habes, pater? mihi quoque obsecro ut benedicas. Cúmq; ejulatu magno fleret,

*Heb. 11. d. 20. 39 Motus Isaac, dixit ad eum: * In pinguedine terræ, & in rore cæli desuper,

40 Erit benedictio tua. Vives in gladio, & fratri tuo servies: tempúsque veniet, cùm excutias & solvas jugum ejus de cervicibus tuis.

G 41 Oderat ergo semper Esaü Jacob pro benedictione qua benedixerat ei pater: dixítque in corde suo: * Venient dies luctus patris mei, & occidam Jacob fratrem meum.
* Abd. 1. c. 10.

42 Nuntiata sunt hæc Rebeccæ: quæ mittens & vocans Jacob filium suum, dixit ad eum: Ecce Esaü frater tuus minatur ut occidat te.

43 Nunc ergo, fili mi, audi vocem meam, & consurgens fuge ad Laban fratrem meum in Haran:

44 Habitabísque cum eo dies paucos, donec requiescat furor fratris tui,

45 Et cesset indignatio ejus, obliviscatúrque eorum quæ fecisti in eum: posteà mittam, & adducam te inde huc. cur utroque orbabor filio in uno die?

Sup. 26. g. 35. 46 Dixítque Rebecca ad Isaac: Tædet me vitæ meæ propter filias Heth: si acceperit Jacob uxorem de stirpe hujus terræ, nolo vivere.

Caput XXVIII.

Iacob accepta à Patre benedictione, in Mesopotamiam transiens, videt in somnis scalam cui innitebatur Dominus: & accepta de terra ac seminis multiplicatione promissione, experrectus votum Deo vovet.

1 VOcavit itaque Isaac Iacob, & benedixit A
eum, præcepítque ei dicens: Noli accipere conjugem de genere Chanaan:
2 Sed vade, & proficiscere in Mesopotamiam Syriæ, ad domum Bathuel patris matris tuæ, & accipe tibi inde uxorem de filiabus Laban avunculi tui.
3 Deus autem omnipotens benedicat tibi, & crescere te faciat, atque multiplicet: ut sis in turbas populorum.
4 Et det tibi benedictiones Abrahæ, & semini tuo post te: ut possideas terram peregrinationis tuæ, quam pollicitus est avo tuo.
5 * Cúmque dimisisset eum Isaac, profectus * Osee
venit in Mesopotamiam Syriæ ad Laban filium 12. d.
Bathuel Syri, fratrem Rebeccæ matris suæ. 12.
6 Videns autem Esaü quòd benedixisset pa- B
ter suus Iacob, & misisset eum in Mesopotamiam Syriæ, ut inde uxorem duceret; & quòd post benedictionem præcepisset ei, dicens: Non accipies uxorem de filiabus Chanaan:
7 Quódque obediens Iacob parentibus suis isset in Syriam:
8 Probans quoque quòd non libenter aspiceret filias Chanaan pater suus:
9 Ivit ad Ismaëlem, & duxit uxorem, absque iis quas prius habebat, Maheleth filiam Ismaël filij Abraham, sororem Nabajoth.
10 Igitur egressus Iacob de Bersabee pergebat Haran.
11 Cúmque venisset ad quemdam locum,

& vellet in eo requiescere post solis occubitum, tulit de lapidibus qui jacebant, & supponens capiti suo, dormivit in eodem loco.

C

12 Vidítque in somnis scalam stantem super terram, & cacumen illius tangens cælum: Angelos quoque Dei ascendentes & descendentes per eam.

13 Et Dominum innixum scalæ dicentem sibi: * Ego sum Dominus Deus Abraham patris tui, & Deus Isaac: Terram, in qua dormis, tibi dabo & semini tuo.

* Inf. 35. a. 1. 48. a. 3.

14 Erítque semen tuum quasi pulvis terræ: * dilataberis ad Occidentem, & Orientem, & Septentrionem, & Meridiem: & † BENEDICENTUR IN TE & in semine tuo cunctæ tribus terræ.

*Deu. 12. c. 20 19. b.8. † Sup. 26. b. 4.

15 Et ero custos tuus quocumque perrexeris, & reducam te in terram hanc: nec dimittam nisi complevero universa quæ dixi.

16 Cúmque evigilasset Jacob de somno, ait: Verè Dñs est in loco isto, & ego nesciebam.

D

17 Pavénsque, Quam terribilis est, inquit, locus iste! non est hic aliud nisi Domus Dei, & porta cæli.

18 Surgens ergo Jacob manè, tulit lapidem quem supposuerat capiti suo, & erexit in titulum, * fundens oleum desuper.

* Inf. 33. b. 13.

19 Appellavítque nomen urbis Bethel, quæ priùs Luxa vocabatur.

20 Vovit etiam votum, dicens: Si fuerit Deus mecum, & custodierit me in via, per quam ego ambulo, & dederit mihi panem ad vescendum, & vestimentum ad induendum,

21 Reversúsque fuero prosperè ad domum patris mei: erit mihi Dominus in Deum,

22 Et lapis iste, quem erexi in titulum, vocabitur Domus Dei: cunctorúmque quæ dederis mihi, decimas offeram tibi.

Caput XXIX.

Iacob à Laban susceptus, septem annis illi pacto inito pro Rachel filia servivit; cui cùm supposita esset Lia, septem alios annos pro eadem implere coactus est: Rachele autem sterili, Lia quatuor peperit filios.

1 Profectus ergo Jacob venit in terram A
Orientalem.

2 Et vidit puteum in agro, tres quoque greges ovium accubantes juxta eum: nam ex illo adaquabantur pecora, & os ejus grandi lapide claudebatur.

3 Moríſque erat ut cunctis ovibus congregatis devolverent lapidem, & refectis gregibus rursum super os putei ponerent.

4 Dixítque ad pastores: Fratres, unde estis? Qui responderunt: De Haran.

5 Quos interrogans, Numquid, ait, nostis Laban filium Nachor? Dixerunt: Novimus.

6 Sanúsne est? inquit: Valet, inquiunt: & ecce Rachel filia ejus venit cum grege suo.

7 Dixítque Jacob: Adhuc multum diei superest, nec est tempus ut reducantur ad caulas greges: date antè potum ovibus, & sic eas ad pastum reducite.

8 Qui responderunt: non possumus, donec B
omnia pecora congregentur, & amoveamus lapidem de ore putei, ut adaquemus greges.

9 Adhuc loquebantur, & ecce Rachel veniebat cum ovibus patris sui: nam gregem ipsa pascebat.

10 Quam cùm vidisset Jacob, & sciret consobrinam suam, ovésque Laban avunculi sui: amovit lapidem quo puteus claudebatur.

11 Et adaquato grege, osculatus est eam: &
elevata voce flevit,
12 Et indicavit ei quòd frater esset patris
sui, & filius Rebeccæ: at illa festinans nuntia-
vit patri suo.
13 Qui cùm audisset venisse Jacob filium
sororis suæ, cucurrit obviàm ei, complexúsque
eum, & in oscula ruens, duxit in domum
suam. Auditis autem causis itineris,
14 Respondit: Os meum es, & caro mea.
Et postquam impleti sunt dies mensis unius,
15 Dixit ei: Num quia frater meus es, gra-
tis servies mihi? dic quid mercedis accipias.
16 Habebat verò duas filias, nomen majo-
ris Lia: minor verò appellabatur Rachel.
17 Sed Lia lippis erat oculis: Rachel deco-
ra facie, & venusto aspectu.
C 18 Quam diligens Jacob, ait: Serviam tibi
pro Rachel filia tua minore, septem annis.
19 Respondit Laban: Melius est ut tibi
eam dem quàm alteri viro, mane apud me.
20 Servivit ergo Jacob pro Rachel septem
annis: & videbantur illi pauci dies præ amoris
magnitudine.
21 Dixítque ad Laban: Da mihi uxorem
meam: quia jam tempus impletum est, ut in-
grediar ad illam.
22 Qui vocatis multis amicorum turbis ad
convivium, fecit nuptias.
23 Et vespere Liam filiam suam introduxit
ad eum,
24 Dans ancillam filiæ, Zelpham nomine.
Ad quam cùm ex more Jacob fuisset ingressus,
facto manè vidit Liam:
25 Et dixit ad socerum suum: Quid est
quod

quod facere voluisti? nónne pro Rachel servivi tibi? quare imposuisti mihi?

26 Respondit Laban: Non est in loco nostro consuetudinis, ut minores antè tradamus ad nuptias. D

27 Imple hebdomadam dierum hujus copulæ: & hanc quoque dabo tibi pro opere quo serviturus es mihi septem annis aliis.

28 Acquievit placito: & hebdomada transacta, Rachel duxit uxorem:

29 Cui pater servam Balam tradiderat.

30 Tandémque potitus optatis nuptiis, amorem sequentis priori prætulit, serviens apud eum septem annis aliis.

31 Videns autem Dñs quod despiceret Liam, aperuit vulvam ejus, sorore sterili permanente.

32 Quæ conceptum genuit filium, vocavítque nomen ejus Ruben, dicens: Vidit Dominus humilitatem meam, nunc amabit me vir meus.

33 Rursúmque concepit & peperit filium, & ait: Quoniam audivit me Dominus haberi contemptui, dedit etiam istum mihi, vocavítque nomen ejus Simeon.

34 Concepítque tertiò, & genuit alium filium: dixítque: Nunc quoque copulabitur mihi maritus meus, eò quòd pepererim ei tres filios: & idcircò appellavit nomen ejus, Levi.

35 Quartò concepit, & peperit filium, & ait: Modò confitebor Domino. * & ob hoc vocavit eum, Judam: cessavítque parere. *Mat. 1.A.2.

CAPUT XXX.

Rachel sterilis & Lia parere cessans ancillas suas marito tradunt ex quibus singula binos suscipiunt filios: præter quos Lia duos alios & filiam parit: Ra-

chel verò Ioseph: quibus natis, Laban de mercede paciscitur cum Iacob, qui hoc modo plurimùm ditatus est.

A 1 CErnens autem Rachel quòd infecunda
esset, invidit sorori suæ, & ait marito
suo: Da mihi liberos, alioquin moriar.
2 Cui iratus respondit Jacob: Num pro
Deo ego sum, qui privavit te fructu ventris tui?
3 At illa: Habeo, inquit, famulam Balam:
ingredere ad illam, ut pariat super genua
mea, & habeam ex illa filios.
4 Dedítque illi Balam in conjugium, quæ,
5 Ingresso ad se viro, concepit, & peperit
filium.
6 Dixítque Rachel: Judicavit mihi Dominus,
& exaudivit vocem meam, dans mihi filium:
& idcircò appellavit nomen ejus, Dan.
B 7 Rursúmque Bala concipiēs peperit alterum,
8 Pro quo ait Rachel: Comparavit me
Deus cum sorore mea, & invalui: vocavítque
eum, Nephthali.
9 Sentiens Lia quòd parere desiisset, Zelpham
ancillam suam marito tradidit.
10 Qua post conceptum edente filium,
11 Dixit: Feliciter: & idcircò vocavit nomen
ejus, Gad.
12 Peperit quoque Zelpha alterum.
13 Dixítque Lia: Hoc pro beatitudine mea:
Beatam quippe me dicent mulieres. propterea
appellavit eum, Aser.
14 Egressus autem Ruben tempore messis
triticeæ in agrum, reperit mandragoras: quas
matri Liæ detulit. Dixítque Rachel: Da mihi
partem de mandragoris filij tui.
C 15 Illa respondit: Parúmne tibi videtur,
quòd præripueris maritum mihi, nisi etiam

mandragoras filij mei tuleris? Ait Rachel: Dormiat tecum hac nocte pro mandragoris filij tui.
16 Redeuntíque ad vesperam Jacob de agro, egressa est in occursum ejus Lia, & Ad me, inquit, intrabis: quia mercede conduxi te pro mandragoris filij mei. Dormivítque cum ea nocte illa.
17 Et exaudivit Deus preces ejus: concepítque & peperit filium quintum,
18 Et ait: Dedit Deus mercedem mihi, quia dedi ancillam meam viro meo. appellavítque nomen ejus, Issachar.
19 Rursum Lia concipiens, peperit sextum filium,
20 Et ait: Dotavit me Deus dote bona: etiam hac vice mecum erit maritus meus, eò quòd genuerim ei sex filios: & idcircò appellavit nomen ejus, Zabulon.
21 Post quem peperit filiam, nomine Dinam. D
22 Recordatus quoque Dominus Rachelis, exaudivit eam, & aperuit vulvam ejus.
23 Quæ concepit & peperit filium, dicens: Abstulit Deus opprobrium meum.
24 Et vocavit nomen ejus Joseph, dicens: Addat mihi Dominus filium alterum.
25 Nato autem Joseph, dixit Jacob socero suo: Dimitte me ut revertar in patriam, & ad terram meam.
26 Da mihi uxores, & liberos meos, pro quibus servivi tibi, ut abeam: tu nosti servitutem qua servivi tibi.
27 Ait illi Laban: Inveniam gratiam in conspectu tuo: experimento didici, quia benedixerit mihi Deus propter te:
28 Constitue mercedē tuam quam dem tibi.

E 29 At ille respondit: Tu nosti quomodo
servierim tibi, & quanta in manibus meis fue-
rit possessio tua.

30 Modicum habuisti antequam venirem ad
te,& nunc dives effectus es: benedixítque tibi
Dominus ad introitum meum.Justum est igitur
ut aliquando provideam etiam domui meæ.

31 Dixítque Laban: Quid tibi dabo? At
ille ait: Nihil volo: sed si feceris quod postu-
lo, iterùm pascam, & custodiam pecora tua.

32 Gyra omnes greges tuos,& separa cun-
ctas oves varias & sparso vellere: & quodcum-
que furvum,& maculosum, variúmque fuerit,
tam in ovibus quàm in capris,erit merces mea.

33 Respondebítque mihi cras justitia mea,
quando placiti tempus advenerit coram te: &
omnia quæ non fuerint varia, & maculosa, &
furva, tam in ovibus quàm in capris, furti me
arguent.

34 Dixítq; Laban:Gratum habeo quod petis.

F 35 Et separavit in die illa,capras,& oves,&
hircos, & arietes, varios atque maculosos:
cunctum autem gregem unicolorem, id est,
albi & nigri velleris, tradidit in manu filiorum
suorum.

36 Et posuit spatium itineris trium dierum
inter se & generum, qui pascebat reliquos
greges ejus.

37 Tollens ergo Jacob virgas populeas viri-
des, & amygdalinas, & ex platanis, ex parte
decorticavit eas: detractísque corticibus,in his
quæ spoliata fuerant candor apparuit: illa verò
quæ integra fuerant, viridia permanserunt: at-
que in hunc modum color effectus est varius.

38 Posuítque eas in canalibus, ubi effun-

debatur aqua: ut cùm venissent greges ad bibendum, ante oculos haberent virgas, & in aspectu earum conciperent.

39 Factúmque est ut in ipso calore coïtus oves intuerentur virgas, & parerent maculosa, & varia, & diverso colore respersa. G

40 Divisítque gregem Jacob, & posuit virgas in canalibus ante oculos arietum: erant autem alba & nigra quæque, Laban: cetera verò, Jacob, separatis inter se gregibus.

41 Igitur quando primo tempore ascendebantur oves, ponebat Jacob virgas in canalibus aquarum ante oculos arietum & ovium, ut in earum contemplatione conciperent:

42 Quando verò serotina admissura erat, & conceptus extremus, non ponebat eas. Factáque sunt ea quæ erant serotina, Laban: & quæ primi temporis, Jacob.

43 Ditatúsque est homo ultra modum, & habuit greges multos, ancillas & servos, camelos & asinos.

CAPUT XXXI.

Iacob, jubente Domino, ad patrem cum omnibus suis tacitus revertitur, quem Laban insequitur: Rachel autem patris idolis ablatis, ipsum quærentem astu decepit: tandémque post varias querelas & jurgia, Iacob & Laban inito fœdere, ad propria quisque discedit.

1 POstquam autem audivit verba filiorum Laban dicentium: Tulit Jacob omnia quæ fuerunt patris nostri, & de illius facultate ditatus, factus est inclytus: A

2 Animadvertit quoque faciem Laban, quòd non esset erga se sicut heri & nudiustertius.

3 Maximè dicente sibi Domino: Revertere in terram patrum tuorum, & ad generationem tuam, eróque tecum.

4 Misit, & vocavit Rachel & Liam in agrum, ubi pascebat greges,

5 Dixítque eis: Video faciem patris vestri quòd non sit erga me sicut heri & nudiustertius: Deus autem patris mei fuit mecum.

6 Et ipsæ nostis quòd totis viribus meis servierim patri vestro.

7 Sed & pater vester circumvenit me, & mutavit mercedem meam decem vicibus: & tamen non dimisit eum Deus ut noceret mihi.

8 Si quando dixit: Variæ erunt mercedes tuæ: pariebant omnes oves varios fœtus, quando verò è contrario ait: Alba quæque accipies pro mercede: omnes greges alba pepererunt.

B 9 Tulítque Deus substantiam patris vestri, & dedit mihi.

10 Postquam enim conceptus ovium tempus advenerat, levavi oculos meos, & vidi in somnis ascendentes mares super feminas, varios & maculosos, & diversorum colorum.

11 Dixítque Angelus Dei ad me in somnis: Jacob? Et ego respondi: Adsum.

12 Qui ait: Leva oculos tuos, & vide universos masculos ascendentes super feminas, varios, maculosos, atque respersos. Vidi enim omnia quæ fecit tibi Laban.

* Sup. 28. d. 18. 13 Ego sum Deus Bethel, * ubi unxisti lapidem, & votum vovisti mihi. Nunc ergo surge, & egredere de terra hac, revertens in terram nativitatis tuæ.

14 Responderúntque Rachel & Lia: Numquid habemus residui quidquam in facultatibus & hereditate domus patris nostri?

15 Nónne quasi alienas reputavit nos, & vendidit, comedítque pretium nostrum?

16 Sed Deus tulit opes patris noſtri, & eas
tradidit nobis, ac filiis noſtris: unde omnia
quæ præcepit tibi Deus, fac.
17 Surrexit itaque Jacob, & impoſitis li- C
beris ac conjugibus ſuis ſuper camelos, abiit.
18 Tulitque omnem ſubſtantiam ſuam, &
greges, & quidquid in Meſopotamia acquiſie-
rat, pergens ad Iſaac patrem ſuum in terram
Chanaan.
19 Eo tempore ierat Laban ad tondendas
oves, & Rachel furata eſt idola patris ſui.
20 Noluítque Jacob confiteri ſocero ſuo
quòd fugeret.
21 Cúmque abiiſſet tam ipſe quàm omnia
quæ juris ſui erant, & amne tranſmiſſo perge-
ret contra montem Galaad,
22 Nuntiatum eſt Laban die tertio quòd
fugeret Jacob.
23 Qui, aſſumptis fratribus ſuis, perſecu-
tus eſt eum diebus ſeptem: & comprehendit
eum in Monte Galaad.
24 Vidítque in ſomnis dicentem ſibi Deum:
Cave ne quidquã aſperè loquaris contra Jacob.
25 Jámque Jacob extenderat in monte ta- D
bernaculum: cúmque ille conſecutus fuiſſet
eum cum fratribus ſuis, in eodem Monte Ga-
laad fixit tentorium.
26 Et dixit ad Jacob: Quare ita egiſti, ut clam
me abigeres filias meas quaſi captivas gladio?
27 Cur ignorante me fugere voluiſti, nec
indicare mihi, ut proſequerer te cum gaudio,
& canticis, & tympanis, & citharis?
28 Non es paſſus ut oſcularer filios meos
& filias: ſtultè operatus es: & nunc quidem
29 Valet manus mea reddere tibi malum:

* Inf. sed Deus patris vestri heri dixit mihi: * Cave
48. c. ne loquaris contra Jacob quidquam durius.
16.
30 Esto, ad tuos ire cupiebas, & desiderio erat
tibi domus patris tui: cur furatus es deos meos?
31 Respondit Jacob: Quòd inscio te profe-
ctus sum, timui ne violenter auferres filias tuas.
E 32 Quòd autem furti me arguis: apud quem-
cumque inveneris deos tuos, necetur coram
fratribus nostris. scrutare, quidquid tuorum
apud me inveneris, & aufer. hæc dicens, igno-
rabat quòd Rachel furata esset idola.
33 Ingressus itaque Laban tabernaculum
Jacob & Liæ, & utriusque famulæ, non inve-
nit. Cúmque intrasset tentorium Rachelis,
34 Illa festinans abscondit idola subter stra-
menta cameli, & sedit desuper: scrutantíque
omne tentorium, & nihil invenienti,
35 Ait: Ne irascatur dominus meus quòd
coram te assurgere nequeo: quia juxta consue-
tudinem feminarum nunc accidit mihi. sic de-
lusa solicitudo quærentis est.
36 Tuménsque Jacob, cum jurgio ait:
Quam ob culpam meam, & ob quod pecca-
tum meum sic exarsisti post me,
37 Et scrutatus es omnem supellectilem
meam? Quid invenisti de cuncta substantia
domus tuæ? pone hîc coram fratribus meis &
fratribus tuis, & judicent inter me & te.
38 Idcircò viginti annis fui tecum? oves
tuæ & capræ steriles non fuerunt, arietes gre-
gis tui non comedi:
F 39 Nec captum à bestia ostendi tibi, ego
damnum omne reddebam: quidquid furto
peribat, à me exigebas:
40 Die noctúque æstu urebar, & gelu, fu-

giebátque somnus ab oculis meis.
41 Sicque per viginti annos in domo tua servivi tibi, quatuordecim pro filiabus, & sex pro gregibus tuis: immutasti quoque mercedem meam decem vicibus.
42 Nisi Deus patris mei Abraham, & timor Isaac affuisset mihi, forsitan modò nudum me dimisisses: afflictionem meam & laborem manuum meatum respexit Deus, & arguit te heri.
43 Respondit ei Laban: Filiæ meæ & filij, & greges tui, & omnia quæ cernis, mea sunt: quid possum facere filiis & nepotibus meis?
44 Veni ergo & ineamus fœdus: ut sit in testimonium inter me & te.
45 Tulit itaque Jacob lapidem, & erexit illum in titulum:
46 Dixítque fratribus suis: Afferte lapides. Qui congregantes fecerunt tumulum, comederúntque super eum:
47 Quem vocavit Laban Tumulum testis, & Jacob, Acervum testimonij, uterque juxta proprietatem linguæ suæ.
48 Dixítque Laban: Tumulus iste erit testis inter me & te hodie, & idcircò appellatum est nomen ejus Galaad, id est, Tumulus testis. G
49 Intueatur & judicet Dominus inter nos quando recesserimus à nobis,
50 Si afflixeris filias meas, & si introduxeris alias uxores super eas: nullus sermonis nostri testis est absque Deo, qui præsens respicit.
51 Dixítque rursus ad Jacob: En tumulus hic, & lapis quem erexi inter me & te,
52 Testis erit: tumulus, inquam, iste & lapis sint in testimoniũ, si aut ego transiero illum pergens ad te, aut tu præterieris, malũ mihi cogitãs.

53 Deus Abraham, & Deus Nachor, judicet inter nos, Deus patris eorum. Juravit ergo Jacob per timorem patris sui Isaac:

54 Immolatísque victimis in monte, vocavit fratres suos ut ederent panem. Qui cum comedissent, manserunt ibi.

55 Laban verò de nocte consurgens, osculatus est filios & filias suas, & benedixit illis: reversusque est in locum suum.

CAPUT XXXII.

Jacob, visis Angelis, nuntios & munera ad fratrem suum Esaü territus mittit, intereà cum Angelo luctans, & benedictionem ac nominis mutationem tacto femoris nervo accepit.

A 1 Jacob * quoque abiit itinere quo cœperat: fuerúntque ei obviàm Angeli Dei.

* *Inf.* 48. c. 16.

2 Quos cùm vidisset, ait: Castra Dei sunt hæc. & appellavit nomen loci illius Mahanaim, id est, Castra.

3 Misit autem & nuntios ante se ad Esaü fratrem suum in terram Seir, in regionem Edom:

4 Præcepítque eis: dicens: Sic loquimini domino meo Esaü: Hæc dicit frater tuus Jacob: Apud Laban peregrinatus sum, & fui usque in præsentem diem.

5 Habeo & boves, & asinos, & oves, & servos, & ancillas: mittóque nunc legationem ad dominum meũ, ut inveniã gratiam in conspectu tuo.

B 6 Reversíque sunt nuntij ad Jacob, dicentes: Venimus ad Esaü fratrem tuum, & ecce properat tibi in occursum cum quadringentis viris.

7 Timuit Jacob valdè: & perterritus divisit populum qui secum erat, greges, quoque & oves & boves, & camelos, in duas turmas,

8 Dicens: Si venerit Esaü ad unam turmam,

& percusserit eam, alia turma, quæ reliqua est, salvabitur.
9 Dixítque Jacob: Deus patris mei Abraham, & Deus patris mei Isaac: Domine qui dixisti mihi: Revertère in terram tuam, & in locum nativitatis tuæ, & benefaciam tibi:
10 Minor sum cunctis miserationibus tuis, C
& veritate tua quam explevisti servo tuo. In baculò meo transivi Jordanem istum: & nunc cum duabus turmis regredior.
11 Erue me de manu fratris mei Esaü, quia valde eum timeo: ne fortè veniens percutiat matrem cum filiis.
12 Tu locutus es quòd benefaceres mihi, & dilatares semen meum sicut arenam maris, quæ præ multitudine numerari non potest.
13 Cúmque dormisset ibi nocte illa, separa- D
vit de his quæ habebat, munera Esaü fratri suo,
14 Capras ducentas, hircos viginti, oves ducentas, & arietes viginti,
15 Camelos fœtas cum pullis suis triginta, vaccas quadraginta, & tauros viginti, asinas viginti, & pullos earum decem.
16 Et misit per manus servorum suorum singulos seorsum greges, dixítque pueris suis: Antecedite me: & sit spatium inter gregem & gregem.
17 Et præcepit priori dicens: Si obvium habueris fratrem meum Esaü: & interrogaverit te, Cujus es? aut, Quò vadis? aut, Cujus sunt ista quæ sequeris?
18 Respondebis: Servi tui Jacob, munera misit E
domino meo Esaü: ipse quoque post nos venit.
19 Similiter dedit mandata secundo, & tertio, & cunctis qui sequebantur greges, dicens: Iisdē

verbis loquimini ad Esaü, cùm inveneritis eum.
20 Et addetis: Ipse quoque servus tuus Jacob iter nostrum insequitur: dixit enim: Placabo illum muneribus quæ præcedunt, & postea videbo illum, forsitan propitiabitur mihi.
21 Præcesserunt itaque munera ante eum, ipse verò mansit nocte illa in castris.
F 22 Cúmque maturè surrexisset, tulit duas uxores suas & totidem famulas, cum undecim filiis, & transivit vadum Jaboc.
23 Traductísque omnibus quæ ad se pertinebant,
24 Mansit solus: & ecce vir luctabatur cum eo usque manè.
25 Qui cum videret quòd eum superare non posset, tetigit nervum femoris ejus, & statim emarcuit.
26 Dixítque ad eum: Dimitte me, jam enim ascendit aurora. Respondit: Non dimittam te, nisi benedixeris mihi.
27 Ait ergo: Quod nomen est tibi? Respondit: Jacob.
28 At ille, Nequaquam, inquit, Jacob appellabitur nomen tuum, sed Israël: quoniam si contra Deum fortis fuisti, quantò magis contra homines prævalebis?
G 29 Interrogavit eum Jacob: Dic mihi, quo appellaris nomine? Respondit: Cur quæris nomen meum? Et benedixit ei in eodem loco.
30 Vocavítque Jacob nomen loci illius Phanuel, dicens: Vidi Deum facie ad faciem, & salva facta est anima mea.
31 Ortúsque est ei statim sol, postquam transgressus est Phanuel: ipse verò claudicabat pede.
32 Quam ob causam non comedunt nervum

filij Iſraël, qui emarcuit in femore Jacob, uſque in præſentem diem: eò quòd tetigerit nervum femoris ejus, & obſtupuerit.

CAPUT XXXIII.

Iacob ab Eſaü occurrente benigne excipitur, ægreque adigit ut munera accipiat domúmque revertatur: & ſic Iacob eo ab ſe dimiſſo, in Socoth primum, deinde in Salem profectus, agri partem emit, fixiſque tabernaculis, altare erexit.

1 Elevans autem Jacob oculos ſuos, vidit A
venientem Eſaü, & cum eo quadringentos viros: divisítque filios Liæ & Rachel, ambarúmque famularum:

2 Et poſuit utramque ancillam, & liberos earum, in principio: Liam verò, & filios ejus, in ſecundo loco: Rachel autem & Joſeph noviſſimos.

3 Et ipſe progrediens adoravit pronus in terram ſepties, donec appropinquaret frater ejus.

4 Currens itaque Eſaü obviàm fratri ſuo, amplexatus eſt eum: ſtringénſque collum ejus & oſculans flevit.

5 Levatíſque oculis, vidit mulieres & par- B
vulos earum, & ait: Quid ſibi volunt iſti? & ſi ad te pertinent? Reſpondit: Parvuli ſunt, quos donavit mihi Deus ſervo tuo.

6 Et appropinquantes ancillæ & filij earum, incurvati ſunt.

7 Acceſſit quoque Lia cum pueris ſuis: & cùm ſimiliter adoraſſent, extremi Joſeph & Rachel adoraverunt.

8 Dixítque Eſaü: Quænam ſunt iſtæ turmæ quas obviàm habui? Reſpondit: Ut invenirem gratiam coram domino meo.

9 At ille ait: Habeo plurima, frater mi, ſint tua tibi.

C 10 Dixítq; Jacob: Noli ita, obsecro: sed si inveni gratiam in oculis tuis, accipe munusculum de manibus meis: sic enim vidi faciem tuã, quasi viderim vultum Dei: esto mihi propitius,

11 Et suscipe benedictionem quam attuli tibi, & quam donavit mihi Deus tribuens omnia. Vix fratre compellente suscipiens,

12 Ait: Gradiamur simul, eróque socius itineris tui.

13 Dixítque Jacob: Nosti Domine mi, quòd parvulos habeam teneros, & oves & boves fœtas, mecum: quas si plus in ambulando fecero laborare, morientur una die cuncti greges.

14 Præcedat dominus meus ante servum suum: & ego sequar paulatim vestigia ejus, sicut videro parvulos meos posse, donec veniam ad dominum meum in Seir.

15 Respondit Esaü: Oro te, ut de populo qui mecum est, saltem socij remaneant viæ tuæ. Non est, inquit, necesse: hoc uno tantùm indigeo, ut inveniam gratiam in conspectu tuo domine mi.

16 Reversus est itaque illo die Esaü itinere quo venerat in Seir.

D 17 Et Jacob venit in Socoth: ubi ædificata domo & fixis tentoriis, appellavit nomen loci illius Socoth, id est, tabernacula.

18 Transivítque in Salem urbem Sichimorum quæ est in terra Chanaan, postquam reversus est de Mesopotamia Syriæ: & habitavit juxta oppidum.

19 Emítque partem agri in qua fixerat tabernacula, à filiis Hemor patris Sichem, centum agnis.

20 Et erecto ibi altari, invocavit super illud fortissimum Deum Israël.

CAPUT XXXIV.

Ob Dinæ raptum ac stuprum à Sichem Sichemitarum principis filio, Sichemitæ priùs circumcisi, à Simeone & Levi Dinæ fratribus perimuntur, atque à reliquis Jacob filiis urbs eorum vastatur: quapropter Simeon & Levi à patre arguuntur.

1 Egressa est autem Dina filia Liæ ut videret A
mulieres regionis illius.
2 Quam cùm vidisset Siché filius Hemor He-
væi, princeps terræ illius, adamavit eam: & ra-
puit, & dormivit cum illa, vi opprimens virginē.
3 Et conglutinata est anima ejus cum ea,
tristémque delinivit blanditiis.
4 Et pergens ad Hemor patrem suum, Acci-
pe, inquit, mihi puellam hanc conjugem.
5 Quod cùm audisset Jacob, absentibus filiis,
& in pastu pecorum occupatis, siluit donec
redirent.
6 Egresso autem Hemor patre Sichem ut lo-
queretur ad Jacob,
7 Ecce filij ejus veniebant de agro: audító-
que quod acciderat, irati sunt valdè, eò quòd
fœdam rem operatus esset in Israël, &, violata
filia Jacob, rem illicitam perpetrasset.
8 Locutus est itaque Hemor ad eos: Sichem
filij mei adhæsit anima filiæ vestræ: date eam
illi uxorem:
9 Et jungamus vicissim connubia: filias ve-
stras tradite nobis, & filias nostras accipite.
10 Et habitate nobiscū: terra in potestate ve-
stra est, exercete, negotiamini, & possidete eam.
11 Sed & Sichem ad patrem & ad fratres B
ejus ait: Inveniam gratiam coram vobis: &
quæcumque statueritis, dabo:
12 Augete dotem, & munera postulate, &

libenter tribuam quod petieritis: tantùm date
mihi puellam hanc uxorem.
13 Reſponderunt filij Jacob Sichem & patri
ejus in dolo, ſævientes ob ſtuprum ſororis:
14 Non poſſumus facere quod petitis, nec
dare ſororem noſtram homini incircumciſo:
quod illicitum & nefarium eſt apud nos.
15 Sed in hoc valebimus fœderari, ſi volue-
ritis eſſe ſimiles noſtri, & circumcidatur in vo-
bis omne maſculini ſexus.
C 16 Tunc dabimus & accipiemus mutuò
filias veſtras ac noſtras: & habitabimus vobiſ-
cum, erimúſque unus populus.
17 Si autem circumcidi nolueritis, tollemus
filiam noſtram, & recedemus.
18 Placuit oblatio eorum Hemor, & Sichem
filio ejus.
19 Nec diſtulit adoleſcens quin ſtatim quod
petebatur expleret: amabat enim puellam val-
dè; & ipſe erat inclytus in omni domo patris ſui.
20 Ingreſsíque portam urbis, locuti ſunt ad
populum.
21 Viri iſti pacifici ſunt, & volunt habitare
nobiſcũ: negotientur in terra, & exerceant eam,
quæ ſpatioſa & lata cultoribus indiget: filias eo-
rum accipiemus uxores, & noſtras illis dabimus.
22 Unum eſt, quo differtur tantum bonum:
Si circumcidamus maſculos noſtros, ritum gen-
tis imitantes.
23 Et ſubſtantia eorum, & pecora, & cun-
cta quæ poſſident, noſtra erunt: tantùm in hoc
acquieſcamus, & habitantes ſimul, unum effi-
ciemus populum.
24 Aſſenſíque ſunt omnes, circumciſis cun-
ctis maribus.

25 Et ecce, die tertio, quando gravissimus vul- D
nerum dolor est: arreptis, duo filij Jacob, Simeon
& Levi fratres Dinæ, gladiis, ingressi sunt urbem
confidenter: * interfectisq; omnibus masculis, * inf.
26 Hemor & Sichem pariter necaverunt, tol- 49. a.
lentes Dinam de domo Sichem sororem suam. 6.
27 Quibus egressis, irruerunt super occisos
ceteri filij Jacob: & depopulati sunt urbem in
ultionem stupri.
28 Oves eorum, & armenta, & asinos, cunctá-
que vastantes quæ in domibus & in agris erant:
29 Parvulos quoque eorum & uxores du-
xerunt captivas:
30 Quibus patratis audacter, Jacob dixit ad
Simeon & Levi: Turbastis me, & odiosum fe-
cistis me Chananæis & Pherezæis habitatoribus
terræ hujus. nos pauci sumus: illi congregati
percutient me, & delebor ego, & domus mea.
31 Responderunt: Numquid ut scorto abu-
ti debuere sorore nostra?

CAPUT XXXV.

Cum Jacob idola suorum juxta Sichem defodisset, jubente Domino ascendit in Bethel, ubi, ædificato altari Deo sacrificavit, novâque Dei apparitione confortatus fuit. Debora moritur: nascitur Benjamin cum morte matris Rachel: Ruben cum Bala incestum committit: numerantur filij Jacob, cujus pater Isaac moritur.

1 Nterea locutus est Deus ad Jacob: Surge, A
& ascende Bethel, & habita ibi, facque al-
tare Deo qui * apparuit tibi quando fugiebas * Sup.
Esaü fratrem tuum. 28. c.
2 Jacob verò convocata omni domo sua, ait: 13.
Abjicite deos alienos qui in medio vestri sunt,
& mundamini, ac mutate vestimenta vestra.
3 Surgite, & ascendamus in Bethel, ut facia-
mus ibi altare Deo; qui exaudivit me in die tri-

bulationis meæ, & socius fuit itineris mei.
4 Dederunt ergo ei omnes deos alienos quos
habebant, & inaures quæ erant in auribus eo-
rum: at ille infodit ea subter terebinthum, quæ
est post urbem Sichem.
5 Cúmque profecti essent, terror Dei invasit
omnes per circuitum civitates, & non sunt ausi
persequi recedentes.
B 6 Venit igitur Jacob Luzam, quæ est in terra
Chanaan, cognomento Bethel: ipse & omnis
populus cum eo.
7 Ædificavítque ibi altare, & appellavit no-
*Sup. men loci illius, Domus Dei: ibi enim * appa-
28. c. ruit ei Deus cùm fugeret fratrem suum.
13. 8 Eodem tempore mortua est Debora nutrix
Rebeccæ, & sepulta est ad radices Bethel
subter quercum: vocatúmque est nomen loci
illius, Quercus fletus.
9 Apparuit autem iterùm Deus Jacob post-
quam reversus est de Mesopotamia Syriæ, be-
nedixítque ei,
*Sup. 10 Dicens: * Non vocaberis ultrà Jacob, sed
32. f. Israël erit nomẽ tuum. Et appellavit eum Israël.
28. 11 Dixítque ei: Ego Deus omnipotens, cres-
ce, & multiplicare: gentes & populi nationum
ex te erunt, reges de lumbis tuis egredientur.
12 Terrámque quam dedi Abraham & Isaac,
dabo tibi & semini tuo post te.
C 13 Et recessit ab eo.
14 Ille verò erexit titulum lapideum in loco
quo locutus fuerat ei Deus: libans super eum
libamina, & effundens oleum:
15 Vocánsque nomen loci illius, Bethel.
16 Egressus autem inde, venit verno tem-
pore ad terram quæ ducit Ephratam: in qua

cum parturiret Rachel,
17 Ob difficultatem partus periclitari cœpit: Dixítque ei obstetrix: Noli timere, quia & hunc habebis filium.
18 Egrediente autem anima præ dolore, & imminente jam morte, vocavit nomen filij sui Benoni, id est, filius doloris mei: pater verò appellavit eum Benjamin, id est, filius dextræ.
19 Mortua est ergo Rachel, & sepulta est in via quæ ducit Ephratam, hæc est Bethlehem.
20 Erexítque Jacob titulum super sepulchrum ejus: * Hic est titulus monumenti Rachel, usque in præsentem diem. *Infr. 48. b. 7.
21 Egressus inde, fixit tabernaculum trans Turrem gregis.
22 * Cúmque habitaret in illa regione, abiit Ruben, & dormivit cum Bala concubina patris sui: quod illum minimè latuit. Erant autem filij Jacob duodecim. *Infr. 49. a. 4. D
23 Filij Liæ: primogenitus Ruben, & Simeon, & Levi, & Judas, & Issachar, & Zabulon.
24 Filij Rachel: Joseph & Benjamin.
25 Filij Balæ ancillæ Rachelis: Dan & Nephthali.
26 Filij Zelphæ ancillæ Liæ: Gad & Aser: hi sunt filij Jacob, qui nati sunt ei in Mesopotamia Syriæ.
27 Venit etiam ad Isaac patrem suum in Mambre, Civitatem Arbee, hæc est Hebron: in qua peregrinatus est Abraham & Isaac.
28 Et completi sunt dies Isaac centum octoginta annorum.
29 Consumptúsque ætate mortuus est: & appositus est populo suo senex & plenus dierum: & sepelierunt eum Esaü & Jacob filij sui.

CAPUT XXXVI.

Eſaü cum uxoribus & filiis à fratre Iacob ob nimiam utriuſque opulentiam ſeparatur: filiorum Eſaü genealogia cum habitatione deſcribitur.

A 1 HÆ ſunt autem generationes Eſaü, ipſe
eſt Edom.
2 Eſaü accepit uxores de filiabus Chanaan:
Ada filiam Elon Hethæi, & Oolibama filiam
Anæ filiæ Sebeon Hevæi:
3 Baſemath quoque filiam Iſmaël ſororem
Nabajoth.
* 1. 4 * Peperit autem Ada, Eliphaz: Baſemath
Par. genuit Rahuel:
1. c. 5 Oolibama genuit Jehus & Ihelon & Core.
35. hi filij Eſaü qui nati ſunt ei in terra Chanaan.
6 Tulit autem Eſaü uxores ſuas & filios &
filias, & omnem animam domus ſuæ, & ſub-
ſtantiam, & pecora, & cuncta quæ habere po-
terat in terra Chanaan: & abiit in alteram re-
gionem, receſſítque à fratre ſuo Jacob.
* Sup. 7 * Divites enim erant valdè, & ſimul habi-
13. b. tare non poterant: nec ſuſtinebat eos terra
6. peregrinationis eorum præ multitudine gregũ.
* Ioſ. 8 * Habitavitque Eſaü in monte Seir, ipſe
24. a. eſt Edom.
4. 9 Hæ autem ſunt generationes Eſaü patris
Edom in monte Seir,
* 1. 10 Et hæc nomina filiorum ejus: * Eliphaz
Par. filius Ada uxoris Eſaü: Rahuel quoque filius
1. c. 35. Baſemath uxoris ejus.
B 11 Fuerúntque Eliphaz filij: Theman,
Omar, Sepho, & Gatham, & Cenez.
12 Erat autem Thamna, concubina Eliphaz
filij Eſaü: quæ peperit ei Amalech. hi ſunt filij
Ada uxoris Eſaü.

13 Filij autem Rahuel : Nahath & Zara, Samma & Meza. hi filij Basemath uxoris Esaü.
14 Isti quoque erant filij Oolibama filiæ Anæ filiæ Sebeon, uxoris Esaü, quos genuit ei, Jehus & Ihelon & Core.
15 Hi duces filiorum Esaü : filij Eliphaz primogeniti Esaü : dux Theman, dux Omar, dux Sepho, dux Cenez,
16 Dux Core, dux Gathan, dux Amalech. hi filij Eliphaz in Terra Edom, & hi filij Ada.
17 Hi quoque filij Rahuel filij Esaü : dux Nahath, dux Zara, dux Samma, dux Meza. hi autem duces Rahuel in Terra Edom : isti filij Basemath uxoris Esaü.
18 Hi autem filij Oolibama uxoris Esaü : C
dux Jehus, dux Ihelon, dux Core. hi duces Oolibama filiæ Anæ uxoris Esaü.
19 Isti sunt filij Esaü, & hi duces eorum : ipse est Edom.
20 * Isti sunt filij Seir Horræi, habitatores * 1.
terræ : Lotan, & Sobal, & Sebeon, & Ana. Par.1.
21 Et Dison, & Eser, & Disan. hi duces c.38.
Horræi, filij Seir, in terra Edom.
22 Facti sunt autem filij Lotan : Hori & Heman. erat autem soror Lotan, Thamna.
23 Et isti filij Sobal : Aluan & Manahat & Ebal, & Sepho & Onam.
24 Et hi filij Sebeon : Aia & Ana. Iste est Ana qui invenit aquas calidas in solitudine, cùm pasceret asinos Sebeon patris sui.
25 Habuitq; filium Dison, & filiã Oolibama.
26 Et isti filij Dison : Hamdan, & Esban, & Jethram, & Charan.
27 Hi quoq; filij Eser: Balaã & Zavan, & Acan.
28 Habuit autem filios Disan : Hus & Aram.

29 Hi duces Horræorum: dux Lotan, dux
Sobal, dux Sebeon: : dux Ana,
30 Dux Dison, dux Eser, dux Disan: isti duces Horræorum qui imperaverunt in Terra Seir.
D 31 Reges autem qui regnaverunt in Terra
Edom antequam haberent regem filij Israël,
fuerunt hi:
32 Bela filius Beor, noménq; urbis ejus Denaba.
33 Mortuus est autem Bela, & regnavit pro
eo Jobab filius Zaræ de Bosra.
34 Cúmque mortuus esset Jobab, regnavit
pro eo Husam de terra Themanorum.
35 Hoc quoque mortuo, regnavit pro eo
Adad filius Badad, qui percussit Madian in regione Moab: & nomen urbis ejus Avith.
36 Cúmque mortuus esset Adad, regnavit
pro eo Semla de Masreca.
37 Hoc quoque mortuo, regnavit pro eo
Saül de fluvio Rohoboth.
38 Cúmque & hic obiisset, successit in regnum Balanan filius Achobor.
39 Isto quoq; mortuo, regnavit pro eo Adar,
noménque urbis ejus Phau: & appellabatur
uxor ejus Meetabel, filia Matred filiæ Mezaab.
40 Hæc ergo nomina ducum Esaü, in cognationibus, & locis, & vocabulis suis: dux
Thamna, dux Alua, dux Jetheth,
41 Dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon.
42 Dux Cenez, dux Theman, dux Mabsar,
43 Dux Magdiel, dux Hiram: hi duces
Edom habitantes in terra imperij sui; ipse est
Esaü pater Idumæorum.

Caput XXXVII.

Joseph fratres apud patrem de crimine accusans, visaque somnia narrans, fratrum odium in se concitat:

quare primùm volentes illum occidere, consilio Judæ primò in cisternam detruditur, deinde venditur Ismaëlitis inscio Ruben: à patre autem existimante eum à fera occisum lugetur; interea Joseph in Ægypto Putiphari venditur.

1 HAbitavit autem Jacob in terra Chanaan, A
in qua pater suus peregrinatus est.
2 Et hæ sunt generationes ejus: Joseph cùm
sedecim esset annorum, pascebat gregem cum
fratribus suis adhuc puer: & erat cum filiis Balæ
& Zelphæ uxorum patris sui, accusavítque
fratres suos apud patrem crimine pessimo.
3 Israël autem diligebat Joseph super omnes
filios suos, eò quòd in senectute genuisset eum:
fecítque ei tunicam polymitam.
4 Videntes autem fratres ejus quòd à patre
plus cunctis filiis amaretur, oderant eum, nec
poterant ei quidquam pacificè loqui.
5 Accidit quoque ut visum somnium referret B
fratribus suis: quæ causa majoris odij seminarium
fuit.
6 Dixítque ad eos: Audite somnium meum
quod vidi:
7 Putabam nos ligare manipulos in agro: &
quasi consurgere manipulum meum, & stare,
vestrósque manipulos circunstantes adorare
manipulum meum.
8 Responderunt fratres ejus. Numquid rex
noster eris? aut subjiciemur ditioni tuæ? Hæc
ergo causa somniorum atque sermonum, invidiæ
& odij fomitem ministravit.
9 Aliud quoque vidit somnium, quod narrans
fratribus ait: Vidi per somnium, quasi solem,
& lunam, & stellas undecim, adorare me.
10 Quod cùm patri suo & fratribus retulisset, C
increpavit eum pater suus, & dixit: Quid sibi

vult hoc ſomnium quod vidiſti? num ego & mater tua & fratres tui adorabimus te ſuper terrã?
11 Invidebant ei igitur fratres ſui: pater verò rem tacitus conſiderabat.
12 Cúmque fratres illius in paſcendis gregibus patris morarentur in Sichem,
13 Dixit ad eum Iſraël: Fratres tui paſcunt oves in Sichimis: veni, mittam te ad eos. Quo reſpondente,
14 Præſtò ſum, ait ei: Vade, & vide ſi cuncta proſpera ſint erga fratres tuos, & pecora: & renuntia mihi quid agatur. Miſſus de Valle Hebron, venit in Sichem:
D 15 Invenítque eum vir errantem in agro, & interrogavit quid quæreret.
16 At ille reſpondit: Fratres meos quæro, indica mihi ubi paſcant greges.
17 Dixítque ei vir: Receſſerunt de loco iſto: audivi autem eos dicentes: Eamus in Dothain. Perrexit ergo Joſeph poſt fratres ſuos, & invenit eos in Dothain.
18 Qui cùm vidiſſent eum procul, antequam accederet ad eos: cogitaverunt illum occidere:
19 Et mutuò loquebātur: Ecce ſomniator venit:
20 Venite, occidamus eum, & mittamus in ciſternam veterem: dicemúſque, Fera peſſima devoravit eum: & tunc apparebit quid illi proſint ſomnia ſua.
E 21 * Audiens autem hoc Ruben, nitebatur
* *Inf.* liberare eum de manibus eorum, & dicebat:
42. *d.* 22 Non interficiatis animam ejus, nec effun-
22. datis ſanguinem: ſed projicite eum in ciſternam hanc, quæ eſt in ſolitudine, manúſq; veſtras ſervate innoxias: hoc autem dicebat, volens eripere eum de manibus eorũ, & reddere patri ſuo.
23 Confe

23 Confestim igitur ut pervenit ad fratres
suos, nudaverunt eum tunica talari & polymita:
24 Miseruntque eum in cisternam veterem,
quæ non habebat aquam.
25 Et sedentes ut comederent panem, vide-
runt Ismaëlitas viatores venire de Galaad: &
camelos eorum, portantes aromata, & resinam,
& stactem, in Ægyptum.
26 Dixit ergo Judas fratribus suis: Quid no- F
bis prodest si occiderimus fratrem nostrum, &
celaverimus sanguinem ipsius?
27 Melius est ut venumdetur Ismaëlitis, &
manus nostræ non polluantur: frater enim &
caro nostra est. Acquieverunt fratres sermoni-
bus illius:
28 * Et prætereuntibus Madianitis negotia- * Sap. 10. c. 13.
toribus, extrahentes eum de cisterna, vendide-
runt eum Ismaëlitis, viginti argenteis: qui du-
xerunt eum in Ægyptum.
29 Reversusque Ruben ad cisternam, non
invenit puerum:
30 Et scissis vestibus pergens ad fratres suos,
ait: Puer non comparet, & ego quò ibo?
31 Tulerunt autem tunicam ejus, & in san- G
guine hœdi, quem occiderant, tinxerunt:
32 Mittentes qui ferrent ad patrem, & di-
cerent: Hanc invenimus: vide utrum tunica
filij tui sit, an non.
33 Quam cùm agnovisset pater, ait: Tuni-
ca filij mei est, fera pessima comedit eum, bestia
devoravit Joseph.
34 Scissisque vestibus indutus est cilicio, lu-
gens filium suum multo tempore.
35 Congregatis autem cunctis liberis ejus ut
lenirent dolorem patris, noluit consolationem

accipere, sed ait: Descendam ad filium meum
lugens in infernum. Et illo perseverante in fletu,
36 Madianitæ vendiderunt Joseph in Ægypto
Putiphari eunucho Pharaonis, magistro militum.

Caput XXXVIII.

Judas ex uxore Chananæa tribus filiis susceptis, primum & deinde secundum Thamar copulavit: quibus mortuis, eam inscius pro scorto cognovit, quo concubitu Phares & Zaram geniti.

A 1 Eodem tempore descendens Judas à fratribus suis, divertit ad virum Odollamitem, nomine Hiram.

* 1. Par. 2. a. 3. 2 * Viditq; ibi filiam hominis Chananæi, vocabulo Sue: & accepta uxore, ingressus est ad eam.

3 Quæ concepit, & peperit filium, & vocavit nomen ejus Her.

* Nū. 26. b. 19. 4 * Rursumque concepto fœtu, natum filium vocavit Onan.

5 Tertium quoque peperit: quem appellavit Sela. quo nato, parere ultrà cessavit.

6 Dedit autem Judas uxorem primogenito suo Her, nomine Thamar.

B 7 * Fuit quoq; Her primogenitus Judæ, nequam in conspectu Domini: & ab eo occisus est.

* Nū. 26. b. 19. 8 Dixit ergo Judas ad Onan filium suum: Ingredere ad uxorem fratris tui, & sociare illi, ut suscites semen fratri tuo.

9 Ille sciens non sibi nasci filios, introiens ad uxorem fratris sui, semen fundebat in terram, ne liberi fratris nomine nascerentur.

10 Et idcircò percussit eum Dominus, quòd rem detestabilem faceret.

11 Quamobrem dixit Judas Thamar nurui suæ: Esto vidua in domo patris tui, donec crescat Sela filius meus: timebat enim ne & ipse

moreretur ſicut fratres ejus. Quæ abiit, & habitavit in domo patris ſui.

12 Evolutis autem multis diebus, mortua eſt C
filia Sue uxor Judæ: qui poſt luctum conſolatione ſuſceptâ aſcendebat ad tonſores ovium ſuarum, ipſe & Hiras opilio gregis Odollamites, in Thamnas.

13 Nuntiatúmque eſt Thamar quòd ſocer illius aſcenderet in Thamnas ad tondendas oves.

14 Quæ depoſitis viduitatis veſtibus, aſſumpſit theriſtrum: & mutato habitu, ſedit in bivio itineris, quod ducit Thamnam: eò quòd creviſſet Sela, & non eum accepiſſet maritum.

15 Quam cùm vidiſſet Judas, ſuſpicatus eſt eſſe meretricem: operuerat enim vultum ſuum, ne agnoſceretur.

16 Ingrediénſque ad eam, ait: Dimitte me D
ut coëam tecum: neſciebat enim quòd nurus ſua eſſet. Quæ reſpondente: Quid dabis mihi ut fruaris concubitu meo.

17 Dixit: Mittam tibi hœdum de gregibus. Rurſúmq; illa dicente: Patiar quodvis, ſi dederis mihi arrhabonem, donec mittas quod polliceris.

18 Ait Judas: Quid tibi vis pro arrhabone dari? Reſpondit: Annulum tuum, & armillam, & baculum quem manu tenes. Ad unum igitur coïtum mulier concepit,

19 Et ſurgens abiit: depoſitóque habitu, quem ſumpſerat, induta eſt viduitatis veſtibus.

20 Miſit autem Judas hœdum per paſtorem E
ſuum Odollamitem, ut reciperet pignus quod dederat mulieri. qui cùm non inveniſſet eam,

21 Interrogavit homines loci illius: Ubi eſt mulier quæ ſedebat in bivio? Reſpondentibus cunctis: Non fuit in loco iſto meretrix;

22 Reversus est ad Judam, & dixit ei: Non
inveni eam: sed & homines loci illius dixerunt
mihi, nunquam sedisse ibi scortum.

F 23 Ait Judas: Habeat sibi, certè mendacij
arguere nos non potest: ego misi hœdum quem
promiseram, & tu nòn invenisti eam.

24 Ecce autem post tres menses nuntiave-
runt Judæ, dicentes: Fornicata est Thamar nu-
rus tua, & videtur uterus illius intumescere. Di-
xítque Judas: Producite eam ut comburatur.

25 Quæ cùm duceretur ad pœnam, misit
ad socerum suum, dicens: De viro, cujus hæc
sunt, concepi: cognosce cujus sit annulus, &
armilla, & baculus.

26 Qui, agnitis muneribus, ait: Justior me
est: quia non tradidi eam Sela filio meo. Atta-
men ultrà non cognovit eam.

G 27 * Instante autem partu, apparuerunt ge-
*Mat. mini in utero: atque in ipsa effusione infan-
1.a.3. tium, unus protulit manum, in qua obstetrix
ligavit coccinum, dicens:

28 Iste egredietur prior.

29 Illo verò retrahente manum, egressus est
alter: dixítque mulier: Quare divisa est pro-
pter te maceria? & ob hanc causam vocavit
nomen ejus Phares.

*1. 30 * Posteà egressus est frater ejus, in cujus
Par. manu erat coccinum: quem appellavit Zara.
2.a.4.

CAPUT XXXIX.

Cum prosperè ageret Joseph apud herum Putipharem, eique gratiosus totam administraret familiam, contemnens heram sæpius de concubitu interpellantem, accusatur apud dominum, & in carcerem conjicitur; ubi custodis gratiam nactus, omnium vinctorum curam habet.

A 1 IGitur Joseph ductus est in Ægyptum, emít-
que eum Putiphar eunuchus Pharaonis,

princeps exercitus, vir Ægyptius, de manu Iſ-
maëlitarum, à quibus perductus erat.
2 Fuítque Dominus cum eo, & erat vir in
cunctis proſperè agens: habitavítque in domo
domini ſui,
3 Qui optimè noverat Dñm eſſe cum eo, &
omnia, quæ gereret, ab eo dirigi in manu illius.
4 Invenítque Joſeph gratiam coram domino
ſuo, & miniſtrabat ei, à quo præpoſitus omni-
bus, gubernabat creditam ſibi domum, & uni-
verſa quæ ei tradita fuerant:
5 Benedixítque Dominus domui Ægyptij B
propter Joſeph, & multiplicavit tam in ædibus,
quàm in agris cunctam ejus ſubſtantiam:
6 Nec quidquam aliud noverat, niſi panem
quo veſcebatur. Erat autem Joſeph pulchra fa-
cie, & decorus aſpectu.
7 Poſt multos itaque dies injecit domina ſua
oculos ſuos in Joſeph, & ait: Dormi mecum.
8 Qui nequaquam acquieſcens operi nefario,
dixit ad eam: Ecce dominus meus, omnibus mi-
hi traditis, ignorat quid habeat in domo ſua:
9 Nec quidquam eſt quod non in mea ſit
poteſtate, vel non tradiderit mihi, præter te,
quæ uxor ejus es: quomodo ergo poſſum hoc
malum facere, & peccare in Deum meum?
10 Hujuſcemodi verbis per ſingulos dies, C
& mulier moleſta erat adoleſcenti, & ille recu-
ſabat ſtuprum.
11 Accidit autem quadam die, ut intraret
Joſeph domum, & operis quippiam abſque ar-
bitris faceret:
12 Et illa apprehenſa lacinia veſtimenti ejus,
diceret: Dormi mecum. Qui relicto in manu
ejus pallio fugit, & egreſſus eſt foras.

bulationis meæ, & socius fuit itineris mei.
4 Dederunt ergo ei omnes deos alienos quos
habebant, & inaures quæ erant in auribus eo-
rum: at ille infodit ea subter terebinthum, quæ
est post urbem Sichem.
5 Cúmque profecti essent, terror Dei invasit
omnes per circuitum civitates, & non sunt ausi
persequi recedentes.
B 6 Venit igitur Jacob Luzam, quæ est in terra
Chanaan, cognomento Bethel: ipse & omnis
populus cum eo.
7 Ædificavítque ibi altare, & appellavit no-
*Sup. men loci illius, Domus Dei: ibi enim * appa-
28. c. ruit ei Deus cùm fugeret fratrem suum.
13. 8 Eodem tempore mortua est Debora nutrix
Rebeccæ, & sepulta est ad radices Bethel
subter quercum: vocatúmque est nomen loci
illius, Quercus fletus.
9 Apparuit autem iterùm Deus Jacob post-
quam reversus est de Mesopotamia Syriæ, be-
nedixítque ei,
*Sub. 10 Dicens: * Non vocaberis ultrà Jacob, sed
32 f. 28. Israël erit nomẽ tuum. Et appellavit eum Israël.
11 Dixítque ei: Ego Deus omnipotens, cres-
ce, & multiplicare: gentes & populi nationum
ex te erunt, reges de lumbis tuis egredientur.
12 Terrámque quam dedi Abraham & Isaac,
dabo tibi & semini tuo post te.
C 13 Et recessit ab eo.
14 Ille verò erexit titulum lapideum in loco
quo locutus fuerat ei Deus: libans super eum
libamina, & effundens oleum:
15 Vocánsque nomen loci illius, Bethel.
16 Egressus autem inde, venit verno tem-
pore ad terram quæ ducit Ephratam: in qua

cum parturiret Rachel,
17 Ob difficultatem partus periclitari cœpit: Dixítque ei obstetrix: Noli timere, quia & hunc habebis filium.
18 Egrediente autem anima præ dolore, & imminente jam morte, vocavit nomen filij sui Benoni, id est, filius doloris mei: pater verò appellavit eum Benjamin, id est, filius dextræ.
19 Mortua est ergo Rachel, & sepulta est in via quæ ducit Ephratam, hæc est Bethlehem.
20 Erexítque Jacob titulum super sepulchrum ejus: * Hic est titulus monumenti Rachel, usque in præsentem diem. *Infr. 48. b. 7.
21 Egressus inde, fixit tabernaculum trans Turrem gregis.
22 * Cúmque habitaret in illa regione, abiit Ruben, & dormivit cum Bala concubina patris sui: quod illum minimè latuit. Erant autem filij Jacob duodecim. *Infr. 49. a. 4. D
23 Filij Liæ: primogenitus Ruben, & Simeon, & Levi, & Judas, & Issachar, & Zabulon.
24 Filij Rachel: Joseph & Benjamin.
25 Filij Balæ ancillæ Rachelis: Dan & Nephthali.
26 Filij Zelphæ ancillæ Liæ: Gad & Aser: hi sunt filij Jacob, qui nati sunt ei in Mesopotamia Syriæ.
27 Venit etiam ad Isaac patrem suum in Mambre, Civitatem Arbee, hæc est Hebron: in qua peregrinatus est Abraham & Isaac.
28 Et completi sunt dies Isaac centum octoginta annorum.
29 Consumptúsque ætate mortuus est: & appositus est populo suo senex & plenus dierum: & sepelierunt eum Esaü & Jacob filij sui.

CAPUT XXXVI.

Esaü cum uxoribus & filiis à fratre Iacob ob nimiam utriusque opulentiam separatur: filiorum Esaü genealogia cum habitatione describitur.

A 1 HÆ sunt autem generationes Esaü, ipse est Edom.

2 Esaü accepit uxores de filiabus Chanaan: Ada filiam Elon Hethæi, & Oolibama filiam Anæ filiæ Sebeon Hevæi:

3 Basemath quoque filiam Ismaël sororem Nabajoth.

* 1. 4 * Peperit autem Ada, Eliphaz: Basemath
Par. genuit Rahuel:
1. c. 5 Oolibama genuit Jehus & Ihelon & Core.
35. hi filij Esaü qui nati sunt ei in terra Chanaan.

6 Tulit autem Esaü uxores suas & filios & filias, & omnem animam domus suæ, & substantiam, & pecora, & cuncta quæ habere poterat in terra Chanaan: & abiit in alteram regionem, recessítque à fratre suo Jacob.

*Sup. 7 * Divites enim erant valdè, & simul habi-
13. b. tare non poterant: nec sustinebat eos terra
6. peregrinationis eorum præ multitudine gregũ.
* Ios. 8 * Habitavitque Esaü in monte Seir, ipse
24. a. est Edom.
4. 9 Hæ autem sunt generationes Esaü patris
Edom in monte Seir,
* 1. 10 Et hæc nomina filiorum ejus: * Eliphaz
Par. filius Ada uxoris Esaü: Rahuel quoque filius
1. c. 35. Basemath uxoris ejus.
B 11 Fuerúntque Eliphaz filij: Theman, Omar, Sepho, & Gatham, & Cenez.

12 Erat autem Thamna, concubina Eliphaz filij Esaü: quæ peperit ei Amalech. hi sunt filij Ada uxoris Esaü.

13 Filij autem Rahuel : Nahath & Zara, Samma & Meza. hi filij Basemath uxoris Esaü.
14 Isti quoque erant filij Oolibama filiæ Anæ filiæ Sebeon, uxoris Esaü, quos genuit ei, Jehus & Ihelon & Core.
15 Hi duces filiorum Esaü : filij Eliphaz primogeniti Esaü : dux Theman, dux Omar, dux Sepho, dux Cenez,
16 Dux Core, dux Gathan, dux Amalech. hi filij Eliphaz in Terra Edom, & hi filij Ada.
17 Hi quoque filij Rahuel filij Esaü : dux Nahath, dux Zara, dux Samma, dux Meza. hi autem duces Rahuel in Terra Edom : isti filij Basemath uxoris Esaü.
18 Hi autem filij Oolibama uxoris Esaü : C
dux Jehus, dux Ihelon, dux Core. hi duces Oolibama filiæ Anæ uxoris Esaü.
19 Isti sunt filij Esaü, & hi duces eorum : ipse est Edom.
20 * Isti sunt filij Seir Horræi, habitatores * 1.
terræ : Lotan, & Sobal, & Sebeon, & Ana. Par. 1.
21 Et Dison, & Eser, & Disan. hi duces c. 38.
Horræi, filij Seir, in terra Edom.
22 Facti sunt autem filij Lotan : Hori & Heman. erat autem soror Lotan, Thamna.
23 Et isti filij Sobal : Aluan & Manahat & Ebal, & Sepho & Onam.
24 Et hi filij Sebeon : Aia & Ana. Iste est Ana qui invenit aquas calidas in solitudine, cùm pasceret asinos Sebeon patris sui.
25 Habuitq; filium Dison, & filiã Oolibama.
26 Et isti filij Dison : Hamdan, & Eseban, & Jethram, & Charan.
27 Hi quoq; filij Eser: Balaã & Zavan, & Acan.
28 Habuit autem filios Disan : Hus & Aram.

29 Hi duces Horræorum: dux Lotan, dux Sobal, dux Sebeon: : dux Ana,
30 Dux Dison, dux Eser, dux Disan: isti duces Horræorum qui imperaverunt in Terra Seir.
D 31 Reges autem qui regnaverunt in Terra Edom antequam haberent regem filij Israël, fuerunt hi:
32 Bela filius Beor, noménq; urbis ejus Denaba.
33 Mortuus est autem Bela, & regnavit pro eo Jobab filius Zaræ de Bosra.
34 Cúmque mortuus esset Jobab, regnavit pro eo Husam de terra Themanorum.
35 Hoc quoque mortuo, regnavit pro eo Adad filius Badad, qui percussit Madian in regione Moab: & nomen urbis ejus Avith.
36 Cúmque mortuus esset Adad, regnavit pro eo Semla de Masreca.
37 Hoc quoque mortuo, regnavit pro eo Saül de fluvio Rohoboth.
38 Cúmque & hic obiisset, successit in regnum Balanan filius Achobor.
39 Isto quoq; mortuo, regnavit pro eo Adar, noménque urbis ejus Phau: & appellabatur uxor ejus Meetabel, filia Matred filiæ Mezaab.
40 Hæc ergo nomina ducum Esaü, in cognationibus, & locis, & vocabulis suis: dux Thamna, dux Alua, dux Jetheth,
41 Dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon.
42 Dux Cenez, dux Theman, dux Mabsar,
43 Dux Magdiel, dux Hiram: hi duces Edom habitantes in terra imperij sui; ipse est Esaü pater Idumæorum.

CAPUT XXXVII.

Joseph fratres apud patrem de crimine accusans, visaque somnia narrans, fratrum odium in se concitat:

quare primùm volentes illum occidere, consilio Judæ primò in cisternam detruditur, deinde venditur Ismaëlitis inscio Ruben: à patre autem existimante eum à fera occisum lugetur; interea Joseph in Ægypto Putiphari venditur.

1 HAbitavit autem Jacob in terra Chanaan, A
in qua pater suus peregrinatus est.
2 Et hæ sunt generationes ejus: Joseph cùm
sedecim esset annorum, pascebat gregem cum
fratribus suis adhuc puer: & erat cum filiis Balæ
& Zelphæ uxorum patris sui, accusavítque
fratres suos apud patrem crimine pessimo.
3 Israël autem diligebat Joseph super omnes
filios suos, eò quòd in senectute genuisset eum:
fecítque ei tunicam polymitam.
4 Videntes autem fratres ejus quòd à patre
plus cunctis filiis amaretur, oderant eum, nec
poterant ei quidquam pacificè loqui.
5 Accidit quoque ut visum somnium referret B
fratribus suis: quæ causa majoris odij seminarium
fuit.
6 Dixítque ad eos: Audite somnium meum
quod vidi:
7 Putabam nos ligare manipulos in agro: &
quasi consurgere manipulum meum, & stare,
vestrósque manipulos circunstantes adorare
manipulum meum.
8 Responderunt fratres ejus. Numquid rex
noster eris? aut subjiciemur ditioni tuæ? Hæc
ergo causa somniorum atque sermonum, invidiæ
& odij fomitem ministravit.
9 Aliud quoque vidit somnium, quod narrans
fratribus ait: Vidi per somnium, quasi solem,
& lunam, & stellas undecim, adorare me.
10 Quod cùm patri suo & fratribus retulisset, C
increpavit eum pater suus, & dixit: Quid sibi

vult hoc ſomnium quod vidiſti?num ego & mater tua & fratres tui adorabimus te ſuper terrā?
11 Invidebant ei igitur fratres ſui: pater verò rem tacitus conſiderabat.
12 Cúmque fratres illius in paſcendis gregibus patris morarentur in Sichem,
13 Dixit ad eum Iſraël: Fratres tui paſcunt oves in Sichimis: veni, mittam te ad eos. Quo reſpondente,
14 Præſtò ſum, ait ei: Vade, & vide ſi cuncta proſpera ſint erga fratres tuos, & pecora: & renuntia mihi quid agatur. Miſſus de Valle Hebron, venit in Sichem:
D 15 Invenítque eum vir errantem in agro, & interrogavit quid quæreret.
16 At ille reſpondit: Fratres meos quæro, indica mihi ubi paſcant greges.
17 Dixítque ei vir: Receſſerunt de loco iſto: audivi autem eos dicentes: Eamus in Dothain. Perrexit ergo Joſeph poſt fratres ſuos, & invenit eos in Dothain.
18 Qui cùm vidiſſent eum procul, antequam accederet ad eos: cogitaverunt illum occidere:
19 Et mutuò loquebātur: Ecce ſomniator venit:
20 Venite, occidamus eum, & mittamus in ciſternam veterem: dicemúſque, Fera peſſima devoravit eum: & tunc apparebit quid illi proſint ſomnia ſua.
E 21 * Audiens autem hoc Ruben, nitebatur
* *Inf.* liberare eum de manibus eorum, & dicebat:
42. *d.* 22 Non interficiatis animam ejus, nec effun-
22. datis ſanguinem: ſed projicite eum in ciſternam hanc, quæ eſt in ſolitudine, manúſq; veſtras ſervate innoxias: hoc autem dicebat, volens eripere eum de manibus eorū, & reddere patri ſuo.

23 Confe

23 Confestim igitur ut pervenit ad fratres suos, nudaverunt eum tunica talari & polymita:
24 Miseruntque eum in cisternam veterem, quæ non habebat aquam.
25 Et sedentes ut comederent panem, viderunt Ismaëlitas viatores venire de Galaad: & camelos eorum, portantes aromata, & resinam, & stactem, in Ægyptum.
26 Dixit ergo Judas fratribus suis: Quid no- F
bis prodest si occiderimus fratrem nostrum, & celaverimus sanguinem ipsius?
27 Melius est ut venumdetur Ismaëlitis, & manus nostræ non polluantur: frater enim & caro nostra est. Acquieverunt fratres sermonibus illius:
28 * Et prætereuntibus Madianitis negotia- * Sap.
toribus, extrahentes eum de cisterna, vendide- 10. c.
runt eum Ismaëlitis, viginti argenteis: qui du- 13.
xerunt eum in Ægyptum.
29 Reversúsque Ruben ad cisternam, non invenit puerum:
30 Et scissis vestibus pergens ad fratres suos, ait: Puer non comparet, & ego quò ibo?
31 Tulerunt autem tunicam ejus, & in san- G
guine hœdi, quem occiderant, tinxerunt:
32 Mittentes qui ferrent ad patrem, & dicerent: Hanc invenimus: vide utrum tunica filij tui sit, an non.
33 Quam cùm agnovisset pater, ait: Tunica filij mei est, fera pessima comedit eum, bestia devoravit Joseph.
34 Scissísque vestibus indutus est cilicio, lugens filium suum multo tempore.
35 Congregatis autem cunctis liberis ejus ut lenirent dolorem patris, noluit consolationem

accipere, sed ait: Descendam ad filium meum
lugens in infernum. Et illo perseverante in fletu,
36 Madianitæ vendiderunt Joseph in Ægypto
Putiphari eunucho Pharaonis, magistro militum.

CAPUT XXXVIII.

Judas ex uxore Chananæa tribus filiis susceptis, primum & deinde secundum Thamar copulavit: quibus mortuis, eam inscius pro scorto cognovit, quo concubitu Phares & Zaram geniti.

A 1 Eodem tempore descendens Judas à fratribus suis, divertit ad virum Odollamitem,
nomine Hiram.
* 1. Par. 2. a. 3. 2 * Viditq; ibi filiam hominis Chananæi, vocabulo Sue: & accepta uxore, ingressus est ad eam.
3 Quæ concepit, & peperit filium, & vocavit nomen ejus Her.
* Nū. 26. b. 19. 4 * Rursumque concepto fœtu, natum filium vocavit Onan.
5 Tertium quoque peperit: quem appellavit Sela. quo nato, parere ultrà cessavit.
6 Dedit autem Judas uxorem primogenito suo Her, nomine Thamar.
B 7 * Fuit quoq; Her primogenitus Judæ, ne-
* Nū. 26. b. 19. quam in conspectu Domini: & ab eo occisus est.
8 Dixit ergo Judas ad Onan filium suum: Ingredere ad uxorem fratris tui, & sociare illi, ut suscites semen fratri tuo.
9 Ille sciens non sibi nasci filios, introiens ad uxorem fratris sui, semen fundebat in terram, ne liberi fratris nomine nascerentur.
10 Et idcircò percussit eum Dominus, quòd rem detestabilem faceret.
11 Quamobrem dixit Judas Thamar nurui suæ: Esto vidua in domo patris tui, donec crescat Sela filius meus: timebat enim ne & ipse

moreretur sicut fratres ejus. Quæ abiit, & habitavit in domo patris sui.

12 Evolutis autem multis diebus, mortua est C
filia Sue uxor Judæ: qui post luctum consolatione suscepta ascendebat ad tonsores ovium suarum, ipse & Hiras opilio gregis Odollamites, in Thamnas.

13 Nuntiatúmque est Thamar quòd socer illius ascenderet in Thamnas ad tondendas oves.

14 Quæ depositis viduitatis vestibus, assumpsit theristrum: & mutato habitu, sedit in bivio itineris, quod ducit Thamnam: eò quòd crevisset Sela, & non eum accepisset maritum.

15 Quam cùm vidisset Judas, suspicatus est esse meretricem: operuerat enim vultum suum, ne agnosceretur.

16 Ingrediénsque ad eam, ait: Dimitte me D
ut coëam tecum: nesciebat enim quòd nurus sua esset. Quæ respondente: Quid dabis mihi ut fruaris concubitu meo.

17 Dixit: Mittam tibi hœdum de gregibus. Rursúmq; illa dicente: Patiar quodvis, si dederis mihi arrhabonem, donec mittas quod polliceris.

18 Ait Judas: Quid tibi vis pro arrhabone dari? Respondit: Annulum tuum, & armillam, & baculum quem manu tenes. Ad unum igitur coïtum mulier concepit,

19 Et surgens abiit: depositóque habitu, quem sumpserat, induta est viduitatis vestibus.

20 Misit autem Judas hœdum per pastorem E
suum Odollamitem, ut reciperet pignus quod dederat mulieri. qui cùm non invenisset eam,

21 Interrogavit homines loci illius: Ubi est mulier quæ sedebat in bivio? Respondentibus cunctis: Non fuit in loco isto meretrix;

princeps exercitus, vir Ægyptius, de manu Iſmaëlitarum, à quibus perductus erat.
2 Fuítque Dóminus cum eo, & erat vir in
cunctis proſperè agens: habitavítque in domo
domini ſui,
3 Qui optimè noverat Dñm eſſe cum eo, &
omnia, quæ gereret, ab eo dirigi in manu illius.
4 Invenítque Joſeph gratiam coram domino
ſuo, & miniſtrabat ei, à quo præpoſitus omnibus,
gubernabat creditam ſibi domum, & univerſa
quæ ei tradita fuerant:
5 Benedixítque Dominus domui Ægyptij B
propter Joſeph, & multiplicavit tam in ædibus,
quàm in agris cunctam ejus ſubſtantiam:
6 Nec quidquam aliud noverat, niſi panem
quo veſcebatur. Erat autem Joſeph pulchra facie,
& decorus aſpectu.
7 Poſt multos itaque dies injecit domina ſua
oculos ſuos in Joſeph, & ait: Dormi mecum.
8 Qui nequaquam acquieſcens operi nefario,
dixit ad eam: Ecce dominus meus, omnibus mihi
traditis, ignórat quid habeat in domo ſua:
9 Nec quidquam eſt quod non in mea ſit
poteſtate, vel non tradiderit mihi, præter te,
quæ uxor ejus es: quomodo ergo poſſum hoc
malum facere, & peccare in Deum meum?
10 Hujuſcemodi verbis per ſingulos dies, C
& mulier moleſta erat adoleſcenti, & ille recuſabat
ſtuprum.
11 Accidit autem quadam die, ut intraret
Joſeph domum, & operis quippiam abſque arbitris
faceret:
12 Et illa apprehenſa lacinia veſtimenti ejus,
diceret: Dormi mecum. Qui relicto in manu
ejus pallio fugit, & egreſſus eſt foras.

13 Cúmque vidisset mulier vestem in manibus suis, & se esse contemptam,

14 Vocavit ad se homines domus suæ, & ait ad eos: En introduxit virum Hebræum, ut illuderet nobis: ingressus est ad me, ut coïret mecum: cúmque ego succlamassem,

15 Et audisset vocem meam, reliquit pallium quod tenebam, & fugit foras.

D 16 In argumentum ergo fidei retentum pallium ostendit marito revertenti domum,

17 Et ait: Ingressus est ad me servus Hebræus quem adduxisti ut illuderet mihi:

18 Cúmque audisset me clamare, reliquit pallium quod tenebam, & fugit foras.

19 His auditis dominus, & nimiùm credulus verbis conjugis, iratus est valdè:

* Ps. 104. b.18. 20 * Tradidítque Joseph in carcerem, *ubi vincti regis custodiebantur, & erat ibi clausus.

21 Fuit autem Dominus cum Joseph, & misertus illius dedit ei gratiam in conspectu principis carceris.

22 Qui tradidit in manu illius universos vinctos qui in custodia tenebantur, & quidquid fiebat, sub ipso erat.

23 Nec noverat aliquid, cunctis ei creditis: Dñs enim erat cum illo, & omnia opera ejus dirigebat.

CAPUT XL.

Eunuchorum Pharaonis in carcere Joseph somnia interpretatus, alterum officio pristino restituendum, alterum suspendio finiendum prædixit, quæ omnia in Pharaonis natalitio evenerunt.

A 1 HIs ita gestis, accidit ut peccarent duo eunuchi, pincerna regis Ægypti, & pistor, domino suo.

2 Iratúsque contra eos Pharao (nam alter pincernis præerat, alter pistoribus.)

3 Misit eos in carcerem principis militum in
quo erat vinctus & Ioseph.

4 At custos carceris tradidit eos Ioseph, qui
& ministrabat eis. Aliquantulum temporis flu-
xerat, & illi in custodia tenebantur.

5 Viderúntque ambo somnium nocte una
juxta interpretationem congruam sibi:

6 Ad quos cùm introisset Ioseph manè, &
vidisset eos tristes,

7 Sciscitatus est eos dicens: Cur tristior est
hodie solito facies vestra?

8 Qui responderunt: Somnium vidimus, & B
non est qui interpretetur nobis. Dixítque ad
eos Ioseph: Numquid non Dei est interpreta-
tio? referte mihi quid videritis.

9 Narravit prior, præpositus pincernarum,
somnium suum: Videbam coram me vitem,

10 In qua erant tres propagines, crescere paula-
tim in gemmas, & post flores uvas maturescere:

11 Calicémque Pharaonis in manu mea: tuli
ergo uvas, & expressi in calicem quem tene-
bam, & tradidi poculum Pharaoni.

12 Respondit Ioseph: Hæc est interpretatio
somnij: Tres propagines tres adhuc dies sunt:

13 Post quos recordabitur Pharao ministerij
tui, & restituet te in gradum pristinum: dabís-
que ei calicem juxta officium tuum, sicut antè
facere consueveras.

14 Tantùm memento mei, cùm bene tibi fue- C
rit, & facias mecum misericordiam: ut sugge-
ras Pharaoni ut educat me de isto carcere:

15 Quia furto sublatus sum de terra Hebræo-
rum, & hîc innocens in lacum missus sum.

16 Videns pistorum magister, quòd pruden-
ter somnium dissolvisset, ait: Et ego vidi som-

nium, Quòd tria caniſtra farinæ haberem ſuper caput meum:

17 Et in uno caniſtro quod erat excelſius, portare me omnes cibos qui fiunt arte piſtoria, avéſque comedere ex eo.

D 18 Reſpondit Joſeph: Hæc eſt interpretatio ſomnij. Tria caniſtra, tres adhuc dies ſunt:

19 Poſt quos auferet Pharao caput tuum, ac ſuſpendet te in cruce, & lacerabunt volucres carnes tuas.

20 Exinde dies tertius natalitius Pharaonis erat: qui faciens grande convivium pueris ſuis, recordatus eſt inter epulas magiſtri pincernarum, & piſtorum principis.

21 Reſtituítque alterum in locum ſuum, ut porrigeret ei poculum:

22 Alterum ſuſpendit in patibulo, ut conjectoris veritas probaretur.

23 Et tamen ſuccedentibus proſperis, præpoſitus pincernarum oblitus eſt interpretis ſui.

CAPUT XLI.

Somnia Pharaonis de bobus & ſpicis, cùm nemo alius valeret interpretari, unicus Joſeph interpretatur, ideóque toti Ægypto præficitur; & ex Aſeneth data ſibi à Pharaone uxore duos ſuſtulit filios ante ſeptem famis annos. Sterilitas tandem fertilitati ſuccedit.

A 1 POſt duos annos vidit Pharao ſomnium. Putabat ſe ſtare ſuper fluvium.

2 De quo aſcendebant ſeptem boves, pulchræ & craſſæ nimis: & paſcebantur in locis paluſtribus.

3 Aliæ quoque ſeptem emergebant de flumine, fœdæ confectæque macie: & paſcebantur in ipſa amnis ripa in locis virentibus:

4 Devoraverúntq; eas, quarum mira ſpecies & habitudo corporum erat. Expergefactus Pharao,

5 Rursum dormivit, & vidit alterum somnium: Septem spicæ pullulabant in culmo uno plenæ atque formosæ:

6 Aliæ quoque totidem spicæ tenues & percussæ uredine oriebantur,

7 Devorantes omnem priorum pulchritudinem. Evigilans Pharao post quietem,

8 Et facto manè, pavore perterritus, misit ad omnes conjectores Ægypti, cunctósque sapientes: & accersitis narravit somnium, nec erat qui interpretaretur.

9 Tunc demum reminiscens pincernarum B
magister, ait: Confiteor peccatum meum:

10 Iratus rex servis suis, me & magistrum pistorum retrudi jussit in carcerem principis militum:

11 Ubi una nocte uterque vidimus somnium præsagum futurorum.

12 Erat ibi puer Hebræus, ejusdem ducis militum famulus: cui narrantes somnia,

13 Audivimus quidquid posteà rei probavit eventus. ego enim redditus sum officio meo: & ille suspensus est in cruce.

14 Protinus ad regis imperium eductum de carcere Joseph totonderunt: ac veste mutata, obtulerunt ei.

15 Cui ille ait: Vidi somnia, nec est qui C
edisserat: quæ audivi te sapientissimè conjicere.

16 Respondit Joseph: absque me Deus respondebit prospera Pharaoni.

17 Narravit ergo Pharao quod viderat: Putabam me stare super ripam fluminis,

18 Et septem boves de amne conscendere, pulchras nimis, & obesis carnibus: quæ in pastu paludis virecta carpebant.

19 Et ecce, has ſequebantur aliæ ſeptem boves in tantum deformes & macilentæ, ut numquam tales in terra Ægypti viderim:
20 Quæ, devoratis & conſumptis prioribus,
21 Nullum ſaturitatis dedere veſtigium: ſed ſimili macie & ſqualore torpebant. Evigilans, rurſus ſopore depreſſus,
22 Vidi ſomnium: ſeptem ſpicæ pullulabant in culmo uno plenæ atque pulcherrimæ.
23 Aliæ quoque ſeptem tenues & percuſſæ uredine, oriebantur è ſtipula:
24 Quæ priorum pulchritudinem devoraverunt. Narravi conjectoribus ſomnium, & nemo eſt qui ediſſerat.
25 Reſpondit Joſeph: Somnium regis unum eſt: quæ facturus eſt Deus, oſtendit Pharaoni.
D 26 Septem boves pulchræ, & ſeptem ſpicæ plenæ, ſeptem ubertatis anni ſunt: eamdémque vim ſomnij comprehendunt.
27 Septem quoque boves tenues atque macilentæ, quæ aſcenderunt poſt eas, & ſeptem ſpicæ tenues, & vento urente percuſſæ: ſeptem anni venturæ ſunt famis.
28 Qui hoc ordine complebuntur:
29 Ecce ſeptem anni venient fertilitatis magnæ in univerſa terra Ægypti:
30 Quos ſequentur ſeptē anni alij tantæ ſterilitatis, ut oblivioni tradatur cuncta retrò abundātia: conſumptura eſt enim fames omnē terram,
31 Et ubertatis magnitudinem perditura eſt inopiæ magnitudo.
32 Quòd autem vidiſti ſecundò ad eamdem rem pertinēs ſomnium: firmitatis indicium eſt, eò quòd fiat ſermo Dei, & velocius impleatur.
33 Nunc ergo provideat rex virum ſapientem

& industrium, & præficiat eum Terræ Ægypti:
34 Qui constituat præpositos per cunctas
regiones: & quintam partem fructuum per
septem annos fertilitatis,
35 Qui jam nunc futuri sunt, congreget in
horrea: & omne frumentum sub Pharaonis po-
testate condatur, serveturque in urbibus.
36 Et præparetur futuræ septem annorum E
fami, quæ oppressura est Ægyptum, & non
consumetur terra inopia.
37 Placuit Pharaoni consilium & cunctis
ministris ejus:
38 Locutusq; est ad eos: Num invenire pote-
rimus talem virum, qui spiritu Dei plenus sit?
39 Dixit ergo ad Joseph: Quia ostendit tibi
Deus omnia quæ locutus es, numquid sapien-
tiorem & consimilem tui invenire potero?
40 * Tu eris super domum meam, & ad tui * Ps.
oris imperium cunctus populus obediet: uno 104.b. 21.
tantùm regni solio te præcedam. 1.
41 Dixitque rursus Pharao ad Joseph: Ecce, Mac.
constitui te super universam terram Ægypti. 2.f.53. & Act.
42 Tulitque annulum de manu sua, & de- 7. b.
dit eum in manu ejus: vestivitque eum stola 10.
byssina, & collo torquem auream circumposuit.
43 Fecitque eum ascendere super currum
suum secundum, clamante præcone, ut omnes
coram eo genu flecterent, & præpositum esse
scirent universæ Terræ Ægypti.
44 Dixit quoq; rex ad Joseph: Ego sum Pha- F
rao: absque tuo imperio nō movebit quisquam
manum aut pedem in omni terra Ægypti.
45 Vertitque nomen ejus, & vocavit eum,
lingua Ægyptiaca, Salvatorem mundi. Dedit-
que illi uxorem Aseneth filiam Putiphare sa-

cerdotis Heliopoleos. Egressus est itaque Joseph ad terram Ægypti.

46 (Triginta autem annorum erat quando stetit in conspectu regis Pharaonis) & circuivit omnes regiones Ægypti.

47 Venítque fertilitas septem annorum: & in manipulos redactæ segetes congregatæ sunt in horrea Ægypti.

48 Omnis etiam frugum abundantia in singulis urbibus condita est.

49 Tantáque fuit abundantia tritici, ut arenæ maris coæquaretur, & copia mensurã excederet.

G 50 * Nati sunt autem Joseph filij duo antequam veniret fames: quos peperit ei Aseneth filia Putiphare sacerdotis Heliopoleos.

* Inf. 48. d. 20.49. a.5.

51 Vocavítque nomen primogeniti, Manasses, dicens: Oblivisci me fecit Deus omnium laborum meorum, & domus patris mei.

52 Nomen quoque secundi appellavit Ephraim, dicens: Crescere me fecit Deus in terra paupertatis meæ.

53 Igitur transactis septem ubertatis annis, qui fuerant in Ægyto:

54 Cœperunt venire septem anni inopiæ: quos prædixerat Joseph: & in universo orbe fames prævaluit, in cuncta autem terra Ægypti panis erat.

55 Qua esuriente, clamavit populus ad Pharaonem, alimenta petens. Quibus ille respondit: Ite ad Joseph: & quidquid ipse vobis dixerit, facite.

56 Crescebat autem quotidie fames in omni terra: aperuítque Joseph universa horrea, & vendebat Ægyptiis: nam & illos oppresserat fames.

57 Omnésque provinciæ veniebant in Ægy-

ptum, ut emerent escas, & malum inopiæ temperarent.

CAPUT XLII.

Fratres Joseph cogente fame, in Ægyptum pro emendis frumentis à patre missi, ab eo cognoscuntur, ac duriùs tractantur, & in carcerem conjiciuntur: tandem Simeone in vinculis relicto, revertuntur, ac pecuniam in saccum cujusque inditam unà cum frumento inscij referunt.

1 AUdiens autem Jacob quòd alimenta ven- A
derentur in Ægypto, dixit filiis suis:
Quare negligitis?

2 Audivi quòd triticum venumdetur in Ægypto: descendite, & emite nobis necessaria, ut possimus vivere, & non consumamur inopia.

3 Descendentes igitur fratres Joseph decem, ut emerent frumenta in Ægypto,

4 Benjamin domi retento à Jacob, qui dixerat fratribus ejus: Ne fortè in itinere quidquam patiatur mali:

5 Ingressi sunt terram Ægypti cum aliis qui pergebant ad emendum. Erat autem fames in terra Chanaan.

6 Et Joseph erat princeps in terra Ægypti, B
atque ad ejus nutum frumenta populis vendebantur. Cúmque adorassent eum fratres sui,

7 Et agnovisset eos, quasi ad alienos duriùs loquebatur, interrogans eos: Unde venistis? Qui responderunt: De terra Chanaan, ut emamus victui necessaria.

8 Et tamen fratres ipse cognoscens, non est cognitus ab eis.

9 Recordatúsque somniorum, quæ aliquando viderat, ait ad eos: Exploratores estis: ut videatis infirmiora terræ venistis.

10 Qui dixerunt: Non est ita, domine, sed

servi tui venerunt ut emerent cibos.
11 Omnes filij unius viri sumus: pacifici venimus, nec quidquam famuli tui machinantur mali.
C 12 Quibus ille respondit: Aliter est: immunita terræ hujus considerare venistis.
13 At illi: Duodecim, inquiunt, servi tui, fratres sumus, filij viri unius in terra Chanaan: minimus cum patre nostro est, alius non est super.
14 Hoc est, ait, quod locutus sum: Exploratores estis.
15 Jam nunc experimentum vestri capiam: per salutem Pharaonis non egrediemini hinc, donec veniat frater vester minimus.
16 Mittite ex vobis unum, & adducat eum: vos autem eritis in vinculis, donec probentur quæ dixistis utrùm vera an falsa sint: alioquin per salutem Pharaonis exploratores estis.
17 Tradidit ergo illos custodiæ tribus diebus.
18 Die autem tertio eductis de carcere, ait: Facite quæ dixi, & vivetis: Deum enim timeo.
D 19 Si pacifici estis, frater vester unus ligetur in carcere: vos autem abite, & ferte frumenta quæ emistis in domos vestras,
* Inf. 43. a. 5. 20 * Et fratrem vestrum minimum ad me adducite, ut possim vestros probare sermones, & non moriamini. Fecerunt ut dixerat,
21 Et locuti sunt ad invicem: Meritò hæc patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum, videntes angustiam animæ illius, dum deprecaretur nos, & non audivimus: idcircò venit super nos ista tribulatio.
* Sup. 37. e. 22. 22 E quibus unus Ruben, ait: Numquid non dixi vobis: * Nolite peccare in puerum: & non audistis me? en sanguis ejus exquiritur.

23 Nesciebant autē quòd intelligeret Joseph: E
eò quòd per interpretem loqueretur ad eos.
24 Avertítque se parumper, & flevit: & reversus locutus est ad eos.
25 Tollénsq; Simeon, & ligans illis præsentibus, jussit ministris ut implerent eorū saccos tritico, & reponerent pecunias singulorum in sacculis suis, datis suprà cibariis in viam: qui fecerunt ita.
26 At illi portantes frumenta in asinis suis, profecti sunt.
27 Apertóque unus sacco, ut daret jumento pabulum in diversorio, contemplatus pecuniam in ore sacculi,
28 Dixit fratribus suis: Reddita est mihi pecunia, en habetur in sacco. Et obstupefacti turbátique, mutuò dixerunt: Quidnam est hoc quod fecit nobis Deus?
29 Venerúntque ad Jacob patrem suum in F
terram Chanaan, & narraverunt ei omnia quæ acciderent sibi, dicentes:
30 Locutus est nobis dominus terræ durè, & putavit nos exploratores esse provinciæ.
31 Cui respondimus: pacifici sumus, nec ullas molimur insidias.
32 Duodecim fratres uno patre geniti sumus: unus non est super, minimus cum patre nostro est in terra Chanaan.
33 Qui ait nobis: Sic probabo quòd pacifici sitis: Fratrèm vestrum unum dimittite apud me, & cibaria domibus vestris necessaria sumite, & abite,
34 Fratrémq; vestrum minimum adducite ad me, ut sciā quòd non sitis exploratores, & istum, qui tenetur in vinculis, recipere possitis: ac deinceps quæ vultis, emendi habeatis licentiam.

35 His dictis, cùm frumenta effunderent, singuli repererunt in ore saccorum ligatas pecunias: exterritísque simul omnibus,

36 Dixit pater Jacob: Absque liberis me esse fecistis, Joseph non est super, Simeon tenetur in vinculis, & Benjamin auferetis: in me hæc omnia mala reciderunt.

37 Cui respondit Ruben: Duos filios meos interfice, si non reduxero illum tibi: trade illum in manu mea, & ego eum tibi restituam.

38 At ille: Non descendet, inquit, filius meus vobiscum: frater ejus mortuus est, & ipse solus remansit: si quid ei adversi acciderit in terra ad quam pergitis, deducetis canos meos cum dolore ad inferos.

CAPUT XLIII.

Ægrè impetrarunt fratres Joseph à patre, ut in Ægyptum revertentes additis muneribus ac duplici pecunia, Benjamin secum ducerent: qui, invitati ad convivium, educto Simeone de carcere, simul epulantur cum Joseph.

A 1 INterim fames omnem terram vehementer premebat.

2 Consumptísque cibis quos ex Ægypto detulerant, dixit Jacob ad filios suos: Revertimini, & emite nobis pauxillum escarum.

3 Respondit Judas: Denuntiavit nobis vir ille sub attestatione jurisjurandi, dicens: Non videbitis faciem meam, nisi fratrem vestrum minimum adduxeritis vobiscum.

4 Si ergo vis eum mittere nobiscum, pergemus pariter, & ememus tibi necessaria:

5 Sin autem non vis, non ibimus: vir enim, ut sæpè diximus, denuntiavit nobis, dicens:
*Sup. 42. d. 20. * Non videbitis faciem meam absque fratre vestro minimo.

B 6 Dixit eis Israël: in meam hoc fecistis mi-

ſeriam, ut indicaretis ei & alium habere vos
fratrem.
7 At illi reſponderunt: Interrogavit nos ho-
mo per ordinem noſtram progeniem: ſi pater vi-
veret: ſi haberemus fratrem: & nos reſpondimus
ei conſequenter juxta id quod fuerat ſciſcitatus:
numquid ſcire poteramus quòd dicturus eſſet:
Adducite fratrem veſtrum vobiſcum?
8 Judas quoque dixit patri ſuo: Mitte pue-
rum mecum, ut proficiſcamur, & poſſimus vi-
vere: nè moriamur nos & parvuli noſtri.
9 * Ego ſuſcipio puerum: de manu mea re- * *Inf.*
quire illum. niſi reduxero, & reddidero eum 44. g.
tibi, ero peccati reus in te omni tempore. 32.
10 Si non interceſſiſſet dilatio, jam vice al-
tera veniſſemus.
11 Igitur Iſraël pater eorum dixit ad eos: Si C
ſic neceſſe eſt, facite quod vultis; ſumite de op-
timis terræ fructibus in vaſis veſtris, & deferte
viro munera, modicum reſinæ, & mellis, & ſto-
racis, ſtactes, & terebinthi, & amygdalarum.
12 Pecuniam quoque duplicem ferte vobiſ-
cum: & illam, quam inveniſtis in ſacculis, re-
portate, ne fortè errore factum ſit:
13 Sed & fratrem veſtrum tollite, & ite ad
virum.
14 Deus autem meus omnipotens faciat vo-
bis eum placabilem: & remittat vobiſcum fra-
trem veſtrum quem tenet, & hunc Benjamin:
ego autem quaſi orbatus abſque liberis ero.
15 Tulerunt ergo viri munera, & pecuniam
duplicem, & Benjamin: deſcenderúntque in
Ægyptum, & ſteterunt coram Joſeph.
16 Quos cùm ille vidiſſet, & Benjamin ſi- D
mul, præcepit diſpenſatori domus ſuæ, dicens:

Introduc viros domum, & occide victimas, & instrue convivium: quoniam mecum sunt comesturi meridie.

17 Fecit ille quod sibi fuerat imperatum, & introduxit viros domum.

18 Ibíque exterriti, dixerunt mutuò: Propter pecuniam, quam retulimus priùs in saccis nostris, introducti sumus: ut devolvat in nos calumniam, & violenter subjiciat servituti, & nos, & asinos nostros.

19 Quamobrem in ipsis foribus accedentes ad dispensatorem domus

20 Locuti sunt: Oramus domine ut audias nos.* Jam antè descendimus ut emeremus escas:

* Sup 42. a. 3.

21 Quibus emptis, cùm venissemus ad diversorium, aperuimus saccos nostros: & invenimus pecuniam in ore saccorum: quam nunc eodem pondere reportavimus.

E 22 Sed & aliud attulimus argentum, ut emamus, quæ nobis necessaria sunt: non est in nostra conscientia quis pòsuerit eam in marsupiis nostris.

23 At ille respondit: Pax vobiscum, nolite timere: Deus vester, & Deus patris vestri, dedit vobis thesauros in saccis vestris. nam pecuniam, quam dedistis mihi, probatam ego habeo. Eduxítque ad eos Simeon.

24 Et introductis domum, attulit aquam, & laverunt pedes suos, dedítque pabulum asinis eorum.

F 25 Illi verò parabant munera, donec ingrederetur Joseph meridie: audierant enim quòd ibi comesturi essent panem.

26 Igitur ingressus est Joseph domum suam, obtulerúntque ei munera, tenentes in manibus

s: & adoraverunt proni in terram.
27 At ille, clementer resalutatis eis, interroga-
t eos, dicens: Salvus ne est pater vester senex,
: quo dixeratis mihi? Adhuc vivit?
28 Qui responderunt: Sospes est servus tuus
ater noster, adhuc vivit. Et incurvati, adora-
erunt eum.
29 Attollens autem Joseph oculos, vidit Ben-
amin fratrem suum uterinum, & ait: Iste est fra-
er vester parvulus, de quo dixeratis mihi? Et
:ursum: Deus, inquit, misereatur tui, fili mi.
30 Festinavítque, quia commota fuerant vis- G
cera ejus super fratre suo, & erumpebant la-
crymæ: & introïens cubiculum flevit.
31 Rursúmque lota facie egressus, conti-
nuit se, & ait: Ponite panes.
32 Quibus appositis seorsum Joseph, &
seorsum fratribus, Ægyptiis quoque qui ves-
cebantur simul, seorsum (illicitum est enim
Ægyptiis comedere cum Hebræis, & profa-
num putant hujuscemodi convivium)
33 Sederunt coram eo, primogenitus juxta
primogenita sua, & minimus juxta ætatem
suam. Et mirabantur nimis,
34 Sumptis partibus quas ab eo acceperant:
majórque pars venit Benjamin, ita ut quinque
partibus excederet. Biberúntque & inebriati
sunt cum eo.

CAPUT XLIV.

Joseph in sacco Benjamin, jubet abscondi Scyphum suum, & post eum inventum, revocatos ab itinere fratres furti arguit; Judas autem pro Benjamin se in servitutem offert.

1 PRæcepit autem Joseph dispensatori do- A
mus suæ, dicens: Imple saccos eorum fru-
mento, quantum possunt capere: & pone pe-

cuniam singulorum in summitate sacci.

2 Scyphum autem meum argenteum, & pretium quod dedit tritici, pone in ore sacci junioris. Factúmque est ita.

3 Et orto manè, dimissi sunt cum asinis suis.

4 Jámq; urbem exierant,& processerant paululùm:tunc Joseph accersito dispẽsatore domus, Surge,inquit,& persequere viros: & apprehensis dicito: Quare reddidistis malum pro bono?

5 Scyphus, quem furati estis, ipse est in quo
B bibit dominus meus, & in quo augurari solet: pessimam rem fecistis.

6 Fecit ille ut jusserat. Et apprehensis per ordinem locutus est.

7 Qui responderunt: Quare sic loquitur dn̄s noster,ut servi tui tantum flagitij commiserint.

8 Pecuniam, quam invenimus in summitate saccorum,reportavimus ad te de terra Chanaan, & quo modo consequens est ut furati simus de domo domini tui aurum vel argentum?

9 Apud quemcumque fuerit inventum servorum tuorum quod quæris, moriatur, & nos erimus servi domini nostri.

10 Qui dixit eis: Fiat juxta vestram sententiam: apud quemcumque fuerit inventum, ip-
C se sit servus meus, vos autem eritis innoxij.

11 Itaque festinatò deponentes in terram saccos, aperuerunt singuli.

12 Quos scrutatus,incipiens à majore usque ad minimũ,invenit scyphum in sacco Benjamin.

13 At illi, scissis vestibus, oneratísque rursum asinis, reversi sunt in oppidum.

14 Primúsq; Judas cum fratribus ingressus est ad Joseph (necdum enim de loco abierat) omnésque ante eum pariter in terram corruerunt.

15 Quibus ille ait: Cur sic agere voluistis? D
an ignoratis quòd non sit similis mei in augurandi scientia?
16 Cui Judas: Quid respondebimus, inquit, domino meo? vel quid loquemur, aut justè poterimus obtendere? Deus invenit iniquitatem servorum tuorum: en omnes servi sumus domini mei, & nos, & apud quē inventus est scyphus.
17 Respondit Joseph: Absit à me ut sic agam: qui furatus est scyphum, ipse sit servus meus: vos autem abite liberi ad patrem vestrum.
18 Accedens autem propiùs Judas, confiden- E
ter ait: Oro domine mi, loquatur servus tuus verbum in auribus tuis, & ne irascaris famulo tuo: tu es enim post Pharaonem
19 Dominus meus. * Interrogasti priùs ser- * Sup.
vos tuos: Habetis patrem, aut fratrem? 42. c.
20 Et nos respondimus tibi domino meo: 13.
Est nobis pater senex, & puer parvulus, qui in senectute illius natus est; cujus uterinus frater mortuus est: & ipsum solum habet mater sua, pater verò tenerè diligit eum.
21 Dixistique servis tuis: Adducite eum ad F
me, & ponam oculos meos super illum.
22 Suggessimus domino meo: Non potest puer relinquere patrem suum: si enim illum dimiserit, morietur.
23 * Et dixisti servis tuis: Nisi venerit frater * Sup.
vester minimus vobiscum, non videbitis am- 43. 4.
pliùs faciem meam. 3. &
24 Cùm ergo ascendissemus ad famulum 5.
tuum patrem nostrum, narravimus ei omnia quæ locutus est dominus meus.
25 Et dixit pater noster: Revertimini, & emite nobis parum tritici.
26 Cui diximus: Ire non possumus: si fra-

ter noster minimus descenderit nobiscum, proficiscemur simul: alioquin illo absente, non audemus videre faciem viri.

G 27 Ad quæ ille respondit: * Vos scitis quòd
*Sup. 37. g. 33. e. 20. duos genuerit mihi uxor mea.

28 Egressus est unus, & dixistis: Bestia devoravit eum: & hucusque non comparet.

29 Si tuleritis & istum, & aliquid ei in via contigerit, deducetis canos meos cum mœrore ad inferos.

30 Igitur si intravero ad servum tuum patrem nostrum, & puer defuerit (cùm anima illius ex hujus anima pendeat)

31 Videritque eum non esse nobiscum, morietur, & deducent famuli tui canos ejus cum dolore ad inferos.

32 Ego propriè servus tuus sim, qui in meam hunc recepi fidem, & spopondi dicens:
*Sup. 43. b. 9. * Nisi reduxero eum, peccati reus ero in patrem meum omni tempore.

33 Manebo itaque servus tuus pro puero in ministerio domini mei, & puer ascendat cum fratribus suis.

34 Non enim possum redire ad patrem meum, absente puero: ne calamitatis, quæ oppressura est patrem meum, testis assistam.

Caput XLV.

Joseph se fratribus manifestat, eósque territos cum osculo amplexatur: quare Pharao unà cum tota domo sua exultans, præcipit ut advocetur pater cum universa domo sua in Ægyptum: idem multis verbis denuntiat Joseph, fratrésque multis donatos muneribus ad patrem remittit.

A 1 NOn se poterat ultrà cohibere Joseph multis coràm astantibus: unde præcepit ut egrederentur cuncti foras, & nullus in-

esset alienus agnitioni mutuæ.
2 Elevavítque vocem cum fletu: quam au-
erunt Ægyptij, omnísque domus Pharaonis.
3 Et dixit fratribus suis: Ego sum Joseph:
lhuc pater meus vivit? Non poterant respon-
ere fratres nimio terrore perterriti.
4 Ad quos ille clementer: Accedite, inquit, ad B
ne. Et cùm accessissent propè, * Ego sum, ait, *Act.
oseph, frater vester, quem vendidistis in 7. b.
Egyptum. 13.
5 Nolite pavere, neque vobis durum esse
videatur quòd vendidistis me in his regioni-
ous: * pro salute enim vestra misit me Deus * Inf.
ante vos in Ægyptum. 50. d.
6 Biennium est enim quòd cœpit fames esse 20.
in terra: & adhuc quinque anni restant, qui-
bus nec arari poterit nec meti.
7 Præmisítque me Deus ut reservemini super
terram, & escas ad vivendum habere possitis.
8 Non vestro consilio, sed Dei voluntate huc C
missus sum: qui fecit me quasi patrem Pharao-
nis, & dominum universæ domus ejus, ac prin-
cipem in omni terra Ægypti.
9 Festinate, & ascendite ad patrem meum, &
dicetis ei: Hæc mandat filius tuus Joseph: Deus
fecit me dominum universæ terræ Ægypti:
descende ad me, ne moreris,
10 Et habitabis in terra Gessen: erísque juxta
me tu, & filij tui, & filij filiorum tuorum, oves
tuæ, & armenta tua, & universa quæ possides.
11 Ibíque te pascam (adhuc enim quinque D
anni residui sunt famis) ne & tu pereas, & do-
mus tua, & omnia quæ possides.
12 En oculi vestri, & oculi fratris mei Benja-
min, vident quòd os meum loquatur ad vos.

13 Nuntiate patri meo universam gloriam meam, & cuncta quæ vidistis in Ægypto: Festinate, & adducite eum ad me.
14 Cúmque amplexatus recidisset in collum Benjamin fratris sui, flevit: illo quoque similiter flente super collum ejus.
15 Osculatúsque est Joseph omnes fratres suos, & ploravit super singulos: post quæ ausi sunt loqui ad eum.
E 16 Auditúmque est, & celebri sermone vulgatum in aula regis: Venerunt fratres Joseph: & gavisus est Pharao, atque omnis familia ejus.
17 Dixítque ad Joseph ut imperaret fratribus suis, dicens: Onerantes jumenta, ite in terram Chanaan,
18 Et tollite inde patrem vestrum & cognationem, & venite ad me: & ego dabo vobis omnia bona Ægypti, ut comedatis medullam terræ.
19 Præcipe etiam ut tollant plaustra de terra Ægypti, ad subvectionem parvulorum suorum ac conjugum: & dicito: Tollite patrem vestrum, & properate quantocyùs venientes.
F 20 Nec dimittatis quidquam de supellectili vestra, quia omnes opes Ægypti, vestræ erunt.
21 Fecerúntque filij Israël, ut eis mandatum fuerat. Quibus dedit Joseph plaustra, secundùm Pharaonis imperium: & cibaria in itinere.
22 Singulis quoque proferri jussit binas stolas: Benjamin verò dedit trecentos argenteos cum quinque stolis optimis:
23 Tantumdem pecuniæ & vestium mittens patri suo, addens & asinos decem, qui subveherent ex omnibus divitiis Ægypti: & totidem asinas, triticum in itinere panésque portantes.
24 Dimisit

24 Dimisit ergo fratres suos, & proficiscentibus ait: Ne irascamini in via.

25 Qui ascendentes ex Ægypto, venerunt in G
terram Chanaan ad patrem suum Jacob.

26 Et nuntiaverunt ei, dicentes: Joseph filius tuus vivit: & ipse dominatur in omni terra Ægypti. Quo audito Jacob, quasi de gravi somno evigilans, tamen non credebat eis.

27 Illi è contrà referebant omnem ordinem rei. Cúmque vidisset plaustra, & universa quæ miserat, revixit spiritus ejus,

28 Et ait: Sufficit mihi si adhuc Joseph filius meus vivit: vadam & videbo illum antequam moriar.

CAPUT XLVI.

Jacob renovata Dei promissione cum universis filiis ac nepotibus, quorum nomina recensentur, in Ægyptum descendit: cui occurrens Joseph, suadet ut Pharaoni se esse pastores ovium dicant.

1 PRofectúsque Israël cum omnibus quæ habebat, venit ad Puteum juramenti.& mactatis ibi victimis Deo patris sui Isaac, A

2 Audivit eum per visionem noctis vocantem se, & dicentem sibi: Jacob, Jacob, cui respondit: Ecce adsum.

3 Ait illi Deus: Ego sum fortissimus Deus patris tui: noli timere, descende in Ægyptum, quia in gentem magnam faciam te ibi.

4 Ego descendam tecum illuc, & ego inde adducam te revertentem: Joseph quoque ponet manus suas super oculos tuos.

5 Surrexit autem Jacob à Puteo juramenti: * tuleruntque eum filij cum parvulis & uxoribus suis in plaustris quæ miserat Pharao ad portandum senem, *Act. 7. b. 15.

6 Et omnia quæ possederat in Terra Cha-

* *Iof.* naan : * venítque in Ægyptum cum omni se-
24. *a.* mine suo,
5. 7 Filij ejus,& nepotes, filiæ,& cuncta simul
Psal. progenies.
104. *b.*23. 8 Hæc sunt autem nomina filiorum Israël,
Isai. qui ingressi sunt in Ægyptum, ipse cum liberis
52. *b.* suis. * Primogenitus Ruben.
4. B 9 Filij Ruben : Henoch & Phallu & Hes-
**Exo.* ron & Charmi.
1.*a.*2. 10 Filij Simeon : Jamuel & Jamin & Ahod,&
6.*c.*14. Jachin & Sohar , & Saül filius Chanaanitidis.
Num. 26. *a.* * 11 Filij Levi : Gerson & Caath & Merari.
5. 12 * Filij Juda : Her & Onan & Sela & Pha-
1.*Par.* res & Zara , mortui sunt autem Her & Onan
5.*a.*1. & 3. in terra Chanaan. Natíque sunt filij Phares :
**Exo.* Hesron & Hamul.
6.*c.*15. 13 * Filij Issachar : Thola & Phua & Job &
1.*Par.* 4. *d.* Semron.
24. 14 Filij Zabulon : Sared & Elon & Jahelel.
* 1. 15 Hi filij Liæ quos genuit in Mesopotamia
Par. Syriæ cum Dina filia sua. omnes animæ filio-
6 *a.*1. * 1. rum ejus & filiarum, triginta tres.
Par. 16 Filij Gad : Sephion & Haggi & Suni &
2.*a.*3. Esebon & Heri & Arodi & Areli.
4. *d.* 17 * Filij Aser : Jamne & Jesua & Jessui &
21. * 1. Beria, Sara quoque soror eorum. Filij Beria :
Par. Heber & Melchiel :
7.*a.*1. * 1. 18 Hi filij Zelphæ, quam dedit Laban Liæ
Par. filiæ suæ,& hos genuit Jacob sedecim animas.
7. *f.* 19 Filij Rachel uxoris Jacob : Joseph & Ben-
30. jamin.
C 20 * Natíque sunt Joseph filij in terra Ægy-
**Sup.* 41. *g.* pti , quos genuit ei Aseneth filia Putiphare sa-
50. cerdotis Heliopoleos : Manasses & Ephraim.
* 1. 21 Filij Benjamin : * Bela & Bechor & Asbel
Par.

& Gera & Naaman & Echi & Ros & Mophim 7.b.6.
& Ophim & Ared. 8.a.1.
22 Hi filij Rachel quos genuit Jacob : omnes animæ, quatuordecim.
23 Filij Dan : Husim.
24 Filij Nephthali : Jasiel & Guni & Jesel & Sallem.
25 Hi filij Balæ, quam dedit Laban Racheli filiæ suæ : & hos genuit Jacob : omnes animæ, septem.
26 Cunctæ animæ, quæ ingressæ sunt cum Jacob in Ægyptum, & egressæ sunt de femore illius, absque uxoribus filiorũ ejus, sexaginta sex.
27 Filij autem Joseph, qui nati sunt ei in terra Ægypti, animæ duæ. * Omnes animæ domus *
Jacob, quæ ingressæ sunt in Ægyptum, fuere Deut. 10.d.
septuaginta. 22.
28 Misit autem Judam ante se ad Joseph, ut nuntiaret ei, & occurreret in Gessen.
29 Quò cùm pervenisset, juncto Joseph D
curru suo, ascendit obviàm patri suo ad eumdem locum : vidénsque eum, irruit super collum ejus, & inter amplexus flevit.
30 Dixítq; pater ad Joseph : Jam lætus moriar, quia vidi faciẽ tuam, & superstitem te relinquo.
31 At ille locutus est ad fratres suos, & ad omnem domum patris sui : Ascendam & nuntiabo Pharaoni, dicámque ei : Fratres mei, & domus patris mei, qui erant in Terra Chanaan, venerunt ad me :
32 Et sunt viri pastores ovium, curámq; habẽt alendorũ gregum: pecora sua, & armenta, & omnia quæ habere potuerunt, adduxerunt secum.
33 Cúmque vocaverit vos, & dixerit : Quod est opus vestrum?

34 Respondebitis: Viri pastores sumus servi tui ab infantia nostra usque in præsens, & nos & patres nostri. Hæc autem dicetis, ut habitare possitis in Terra Gessen: quia detestantur Ægyptij omnes pastores ovium.

Caput XLVII.

Joseph, adventu patris & fratrum Pharaoni nuntiato, introducit Jacob cum filiis ad Pharaonem. Terra Gessen conceditur iis ad inhabitandum, famisque tempore eos alit: porro fames tantum premit Ægyptum, ut, venditis pecoribus, terram quoque vendere sint coacti: quo factum est ut quinta pars fructuum regibus Ægypti perpetuo cedat, præterquam in possessionibus sacerdotum. Post annos septemdecim Jacob plurimum ditatus jam moriturus adjurat Joseph de sua sepultura in Chananæa.

A 1 Ingressus ergo Joseph nuntiavit Pharaoni, dicens: Pater meus & fratres, oves eorum & armenta, & cuncta quæ possident, venerunt de Terra Chanaan: & ecce consistunt in Terra Gessen.

2 Extremos quoque fratrum suorum quinque viros constituit coram rege:

3 Quos ille interrogavit: Quid habetis operis? Responderunt: Pastores ovium sumus servi tui, & nos, & patres nostri.

4 Ad peregrinandum in terra tua venimus: quoniam non est herba gregibus servorum tuorum, ingravescente fame in terra Chanaan: petimúsque ut esse nos jubeas servos tuos in Terra Gessen.

B 5 Dixit itaque rex ad Joseph: Pater tuus & fratres tui venerunt ad te.

6 Terra Ægypti in conspectu tuo est: in optimo loco fac eos habitare, & trade eis Terram Gessen. Quòd si nosti in eis esse viros industrios, constitue illos magistros pecorum meorum,

7 Post hæc introduxit Joseph patrem suum
d Regem, & statuit eum coram eo: qui bene-
icens illi,
8 Et interrogatus ab eo: Quot sunt dies an-
orum vitæ tuæ?
9 Respondit: Dies peregrinationis meæ
:ntum triginta annorum sunt, parvi & mali,
: non pervenerunt usque ad dies patrum meo-
ım quibus peregrinati sunt.
10 Et benedicto rege, egressus est foras. C
11 Joseph verò patri & fratribus suis dedit
ossessionem in Ægypto in optimo terræ loco,
amesses, ut præceperat Pharao.
12 Et alebat eos, omnémque domum patris
i, præbens cibaria singulis.
13 In toto enim orbe panis deerat, & oppres-
rat fames terrã, maximè Ægypti & Chanaan.
14 E quibus omnem pecuniam congrega-
t pro venditione frumenti, & intulit eam in
arium regis.
15 Cúmque defecisset emptoribus pretium, D
nit cuncta Ægyptus ad Joseph, dicens: Da
bis panes: quare morimur coram te, defi-
:nte pecunia?
16 Quibus ille respondit: Adducite pecora
stra, & dabo vobis pro eis cibos, si pretium
n habetis.
17 Quæ cùm adduxissent, dedit eis alimenta
o equis, & ovibus, & bobus, & asinis: susten-
vitq; eos illo anno pro commutatione pecorũ.
18 Venerunt quoque anno secundo, & di-
unt ei: Non celabimus dominum nostrum,
òd deficiente pecunia, pecora simul defece-
ıt: nec clam te est, quòd absque corporibus
terra nihil habeamus.

19 Cur ergo moriemur te vidente? & nos
& terra nostra tui erimus: eme nos in servitu-
tem regiam, & præbe semina, ne pereunte cul-
tore redigatur terra in solitudinem.
E 20 Emit igitur Joseph omnem Terram Ægy-
pti, vendentibus singulis possessiones suas præ
magnitudine famis. Subjecitque eam Pharaoni,
21 Et cunctos populos ejus, à novissimis ter-
minis Ægypti usque ad extremos fines ejus,
22 Præter terram sacerdotum quæ à rege tra-
dita fuerat eis: quibus & statuta cibaria ex hor-
reis publicis præbebantur, & idcircò non sunt
compulsi vendere possessiones suas.
23 Dixit ergo Joseph ad populos: En ut
cernitis, & vos & terram vestram Pharao pos-
sidet: accipite semina, & serite agros,
24 Ut fruges habere possitis. Quintam partẽ
regi dabitis: quatuor reliquas permitto vobis in
sementem, & in cibum familiis & liberis vestris.
F 25 Qui responderunt: Salus nostra in manu
tua est: respiciat nos tantùm dominus noster,
& læti serviemus regi.
26 Ex eo tempore usque in præsentem diem, in
universa Terra Ægypti, regibus quinta pars sol-
vitur, & factum est quasi in legem, absque terra
sacerdotali, quæ libera ab hac conditione fuit.
27 Habitavit ergo Israël in Ægypto, id est,
in Terra Gessen, & possedit eam: auctúsque
est, & multiplicatus nimis.
28 Et vixit in ea decem & septem annis:
factique sunt omnes dies vitæ illius centum
quadraginta septem annorum.
G 29 Cúmque appropinquare cerneret diem
mortis suæ, vocavit filium suum Ioseph, & di-
xit ad eum: Si inveni gratiam in conspectu tuo,

* pone manum tuam sub femore meo: & fa- * Sup.
cies mihi misericordiam & veritatem, ut non 24. a.
sepelias me in Ægypto: 2.
30 Sed dormiam cum patribus meis, & auferas me de terra hac, condásque in sepulchro majorum meorum. Cui respondit Joseph: Ego faciam quod jussisti.

31 Et ille: Jura ergo, inquit, mihi. Quo jurante, adoravit Israël Deũ, conversus ad lectuli caput.

CAPUT XLVIII.

Jacob ægrotantem invisit Ioseph, cujus filios Manassen & Ephraim Iacob sibi adoptat, ac benedicit, minorem contradicente Ioseph maiori præponens, & supra fratres partem unam Ioseph tribuens.

1 HIs ita transactis, nuntiatum est Joseph A
quòd ægrotaret pater suus: qui, assumptis
duobus filiis Manasse & Ephraim, ire perrexit.
2 Dictúmque est seni: Ecce filius tuus Joseph
venit ad te. Qui confortatus sedit in lectulo.
3 Et ingresso ad se ait: Deus omnipotens
* apparuit mihi in Luzá, quæ est in terra Cha- * Sup.
naan: Benedixítque mihi, 28. c.
4 Et ait: Ego te augebo & multiplicabo, & 13.
faciam te in turbas populorum: dabóque tibi
terram hanc, & semini tuo post te, in posses-
sionem sempiternam.
5 Duo ergo filij tui, qui * nati sunt tibi in * Sup.
Terra Ægypti antequam huc venirem ad te, 41. f.
mei erunt: * Ephraim & Manasses, sicut Ru- 50. * Iof.
ben & Simeon reputabuntur mihi. 13. b.
6 Reliquos autem quos genueris post eos, 7. d.
tui erunt, & nomine fratrum suorum voca- 29.
buntur in possessionibus suis. B
7 Mihi enim, quándo veniebam de Mesopo-
tamia, * mortua est Rachel in terra Chanaan in * Sup.
ipso itinere, erátque vernum tempus: & ingre- 35. c.
19.

diebar Ephratam, & sepelivi eam juxta viam
Ephratæ, quæ alio nomine appellatur Bethlehē.
8 Videns autem filios ejus dixit ad eum:
Qui sunt isti?
9 Respondit: Filij mei sunt, quos donavit
mihi Deus in hoc loco. Adduc, inquit, eos ad
me, ut benedicam illis.
10 Oculi enim Israël caligabant præ nimia
senectute, & clarè videre non poterat. Applicitósque ad se deosculatus, & circumplexus eos,
11 Dixit ad filium suum: Non sum fraudatus aspectu tuo: insuper ostendit mihi Deus
semen tuum.
12 Cúmque tulisset eos Joseph de gremio
patris, adoravit pronus in terram.
C 13 Et posuit Ephraim ad dexteram suam, id
est, ad sinistram Israël: Manassen verò in sinistra sua, ad dexteram scilicet patris, applicuitque ambos ad eum.
14 Qui extendens manum dexteram, posuit
super caput Ephraim minoris fratris: sinistram
autem super caput Manasse qui major natu
erat, commutans manus.
*Heb. 11. d. 21. 15 * Benedixítq; Jacob filiis Joseph, & ait: Deus
in cujus conspectu ambulaverunt patres mei
Abraham & Isaac, Deus qui pascit me ab adolescentia mea usque in præsentem diem:
* Sup. 31. d. 29. 32. a. 2. Mat. 18. b. 10. 16 * Angelus, qui eruit me de cunctis malis, benedicat pueris istis: & invocetur super
eos nomen meum, nomina quoque patrum
meorum Abraham & Isaac, & crescant in multitudinem super terram.
17 Videns autem Joseph quòd posuisset pater suus dexterā manum super caput Ephraim,
graviter accepit: & apprehensam manum pa-

tris levare conatus est de capite Ephraim, &
transferre super caput Manasse.
18 Dixítque ad patrem: Non ita convenit, D
pater: quia hic est primogenitus, pone dexte-
ram tuam super caput ejus.
19 Qui renuens, ait: Scio: fili mi, scio: &
iste quidem erit in populos, & multiplicabi-
tur: sed frater ejus, minor, major erit illo: &
semen illius crescet in gentes.
20 Benedixítque eis in tempore illo, dicens:
In te benedicetur Israël, atque dicetur: Faciat
tibi Deus sicut Ephraim, & sicut Manasse.
Constituítque Ephraim ante Manassen.
21 Et ait ad Joseph filium suum: En ego
morior, & erit Deus vobiscum, reducétque vos
ad terram patrum vestrorum.
22 Do tibi * partem unam extra fratres tuos, * Iof.
quam tuli de manu * Amorrhæi in gladio & 15. b.
arcu meo. 7. 16.

Caput XLIX.

a. 1.
* Iof.
Jacob moriturus singulis filiis suis benedicit, quorun- 24. b.
dam tamen benedictione ob peccata in maledictionem 8.
& acrem objurgationem versa, futura illis prædicit:
tandémque declarato sepulturæ suæ loco, moritur.

1 VOcavit autem Jacob filios suos, & ait A
eis: Congregamini, ut annuntiem quæ Deut.
ventura sunt vobis in diebus novissimis. 33. a.
6.
2 Congregamini & audite filii Jacob, audi-
te Israël patrem vestrum.
3 Ruben primogenitus meus, tu fortitudo
mea, & principium doloris mei: prior in do-
nis, major in imperio.
4 Effusus es sicut aqua, non crescas,* quia a- * Sup.
scendisti cubile patris tui, & maculasti stratũ ejus: 35. d.
5 Simeon & Levi fratres: vasa iniquitatis 22. 1.
bellantia: Par.
5. a. 1.

6 In consilium eorum non veniat anima
mea, & in cœtu illorum non sit gloria mea.
*Sup. 34. d. 25. * quia in furore suo occiderunt virum, & in
voluntate sua suffoderunt murum.
7 Maledictus furor eorum, quia pertinax:
* Ios. 19. a. 1. & indignatio eorum, quia dura: * dividam
eos in Jacob, & dispergam eos in Israël.
B 8 Juda, te laudabunt fratres tui: manus tua
in cervicibus inimicorum tuorum, adorabunt
te filij patris tui.
* 1. Par. 5. a. 2. 9 * Catulus leonis Juda: ad prædam fili mi
ascendisti: requiescens accubuisti ut leo, &
quasi leæna, quis suscitabit eum?
* Ioã. 1. g. 45. Matt. 2. a. 6. 10 * NON AUFERETUR sceptrum de Juda,
& dux de femore ejus, donec veniat qui mit-
tendus est, & ipse erit expectatio gentium.
11 Ligans ad vineam pullum suum, & ad vi-
tem, ô fili mi, asinam suam. Lavabit in vino
stolam suam, & in sanguine uvæ pallium suum.
12 Pulchriores sunt oculi ejus vino, & den-
tes ejus lacte candidiores.
13 Zabulon in littore maris habitabit, & in
statione navium pertingens usque ad Sidonem.
14 Issachar asinus fortis accubans inter ter-
minos.
15 Vidit requiem quòd esset bona, & terram
quòd optima, & supposuit humerum suum ad
portandum, factúsque est tributis serviens.
16 Dan judicabit populum suum sicut &
alia tribus in Israël.
C 17 Fiat Dan coluber in via, cerastes in semita,
mordens ungulas equi, ut cadat ascensor ejus
retrò.
18 SALUTARE tuum expectabo Domine.
19 Gad, accinctus præliabitur ante eum: &

ipſe accingetur retrorſum.
20 Aſer pinguis panis ejus, & præbebit delicias regibus.
21 Nephthali, cervus emiſſus, & dans eloquia pulchritudinis.
22 * Filius accreſcens Joſeph, filius accreſcens & decorus aſpectu: filiæ diſcurrerunt ſuper murum. * 1. Par. 5.a.1.
23 Sed exaſperaverunt eum,& jurgati ſunt, inviderúntque illi habentes jacula.
24 Sedit in forti arcus ejus, & diſſoluta ſunt vincula brachiorum & manuum illius per manus potentis Jacob: inde paſtor egreſſus eſt lapis Iſraël.
25 Deus patris tui erit adjutor tuus,& omnipotens benedicet tibi benedictionibus cæli deſuper,benedictionibus abyſſi jacentis deorſum, benedictionibus uberum & vulvæ.
26 Benedictiones patris tui confortatæ ſunt D
benedictionibus patrum ejus: donec veniret deſiderium collium æternorum: fiant in capite Joſeph,& in vertice Nazaræi inter fratres ſuos.
27 Benjamin lupus rapax, manè comedet prædam, & veſpere dividet ſpolia.
28 Omnes hi in tribubus Iſraël duodecim: hæc locutus eſt eis pater ſuus, benedixítque ſingulis, benedictionibus propriis.
29 Et præcepit eis,dicens:Ego congregor ad populum meum: ſepelite me cum patribus meis in ſpelunca duplici quæ eſt in agro Ephron Hethæi,
30 Contra Mambre in terra Chanaan,* quam emit Abraham cum agro ab Ephron Hethæo in poſſeſſionem ſepulchri. *Sup. 23. d. 17.
31 Ibi ſepelierunt eum & Saram uxorem

ejus: ibi sepultus est Isaac cum Rebecca conjuge sua: ibi & Lia condita jacet.

32 Finitísque mandatis quibus filios instruebat, collegit pedes suos super lectulum, & obiit: appositúsque est ad populum suum.

Caput L.

Joseph corpus patris aromatibus conditum curans, & adhibito luctu funebri, cum senioribus Ægypti proficiscitur ut in terra Chanaan sepeliat: quo magna solemnitate peracto, fratres ob irrogatam illi injuriam sibi timentes, benignè suscipit & consolatur: qui ubi mandatum dedisset de suis ossibus in Terram Chanaan, cum ex Ægypto sint migraturi, deferendis, in pace quievit.

A 1 QUod cernens Joseph, ruit super faciem patris flens & deosculans eum,

2 Præcepítque servis suis medicis ut aromatibus condirent patrem.

3 Quibus jussa explentibus, transierunt quadraginta dies: iste quippe mos erat cadaverum conditorum, flevítque eum Ægyptus septuaginta diebus.

4 Et expleto planctus tempore, locutus est Joseph ad familiam Pharaonis: Si inveni gratiam in conspectu vestro, loquimini in auribus Pharaonis:

5 Eò quòd pater meus adjuraverit me, dicens:
* Sup. 47. 8. 29. En morior, in sepulchro meo * quod fodi mihi in terra Chanaan, sepelies me. Ascendam igitur & sepeliam patrem meum ac revertar.

6 Dixítque ei Pharao: Ascende & sepeli patrem tuum sicut adjuratus es.

B 7 Quo ascendente, ierunt cum eo omnes senes domus Pharaonis, cunctíque majores natu Terræ Ægypti.

8 Domus Joseph cum fratribus suis, absque parvulis & gregibus, atque armentis, quæ de-

reliquerant in Terra Gessen.
9 Habuit quoque in comitatu currus & equites: & facta est turba non modica.
10 Venerúntque ad Aream Atad, quæ sita est trans Jordanem: ubi celebrantes exequias planctu magno atque vehementi, impleverunt septem dies.
11 Quod cùm vidissent habitatores Terræ Chanaan, dixerunt: Planctus magnus est iste Ægyptiis. Et idcircò vocatum est nomen loci illius, Planctus Ægypti.
12 Fecerunt ergo filij Jacob sicut præceperat eis.
13 Et portantes eum in Terram Chanaan,* sepelierunt eum in spelunca duplici,* quam emerat Abraham cum agro in possessionē sepulchri ab Ephron Hethæo contra faciem Mambre. *Act. 7. b. 16. *Sup. 23. c. 16.
14 Reversúsque est Joseph in Ægyptum cum fratribus suis, & omni comitatu, sepulto patre. C
15 Quo mortuo, timentes fratres ejus, & mutuò colloquentes: Ne fortè memor sit injuriæ quam passus est, & reddat nobis omne malum quod fecimus,
16 Mandaverunt ei dicentes: Pater tuus præcepit nobis antequam moreretur,
17 Ut hæc tibi verbis illius diceremus: Obsecro ut obliviscaris sceleris fratrum tuorum, & peccati atque malitiæ quam exercuerunt in te: nos quoque oramus ut servis Dei patris tui dimittas iniquitatem hanc. Quibus auditis flevit Joseph.
18 Venerúntque ad eum fratres sui: & proni adorantes in terram dixerunt: Servi tui sumus.
19 Quibus ille respondit: Nolite timere: num Dei possumus resistere voluntati?

*Sup. 45. b. 5. 20 * Vos cogitastis de me malum: sed Deus
vertit illud in bonum, ut exaltaret me, sicut
D in præsentiarum cernitis, & salvos faceret mul-
tos populos.
*Sup. 47. c. 12. 21 Nolite timere: ego * pascam vos &
parvulos vestros. consolatúsque est eos, &
blandè ac leniter est locutus.
22 Et habitavit in Ægypto cum omni do-
mo patris sui: vixítque centum decem annis.
Et vidit Ephraim filios usque ad tertiam gene-
*Numer. 32. g. 39. rationem. * Filij quoque Machir filij Manasse
nati sunt in genibus Joseph.
*Heb. 11. d. 12. 23 Quibus transactis, * locutus est fratri-
bus suis: Post mortem meam Deus visitabit
vos, & ascendere vos faciet de terra ista ad ter-
ram quam juravit Abraham, Isaac, & Jacob.
24 Cúmque adjurasset eos atque dixisset:
*Exo. 13. d. 19. Iosf. 24. g. 32. Deus visitabit vos: * asportate ossa mea vobis-
cum de loco isto:
25 Mortuus est, expletis centum decem vi-
tæ suæ annis. Et conditus aromatibus, reposi-
tus est in loculo in Ægypto.

LIBER EXODUS,

HEBRAICE VEELLE SEMOTH.

Caput Primum.

Nomina filiorum Israël qui Ægyptum ingressi sunt; quorum multiplicationem novus Pharao frustrà impedire nititur onerum impositione. masculorum cæde ac submersione: de obstetricum miseratione, & earum à Deo præmiatione.

A 1 HÆc sunt nomina filiorum Israël qui in-
Gen. 46. a. 8. gressi sunt in Ægyptum cum Jacob: sin-
guli cum domibus suis introierunt:

2 Ruben, Simeon, Levi, Judas,
3 Issachar, Zabulon, & Benjamin,
4 Dan & Nephthali, Gad, & Aser.
5 Erant igitur omnes animæ eorum qui
egressi sunt de femore Jacob, septuaginta: Joseph autem in Ægypto erat.
6 Quo mortuo, & universis fratribus ejus,
omníque cognatione illa,
7 * Filij Israël creverunt, & quasi germi- * Act.
nantes multiplicati sunt: ac roborati nimis, 7. c.
impleverunt terram. 17.
8 Surrexit intereà rex novus super Ægyptum, qui ignorabat Joseph:
9 Et ait ad populum suum: Ecce, populus B
filiorum Israël multus, & fortior nobis est.
10 Venite, sapienter opprimamus eum, ne
fortè multiplicetur: & si ingruerit contra nos bellum, addatur inimicis nostris, expugnatísque nobis egrediatur de terra.
11 Præposuit itaque eis magistros operum, ut affligerent eos oneribus: ædificaverúntque urbes tabernaculorũ Pharaoni, Phithom & Ramesses.
12 Quantóque opprimebant eos, tantò magis multiplicabantur, & crescebant:
13 Oderántque filios Israël Ægyptij, & affligebant illudentes eis:
14 Atque ad amaritudinem perducebant vitã C
eorum operibus duris luti & lateris, omníque famulatu, quo in terræ operibus premebantur.
15 Dixit autem Rex Ægypti obstetricibus Hebræorum: quarum una vocabatur Sephora, altera Phua,
16 Præcipiens eis: Quando obstetricabitis Hebræas, & partus tempus advenerit: si masculus fuerit, interficite eum: si femina, reservate.

17 Timuerunt autem obstetrices Deum, & non fecerunt juxta præceptum regis Ægypti, sed conservabant mares.

D 18 Quibus ad se accersitis, rex ait: Quidnã est hoc quod facere voluistis, ut pueros servaretis?

19 Quæ responderunt: Non sunt Hebrææ sicut Ægyptiæ mulieres: ipsæ enim obstetricandi habent scientiam: & priusquam veniamus ad eas, pariunt.

20 Benè ergo fecit Deus obstetricibus: & crevit populus, confortatúsque est nimis.

21 Et quia timuerunt obstetrices Deum, ædificavit eis domos.

22 Præcepit ergo Pharao omni populo suo, dicens: Quidquid masculini sexus natum fuerit, in flumen projicite: quidquid feminini, reservate.

CAPUT II.

Moyses nascitur, aquis expositus, & inde extractus, ac à matre sua nutritus jussu filiæ Pharaonis quæ ipsum adoptavit, propter Ægyptij cædem in Madian metu regis, fugit, ubi accepta uxore Sephora filia sacerdotis duos genuit filios Gersam & Eliezer.

A 1 Egressus est post hæc vir de domo Levi:
* *Inf.* * & accepit uxorem stirpis suæ.
6. c.
20. 2 Quæ concepit, & * peperit filium: & videns
* *Heb.* eum elegantem, abscondit tribus mensibus.
11. c. 3 Cúmque jam celare non posset, sumpsit
23. fiscellam scirpeam, & linivit eam bitumine ac
pice: posúitque intus infantulum, & exposuit
eum in carecto ripæ fluminis,
4 Stante procul sorore ejus, & considerante
* *Act.* eventum rei.
7. c. 5 * Ecce autem descendebat filia Pharaonis
21. ut lavaretur in flumine: & puellæ ejus gradie-
Heb. bantur per crepidinem alvei. Quæ cùm vidisset
11. c.
23.

fiscellam in papyrione, misit unam è famulabus suis: & allatam

6 Aperiens, cernénsque in ea parvulum vagientem, miserta ejus, ait: De infantibus Hæbræorum est hic.

7 Cui soror pueri: Vis, inquit, ut vadam, B
& vocem tibi mulierem Hebræam, quæ nutrire possit infantulum?

8 Respondit: Vade. Perrexit puella & vocavit matrem suam.

9 Ad quam locuta filia Pharaonis: Accipe, ait, puerum istum, & nutri mihi: ego dabo tibi mercedem tuam. Suscepit mulier, & nutrivit puerum: adultúmque tradidit filiæ Pharaonis.

10 Quem illa adoptavit in locum filij, vocavítque nomen ejus Moyses, dicens: Quia de aqua tuli eum.

11 In diebus illis postquam creverat Moyses, * egressus est ad fratres suos: viditque afflictionem eorum, & virum Ægyptium percutientem quemdam de Hebræis fratribus suis. *Heb. 11. c. 24.

12 Cúmque circumspexisset huc atque illuc, & nullum adesse vidisset, percussum Ægyptium abscondit sabulo.

13 Et egressus die altero conspexit duos Hebræos rixantes: dixítque ei qui faciebat injuriam: Quare percutis proximum tuum?

14 Qui respondit: Quis te constituit principẽ C
& judicem super nos? num occidere me tu vis, sicut heri occidisti Ægyptium? Timuit Moyses, & ait: Quomodo palàm factum est verbũ istud?

15 Audivítque Pharao sermonem hunc, & quærebat occidere Moysen: qui fugiens de conspectũ ejus, moratus est in terra Madian, & sedit juxta puteum.

16 Erant autē sacerdoti Madian septem filiæ,
quæ venerunt ad hauriendā aquam: & impletis
canalibus adaquare cupiebant greges patris sui.
17 Supervenere pastores, & ejecerunt eas:
surrexítque Moyses, & defensis puellis, ada-
quavit oves earum.
18 Quæ cùm revertissent ad Raguel patrem
suum, dixit ad eas. Cur velociùs venistis solito?
19 Responderunt: Vir Ægyptius liberavit
nos de manu pastorum: insuper & hausit
aquam nobiscum, potúmque dedit ovibus.
D 20 At ille: Ubi est? inquit. Quare dimisistis
hominem? vocate eum ut comedat panem.
21 Juravit ergo Moyses quòd habitaret cum
* Inf. eo.* Accepítque Sephoram filiam ejus uxorem:
18. a. 22 Quæ peperit ei filium, quem vocavit
3. 1. Par. Gersam, dicens: Advena fui in terra aliena.
23. b. Alterùm verò peperit, quem vocavit Eliezer,
15. dicens: Deus enim patris mei adjutor meus
eripuit me de manu Pharaonis.
23 Post multum verò temporis mortuus est
rex Ægypti: & ingemiscentes filij Israël, pro-
pter opera vociferati sunt: ascendítque cla-
mor eorum ad Deum ab operibus.
24 Et audivit gemitum eorum, ac recorda-
tus est fœderis quod pepigit cum Abraham,
Isaac, & Jacob.
25 Et respexit Dominus filios Israël, & co-
gnovit eos.

Caput III.

Dominus Moysi, oves Iethro soceri pascenti, in rubo ardente & incombusto apparens, mittit eum etiam renitentem ad filios Israël de manu Pharaonis liberandos, spoliatis Ægyptiis.

A 1 Moyses autem pascebat oves Jethro so-
ceri sui sacerdotis Madian: cúmque

minasset gregem ad interiora deserti, venit ad
montem Dei Horeb,
2 * Apparuítque ei Dominus in flamma ig- *Act.
gnis de medio rubi: & videbat quòd rubus ar- 7. d.
deret,& non combureretur. 30.
3 Dixit ergo Moyses: Vadam,& videbo visio-
nem hanc magnā,quare non comburatur rubus.
4 Cernens autem Dominus quòd pergeret ad B
videndum, vocavit eum de medio rubi,& ait:
Moyses, Moyses. Qui respondit: adsum.
5 At ille: Ne appropies, inquit, huc: sol-
ve calceamentum de pedibus tuis: locus enim,
in quo stas, terra sancta est.
6 Et ait: * Ego sum Deus patris tui, Deus *Mat.
Abraham, Deus Isaac,& Deus Jacob. Abscon- 22. d.
dit Moyses faciem suam: non enim audebat 32. Marc.
aspicere contra Deum. 12. c.
7 Cui ait Dominus: Vidi afflictionem popu- 26.
li mei in Ægypto,& clamorem ejus audivi pro- Luc. 20. f.
pter duritiam eorum qui præsunt operibus: 37.
8 Et sciens dolorem ejus, descendi ut libe- C
rem eum de manibus Ægyptiorum, & educam
de terra illa in terram bonam, & spatiosam, in
terram quæ fluit lacte & melle, ad loca Cha-
nanæi, & Hethæi, & Amorrhæi, & Pherezæi,
& Hevæi, & Jebusæi.
9 Clamor ergo filiorum Israël venit ad me:
vidíque afflictionem eorum, qua ab Ægyptiis
opprimuntur.
10 Sed veni, & mittam te ad Pharaonem; ut
educas populum meum,filios Israël de Ægypto.
11 Dixítque Moyses ad Deum: Quis sum
ego ut vadam ad Pharaonem, & educam filios
Israël de Ægypto.
12 Qui dixit ei: Ego ero tecum: & hoc ha-

ejus: ibi sepultus est Isaac cum Rebecca conjuge sua: ibi & Lia condita jacet.

32 Finitísque mandatis quibus filios instruebat, collegit pedes suos super lectulum, & obiit: appositúsque est ad populum suum.

Caput L.

Ioseph corpus patris aromatibus conditum curans, & adhibito luctu funebri, cum senioribus Ægypti proficiscitur ut in terra Chanaan sepeliat: quo magna solemnitate peracto, fratres ob irrogatam illi injuriam sibi timentes, benignè suscipit & consolatur: qui ubi mandatum dedisset de suis ossibus in Terram Chanaan, cum ex Ægypto sint migraturi, deferendis, in pace quievit.

A 1 QUod cernens Joseph, ruit super faciem patris flens & deosculans eum,

2 Præcepítque servis suis medicis ut aromatibus condirent patrem.

3 Quibus jussa explentibus, transierunt quadraginta dies: iste quippe mos erat cadaverum conditorum, flevítque eum Ægyptus septuaginta diebus.

4 Et expleto planctus tempore, locutus est Joseph ad familiam Pharaonis: Si inveni gratiam in conspectu vestro, loquimini in auribus Pharaonis:

5 Eò quòd pater meus adjuraverit me, dicens:
*Sup. 47. 8. 29. En morior, in sepulchro meo * quod fodi mihi in terra Chanaan, sepelies me. Ascendam igitur & sepeliam patrem meum ac revertar.

6 Dixítque ei Pharao: Ascende & sepeli patrem tuum sicut adjuratus es.

B 7 Quo ascendente, ierunt cum eo omnes senes domus Pharaonis, cunctíque majores natu Terræ Ægypti.

8 Domus Joseph cum fratribus suis, absque parvulis & gregibus, atque armentis, quæ de-

reliquerant in Terra Gessen.

9 Habuit quoque in comitatu currus & equites: & facta est turba non modica.

10 Venerúntque ad Aream Atad, quæ sita est trans Jordanem: ubi celebrantes exequias planctu magno atque vehementi, impleverunt septem dies.

11 Quod cùm vidissent habitatores Terræ Chanaan, dixerunt: Planctus magnus est iste Ægyptiis. Et idcircò vocatum est nomen loci illius, Planctus Ægypti.

12 Fecerunt ergo filij Jacob sicut præceperat eis.

13 Et portantes eum in Terram Chanaan,* sepelierunt eum in spelunca duplici,* quam emerat Abraham cum agro in possessionē sepulchri ab Ephron Hethæo contra faciem Mambre. *Act. 7. b. 16. *Sup. 23. c. 16.

14 Reversúsque est Joseph in Ægyptum cum fratribus suis, & omni comitatu, sepulto patre. C

15 Quo mortuo, timentes fratres ejus, & mutuò colloquentes: Ne fortè memor sit injuriæ quàm passus est, & reddat nobis omne malum quod fecimus,

16 Mandaverunt ei dicentes: Pater tuus præcepit nobis antequam moreretur,

17 Ut hæc tibi verbis illius diceremus: Obsecro ut obliviscaris sceleris fratrum tuorum, & peccati atque malitiæ quam exercuerunt in te: nos quoque oramus ut servis Dei patris tui dimittas iniquitatem hanc. Quibus auditis flevit Joseph.

18 Venerúntque ad eum fratres sui: & proni adorantes in terram dixerunt: Servi tui sumus.

19 Quibus ille respondit: Nolite timere: num Dei possumus resistere voluntati?

*Sup. 20 * Vos cogitastis de me malum: sed Deus
45. b. vertit illud in bonum, ut exaltaret me, sicut
5. D in præsentiarum cernitis, & salvos faceret mul-
tos populos.
*Sup. 21 Nolite timere: ego * pascam vos &
47. c. parvulos vestros. consolatúsque est eos, &
12. blandè ac leniter est locutus.
22 Et habitavit in Ægypto cum omni do-
mo patris sui: vixítque centum decem annis.
Et vidit Ephraim filios usque ad tertiam gene-
*Nu- rationem. * Filij quoque Machir filij Manasse
mer. nati sunt in genibus Joseph.
32. g. 23 Quibus transactis, * locutus est fratri-
39. *Heb. bus suis: Post mortem meam Deus visitabit
11. d. vos, & ascendere vos faciet de terra ista ad ter-
12. ram quam juravit Abraham, Isaac, & Jacob.
24 Cúmque adjurasset eos atque dixisset:
*Exo. Deus visitabit vos: * asportate ossa mea vobis-
13. d. cum de loco isto:
19. Ios. 25 Mortuus est, expletis centum decem vi-
24. g. tæ suæ annis. Et conditus aromatibus, reposi-
32. tus est in loculo in Ægypto.

LIBER EXODUS,

HEBRAICE VEELLE SEMOTH.

Caput Primum.

Nomina filiorum Israël qui Ægyptum ingressi sunt; quorum multiplicationem novus Pharaò frustrà impedire nititur onerum impositione, masculorum cæde ac submersione: de obstetricum miseratione, & earum à Deo præmiatione.

A 1 HÆc sunt nomina filiorum Israël qui in-
Gen. gressi sunt in Ægyptum cum Jacob: sin-
46. a. guli cum domibus suis introierunt:
8.

2 Ruben, Simeon, Levi, Judas,
3 Issachar, Zabulon, & Benjamin,
4 Dan & Nephthali, Gad, & Aser.
5 Erant igitur omnes animæ eorum qui egressi sunt de femore Jacob, septuaginta: Joseph autem in Ægypto erat.
6 Quo mortuo, & universis fratribus ejus, omníque cognatione illa,
7 * Filij Israël creverunt, & quasi germinantes multiplicati sunt: ac roborati nimis, impleverunt terram. * Act. 7. c. 17.
8 Surrexit intereà rex novus super Ægyptum, qui ignorabat Joseph:
9 Et ait ad populum suum: Ecce, populus filiorum Israël multus, & fortior nobis est. B
10 Venite, sapienter opprimamus eum, ne fortè multiplicetur: & si ingruerit contra nos bellum, addatur inimicis nostris, expugnatísque nobis egrediatur de terra.
11 Præposuit itaque eis magistros operum, ut affligerent eos oneribus: ædificaverúntque urbes tabernaculorũ Pharaoni, Phithom & Ramesses.
12 Quantóque opprimebant eos, tantò magis multiplicabantur, & crescebant:
13 Oderántque filios Israël Ægyptij, & affligebant illudentes eis:
14 Atque ad amaritudinem perducebant vitã eorum operibus duris luti & lateris, omníque famulatu, quo in terræ operibus premebantur. C
15 Dixit autem Rex Ægypti obstetricibus Hebræorum: quarum una vocabatur Sephora, altera Phua,
16 Præcipiens eis: Quando obstetricabitis Hebræas, & partus tempus advenerit: si masculus fuerit, interficite eum: si femina, reservate.

17 Timuerunt autem obstetrices Deum, & non fecerunt juxta præceptum regis Ægypti, sed conservabant mares.

D 18 Quibus ad se accersitis, rex ait: Quidnā est hoc quod facere voluistis, ut pueros servaretis?

19 Quæ responderunt: Non sunt Hebrææ sicut Ægyptiæ mulieres: ipsæ enim obstetricandi habent scientiam: & priusquam veniamus ad eas, pariunt.

20 Benè ergo fecit Deus obstetricibus: & crevit populus, confortatúsque est nimis.

21 Et quia timuerunt obstetrices Deum, ædificavit eis domos.

22 Præcepit ergo Pharao omni populo suo, dicens: Quidquid masculini sexus natum fuerit, in flumen projicite: quidquid feminini, reservate.

CAPUT II.

Moyses nascitur, aquis expositus, & inde extractus, ac à matre sua nutritus jussu filiæ Pharaonis quæ ipsum adoptavit, propter Ægyptij cædem in Madian metu regis, fugit, ubi accepta uxore Sephora filia sacerdotis duos genuit filios Gersam & Eliezer.

A 1 EGressus est post hæc vir de domo Levi:
* Inf. 6. c. 20. * & accepit uxorem stirpis suæ.
2 Quæ concepit, & * peperit filium: & videns
* Heb. 11. c. 23. eum elegantem, abscondit tribus mensibus.
3 Cúmque jam celare non posset, sumpsit
fiscellam scirpeam, & linivit eam bitumine ac
pice: posuítque intus infantulum, & exposuit
eum in carecto ripæ fluminis,
4 Stante procul sorore ejus, & considerante
* Act. 7. c. 21. eventum rei.
5 * Ecce autem descendebat filia Pharaonis
* Heb. 11. c. 23. ut lavaretur in flumine: & puellæ ejus gradiebantur per crepidinem alvei. Quæ cùm vidisset

fiſcellam in papyrione, miſit unam è famulabus ſuis: & allatam

6 Aperiens, cernénſque in ea parvulum vagientem, miſerta ejus, ait: De infantibus Hæbræorum eſt hic.

7 Cui ſoror pueri: Vis, inquit, ut vadam, & vocem tibi mulierem Hebræam, quæ nutrire poſſit infantulum? B

8 Reſpondit: Vade. Perrexit puella & vocavit matrem ſuam.

9 Ad quam locuta filia Pharaonis: Accipe, ait, puerum iſtum, & nutri mihi: ego dabo tibi mercedem tuam. Suſcepit mulier, & nutrivit puerum: adultúmque tradidit filiæ Pharaonis.

10 Quem illa adoptavit in locum filij, vocavítque nomen ejus Moyſes, dicens: Quia de aqua tuli eum.

11 In diebus illis poſtquam creverat Moyſes, * egreſſus eſt ad fratres ſuos: vidítque afflictionem eorum, & virum Ægyptium percutientem quemdam de Hebræis fratribus ſuis. *Heb. 11. c. 24.

12 Cúmque circumſpexiſſet huc atque illuc, & nullum adeſſe vidiſſet, percuſſum Ægyptium abſcondit ſabulo.

13 Et egreſſus die altero conſpexit duos Hebræos rixantes: dixítque ei qui faciebat injuriam: Quare percutis proximum tuum?

14 Qui reſpondit: Quis te conſtituit principē & judicem ſuper nos? num occidere me tu vis, ſicut heri occidiſti Ægyptium? Timuit Moyſes, & ait: Quomodo palàm factum eſt verbū iſtud? C

15 Audivítque Pharao ſermonem hunc, & quærebat occidere Moyſen: qui fugiens de conſpectū ejus, moratus eſt in terra Madian, & ſedit juxta puteum.

16 Erant autē ſacerdoti Madian ſeptem filiæ,
quæ venerunt ad hauriendā aquam: & impletis
canalibus adaquare cupiebant greges patris ſui.
17 Supervenere paſtores, & ejecerunt eas:
ſurrexítque Moyſes, & defenſis puellis, ada-
quavit oves earum.
18 Quæ cùm revertiſſent ad Raguel patrem
ſuum, dixit ad eas. Cur velociùs veniſtis ſolito?
19 Reſponderunt: Vir Ægyptius liberavit
nos de manu paſtorum: inſuper & hauſit
aquam nobiſcum, potúmque dedit ovibus.
D 20 At ille: Ubi eſt? inquit. Quare dimiſiſtis
hominem? vocate eum ut comedat panem.
21 Juravit ergo Moyſes quòd habitaret cum
* Inf. eo.* Accepítque Sephoram filiam ejus uxorem:
18. a. 22 Quæ peperit ei filium, quem vocavit
3. 1. Par. Gerſam, dicens: Advena fui in terra aliena.
23. b. Alterùm verò peperit, quem vocavit Eliezer,
15. dicens: Deus enim patris mei adjutor meus
eripuit me de manu Pharaonis.
23 Poſt multum verò temporis mortuus eſt
rex Ægypti: & ingemiſcentes filij Iſraël, pro-
pter opera vociferati ſunt: aſcendítque cla-
mor eorum ad Deum ab operibus.
24 Et audivit gemitum eorum, ac recorda-
tus eſt fœderis quod pepigit cum Abraham,
Iſaac, & Jacob.
25 Et reſpexit Dominus filios Iſraël, & co-
gnovit eos.

CAPUT III.

Dominus Moyſi, oves Iethro ſoceri paſcenti, in rubo ardente & incombuſto apparens, mittit eum etiam renitentem ad filios Iſraël de manu Pharaonis liberandos, ſpoliatis Ægyptiis.

A 1 MOyſes autem paſcebat oves Jethro ſo-
ceri ſui ſacerdotis Madian: cúmque

minasset gregem ad interiora deserti, venit ad
montem Dei Horeb,
2 * Apparuítque ei Dominus in flamma ig- *Act.
gnis de medio rubi: & videbat quòd rubus ar- 7. d.
deret,& non combureretur. 30.
3 Dixit ergo Moyses: Vadam,& videbo visio-
nem hanc magnã,quare non comburatur rubus.
4 Cernens autem Dominus quòd pergeret ad B
videndum, vocavit eum de medio rubi,& ait:
Moyses, Moyses. Qui respondit: adsum.
5 At ille: Ne appropies, inquit, huc: sol-
ve calceamentum de pedibus tuis: locus enim,
in quo stas, terra sancta est.
6 Et ait: * Ego sum Deus patris tui, Deus *Mat.
Abraham, Deus Isaac,& Deus Jacob. Abscon- 22. d.
dit Moyses faciem suam: non enim audebat 32. Marc.
aspicere contra Deum. 12. c.
7 Cui ait Dominus: Vidi afflictionem popu- 26.
li mei in Ægypto,& clamorem ejus audivi pro- Luc. 20. f.
pter duritiam eorum qui præsunt operibus: 37.
8 Et sciens dolorem ejus, descendi ut libe- C
rem eum de manibus Ægyptiorum,& educam
de terra illa in terram bonam, & spatiosam, in
terram quæ fluit lacte & melle, ad loca Cha-
nanæi, & Hethæi, & Amorrhæi, & Pherezæi,
& Hevæi, & Jebusæi.
9 Clamor ergo filiorum Israël venit ad me:
vidíque afflictionem eorum, qua ab Ægyptiis
opprimuntur.
10 Sed veni, & mittam te ad Pharaonem; ut
educas populum meum,filios Israël de Ægypto.
11 Dixítque Moyses ad Deum: Quis sum
ego ut vadam ad Pharaonem, & educam filios
Israël de Ægypto.
12 Qui dixit ei: Ego ero tecum: & hoc ha-

bebis signum, quòd miserim te: Cùm eduxeris populum meum de Ægypto, immolabis Deo super montem istum.
D 13 Ait Moyses ad Deum: Ecce ego vadam ad filios Israël, & dicam eis: Deus patrum vestrorum misit me ad vos. Si dixerint mihi: Quod est nomen ejus? quid dicam eis?
14 Dixit Deus ad Moysen: Ego sum qui sum. Ait: Sic dices filiis Israël: qui est, misit me ad vos.
15 Dixítque iterùm Deus ad Moysen: Hæc dices filiis Israël: Dominus Deus patrum vestrorum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob, misit me ad vos: hoc nomen mihi est in æternum, & hoc memoriale meum in generationem & generationem.
E 16 Vade, & congrega seniores Israël, & dices ad eos: Dominus Deus patrum vestrorum apparuit mihi, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob, dicens: Visitans visitavi vos, & vidi omnia quæ acciderunt vobis in Ægypto:
17 Et dixi ut educam vos de afflictione Ægypti, in terram Chananæi, & Hethæi, & Amorrhæi, & Pherezæi, & Hevæi, & Jebusæi, ad terram fluentem lacte & melle.
F 18 Et audient vocem tuam: ingredieríſque tu & seniores Israël, ad regem Ægypti, & dices ad eum: Dominus Deus Hebræorum vocavit nos: ibimus viam trium dierum in solitudinem, ut immolemus Domino Deo nostro.
19 Sed ego scio quòd non dimittet vos rex Ægypti ut eatis, nisi per manum validam.
G 20 Extendam enim manum meam, & percutiam Ægyptum in cunctis mirabilibus meis,

quæ facturus sum in medio eorum: post hæc
dimittet vos.

21 Dabóque gratiā populo huic coram Ægy-
ptiis: * & cùm egrediemini, non exibitis vacui: * Inf.
22 Sed postulabit mulier à vicina sua & ab 11. a.
hospita sua, vasa argentea & aurea, ac vestes: 12. e.
ponetísque eas super filios & filias vestras, & 36.
spoliabitis Ægyptum.

CAPUT IV.

Moyses suæ missionis tribus signis à Deo acceptis, varie se excusat ab hac missione; tandem acquiescit, reditque in Ægyptum cum uxore & filiis: angelus minatur Moysi mortem; hinc uxor circumcidit filium. Aaron fratri Moysi occurrit, simulque venerunt ad filios Israël.

1 Respondens Moyses ait: Non credent A
mihi, neque audient vocem meam, sed
dicent: Non apparuit tibi Dominus.
2 Dixit ergo ad eum: Quid est quod tenes
in manu tua? Respondit: Virga.
3 Dixítque Dominus: Projice eam in ter-
ram. Projecit, & versa est in colubrum, ita ut
fugeret Moyses.
4 Dixítque Dominus: Extende manum
tuam, & apprehende caudam ejus. Extendit,
& tenuit, versáque est in virgam.
5 Ut credant, inquit, quòd apparuerit tibi
Dominus Deus patrum suorum, Deus Abra-
ham, Deus Isaac, & Deus Jacob.
6 Dixítque Dominus rursum: Mitte manum B
tuam in sinum tuum. Quam cùm misisset in
sinum, protulit leprosam instar nivis.
7 Retrahe, ait, manum tuam in sinum tuum.
Retraxit, & protulit iterùm, & erat similis car-
ni reliquæ.
8 Si non crediderint, inquit, tibi, neque au-

dierint sermonem signi prioris, credent verbo signi sequentis.

9 Quòd si nec duobus quidē his signis crediderint, neque audierint vocē tuam: sume aquam fluminis, & effunde eam super aridam, & quidquid hauseris de fluvio, vertetur in sanguinem.

C 10 Ait Moyses: Obsecro Domine, non sum eloquens ab heri & nudiustertiùs: & ex quo locutus es ad servum tuum, impeditioris & tardioris linguæ sum.

11 Dixit Dominus ad eum: Quis fecit os hominis? aut quis fabricatus est mutum & surdum, videntem & cæcum? nónne ego?

*Mat. 10. b. 20. 12 Perge igitur, * & ego ero in ore tuo: docebóque te quid loquaris.

13 At ille: Obsecro, inquit, Domine, mitte quem missurus es.

14 Iratus Dominus in Moysen, ait: Aaron frater tuus levites, scio quòd eloquens sit: ecce ipse egreditur in occursum tuum, vidénsque te lætabitur corde.

D 15 Loquere ad eum, & pone verba mea in ore ejus: & ego ero in ore tuo, & in ore illius, * & ostendam vobis quid agere debeatis.

* Inf. 7. a. 2. 16 Ipse loquetur pro te ad populum, & erit os tuum: tu autem eris ei in his quæ ad Deum pertinent.

17 Virgam quoque hanc sume in manu tua, in qua facturus es signa.

18 Abiit Moyses, & reversus est ad Jethro socerum suum, dixitque ei: Vadam & revertar ad fratres meos in Ægyptum, ut videam si adhuc vivant. Cui ait Jethro: Vade in pace.

E 19 Dixit ergo Dominus ad Moysen in Madian: Vade, & revertere in Ægyptum: Mortui

ſunt enim omnes qui quærebant animam tuam.
20 Tulit ergo Moyſes uxorem ſuam, & filios
ſuos, & impoſuit eos ſuper aſinum, reversúſque
eſt in Ægyptum, portans virgam Dei in ma-
nu ſua.
21 Dixítque ei Dominus revertenti in Ægy-
ptum: Vide ut omnia oſtenta quæ poſui in
manu tua, facias coram Pharaone: ego indura-
bo cor ejus, & non dimittet populum.
22 Dicéſque ad eum: Hæc dicit Dominus:
Filius meus primogenitus Iſraël.
23 Dixi tibi: Dimitte filium meum ut ſer- F
viat mihi; & noluiſti dimittere eum: ecce ego
interficiam filium tuum primogenitum.
24 Cúmque eſſet in itinere, in diverſorio oc-
currit ei Dominus, & volebat occidere eum.
25 Tulit illicò Sephora acutiſſimam petram,
& circumcidit præputium filij ſui, tetigítque
pedes ejus, & ait: Sponſus ſanguinũ tu mihi es.
26 Et dimiſit eum poſtquam dixerat: Spon-
ſus ſanguinum, ob circumciſionem.
27 Dixit autem Dominus ad Aaron: Vade in G
occurſum Moyſi in deſertum. Qui perrexit ob-
viam ei in Montem Dei, & oſculatus eſt eum.
28 Narravítque Moyſes Aaron omnia verba
Domini quibus miſerat eum: & ſigna quæ
mandaverat.
29 Veneruntque ſimul, & congregaverunt
cunctos ſeniores filiorum Iſraël.
30 Locutúſque eſt Aaron omnia verba quæ
dixerat Dominus ad Moyſen: & fecit ſigna
coram populo,
31 Et credidit populus. Audierúntque quòd
viſitaſſet Dominus filios Iſraël, & quòd reſpexiſ-
ſet afflictionem illorum: & proni adoraverunt.

CAPUT V.

Moyses & Aaron Pharaoni Dei mandata referunt: qua ille contemnens, graviùs Israëlitas premit negatis paleis: quod audiens Moyses orat pro eis Dominum.

A 1 POst hæc ingressi sunt Moyses & Aaron, & dixerunt Pharaoni: Hæc dicit Dominus Deus Israël: Dimitte populum meum ut sacrificet mihi in deserto.

2 At ille respondit: Quis est Dominus ut audiam vocem ejus, & dimittam Israël? nescio Dominum, & Israël non dimittam.

3 Dixerúntque: Deus Hebræorum vocavit nos, ut eamus viam trium dierum in solitudinem, & sacrificemus Domino Deo nostro: ne fortè accidat nobis pestis aut gladius.

4 Ait ad eos rex Ægypti: Quare Moyses & Aaron sollicitatis populum ab operibus suis? ite ad onera vestra.

5 Dixítque Pharao: Multus est populus terræ, videtis quòd turba succreverit: quantò magis si dederitis eis requiem ab operibus?

B 6 Præcepit ergo in die illo præfectis operum & exactoribus populi, dicens:

7 Nequaquam ultrà dabitis paleas populo ad conficiendos lateres, sicut priùs: sed ipsi vadant, & colligant stipulas.

8 Et mensuram laterum, quam priùs faciebant, imponetis super eos, nec minuetis quidquam: vacant enim, & idcircò vociferantur, dicentes: Eamus, & sacrificemus Deo nostro.

9 Opprimantur operibus, & expleant ea: ut non acquiescant verbis mendacibus.

10 Igitur egressi præfecti operum, & exactores, ad populum dixerunt: Sic dicit Pharao: Non do vobis paleas:

11 Ite,

11 Ite, & colligite ſicubi invenire poteritis,
nec minuetur quidquam de opere veſtro.

12 Diſpersúſque eſt populus per omnem
terram Ægypti ad colligendas paleas.

13 Præfecti quoque operum inſtabant,dicẽ- C
tes: Complete opus veſtrum quotidie,ut priùs
facere ſolebatis quando dabantur vobis paleæ.

14 Flagellatíque ſunt qui præerant operibus
filiorum Iſraël, ab exactoribus Pharaonis, di-
centibus: Quare non impletis menſuram late-
rum ſicut priùs, nec heri, nec hodie?

15 Venerúntque præpoſiti filiorum Iſraël,&
vociferati ſunt ad Pharaonem, dicentes: Cur
ita agis contra ſervos tuos?

16 Paleæ non dantur nobis, & lateres ſimili-
ter imperantur: en famuli tui flagellis cædi-
mur, & injuſtè agitur contra populum tuum.

17 Qui ait: Vacatis otio, & idcircò dicitis:
Eamus & ſacrificemus Domino.

18 Ite ergo, & operamini: paleæ non da-
buntur vobis, & reddetis conſuetum numerum
laterum.

19 Videbántque ſe præpoſiti filiorum Iſraël D
in malo, eò quòd diceretur eis: non minuetur
quidquam de lateribus per ſingulos dies.

20 Occurrerúntque Moyſi & Aaron, qui
ſtabant ex adverſo, egredientibus à Pharaone:

21 Et dixerunt ad eos: Videat Dominus &
judicet, quoniam fœtere feciſtis odorem no-
ſtrum coram Pharaone & ſervis ejus, & præ-
buiſtis ei gladium, ut occideret nos.

22 Reversúſque eſt Moyſes ad Dominum,
& ait: Domine, cur afflixiſti populum iſtum?
quare miſiſti me?

23 Ex eo enim quo ingreſſus ſum ad Pha-

raonem ut loquerer in nomine tuo, afflixit populum tuum: & non liberasti eos.

Caput VI.

Deus animat Mosen, ei revelat nomen suum Iehova, solaturque Israëlitas per Moysen, terra Chanaan promissione; recensetur genealogia Ruben, Simeonis & Levi, usque ad Moysen & Aaron.

A 1 Dixitque Dominus ad Moysen: Nunc videbis quæ facturus sim Pharaoni: per manum enim fortem dimittet eos, & in manu robusta ejiciet illos de terra sua.

2 Locutúsque est Dominus ad Moysen, dicens: Ego Dominus

3 Qui apparui Abraham, Isaac, & Jacob, in Deo omnipotente: & nomen meum ADONAI non indicavi eis.

4 Pepigíque fœdus cum eis, ut darem eis Terram Chanaan, terram peregrinationis eorum, in qua fuerunt advenæ.

5 Ego audivi gemitũ filiorũ Israël, quo Ægyptij oppresserũt eos: & recordatus sum pacti mei.

6 Ideò dic filiis Israël: Ego Dominus qui educam vos de ergastulo Ægyptiorum, & eruam de servitute: ac redimam in brachio excelso, & judiciis magnis.

B 7 Et assumam vos mihi in populum; & ero vester Deus: & scietis quòd ego sum Dominus Deus vester qui eduxerim vos de ergastulo Ægyptiorum:

8 Et induxerim in terram super quam levavi manum meam ut darem eam Abraham, Isaac, & Jacob: dabóque illam vobis possidendam, ego Dominus.

9 Narravit ergo Moyses omnia filiis Israël: qui non acquieverunt ei, propter angustiam spiritus, & opus durissimum.

10 Locutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:
11 Ingredere, & loquere ad Pharaonem regẽ
Ægypti, ut dimittat filios Israël de terra sua.
12 Respondit Moyses coram Dño: Ecce filij
Israël non audiũt me: & quo modo audiet Pharao,
præsertim cùm incircumcisus sim labiis?
13 Locutúsque est Dominus ad Moysen & C
Aaron, & dedit mandatum ad filios Israël, &
ad Pharaonem regem Ægypti, ut educerent
filios Israël de Terra Ægypti.
14 * Isti sunt principes domorum per fami- *Gen.
lias suas. Filij Ruben primogeniti Israëlis: He- 46.b.9
noch & Phallu Hesron & Charmi. Num.
15 Hæ cognationes Ruben.* Filij Simeon: Ja- 26.a.
muel & Jamin, & Ahod: & Jachin,& Soar,& 5.
Saul filius Chananitidis, hæ progenies Simeon. 1.Par.
16 Et hæc nomina filiorum Levi per cogna- 5.a.1.
tiones suas: Gerson & Caath & Merari. Anni * 1.
autẽ vitæ Levi fuerunt centum triginta septem. Par.4
17 * Filij Gerson Lobni & Semei; per co- d.24.
gnationes suas. * 1.
18 * Filij Caath: Amram, & Isaar, & He- Par.
bron, & Oziel. anni quoque vitæ Caath, cen- 6.a.1.
tum triginta tres. 23.a.
19 Filij Merari: Moholi &. Musi. hæ co- 6.
gnationes Levi per familias suas. *Numer.3
20 Accepit autem Amram uxorem Jocha- c.19.
bed patruelem suam: quæ peperit ei Aaron & 26.g.
Moysen. Fuerúntque anni vitæ Amram, cen- 57.58.
tum triginta septem. 1.Par. 6.a.2. 23.b. 18.
21 Filij quoque Isaar: Core, & Nepheg, D
& Zechri.
22 Filij quoque Oziel: Misaël, & Elisaphan,
& Sethri.
23 Accepit autem Aaron uxorem Elisabeth,

filiam Aminadab, ſororem Nahaſon,quæ peperit ei Nadab, & Abiu, & Eleazar, & Ithamar.

24 Filij quoque Core: Aſer, & Elcana, & Abiaſaph. hæ ſunt cognationes Coritarum.

25 At verò Eleazar filius Aaron accepit uxorem de filiabus Phutiel: quæ peperit ei Phinees. hi ſunt principes familiarum Leviticarum per cognationes ſuas.

26 Iſte eſt Aaron & Moyſes, quibus præcepit Dominus ut educerent filios Iſraël de Terra Ægypti per turmas ſuas.

27 Hi ſunt, qui loquuntur ad Pharaonem regem Ægypti, ut educant filios Iſraël de Ægypto: iſte eſt Moyſes & Aaron,

28 In die qua locutus eſt Dominus ad Moyſen, in Terra Ægypti.

29 Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: Ego Dominus: loquere ad Pharaonem regem Ægypti, omnia quæ ego loquor tibi.

30 Et ait Moyſes coram Domino: En incircũciſus labiis ſum, quomodo audiet me Pharao?

CAPUT VII.

Moyſes & Aaron ad Pharaonem loquuntur, virgam vertunt in ſerpentem, & aquam virga percuſſam in ſanguinem: ſimilia faciunt magi Pharaonis ſuis incantationibus, quam ob cauſam Pharao induratur, ne dimittat Hebræos.

A 1 DIxitque Dominus ad Moyſen: Ecce conſtitui te Deum Pharaonis: & Aaron frater tuus erit propheta tuus.

*Sup. 2 * Tu loquêris ei omnia quæ mando tibi:
4. d. & ille loquetur ad Pharaonem, ut dimittat
15. filios Iſraël de terra ſua.

3 Sed ego indurabo cor ejus, & multiplicabo ſigna & oſtenta mea in terra Ægypti,

4 Et non audiet vos: immittámque manum

meam ſuper Ægyptum, & educam exercitum & populum meum filios Iſraël de terra Ægypti per judicia maxima.

5 Et ſcient Ægyptij quia ego ſum Dominus qui extẽderim manum meam ſuper Ægyptum, & eduxerim filios Iſraël de medio eorum.

6 Fecit itaque Moyſes & Aaron ſicut præceperat Dominus: ita egerunt.

7 Erat autem Moyſes octoginta annorum, & Aaron octoginta trium, quando locuti ſunt ad Pharaonem.

8 Dixítque Dominus ad Moyſen & Aaron.

9 Cùm dixerit vobis Pharao, Oſtendite ſigna: dices ad Aaron: Tolle virgam tuam, & projice eam coram Pharaone, ac vertetur in colubrum.

10 Ingreſſi itaque Moyſes & Aaron ad Pharaonem, fecerunt ſicut præceperat Dominus. B
tulítque Aaron virgam coram Pharaone & ſervis ejus, quæ verſa eſt in colubrum.

11 * Vocavit autem Pharao ſapientes & * 2.
maleficos: & fecerunt etiam ipſi per incanta- Tim.
tiones Ægyptiacas & arcana quædam ſimiliter. 3. b. 8.

12 Projecerúntque ſinguli virgas ſuas, quæ verſæ ſunt in dracones: ſed devoravit virga Aaron virgas eorum.

13 Induratúmque eſt cor Pharaonis, & non audivit eos, ſicut præceperat Dominus.

14 Dixit autem Dominus ad Moyſen: Ingravatum eſt cor Pharaonis, non vult dimittere populum. C

15 Vade ad eum manè, ecce egredietur ad aquas: & ſtabis in occurſum ejus ſuper ripam fluminis: & virgam, quæ converſa eſt in draconem, tolles in manu tua.

16 Dicéſque ad eum: Dominus Deus He-

bræorum misit me ad te, dicens: Dimitte populum meum ut sacrificet mihi in deserto: & usque ad præsens audire noluisti.

17 Hæc igitur dicit Dominus: In hoc scies quòd sim Dominus: ecce percutiam virga, quæ in manu mea est, aquam fluminis, & vertetur in sanguinem.

18 Pisces quoque, qui sunt in fluvio, morientur, & computrescent aquæ, & affligentur Ægyptij bibentes aquam fluminis.

19 Dixit quoque Dominus ad Moysen: Dic ad Aaron, Tolle virgam tuam, & extende manum tuam super aquas Ægypti, & super fluvios eorum, & rivos ac paludes, & omnes lacus aquarum, ut vertantur in sanguinem: & sit cruor in omni terra Ægypti, tam in ligneis vasis quàm in saxeis.

D 20 Fecerúntque Moyses & Aaron sicut præ-
* Inf. ceperat Dominus: * & elevans virgam percus-
17. b. sit aquam fluminis coram Pharaone & servis
5. ejus: quæ versa est in sanguinem.
Psal. 77. c. 44. 21 Et pisces, qui erant in flumine, mortui sunt: computruítque fluvius, & non poterant Ægyptij bibere aquam fluminis, & fuit sanguis in tota Terra Ægypti.

* Sap. 22 * Fecerúntque similiter malefici Ægy-
17. b. ptiorum incantationibus suis; & induratum
7. est cor Pharaonis, nec audivit eos, sicut præceperat Dominus.

23 Avertítque se, & ingressus est domum suam, nec apposuit cor etiam hac vice.

24 Foderunt autem omnes Ægyptij per circuitum fluminis aquam ut biberent: non enim poterant bibere de aqua fluminis.

25 Impletíque sunt septem dies, postquam percussit Dominus fluvium.

CAPUT VIII.

Secunda Ægypti plaga est ranarum; pro quarum ablatione promittit Pharao populum dimittere, nec facit: quare additur tertia sciniphum, & quarta muscarum; propter quas rursum promittit Pharao se filios Israël dimissurum, quod non facit.

1 Dixit quoque Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem, & dices ad eum: A
Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meum, ut sacrificet mihi:

2 Sin autem nolueris dimittere, ecce ego percutiam omnes terminos tuos ranis.

3 Et ebulliet fluvius ranas: quæ ascendent, & ingredientur domum tuam, & cubiculum lectuli tui, & super stratum tuum, & in domos servorum tuorum, & in populum tuum, & in furnos tuos, & in reliquias ciborum tuorum.

4 Et ad te, & ad populum tuum, & ad omnes servos tuos, intrabunt ranæ.

5 Dixítque Dñs ad Moysen: Dic ad Aaron: Extende manũ tuam super fluvios ac super rivos & paludes, & educ ranas super Terrã Ægypti.

6 Et extendit Aaron manum super aquas B
Ægypti, & ascenderunt ranæ, operuerúntque Terram Ægypti.

7 * Fecerunt autem & malefici per incanta- *Sap.
tiones suas similiter, eduxerúntque ranas super 17. b.
Terram Ægypti. 7.

8 Vocavit autem Pharao Moysen & Aaron, & dixit eis: Orate Dominum ut auferat ranas à me & à populo meo: & dimittam populum ut sacrificet Domino.

9 Dixítque Moyses ad Pharaonem: Constitue mihi quando deprecer pro te, & pro servis tuis, & pro populo tuo, ut abigantur ranæ à te & à domo tua & à servis tuis & à populo tuo:

& tantùm in flumine remaneant.
C 10 Qui reſpondit: Cras. At ille: Juxta, in-
quit, verbum tuum faciam: ut ſcias quoniam
non eſt ſicut Dominus Deus noſter.
11 Et recedent ranæ à te, & à domo tua, &
à ſervis tuis, & à populo tuo: & tantùm in
flumine remanebunt.
12 Egreſsíq; ſunt Moyſes & Aaron à Pharao-
ne:& clamavit Moyſes ad Dominum pro ſpon-
ſione ranarum quam condixerat Pharaoni.
D 13 Fecítque Dominus juxta verbum Moyſi:
& mortuæ ſunt ranæ de domibus, & de villis,
& de agris.
14 Congregaverúntque eas in immenſos ag-
geres, & computruit terra.
15 Videns autem Pharao quòd data eſſet re-
quies, ingravavit cor ſuum, & non audivit eos,
ſicut præceperat Dominus.
16 Dixítque Dominus ad Moyſen: Loque-
re ad Aaron: Extende virgam tuam, & percu-
te pulverem terræ: & ſint ſciniphes in univer-
ſa Terra Ægypti.
17 Fecerúntque ita. Et extendit Aaron ma-
num, virgam tenens: percuſsítque pulverem
terræ, & facti ſunt ſciniphes in hominibus, &
in jumentis: omnis pulvis terræ verſus eſt in
ſciniphes per totam Terram Ægypti.
18 Fecerúntque ſimiliter malefici incantatio-
nibus ſuis ut educerent ſciniphes, & non po-
tuerunt: erántque ſciniphes tam in hominibus
quàm in jumentis.
E 19 Et dixerunt malefici ad Pharaonem: Digi-
tus Dei eſt hic, induratúmque eſt cor Pharaonis,
& non audivit eos ſicut præceperat Dominus.
20 Dixit quoque Dñs ad Moyſen: Conſurge

diluculo,& sta corã Pharaone; egredietur enim ad aquas: & dices ad eum: Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meum ut sacrificet mihi.

21 Quod si nõ dimiseris eum, ecce ego immittam in te, & in servos tuos, & in populum tuũ, & in domos tuas, omne genus muscarum, & implebuntur domus Ægyptiorum muscis diversi generis, & universa terra in qua fuerint.

22 Faciámque mirabilem in die illa Terram Gessen, in qua populus meus est, ut non sint ibi muscæ: & scias quoniam ego Dominus in medio terræ. F

23 Ponámque divisionem inter populũ meum & populum tuum: cras erit signum istud.

24 Fecítque Dominus ita. * Et venit musca gravissima in domos Pharaonis & servorum ejus, & in omnem Terram Ægypti, corruptáque est terra ab hujuscemodi muscis. * Sap. 16. b. 9.

25 Vocavítque Pharao, Moysen & Aaron, & ait eis: Ite & sacrificate Deo vestro in terra hac.

26 Et ait Moyses: Non potest ita fieri: abominationes enim Ægyptiorum immolabimus Dño Deo nostro. quòd si mactaverimus ea quæ colunt Ægyptij coram eis, lapidibus nos obruent. G

27 Viam trium dierum pergemus in solitudinem: & sacrificabimus Domino Deo nostro * sicut præcepit nobis. * Sup. 3. f. 18.

28 Dixítque Pharao: Ego dimittam vos ut sacrificetis Domino Deo vestro in deserto: verumtamen longiùs ne abeatis, rogate pro me.

29 Et ait Moyses: Egressus à te, orabo Dominum: & recedet musca à Pharaone, & à servis suis, & à populo ejus cras: verumtamen noli ultrà fallere, ut non dimittas populum sacrificare Domino.

30 Egresśúsque Moyses à Pharaone, oravit Dominum.
31 Qui fecit juxta verbum illius: & abstulit muscas à Pharaone, & à servis suis, & à populo ejus: non superfuit ne una quidem.
32 Et ingravatum est cor Pharaonis, ita ut nec hac quidem vice dimitteret populum.

CAPUT IX.

Quinta plaga est pestis in jumentis, sexta ulcerum, septima grandinis, tonitruorum & fulminum; ob quam promittit Pharao se dimissurum populum si cesset, verum nec id complet, & rursum se obdurat: nullus autem filiorum Israël in his malis ullum patitur damnum.

A 1 Dixit autem Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem, & loquere ad eum: Hæc dicit Dominus Deus Hebræorum: Dimitte populum meum ut sacrificet mihi.
2 Quòd si adhuc renuis, & retines eos:
3 Ecce manus mea erit super agros tuos: & super equos, & asinos, & camelos, & boves, & oves, pestis valdè gravis.
4 Et faciet Dñs mirabile, inter possessiones Israël, & possessiones Ægyptiorum, ut nihil omninò pereat ex his quæ pertinent ad filios Israël.
B 5 Constituítque Dominus tempus, dicens: Cras faciet Dominus verbum istud in terra.
6 Fecit ergo Dominus verbum hoc altera die: mortuáque sunt omnia animantia Ægyptiorum: de animalibus verò filiorum Israël nihil omnino periit.
7 Et misit Pharao ad videndum: nec erat quidquam mortuum de his quæ possidebat Israël. Ingravatúmque est cor Pharaonis, & non dimisit populum.
8 Et dixit Dominus ad Moysen & Aaron: Tollite plenas manus cineris de camino, & spar-

gat illum Moyses in cælum coram Pharaone:

9 Sitque pulvis super omnẽ Terram Ægypti: erunt enim in hominibus & jumentis ulcera, & vesicæ turgentes, in universa Terra Ægypti.

10 Tulerúntque cinerem de camino, & steterunt coram Pharaone, & sparsit illum Moyses in cælum: factáque sunt ulcera vesicarum turgentium in hominibus & jumentis:

11 Nec poterant malefici stare coram Moyse propter ulcera quæ in illis erant, & in omni Terra Ægypti. C

12 Induravítque Dñs cor Pharaonis, & non audivit eos, sicut locutus est Dñs ad Moysen.

13 Dixítque Dominus ad Moysen: Manè consurge, & sta coram Pharaone, & dices ad eum: Hæc dicit Dominus Deus Hæbræorum: Dimitte populum meum ut sacrificet mihi.

14 Quia in hac vice mittam omnes plagas meas super cor tuum, & super servos tuos, & super populum tuum: ut scias quod non sit similis mei in omni terra.

15 Nunc enim extendens manum percutiam te & populum tuum peste, peribísque de terra.

16 * Idcircò autem posui te, ut ostendam in te fortitudinem meam, & narretur nomen meum in omni terra. D

* *Rom. 9. d. 17.*

17 Adhuc retines populum meum: & non vis dimittere eum?

18 En pluam cras hac ipsa hora grandinem multam nimis, qualis non fuit in Ægypto, à die qua fundata est, usque in præsens tempus.

19 Mitte ergo jam nunc, & congrega jumenta tua, & omnia quæ habes in agro: homines enim, & jumenta, & universa quæ inventa fuerint foris, nec congregata de agris, cecidérit-

que super ea grando, morientur.
20 Qui timuit verbum Domini de servis
Pharaonis, fecit confugere servos suos & ju-
menta in domos:
21 Qui autem neglexit sermonem Domini,
dimisit servos suos & jumenta in agris.
E 22 Et dixit Dñs ad Moysen: Extende manum
tuam in cælum, ut fiat grando in universa Ter-
ra Ægypti super homines,& super jumenta, &
super omnem herbam agri in Terra Ægypti.
*Sap. 23 * Extendítque Moyses virgam in cælum,
16.c. 16.& & Dominus dedit tonitrua, & grandinem, ac
19.d. discurrentia fulgura super terram: pluítque
19. Dominus grandinem super terram Ægypti.
24 Et grando & ignis mista pariter fereban-
tur: tantæque fuit magnitudinis, quanta antè
nunquam apparuit in universa Terra Ægypti
ex quo gens illa condita est.
25 Et percussit grando in omni Terra Ægypti
cuncta quæ fuerunt in agris,ab homine usque
ad jumentum,cunctámque herbam agri percus-
sit grando, & omne lignum regionis confregit.
26 Tantùm in terra Gessen, ubi erant filij
Israël, grando non cecidit.
F 27 Misítque Pharao, & vocavit Moysen &
Aaron,dicens ad eos: Peccavi etiam nunc: Do-
minus justus: ego & populus meus, impij.
28 Orate Dominum ut desinant tonitrua
Dei, & grando: ut dimittam vos, & nequa-
quam hîc ultrà maneatis.
29 Ait Moyses: Cùm egressus fuero de ur-
be, extendam palmas meas ad Dominum, &
cessabunt tonitrua, & grando non erit: ut scias
quia Domini est terra:
30 Novi autem, quòd & tu, & servi tui,

necdum timeatis Dominum Deum.
31 Linum ergo & hordeum læsum est, eò G
quòd hordeum esset virens, & linum jam folli-
culos germinaret:
32 Triticum autem & far non sunt læsa,
quia serotina erant.
33 Egressúsque Moyses à Pharaone ex ur-
be, tetendit manus ad Dominum: & cessave-
runt tonitrua & grando, nec ultrà stillavit plu-
via super terram.
34 Videns autem Pharao quòd cessasset plu-
via, & grando, & tonitrua, auxit peccatum:
35 Et ingravatum est cor ejus, & servorum il-
lius, & induratum nimis: nec dimisit filios Israël,
sicut præceperat Dominus per manum Moysi.

CAPUT X.

Octavum signum seu plaga est locustarum: quibus ablatis, obduratus Pharao ne sic quidem juxta condictum dimittit populum: quapropter nonum additur, nempe tenebrarum densissimarum; propter quas permittit Pharao ut exeant, sed omnium, etiam pecorum missionem urgente Mose, idem denegat, Moysique minatur mortem.

1 ET dixit Dominus ad Moysen: Ingredere A
ad Pharaonem: ego enim induravi cor
ejus, & servorum illius: ut faciam signa mea
hæc in eo,
2 Et narres in auribus filij tui, & nepotum tuo-
rum, quoties contriverim Ægyptios, & signa
mea fecerim in eis: & sciatis quia ego Dñs.
3 Introierunt ergo Moyses & Aaron ad Pha-
raonem, & dixerunt ei: Hæc dicit Dñs Deus
Hebræorum: Usquequò non vis subjici mihi?
dimitte populum meum, ut sacrificet mihi.
4 * Sin autẽ resistis, & non vis dimittere eum: * Sap.
ecce ego inducam cras locustam in fines tuos: 16. b.
9.

B 5 Quæ operiat superficiem terræ, ne quid-
quam ejus appareat, sed comedatur quod resi-
duum fuerit grandini. corrodet enim omnia li-
gna quæ germinant in agris.
6 Et implebunt domos tuas, & servorum
tuorum, & omnium Ægyptiorum: quantam
non viderunt patres tui, & avi ex quo orti sunt
super terram usque in præsentem diem. Aver-
títque se, & egressus est à Pharaone.
7 Dixerunt autem servi Pharaonis ad eum:
Usquequò patiemur hoc scandalum: dimitte
homines, ut sacrificent Domino Deo suo. nón-
ne vides quòd perierit Ægyptus.
C 8 Revocaverúntque Moysen & Aaron ad
Pharaonem: qui dixit eis: Ite, sacrificate Do-
mino Deo vestro: quinam sunt qui ituri sunt?
9 Ait Moyses: Cum parvulis nostris & se-
nioribus pergemus, cum filiis & filiabus, cum
ovibus & armentis: est enim solemnitas Do-
mini Dei nostri.
10 Et respondit Pharao: Sic Dñs sit vobiscum,
quo modo ego dimittam vos, & parvulos ve-
stros. cui dubium est quòd pessimè cogitetis?
11 Non fiet ita, sed ite tantùm viri, & sacri-
ficate Domino: hoc enim & ipsi petistis. Sta-
tímque ejecti sunt de conspectu Pharaonis.
D 12 Dixit autem Dominus ad Moysen: Ex-
tende manum tuam super terram Ægypti ad
locustam, ut ascendat super eam, & devoret
omnem herbam quæ residua fuerit grandini.
13 Et extendit Moyses virgam super terram
Ægypti: & Dominus induxit ventum uren-
tem tota die illa & nocte: & manè facto, ven-
tus urens levavit locustas.
14 Quæ ascenderunt super universam Ter-

ram Ægypti: & sederunt in cunctis finibus Ægyptiorum innumerabiles, quales ante illud tempus non fuerant: nec posteà futuræ sunt.
15 Operuerúntque universam superficiem E
terræ, vastantes omnia. Devorata est igitur herba terræ, & quidquid pomorum in arboribus fuit, quæ grando dimiserat: nihílque omnino virens relictum est in lignis & in herbis terræ, in cuncta Ægypto.
16 Quamobrem festinus Pharao vocavit Moysen & Aaron, & dixit eis: Peccavi in Dominum Deum vestrum, & in vos.
17 Sed nunc dimittite peccatum mihi etiam hac vice, & rogate Dominum Deum vestrum, ut auferat à me mortem istam.
18 Egressúsque Moyses de conspectu Pharaonis, oravit Dominum.
19 Qui flare fecit ventum ab occidente ve- F
hementissimum, & arreptam locustam projecit in Mare rubrum: non remansit ne una quidem in cunctis finibus Ægypti.
20 Et induravit Dominus cor Pharaonis, nec dimisit filios Israël.
21 Dixit autem Dñs ad Moysen: Extende manum tuam in cælum: & sint tenebræ super Terram Ægypti, tam densæ ut palpari queant.
22 Extendítque Moyses manum in cælum: & factæ sunt tenebræ horribiles in universa terra Ægypti tribus diebus.
23 * Nemo vidit fratrem suum, nec movit *Sap.
se de loco in quo erat: * Ubicumque autem 17. a.
habitabant filij Israël, lux erat. 2.
*Sap.
24 Vocavítque Pharao Moysen & Aaron, 18. a.
& dixit eis: Ite, sacrificate Domino: oves tan- 1.
tùm vestræ & armenta remaneant, parvuli vestri eant vobiscum.

G 25 Ait Moyses: Hostias quoq; & holocausta
dabis nobis, quæ offeramus Dño Deo nostro?

26 Cuncti greges pergent nobiscum: non
remanebit ex eis ungula: quæ necessaria sunt
in cultum Domini Dei nostri: præsertim cùm
ignoremus quid debeat immolari, donec ad ip-
sum locum perveniamus.

27 Induravit autem Dominus cor Pharao-
nis, & noluit dimittere eos.

28 Dixítque Pharao ad Moysen: Recede à
me, & cave ne ultrà videas faciem meam:
quocumque die apparueris mihi, morieris.

29 Respondit Moyses: Ita fiet ut locutus
es, non videbo ultrà faciem tuam.

CAPUT XI.

Ante decimum signum (stragem primogenitorum) quod prædicit Dominus, hortatur ad Ægypti spoliationem, quæ post stragem peracta est.

A 1 ET dixit Dominus ad Moysen: Adhuc una
plaga tangam Pharaonem & Ægyptum,
& post hæc dimittet vos, & exire compellet.

*Sup. 2 * Dices ergo omni plebi, ut postulet vir
3.g.22 ab amico suo, & mulier à vicina sua, vasa ar-
Inf. gentea, & aurea.
12.e.
35. 3 Dabit autem Dominus gratiam populo
suo coram Ægyptiis. * Fuítque Moyses vir
*Eccli. magnus valdè in Terra Ægypti, coram servis
45.a. Pharaonis & omni populo.
1.
B 4 Et ait: Hæc dicit Dominus: Media no-
cte egrediar in Ægyptum:

5 Et morietur omne primogenitum in terra
Ægyptiorum, à primogenito Pharaonis qui se-
det in solio ejus, usque ad primogenitum an-
cillæ quæ est ad molam, & omnia primogeni-
ta jumentorum.

6 Eritque clamor magnus in universa Terra C
Ægypti, qualis nec antè fuit, nec posteà futurus est.
7 Apud omnes autem filios Israël non mutiet canis ab homine usque ad pecus: ut sciatis quanto miraculo dividat Dñs Ægyptios & Israël.
8 Descendéntque omnes servi tui isti ad me, & adorabunt me, dicentes: Egredere tu, & omnis populus qui subjectus est tibi: post hæc egredicmur.
9 Et exivit à Pharaone iratus nimis. Dixit D
autem Dominus ad Moysen. Non audiet vos Pharao, ut multa signa fiant in terra Ægypti.
10 Moyses autem & Aaron fecerunt omnia ostenta quæ scripta sunt, coram Pharaone. Et induravit Dominus cor Pharaonis, nec dimisit filios Israël de terra sua.

CAPUT XII.

Paschalis agni immolandi & comedendi ritu declarato ac celebrato, ejusque sanguine domorum superliminaribus illito, angelus cæsis omnibus Ægypti primogenitis, Israëlitas intactos relinquit, qui cum spoliis & divitiis Ægypti, egrediuntur: de ritu Phase ac esu azymorum, & tempore habitationis Israël in Ægypto.

1 DIxit quoque Dominus ad Moysen & Aaron in Terra Ægypti: A
2 Mensis iste, vobis principium mensium: primus erit in mensibus anni.
3 Loquimini ad universum cœtum filiorum Israël, & dicite eis: Decima die mensis hujus tollat unusquisque agnum per familias & domos suas.
4 Sin autem minor est numerus, ut sufficere possit ad vescendum agnum, assumet vicinum suum qui junctus est domui suæ, juxta numerũ animarum quæ sufficere possunt ad esum agni.

5 Erit autem agnus abſque macula, maſculus, anniculus: juxta quem ritum tolletis & hœdum.
6 Et ſervabitis eum uſque ad quartam decimã diem menſis hujus: immolabítque eum univerſa multitudo filiorum Iſraël ad veſperam.
B 7 Et ſument de ſanguine ejus ac ponent ſuper utrumque poſtem, & in ſuperliminaribus domorum, in quibus comedent illum.
8 Et edent carnes nocte illa aſſas igni, & azymos panes cum lactucis agreſtibus.
9 Non comedetis ex eo crudum quid, nec coctum aqua, ſed tantùm aſſum igni: caput cum pedibus ejus & inteſtinis vorabitis.
10 Nec remanebit quidquam ex eo uſque manè. ſi quid reſiduum fuerit, igne comburetis.
11 Sic autem comedetis illum: Renes veſtros accingetis, & calceamenta habebitis in pedibus, tenentes baculos in manibus, & comedetis feſtinanter: eſt enim Phaſe (id eſt tranſitus) Domini.
12 Et tranſibo per Terram Ægypti nocte illa, percutiámque omne primogenitum in Terra Ægypti ab homine uſque ad pecus: & in cunctis diis Ægypti faciam judicia, ego Dñs.
13 Erit autem ſanguis vobis in ſignum in ædibus in quibus eritis: & videbo ſanguinem, & tranſibo vos: nec erit in vobis plaga diſperdens quando percuſſero Terram Ægypti.
C 14 Habebitis autem hunc diem in monumentum: & celebrabitis eam ſolemnem Domino in generationibus veſtris cultu ſempiterno.
15 Septem diebus azyma comedetis: in die primo non erit fermentum in domibus veſtris: quicumque comederit fermentatum, peribit

anima illa de Iſraël, à primo die uſque ad diem ſeptimum.

16 Dies prima erit ſancta atque ſolemnis, & dies ſeptima eadem feſtivitate venerabilis: nihil operis facietis in eis, exceptis his quæ ad veſcendum pertinent.

17 Et obſervabitis azyma: in eadem enim ipſa die educam exercitum veſtrum de Terra Ægypti, & cuſtodietis diem iſtum in generationes veſtras ritu perpetuo.

18 * Primo menſe, quartadecima die menſis *Lev.
ad veſperam, comedetis azyma uſque ad diem 23. a.
vigeſimam primam ejuſdem menſis ad veſperã. 5. Numer.

19 Septem diebus fermentum non invenie- 28. c.
tur in domibus veſtris: qui comederit fermen- 16.
tatum, peribit anima ejus de cœtu Iſraël, tam de advenis quàm de indigenis terræ.

20 Omne fermentatum non comedetis: in cunctis habitaculis veſtris edetis azyma.

21 Vocavit autem Moyſes omnes ſeniores fi- D
liorum Iſraël, & dixit ad eos: Ite tollentes animal per familias veſtras, & immolate Phaſe.

22 * Faſciculúmque hyſſopi tingite in ſan- *Heb.
guine qui eſt in limine, & aſpergite ex eo ſu- 11. e.
perliminare, & utrumque poſtem: nullus ve- 28.
ſtrûm egrediatur oſtium domus ſuæ uſq; manè.

23 Tranſibit enim Dominus percutiens Ægyptios: cúmque viderit ſanguinem in ſuperliminari, & in utroque poſte, tranſcendet oſtium domus, & non ſinet percuſſorem ingredi domos veſtras & lædere.

24 Cuſtodi verbum iſtud legitimum tibi & filiis tuis uſque in æternum.

25 Cúmque introieritis terram, quam Dominus daturus eſt vobis ut pollicitus eſt, obſer-

vabitis ceremonias iſtas.
26 Et cùm dixerint vobis filij veſtri : Quæ
eſt iſta religio ?
27 Dicetis eis : Victima tranſitus Domini eſt,
quando tranſivit ſuper domos filiorum Iſraël in
Ægypto , percutiens Ægyptios , & domos no-
ſtras liberans. Incurvatúſque populus adoravit.
28 Et egreſſi filij Iſraël fecerunt ſicut præce-
perat Dominus Moyſi & Aaron.
E 29 Factum eſt autem in noctis medio , per-
cuſſit Dominus omne primogenitum in Terra
Ægypti , à primogenito Pharaonis , qui in ſo-
*Sup. lio ejus ſedebat * uſque ad primogenitum ca-
11. b. 5. Sap. ptivæ quæ erat in carcere , & omne primoge-
18. a. nitum jumentorum.
5. 30 Surrexítque Pharao nocte, & omnes ſervi
ejus , cunctáque Ægyptus , & ortus eſt clamor
magnus in Ægypto : neque enim erat domus in
qua non jaceret mortuus.
31 Vocatíſque Pharao Moyſe & Aaron nocte,
ait : Surgite & egredimini à populo meo, vos &
filij Iſraël : ite , immolate Domino ſicut dicitis.
32 Oves veſtras & armenta aſſumite ut pe-
tieratis , & abeuntes benedicite mihi.
33 Urgebántque Ægyptij populum de terra
exire velociter , dicentes : Omnes moriemur.
34 Tulit igitur populus conſperſam farinam
antequam fermentaretur : & ligans in palliis ,
poſuit ſuper humeros ſuos.
*Sup. 35 Fecerúntque filij Iſraël * ſicut præcepe-
11. a. rat Moyſes : & petierunt ab Ægyptiis vaſa ar-
2. gentea & aurea , veſtémque plurimam.
36 Dominus autem dedit gratiam populo
coram Ægyptiis ut commodarent eis : & ſpo-
liaverunt Ægyptios.

37 Profectíque sunt filij Iſraël de Rameſſe in F
Socoth, ſexcenta ferè millia peditum virorum,
abſque parvulis.

38 Sed & vulgus promiſcuum innumerabile
aſcendit cum eis, oves & armenta & animantia
diverſi generis multa nimis.

39 Coxerúntque farinam, quam dudum de
Ægypto conſperſam tulerant: & fecerunt ſub-
cinericios panes azymos: neque enim poterant
fermentari cogentibus exire Ægyptiis, & nul-
lam facere ſinentibus moram: nec pulmenti
quidquam occurrerat præparare.

40 Habitatio autem filiorum Iſraël qua man-
ſerunt in Ægypto, fuit quadringentorum tri-
ginta annorum.

41 Quibus expletis, eadem die egreſſus eſt
omnis exercitus Domini de Terra Ægypti.

42 Nox iſta eſt obſervabilis Domini, quando
eduxit eos de Terra Ægypti: hanc obſervare
debent omnes filij Iſraël in generationibus ſuis.

43 Dixítque Dominus ad Moyſen & Aaron: G
Hæc eſt religio Phaſe: Omnis alienigena non
comedet ex eo.

44 Omnis autem ſervus emptitius circum-
cidetur, & ſic comedet.

45 Advena & mercenarius non edent ex eo.

46 * In una domo comedetur, nec efferetis de *Numer. 9. b. 12. Ioan. 19. g. 36.*
carnibus ejus foras, nec os illius confringetis.

47 Omnis cœtus filiorum Iſraël faciet illud.

48 Quòd ſi quis peregrinorum in veſtram
voluerit tranſire coloniam, & facere Phaſe Do-
mini, circumcidetur priùs omne maſculinum
ejus, & tunc ritè celebrabit: erítque ſicut indi-
gena terræ: ſi quis autem circumciſus non fue-
rit, non veſcetur ex eo.

49 Eadem lex erit indigenæ & colono qui
peregrinatur apud vos.

50 Fecerúntque omnes filij Israël sicut præceperat Dominus Moysi & Aaron.

51 Et eadem die eduxit Dominus filios Israël de Terra Ægypti per turmas suas.

CAPUT XIII.

Jubet Deus sibi offerri primogenita hominum & pecorum, & liberationis ab Ægypto religione Phase ac primogenitorum consecratione meminisse. Inde Israëlem educit Deus non per Philisthæam, sed per desertum; ossa Joseph secum defert, & columna ignis ac nubis est dux itineris.

A 1 LOcutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:
* Inf. 2 * Sanctifica mihi omne primogenitum
34. c. quod aperit vulvã in filiis Israël, tam de homini-
19. Lev. bus quàm de jumentis: mea sunt enim omnia.
27. c. 3 Et ait Moyses ad populum: Mementote
26. diei hujus in qua egressi estis de Ægypto & de
Num. 8. c. 16 domo servitutis, quoniam in manu forti eduxit
Luc. vos Dominus de loco isto: ut non comedatis
2. c. 23. fermentatum panem.
4 Hodie egredimini mense novarum frugum.
5 Cúmque introduxerit te Dominus in Terram Chananæi & Hethæi & Amorrhæi & Hevæi & Jebusæi, quam juravit patribus tuis ut daret tibi, terram fluentem lacte & melle, celebrabis hunc morem sacrorum mense isto.
6 Septem diebus vescêris azymis, & in die septimo erit solemnitas Domini.
7 Azyma comedetis septem diebus: non apparebit apud te aliquid fermentatum, nec in cunctis finibus tuis.
B 8 Narrabísque filio tuo in die illo, dicens: Hoc est quod fecit mihi Dominus quando egressus sum de Ægypto.

9 Et erit quaſi ſignum in manu tua, & quaſi
monumentum ante oculos tuos: & ut lex Do-
mini ſemper ſit in ore tuo, in manu enim forti
eduxit te Dominus de Ægypto.
10 Cuſtodies hujuſcemodi cultum ſtatuto
tempore à diebus in dies.
11 Cúmque introduxerit te Dominus in
Terram Chananæi, ſicut juravit tibi & patri-
bus tuis, & dederit tibi eam:
12 * Separabis omne quod aperit vulvam * Inf.
Domino, & quod primitivum eſt in pecori- 22. d.
bus tuis: quidquid habueris maſculini ſexus, 29.34. c. 19.
conſecrabis Domino. Eze-
13 Primogenitum aſini mutabis ove: quod ſi chiel.
non redemeris, interficies. Omne autem primo- 44. g. 30.
genitum hominis de filiis tuis, pretio redimes.
14 Cúmque interrogaverit te filius tuus C
cras, dicens: Quid eſt hoc? reſpondebis ei: In
manu forti eduxit nos Dominus de Terra Ægy-
pti de domo ſervitutis.
15 Nam cùm induratus eſſet Pharao, &
nollet nos dimittere, occidit Dominus omne
primogenitum in terra Ægypti, à primogenito
hominis uſque ad primogenitum jumentorum:
idcircò immolo Domino omne quod aperit
vulvam maſculini ſexus, & omnia primogenita
filiorum meorum redimo.
16 * Erit igitur quaſi ſignum in manu tua, *
& quaſi appenſum quid, ob recordationem, Deut.
inter oculos tuos: eo quod in manu forti edu- 6. b. 8.
xit nos Dominus de Ægypto.
17 Igitur cum emiſiſſet Pharao populum,
non eos duxit Deus per viam terræ Philiſthiim
quæ vicina eſt: reputans ne forte pœniteret
eum, ſi vidiſſet adverſum ſe bella conſurgere,

& reverteretur in Ægyptum.
D 18 Sed circumduxit per viam deserti, quæ
est juxta Mare rubrum: & armati ascenderunt
filij Israël de Terra Ægypti.
19 Tulit quoque Moyses ossa Joseph secum:
*Gen. eò quòd adjurasset filios Israël dicens: * Visita-
50. d. bit vos Deus, efferte ossa mea hinc vobiscum.
24. 20 Profectíque de Socoth castrametati sunt
in Etham in extremis finibus solitudinis.
* Nũ. 21 * Dominus autem præcedebat eos ad
14. c. ostendendam viam, per diem in columna nu-
14. 1. Cor. bis, & per noctem in columna ignis: ut dux
10. a. esset itineris utroque tempore.
1.2. 22 Nunquã defuit columna nubis per diem,
Esd. 9d.19. nec columna ignis per noctem coram populo.

Caput XIV.

Pharao cum suis Israëlem persequitur, angelus in columna nubis medium se interponit, Moses dividit mare rubrum, quod sicco pede transeunt Hebræi; Ægyptij tum ab angelo, tum ab aquis recurrentibus, cum universo equitatu ac curribus submerguntur.

A 1 LOcutus est autem Dominus ad Moysen,
dicens:
2 Loquere filiis Israël: Reversi castrameten-
tur è regione Phiahiroth, quæ est inter Magda-
lum & mare contra Beelsephon: in conspectu
ejus castra ponetis super mare.
3 Dicturúsque est Pharao super filiis Israël:
Coarctati sunt in terra, conclusit eos desertum.
4 Et indurabo cor ejus, ac persequetur vos:
& glorificabor in Pharaone, & in omni exerci-
tu ejus. sciéntque Ægyptij quia ego sum Do-
minus. Fecerúntque ita.
B 5 Et nuntiatum est regi Ægyptiorum quòd
fugisset populus: immutatúmque est cor Pha-
raonis & servorum ejus super populo, & dixe-
runt:

runt: Quid voluimus facere ut dimitteremus
Iſraël, ne ſerviret nobis?
6 Junxit ergo currum, & omnem populum
ſuum aſſumpſit ſecum.
7 Tulítque ſexcentos currus electos, &
quidquid in Ægypto curruum fuit: & duces
totius exercitus:
8 Induravítque Dominus cor Pharaonis re-
gis Ægypti, & perſecutus eſt filios Iſraël: at illi
egreſſi erant in manu excelſa.
9 * Cúmque perſequerentur Ægyptij ve- * 1.
ſtigia præcedentium, repererunt eos in caſtris Mac.
ſuper mare: omnis equitatus & currus Pharao- 4.a.9.
nis: & univerſus exercitus, erant in Phihahi- Ioſ.24
roth contra Beelſephon. b.6.
10 Cúmque appropinquaſſet Pharao, levan- C
tes filij Iſraël oculos, viderunt Ægyptios poſt
ſe: & timuerunt valdè: clamaverúntque ad
Dominum,
11 Et dixerunt ad Moyſen: Forſitan non
erant ſepulchra in Ægypto, ideò tuliſti nos ut
moreremur in ſolitudine: quid hoc facere vo-
luiſti, ut educeres nos ex Ægypto?
12 Nónne iſte eſt ſermo, quem loquebamur
ad te in Ægypto dicentes: Recede à nobis ut
ſerviamus Ægyptiis? multò enim melius erat
ſervire eis, quàm mori in ſolitudine.
13 Et ait Moyſes ad populum. Nolite timere:
ſtate, & videte magnalia Dñi quæ facturus eſt
hodie: Ægyptios enim, quos nunc videtis, ne-
quaquam ultrà videbitis uſque in ſempiternum.
14 Dominus pugnabit pro vobis, & vos D
tacebitis.
15 Dixítque Dominus ad Moyſen: Quid cla-
mas ad me? Loquere filiis Iſraël ut proficiſcátur.

16 Tu autem eleva virgam tuam, & extende
manum tuam ſuper mare, & divide illud: ut
gradiantur filij Iſraël in medio mari per ſiccum.

17 Ego autem indurabo cor Ægyptiorum
ut perſequantur vos: & glorificabor in Pharaone,
& in omni exercitu ejus, & in curribus
& in equitibus illius.

18 Et ſcient Ægyptij quia ego ſum Dominus,
cùm glorificatus fuero in Pharaone, & in
curribus atque in equitibus ejus.

19 Tollénſq; ſe angelus Dei, qui præcedebat
caſtra Iſraël, abiit poſt eos: & cum eo pariter
columna nubis, priora dimittens, poſt tergum.

E 20 Stetit inter caſtra Ægyptiorum & caſtra
Iſraël: & erat nubes tenebroſa, & illuminans
noctem, ita ut ad ſe invicem toto noctis tempore
accedere non valerent.

21 Cúmque extendiſſet Moyſes manum ſuper
mare, abſtulit illud Dominus flante vento
vehementi & urente tota nocte, & vertit in ſiccum:
diviſáque eſt aqua.

* Pſ. 22 * Et ingreſſi ſunt filij Iſraël per medium
77. b. ſicci maris: erat enim aqua quaſi murus à dex-
13. 104. d. tra eorum & læva.

37. 23 Perſequentéſque Ægyptij ingreſſi ſunt
Pſal. poſt eos, & omnis equitatus Pharaonis, currus
113. a. 3. ejus & equites, per medium maris.

Heb. 24 Jámque advenerat vigilia matutina, * &
11. f. ecce reſpiciens Dominus ſuper caſtra Ægyptio-
29. * Sap. rum per columnam ignis & nubis, interfecit
18. c. exercitum eorum:

15. 25 Et ſubvertit rotas curruum, ferebantúr-
F que in profundum. Dixerunt ergo Ægyptij:
Fugiamus Iſraëlem: Dominus enim pugnat
pro eis contra nos.

26 Et ait Dominus ad Moysen: Extende manum
tuam super mare, ut revertantur aquæ ad
Ægyptios super currus & equites eorum.
27 Cúmque extendisset Moyses manum
contra mare, reversum est primo diluculo ad
priorem locum: fugientibúsque Ægyptiis occurrerunt
aquæ, & involvit eos Dominus in
mediis fluctibus.
28 Reversæque sunt aquæ, & operuerunt G
currus & equites cuncti exercitus Pharaonis,
qui sequentes ingressi fuerant mare: nec unus
quidem superfuit ex eis.
29 Filij autem Israël perrexerunt per medium
sicci maris, & aquæ eis erant quasi pro
muro à dextris & à sinistris:
30 Liberavítque Dominus in die illa Israël
de manu Ægyptiorum.
31 Et viderunt Ægyptios mortuos super littus
maris, & manum magnam quam exercuerat Dominus
contra eos: timuítque populus Dominum,
& crediderunt Dño, & Moysi servo ejus.

CAPUT XV.

Moyses & Israëlitæ, gratiis Deo cum cantu peractis, veniunt in Marath; ubi amaritudine aquarum à Mose versa in dulcedinem, pergunt in Elim, ubi 12. fontes & 70. palmæ erant.

1 TUnc * cecinit Moyses & filij Israël car- A
men hoc Domino: & dixerunt: Cante- * Sap.
mus Domino: gloriosè enim magnificatus est, 10. d. 20.
equum & ascensorem dejecit in mare.
2 * Fortitudo mea, & laus mea Dñs, & factus * Isai.
est mihi in salutem: iste Deus meus, & glorifi- 12. a.
cabo eum: Deus patris mei, & exaltabo eum. 2. Psal.
3 Dominus quasi vir pugnator, omnipotens 117.
nomen ejus. c.14.
4 Currus Pharaonis & exercitum ejus pro-

jecit in mare: electi principes ejus submersi
sunt in Mari rubro.
5 Abyssi operuerunt eos, descenderunt in
profundum quasi lapis.
6 Dextera tua Domine magnificata est in forti-
tudine: dextera tua, Dñe, percussit inimicum.
7 Et in multitudine gloriæ tuæ deposuisti ad-
versarios tuos: misisti iram tuam, quæ devora-
vit eos sicut stipulam.
B 8 Et in spiritu furoris tui congregatæ sunt
aquæ: stetit unda fluens, congregatæ sunt abyssi
in medio mari.
9 Dixit inimicus: Persequar & comprehen-
dam, dividam spolia, implebitur anima mea:
evaginabo gladium meum, interficiet eos ma-
nus mea.
10 Flavit spiritus tuus, & operuit eos mare:
submersi sunt quasi plumbum in aquis vehe-
mentibus.
11 Quis similis tui in fortibus Domine? quis
similis tui, magnificus in sanctitate, terribilis
atque laudabilis, faciens mirabilia?
12 Extendisti manum tuam, & devoravit
eos terra.
13 Dux fuisti in misericordia tua populo
quem redemisti: & portasti eum in fortitudine
tua, ad habitaculum sanctum tuum.
14 Ascenderunt populi, & irati sunt, dolo-
res obtinuerunt habitatores Philisthiim.
15 Tunc conturbati sunt principes Edom,
robustos Moab obtinuit tremor: obriguerunt
omnes habitatores Chanaan.
16 Irruat super eos formido & pavor, in ma-
gnitudine brachij tui: fiant immobiles quasi la-
pis, donec pertranseat populus tuus Dñe, donec

pertranseat populus tuus iste, quem possedisti.
17 Introduces eos, & plantabis in monte he- C
reditatis tuæ, firmissimo habitaculo tuo quod
operatus es Domine: sanctuarium tuum Do-
mine, quod firmaverunt manus tuæ.
18 Dominus regnabit in æternum & ultrà.
19 Ingressus est enim eques Pharao cum cur-
ribus & equitibus ejus in mare: & reduxit su-
per eos Dominus aquas maris: filij autem Israël
ambulaverunt per siccum in medio ejus.
20 Sumpsit ergo Maria prophetissa, soror Aa-
ron, tympanū in manu sua: egressæque sunt om-
nes mulieres post eam cum tympanis & choris,
21 Quibus præcinebat, dicens: Cantemus
Domino; gloriosè enim magnificatus est, equum
& ascensorem ejus dejecit in mare.
22 Tulit autem Moyses Israël de mari rubro,
& egressi sunt in desertum Sur: ambulaverúnt-
que tribus diebus per solitudinem, & non in-
veniebant aquam.
23 Et venerunt in Mara, nec poterant bibe- D
re aquas de Mara, eò quòd essent amaræ: unde
& congruum loco nomen imposuit, vocans il-
lum Mara, id est amaritudinem.
24 Et murmuravit populus contra Moysen,
dicens, quid bibemus?
25 At ille clamavit ad Dominum, qui osten-
dit ei lignum: quod * cùm misisset in aquas, in * Iudith. 5.c.15
dulcedinem versæ sunt. ibi constituit ei præce- Eccl. 38. a. 5.
pta, atque judicia, & ibi tentavit eum,
26 Dicens: Si audieris vocem Domini Dei
tui, & quod rectum est coram eo feceris, &
obedieris mandatis ejus, custodierísque omnia
præcepta illi[illegible] cunctum languorem, quem
posui in Æ[illegible] non inducam super te: ego

enim Dominus sanator tuus.

* Numer. 33. b. 9. 27 * Venerunt autem in Elim filij Israël, ubi erant duodecim fontes aquarum, & septuaginta palmæ: & castrametati sunt juxta aquas.

CAPUT XVI.

Murmurantibus in deserto Sin de ciborum inopia Israëlitis, mittit Dominus coturnices & pluit Man ad saturitatem: jussio Domini de Sabbato servando, & manna colligendo, & in monumentum reponendo, quo eos alit quotidie per quadraginta annos.

A Sap. 11. a. 2. 1 PRofectíque sunt de Elim, & venit omnis multitudo filiorum Israël in desertum Sin, quod est inter Elim & Sinaï: quintodecimo die mensis secundi, postquam egressi sunt de terra Ægypti.

2 Et murmuravit omnis congregatio filiorum Israël contra Moysen & Aaron in solitudine.

3 Dixerúntque filij Israël ad eos: Utinam mortui essemus per manum Domini in terra Ægypti, quando sedebamus super ollas carnium, & comedebamus panem in saturitate: cur eduxistis nos in desertum istud, ut occideretis omnem multitudinem fame?

B 4 Dixit autem Dñs ad Moysen: Ecce, ego pluam vobis panes de cælo: egrediatur populus, & colligat quæ sufficiunt per singulos dies: ut tentem eum utrùm ambulet in lege mea, an non.

5 Die autem sexto parent quod inferant: & sit duplũ quàm colligere solebant per singulos dies.

6 Dixerúntque Moyses & Aaron ad omnes filios Israël: Vespere scietis quòd Dominus eduxerit vos de terra Ægypti:

7 Et manè videbitis gloriam Domini: audivit enim murmur vestrum contra Dñm: nos verò quid sumus, quia mussitastis contra nos?

8 Et ait Moyses: Dabit vobis Dominus vespere carnes edere, & manè panes in saturitate: eò quòd audierit murmurationes vestras quibus murmurati estis contra eum: nos enim quid sumus? nec contra nos est murmur vestrum, sed contra Dominum.

9 Dixit quoque Moyses ad Aaron: Dic universæ congregationi filiorum Israël: Accedite coram Dño: audivit enim murmur vestrum. C

10 Cúmque loqueretur Aaron ad omnem cœtum filiorum Israël, respexerunt ad solitudinem: & ecce * gloria Domini apparuit in nube. * Eccli. 45. a. 3.

11 Locutus est autem Dominus ad Moysen, dicens:

12 Audivi murmurationes filiorum Israël, loquere ad eos: Vespere comedetis carnes, & manè saturabimini panibus: scietísque quòd ego sum Dominus Deus vester.

13 Factum est ergo vespere, & ascendens coturnix, cooperuit castra: manè quoque ros jacuit per circuitum castrorum. D

14 Cúmque operuisset superficiem terræ, * apparuit in solitudine minutum, & quasi pilo tusum, in similitudinem pruinæ super terram. * Numer. 11. b. 7. Psal. 77. c. 24.

15 Quod cum vidissent filij Israël, dixerunt ad invicem: Manhu? quod significat: Quid est hoc? ignorabant enim quid esset. Quibus ait Moyses: * Iste est panis, quem Dominus dedit vobis ad vescendum. Sup. 16. c. 20. Ioan. 6. d. 31. * 1. Cor. 10. a. 3.

16 Hic est sermo, quem præcepit Dominus: Colligat unusquisque ex eo quantum sufficit ad vescendum: gomor per singula capita, juxta numerum animarum vestrarum quæ habitant in tabernaculo sic tolletis.

17 Fecerúntque ita filij Israël: & college-

runt alius plus, alius minus.
E 18 Et menſi ſunt ad menſuram gomor: * nec
* 2. Cor. 8. c. 15. qui plus collegerat, habuit amplius: nec qui minus paraverat, reperit minus: ſed ſinguli juxta id quod edere poterant, congregaverunt.

19 Dixítque Moyſes ad eos: Nullus relinquat ex eo in manè.

20 Qui non audierunt eum, ſed dimiſerunt quidam ex eis uſque manè, & ſcatere cœpit vermibus, atque computruit. & iratus eſt contra eos Moyſes.

21 Colligebant autem manè ſinguli, quantum ſufficere poterat ad veſcendum: cúmque incaluiſſet ſol, liquefiebat.

22 In die autem ſexta collegerunt cibos duplices, id eſt duo gomor per ſingulos homines: venerunt autem omnes principes multitudinis, & narraverunt Moyſi.

23 Qui ait eis: Hoc eſt quod locutus eſt Dominus: Requies ſabbati ſanctificata eſt Domino cras. quodcunque operandum eſt, facite: & quæ coquenda ſunt coquite: quidquid autem reliquum fuerit, reponite uſque in manè.

24 Fecerúntque ita ut præceperat Moyſes, & non computruit, neq; vermis inventus eſt in eo.

F 25 Dixítque Moyſes: Comedite illud hodie, quia ſabbatum eſt Domini: non invenietur hodie in agro.

26 Sex diebus colligite: in die autem ſeptimo ſabbatum eſt Dñi, idcircò non invenietur.

27 Venítque ſeptima dies: & egreſſi de populo ut colligerent, non invenerunt.

28 Dixit autem Dominus ad Moyſen: Uſquequò non vultis cuſtodire mandata mea, & legem meam?

29 Videte quòd Dominus dederit vobis ſab-

batum,& propter hoc die sexta tribuit vobis cibos duplices: maneat unusquisque apud semetipsũ,nullus egrediatur de loco suo die septimo.
30 Et sabbatizavit populus die septimo.
31 Appellavítque domus Israël nomen ejus Man: quod erat quasi semen coriandri album, gustúsque ejus quasi similæ cum melle.
32 Dixit autem Moyses: Iste est sermo,quem G
præcepit Dominus: Imple gomor ex eo,& custodiatur in futuras retrò generationes, ut noverint panem, quo alui vos in solitudine,quando educti estis de Terra Ægypti:
33 Dixítque Moyses ad Aaron: Sume vas unum, & mitte ibi Man, quantum potest capere gomor: & repone coram Domino ad servandum in generationes vestras,
34 Sicut præcepit Dominus Moysi. Posúitque illud Aaron in tabernaculo reservandum.
35 * Filij autem Israël comederunt Man *2.
quadraginta annis, donec venirent in terram Esdr.
habitabilem: hoc cibo aliti sunt, usquequò 9. d.
tangerent fines terræ Chanaan. 21. Judith.
36 Gomor autem decima pars est Ephi. 5. a. 15.

CAPUT XVII.

Rursum murmurantibus in Raphidim ob aquæ penuriam filiis Israël, dat Dominus aquam de petra: Amalecita invadunt Hebræos, sed pugnante Josue, & in monte Moyse extensis manibus orante, vincuntur.

1 Igitur profecta omnis multitudo filiorum A
Israël de deserto Sin per mansiones suas,juxta sermonem Dñi, castrametati sunt in Raphidim, ubi non erat aqua ad bibendum populo.
2 * Qui jurgatus contra Moysen, ait: Da *Numer.
nobis aquam, ut bibamus. Quibus respondit 20. a.
Moyses: Quid jurgamini contra me? cur ten- 4.
tatis Dominum?

3 Sitivit ergo ibi populus præ aquæ penu-
ria,& murmuravit contra Moysen,dicens: Cur
fecisti nos exire de Ægypto, ut occideres nos,
& liberos nostros, ac jumenta, siti?
B 4 Clamavit autem Moyses ad Dominum,
dicens: Quid faciam populo huic? adhuc pau-
lulùm, & lapidabit me.
5 Et ait Dominus ad Moysen: Antecede po-
pulum, & sume tecum de senioribus Israël: &
* Sup. virgam qua * percussisti fluvium, tolle in ma-
14. e. nu tua, & vade.
21. 6 En ego stabo ibi coram te, supra petram
Psal. 77. b. Horeb: percutiésque petram, & exibit ex ea
15. aqua, ut bibat populus. Fecit Moyses ita co-
1. Cor. ram senioribus Israël:
10. a. 4. 7 Et vocavit nomen loci illius, Tentatio, pro-
pter jurgium filiorum Israël, & quia tentave-
runt Dominum, dicentes: Est ne Dominus in
nobis, an non?
C 8 * Venit autem Amalec: & pugnabat con-
* tra Israël in Raphidim.
Deut. 9 Dixítque Moyses ad Josue: Elige viros:
25. d. 17. Iu- & egressus, pugna contra Amalec: cras ego sta-
dith. bo in vertice collis, habens virgam Dei in ma-
4. c. 13 nu mea.
Sup. 10 Fecit Josue ut locutus erat Moyses, &
11. a. 3. pugnavit contra Amalec: Moyses autem &
Aaron & Hur ascenderunt super verticem collis.
11 Cúmque levaret Moyses manus, vince-
bat Israël: sin autem paululùm remisisset, su-
perabat Amalec.
D 12 Manus autem Moysi erant graves: sumen-
tes igitur lapidem, posuerunt subter eum, in
quo sedit: Aaron autem & Hur sustentabant
manus ejus ex utraque parte. Et factum est ut

manus illius non lassarentur usque ad occasum solis.

13 Fugavítque Josue Amalec, & populum ejus in ore gladij.

14 Dixit autem Dñs ad Moysen: Scribe hoc ob monimentum in libro, & trade auribus Josue: delebo enim memoriam Amalec sub cælo.

15 Ædificavítque Moyses altare: & vocavit nomen ejus, Dominus exaltatio mea, dicens:

16 Quia manus solij Domini, & bellum Domini, erit contra Amalec, à generatione in generationem.

CAPUT XVIII.

Jethro socer Moysi uxorem cum filiis ad eum reducit: & auditis Dei operibus, cum Dominum laudasset, eique sacrificasset, sanum consilium Moysi dedit in constituendis judiciorum magistratibus, qui minora dijudicent.

1 CUmque audisset Jethro, sacerdos Madian, A
cognatus Moysi, omnia quæ fecerat Deus
Moysi, & Israëli populo suo, & quòd eduxisset Dominus Israël de Ægypto:

2 Tulit Sephoram uxorem Moysi quam remiserat:

3 Et duos filios ejus, quorum unus vocabatur Gersam, dicente patre: * Advena fui in terra aliena. *Sup. 2. d. 22.

4 Alter verò Eliezer: Deus enim, ait, patris mei adjutor meus, & eruit me de gladio Pharaonis.

5 Venit ergo Jethro cognatus Moysi, & filij ejus, & uxor ejus, ad Moysen in desertum, ubi erat castrametatus juxta montem Dei.

6 Et mandavit Moysi, dicens: Ego Jethro cognatus tuus venio ad te, & uxor tua, & duo filij tui cum ea.

7 Qui egressus in occursum cognati sui, ado-

ravit, & osculatus est eum: salutaverúntque se
mutuò verbis pacificis. Cúmque intrasset ta-
bernaculum,
B 8 Narravit Moyses cognato suo cuncta quæ
fecerat Dominus Pharaoni, & Ægyptiis pro-
pter Israël; universúmque laborem, qui acci-
disset eis in itinere, & quòd liberaverat eos
Dominus.
9 Lætatúsque est Jethro super omnibus bo-
nis, quæ fecerat Dominus Israëli, eò quòd
eruisset eum de manu Ægyptiorum.
10 Et ait, Benedictus Dominus, qui liberavit
vos de manu Ægyptiorum, & de manu Pharao-
nis, qui eruit populum suum de manu Ægypti.
11 Nunc cognovi, quia magnus Dominus
* Sup. super omnes deos: eò quòd * superbè egerint
1. b. 14 contra illos.
5. b. 7.
10. c. 12 Obtulit ergo Jethro cognatus Moysi ho-
10. 14. locausta & hostias Deo: veneruntque Aaron
b. 8. & omnes seniores Israël, ut comederent panem
C cum eo coram Deo.
13 Altera autem die sedit Moyses, ut judi-
caret populum, qui assistebat Moysi à manè
usque ad vesperam.
14 Quod cùm vidisset cognatus ejus, omnia
scilicet quæ agebat in populo, ait: Quid est
hoc quod facis in plebe? cur solus sedes, &
omnis populus præstolatur de manè usque ad
vesperam?
15 Cui respondit Moyses: Venit ad me po-
pulus quærens sententiam Dei.
16 Cúmque acciderit eis aliqua disceptatio,
veniunt ad me ut judicem inter eos, & osten-
dam præcepta Dei & leges ejus.
17 At ille: Non bonam, inquit, rem facis:

18 Stulto labore consumeris & tu & populus iste qui tecum est: ultra vires tuas est negotium, * solus illud non poteris sustinere.

19 Sed audi verba mea atque consilia, & erit Deus tecum. Esto tu populo in his quæ ad Deũ pertinent, ut referas quæ dicuntur ad eum: *Deut. 1. c. 12.*

20 Ostendásque populo ceremonias & ritum colendi, viámque per quam ingredi debeant, & opus quod facere debeant.

21 Provide autem de omni plebe viros potentes, & timentes Deum, in quibus sit veritas, & qui oderint avaritiam, & constitue ex eis tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, & decanos, D

22 Qui judicent populum omni tempore: quidquid autem majus fuerit, referant ad te, & ipsi minora tantummodò judicent: leviúsque sit tibi, partito in alios onere.

23 Si hoc feceris, implebis imperium Dei, & præcepta ejus poteris sustentare: & omnis hic populus revertetur ad loca sua cum pace.

24 Quibus auditis, Moyses fecit omnia quæ ille suggesserat.

25 Et electis viris strenuis de cuncto Israël, constituit eos principes populi, tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, & decanos.

26 Qui judicabant plebem omni tempore: quidquid autem gravius erat, referebant ad eum, faciliora tantummodò judicantes.

27 Dimisítque cognatum suum qui reversus abiit in terram suam.

CAPUT XIX.

Israëlitæ motis castris veniunt in Sina: Moses jussu Dei ascendit in montem, monita ejus refert ad populum,

qui sanctificari jubetur, ut descendat Dominus in fulgure & tonitru, coram omni plebe Moysi locuturus.

A 1 MEnse tertio egressionis Israël de Terra
Num. Ægypti, in die hac venerunt in solitu-
33. c. dinem Sinai.
15. 2 Nam profecti de Raphidim, & perve-
nientes usque in desertum Sinai, castrametati
sunt in eodem loco, ibíque Israël fixit tentoria
è regione montis.
*Act. 3 * Moyses autem ascendit ad Deum, voca-
7. e. vítque eum Dominus de monte, & ait: Hæc di-
38. ces domui Jacob, & annuntiabis filiis Israël:
* 4 * Vos ipsi vidistis quæ fecerim Ægyptiis,
Deut. quomodo portaverim vos super alas aquilarum,
29. a. & assumpserim mihi.
2. 5 Si ergo audieritis vocem meam, & custo-
dieritis pactum meum, eritis mihi in peculium
*Psa. de cunctis populis: * mea est enim omnis terra.
23. a. 6 * Et vos eritis mihi in regnum sacerdotale,
1. * 1. & gens sancta. hæc sunt verba quæ loquêris ad
Pet. 2. filios Israël.
b. 9. 7 Venit Moyses: & convocatis majoribus
B natu populi, exposuit omnes sermones quos
mandaverat Dominus.
8 Respondítque omnis populus simul: Cun-
cta quæ locutus est Dominus, faciemus. Cúm-
que retulisset Moyses verba populi ad Dñm,
9 Ait ei Dominus: Jam nunc veniam ad te
in caligine nubis, ut audiat me populus loquen-
tem ad te, & credat tibi in perpetuum. Nuntia-
vit ergo Moyses verba populi ad Dominum.
10 Qui dixit ei: Vade ad populum: & sancti-
fica illos hodie & cras, lavéntq; vestimenta sua.
11 Et sint parati in diem tertium: in die
enim tertia descendet Dominus coram omni
plebe super montem Sinai.

12 Constituésque terminos populo per cir- C
cuitum, & dices ad eos: Cavete ne ascendatis
in montem, * nec tangatis fines illius: omnis * Heb.
qui tetigerit montem, morte morietur. 12. e.
13 Manus non tanget eum, sed lapidibus op- 18.
primetur, aut confodietur jaculis: sive jumen-
tum fuerit, sive homo, non vivet, cùm cœperit
clangere buccina, tunc ascendant in montem.
14 Descendítque Moyses de monte ad popu-
lum, & sanctificavit eum. Cúmque lavissent
vestimenta sua,
15 Ait ad eos: Estote parati in diem ter-
tium, & ne appropinquetis uxoribus vestris.
16 Jamque advenerat tertius dies, & manè
inclaruerat: & ecce cœperunt audiri tonitrua,
ac micare fulgura, & nubes densissima operire
montem, clangórque buccinæ vehementiùs per-
strepebat: & timuit populus qui erat in castris.
17 Cúmque eduxisset eos Moyses in occur-
sum Dei de loco castrorum, steterunt ad radi-
ces montis.
18 * Totus autem mons Sinai fumabat: eò D
quòd descendisset Dominus super eum in igne, *
& ascenderet fumus ex eo quasi de fornace: Deut.
erátque omnis mons terribilis. 4. b.
19 Et sonitus buccinæ paulatim crescebat 11.
in majus, & prolixiùs tendebatur: Moyses lo-
quebatur, & Deus respondebat ei.
20 Descendítque Dominus super montem
Sinai in ipso montis vertice, & vocavit Moysen
in cacumen ejus. Quò cùm ascendisset,
21 Dixit ad eum: Descende, & contestare
populum: ne fortè velit transcendere terminos
ad videndum Dominum: & pereat ex eis plu-
rima multitudo.

22 Sacerdotes quoque qui accedunt ad Do-
minum, ſanctificentur, ne percutiat eos.
23 Dixítque Moyſes ad Dominum: Non po-
terit vulgus aſcendere in montem Sinai: tu
enim teſtificatus es,& juſſiſti, dicens: Pone ter-
minos circa montem, & ſanctifica illum.
24 Cui ait Dominus: Vade, deſcende: aſ-
cendéſque tu,& Aaron tecum. ſacerdotes autē
& populus ne tranſeant terminos, nec aſcen-
dant ad Dominum, ne fortè interficiat illos.
25 Deſcendítque Moyſes ad populum, &
omnia narravit eis.

CAPUT XX.

Angelus vice Dei ex Sina monte decalogum promulgat toti populo, ſed is mavult Moyſe internuncio mandata Dei ſibi exponi: Moyſes ſolatur populum; ac terreum aut lapideum de inſectis lapidibus altare facere jubetur, ad quod non ſit per gradus aſcendendum.

A 1 LOcutúſque eſt Dominus cunctos ſermo-
nes hos:
2 * Ego ſum Dominus Deus tuus, qui edu-
* Deut. xi te de terra Ægypti, de domo ſervitutis.
5. a. 6. 3 Non habebis deos alienos coram me.
Pſ. 80. c. 11. 4 * Non facies tibi ſculptile, neque omnem
*Lev. ſimilitudinem quæ eſt in cælo deſuper, & quæ
26. a. in terra deorſum, nec eorum quæ ſunt in aquis
1. Deut. ſub terra.
4. c. 15 5 Non adorabis ea, neque coles: ego ſum
Ioſ. 24 Dominus Deus tuus fortis, zelotes, viſitans ini-
c. 14. Pſ. 96 quitatem patrum in filios, in tertiam & quar-
b. 7. tam generationem eorum qui oderunt me:
B 6 Et faciens miſericordiam in millia his qui
diligunt me, & cuſtodiunt præcepta mea.
*Lev. 7 * Non aſſumes nomen Domini Dei tui in
19. e. vanum, nec enim habebit inſontem Dñs eum
12. Deut. qui aſſumpſerit nomen Domini Dei ſui fruſtra.

8 * Memento ut diem sabbati sanctifices. 5.b.11.
9 Sex diebus operaberis, & facies omnia Mat.
opera tua. 5. e. 33.
10 Septimo autem die sabbatum Domini * Inf.
Dei tui est : non facies omne opus in eo, tu, & 31. c.
filius tuus & filia tua : servus tuus & ancilla 13. Ezec.
tua, jumentum tuum, & advena qui est intra 20. b.
portas tuas. 12.
11 * Sex enim diebus fecit Dominus cælum Deut. 5.b.13.
& terram, & mare, & omnia quæ in eis sunt, *Gen.
& requievit in die septimo, idcircò benedixit 2.a.2.
Dominus diei sabbati, & sanctificavit eum.
12 * Honora patrem tuum & matrem tuam, *
ut sis longævus super terram, quam Dominus Deut. 5.b.16.
Deus tuus dabit tibi. Mat.
13 * Non occides. 15.a.4
14 Non mœchaberis. Ephe. 6.a.2.
15 Non furtum facies. *Mat.
16 Non loquêris contra proximum tuum 5.c.21.
falsum testimonium. Rom.
17 Non concupisces domum proximi tui, 7.b.7.
nec desiderabis uxorem ejus, non servum, non 13. c. 9.
ancillam, non bovem, non asinum, nec omnia C
quæ illius sunt.
18 Cunctus autem populus videbat voces
& lampades, & sonitum buccinæ, montémque fumantem : & perterriti ac pavore concussi, steterunt procul,
19 Dicentes Moysi : Loquere tu nobis, &
audiemus : non loquatur nobis Dominus, ne
fortè moriamur. *
20 Et ait Moyses ad populum : Nolite timere : ut enim probaret vos venit Deus, & ut terror illius esset in vobis, & non peccaretis. Deut. 20 c. 16. Heb.
21 Stetítque populus de longè. * Moyses 12. c. 18.

autem accessit ad caliginem in qua erat Deus.
22 Dixit prætereà Dominus ad Moysen:
Hæc dices filiis Israël: Vos vidistis quòd de
cælo locutus sim vobis.
D 23 Non facietis deos argenteos, nec deos
aureos facietis vobis.
* Inf. 24 * Altare de terra facietis mihi, & offere-
27. b. tis super eo holocausta & pacifica vestra, oves
8.38. vestras & boves, in omni loco in quo memo-
a. 7. ria fuerit nominis mei: veniam ad te, & be-
nedicam tibi.
* 25 * Quòd si altare lapideum feceris mihi,
Deut. non ædificabis illud de sectis lapidibus: si enim
27. a. levaveris cultrum super eo, polluetur.
5. Jos.
8. f. 31. 26 Non ascendes per gradus ad altare meum,
ne reveletur turpitudo tua.

Caput XXI.

Præcepta judicialia quo ad emptitios servos, & ancillas, furta, homicidia, parricidia, plagium, parentum maledicta, rixas, & talionis pœnas, atque cornupetam bovem.

A 1 HÆc sunt judicia quæ propones eis.
* 2 Si * emeris servum Hebræum, sex
Deut. annis serviet tibi: in septimo egredietur liber
15. c.
12. Ie- gratis.
rem. 3 Cum quali veste intraverit, cum tali exeat:
34. c. si habens uxorem; & uxor egredietur simul.
14. 4 Sin autem Dominus dederit illi uxorem, &
pepererit filios & filias: mulier & liberi ejus erũt
domini sui, ipse verò exibit cum vestitu suo.
5 Quòd si dixerit servus: Diligo dominum
meum & uxorem ac liberos, non egrediar liber:
B 6 Offeret eum dominus diis, & applicabitur
ad ostium & postes, perforabítque aurem ejus
subulâ: & erit ei servus in sæculum.
7 Si quis vendiderit filiam suam in famulam,

non egredietur ſicut ancillæ exire conſueverũt.
8 Si diſplicuerit oculis domini ſui cui tradita fuerat, dimittet eam: populo autẽ alieno vendendi non habebit poteſtatem, ſi ſpreverit eam.
9 Sin autem filio ſuo deſponderit eam, juxta morem filiarum faciet illi.
10 Quòd ſi alteram ei acceperit, providebit puellæ nuptias, & veſtimenta, & pretium pudicitiæ non negabit.
11 Si tria iſta non fecerit, egredietur gratis abſque pecunia.
12 * Qui percuſſerit hominem volens occidere, morte moriatur. *Leu. 24. c. 17.
13 Qui autem non eſt inſidiatus, ſed Deus illum tradidit in manus ejus: * conſtituam tibi locum in quem fugere debeat. C * Deut. 19. a. 3.
14 Si quis per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias ab altari meo evelles eum, ut moriatur.
15 Qui percuſſerit patrem ſuum aut matrem, morte moriatur.
16 Qui furatus fuerit hominem, & vendiderit eum, convictus noxæ morte moriatur.
17 * Qui maledixerit patri ſuo vel matri, morte moriatur. *Lev. 20. b. 9. Prov. 20. c. 20. Matt. 15. a. 4 Marci 7. b. 10.
18 Si rixati fuerint viri, & percuſſerit alter proximum ſuum lapide vel pugno, & ille mortuus non fuerit, ſed jacuerit in lectulo:
19 Si ſurrexerit, & ambulaverit foris ſuper baculum ſuum, innocens erit qui percuſſerit, ita tamen ut operas ejus & impenſas in medicos reſtituat.
20 Qui percuſſerit ſervum ſuum vel ancillam virga, & mortui fuerint in manibus ejus, criminis reus erit. D

21 Sin autē uno die vel duobus supervixerit, non subjacebit pœnæ, quia pecunia illius est.

22 Si rixati fuerint viri, & percusserit quis mulierem prægnantem, & abortivum quidē fecerit, sed ipsa vixerit: subjacebit damno quantum maritus mulieris expetierit, & arbitri judicaverint.

23 Sin autem mors ejus fuerit subsecuta, reddet animam pro anima,

E 24 * Oculum pro oculo, dentem pro dente,
*Lev. manum pro manu, pedem pro pede,
24. d. 25 Adustionem pro adustione, vulnus pro
20. Deut. vulnere, livorem pro livore.
19. d. 26 Si percusserit quispiam oculum servi sui
21. Matt. aut ancillæ, & luscos eos fecerit, dimittet eos
5. f. 38. liberos pro oculo quem eruit.

27 Dentem quoque si excusserit servo vel ancillæ suæ, similiter dimittet eos liberos.

28 Si bos cornu percusserit virum aut mulierem, & mortui fuerint, lapidibus obruetur: & non comedentur carnes ejus, dominus quoque bovis innocens erit.

F 29 Quòd si bos cornupeta fuerit ab heri & nudiustertius, & contestati sunt dominum ejus, nec recluserit eum; occideritque virum aut mulierem: & bos lapidibus obruetur, & Dominum ejus occident.

30 Quòd si pretium fuerit ei impositum, dabit pro anima sua quidquid fuerit postulatus.

31 Filium quoque & filiam si cornu percusserit, simili sententiæ subjacebit.

G 32 Si servum ancillamque invaserit, triginta siclos argenti domino dabit, bos verò lapidibus opprimetur.

33 Si quis aperuerit cisternam, & foderit, & non operuerit eam, cecideritque bos aut asinus in eam,

4 Reddet dominus cisternæ pretium jumen-
um: quod autem mortuum est, ipsius erit.
35 Si bos alienus bovem alterius vulnerave-
, & ille mortuus fuerit: vendent bovem vi-
m, & divident pretium, cadaver autem mor-
inter se dispertient.
36 Sin autem sciebat quòd bos cornupeta
et ab heri & nudiustertius, & non custodi-
t eum Dominus suus: reddet bovem pro
ove, & cadaver integrum accipiet.

CAPUT XXII.

Furti damnique illati pœna, depositi, commodati, cen-ucti, atque stupri lex, maleficorum, bestialitatis, sa-ificij idololatrici supplicium: advenæ, viduæ & pu-illo nocentium pœna: mutui, usuræ & pignoris lex, ac bedientiæ & decimarum, primitiarum, primogenito-um: de carne à bestiis prægustata.

1 SI quis furatus fuerit bovem, aut ovem, & A
occiderit vel vendiderit: quinque boves
pro uno bove restituet, * & quatuor oves pro * 2. Reg. 12. b. 6.
una ove.

2 Si effringens fur domum sive suffodiens fuerit inventus, & accepto vulnere mortuus fuerit: percussor non erit reus sanguinis.

3 Quòd si orto sole hoc fecerit, homicidium perpetravit, & ipse morietur. Si non habuerit quod pro furto reddat, ipse venumdabitur.

4 Si inventum fuerit apud eum quod furatus est: vivens, sive bos, sive asinus, sive ovis: duplum restituet.

5 Si læserit quispiam agrum vel vineam: & dimiserit jumentum suum ut depascatur aliena: quidquid optimum habuerit in agro suo, vel in vinea, pro damni æstimatione restituet.

6 Si egressus ignis invenerit spinas, & comprehenderit acervos frugum, sive stantes segetes B

in agris, reddet damnum qui ignē succenderit.

7 Si quis commendaverit amico pecuniā, aut vas in custodiam, & ab eo qui susceperat, furto ablata fuerint: si invenitur fur, duplum reddet.

8 Si latet fur, dominus domus applicabitur ad deos, & jurabit quòd non extenderit manum in rem proximi sui,

9 Ad perpetrandam fraudem, tam in bove, quàm in asino, & ove ac vestimento, & quidquid damnum inferre potest: ad deos utriusque causa perveniet: & si illi judicaverint, duplum restituet proximo suo.

10 Si quis commendaverit proximo suo asinum, bovem, ovem, & omne jumentum, ad custodiam, & mortuum fuerit, aut debilitatum, vel captum ab hostibus, nullúsque hoc viderit:

11 Jusjurandum erit in medio, quòd non extenderit manum ad rem proximi sui: suscipiétque dominus juramentum: & ille reddere non cogetur.

C 12 * Quòd si furto ablatum fuerit, restituet
*Gen. damnum domino.
31. f. 13 Si comestum à bestia, deferat ad eum
39. quod occisum est, & non restituet.

14 Qui à proximo suo quidquam horum mutuò postulaverit, & debilitatum aut mortuū fuerit domino non præsente, reddere compelletur.

15 Quòd si impræsentiarum dominus fuerit, non restituet, maximè si conductum venerat pro mercede operis sui.

* 16 * Si seduxerit quis virginem necdum
Deut. desponsatam, dormieritque cum ea: dotabit
22. d. eam, & habebit eam uxorem.
28.

17 Si pater virginis dare noluerit, reddet pecuniam juxta modum dotis, quam virgines accipere consueverunt.

18 Maleficos non patieris vivere.
19 Qui coierit cum jumēto, morte moriatur.
20 * Qui immolat diis, occidetur, præter- * Levi.
quam Domino soli. 19. a.
21 Advenam non contristabis, neque affliges 4.
eũ: advenæ enim & ipsi fuistis in terra Ægypti. D
22 * Viduæ & pupillo non nocebitis. *
23 Si læseretis eos, vociferabuntur ad me, Zac.
& ego audiam clamorem eorum: 7. c.
24 Et indignabitur furor meus, percutiám- 10.
que vos gladio, & erunt uxores vestræ viduæ,
& filij vestri pupilli.
25 Si pecuniam mutuam dederis populo
meo pauperi qui habitat tecum, non urgebis
eum quasi exactor, nec usuris opprimes.
26 * Si pignus à proximo tuo acceperis ve- *
stimentum, ante solis occasum reddes ei. Deut.
27 Ipsum enim est solum quo operitur, in- 24. c. 13.
dumentum carnis ejus, nec habet aliud in quo
dormiat: Si clamaverit ad me, exaudiam eum,
quia misericors sum.
28 Diis non detrahes, & * principi populi
tui non maledices.
29 Decimas tuas & primitias tuas non tar-
dabis reddere: * primogenitum filiorum tuo- * Act.
rum dabis mihi. 25. b.
30 De bobus quoque, & ovibus similiter * Eze.
facies: septem diebus sit cum matre sua, die 34. g.
octava reddes illum mihi. 30.
31 Viri sancti eritis mihi: * carnem, quæ à * Sup.
bestiis fuerit prægustata, non comedetis, sed 13. a. 2. b. 12.
projicietis canibus. Inf.

CAPUT XXIII. 34. c. 19.

Leges præfixa judicibus: bos & asinus inimici servan- * Le-
dus: non accipienda judicibus munera: de anni & diei vit. 22. a. 8.

ſeptimi quiete, tribuſque feſtis præcipuis: promittit Deus ſe populo Angelum in ducem itineris præmiſſurum, & præmium ſervantibus præcepta: de idololatria & fœdere Chananæorum fugiendis, deque eis exterminandis.

A 1 NOn ſuſcipies vocem mendacij: nec junges manum tuam ut pro impio dicas falſum teſtimonium.

2 Non ſequeris turbam ad faciendum malum: nec in judicio plurimorum acquieſces ſententiæ, ut à vero devies.

3 Pauperis quoq; non miſereberis in judicio.

* 4 * Si occurreris bovi inimici tui, aut aſino
Deut. erranti, reduc ad eum.
22. a.
1. 5 Si videris aſinum odientis te jacere ſub onere, non pertranſibis, ſed ſublevabis cum eo.

6 Non declinabis in judicium pauperis.

* 7 Mendacium fugies. * Inſontem & juſtum
Deut. non occides: quia averſor impium.
16. d. 8 * Nec accipies munera, quæ etiam exce-
19.
Eccl. cant prudentes, & ſubvertunt verba juſtorum.
20. d. 9 Peregrino moleſtus non eris. ſcitis enim ad-
31.
* Da- venarum animas: quia & ipſi * peregrini fui-
niel. ſtis in Terra Ægypti.
13. f. 10 Sex annis ſeminabis terram tuam, &
53. congregabis fruges ejus.
B 11 Anno autem ſeptimo dimittes eam, &
*Gen.
46. a. requieſcere facies, ut comedant pauperes
6. populi tui: & quidquid reliquum fuerit, edant beſtiæ agri: ita facies in vinea & in oliveto tuo.

C 12 Sex diebus operaberis: ſeptimo die ceſſabis, ut requieſcat bos & aſinus tuus: & refrigeretur filius ancillæ tuæ, & advena.

13 Omnia quæ dixi vobis, cuſtodite. Et per nomen externorum deorum non jurabitis, neque audietur ex ore veſtro.

14 Tribus

14 Tribus vicibus per singulos annos mihi
festa celebrabitis.
15 Solemnitatem azymorum custodies. Sep-
tem diebus comedes azyma, * sicut præcepi ti- *Sup.
bi, tempore mensis novorum quando egressus 13. a.
es de Ægypto: * non apparebis in conspectu 3. 4. Inf. 34
meo vacuus. c. 22.
16 Et solemnitatem messis primitivorum ope- * Deut.
ris tui, quæcumque seminaveris in agro. solem- 16. d.
nitatem quoque in exitu anni, quando congre- 16.
gaveris omnes fruges tuas de agro. Eccli.
17 * Ter in anno apparebit omne masculi- 35. a. 6.
num tuum coram Domino Deo tuo. D
18 Non immolabis super fermento sangui- * Inf.
nem victimæ meæ, nec remanebit adeps solem- 34. a.
nitatis meæ usque manè. 23. Deut.
19 * Primitias frugum terræ tuæ deferes in 16. d.
domum Domini Dei tui. * Non coques hœ- 16. * Inf.
dum in lacte matris suæ. 34. d.
20 Ecce ego mittam Angelum meum, qui 26.
præcedat te, & custodiat in via, & introducat *
in locum quem paravi: Deut.
21 Observa eum, & audi vocem ejus, nec 14. c. 21.
contemnendum putes: quia non dimittet cùm
peccaveris, & est nomen meum in illo. E
22 * Quòd si audieris vocem ejus, & feceris *
omnia quæ loquor, inimicus ero inimicis tuis, Deut.
& affligam affligentes te. 7. b. 11.
23 * Præcedétque te Angelus meus, & in- * Inf.
troducet te ad Amorrhæum, & Hethæum, & 33. a.
Pherezæum, Chananæúmque, & Hevæum, 2. Iof. 24. c.
& Jebusæum, quos ego conteram. 11.
24 Non adorabis deos eorum: nec coles eos: *
non facies opera eorum, sed * destrues eos, & Deut. 7. d.
confringes statuas eorum. 22.

I

25 Servietísque Domino Deo vestro, ut benedicam panibus tuis & aquis, & auferam infirmitatem de medio tui.

F 26 Non erit infœcunda nec sterilis in terra tua: numerum dierum tuorum implebo.

27 Terrorem meum mittam in præcursum tuum, & occidam omnem populum, ad quem ingrederis: cunctorúmque inimicorum tuorum coram te terga vertam:

* Deut. 7. c. 20. 28 Emittens * crabrones priùs, qui fugabunt Hevæum, & Chananæum, & Hethæum, antequam introëas.

29 Non ejiciam eos à facie tua anno uno: ne terra in solitudinem redigatur, & crescant contra te bestiæ.

30 Paulatim expellam eos de conspectu tuo, donec augearis, & possideas Terram.

31 Ponam autem terminos tuos à Mari rubro usque ad Mare Palæstinorum, & à deserto usque ad fluvium: tradam in manibus vestris habitatores Terræ, & ejiciam eos de conspectu vestro.

* Inf. 34. b. 15. 32 * Non inibis cum eis fœdus, nec cum diis eorum.

Deut. 7. a. 2. 33 Non habitent in terra tua, ne fortè peccare te faciant in me, si servieris diis eorum: quod tibi certè erit in scandalum.

CAPUT XXIV.

Moses à Deo latas leges ad populum refert, populus eas acceptat: & fœdus sancit inter Deum & populum, oblatis Domino sacrificiis, fœderisque sanguine in populum resperso, Moyses, ceteris ad radicem montis manentibus, solus in montem ascendit, ut tabulas legis accipiat: ubi cum Domino quadraginta diebus & noctibus permansit.

A 1 MOysi quoque dixit: Ascende ad Dominum tu, & Aaron, Nadab, & Abiu, & septuaginta senes ex Israël, & adorabitis procul.

2 Solúsque Moyses adscendet ad Dominum, & illi non appropinquabunt: nec populus ascendet cum eo.

3 Venit ergo Moyses & narravit plebi omnia verba Domini, atque judicia: respondítque omnis populus una voce: Omnia verba Domini, quæ locutus est, faciemus.

4 Scripsit autem Moyses universos sermones Domini: & manè consurgens ædificavit altare ad radices montis, & duodecim titulos per duodecim tribus Israël.

5 Misítque juvenes de filiis Israël, & obtulerunt holocausta, immolaverúntque victimas pacificas Domino, vitulos. B

6 Tulit itaque Moyses dimidiam partem sanguinis, & misit in crateras: partem autem residuam fudit super altare.

7 Assuménsq; volumen fœderis, legit audiente populo: qui dixerunt: Omnia quæ locutus est Dominus, faciemus, & erimus obedientes.

8 Ille verò sumptum sanguinem respersit in
populum, & ait: Hic est * sanguis fœderis *Heb.
quod pepigit Dominus vobiscum super cunctis 9. e.
sermonibus his. 20.

9 Ascenderúntque Moyses & Aaron, Nadab C
& Abiu, & septuaginta de senioribus Israël:

10 Et viderunt Deum Israël: & sub pedibus ejus quasi opus lapidis sapphirini, & quasi cælum cùm serenum est.

11 Nec super eos qui procul recesserant de filiis Israël, misit manum suam, viderúntque Deum, & comederunt, ac biberunt.

12 Dixit autem Dominus ad Moysen: Ascende ad me in montem, & esto ibi: dabóque tibi tabulas lapideas, & legem ac mandata quæ

scripsi, ut doceas eos.
13 Surrexerunt Moyses & Josue minister ejus: adscendénsque Moyses in montem Dei,
D 14 Senioribus ait: Expectate hîc donec revertamur ad vos. Habetis Aaron & Hur vobiscum: si quid natum fuerit quæstionis, referetis ad eos.
15 Cúmque ascendisset Moyses, operuit nubes montem,
16 Et habitavit gloria Domini super Sinai, tegens illum nube sex diebus: septimo autem die vocavit eum de medio caliginis.
17 Erat autem species gloriæ Domini, quasi ignis ardens super verticem montis, in conspectu filiorum Israël.
18 Ingressúsque Moyses medium nebulæ, ascendit in montem: & fuit ibi quadraginta diebus, & quadraginta noctibus.

CAPUT XXV.

Iubetur primitiarum ac donorũ oblatio ad Dei tabernaculum formandum, arcam fœderis, mensam panum propositionis, & septiceps candelabrum, cunctaque illuc pertinentia: horum omnium monstratur exemplar.

A 1 LOcutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:
2 Loquere filiis Israël, ut tollant mihi
* Inf. 35. a. 5. primitias, ab * omni homine qui offeret ultroneus, accipietis eas.
3 Hæc sunt autem quæ accipere debetis: Aurum, & argentum, & æs,
4 Hyacinthum & purpuram, coccúmque bis tinctum, & byssi pilos caprarum,
5 Et pelles arietum rubricatas, pelléesque ianthynas, & ligna Setim:
6 Oleum ad luminaria concinnanda: aromata in unguentum, & thymiamata boni odoris.
7 Lapides onychinos & gemmas ad ornandum ephod ac rationale.

8 Faciéntque mihi ſanctuarium, & habitabo in medio eorum:

9 * Juxta omnem ſimilitudinem tabernaculi quod oſtendam tibi, & omnium vaſorum in cultum ejus: ſícque facietis illud: *Heb. 9. a. 2.

10 Arcam de lignis ſetim compingite, cujus longitudo habeat duos & ſemis cubitos: latitudo cubitum & dimidium: altitudo, cubitum ſimiliter ac ſemiſſem.

11 Et deaurabis eam auro mundiſſimo intus & foris: faciéſque ſupra, coronam auream per circuitum:

12 Et quatuor circulos aureos, quos pones per quatuor arcæ angulos: duo circuli ſint in latere uno, & duo in altero.

13 Facies quoque vectes de lignis ſetim, & operies eos auro.

14 Inducéſque per circulos qui ſunt in arcæ lateribus, ut portetur in eis:

15 Qui ſemper erunt in circulis, nec unquam extrahentur ab eis. B

16 Ponéſque in arca teſtificationem quam dabo tibi:

17 Facies & propitiatorium de auro mundiſſimo: duos cubitos & dimidium tenebit longitudo ejus, & cubitum ac ſemiſſem latitudo.

18 Duos quoque Cherubim aureos & productiles facies, ex utraque parte oraculi.

19 Cherub unus ſit in latere uno, & alter in altero.

20 Utrumque latus propitiatorij tegant, expandentes alas & operientes oraculum, reſpiciántque ſe mutuò verſis vultibus in propitiatorium quo operienda eſt arca.

21 In qua pones teſtimonium quod dabo tibi.

22 Inde præcipiam, & loquar ad te ſupra propitiatorium, ac de medio duorum Cherubim, qui erunt ſuper arcam teſtimonij, cuncta quæ mandabo per te filiis Iſraël.

C 23 Facies & menſam de lignis ſetim, habentē duos cubitos longitudinis, & in latitudine cubitum, & in altitudine cubitum ac ſemiſſem.

24 Et inaurabis eam auro puriſſimo: faciéſque illi labium aureum per circuitum,

25 Et ipſi labio coronam interraſilem altam quatuor digitis: & ſuper illam, alteram coronam aureolam.

26 Quatuor quoque circulos aureos præparabis, & pones eos in quatuor angulis ejuſdem menſæ per ſingulos pedes.

27 Subter coronam erunt circuli aurei, ut mittantur vectes per eos, & poſſit menſa portari.

28 Ipſos quoq; vectes facies de lignis ſetim, & circumdabis auro ad ſubvehendam menſam.

29 Parabis & acetabula, ac phialas, thuribula, & cyathos, in quibus offerenda ſunt libamina, ex auro puriſſimo.

30 Et pones ſuper menſam panes propoſitionis in conſpectu meo ſemper.

D 31 Facies & candelabrum ductile de auro mundiſſimo, haſtile ejus, & calamos, ſcyphos, & ſphærulas, ac lilia, ex ipſo procedentia.

32 Sex calami egredientur de lateribus, tres ex uno latere, & tres ex altero.

33 Tres ſcyphi quaſi in nucis modum per calamos ſingulos, ſphærulâque ſimul & lilium: & tres ſimiliter ſcyphi inſtar nucis in calamo altero, ſphærulâque ſimul & lilium. hoc erit opus ſex calamorum, qui producendi ſunt de haſtili:

34 In ipſo autem candelabro erunt quatuor
yphi in nucis modum, ſphærulæque per ſin-
ılos, & lilia.

35 Sphærulæ ſub duobus calamis per tria
ɔca, qui ſimul ſex fiunt, procedentes de ha-
:ili uno.

36 Et ſphærulæ igitur & calami ex ipſo erunt,
ıniverſa ductilia de auro puriſſimo.

37 Facies & lucernas ſeptem, & pones eas
ſuper candelabrum, ut luceant ex adverſo.

38 Emunctoria quoque, & ubi quæ emuncta
ſunt extinguantur, fiant de auro puriſſimo.

39 Omne pondus candelabri cum univerſis
vaſis ſuis habebit talentum auri puriſſimi.

40 * Inſpice, & fac ſecundùm exemplar *Heb.
quod tibi in Monte monſtratum eſt. 8.b.5. Act. 7.f. 44.

CAPUT XXVI.

Forma & conſtructio tabernaculi Moyſaici, veli arcæ, propitiatorij, menſæ, candelabri, & tentorij, juxta ſuas quæque menſuras.

1 Tabernaculum verò ita facies: Decem A
cortinas de byſſo retorta, & hyacintho,
ac purpura, coccóque bis tincto, variatas
opere plumario facies.

2 Longitudo cortinæ unius habebit viginti
octo cubitos: latitudo, quatuor cubitorum
erit. Unius menſuræ fient univerſa tentoria.

3 Quinque cortinæ ſibi jungentur mutuò,
& aliæ quinque nexu ſimili cohærebunt.

4 Anſulas hyacinthinas in lateribus ac ſum-
mitatibus facies cortinarum, ut poſſint invi-
cem copulari.

5 Quinquagenas anſulas cortina habebit in
utraque parte, ita inſertas, ut anſa contra anſam
veniat, & altera alteri poſſit aptari.

B 6 Facies & quinquaginta circulos aureos quibus cortinarum vela jungenda sunt, ut unum tabernaculum fiat.

7 Facies & saga cilicina undecim, ad operiendum tectum tabernaculi.

8 Longitudo sagi unius habebit triginta cubitos: & latitudo, quatuor: æqua erit mensura sagorum omnium.

9 E quibus quinque junges seorsum, & sex sibi mutuò copulabis, ita ut sextum sagum in fronte tecti duplices.

10 Facies & quinquaginta ansas in ora sagi unius, ut conjungi cum altero queat: & quinquaginta ansas in ora sagi alterius, ut cùm altero copuletur.

11 Facies & quinquaginta fibulas æneas, quibus jungantur ansæ, ut unum ex omnibus operimentum fiat.

C 12 Quod autem superfuerit in sagis quæ parantur tecto, id est, unum sagum quod amplius est, ex medietate ejus operies posteriora tabernaculi.

13 Et cubitus ex una parte pendebit, & alter ex altera, qui plus est in sagorum longitudine, utrumque latus tabernaculi protegens.

14 Facies & operimentum aliud tecto de pellibus arietum rubricatis: & super hoc rursum aliud operimentum de ianthinis pellibus.

15 Facies & tabulas stantes tabernaculi de lignis setim.

16 Quæ singulæ denos cubitos in lõgitudine habeant, & in latitudine singulos ac semissem.

D 17 In lateribus tabulæ, duæ incastraturæ fient, quibus tabula alteri tabulæ connectatur: atque in hunc modum cunctæ tabulæ parabuntur.

18 Quarum viginti erunt in latere meridiano quod vergit ad auſtrum.

19 Quibus quadraginta baſes argenteas fundes, ut binæ baſes ſingulis tabulis per duos angulos ſubjiciantur.

20 In latere quoq; ſecundo tabernaculi quod vergit ad Aquilonem, viginti tabulæ erunt.

21 Quadraginta habentes baſes argenteas. binæ baſes ſingulis tabulis ſupponentur. E

22 Ad occidentalem verò plagam tabernaculi facies ſex tabulas,

23 Et rurſum alias duas quæ in angulis erigantur poſt tergum tabernaculi.

24 Erúntque conjunctæ à deorſum, uſque ſurſum, & una omnes compago retinebit. Duabus quoque tabulis quæ in angulis ponendæ ſunt, ſimilis junctura ſervabitur.

25 Et erunt ſimul tabulæ octo, baſes earum argenteæ ſedecim, duabus baſibus per unam tabulam ſupputatis.

26 Facies & vectes de lignis ſetim quinque ad continendas tabulas in uno latere tabernaculi,

27 Et quinque alios in altero, & ejuſdem numeri ad occidentalem plagam:

28 Qui mittentur per medias tabulas à ſummo uſque ad ſummum.

29 Ipſas quoque tabulas deaurabis, & fundes in eis annulos aureos, per quos vectes tabulata contineant; quos operies laminis aureis. F

30 Et eriges tabernaculum juxta exemplar quod tibi * in Monte monſtratum eſt. *Sup. 25. d. 40.

31 Facies & velum de hyacintho, & purpura, coccóque bis tincto, & byſſo retorta, opere plumario & pulchra varietate contextum:

32 Quod appendes ante quatuor columnas de

I 5

lignis ſetim, quæ ipſæ quidem deauratæ erunt,
& habebunt capita aurea, ſed baſes argenteas.
G 33 Inſeretur autem velum per circulos, in-
tra quod pones arcam teſtimonij, quo & San-
ctuarium & Sanctuarij Sanctuaria dividentur.
34 Pones & propitiatorium ſuper arcam te-
ſtimonij in Sancto ſanctorum:
35 Menſámque extra velum: & contra men-
ſam candelabrum in latere tabernaculi meri-
diano: menſa enim ſtabit in parte Aquilonis.
36 Facies & tentorium in introitu taberna-
culi de hyacintho, & purpura, coccóque bis
tincto, & byſſo retorta, opere plumarij.
37 Et quinque columnas deaurabis ligno-
rum ſetim, ante quas ducetur tentorium: qua-
rum erunt capita aurea, & baſes æneæ.

Caput XXVII.

Altare holocauſtorum & atrium tabernaculi, tentorium, columnæ, & oleum lucernarum parari jubentur, & earum accenſio.

A 1 FAcies & altare de lignis * ſetim, quod ha-
bebit quinque cubitos in longitudine, &
totidem in latitudine, id eſt, quadrum, & tres
cubitos in altitudine.

* Inf. 36. a. 6.

2 Cornua autem per quatuor angulos ex ip-
ſo erunt: & operies illud ære.
3 Faciéſque in uſus ejus lebetes ad ſuſcipien-
dos cineres, & forcipes atque fuſcinulas, & ig-
nium receptacula. omnia vaſa ex ære fabricabis.
4 Craticulámque in modum retis æneam:
per cujus quatuor angulos erunt quatuor an-
nuli ænei,
5 Quos pones ſubter arulam altaris. erítque
craticula uſquè ad altaris medium.
6 Facies & vectes altaris de lignis ſetim

duos, quos operies laminis æneis:

7 Et induces per circulos, erúntque ex utro- B
que latere altaris ad portandum.

8 * Non ſolidum, ſed inane & cavum intrin- *Sup.
ſecus facies illud, ſicut tibi in Monte monſtra- 20. d.
tum eſt. 24.

9 Facies & atrium tabernaculi, in cujus au-
ſtrali plaga contra meridiem erunt tentoria de
byſſo retorta: centum cubitos unum latus te-
nebit in longitudine.

10 Et columnas viginti cum baſibus totidem
æneis quæ capita cum cælaturis ſuis habebunt
argentea.

11 Similiter & in latère aquilonis per longum
erunt tentoria centum cubitorum, columnæ vi-
ginti, & baſes æneæ ejuſdem numeri, & capita
earum cum cælaturis ſuis argentea.

12 In latitudine verò atrij, quod reſpicit ad C
occidentem, erunt tentoria per quinquaginta
cubitos, & columnæ decem, baſéſque totidem.

13 In ea quoque atrij latitudine, quæ reſpicit
ad orientem, quinquaginta cubiti erunt.

14 In quibus quindecim cubitorum tento-
ria lateri uno deputabuntur, columnæque tres
& baſes totidem:

15 Et in latere altero erunt tentoria cubitos
obtinentia quindecim, columnæ tres, & baſes
totidem.

16 In introitu verò atrij fiet tentorium cubi-
torum viginti ex hyacintho & purpura, coccóq;
bis tincto, & byſſo retorta, opere plumarij: co-
lumnas habebit quatuor, cum baſibus totidem.

17 Omnes columnæ atrij per circuitum ve-
ſtitæ erunt argenteis laminis, capitibus argen-
teis, & baſibus æneis:

D 18 In longitudine occupabit atrium cubitos centum, in latitudine quinquaginta, altitudo quinque cubitorum erit. fiétque de bysso retorta, & habebit bases æneas.

19 Cuncta vasa tabernaculi in omnes usus & ceremonias, tam paxillos ejus quàm atrij ex ære facies.

20 Præcipe filiis Israël ut afferant tibi oleum de arboribus olivarum purissimum, pilóque contusum: ut ardeat lucerna semper.

21 In tabernaculo testimonij, extra velum quod oppansum est testimonio: Et collocabunt eam Aaron & filij ejus, ut usque manè luceat coram Domino. Perpetuus erit cultus per successiones eorum à filiis Israël.

CAPUT XXVIII.

Pontificalia indumenta Aaronis & filiorum ejus describuntur.

A 1 APplica quoque ad te Aaron fratrem tuum cum filiis suis de medio filiorum Israël, ut sacerdotio fungantur mihi: Aaron, Nadab, & Abiu, Eleazar, & Ithamar.

2 Faciésque vestem sanctam Aaron fratri tuo in gloriam & decorem.

3 Et loquêris cunctis sapientibus corde, quos replevi spiritu prudentiæ, ut faciant vestes Aaron, in quibus sanctificatus ministret mihi.

4 Hæc autem erunt vestimenta quæ facient: Rationale, & superhumerale, tunicam & lineam strictam, cidarim & balteum. Facient vestimenta sancta fratri tuo Aaron & filiis ejus, ut sacerdotio fungantur mihi.

5 Accipiéntque aurum, & hyacinthum, & purpuram, coccúmque bis tinctum & byssum.

B 6 Facient autem superhumerale de auro &

hyacintho, & purpura, coccóque bis tincto,
& byſſo retorta, opere polymito.
7 Duas oras junctas habebit in utroque latere
ſummitatum, ut in unum redeant.
8 Ipſa quoque textura & cuncta operis varietas
erit ex auro, & hyacintho, & purpura,
coccóque bis tincto, & byſſo retorta.
9 Suméſque duos lapides onychinos, &
ſculpes in eis nomina filiorum Iſraël.
10 Sex nomina in lapide uno, & ſex reliqua
in altero juxta ordinem nativitatis eorum.
11 Opere ſculptoris & cælatura gemmarij
ſculpes eos nominibus filiorum Iſraël, incluſos
auro atque circumdatos:
12 Et pones in utroque latere ſuperhumeralis,
memoriale filiis Iſraël. Portabítque Aaron
nomina eorum coram Domino ſuper utrumque
humerum, ob recordationem.
13 Facies & uncinos ex auro, C
14 Et duas catenulas ex auro puriſſimo ſibi
invicem cohærentes, quas inſeres uncinis.
15 Rationale quoque judicij facies opere
polymito juxta texturam ſuperhumeralis, ex
auro, hyacintho, & purpura, coccóque bis
tincto, & byſſo retorta.
16 Quadrangulum erit & duplex: menſuram
palmi habebit tam in longitudine quàm
in latitudine.
17 Ponéſque in eo quatuor ordines lapidum:
in primo verſu erit lapis ſardius, & topazius,
& ſmaragdus:
18 In ſecúndo carbunculus, ſapphirus, &
jaſpis:
19 In tertio ligurius, achates, & amethyſtus:
20 In quarto chryſolithus, onychinus, &

berillus. inclusi auro erunt per ordines suos.
21 Habebúntque nomina filiorum Israël: duodecim nominibus cælabūtur, singuli lapides nominibus singulorum per duodecim tribus.
D 22 Facies in rationali catenas sibi invicem cohærentes ex auro purissimo:
23 Et duos annulos aureos, quos pones in utraque rationalis summitate:
24 Catenásque aureas junges annulis, qui sunt in marginibus ejus:
25 Et ipsarum catenarum extrema duobus copulabis uncinis in utroque latere superhumeralis quod rationale respicit.
26 Facies & duos annulos aureos, quos pones in summitatibus rationalis, in oris, quæ è regione sunt superhumeralis, & posteriora ejus aspiciūt.
27 Nec non & alios duos annulos aureos, qui ponendi sunt in utroque latere superhumeralis deorsum, quod respicit contra faciem juncturæ inferioris, ut aptari possit cum superhumerali,
28 Et stringatur rationale annulis suis cum annulis superhumeralis vitta hyacinthina, ut maneat junctura fabrefacta, & à se invicem rationale & superhumerale nequeant separari.
E 29 Portabítque Aaron nomina filiorum Israël in rationali judicij super pectus suum, quando ingredietur Sanctuarium, memoriale coram Domino in æternum.
30 Pones autem in rationali judicij Doctrinam & Veritatem, quæ erunt in pectore Aaron, quando ingredietur coram Domino: & gestabit judicium filiorum Israël in pectore suo, in conspectu Domini semper.
31 Facies & tunicam superhumeralis totam hyacinthinam,

32 In cujus medio supra erit capitium,& ora per gyrum ejus, textilis, sicut fieri solet in extremis vestium partibus, ne facilè rumpatur.

33 Deorsum verò, ad pedes ejusdem tunicæ, per circuitum, quasi mala punica facies, ex hyacintho: & purpura, & cocco bis tincto, mixtis in medio tintinnabulis, F

34 Ita ut tintinnabulum sit aureum & malum punicum, rursúmque tintinnabulum aliud aureum & malum punicum.

35 * Et vestietur ea Aaron in officio ministerij, ut audiatur sonitus quando ingreditur & egreditur Sanctuarium in conspectu Domini, & non moriatur. * Eccli. 45. b. 11.

36 Facies & laminam de auro purissimo: in qua sculpes opere cælatoris, Sanctum Domino.

37 Ligabísque eam vitta hyacinthina, & erit super tiaram,

38 Imminens fronti pontificis. Portabítque Aaron iniquitates eorum, quæ obtulerunt & sanctificaverunt filij Israël, in cunctis muneribus & donariis suis. Erit autem lamina semper in fronte ejus, ut placatus sit eis Dominus.

39 Stringésque tunicam bysso, & tiaram byssinam facies, & balteum opere plumarij. G

40 Porrò filiis Aaron tunicas lineas parabis, & balteos ac tiaras, in gloriam & decorem:

41 Vestiésque his omnibus Aaron fratrem tuum & filios ejus cum eo. Et cunctorum consecrabis manu, sanctificabísque illos, ut sacerdotio fungantur mihi.

42 Facies & feminalia linea, ut operiant carnē turpitudinis suæ, à renibus usque ad femora:

43 Et utentur eis Aaron & filij ejus quando ingredientur tabernaculum testimonij, vel

quando appropinquant ad altare ut ministrent in Sanctuario, ne iniquitatis rei moriantur. Legitimum sempiternum erit Aaron, & semini ejus post eum.

Caput XXIX.

Quæ fuerit sacerdotum consecratio, ritúsque oblationis pro illis, & qui his oblationibus vescentur: ac de duobus agnis anniculis quotidie offerendis.

A 1 SEd & hoc facies, ut mihi in sacerdotio
*Lev. consecrentur. * Tolle vitulum de armen-
9. a.2. to, & arietes duos immaculatos,
2 Panésque azymos, & crustulam absque fermento, quæ conspersa sit oleo, lagana quoq; azyma oleo lita: de simila triticea cuncta facies:
3 Et posita in canistro offeres: vitulum autem & duos arietes.
4 Et Aaron ac filios ejus applicabis ad ostium tabernaculi testimonij. Cúmque laveris patrem cum filiis suis aqua,
5 Indues Aaron vestimentis suis, id est, linea & tunica, & superhumerali & rationali, quod constringes balteo.
6 Et pones tiaram in capite ejus: & laminam sanctam super tiaram,
7 Et oleum unctionis fundes super caput ejus: atque hoc ritu consecrabitur.
8 Filios quoque illius applicabis, & indues tunicis lineis, cingésque balteo.
9 Aaron scilicet & liberos ejus, & impones eis mitras: erúntque sacerdotes mihi religione perpetua. Postquam initiaveris manus eorum,
B 10 * Applicabis & vitulum coram taberna-
*Lev. culo testimonij. Imponéntque Aaron & filij
1. a.3. ejus manus super caput illius,
11 Et mactabis eum in conspectu Domini,

juxta ostium tabernaculi testimonij.
12 Sumptúmque de sanguine vituli pones
super cornua altaris digito tuo, reliquum autem
sanguinem fundes juxta basim ejus.
13 * Sumes & adipem totum qui operit in- *Lev.
testina: & reticulum jecoris ac duos renes, & 3. a. 3.
adipem qui super eos est, & offeres incensum
super altare:
14 Carnes verò vituli & corium & fimum C
combures foris extra castra, eò quòd pro peccato
cato sit.
15 Unum quoque arietem sumes, super cu-
jus caput ponent Aaron & filij ejus manus:
16 Quem cum mactaveris, tolles de sangui-
ne ejus, & fundes circa altare.
17 Ipsum autem arietem secabis in frusta.
lotáque intestina ejus ac pedes pones super con-
cisas carnes, & super caput illius.
18 Et offeres totum arietem in incensum su-
per altare: oblatio est Domino odor suavissi-
mus victimæ Domini.
19 Tolles quoque arietem alterum, super
cujus caput Aaron & filij ejus ponent manus.
20 Quem cùm immolaveris, sumes de san-
guine ejus, & pones super extremum auricu-
læ dextræ Aaron & filiorum ejus, & super pol-
lices manus eorum ac pedis dextri, fundésque
sanguinem super altare per circuitum.
21 Cúmque tuleris de sanguine qui est su- D
per altare, & de oleo unctionis, adsperges Aa-
ron & vestes ejus, filios & vestimenta eorum.
Consecratísque ipsis & vestibus,
22 Tolles adipem de ariete, & caudam &
arvinam, quæ operit vitalia ac reticulum jeco-
ris, & duos renes atq; adipem qui super eos est,

armúmque dextrum, eò quòd ſit aries conſe-
crationis:
23 Tortámque panis unius, cruſtulam con-
ſperſam oleo, laganum de caniſtro azymorum,
quod poſitum eſt in conſpectu Domini:
24 Ponéſque omnia ſuper manus Aaron &
filiorum ejus, & ſanctificabis eos elevans coram
Domino.
25 Suſcipiéſque univerſa de manibus eo-
rum: & incendes ſuper altare in holocauſtum,
odorem ſuaviſſimum in conſpectu Domini,
quia oblatio ejus eſt.
26 Sumes quoque pectuſculum de ariete
quo initiatus eſt Aaron, ſanctificabíſque illud
elevatum coram Dño, & cedet in partem tuam.
E 27 Sanctificabíſque & pectuſculum conſe-
cratum, & armum quem de ariete ſeparaſti,
28 Quo initiatus eſt Aaron & filij ejus, ce-
déntque in partem Aaron & filiorum ejus jure
perpetuo à filiis Iſraël: quia primitiva ſunt &
initia de victimis eorum pacificis quæ offe-
runt Domino.
29 Veſtem autem ſanctam, qua utetur Aaron,
habebunt filij ejus poſt eum, ut ungantur in ea,
& conſecrentur manus eorum.
30 Septem diebus utetur illa qui pontifex
pro eo fuerit conſtitutus de filiis ejus, & qui
ingredietur tabernaculum teſtimonij ut mini-
ſtret in Sanctuario.
31 Arietem autem conſecrationis tolles, &
*Lev. 8. 31. coques carnes ejus in loco ſancto:
24. b. 32 Quibus veſcetur Aaron & filij ejus. * Pa-
9. nes quoque, qui ſunt in caniſtro in veſtibulo
Matt. tabernaculi teſtimonij comedent,
12. a. 4. 33 Ut ſit placabile ſacrificium, & ſanctifi-

centur offerentium manus. Alienigena non
vescetur ex eis, quia sancti sunt.

34 Quòd si remanserit de carnibus consecra-
tis, sive de panibus usque manè, combures reli-
quias igni: non comedentur quia sanctificata
sunt.

35 Omnia quæ præcepi tibi, facies super F
Aaron & filiis ejus. Septem diebus consecra-
bis manus eorum.

36 Et vitulum pro peccato offeres per sin-
gulos dies ad expiandum. Mundabísque altare
cùm immolaveris expiationis hostiam, & unges
illud in sanctificationem.

37 Septem diebus expiabis altare, & sancti-
ficabis, & erit Sanctum sanctorum. omnis qui
tetigerit illud, sanctificabitur.

38 Hoc est quod facies in altari. * Agnos *Numer. 28.a.3.
anniculos duos per singulos dies jugiter,

39 Unum agnum manè, & alterum vesperè,

40 Decimam partem similæ conspersæ oleo
tuso, quod habeat mensuram quartam partem
hin, & vinum ad libandum ejusdem mensuræ
in agno uno.

41 Alterum verò agnum offeres ad vesperam
juxta ritum matutinæ oblationis, & juxta ea
quæ diximus in odorem suavitatis:

42 Sacrificium est Domino, oblatione per-
petua in generationes vestras, ad ostium taber-
naculi testimonij coram Domino, ubi consti-
tuam ut loquar ad te.

43 Ibíque præcipiam filiis Israël, & sancti-
ficabitur altare in gloria mea.

44 Sanctificabo & tabernaculum testimonij
cum altari, & Aaron cum filiis suis, ut sacer-
dotio fungantur mihi.

45 Et habitabo in medio filiorum Iſraël, eróque eis Deus,

46 Et ſcient quia ego Dominus Deus eorum, qui eduxi eos de Terra Ægypti, ut manerem inter illos, ego Dominus Deus ipſorum.

CAPUT XXX.

Inſtitutio altaris thymiamatis, & pecuniæ in uſus tabernaculi exigendæ, labri ænei conſtruendi pro lotione ſacerdotum, unguenti ſacri pro ungendis ſacerdotibus & vaſis templi, unctionis thymiamatis & reliquorum quæ ad tabernaculum ſpectant.

A 1 FAcies quoque altare ad adolendum thymiama, de lignis ſetim,

2 Habens cubitum longitudinis, & alterum latitudinis, id eſt quadrangulum, & duos cubitos in altitudine. Cornua ex ipſo procedent.

3 Veſtiéſque illud auro puriſſimo, tam craticulam ejus, quàm parietes per circuitum, & cornua. Faciéſque ei coronam aureolam per gyrũ,

4 Et duos annulos aureos ſub corona per ſingula latera, ut mittantur in eos vectes, & altare portetur.

5 Ipſos quoque vectes facies de lignis ſetim, & inaurabis.

6 Ponéſque altare contra velum, quod ante arcam pendet teſtimonij coram propitiatorio quo tegitur teſtimonium, ubi loquar tibi.

7 Et adolebit incenſum ſuper eo Aaron, ſuave fragrans, manè. Quando componet lucernas, incende illud:

8 Et quando collocabit eas ad veſperum, uret thymiama ſempiternum coram Domino in generationes veſtras.

9 Non offeretis ſuper eo thymiama compoſitionis alterius, nec oblationem, & victimam, nec libabitis libamina.

10 Et deprecabitur Aaron super cornua ejus B
semel per annum, in sanguine quod oblatum est
pro peccato,& placabit super eo in generationi-
bus vestris. Sanctum sanctorum erit Domino.
11 Locutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:
12 * Quando tuleris summam filiorum Is- *Numer.
raël juxta numerum, dabunt singuli pretium 1. a.2.
pro animabus suis Domino, & non erit plaga
in eis cùm fuerint recensiti.
13 Hoc autem dabit omnis qui transit ad
nomen dimidium sicli juxta mensuram templi.
* Siclus viginti obolos habet. Media pars sicli *Lev.
offeretur Domino. 27. c.
14 Qui habetur in numero, à viginti annis 25. Num.
& suprà, dabit pretium. 3. g.
15 Dives non addet ad medium sicli,& pau- 47.
per nihil minuet. Ezec.
16 Susceptámque pecuniam, quæ collata est 45.d. 12.
à filiis Israël, trades in usus tabernaculi testi-
monij, ut sit monimentum eorum coram Do-
mino, & propitietur animabus eorum.
17 Locutúsque est Dominus ad Moysen:
dicens:
18 Facies & labrum æneum cum basi sua C
ad lavandum: ponésque illud inter tabernacu-
lum testimonij & altare. Et missa aqua,
19 Lavabunt in ea Aaron & filij ejus manus
suas ac pedes.
20 Quando ingressuri sunt tabernaculum te-
stimonij, & quando accessuri sunt ad altare, ut
offerant in eo thymiama Domino,
21 Ne fortè moriantur. legitimum sempiter-
num erit ipsi, & semini ejus per successiones.
22 Locutúsque est Dominus ad Moysen,
23 Dicens: Sume tibi aromata primæ myr-

rhæ & electæ quingentos ſiclos, & cinnamomi
medium, id eſt, ducentos quinquaginta ſiclos,
calami ſimiliter ducentos quinquaginta,
24 Caſiæ autem quingentos ſiclos, in pondere ſanctuarij, olei de olivetis menſuram hin:
25 Facieſque unctionis oleum ſanctum, unguentum compoſitum opere unguentarij,
26 Et unges ex eo tabernaculum teſtimonij, & arcam teſtamenti,
27 Menſámque cum vaſis ſuis, candelabrum, & utenſilia ejus, altaria thymiamatis
28 Et holocauſti, & univerſam ſupellectilem quæ ad cultum eorum pertinet.
29 Sanctificabíſque omnia, & erunt Sancta ſanctorum: qui tetigerit ea, ſanctificabitur.
D 30 Aaron & filios ejus unges, ſanctificabíſque eos, ut ſacerdotio fungantur mihi.
31 Filiis quoque Iſraël dices: Hoc oleum unctionis ſanctũ erit mihi in generationes veſtras.
32 Caro hominis non ungetur ex eo, & juxta compoſitionem ejus non facieris aliud, quia ſanctificatum eſt, & ſanctum erit vobis.
33 Homo quicumque tale compoſuerit, & dederit ex eo alieno, exterminabitur de populo ſuo.
34 Dixítque Dominus ad Moyſen: Sume tibi aromata, ſtacten & onycha, galbanum boni odoris, & thus lucidiſſimum, æqualis ponderis erunt omnia.
35 Facieſque thymiama compoſitum opere unguentarij, mixtum diligenter, & purum, & ſanctificatione digniſſimum.
36 Cúmque in tenuiſſimum pulverem univerſa contuderis, pones ex eo coram tabernaculo teſtimonij, in quo loco apparebo tibi. San-

ctum sanctorum erit vobis thymiama.

37 Talem compositionem non facietis in usus vestros, quia sanctum est Domino.

38 Homo quicumque fecerit simile, ut odore illius perfruatur, peribit de populis suis.

CAPUT XXXI.

Deputantur à Domino Beseleel & Ooliab ad exstructionem tabernaculi ac ceterorum quæ dicta sunt: de sabbati observatione, & de duabus lapideis tabulis legis à Domino Moysi datis.

1 Locutúsque est Dominus ad Moysen, dicens: A

2 Ecce, vocavi ex nomine Beseleel filium Uri filij Hur de tribu Juda,

3 Et implevi eum spiritu Dei, sapientia, & intelligentia, & scientia in omni opere,

4 Ad excogitandum quidquid fabrefieri potest ex auro, & argento, & ære,

5 Marmore & gemmis, & diversitate lignorū.

6 Dedítque ei socium Ooliab filium Achisamech de tribu Dan. Et in corde omnis eruditi posui sapientiam: ut faciant cuncta quæ præcepi tibi,

7 Tabernaculum fœderis, & arcam testimonij, & propitiatorium, quod super eam est, & cuncta vasa tabernaculi,

8 Mensámque & vasa ejus, candelabrum purissimum cum vasis suis, & altaria thymiamatis,

9 Et holocausti, & omnia vasa eorum, labrum, cum basi sua, B

10 Vestes sanctas in ministerio Aaron sacerdoti & filiis ejus, ut fungantur officio suo in sacris.

11 Oleum unctionis, & thymiama aromatum in Sanctuario, omnia quæ præcepi tibi, facient.

12 Et locutus est Dñs ad Moysen, dicens:

C 13 Loquere filiis Israël, & dices ad eos: * Vi-
* Sup. 20. b. 8. Ezec. 20. b. 12. dete ut sabbatũ meum custodiatis: quia signum est inter me & vos in generationibus vestris: ut sciatis, quia ego Dominus qui sanctifico vos.

14 Custodite sabbatum meum, sanctum est enim vobis: qui polluerit illud, morte morietur: qui fecerit in eo opus, peribit anima illius de medio populi sui.

15 Sex diebus facietis opus: in die septimo sabbatum est, requies sancta, Domino. omnis qui fecerit opus in hac die, morietur.

D 16 Custodiant filij Israël Sabbatum, & celebrent illud in generationibus suis. Pactum est sempiternum

17 Inter me & filios Israël, signúmque perpe-
* Gen. 2. a. 2. tuum.* Sex enim diebus fecit Dominus cælum & terram, & in septimo ab opere cessavit.

18 Dedítque Dominus Moysi, completis
* Deut. 9. b. 10. hujuscemodi sermonibus in monte Sinai,* duas tabulas testimonij lapideas, scriptas digito Dei.

CAPUT XXXII.

Mose absente, populus vitulum aureum conflat & adorat; ob vitulum adoratum Moyses Deum precatur, de monte descendens tabulas frangit, vitulum comburit, & Aarone objurgato, idololatras occidi jubet, cæterisque veniam impetrat iterum conscenso monte.

A 1 Videns autem populus quòd moram faceret descendendi de monte Moyses, con-
* Act. 7. e. 40. gregatus adversus Aaron, dixit: * Surge, fac nobis deos, qui nos præcedant: Moysi enim huic viro, qui nos eduxit de terra Ægypti, ignoramus quid acciderit.

2 Dixítque ad eos Aaron: Tollite inaures aureas, de uxorum filiorúmque & filiarum vestrarum auribus, & afferte ad me.

3 Fecítque

3 Fecítque populus quæ jusserat, deferens
inaures ad Aaron.
4 * Quas cùm ille accepisset, formavit ope- *
re fusorio; & fecit ex eis vitulum conflati- Psal.
lem. Dixerúntque: Hi sunt dij tui Israël, qui te 105.
eduxerunt de Terra Ægypti. c. 19.
5 Quod cùm vidisset Aaron, ædificavit alta-
re coram eo, & præconis voce clamavit, di-
cens: Cras solemnitas Domini est.
6 Surgentésque manè, obtulerunt holocau- B
sta, & hostias pacificas, & * sedit populus * 1.
manducare, & bibere, & surrexerunt ludere. Cor.
7 Locutus est autem Dominus ad Moysen, 10. b. 7.
dicens: * Vade, descende: peccavit populus *
tuus, quem eduxisti de Terra Ægypti. Deut.
8 Recesserunt citò de via, quam ostendisti 9. c. 12.
eis: fecerúntque sibi vitulum conflatilem, &
adoraverunt, atque immolantes ei hostias, di-
xerunt: * Isti sunt dij tui Israël, qui te eduxe- * 3.
runt de Terra Ægypti. Reg.
9 Rursúmque ait Dominus ad Moysen: * 12. g. 28.
Cerno quòd populus iste duræ cervicis sit: * Inf.
10 Dimitte me, ut irascatur furor meus con- 33. a.
tra eos, & deleam eos, faciámque te in gentem 3.
magnam. Deut. 9. c. 13.
11 Moyses autem orabat Dominum Deum C
suum, dicens: * Cur, Domine, irascitur furor * Ps.
tuus contra populum tuum, quem eduxisti de 105.
Terra Ægypti, in fortitudine magna, & in d. 25. Num.
manu robusta? 14. c.
12 Ne quæso dicant Ægyptij: Callidè edu- 13.
xit eos, ut interficeret in montibus, & deleret
è terra: quiescat ira tua, & esto placabilis su-
per nequitia populi tui.
13 Recordare Abraham, Isaac, & Israël,

servorum tuorum, quibus jurasti per temetip-
*Gen. sum, dicens: * Multiplicabo semen vestrum
12. b. sicut stellas cæli: & universam terram hanc,
7. 15. b. 7. de qua locutus sum, dabo semini vestro, &
48. c. possidebitis eam semper.
16. 14 Placatúsque est Dn̄s ne faceret malum
D quod locutus fuerat adversus populum suum.
15 Et reversus est Moyses de monte, portans duas tabulas testimonij in manu sua, scriptas ex utraque parte,
16 Et factas opere Dei: scriptura quoque Dei erat sculpta in tabulis.
17 Audiens autem Josue tumultum populi vociferantis, dixit ad Moysen: Ululatus pugnæ auditur in castris.
18 Qui respondit: Non est clamor adhortantium ad pugnam, neque vociferatio compellentium ad fugam: sed vocem cantantium ego audio.
19 Cúmque appropinquasset ad castra, vidit vitulum, & choros: iratúsque valdè projecit de manu tabulas, & confregit eas ad radicem montis:
E 20 Arripiénsque vitulum quem fecerant, combussit, & contrivit usque ad pulverem, quem sparsit in aquam, & dedit ex eo potum filiis Israël.
21 Dixítque ad Aäron: Quid tibi fecit hic populus, ut induceres super eum peccatum maximum?
22 Cui ille respondit: Ne indignetur Dominus meus: tu enim nosti populum istum, quòd pronus sit ad malum:
23 Dixerunt mihi: Fac nobis deos, qui nos præcedant: huic enim Moysi, qui nos eduxit

de Terra Ægypti, neſcimus quid acciderit.
24 Quibus ego dixi: Quis veſtrûm habet au-
rum? Tulerunt, & dederunt mihi: & projeci
illud in ignem, egreſſúſque eſt hic vitulus.
25 Videns ergo Moyſes populum quòd eſſet
nudatus, (ſpoliaverat enim eum Aaron pro-
pter ignominiam ſordis, & inter hoſtes nudum
conſtituerat.)
26 Et ſtans in porta caſtrorum, ait: Si quis F
eſt Domini, jungatur mihi. Congregatíque
ſunt ad eum omnes filij Levi:
27 Quibus ait: Hæc dicit Dominus Deus
Iſraël: Ponat vir gladium ſuper femur ſuum:
ite, & redite de porta uſque ad portam per
medium caſtrorum, & occidat unuſquiſque
fratrem, & amicum, & proximum ſuum.
28 Fecerúntque filij Levi juxta ſermonem
Moyſi, ceciderúntque in die illa quaſi viginti
tria millia hominum.
29 Et ait Moyſes: Conſecraſtis manus veſtras
hodie Domino, unuſquiſque in filio, & in fra-
tre ſuo, ut detur vobis benedictio.
30 Facto autem altero die, locutus eſt Moy- G
ſes ad populum: Peccaſtis peccatum maximum:
aſcendam ad Dominum, ſi quo modo quivero
eum deprecari pro ſcelere veſtro.
31 Reverſúſque ad Dominum, ait: Obſe-
cro, peccavit populus iſte peccatum maximum,
fecerúntque ſibi deos aureos: aut dimitte eis
hanc noxam,
32 Aut ſi non facis, dele me de libro tuo
quem ſcripſiſti.
33 Cui reſpondit Dominus: Qui peccave-
rit mihi, delebo eum de libro meo:
34 Tu autem vade, & duc populum iſtum

quò locutus sum tibi: angelus meus præcedet
te. Ego autem in die ultionis visitabo & hoc
peccatum eorum.
35 Percussit ergo Dominus populum pro
reatu vituli, quem fecerat Aaron.

CAPUT XXXIII.

Minis Dei in populum sedatis à Moyse, populus deponit ornatum suum & suum luget delictum: placatur Deus, & loquitur Dominus cum Moyse facie ad faciem, qui cupit videre faciem & gloriam Domini.

A 1 LOcutúsque est Dominus ad Moysen, di-
cens: Vade, ascende de loco isto tu, &
populus tuus quem eduxisti de Terra Ægypti,
in terram quam juravi Abraham, Isaac, & Ja-
*Gen. cob, dicens: * Semini tuo dabo eam:
12. b. 2 Et * mittam præcursorem tui angelum,ut
7. *Sup. ejiciam * Chananæum,& Amorrhæum,& He-
32. g. thæum, & Pherezæum, & Hevæum, & Je-
34. busæum,
* Jos. 24. c. 3 Et intres in terram fluentem lacte & mel-
11. le. Non enim ascendam tecum,* quia populus
Deut. duræ cervicis es: ne fortè disperdam te in via.
7. d. 4 Audiénsque populus sermonem hunc pes-
22. *Sup. simum, luxit: & nullus ex more indutus est
32. b. cultu suo.
9. Deut. 5 Dixitque Dominus ad Moysen: Loquere
9. c. 13. filiis Israël: Populus duræ cervicis es, semel as-
cendam in medio tui: & delebo te. Jam nunc
depone ornatũ tuum,ut sciam quid faciam tibi.
6 Deposuerunt ergo filij Israël ornatum suum
à monte Horeb.
B 7 Moyses quoque tollens tabernaculum, te-
tendit extra castra procul, vocavítque nomen
ejus,Tabernaculum fœderis.Et omnis populus,
qui habebat aliquam quæstionem,egrediebatur
ad Tabernaculum fœderis, extra castra.

8 Cúmque egrederetur Moyſes ad tabernaculum, ſurgebat univerſa plebs, & ſtabat unuſquiſque in oſtio papilionis ſui, aſpiciebántque tergum Moyſi, donec ingrederetur tentorium.

9 Ingreſſo autem illo tabernaculum fœderis, deſcendebat columna nubis, & ſtabat ad oſtium, loquebatúrque cum Moyſe.

10 Cernentibus univerſis quòd columna nubis ſtaret ad oſtium tabernaculi. Stabántque ipſi, & adorabant per fores tabernaculorum ſuorum.

11 Loquebatur autem Dominus ad Moyſen C
facie ad faciem, ſicut ſolet loqui homo ad amicum ſuum. Cúmque ille reverteretur in caſtra, miniſter ejus Joſue filius Nun, puer non recedebat de Tabernaculo.

12 Dixit autem Moyſes ad Dominum: Præcipis ut educam populum iſtum: & non indicas mihi quem miſſurus es mecum, præſertim cùm dixeris: Novi te ex nomine, & inveniſti gratiam coram me.

13 Si ergo inveni gratiam in conſpectu tuo, oſtende mihi faciem tuam, ut ſciam te, & inveniam gratiam ante oculos tuos: reſpice populum tuum gentem hanc.

14 Dixítque Dominus: Facies mea præcedet te, & requiem dabo tibi.

15 Et ait Moyſes: Si non tu ipſe præcedas, ne educas nos de loco iſto.

16 In quo enim ſcire poterimus ego & po- D
pulus tuus inveniſſe nos gratiam in conſpectu tuo, niſi ambulaveris nobiſcum, ut glorificemur ab omnibus populis qui habitant ſuper terram?

17 Dixit autem Dominus ad Moyſen: Et verbum iſtud, quod locutus es, faciam: inveniſti enim gratiam coram me, & teipſum novi ex nomine.

18 Qui ait: Ostende mihi gloriam tuam.
19 Respondit: Ego ostendam omne bonum
tibi, & vocabo in nomine Domini coram te:
* Rom. 9. c. 15. & * miserebor cui voluero, & clemens ero in
quem mihi placuerit.
20 Rursúmque ait: Non poteris videre faciem meam: non enim videbit me homo, & vivet.
21 Et iterum: Ecce, inquit, est locus apud me, & stabis supra petram.
22 Cúmque transibit gloria mea, ponam te in foramine petræ, & protegam dextera mea, donec transeam:
23 Tollámque manum meam, & videbis posteriora mea: faciem autem meam videre non poteris.

CAPUT XXXIV.

Moyses novis paratis tabulis redit in montem, ubi tergum Dei videt: prohibitáque Gentium societate & idololatria, datisque præceptis de primogenitis, sabbato, azymis, ceterísque festis, post 40. dierum jejunium cornutus de monte descendit, ac velata facie populo loquitur.

A 1 AC deinceps: * Præcide, ait tibi duas ta-
* Deut. 10. a. 1. bulas lapideas instar priorum, & scribam super eas verba, quæ habuerunt tabulæ quas fregisti.
2 Esto paratus manè, ut ascendas statim in montem Sinai, stabísque mecum super verticem montis.
3 Nullus ascendat tecum, nec videatur quispiam per totum montem: boves quoque & oves non pascantur è contrà.
4 Excîdit ergo duas tabulas lapideas, quales anteà fuerant: & de nocte consurgens ascendit in montem Sinai, sicut præceperat ei Domi-

nus, portans secum tabulas.
5 Cúmque descendisset Dñs per nubem, stetit Moyses cum eo, invocans nomen Domini.
6 Quo transeunte coram eo, ait: Dominator Domine Deus, misericors & clemens, patiens & multæ miserationis, ac verax,
7 Qui * custodis misericordiam in millia: *
qui aufers iniquitatem, & scelera, atque pec- Deut.
cata, * nullúsque apud te per se innocens est. 5. a.
* Qui reddis iniquitatem patrum filiis ac ne- 10. Ierem.
potibus, in tertiam & quartam progeniem. 32. c. 18.
8 Festinúsque Moyses, curvatus est pronus *
in terram, & adorans Psal.
9 Ait: Si inveni gratiam in conspectu tuo 142. a. 2.
Domine, obsecro ut gradiaris nobiscum (popu- * Ier.
lus enim duræ cervicis est) & auferas iniquita- 32. c.
tes nostras atque peccata, nósque possideas. 18. Deut.
10 Respondit Dominus: * Ego inibo pa- 5. a. 9.
ctum videntibus cunctis, signa faciam quæ B
nunquam visa sunt super terram, nec in ullis *
gentibus: ut cernat populus iste, in cujus es me- Deut.
dio, opus Domini terribile quod facturus sum. 5. a. 2.
11 Observa cuncta quæ hodie mando tibi: Ier. 3. g. 40.
ego ipse ejiciam ante faciẽ tuam Amorrhæum, & Chananæum, & Hethæum, Pherezæum quoque, & Hevæum, & Jebusæum.
12 Cave ne unquam cum habitatoribus terræ illius jungas amicitias, quæ sint tibi in ruinam:
13 Sed aras eorum destrue, confringe statuas, lucósque succide:
14 Noli adorare Deum alienum. Dominus zelotes nomen ejus, Deus est æmulator. * Sup.
15 * Ne ineas pactum cum hominibus illa- 23. g.
rum regionum: ne, cùm fornicati fuerint cum 32.
diis suis, & adoraverint simulacra eorum, vo- Deut. 7. a. 2.

cet te quispiam ut comedas de immolatis.
* 3. 16 * Nec uxorem de filiabus eorum accipies
Reg. filiis tuis: ne postquam ipsæ fuerint fornicatæ,
11. a. fornicari faciant & filios tuos in deos suos.
2. 17 Deos conflatiles non facies tibi.
C 18 Solemnitatem azymorum custodies. Septem diebus vescêris azymis, sicut præcepi tibi, in tempore mensis novorum: mense enim verni temporis egressus es de Ægypto.
* Sup. 19 * Omne quod aperit vulvam generis
13. a. masculini, meum erit, de cunctis animantibus,
2. b. 12. tam de bobus, quàm de ovibus, meum erit.
22. d.
29. 20 Primogenitum asini redimes ove: sin autem nec pretium pro eo dederis, occidetur. Primogenitum filiorum tuorum redimes: nec apparebis in conspectu meo vacuus.
21 Sex diebus operaberis, die septimo cessabis arare & metere.
* Sup. 22 * Solemnitatem Hebdomadarum facies
23. c. tibi in primitiis frugum messis tuæ triticeæ, &
15. solemnitatem, quando redeunte anni tempore cuncta conduntur.
* Sup. 23 * Tribus temporibus anni apparebit om-
23. d. ne masculinum tuum in conspectu omnipo-
17. Deut tentis Domini Dei Israël.
16. d. 24 Cùm enim tulero gentes à facie tua, &
16. dilatavero terminos tuos, nullus insidiabitur terræ tuæ, ascendente te, & apparente in conspectu Domini Dei tui ter in anno.
D 25 * Non immolabis super fermento san-
* Sup. guinem hostiæ meæ: neque residebit manè de
23. d. victima solemnitatis Phase.
18. 19.
26 Primitias frugum terræ tuæ offeres in do-
* Sup. mo Domini Dei tui. * Non coques hœdum in
23. d. lacte matris suæ.
19.

27 Dixítque Dominus ad Moysen: Scribe tibi
verba hæc, quibus & tecum & cum Israël * pe- *Sup.
pigi fœdus. 24. d.
28 Fuit ergo ibi cum Domino * quadragin- 18. *
ta dies & quadraginta noctes: panem non co- Deut.
medit, & aquam non bibit, & scripsit in tabu- 9. b.
lis * verba fœderis decem. 9. c. 18. *
29 Cúmque descenderet Moyses de monte Deut.
Sinai, tenebat duas tabulas testimonij, & igno- 4. b.
rabat quòd cornuta esset facies sua ex consortio 13.
sermonis Domini.
30 Videntes autem Aaron & filij Israël cor-
nutam Moysi faciem, timuerũt propè accedere.
31 Vocatíque ab eo, reversi sunt tam Aaron
quàm principes synagogæ. Et postquam locu-
tus est ad eos,
32 Venerunt ad eum etiam omnes filij Israël:
quibus præcepit cuncta quæ audierat à Domi-
no in monte Sinai.
33 Impletísque sermonibus, * posuit vela- * 2.
men super faciem suam. Cor.
34 Quod ingressus ad Dñm, & loquens cum 3. c. 13.
eo, auferebat donec exiret, & tunc loquebatur
ad filios Israël omnia quæ sibi fuerant imperata.
35 Qui videbant faciem egredientis Moysi
esse cornutam, sed operiebat ille rursus faciem
suam, si quando loquebatur ad eos.

CAPUT XXXV.

Præcipitur sabbatum, petuntur primitiæ & donariæ, ac artifices ad construenda omnia quæ dicta sunt, quibus deputati à Domino dicuntur Beseleel & Ooliab.

1 IGitur congregata omni turba filiorum Is- A
raël, dixit ad eos: Hæc sunt quæ jussit Do-
minus fieri.
2 Sex diebus facietis opus: septimus dies

erit vobis ſanctus, ſabbatum, & requies Domini: qui fecerit opus in eo, occidetur.
3 Non ſuccenderis ignem in omnibus habitaculis veſtris per diem ſabbati.
4 Et ait Moyſes ad omnem catervam filiorum Iſraël: Iſte eſt ſermo quem præcepit Dominus, dicens:
5 Separate apud vos primitias Domino:
*Sup. 25. a. 2. * Omnis voluntarius & prono animo offerat eas Domino: aurum & argentum, & æs,
6 Hyacinthum & purpuram, coccúmque bis tinctum, & byſſum, pilos caprarum,
7 Pelléſque arietum rubricatas, & ianthinas, ligna ſetim,
8 Et oleum ad luminaria concinnanda, & ut conficiatur unguentum, & thymiama ſuaviſſimum,
9 Lapides onychinos, & gemmas ad ornatum ſuperhumeralis & rationalis.
10 Quiſquis veſtrûm ſapiens eſt, veniat, & faciat quod Dominus imperavit.
B 11 Tabernaculum ſcilicet & tectum ejus, atque operimentum, annulos & tabulata cum vectibus, paxillos & baſes:
12 Arcam & vectes, propitiatorium, & velum quod ante illud oppanditur:
13 Menſam cum vectibus & vaſis, & propoſitionis panibus:
14 Candelabrum ad luminaria ſuſtentanda, vaſa illius & lucernas, & oleum ad nutrimenta ignium:
15 Altare thymiamatis, & vectes, & oleum unctionis & thymiama ex aromatibus: Tentorium ad oſtium tabernaculi:
16 Altare holocauſti, & craticulam ejus

æneam cum vectibus & vasis suis: labrum & basim ejus:

17 Cortinas atrij cum columnis & basibus, tentorium in foribus vestibuli,

18 Paxillos tabernaculi & atrij cum funiculis suis:

19 Vestimenta quorum usus est in ministerio sanctuarij, vestes Aaron pontificis ac filiorum ejus, ut sacerdotio fungantur mihi.

20 Egressáque omnis multitudo filiorum Israël de conspectu Moysi,

21 Obtulerunt mente promptissima atque C
devota primitias Domino, ad faciendum opus tabernaculi testimonij. Quidquid ad cultum & ad vestes sanctas necessarium erat,

22 Viri cum mulieribus præbuerunt, armillas & inaures, annulos & dextralia: omne vas aureum in donaria Domini separatum est.

23 Si quis habebat hyacinthum, & purpuram, coccúmque bis tinctum, byssum & pilos caprarum, pelles arietũ rubricatas, & ianthinas,

24 Argenti ærísque metalla obtulerunt Domino, lignáque setim in varios usus.

25 Sed & mulieres doctæ quæ neverant, dederunt hyacinthum, purpuram, & vermiculum, ac byssum,

26 Et pilos caprarum, sponte propria cuncta tribuentes.

27 Principes verò obtulerunt lapides onychinos, & gemmas ad superhumerale & rationale.

28 Aromatáque & oleum ad luminaria concinnanda & ad præparandum unguentum, ac thymiama odoris suavissimi componendum.

29 Omnes viri & mulieres mente devota D
obtulerunt donaria, ut fierent opera quæ jusse-

rat Dominus per manum Moysi. Cuncti filij
Israël voluntaria Domino dedicaverunt.
* Sup. 30 Dixítque Moyses ad filios Israël: * Ec-
31. a. ce vocavit Dominus ex nomine Beseleel filium
2. Uri filij Hur de tribu Juda.
31 Implevítque eum spiritu Dei, sapientia
& intelligentia, & scientia, & omni doctrina,
32 Ad excogitandum, & faciendum opus
in auro & argento, & ære,
33 Sculpendísque lapidibus, & opere car-
pentario, quidquid fabrè adinveniri potest,
34 Dedit in corde ejus: Ooliab quoque
filium Achisamech de tribu Dan:
35 Ambos erudivit sapientia, ut faciant ope-
ra abietarij, polymitarij, ac plumarij, de hyacin-
tho, ac purpura, coccóque bis tincto, & bysso,
& texant omnia, ac nova quæque reperiant:

CAPUT XXXVI.

*Oblatis plusquam opus esset donariis, paratur taber-
naculum juxta omnes partes suas, nempe cortinas, saga,
opertoria, tabulata, vectes, velum, & tentorium.*

A 1 FEcit ergo Beseleel, & Ooliab, & omnis
Supr. vir sapiens, quibus dedit Dominus sa-
26. a. pientiam & intellectum ut scirent fabrè ope-
1. rari quæ in usus Sanctuarij necessaria sunt,
& quæ præcepit Dominus.
1. Par. 2 Cúmque vocasset eos Moyses, & omnem
21. d. eruditum virum, cui dederat Dominus sapien-
29. tiam, & qui sponte sua obtulerant se ad fa-
ciendum opus,
3 Tradidit eis universa donaria filiorum
Israël. Qui cùm instarent operi, quotidie manè
vota populus offerebat.
4 Unde artifices venire compulsi,
5 Dixerunt Moysi: Plus offert populus quàm
necessarium est.

6 Juſſit ergo Moyſes præconis voce cantari:
Nec vir nec mulier quidquam offerat ultrà in
opere Sanctuarij. Sícque ceſſatum eſt à mune-
ribus offerendis.
7 Eò quòd oblata ſufficerent & ſuperabun-
darent.
8 Fecerúntque omnes corde ſapientes ad ex- B
plendum opus tabernaculi, cortinas decem, de
byſſo retorta, & hyacintho, & purpura coccó-
que bis tincto, opere vario & arte polymita:
9 Quarum una habebat in longitudine vi-
ginti octo cubitos, & in latitudine quatuor, una
menſura erat omnium cortinarum.
10 Conjunxítque cortinas quinque, alteram
alteri, & alias quinque ſibi invicem copulavit.
11 Fecit & anſas hyacinthinas in ora cortinæ
unius ex utroque latere, & in ora cortinæ alte-
rius ſimiliter,
12 Ut contra ſe invicem venirent anſæ, &
mutuò jungerentur.
13 Unde & quinquaginta fudit circulos au-
reos, qui morderent cortinarum anſas, & fieret
unum tabernaculum.
14 Fecit & ſaga undecim de pilis caprarum
ad operiendum tectum tabernaculi:
15 Unum ſagum in longitudine habebat cu-
bitos triginta, & in latitudine cubitos quatuor:
unius menſuræ erant omnia ſaga:
16 Quorum quinque junxit ſeorſum, & ſex
alia ſeparatim.
17 Fecítque anſas quinquaginta in ora ſagi
unius, & quinquaginta in ora ſagi alterius, ut
ſibi invicem jungerentur.
18 Et fibulas æneas quinquaginta, quibus
necteretur tectum, ut unum pallium ex omni-
bus ſagis fieret.

C 19 Fecit & opertorium tabernaculi de pellibus arietum rubricatis: aliúdque desuper velamentum de pellibus ianthinis.

20 Fecit & tabulas tabernaculi de lignis setim stantes.

21 Decem cubitorum erat longitudo tabulæ unius: & unum ac semis cubitum latitudo retinebat.

22 Binæ incastraturæ erant per singulas tabulas, ut altera alteri jungeretur. Sic fecit in omnibus tabernaculi tabulis.

23 E quibus viginti ad plagam meridianam erant contra Austrum,

24 Cum quadraginta basibus argenteis. Duæ bases sub una tabula ponebantur ex utraque parte angulorum, ubi incastraturæ laterum in angulis terminantur.

25 Ad plagam quoque tabernaculi, quæ respicit ad Aquilonem, fecit viginti tabulas,

26 Cum quadraginta basibus argenteis, duas bases per singulas tabulas.

27 Contra occidentem verò, id est, ad eam partem tabernaculi, quæ mare respicit, fecit sex tabulas,

28 Et duas alias per singulos angulos tabernaculi retrò:

29 Quæ junctæ erant à deorsum usque sursum, & in unam compaginem pariter ferebantur. Ita fecit ex utraque parte per angulos:

30 Ut octo essent simul tabulæ, & haberent bases argenteas sedecim, binas scilicet bases sub singulis tabulis.

D 31 Fecit & vectes de lignis setim, quinque ad continendas tabulas unius lateris tabernaculi,

32 Et quinque alios ad alterius lateris coa-

ptandas tabulas: & extra hos, quinque alios vectes ad occidentalem plagam tabernaculi contra mare.

33 Fecit quoq; vectem alium, qui per medias tabulas ab angulo usque ad angulũ perveniret.

34 Ipsa autem tabulata deauravit, fusis basibus earum argenteis. Et circulos eorum fecit aureos, per quos vectes induci possent: quos & ipsos laminis aureis operuit.

35 Fecit & velum de hyacintho, & purpura, vermiculo, ac bysso retorta, opere polymitario, varium atque distinctum:

36 Et quatuor columnas de lignis setim, quas cum capitibus deauravit, fusis basibus earum argenteis.

37 Fecit & tentorium in introitu tabernaculi ex hyacintho, purpura, vermiculo, byssóque retorta, opere plumarij:

38 Et columnas quinque cum capitibus suis, quas operuit auro, basésque earum fudit æneas.

CAPUT XXXVII.

Formatur arca, propitiatorium, Cherubim, mensa, candelabrum, lucerna, altare thymiamatis, pro quo thymiama componitur.

1 FEcit autem Beseleel & arcam de lignis setim, habentem duos semis cubitos in longitudine, & cubitum ac semissem in latitudine, altitudo quoque unius cubiti fuit & dimidij: vestivítque eam auro purissimo intus ac foris. A

2 Et fecit illi coronam auream per gyrum,

3 Conflans quatuor annulos aureos per quatuor angulos ejus: duos annulos in latere uno, & duos in altero.

4 Vectes quoque fecit de lignis setim, quos vestivit auro,

5 Et quos misit in annulos, qui erant in lateribus arcæ ad portandum eam.

6 Fecit & propitiatorium, id est oraculum, de auro mundissimo, duorum cubitorum & dimidij in longitudine, & cubiti ac semis in latitudine.

7 Duos etiam Cherubim ex auro ductili, quos posuit ex utraque parte propitiatorij:

8 Cherub unum in summitate unius partis, & Cherub alterum in summitate partis alterius: duos Cherubim in singulis summitatibus propitiatorij:

B 9 Extendentes alas, & tegentes propitiatorium, séque mutuò & illud respicientes.

10 Fecit & mensam de lignis setim in longitudine duorum cubitorum, & in latitudine unius cubiti, quæ habebat in altitudine cubitum ac semissem.

11 Circumdedítque eam auro mundissimo, & fecit illi labium aureum per gyrum,

12 Ipsíque labio coronam auream interrasilem quatuor digitorum, & super eamdem, alteram coronam auream.

13 Fudit & quatuor circulos aureos, quos posuit in quatuor angulis per singulos pedes mensæ

14 Contra coronam: misítque in eos vectes, ut possit mensa portari.

15 Ipsos quoque vectes fecit de lignis setim, & circumdedit eos auro.

C 16 Et vasa ad diversos usus mensæ, acetabula, phialas, & cyathos, & thuribula, ex auro puro, in quibus offerenda sunt libamina.

17 Fecit & candelabrum ductile de auro mundissimo. De cujus vecte calami, scyphi,

ſphærulæque ac lilia procedebant:
18 Sex in utroque latere, tres calami ex parte una, & tres ex altera:
19 Tres ſcyphi in nucis modum per calamos ſingulos, ſphærulæque ſimul & lilia: & tres ſcyphi inſtar nucis in calamo altero, ſphærulæque ſimul & lilia. Æquum erat opus ſex calamorum, qui procedebant de ſtipite candelabri.
20 In ipſo autem vecte erant quatuor ſcyphi in nucis modum, ſphærulæque per ſingulos ſimul & lilia.
21 Et ſphærulæ ſub duobus calamis per loca tria, qui ſimul ſex fiunt calami procedentes de vecte uno.
22 Et ſphærulæ igitur, & calami ex ipſo erant, univerſa ductilia ex auro puriſſimo.
23 Fecit & lucernas ſeptem cum emunctoriis ſuis, & vaſa ubi ea quæ emuncta ſunt extinguantur, de auro mundiſſimo. D
24 Talentum auri appendebat candelabrum cum omnibus vaſis ſuis.
25 Fecit & altare thymiamatis de lignis ſetim, per quadrum ſingulos habens cubitos, & in altitudine duos: è cujus angulis procedebant cornua.
26 Veſtivítque illud auro puriſſimo, cum craticula ac parietibus & cornibus.
27 Fecítque ei coronam aureolam per gyrum, & duos annulos aureos ſub corona per ſingula latera, ut mittantur in eos vectes, & poſſit altare portari.
28 Ipſos autem vectes fecit de lignis ſetim, & operuit laminis aureis.
29 Compoſuit & oleum ad ſanctificationis unguentum, & thymiama de aromatibus mundiſſimis, opere pigmentarij.

CAPUT XXXVIII.

Fabricatur altare holocaustorum cum labro æneo, & atrio, oblatáque donaria recensentur.

A 1 FEcit & altare holocausti de lignis setim,
2. quinque cubitorum per quadrum, &
Par.1. trium in altitudine:
b. 5. 2 Cujus cornua de angulis procedebant, operuítque illud laminis æneis.
3 Et in usus ejus paravit ex ære vasa diversa, lebetes, forcipes, fuscinulas, uncinos, & ignium receptacula.
4 Craticulámque ejus in modum retis fecit æneam, & subter eam in altaris medio arulam,
5 Fusis quatuor annulis per totidem retiaculi summitates, ad immittẽdos vectes ad portandũ:
6 Quos & ipsos fecit de lignis setim, & operuit laminis æneis:
7 Induxítque in circulos, qui in lateribus altaris eminebant. Ipsum autem altare non erat * solidum, sed cavum ex tabulis, & intus vacuum.
*Sup. 27. b. 8. 8 Fecit & labrum æneum cum basi sua de speculis mulierum, quæ excubabant in ostio tabernaculi.
B 9 Fecit & atrium, in cujus australi plaga erant tentoria de bysso retorta, cubitorum centum,
10 Columnæ æneæ viginti cum basibus suis, capita columnarum, & tota operis cælatura, argentea.
11 Æquè ad septemtrionalem plagam, tentoria, columnæ, baséśque & capita columnarum, ejusdem mensuræ, & operis, ac metalli, erant.
12 In ea verò plaga, quæ ad Occidentem respicit, fuerũt tentoria cubitorum quinquaginta, columnæ decẽ cum basibus suis æneæ, & capita columnarum, & tota operis cælatura, argentea.

13 Porrò contra Orientem, quinquaginta cubitorum paravit tentoria:

14 E quibus quindecim cubitos columnarum trium, cum basibus suis unum tenebat latus:

15 Et in parte altera (quia inter utraque introitum tabernaculi fecit) quindecim æquè cubitorum erant tentoria, columnæque tres, & bases totidem.

16 Cuncta atrij tentoria byssus retorta te- C
xuerat.

17 Bases columnarum fuere æneæ, capita autem earum cum cunctis cælaturis suis, argentea: sed & ipsas columnas atrij vestivit argento.

18 Et in introitu ejus opere plumario fecit tentorium ex hyacintho, purpura, vermiculo, ac bysso retorta, quod habebat viginti cubitos in longitudine, altitudo verò quinque cubitorum erat, juxta mensuram, quam cuncta atrij tentoria habebant.

19 Columnæ autem in ingressu fuere quatuor cum basibus æneis, capitáque earum & cælaturæ argenteæ.

20 Paxillos quoque tabernaculi & atrij per gyrum fecit æneos.

21 Hæc sunt instrumenta tabernaculi testimonij, quæ enumerata sunt juxta præceptum Moysi in ceremoniis Levitarum per manum Ithamar filij Aaron sacerdotis:

22 Quæ Beseleel filius Uri filij Hur de tribu Juda, Dño per Moysen jubente, compleverat,

23 Juncto sibi socio Ooliab filio Achisamech de tribu Dan: qui & ipse artifex lignorum egregius fuit, & polymitarius atque plumarius ex hyacintho, purpura, vermiculo & bysso.

24 Omne aurum quod expensum est in opere. D

Sanctuarij,& quod oblatum est in donariis; viginti novem talentorum fuit, & septingentorum triginta siclorum, ad mensuram Sanctuarij.

25 Oblatum est autem ab his qui transierunt ad numerum, à viginti annis & suprà, de sexcentis tribus millibus & quingentis quinquaginta, armatorum.

26 Fuerunt prætereà centum talenta argenti, è quibus conflatæ sunt bases Sanctuarij, & introitus ubi velum pendet.

27 Centum bases factæ sunt de talentis centū, singulis talentis per bases singulas supputatis.

28 De mille autem septingentis & septuaginta quinque, fecit capita columnarum, quas & ipsas vestivit argento.

29 Æris quoque oblata sunt talenta septuaginta duo millia, & quadringenti suprà sicli,

30 Ex quibus fusæ sunt bases in introitu tabernaculi testimonij, & altare æneum cum craticula sua, omniaque vasa quæ ad usum ejus pertinent,

31 Et bases atrij tam in circuitu quàm in ingressu ejus, & paxilli tabernaculi atque atrij per gyrum.

CAPUT XXXIX.

Pontificalia sacerdotaliaque conficiuntur ornamenta, totumque injunctum opus perficitur: benedicit Moyses populo.

A 1 DE hyacintho verò & purpura, vermiculo ac bysso, fecit vestes, quibus indue-
Sup. 28. b. 6. retur Aaron quando ministrabat in sanctis, sicut præcepit Dominus Moysi.

2 Fecit igitur superhumerale de auro, hyacintho, & purpura, coccóque bis tincto, & bysso retorta,

3 Opere polymitario: incidítque bracteas aureas, & extenuavit in fila, ut possent torqueri cum priorum colorum subtegmine,

4 Duásque oras sibi invicem copulatas in utroque latere summitatum,

5 Et balteum ex eisdem coloribus, sicut præceperat Dominus Moysi.

6 Paravit & duos lapides onychinos, astri- B
ctos & inclúsos auro, & sculptos arte gemmaria nominibus filiorum Israël:

7 Posuítque eos in lateribus superhumeralis, in monimentum filiorum Israël, sicut præceperat Dominus Moysi.

8 Fecit & rationale opere polymito juxta opus superhumeralis, ex auro, hyacintho, purpura, coccóque bis tincto, & bysso retorta:

9 Quadrangulum, duplex, mensuræ palmi.

10 Et posuit in eo gemmarũ ordines quatuor. C
In primo versu erat sardi9, topazius, smaragdus.

11 In secundo, carbũculus, sapphirus, & jaspis.

12 In tertio, ligurius, achates, & amethystus,

13 In quarto, chrysolithus, onychinus, & berillus, circumdati & inclusi auro per ordines suos.

14 Ipsíque lapides duodecim, sculpti erant nominibus duodecim tribuum Israël, singuli per nomina singulorum.

15 Fecerunt in rationali & catenulas sibi invicem cohærentes, de auro purissimo:

16 Et duos uncinos, totidémque annulos aureos. Porrò annulos posuerunt in utroque latere rationalis,

17 E quibus penderent duæ catenæ aureæ, quas inseruerunt uncinis, qui in superhumeralis angulis eminebant.

18 Hæc & antè & retrò ita conveniebant D

ſibi, ut ſuperhumerale & rationale mutuò ne-
cterentur,
19 Stricta ad balteum,& annulis fortiùs co-
pulata, quos jungebat vitta hyacinthina, ne la-
xa fluerent, & à ſe invicem moverentur, ſicut
præcepit Dominus Moyſi.
20 Fecerunt quoque tunicam ſuperhume-
ralis totam hyacinthinam,
21 Et capitium in ſuperiori parte contra me-
dium, oramque per gyrum capitij textilem:
22 Deorſum autem ad pedes mala punica ex
hyacintho,purpura,vermiculo,ac byſſo retorta:
E 23 Et tintinnabula de auro puriſſimo, quæ
poſuerunt inter malogranata, in extrema parte
tunicæ per gyrum:
24 Tintinnabulum autem aureum, & ma-
lum punicum, quibus ornatus incedebat pon-
tifex quando miniſterio fungebatur, ſicut præ-
ceperat Dominus Moyſi.
25 Fecerunt & tunicas byſſinas opere tex-
tili Aaron & filiis ejus:
26 Et mitras cum coronulis ſuis ex byſſo:
27 Feminalia quoque linea, byſſina:
28 Cingulum verò de byſſo retorta, hyacin-
tho, purpura, ac vermiculo bis tincto,arte plu-
maria, ſicut præceperat Dominus Moyſi.
F 29 Fecerunt & laminam ſacræ venerationis
de auro puriſſimo, ſcripſerúntque in ea opere
gemmario, Sanctum Domini:
30 Et ſtrinxerunt eam cum mitra vitta hya-
cinthina, ſicut præceperat Dominus Moyſi.
31 Perfectum eſt igitur omne opus taberna-
culi & tecti teſtimonij: fecerúntque filij Iſraël
cuncta quæ præceperat Dominus Moyſi.
32 Et obtulerunt tabernaculum & tectum

& universam supellectilem, annulos, tabulas, vectes, columnas ac bases,
33 Opertorium de pellibus arietum rubricatis,& aliud operimentum de ianthinis pellibus,
34 Velum: arcam, vectes, propitiatorium,
35 Mensam cum vasis suis & propositionis panibus:
36 Candelabrum, lucernas, & utensilia earum cum oleo: G
37 Altare aureum, & unguentum, & thymiama ex aromatibus.
38 Et tentorium in introitu tabernaculi:
39 Altare æneum, retiaculum, vectes, & vasa ejus omnia: labrum cum basi sua: tentoria atrij, & columnas cum basibus suis:
40 Tentorium in introitu atrij, funiculósque illius & paxillos. Nihil ex vasis defuit, quæ in ministerium tabernaculi, & in tectum fœderis jussa sunt fieri.
41 Vestes quoque, quibus sacerdotes utuntur in Sanctuario, Aaron scilicet & filij ejus,
42 Obtulerunt filij Israël, sicut præceperat Dominus.
43 Quæ postquam Moyses cuncta vidit completa, benedixit eis.

Caput XL.

Primo mense tabernaculum erigendum: & consecrandum præcipitur; quo facto, majestate Dei repletur, nube tabernaculum continuo operiente, nisi dum esset proficiscendum.

1 Locutúsque est Dñs ad Moysen, dicens: A
2 Mense primo, prima die mensis, eriges tabernaculum testimonij,
3 Et pones in eo arcam, demittésque ante illam velum:
4 Et illata mensa, pones super eam quæ ritè

præcepta ſunt. Candelabrum ſtabit cum lucernis ſuis,

5 Et altare aureum in quo adoletur incenſum, coram arca teſtimonij. Tentorium in introitu tabernaculi pones,

6 Et ante illud altare holocauſti:

7 Labrum inter altare & tabernaculum, quod implebis aqua.

8 Circumdabiſque atrium tentoriis, & ingreſſum ejus.

9 Et aſſumpto unctionis oleo unges tabernaculum cum vaſis ſuis, ut ſanctificentur:

10 Altare holocauſti & omnia vaſa ejus:

B 11 Labrum cum baſi ſua: omnia unctionis oleo conſecrabis, ut ſint Sancta ſanctorum.

12 Applicabíſque Aaron & filios ejus ad fores tabernaculi teſtimonij, & lotos aqua

13 Indues ſanctis veſtibus, ut miniſtrent mihi, & unctio eorum in ſacerdotium ſempiternum proficiat.

14 Fecítque Moyſes omnia quæ præceperat Dominus.

15 Igitur menſe primo anni ſecundi, prima die menſis collocatum eſt tabernaculum.

16 * Erexítque Moyſes illud, & poſuit tabulas ac baſes & vectes, ſtatuítque columnas,

* *Num.* 7.a.1.

17 Et expandit tectum ſuper tabernaculum, impoſito deſuper operimento, ſicut Dominus imperaverat.

18 Poſuit & teſtimonium in arca, ſubditis infrà vectibus, & oraculum deſuper.

19 Cúmque intuliſſet arcam in tabernaculum, appendit ante eam velum, ut expleret Domini juſſionem.

20 Poſuit & menſam in tabernaculo teſtimonij

monij ad plagam Septemtrionalem extra velum,
21 Ordinatis coràm propositionis panibus,
sicut præceperat Dominus Moysi.
22 Posuit & candelabrum in tabernaculo C
testimonij è regione mensæ in parte australi,
23 Locatis per ordinem lucernis, juxta præ-
ceptum Domini.
24 Posuit & altare aureum sub tecto testi-
monij contra velum,
25 Et adolevit super eo incensum aroma-
tum, sicut jusserat Dominus Moysi.
26 Posuit & tentorium in introitu taberna-
culi testimonij,
27 Et altare holocausti in vestibulo testimo-
nij, offerens in eo holocaustum, & sacrificia, ut
Dominus imperaverat.
28 Labrum quoque statuit inter tabernacu- D
lum testimonij & altare, implens illud aqua.
29 Laverúntque Moyses & Aaron ac filij
ejus manus suas & pedes,
30 Cùm ingrederentur tectū fœderis,& acce-
derent ad altare, sicut præceperat Dn̄s Moysi,
31 Erexit & atrium per gyrum tabernaculi
& altaris, ducto in introitu ejus tentorio. Post-
quam omnia perfecta sunt,
32 * Operuit nubes tabernaculum testimo- *
nij, & gloria Domini implevit illud. *Num.*
33 Nec poterat Moyses ingredi tectum fœ- 9.c.15.
deris, nube operiente omnia, & majestate Do- 3. *Reg.*
mini coruscante, quia cuncta nubes operuerat. 8. *b.*
34 Si quando nubes tabernaculum deserebat, 10.
proficiscebantur filij Israël per turmas suas:
35 Si pendebat desuper, manebant in eo-
dem loco.
36 Nubes quippe Domini incubabat per diem

tabernaculo, & ignis in nocte videntibus cunctis populis Iſraël per cunctas manſiones ſuas.

LIBER LEVITICUS,

HEBRAICE VAICRA.

Caput Primum.

Varius ritus ac modus armentorum, pecudum, & avium offerendorum in holocauſtum.

A 1 VOcavit autem Moyſen, & locutus eſt ei Dominus de tabernaculo teſtimonij, dicens:

2 Loquere filiis Iſraël, & dices ad eos: Homo, qui obtulerit ex vobis hoſtiam Dño de pecoribus, id eſt, de bobus & ovibus offerens victimas,

* Exod. 29. b. 10. 3 * Si holocauſtum fuerit ejus oblatio, ac de armento; maſculum immaculatum offeret ad oſtium tabernaculi teſtimonij, ad placandum ſibi Dominum.

B 4 Ponétque manum ſuper caput hoſtiæ, & acceptabilis erit, atque in expiationem ejus proficiens.

5 Immolabítque vitulum coram Domino, & offerent filij Aaron ſacerdotes ſanguinem ejus, fundentes per altaris circuitum, quod eſt ante oſtium tabernaculi.

6 Detractáque pelle hoſtiæ, artus in fruſta concident,

7 Et ſubjicient in altari ignem, ſtrue lignorum ante compoſita:

8 Et membra quæ ſunt cæſa, deſuper ordinantes, caput videlicet, & cuncta quæ adhærent jecori,

9 Inteſtinis & pedibus lotis aqua: adolebítque ea ſacerdos ſuper altare in holocauſtum & ſuavem odorem Domino.

10 Quòd ſi de pecoribus oblatio eſt, de ovibus ſive de capris holocauſtum, maſculum abſque macula offeret: C

11 Immolabítque ad latus altaris, quod reſpicit ad Aquilonem, coram Domino: ſanguinem verò illius fundent ſuper altare filij Aaron per circuitum:

12 Dividéntque membra, caput, & omnia quæ adhærent jecori: & ponent ſuper ligna, quibus ſubjiciendus eſt ignis:

13 Inteſtina verò & pedes lavabunt aqua: Et oblata omnia adolebit ſacerdos ſuper altare, in holocauſtum & odorem ſuaviſſimum Domino: D

14 Si autem de avibus, holocauſti oblatio fuerit Domino, de turturibus, aut pullis columbæ,

15 Offeret eam ſacerdos ad altare: & retorto ad collum capite, ac rupto vulneris loco, decurrere faciet ſanguinem ſuper crepidinē altaris:

16 Veſiculam verò gutturis, & plumas projiciet prope altare ad orientalem plagam, in loco in quo cineres effundi ſolent,

17 Confringétque aſcellas ejus, & non ſecabit, neque ferro dividet eam, & adolebit ſuper altare, lignis igne ſuppoſito. Holocauſtum eſt & oblatio ſuaviſſimi odoris Domino.

CAPUT II.

Ritus oblationis ſacrificiorum, ſimilæ oleo conſperſæ, thuris, panum, laganorum, atque primitiarum, addito in omnibus ſale, nuſquam autem fermento, nec melle.

1 ANima cùm obtulerit oblationem ſacrificij Domino, ſimila erit ejus oblatio, fundétque ſuper eam oleum, & ponet thus. A

2 Ac deferet ad filios Aaron ſacerdotes: quorum unus tollet pugillum plenum ſimilæ & olei, ac totum thus, & ponet memoriale ſuper altare in odorem ſuaviſſimum Domino.

3 * Quod autem reliquum fuerit de ſacrificio, erit Aaron & filiorum ejus, Sanctum ſanctorum de oblationibus Domini:

Eccli. 37. d. 4.

B 4 Cùm autem obtuleris ſacrificium coctum in clibano: de ſimila, panes ſcilicet abſque fermento, conſperſos oleo, & lagana azyma oleo lita.

5 Si oblatio tua fuerit de ſartagine, ſimilæ conſperſæ oleo, & abſque fermento,

6 Divides eam minutatim, & fundes ſuper eam oleum.

7 Sin autem de craticula fuerit ſacrificium, æquè ſimila oleo conſpergetur:

8 Quam offerens Domino, trades manibus ſacerdotis.

C 9 Qui cùm obtulerit eam, tollet memoriale de ſacrificio, & adolebit ſuper altare, in odorem ſuavitatis Domino;

10 Quidquid autem reliquum eſt, erit Aaron & filiorum ejus, Sanctum ſanctorum de oblationibus Domini.

11 Omnis oblatio quæ offertur Domino, abſque fermento fiet, nec quidquam fermenti ac mellis adolebitur in ſacrificio Domino.

12 Primitias tantùm eorum offeretis ac munera: ſuper altare verò non imponentur in odorem ſuavitatis.

D 13 Quidquid obtuleris ſacrificij, * ſale condies, nec auferes ſal fœderis Dei tui de ſacrificio tuo. In omni oblatione tua offeres ſal.

* Mar. 9. g. 48.

14 Si autem obtuleris munus primarum frugum tuarum Domino de ſpicis adhuc virenti-

bus, torrebis igni, & confringes in morem farris, & sic offeres primitias tuas Domino,

15 Fundens suprà oleum, & thus imponens, quia oblatio Domini est.

16 De qua adolebit sacerdos in memoriã muneris, partem farris fracti, & olei, ac totum thus.

CAPUT III.

Quo pacto offerantur hostiæ pacificorum, nempe de bobus, ovibus, agnis, & capris, adipem omnem & sanguinem sibi deposcit Deus, eorumque vetatur esus.

1 QUòd si hostia pacificorum fuerit ejus oblatio, & de bobus voluerit offerre, marem sive feminam, immaculata offeret coram Domino. A

2 Ponétque manum super caput victimæ suæ, quæ immolabitur in introitu tabernaculi testimonij, fundéntque filij Aaron sacerdotes sanguinem per altaris circuitum.

3 Et offerent de hostia pacificorum in oblationem Domino, * adipem qui operit vitalia, * Exod. 29. b. 13.
& quidquid pinguedinis est intrinsecus:

4 Duos renes cum adipe quo teguntur ilia, & reticulum jecoris cum renunculis.

5 Adolebúntque ea super altare in holocaustum, lignis igne supposito: in oblationem suavissimi odoris Domino. B

6 Si verò de ovibus fuerit ejus oblatio & pacificorum hostia, sive masculum obtulerit, sive feminam, immaculata erunt.

7 Si agnum obtulerit coram Domino,

8 Ponet manum suam super caput victimæ suæ, quæ immolabitur in vestibulo tabernaculi testimonij: fundéntque filij Aaron sanguinem ejus per circuitum altaris.

9 Et offerent de pacificorum hostia sacrifi- C

cium Domino: adipem & caudam totam
10 Cum renibus,& pinguedinem quæ operit ventrem atque universa vitalia,& utrumque renunculum cum adipe qui est juxta ilia, reticulúmque jecoris cum renunculis.
11 Et adolebit ea sacerdos super altare, in pabulum ignis & oblationis Domini.
12 Si capra fuerit ejus oblatio, & obtulerit eam Domino,
13 Ponet manum suam super caput ejus: immolabítque eam in introitu tabernaculi testimonij. Et fundent filij Aaron sanguinem ejus per altaris circuitum.
D 14 Tolléntque ex ea in pastum ignis Dominici, adipem qui operit ventrem, & qui tegit universa vitalia:
15 Duos renunculos, cum reticulo quod est super eos juxta ilia, & arvinam jecoris cum renunculis:
16 Adolebítque ea super altare sacerdos, in alimoniam ignis, & suavissimi odoris. Omnis adeps, Domini erit
17 Jure perpetuo in generationibus, & cunctis habitaculis vestris: nec sanguinem nec adipem omnino comedetis.

CAPUT IV.

Modus offerendi hostias pro peccato sacerdotis, principis, & multitudinis per ignorantiam commisso.

A 1 Locutúsque est Dominus ad Moysen, dicens:
2 Loquere filiis Israël: Anima quæ peccaverit per ignorantiam, & de universis mandatis Domini, quæ præcepit ut non fierent, quidpiam fecerit:
3 Si sacerdos qui unctus est, peccaverit, de-

linquere faciens populum, offeret pro peccato ſuo vitulum immaculatum Domino:

4 Et adducet illum ad oſtium tabernaculi teſtimonij coram Domino: ponétque manum ſuper caput ejus, & immolabit eum Domino.

5 Hauriet quoque de ſanguine vituli, inferens illum in tabernaculum teſtimonij.

6 Cúmque intinxerit digitum in ſanguine, B
aſperget eo ſepties coram Domino contra velum Sanctuarij.

7 Ponétque de eodem ſanguine ſuper cornua altaris thymiamatis gratiſſimi Domino, quod eſt in tabernaculo teſtimonij. omnem autem reliquum ſanguinem fundet in baſim altaris holocauſti in introitu tabernaculi.

8 Et adipem vituli auferet pro peccato, tam eum qui vitalia operit, quam omnia quæ intrinſecus ſunt:

9 Duos renunculos, & reticulum quod eſt ſuper eos juxta ilia, & adipem jecoris cum renunculis,

10 Sicut auffertur de vitulo hoſtiæ pacificorum: & adolebit ea ſuper altare holocauſti.

11 Pellem verò & omnes carnes cum capite C
& pedibus & inteſtinis & fimo,

12 Et reliquo corpore efferet extra caſtra in locum mundum, ubi cineres effundi ſolent: incendétque ea ſuper lignorum ſtruem, quæ in loco effuſorum cinerum cremabuntur.

13 Quòd ſi omnis turba Iſraël ignoraverit, & per imperitiam fecerit quod contra mandatum Domini eſt,

14 Et poſteà intellexerit peccatum ſuum, offeret pro peccato ſuo vitulum, addúcétque eum ad oſtium tabernaculi.

D 15 Et ponent ſeniores populi manus ſuper caput ejus coram Domino. Immolatóque vitulo in conſpectu Domini,

16 Inferet ſacerdos, qui unctus eſt, de ſanguine ejus in tabernaculum teſtimonij,

17 Tincto digito aſpergens ſepties contra velum.

18 Ponétque de eodem ſanguine in cornibus altaris quod eſt coram Domino in tabernaculo teſtimonij: reliquum autem ſanguinem fundet juxta baſim altaris holocauſtorum, quod eſt in oſtio tabernaculi teſtimonij.

19 Omnémque ejus adipem tollet, & adolebit ſuper altare:

20 Sic faciens & de hoc vitulo quo modo fecit & priùs, & rogante pro eis ſacerdote, propitius erit eis Dominus.

21 Ipſum autem vitulum efferet extra caſtra, atque comburet ſicut & priorem vitulum: quia eſt pro peccato multitudinis.

E 22 Si peccaverit princeps, & fecerit unum è pluribus per ignorantiam, quod Domini lege prohibetur,

23 Et poſteà intellexerit peccatum ſuum; offeret hoſtiam Domino, hircum de capris immaculatum.

24 Ponétque manum ſuam ſuper caput ejus: cúmque immolaverit eum in loco ubi ſolet mactari holocauſtum coram Domino, quia pro peccato eſt,

25 Tinget ſacerdos digitum in ſanguine hoſtiæ pro peccato, tangens cornua altaris holocauſti, & reliquum fundens ad baſim ejus.

26 Adipem verò adolebit ſuprà, ſicut in victimis pacificorum fieri ſolet: rogabítque pro eo

ſacerdos, & pro peccato ejus, & dimittetur ei.

27 Quòd ſi peccaverit anima per ignorantiam, de populo terræ, ut faciat quidquam de his quæ Dñi lege prohibentur, atque delinquat, F

28 Et cognoverit peccatum ſuum, offeret capram immaculatam.

29 Ponétque manum ſuper caput hoſtiæ quæ pro peccato eſt, & immolabit eam in loco holocauſti.

30 Tollétque ſacerdos de ſanguine in digito ſuo: & tangens cornua altaris holocauſti, reliquum fundet ad baſim ejus.

31 Omnem autem adipem auferens, ſicut auferri ſolet de victimis pacificorum, adolebit ſuper altare in odorem ſuavitatis Domino: rogabítque pro eo, & dimittetur ei. G

32 Sin autem de pecoribus obtulerit victimam pro peccato, ovem ſcilicet immaculatam;

33 Ponet manum ſuper caput ejus, & immolabit eam in loco ubi ſolent cædi holocauſtorum hoſtiæ.

34 Sumétque ſacerdos de ſanguine ejus digito ſuo, & tangens cornua altaris holocauſti, reliquum fundet ad baſim ejus.

35 Omnem quoque adipem auferens, ſicut auferri ſolet adeps arietis qui immolatur pro pacificis; cremabit ſuper altare in incenſum Domini: rogabítque pro eo, & pro peccato ejus, & dimittetur ei.

CAPUT V.

De hoſtiis pro peccatis ex ſilentio veritatis, immunditia, errore, juramento, ſacrorum abuſu atque ignorantia.

1 SI peccaverit anima, & audierit vocem jurantis, teſtíſque fuerit quòd aut ipſe vidit A

aut conſcius eſt : niſi indicaverit, portabit ini-
quitatem ſuam.
2 Anima quæ tetigerit aliquid immundum,
ſive quod occiſum à beſtia eſt, aut per ſe mor-
tuum, aut quodlibet aliud reptile : & oblita fue-
rit immunditiæ ſuæ, rea eſt, & deliquit :
3 Et ſi tetigerit quidquam de immunditia
hominis juxta omnem impuritatem qua pollui
ſolet, oblitáque cognoverit poſteà, ſubjacebit
delicto.
4 Anima, quæ juraverit, & protulerit labiis
ſuis, ut vel malè quid faceret, vel benè, & id-
ipſum juramento & ſermone firmaverit, obli-
táque poſteà intellexerit delictum ſuum,
5 Agat pœnitentiam pro peccato,
B 6 & offerat de gregibus agnam ſive capram,
orabítque pro ea ſacerdos & pro peccato ejus :
7 Sin autem non potuerit offerre pecus, of-
* *Inf.* ferat * duos turtures, vel duos pullos colum-
12. *d.* barum, Domino, unum pro peccato, & alte-
8. *Luc.* rum in holocauſtum,
2. *c.* 8 Dabítque eos ſacerdoti : qui primum of-
24. ferens pro peccato, retorquebit caput ejus ad
pennulas, ita ut collo hæreat, & non penitus
abrumpatur.
9 Et aſperget de ſanguine ejus parietē altaris,
quidquid autem reliquum fuerit, faciet diſtilla-
re ad fundamentum ejus, quia pro peccato eſt.
10 Alterum verò adolebit in holocauſtum,
ut fieri ſolet : rogabítque pro eo ſacerdos &
pro peccato ejus, & dimittetur ei.
C 11 Quòd ſi non quiverit manus ejus duos
offerre turtures, aut duos pullos columbarum,
offeret pro peccato ſuo ſimilæ partem ephi de-
cimam, non mittet in eam oleum, nec thuris

aliquid imponet, quia pro peccato est.

12 Tradétque eam sacerdoti; qui plenum ex ea pugillum hauriens, cremabit super altare in monimentum ejus qui obtulerit,

13 Rogans pro illo & expians, reliquam verò partem ipse habebit in munere.

14 Locutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:

15 Anima si prævaricans ceremonias, per errorem, in his quæ Domino sunt sanctificata peccaverit, offeret pro delicto suo arietem immaculatum de gregibus, qui emi potest duobus siclis, juxta pondus Sanctuarij:

16 Ipsúmque quod intulit damni restituet, & quintam partem ponet suprà, tradens sacerdoti, qui rogabit pro eo offerens arietem, & dimittetur ei.

17 Anima si peccaverit per ignorantiam, fecerítque unum ex his quæ Dñi lege prohibentur, & peccati rea intellexerit iniquitatem suam:

18 Offeret arietem immaculatum de gregibus sacerdoti, juxta mensuram æstimationémque peccati: qui orabit pro eo, quia nesciens fecerit: & dimittetur ei,

19 Quia per errorem deliquit in Dominum.

CAPUT VI.

Oblatio pro peccato ex certa scientia commisso: leges holocausti, ignis perpetui, singulorum sacrificiorum & oblationum sacerdotis in die unctionis suæ: & in genere de hostia pro peccato: quive & quando his vesci possint.

1 LOcutus est Dominus ad Moysen, dicens: A

2 Anima quæ peccaverit, & contempto Domino, negaverit proximo suo depositum quod fidei ejus creditum fuerat, vel vi aliquid extorserit, aut calumniam fecerit,

3 Sive rem perditam invenerit, & inficians insuper pejeraverit, & quodlibet aliud ex pluri-

bus fecerit; in quibus solent peccare homines,
4 Convicta delicti, reddet
5 Omnia quæ per fraudem voluit obtinere,
* Num. 5.a.7. integra, & * quintam insuper partem domino
cui damnum intulerat.
6 Pro peccato autem suo offeret arietem immaculatum de grege, & dabit eum sacerdoti, juxta æstimationem mensurámque delicti:
7 Qui rogabit pro eo coram Domino, & dimittetur illi pro singulis quæ faciendo peccavit.
8 Locutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:
B 9 Præcipe Aaron & filiis ejus: Hæc est lex holocausti: Cremabitur in altari tota nocte usque manè: ignis ex eodem altari erit.
10 Vestietur tunica sacerdos & feminalibus lineis: tollétque cineres quos vorans ignis exussit, & ponens juxta altare,
11 Spoliabitur prioribus vestimentis, indutúsque aliis, efferet eos extra castra, & in loco mundissimo usque ad favillam consumi faciet.
12 Ignis autem in altari semper ardebit, quem nutriet sacerdos subjiciens ligna manè per singulos dies, &, imposito holocausto, desuper adolebit adipes pacificorum.
13 Ignis est iste perpetuus, qui nunquam deficiet in altari.
14 Hæc est lex sacrificij & libamentorum, quæ offerent filij Aaron coram Domino, & coram altari.
15 Tollet sacerdos pugillum similæ, quæ conspersa est oleo, & totum thus, quod super similam positum est: adolebítque illud in altari, in monimentum odoris suavissimi Domino.
C 16 Reliquam autem partem similæ comedet Aaron cum filiis suis, absque fermento: &

comedet in loco Sancto atrij tabernaculi.

17 Ideò autem non fermentabitur, quia pars ejus in Domino offertur incensum: Sanctum sanctorum erit, sicut pro peccato atque delicto.

18 Mares tantùm stirpis Aaron comedent illud. Legitimum ac sempiternum erit in generationibus vestris de sacrificiis Domini. omnis qui tetigerit illa, sanctificabitur.

19 Locutúsque est Dn̄s ad Moysen, dicens:

20 Hæc est oblatio Aaron & filiorum ejus, quam offerre debent Domino in die unctionis suæ. Decimam partem ephi offerent similæ in sacrificio sempiterno, medium ejus manè, & medium ejus vesperè:

21 Quæ in sartagine oleo conspersa frigetur. Offeret autem eam calidam, in odorem suavissimum Domino,

22 Sacerdos qui jure patri successerit: & tota cremabitur in altari.

23 Omne enim sacrificium sacerdotum igne consumetur, nec quisquam comedet ex eo.

24 Locutus est autem Dominus ad Moysen, dicens:

25 Loquere Aaron & filiis ejus: ista est lex hostiæ pro peccato: In loco ubi offertur holocaustum, immolabitur coram Domino. Sanctum sanctorum est,

26 Sacerdos qui offert, comedet eam in loco sancto, in atrio tabernaculi.

27 Quidquid tetigerit carnes ejus, sanctificabitur. Si de sanguine illius vestis fuerit aspersa, lavabitur in loco sancto.

28 Vas autem fictile, in quo cocta est, confringetur. quòd si vas æneum fuerit, defricabitur, & lavabitur aqua.

29 Omnis masculus de genere sacerdotali
vescetur de carnibus ejus, quia Sanctum sanctorum est.

30 Hostia enim quæ cæditur pro peccato,
Heb. cujus sanguis infertur in tabernaculum testi-
13.b. monij ad expiandum in Sanctuario, non come-
11. Sup. detur, sed comburetur igni.
4.a.5.

CAPUT VII.

Ritus oblationis hostiæ pro delicto, & hostiæ ac victimæ pacificorum: adeps & sanguis in universum comedi prohibentur.

A 1 HÆc quoque lex hostiæ pro delicto, Sancta sanctorum est:

2 Idcircò ubi immolabitur holocaustum,
mactabitur & victima pro delicto: sanguis
ejus per gyrum altari fundetur.

3 Offerent ex ea caudam & adipem qui
operit vitalia:

4 Duos renunculos, & pinguedinem quæ juxta ilia est, reticulúmque jecoris cum renunculis.

5 Et adolebit ea sacerdos super altare: incensum est Domini pro delicto.

6 Omnis masculus de sacerdotali genere, in
loco sancto vescetur his carnibus, quia sanctum sanctorum est.

7 Sicut pro peccato offertur hostia, ita &
pro delicto: utriusque hostiæ lex una erit: ad
sacerdotem, qui eam obtulerit, pertinebit.

8 Sacerdos qui offert holocausti victimam,
habebit pellem ejus.

9 Et omne sacrificium similæ, quod coquitur
in clibano, & quidquid in craticula, vel in sartagine præparatur, ejus erit sacerdotis à quo
offertur:

B 10 Sive oleo conspersa sive arida fuerint,

cunctis filiis Aaron mensura æqua per singulos dividetur.

11 Hæc est lex hostiæ pacificorum quæ offertur Domino:

12 Si pro gratiarum actione oblatio fuerit, offerent panes absque fermento conspersos oleo, & lagana azyma uncta oleo, coctámque similam, & collyridas olei admistione conspersas:

13 Panes quoque fermentatos, cum hostia gratiarum, quæ immolatur pro pacificis:

14 Ex quibus unus pro primitiis offeretur Domino, & erit sacerdotis qui fundet hostiæ sanguinem.

15 Cujus carnes eadem comedentur die, nec remanebit ex eis quidquam usque manè.

16 Si voto vel sponte quispiam obtulerit hostiam, eadem similiter edetur die: sed & si quid in crastinum remanserit, vesci licitum est:

17 Quidquid autem tertius invenerit dies, ignis absumet.

18 Si quis de carnibus victimæ pacificorum die tertio comederit, irrita fiet oblatio, nec proderit offerenti: quin potiùs quæcumque anima tali se edulio contaminaverit, prævaricationis rea erit.

19 Caro, quæ aliquid tetigerit immundum, non comedetur, sed comburetur igni: qui fuerit mundus, vescetur ex ea. C

20 Anima polluta quæ ederit de carnibus hostiæ pacificorum, quæ oblata est Domino, peribit de populis suis.

21 Et quæ tetigerit immunditiam hominis, vel jumenti, sive omnis rei quæ polluere potest, & comederit de hujuscemodi carnibus, interibit de populis suis.

22 Locutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:
23 Loquere filiis Israël: Adipem ovis, & bovis, & capræ, non comedetis.
24 Adipem cadaveris morticini, & ejus animalis quod à bestia captum est, habebitis in varios usus.
25 Si quis adipem, qui offerri debet in incensum Domini, comederit, peribit de populo suo.
26 Sanguinem quoq; omnis animalis non sumetis in cibo, tam de avibus quàm de pecoribus.
27 Omnis anima, quæ ederit sanguinem, peribit de populis suis.
28 Locutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:
29 Loquere filiis Israël, dicens: Qui offert victimam pacificorum Domino, offerat simul & sacrificium, id est, libamenta ejus.
D 30 Tenebit manibus adipem hostiæ, & pectusculum: cúmque ambo oblata Domino consecraverit, tradet sacerdoti,
31 Qui adolebit adipem super altare, pectusculum autem erit Aaron & filiorum ejus.
32 Armus quoque dexter de pacificorum hostiis cedet in primitias sacerdotis.
33 Qui obtulerit sanguinem & adipem, filiorum Aaron, ipse habebit & armum dextrum in portione sua.
34 Pectusculum enim elevationis, & armum separationis, tuli à filiis Israël de hostiis eorum pacificis, & dedi Aaron sacerdoti, & filiis ejus, lege perpetua, ab omni populo Israël.
35 Hæc est unctio Aaron & filiorum ejus in ceremoniis Domini, die qua obtulit eos Moyses ut sacerdotio fungerentur,
36 Et quæ præcepit eis dari Dominus à filiis Israël religione perpetua in generationibus suis.

37 Iſta eſt lex holocauſti, & ſacrificij pro
peccato, atque delicto, & pro conſecratione
& pacificorum victimis:

38 Quam conſtituit Dominus Moyſi in mon-
te Sinai, quando mandavit filiis Iſraël ut offer-
rent oblationes ſuas Domino in deſerto Sinai.

Caput VIII.

Aaronis in Pontificem, & filiorum ejus in Sacerdotes conſecratio, ac tabernaculi ſupellectiliſque ejus unctio per Moyſen.

1 LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicẽs: A
2 Tolle Aaron cum filiis ſuis, veſtes eo-
rum, & unctionis oleum, vitulum pro pecca-
to, duos arietes, caniſtrum cum azymis.

3 Et congregabis omnem cœtum ad oſtium
tabernaculi.

4 Fecit Moyſes ut Dñs imperaverat. Congre-
gatáque omni turba ante fores tabernaculi,

5 Ait: Iſte eſt ſermo, quem juſſit Domi-
nus fieri.

6 Statímque obtulit Aaron & filios ejus.
Cúmque laviſſet eos,

7 Veſtivit Pontificem ſubucula linea, accin-
gens eum balteo, & induens eum tunica hya-
cinthina, & deſuper humerale impoſuit,

8 Quod aſtringens cingulo aptavit rationali, B
in quo erat Doctrina & Veritas.

9 Cidari quoque texit caput: & ſuper eam,
contra frontem, poſuit laminam auream con-
ſecratam in ſanctificatione, ſicut præceperat
ei Dominus.

10 Tulit & unctionis oleum quo linivit ta-
bernaculum cum omni ſupellectili ſua.

11 Cúmque ſanctificans aſperſiſſet altare ſe-
ptem vicibus, unxit illud, & omnia vaſa ejus,

labrúm que cum basi sua sanctificavit oleo.

* Eccli. 45. c. 18. 12 * Quod fundens super caput Aaron, unxit eum, & consecravit.

13 Filios quoque ejus oblatos vestivit tunicis lineis, & cinxit balteis, imposuítque mitras, ut jusserat Dominus.

C 14 Obtulit & vitulum pro peccato, cúmque super caput ejus posuisset Aaron, & filij ejus manus suas,

15 Immolavit eum: hauriens sanguinem, & tincto digito, tetigit cornua altaris per gyrum. quo expiato & sanctificato, fudit reliquum sanguinem ad fundamenta ejus.

16 Adipem verò qui erat super vitalia, & reticulum jecoris, duósque renunculos cum arvinulis suis, adolevit super altare:

17 Vitulum cum pelle & carnibus, & fimo, cremans extra castra, sicut præceperat Dñs.

18 Obtulit & arietem in holocaustum, super cujus caput cùm imposuissent Aaron & filij ejus manus suas,

19 Immolavit eum, & fudit sanguinem ejus per circuitum altaris.

20 Ipsúmque arietem in frusta concidens, caput ejus, & artus, & adipem adolevit igni,

D 21 Lotis priùs intestinis & pedibus, totúmque simul arietem incendit super altare, eò quòd esset holocaustum suavissimi odoris Domino, sicut præceperat ei.

22 Obtulit & arietem secundum in consecratione sacerdotum: posuerúntque super caput ejus Aaron & filij ejus manus suas.

23 Quem cùm immolasset Moyses, sumens de sanguine ejus, tetigit extremum auriculæ dextræ Aaron, & pollicem manus ejus dextræ, similiter & pedis.

24 Obtulit & filios Aaron. cúmque de san- E
guine arietis immolati tetigisset extremum au-
riculæ singulorum dextræ, & pollices manus
ac pedis dextri, reliquum fudit super altare
per circuitum:
25 Adipem verò, & caudam, omnémque
pinguedinem quæ operit intestina reticulúm-
que jecoris, & duos renes cum adipibus suis
& armo dextro separavit.
26 Tollens autem de canistro azymorum
quod erat coram Domino, panem absque fer-
mento,& collyridam conspersam oleo,laganúm-
que, posuit super adipes & armum dextrum,
27 Tradens simul omnia Aaron & filiis ejus.
Qui postquam levaverunt ea coram Domino,
28 Rursum suscepta de manibus eorum, F
adolevit super altare holocausti, eò quòd con-
secrationis esset oblatio, in odorem suavitatis
sacrificij Domino.
29 Tulítque pectusculum, elevans illud co-
ram Domino, de ariete consecrationis in par-
tem suam, sicut præceperat ei Dominus.
30 Assuménsque unguentum & sanguinem G
qui erat in altari, aspersit super Aaron & vesti-
menta ejus,& super filios illius ac vestes eorum.
31 Cúmque sanctificasset eos in vestitu suo,
præcepit eis, dicens: Coquite carnes ante fo-
res tabernaculi, & ibi comedite eas: panes
quoque consecrationis edite qui positi sunt in
canistro, sicut præcepit mihi Dominus, di-
cens: * Aaron & filij ejus comedent eos: *
32 Quidquid autem reliquum fuerit de Exod.
carne & panibus, ignis absumet. 29. e.
33 De ostio quoque tabernaculi non exibitis 32.
septem diebus, usque ad diem quo complebi- inf.
24. b.
9.

tur tempus consecrationis vestræ. septem enim
diebus finitur consecratio:

34 Sicut & impræsentiarum factum est, ut
ritus sacrificij compleretur.

35 Die ac nocte manebitis in tabernaculo
observantes custodias Domini, ne moriamini:
sic enim mihi præceptum est.

36 Fecerúntque Aaron & filij ejus cuncta
quæ locutus est Dominus per manum Moysi.

CAPUT IX.

Inducitur Aaron consecratus, ac primitiis sacrificiorum pro seipso ac populo Deo redditis, Aaron populo benedixit; gloria Domini apparuit, ignisque holocaustum devoravit.

A 1 Facto autem octavo die, vocavit Moyses
Aaron & filios ejus, ac majores natu Israël, dixítque ad Aaron:

2 * Tolle de armento vitulum pro peccato,
& arietem in holocaustum, utrumque immaculatum, & offer illos coram Domino.

* Exod. 29. a. 1.

3 Et ad filios Israël loquêris: Tollite hircum
pro peccato, & vitulum atque agnum annicu-
los, & sine macula, in holocaustum,

4 Bovem & arietem pro pacificis: & im-
molate eos coram Domino, in sacrificio singu-
lorum similam conspersam oleo offerentes. ho-
die enim Dominus apparebit vobis.

B 5 Tulerunt ergo cuncta quæ jusserat Moy-
ses ad ostium tabernaculi: ubi cùm omnis mul-
titudo astaret,

6 Ait Moyses: Iste est sermo quem præcepit
Dominus: facite, & apparebit vobis gloria ejus.

7 Et dixit ad Aaron: Accede ad altare, &
immola pro peccato tuo: offer holocaustum,
& deprecare pro te & pro populo. cúmque
mactaveris hostiam populi, ora pro eo, sicut
præcepit Dominus.

8 Statímque Aaron accedens ad altare, immolavit vitulum pro peccato suo:

9 Cujus sanguinem obtulerunt ei filij sui: in quo tingens digitum, tetigit cornua altaris, & fudit residuum ad basim ejus.

10 Adipémque & renunculos, ac reticulum jecoris, quæ sunt pro peccato, adolevit super altare, sicut præceperat Dominus Moysi:

11 Carnes verò & pellem ejus extra castra combussit igni.

12 Immolavit & holocausti victimam: obtulerúntque ei filij sui sanguinem ejus, quem fudit per altaris circuitum. C

13 Ipsam etiam hostiam in frusta concisam, cum capite & membris singulis obtulerunt. quæ omnia super altare cremavit igni,

14 Lotis aqua priùs intestinis & pedibus.

15 Et pro peccato populi offerens mactavit hircum: expiatóque altari,

16 Fecit holocaustum,

17 Addens in sacrificio libamenta, quæ pariter offeruntur, & adolens ea super altare, absque ceremoniis holocausti matutini.

18 Immolavit & bovem atque arietē, hostias pacificas populi: obtulerúntque ei filij sui sanguinem, quem fudit super altare in circuitum.

19 Adipem autem bovis, & caudam arietis, renunculósque cum adipibus suis, & reticulum jecoris D

20 Posuerunt super pectora. cúmque cremati essent adipes super altare,

21 Pectora eorum, & armos dextros, separavit Aaron, elevans coram Domino, sicut præceperat Moyses.

22 Et extendens manus ad populum, be-

nedixit ei. Sícque completis hostiis pro pec-
cato, & holocaustis & pacificis, descendit.
23 Ingressi autem Moyses & Aaron in taber-
naculum testimonij, & deinceps egressi bene-
* 2. dixerunt populo. * apparuítque gloria Domini
Mac. omni multitudini:
2. b. 24 Et ecce egressus ignis à Domino, devo-
10. ravit holocaustum, & adipes qui erant super
altare. Quod cùm vidissent turbæ, laudaverunt
Dominum, ruentes in facies suas.

CAPUT X.

Nadab & Abiu thurificantes igne profano, igne cœlesti consumpti planguntur à populo, non à sacerdotibus: vini usu & siceræ sacerdotibus interdicto, præcipitur ut residuum oblationis comedant.

A 1 Arreptísque Nadab & Abiu filij Aaron
* thuribulis, * posuerunt ignem & incen-
Num. sum desuper, offerentes coram Domino ignem
3. a. 4. alienum: quod eis præceptum non erat.
26. g.
61. 2 Egressúsque ignis à Domino, devoravit
1. Par. eos, & mortui sunt coram Domino.
24. a. 3 Dixítque Moyses ad Aaron: Hoc est quod
2. locutus est Dominus: Sanctificabor in iis qui
appropinquant mihi, & in conspectu omnis po-
puli glorificabor. Quod audiens tacuit Aaron.
4 Vocatis autem Moyses Misaële & Elisa-
phan filiis Oziel, patrui Aaron, ait ad eos: Ite
& tollite fratres vestros de conspectu Sanctua-
rij, & asportate extra castra.
5 Confestímque pergentes, tulerunt eos sicut
jacebant, vestitos lineis tunicis, & ejecerunt fo-
ras, ut sibi fuerat imperatum.
B 6 Locutúsque est Moyses ad Aaron, & ad
Eleazar, & Ithamar filios ejus: Capita vestra
nolite nudare, & vestimenta nolite scindere, ne
fortè moriamini, & super omnem cœtum oria-

tur indignatio. Fratres vestri, & omnis domus Israël, plangant incendium quod Dominus suscitavit:

7 Vos autem non egrediemini fores tabernaculi, alioquin peribitis: oleum quippe sanctæ unctionis est super vos. Qui fecerunt omnia juxta præceptum Moysi.

8 Dixit quoque Dominus ad Aaron:

9 Vinum & omne quod inebriare potest, non bibetis tu & filij tui, quando intratis in tabernaculum testimonij, ne moriamini: quia præceptum sempiternum est in generationes vestras.

10 Et ut habeatis scientiam discernendi inter sanctum & profanum, inter pollutum & mundum: C

11 Doceatísque filios Israël omnia legitima mea quæ locutus est Dominus ad eos per manum Moysi.

12 Locutúsque est Moyses ad Aaron, & ad Eleazar, & Ithamar, filios ejus, qui erant residui: Tollite sacrificium, quod remansit de oblatione Domini, & comedite illud absque fermento juxta altare, quia Sanctum sanctorum est.

13 Comedetis autem in loco sancto: quod datum est tibi & filiis tuis de oblationibus Domini, sicut præceptum est mihi.

14 Pectusculum quoque quod oblatum est, & armum qui separatus est, edetis in loco mundissimo tu & filij tui, & filiæ tuæ tecum. tibi enim ac liberis tuis reposita sunt de hostiis salutaribus filiorum Israël.

15 Eò quòd armum & pectus, & adipes qui cremantur in altari, elevaverunt coram Domino, & pertineant ad te, & ad filios tuos, lege perpetua, sicut præcepit Dominus.

D 16 * Inter hæc, hircum, qui oblatus fuerat
* 2. pro peccato, cùm quæreret Moyses, exustum
Mac. reperit: iratúsque contra Eleazar & Ithamar
2. c. filios Aaron, qui remanserant, ait:
11.

17 Cur non comedistis hostiam pro peccato in loco sancto, quæ Sancta sanctorum est, & data vobis ut portetis iniquitatem multitudinis, & rogetis pro ea in conspectu Domini,

18 Præsertim cùm de sanguine illius non sit illatum intra sancta, & comedere debueritis eam in Sanctuario, sicut præceptum est mihi?

19 Respondit Aaron: Oblata est hodie victima pro peccato, & holocaustum coram Domino: mihi autem accidit, quod vides. quomodo potui comedere eam, aut placere Domino in ceremoniis, mente lugubri?

20 Quod cùm audisset Moyses, recepit satisfactionem.

CAPUT XI.

Animalium mundorum ab immundis separatio, eorúmque usus, ut sancti sint filij Israël sicut & Dominus.

A 1 Locutúsque est Dominus ad Moysen & Aaron, dicens:

* 2 Dicite filiis Israël: * Hæc sunt animalia
Deut. quæ comedere debetis de cunctis animantibus
14. a. terræ:
3.

3 Omne quod habet divisam ungulam, & ruminat in pecoribus, comedetis.

4 Quidquid autem ruminat quidem, & habet ungulam, sed non dividit eam, sicut camelus & cetera, non comedetis illud, & inter immunda reputabitis.

5 Chœrogryllus qui ruminat, ungulámque non dividit, immundus est.

6 Lepus quoque: nam & ipse ruminat, sed ungulam non dividit. 7 * Et

7 * Et sus: qui cùm ungulam dividat, non *2.
ruminat. Mac.
8 Horum carnibus non vescemini, nec cada- 6. d.
vera contingetis, quia immunda sunt vobis. 18.
9 Hæc sunt quæ gignuntur in aquis, & vesci licitum est. Omne quod habet pinnulas & squamas, tam in mari quàm in fluminibus & stagnis, comedetis. B
10 Quidquid autem pinnulas & squamas non habet eorum quæ in aquis moventur & vivunt, abominabile vobis
11 Execrandúmque erit, carnes eorum non comedetis, & morticina vitabitis.
12 Cuncta quæ non habent pinnulas & squamas in aquis, polluta erunt.
13 Hæc sunt quæ de avibus comedere non debetis, & vitanda sunt vobis: Aquilam, & gryphem, & haliæetum,
14 Et miluum ac vulturem juxta genus suum,
15 Et omne corvini generis in similitudinem suam,
16 Struthionem, & noctuam, & larum, & accipitrem juxta genus suum:
17 Bubonem, & mergulum, & ibin,
18 Et cygnum, & onocrotalum, & porphyrionem,
19 Herodionem & charadrion juxta genus C
suum, upupam quoque, & vespertilionem.
20 Omne de volucribus quod graditur super quatuor pedes, abominabile erit vobis.
21 Quidquid autem ambulat quidem super quatuor pedes, sed habet longiora retrò crura, per quæ salit super terram,
22 Comedere debetis, ut est bruchus in genere suo, & attachus atque ophiomachus, ac

locusta, singula juxta genus suum.

23 Quidquid autem ex volucribus quatuor tantùm habet pedes, execrabile erit vobis:

24 Et quicumque morticina eorum tetigerit, polluetur, & erit immundus usque ad vesperum:

D 25 Et si necesse fuerit ut portet quidpiam horum mortuum, lavabit vestimenta sua, & immundus erit usque ad occasum solis.

26 Omne animal quod habet quidem ungulam, sed non dividit eam, nec ruminat, immundum erit: & qui tetigerit illud, contaminabitur.

27 Quod ambulat super manus, ex cunctis animantibus quæ incedunt quadrupedia, immundum erit: qui tetigerit morticina eorum, polluetur usque ad vesperum.

28 Et qui portaverit hujuscemodi cadavera, lavabit vestimenta sua, & immundus erit usque ad vesperum: quia omnia hæc immunda sunt vobis.

E 29 Hæc quoque inter polluta reputabuntur de his quæ moventur in terra, mustela & mus & crocodilus, singula juxta genus suum,

30 Mygale, & chamæleon, & stellio, & lacerta, & talpa:

31 Omnia hæc immunda sunt: qui tetigerit morticina eorum, immundus erit usque ad vesperum:

32 Et super quod ceciderit quidquam de morticiniseorum, polluetur, tam vas ligneum & vestimentum, quàm pelles & cilicia: & in quocumque fit opus, tingentur aqua, & polluta erũt usque ad vesperum, & sic posteà mundabuntur.

33 Vas autem fictile, in quod horum quidquam intrò ceciderit, polluetur, & idcircò frangendum est.

34 Omnis cibus quem comedetis, si fusa fuerit super eum aqua, immundus erit: & omne liquens quod bibitur de universo vase, immundum erit.

35 Et quidquid de morticinis hujuscemodi ceciderit super illud, immundũ erit: sive clibani, sive chytropodes, destruẽtur, & immundi erunt. F

36 Fontes verò & cisternæ, & omnis aquarum congregatio munda erit. Qui morticinum eorum tetigerit, polluetur.

37 Si ceciderit super sementem, non polluet eam.

38 Si autem quispiam aqua sementem perfuderit, & posteà morticinis tacta fuerit, illicò polluetur.

39 Si mortuum fuerit animal quod licet vobis comedere, qui cadaver ejus tetigerit, immundus erit usque ad vesperum:

40 Et qui comederit ex eo quippiam, sive portaverit; lavabit vestimenta sua, & immundus erit usque ad vesperum.

41 Omne quod reptat super terram, abominabile erit, nec assumetur in cibum.

42 Quidquid super pectus quadrupes graditur, & multos habet pedes, sive per humum trahitur, non comedetis, quia abominabile est. G

43 Nolite contaminare animas vestras, nec tangatis quidquam eorum, ne immundi sitis.

44 Ego enim sum Dominus Deus vester: * sancti estote, quia ego sanctus sum. Ne polluatis animas vestras in omni reptili quod movetur super terram. * 1. Pet. 1. c. 16.

45 Ego enim sum Dominus, qui eduxi vos de Terra Ægypti, ut essem vobis in Deum. Sancti eritis, quia ego sanctus sum.

46 Ista est lex animantium ac volucrum, & omnis animæ viventis quæ movetur in aqua & reptat in terra,

47 Ut differentias noveritis mundi & immundi, & sciatis quid comedere & quid respuere debeatis.

CAPUT XII.

Puerperæ immunditia, & mundatio cum oblatione.

A 1 LOcutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:
2 Loquere filiis Israël, & dices ad eos:
*Luc. 2. c. 22. * Mulier, si suscepto semine pepererit masculum, immunda erit septem diebus, juxta dies
separationis menstruæ.
*Luc. 2.c.21. 3 * Et die octavo circumcidetur infantulus:
4 Ipsa verò triginta tribus diebus manebit
Ioa.7. c. 22. in sanguine purificationis suæ. Omne sanctum
B non tanget, nec ingredietur in Sanctuarium,
donec impleantur dies purificationis suæ.
5 Sin autem feminam pepererit, immunda
erit duabus hebdomadibus juxta ritum fluxus
menstrui, & sexaginta sex diebus manebit in
sanguine purificationis suæ.
C 6 Cúmque expleti fuerint dies purificationis suæ, pro filio, sive pro filia, deferet agnum
anniculum in holocaustum, & pullum columbæ sive turturem pro peccato, ad ostium tabernaculi testimonij, & tradet sacerdoti,
7 Qui offeret illa coram Domino, & orabit pro
ea, & sic mundabitur à profluvio sanguinis sui.
ista est lex parientis masculum aut feminam.
D 8 Quòd si non invenerit manus ejus, nec
*Sup. 5.b.7. c. 11. potuerit offerre agnum, sumet * duos turtures
vel duos pullos columbarum, unum in holocaustum, & alterum pro peccato. orabítque pro
Luc. 2. c. 24. ea sacerdos, & sic mundabitur.

Lex, & cognitio lepræ Sacerdotibus commissa in homine, & vestimento, quæ præcipiantur leproso.

1 LOcutúsque est Dominus ad Moysen, & A
Aaron, dicens:
2 Homo, in cujus cute & carne ortus fuerit
diversus color sive pustula, aut quasi lucēs quippiam, id est plaga lepræ, adducentur ad Aaron sacerdotem, vel ad unum quemlibet filiorum ejus.
3 Qui cùm viderit lepram in cute, & pilos in album mutatos colorem, ipsámque speciem lepræ humiliorem cute & carne reliqua; plaga lepræ est, & ad arbitrium ejus separabitur.
4 Sin autem lucens candor fuerit in cute, nec humilior carne reliqua, & pili coloris pristini, recludet eum sacerdos septem diebus,
5 Et considerabit die septimo: & siquidem lepra ultrà non creverit, nec transierit in cute priores terminos, rursum recludet eum septem diebus aliis.
6 Et die septimo contemplabitur: si obscurior fuerit lepra, & non creverit in cute, mundabit eum, quia scabies est: lavabítque homo vestimenta sua, & mundus erit.
7 Quòd si postquam à sacerdote visus est, B
& redditus munditiæ, iterùm lepra creverit; adducetur ad eum,
8 Et immunditiæ condemnabitur.
9 Plaga lepræ si fuerit in homine, adducetur ad sacerdotem,
10 Et videbit eum. Cúmque color albus in cute fuerit, & capillorum mutaverit aspectum, ipsa quoque caro viva apparuerit:
11 Lepra vetustissima judicabitur, atque inolita cuti. Contaminabit itaque eum sacerdos, &

non recludet, quia perſpicuæ immunditiæ eſt.
12 Sin autem effloruerit diſcurrens lepra in
cute, & operuerit omnem cutem à capite uſ-
que ad pedes, quidquid ſub aſpectum oculo-
rum cadit,
13 Conſiderabit eum ſacerdos, & teneri lepra
mundiſſima judicabit: eò quòd omnis in can-
dorem verſa ſit, & idcircò homo mundus erit.
14 Quando verò caro vivens in eo apparuerit,
15 Tunc ſacérdotis judicio pölluetur, & in-
ter immundos reputabitur. caro enim viva ſi
lepra aſpergitur, immunda eſt.
16 Quòd ſi rurſum verſa fuerit in alborem,
& totum hominem operuerit,
17 Conſiderabit eum ſacerdos, & mundum
eſſe decernet.
18 Caro autem & cutis in qua ulcus natum
eſt & ſanatum,
C 19 Et in loco ulceris cicatrix alba apparuerit,
ſive ſubruſa, adducetur homo ad ſacerdotem:
20 Qui cùm viderit locum lepræ humilio-
rem carne reliqua, & pilos verſos in cando-
rem, contaminabit eum: plaga enim lepræ or-
ta eſt in ulcere.
21 Quòd ſi pilus coloris eſt priſtini, & ci-
catrix ſubobſcura, & vicina carne non eſt hu-
milior, recludet eum ſeptem diebus.
22 Et ſi quidem creverit, adjudicabit eum
lepræ.
23 Sin autem ſteterit in loco ſuo, ulceris eſt
cicatrix, & homo mundus erit.
24 Caro autem & cutis quam ignis exuſſe-
rit, & ſanata albam ſive rufam habuerit cica-
tricem,
25 Conſiderabit eam ſacerdos, & ecce ver-

ſa eſt in alborem, & locus ejus reliqua cute eſt humilior: contaminabit eum, quia plaga lepræ in cicatrice orta eſt.

26 Quòd ſi pilorum color non fuerit immutatus, nec humilior plaga carne reliqua, & ipſa lepræ ſpecies fuerit ſubobſcura, recludet eum ſeptem diebus, D

27 Et die ſeptimo contemplabitur: ſi creverit in cute lepra, contaminabit eum.

28 Sin autem in loco ſuo candor ſteterit non ſatis clarus, plaga combuſtionis eſt, & idcircò mundabitur, quia cicatrix eſt combuſturæ.

29 Vir, ſive mulier, in cujus capite vel barba germinaverit lepra, videbit eos ſacerdos.

30 Et ſiquidem humilior fuerit locus carne reliqua, & capillus flavus ſolitóque ſubtilior; contaminabit eos, quia lepra capitis ac barbæ eſt.

31 Sin autem viderit locum maculæ æqualem vicinæ carni, & capillum nigrum: recludet eum ſeptem diebus,

32 Et die ſeptimo intuebitur. Si non creverit macula, & capillus ſui coloris eſt, & locus plagæ carni reliquæ æqualis:

33 Radetur homo abſque loco maculæ, & includetur ſeptem diebus aliis. E

34 Si die ſeptimo viſa fuerit ſtetiſſe plaga in loco ſuo, nec humilior carne reliqua, mundabit eum, lotiſque veſtibus ſuis mundus erit.

35 Sin autem poſt emundationem rurſus creverit macula in cute,

36 Non quæret ampliùs utrùm capillus in flavum colorem ſit immutatus, quia apertè immundus eſt.

37 Porrò ſi ſteterit macula, & capilli nigri fuerint, noverit hominem ſanatum eſſe, & con-

fidenter eum pronuntiet mundum.
38 Vir, five mulier, in cujus cute candor apparuerit,
39 Intuebitur eos facerdos. fi deprehenderit fubobfcurum alborem lucere in cute, fciat non effe lepram, fed maculam coloris candidi, & hominem mundum.
40 Vir, de cujus capite capilli fluunt, calvus & mundus eft:
41 Et fi à fronte ceciderint pili, recalvafter & mundus eft.
42 Sin autem in calvitio five in recalvatione albus vel rufus color fuerit exortus,
F 43 Et hoc facerdos viderit, condemnabit eum haud dubiè lepræ, quæ orta eft in calvitio.
44 Quicumque ergo maculatus fuerit lepra, & feparatus eft ad arbitrium facerdotis,
45 Habebit veftimenta diffuta, caput nudum, os vefte contectum, contaminatum ac fordidum fe clamabit.
46 Omni tempore, quo leprofus eft & immundus, folus habitabit extra caftra.
47 Veftis lanea five linea, quæ lepram habuerit,
48 In ftamine atque fubtegmine, aut certè pellis, vel quidquid ex pelle confectum eft,
49 Si alba vel rufa macula fuerit infecta, lepra reputabitur, oftendetúrque facerdoti.
50 Qui confideratam recludet feptē diebus:
51 Et die feptimo rurfus afpiciens fi deprehenderit creviffe, lepra perfeverans eft: pollutum judicabit veftimentum, & omne in quo fuerit inventa:
52 Et idcircò comburetur flammis.
53 Quòd fi eam viderit non creviffe,

54 Præcipiet, & lavabunt id in quo lepra est, recludétque illud septem diebus aliis.

55 Et cùm viderit faciem quidem pristinam non reversam, nec tamen crevisse lepram, immundum judicabit, & igne comburet, eò quòd infusa sit in superficie vestimenti vel per totum, lepra. G

56 Sin autem obscurior fuerit locus lepræ, postquam vestis est lota, abrumpet eum, & à solido dividet.

57 Quòd si ultrà apparuerit in his locis quæ priùs immaculata erant, lepra volatilis & vaga: debet igne comburi.

58 Si cessaverit, lavabit aqua ea quæ pura sunt, secundò, & munda erunt.

59 Ista est lex lepræ vestimenti lanei & linei, staminis, atque subtegminis, omnísque supellectilis pelliceæ, quomodo mundari debeat, vel contaminari.

CAPUT XIV.

Lepræ expiandæ sacrificia pro homine, domo, ac vestimento; lepra jam curatæ: ratio lepræ domorum investigandæ, curandæ, purificandæ.

1 Locutúsque est Dominus ad Moysen, dicens: A

2 Hic est ritus leprosi, quando mundandus est: * Adducetur ad sacerdotem: *

3 Qui egressus de castris, cùm invenerit lepram esse mundatam, Matt. 8.a.4.

4 * Præcipiet ei qui purificatur, ut offerat duos passeres vivos pro se, quibus vesci licitum est, & lignum cedrinum, vermiculúmque & hyssopum. * Mar. 1. d. 44. Luc. 5. c. 14.

5 Et unum ex passeribus immolari jubebit in vase fictili super aquas viventes:

fidenter eum pronuntiet mundum.

38 Vir, ſive mulier, in cujus cute candor apparuerit,

39 Intuebitur eos ſacerdos. ſi deprehenderit ſubobſcurum alborem lucere in cute, ſciat non eſſe lepram, ſed maculam coloris candidi, & hominem mundum.

40 Vir, de cujus capite capilli fluunt, calvus & mundus eſt:

41 Et ſi à fronte ceciderint pili, recalvaſter & mundus eſt.

42 Sin autem in calvitio ſive in recalvatione albus vel rufus color fuerit exortus,

F 43 Et hoc ſacerdos viderit, condemnabit eum haud dubiè lepræ, quæ orta eſt in calvitio.

44 Quicumque ergo maculatus fuerit lepra, & ſeparatus eſt ad arbitrium ſacerdotis,

45 Habebit veſtimenta diſſuta, caput nudum, os veſte contectum, contaminatum ac ſordidum ſe clamabit.

46 Omni tempore, quo leproſus eſt & immundus, ſolus habitabit extra caſtra.

47 Veſtis lanea ſive linea, quæ lepram habuerit,

48 In ſtamine atque ſubtegmine, aut certè pellis, vel quidquid ex pelle confectum eſt,

49 Si alba vel rufa macula fuerit infecta, lepra reputabitur, oſtendetúrque ſacerdoti.

50 Qui conſideratam recludet ſeptē diebus:

51 Et die ſeptimo rurſus aſpiciens ſi deprehenderit creviſſe, lepra perſeverans eſt: pollutum judicabit veſtimentum, & omne in quo fuerit inventa:

52 Et idcircò comburetur flammis.

53 Quòd ſi eam viderit non creviſſe,

54 Præcipiet, & lavabunt id in quo lepra est, recludétque illud septem diebus aliis.

55 Et cùm viderit faciem quidem pristinam non reversam, nec tamen crevisse lepram, immundum judicabit, & igne comburet, eò quòd infusa sit in superficie vestimenti vel per totum, lepra. G

56 Sin autem obscurior fuerit locus lepræ, postquam vestis est lota, abrumpet eum, & à solido dividet.

57 Quòd si ultrà apparuerit in his locis quæ priùs immaculata erant, lepra volatilis & vaga: debet igne comburi.

58 Si cessaverit, lavabit aqua ea quæ pura sunt, secundò, & munda erunt.

59 Ista est lex lepræ vestimenti lanei & linei, staminis, atque subtegminis, omnísque supellectilis pelliceæ, quomodo mundari debeat, vel contaminari.

CAPUT XIV.

Lepræ expiandæ sacrificia pro homine, domo, ac vestimento; lepra jam curatæ: ratio lepræ domorum investigandæ, curandæ, purificandæ.

1 LOcutúsque est Dominus ad Moysen, dicens: A

2 Hic est ritus leprosi, quando mundandus est: * Adducetur ad sacerdotem: *

3 Qui egressus de castris, cùm invenerit lepram esse mundatam, Matt. 8.a.4.

4 * Præcipiet ei qui purificatur, ut offerat duos passeres vivos pro se, quibus vesci licitum est, & lignum cedrinum, vermiculúmque & hyssopum. * Mar. 1. d. 44. Luc. 5. c. 14.

5 Et unum ex passeribus immolari jubebit in vase fictili super aquas viventes:

6 Alium autem vivum cum ligno cedrino, & cocco & hyſſopo, tinget in ſanguine paſſeris immolati,

7 Quo aſperget illum, qui mundandus eſt, ſepties, ut jure purgetur: & dimittet paſſerem vivum, ut in agrum avolet.

8 Cúmque laverit homo veſtimenta ſua, radet omnes pilos corporis, & lavabitur aqua: purificatúſque ingredietur caſtra, ita dumtaxat ut maneat extra tabernaculũ ſuum ſeptem diebus,

9 Et die ſeptimo radet capillos capitis, barbámque & ſupercilia, ac totius corporis pilos. Et lotis rurſum veſtibus & corpore,

B 10 Die octavo aſſumet duos agnos immaculatos, & ovem anniculam abſque macula, & tres decimas ſimilæ in ſacrificium, quæ conſperſa ſit oleo, & ſeorſum olei ſextarium.

11 Cúmque ſacerdos purificans hominem, ſtatuerit eum, & hæc omnia coram Domino in oſtio tabernaculi teſtimonij,

12 Tollet agnum, & offeret eum pro delicto, oleíque ſextarium, & oblatis ante Dominum omnibus,

13 Immolabit agnum, ubi ſolet immolari hoſtia pro peccato, & holocauſtum, id eſt, in loco ſancto. Sicut enim pro peccato, ita & pro delicto ad ſacerdotem pertinet hoſtia: Sancta ſanctorum eſt.

14 Aſſuménſque ſacerdos de ſanguine hoſtiæ, quæ immolata eſt pro delicto, ponet ſuper extremum auriculæ dextræ ejus qui mundatur, & ſuper pollices manus dextræ & pedis:

15 Et de olei ſextario mittet in manum ſuam ſiniſtram,

16 Tingétque digitum dextrum in eo, &

aſperget coram Domino ſepties.
17 Quod autem reliquum eſt olei in læva C
manu, fundet ſuper extremum auriculæ dextræ ejus qui mundatur, & ſuper pollices manus ac pedis dextri, & ſuper ſanguinem qui effuſus eſt pro delicto,
18 Et ſuper caput ejus.
19 Rogabítque pro eo coram Domino, & faciet ſacrificium pro peccato: tunc immolabit holocauſtum,
20 Et ponet illud in altari cum libamentis ſuis, & homo ritè mundabitur.
21 Quòd ſi pauper eſt, & non poteſt manus ejus invenire quæ dicta ſunt, pro delicto aſſumet agnum ad oblationem, ut roget pro eo ſacerdos, decimámque partem ſimilæ conſperſæ oleo in ſacrificium, & olei ſextarium,
22 * Duóſque turtures ſive duos pullos columbæ, quorum unus ſit pro peccato, & alter in holocauſtum:
*Sup. 5.b.7. c. 11. d. 8. Luc. 2. c.24.
23 Offerétque ea die octavo purificationis ſuæ ſacerdoti, ad oſtium tabernaculi teſtimonij coram Domino.
24 Qui ſuſcipiens agnum pro delicto, & D
ſextarium olei, levabit ſimul:
25 Immolatóque agno, de ſanguine ejus ponet ſuper extremum auriculæ dextræ illius qui mundatur, & ſuper pollices manus ejus ac pedis dextri:
26 Olei verò partem mittet in manum ſuam ſiniſtram,
27 In quo tingens digitum dextræ manus aſperget ſepties coram Domino:
28 Tangétque extremum dextræ auriculæ illius qui mundatur, & pollices manus ac pe-

dis dextri, in loco ſanguinis qui effuſus eſt pro delicto:

29 Reliquam autem partem olei, quæ eſt in ſiniſtra manu, mittet ſuper caput purificati, ut placet pro eo Dominum:

30 Et turturem ſive pullum columbæ offeret,

31 Unum pro delicto, & alterum in holocauſtum cum libamentis ſuis.

32 Hoc eſt ſacrificium leproſi, qui habere non poteſt omnia in emundationem ſui.

33 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen & Aaron, dicens:

E 34 Cùm ingreſſi fueritis Terram Chanaan, quam ego dabo vobis in poſſeſſionem, ſi fuerit plaga lepræ in ædibus,

35 Ibit cujus eſt domus, nuntians ſacerdoti, & dicet: Quaſi plaga lepræ videtur mihi eſſe in domo mea.

36 At ille præcipiet ut efferant univerſa de domo, priuſquam ingrediatur eam, & videat utrùm leproſa ſit, ne immunda fiant omnia quæ in domo ſunt. Intrabítque poſteà ut conſideret lepram domus:

37 Et cùm viderit in parietibus illius quaſi valliculas pallore ſive rubore deformes, & humiliores ſuperficie reliqua,

38 Egredietur oſtium domus, & ſtatim claudet illam ſeptem diebus.

39 Reverſúſque die ſeptimo, conſiderabit eam. ſi invenerit creviſſe lepram,

F 40 Jubebit erui lapides in quibus lepra eſt, & projici eos extra civitatem in locum immundum:

41 Domum autem ipſam radi intrinſecus per circuitum, & ſpargi pulverem raſuræ extra urbem in locum immundum,

42 Lapidésque alios reponi pro his qui ablati fuerint, & luto alio liniri domum.

43 Sin autem postquam eruti sunt lapides, & pulvis erasus, & alia terra lita,

44 Ingressus sacerdos viderit reversam lepram, & parietes respersos maculis, lepra est perseverans, & immunda domus:

45 Quam statim destruent, & lapides ejus ac ligna, atque universum pulverem projicient extra oppidum in locum immundum.

46 Qui intraverit domum quando clausa est, immundus erit usque ad vesperum:

47 Et qui dormierit in ea, & comederit quippiam, lavabit vestimenta sua.

48 Quòd si introiens sacerdos viderit lepram non crevisse in domo, postquam denuò lita fuerit, purificabit eam reddita sanitate: G

49 Et in purificationem ejus sumet duos passeres, lignúmque cedrinum, & vermiculum atque hyssopum:

50 Et immolato uno passere in vase fictili super aquas vivas,

51 Tollet lignum cedrinum, & hyssopum, & coccum, & passerem vivum, & tinget omnia in sanguine passeris immolati, atque in aquis viventibus, & asperget domum septies,

52 Purificabítque eam tam in sanguine passeris quàm in aquis viventibus, & in passere vivo, lignóque cedrino & hyssopo atque vermiculo.

53 Cúmque dimiserit passerem avolare in agrum liberè, orabit pro domo, & jure mundabitur.

54 Ista est lex omnis lepræ & percussuræ,

55 Lepræ vestium & domorum,

56 Cicatricis & erumpentium papularum,

lucentis maculæ, & in varias species, coloribus
immutatis,
57 Ut possit sciri quo tempore mundum
quid, vel immundum sit.

CAPUT XV.

Seminiflui viri, concubantium, menstruosæ mulieris & hæmorrhoissæ expiatio ac purificatio.

A 1 Locutúsque est Dominus ad Moysen &
Aaron, dicens:
2 Loquimini filiis Israël, & dicite eis: Vir,
qui patitur fluxum seminis, immundus erit.
3 Et tunc judicabitur huic vitio subjacere,
cùm per singula momenta adhæserit carni ejus,
atque concreverit fœdus humor.
4 Omne stratum, in quo dormierit, immun-
dum erit, & ubicumque sederit.
5 Si quis hominum tetigerit lectum ejus, la-
vabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua, im-
mundus erit usque ad vesperum.
6 Si sederit ubi ille sederat, & ipse lavabit
vestimenta sua: & lotus aqua, immundus erit
úsque ad vesperum.
7 Qui tetigerit carnem ejus, lavabit vesti-
menta sua: & ipse lotus aqua, immundus erit
usque ad vesperum.
8 Si salivam hujuscemodi homo jecerit super
eum qui mundus est, lavabit vestimenta sua: &
lotus aqua, immundus erit usque ad vesperum.
B 9 Sagma, super quo sederit, immundum erit:
10 Et quidquid sub eo fuerit qui fluxum
seminis patitur, pollutum erit usque ad vespe-
rum. Qui portaverit horum aliquid, lavabit ve-
stimenta sua: & ipse lotus aqua, immundus
erit usque ad vesperum.
11 Omnis, quem tetigerit qui talis est, non

lotis antè manibus, lavabit vestimenta sua: & lotus aqua, immundus erit usque ad vesperum.
12 Vas fictile quod tetigerit, confringetur: vas autem ligneum lavabitur aqua.
13 Si sanatus fuerit qui hujuscemodi sustinet passionem, numerabit septem dies post emundationem sui, & lotis vestibus & toto corpore in aquis viventibus, erit mundus.
14 Die autem octavo sumet duos turtures, aut duos pullos columbæ, & veniet in conspectum Domini ad ostium tabernaculi testimonij, dabítque eos sacerdoti.
15 Qui faciet unum pro peccato, & alterum in holocaustum: rogabítque pro eo coram Domino, ut emundetur à fluxu seminis sui.
16 Vir de quo egreditur semen coitus, lavabit aqua omne corpus suum: & immundus erit usque ad vesperum.
17 Vestem & pellem, quam habuerit, lavabit aqua, & immunda erit usque ad vesperum. C
18 Mulier, cum qua coïerit, lavabitur aqua, & immunda erit usque ad vesperum.
19 Mulier, quæ redeunte mense patitur fluxum sanguinis, septem diebus separabitur.
20 Omnis qui tetigerit eam, immundus erit usque ad vesperum.
21 Et in quo dormierit vel sederit diebus separationis suæ, polluetur.
22 Qui tetigerit lectum ejus, lavabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua, immundus erit usque ad vesperum.
23 Omne vas, super quo illa sederit, quisquis attigerit, lavabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua, pollutus erit usque ad vesperum.
24 Si coïerit cum ea vir tempore sanguinis D

menstrualis, immundus erit septem diebus: & omne stratum, in quo dormierit, polluetur.

25 Mulier, quæ patitur multis diebus fluxum sanguinis non in tempore menstruali, vel quæ post menstruum sanguinem fluere non cessat, quamdiu subjacet huic passioni, immunda erit quasi sit in tempore menstruo.

26 Omne stratum in quo dormierit, & vas in quo sederit, pollutum erit.

27 Quicumque tetigerit ea, lavabit vestimenta sua, & ipse lotus aqua, immundus erit usque ad vesperum.

28 Si steterit sanguis, & fluere cessaverit, numerabit septem dies purificationis suæ:

29 Et die octavo offeret pro se sacerdoti duos turtures, aut duos pullos columbarum ad ostium tabernaculi testimonij:

30 Qui unum faciet pro peccato, & alterum in holocaustum, rogabítque pro ea coram Domino, & pro fluxu immunditiæ ejus:

31 Docebitis ergo filios Israël ut caveant immunditiam, & non moriantur in sordibus suis, cùm polluerint tabernaculum meum quod est inter eos.

32 Ista est lex ejus, qui patitur fluxum seminis, & qui polluitur coitu,

33 Et quæ menstruis temporibus separatur, vel quæ jugi fluit sanguine, & hominis, qui dormierit cum ea.

CAPUT XVI.

Quando & quomodo sacerdos ingredi debeat Sanctuarium, *ipsúmque expiare unà cum tabernaculo & altari, emissarium caprum abigere, & festum expiationum celebrare.*

A 1 Locutúsque est Dominus ad Moysen post mortem duorum filiorum Aaron, quan-

do * offerentes ignem alienum interfecti sunt : *Sup.
2 Et præcepit ei, dicens : Loquere ad Aaron 10. a.
fratrem tuum, * ne omni tempore ingrediatur 1.
Sanctuarium, quod est intra velum coram pro- Exod.
pitiatorio quo tegitur arca, ut non moriatur 30. b.
(quia in nube apparebo super oraculum.) 10. Heb.
3 Nisi hæc antè fecerit : Vitulum pro pec- 9. b. 7.
cato offeret, & arietem in holocaustum.
4 Tunica linea vestietur, feminalibus lineis ve-
renda celabit: accingetur zona linea, cidarim li-
neam imponet capiti : hæc enim vestiméta sunt
sancta: quibus cũctis, cùm lotus fuerit, induetur.
5 Suscipiétque ab universa multitudine B
filiorum Israël duos hircos pro peccato, &
unum arietem in holocaustum.
6 Cúmque obtulerit vitulum, & oraverit
pro se & pro domo sua,
7 Duos hircos stare faciet coram Domino
in ostio tabernaculi testimonij:
8 Mitténsque super utrumque sortem unam
Domino, & alteram capro emissario :
9 Cujus exierit sors Domino, offeret illum
pro peccato :
10 Cujus autem in caprum emissarium, sta-
tuet eum vivum coram Domino, ut fundat pre-
ces super eo, & emittat eum in solitudinem.
11 His ritè celebratis, offeret vitulum, & ro-
gans pro se & pro domo sua, immolabit eum.
12 Assumptóque thuribulo, quod de prunis
altaris impleverit, & hauriens manu composi-
tum thymiama in incensum, ultrà velum intra-
bit in sancta :
13 Ut positis super ignem aromatibus, ne- C
bula eorum & vapor operiat oraculum, quod
est supra testimonium, & non moriatur.

14 Tollet quoque de sanguine vituli & asperget digito septies contra propitiatorium ad orientem.

15 Cúmque mactaverit hircum pro peccato populi, inferet sanguinem ejus intra velum, sicut præceptum est de sanguine vituli, ut aspergat è regione oraculi,

16 Et expiet Sanctuarium ab immunditiis filiorum Israël, & à prævaricationibus eorum, cunctisque peccatis. Juxta hunc ritum faciet tabernaculo testimonij, quod fixum est inter eos in medio sordium habitationis eorum.

D 17 * Nullus hominum sit in tabernaculo, quando pontifex sanctuarium ingreditur, ut roget pro se & pro domo sua, & pro universo cœtu Israël, donec egrediatur.

*Luc. 1.a.10.

18 Cùm autem exierit ad altare quod coram Dño est, oret pro se, & sumptum sanguinē vituli atque hirci fundat super cornua ejus per gyrum:

19 Aspergénsque digito septies, expiet & sanctificet illud ab immunditiis filiorum Israël.

20 Postquam emundaverit Sanctuarium, & tabernaculum, & altare, tunc offerat hircum viventem;

21 Et posita utraque manu super caput ejus, confiteatur omnes iniquitates filiorum Israël, & universa delicta atque peccata eorum: quæ imprecans capiti ejus, emittet illum per hominem paratum, in desertum.

E 22 Cúmque portaverit hircus omnes iniquitates eorum in terram solitariam, & dimissus fuerit in deserto,

23 Revertetur Aaron in tabernaculum testimonij, & depositis vestibus, quib⁹ priùs indutus erat cùm intraret Sanctuarium, relictísque ibi,

24 Lavabit carnem suam in loco sancto, induetúrque vestibus suis. Et postquam egressus obtulerit holocaustum suum ac plebis, rogabit tam pro se quàm pro populo:

25 Et adipem, qui oblatus est pro peccatis, adolebit super altare.

26 Ille verò, qui dimiserit caprum emissarium, lavabit vestimenta sua & corpus aqua, & sic ingredietur in castra.

27 Vitulum autem & hircum, qui pro peccato fuerant immolati, & quorum sanguis illatus est in Sanctuarium ut expiatio compleretur, asportabunt foras castra, * & comburent igni tam pelles quàm carnes eorum ac fimum: F

*Heb. 13. b. 11.

28 Et quicumque combusserit ea, lavabit vestimenta sua & carnem aqua, & sic ingredietur in castra.

29 Erítque vobis hoc legitimum sempiternum: * Mense septimo, decima die mensis, affligetis animas vestras, nullúmque opus facietis, sive indigena, sive advena qui peregrinatur inter vos.

* Inf. 23. e. 27. 28.

30 In hac die expiatio erit vestri, atque mundatio ab omnibus peccatis vestris: coram Domino mundabimini. G

31 Sabbatum enim requietionis est, & affligetis animas vestras religione perpetua.

32 Expiabit autem sacerdos, qui unctus fuerit, & cujus manus initiatæ sunt ut sacerdotio fungatur pro patre suo: induetúrque stola linea & vestibus sanctis,

33 Et expiabit sanctuarium & tabernaculum testimonij atque altare, sacerdotes quoque & universum populum.

34 Erítque vobis hoc legitimum sempiter-

14 Tollet quoque de sanguine vituli & asperget digito septies contra propitiatorium ad orientem.

15 Cúmque mactaverit hircum pro peccato populi, inferet sanguinem ejus intra velum, sicut præceptum est de sanguine vituli, ut aspergat è regione oraculi,

16 Et expiet Sanctuarium ab immunditiis filiorum Israël, & à prævaricationibus eorum, cunctisque peccatis. Juxta hunc ritum faciet tabernaculo testimonij, quod fixum est inter eos in medio sordium habitationis eorum.

D 17 * Nullus hominum sit in tabernaculo,
*Luc. quando pontifex sanctuarium ingreditur, ut
1.a.10. roget pro se & pro domo sua, & pro universo
cœtu Israël, donec egrediatur.

18 Cùm autem exierit ad altare quod coram Dño est, oret pro se, & sumptum sanguinē vituli atque hirci fundat super cornua ejus per gyrum:

19 Aspergénsque digito septies, expiet & sanctificet illud ab immunditiis filiorum Israël.

20 Postquam emundaverit Sanctuarium, & tabernaculum, & altare, tunc offerat hircum viventem;

21 Et posita utraque manu super caput ejus, confiteatur omnes iniquitates filiorum Israël, & universa delicta atque peccata eorum: quæ imprecans capiti ejus, emittet illum per hominem paratum, in desertum.

E 22 Cúmque portaverit hircus omnes iniquitates eorum in terram solitariam, & dimissus fuerit in deserto,

23 Revertetur Aaron in tabernaculum testimonij, & depositis vestibus, quib⁹ priùs indutus erat cùm intraret Sanctuarium, relictísque ibi,

24 Lavabit carnem ſuam in loco ſancto, in-
duetúrque veſtibus ſuis. Et poſtquam egreſſus
obtulerit holocauſtum ſuum ac plebis, roga-
bit tam pro ſe quàm pro populo:

25 Et adipem, qui oblatus eſt pro peccatis,
adolebit ſuper altare.

26 Ille verò, qui dimiſerit caprum emiſſa-
rium, lavabit veſtimenta ſua & corpus aqua,
& ſic ingredietur in caſtra.

27 Vitulum autem & hircum, qui pro pec- F
cato fuerant immolati, & quorum ſanguis illa-
tus eſt in Sanctuarium ut expiatio compleretur,
aſportabunt foras caſtra, * & comburent igni *Heb.
tam pelles quàm carnes eorum ac fimum: 13. b.

28 Et quicumque combuſſerit ea, lavabit 11.
veſtimenta ſua & carnem aqua, & ſic ingre-
dietur in caſtra.

29 Erítque vobis hoc legitimum ſempiter-
num: * Menſe ſeptimo, decima die menſis, af- * Inf.
fligetis animas veſtras, nullúmque opus facie- 23. e.
tis, ſive indigena, ſive advena qui peregrinatur 27.28.
inter vos.

30 In hac die expiatio erit veſtri, atque mun- G
datio ab omnibus peccatis veſtris: coram Do-
mino mundabimini.

31 Sabbatum enim requietionis eſt, & affli-
getis animas veſtras religione perpetua.

32 Expiabit autem ſacerdos, qui unctus fue-
rit, & cujus manus initiatæ ſunt ut ſacerdotio
fungatur pro patre ſuo: induetúrque ſtola linea
& veſtibus ſanctis,

33 Et expiabit ſanctuarium & tabernaculum
teſtimonij atque altare, ſacerdotes quoque &
univerſum populum.

34 Erítque vobis hoc legitimum ſempiter-

num, ut oretis pro filiis Iſraël, & pro cunctis
peccatis eorum ſemel in anno. Fecit igitur ſicut
præceperat Dominus Moyſi.

CAPUT XVII.

Jubentur Hebræi ſoli Deo ſacrificare, non dæmoni, nec uſquam niſi ad oſtium tabernaculi: atque à ſanguinis & morticini eſu abſtinendum.

A 1 ET locutus eſt Dñs ad Moyſen, dicens:
2 Loquere Aaron & filiis ejus, & cun-
ctis filiis Iſraël, dicens ad eos: Iſte eſt ſermo
quem mandavit Dominus, dicens:
3 Homo quilibet de domo Iſraël, ſi occide-
rit bovem aut ovem, ſive capram, in caſtris vel
extra caſtra,
4 Et non obtulerit ad oſtium tabernaculi obla-
tionem Dño, ſanguinis reus erit: quaſi ſi ſan-
guinem fuderit, ſic peribit de medio populi ſui.
5 Ideò ſacerdoti offerre debent filij Iſraël ho-
ſtias ſuas, quas occident in agro, ut ſanctificen-
tur Domino ante oſtium tabernaculi teſtimonij,
& immolent eas hoſtias pacificas Domino.
B 6 Fundétque ſacerdos ſanguinem ſuper altare
Dñi ad oſtium tabernaculi teſtimonij, & ado-
lebit adipem in odorem ſuavitatis Domino:
7 Et nequaquam ultrà immolabunt hoſtias
ſuas dæmonibus, cum quibus fornicati ſunt. Le-
gitimum ſempiternum erit illis & poſteris eorũ.
8 Et ad ipſos dices: Homo de domo Iſraël, &
de advenis qui peregrinantur apud vos, qui
obtulerit holocauſtum ſive victimam,
9 Et ad oſtium tabernaculi teſtimonij non
adduxerit eam, ut offeratur Domino, interibit
de populo ſuo.
C 10 Homo quilibet de domo Iſraël, & de ad-
venis qui peregrinantur inter eos, ſi comederit

sanguinem, obfirmabo faciem meam contra animam illius, & disperdam eam de populo suo,
11 Quia anima carnis in sanguine est: &
ego dedi illum vobis, ut super altare in eo expietis pro animabus vestris, & sanguis pro animæ piaculo sit.
12 Idcircò dixi filiis Israël: Omnis anima ex
vobis non comedet sanguinem, nec ex advenis
qui peregrinantur apud vos.
13 Homo quicumque de filiis Israël, & de
advenis qui peregrinantur apud vos, si venatione atque aucupio ceperit feram vel avem, quibus vesci licitum est, fundat sanguinem ejus,
& operiat illum terra.
14 * Anima enim omnis carnis in sanguine D
est: unde dixi filiis Israël. Sanguinem universæ *Gen.
carnis non comedetis, quia anima carnis in san- 9.a.4.
guine est: & quicumque comederit illum, in- Sup. 7.c.
teribit. 26.
15 Anima quæ comederit morticinum, vel
captum à bestia, tam de indigenis, quàm de
advenis, lavabit vestimenta sua & semetipsum
aqua, & contaminatus erit usque ad vesperum:
& hoc ordine mundus fiet.
16 Quòd si non laverit vestimenta sua &
corpus, portabit iniquitatem suam.

CAPUT XVIII.

Gradus conjugii illiciti, ad Gentium & Chananæorum opera fugienda in varia carnali turpitudine.

1 LOcutus est Dominus ad Moysen, dicens: A
2 Loquere filiis Israël, & dices ad eos:
Ego Dominus Deus vester:
3 Juxta consuetudinem Terræ Ægypti, in qua
habitastis, non facietis: & juxta morem Regionis
Chanaan, ad quam ego introducturus sum vos,

non agetis, nec in legitimis eorum ambulabitis.
4 Facietis judicia mea, & præcepta mea servabitis & ambulabitis in eis. Ego Dominus Deus vester.
* Ezechiel. 20. b. 11. Rom. 10. a. 5. Gal. 3. b. 12.
5 * Custodite leges meas atque judicia, quæ faciens homo, vivet in eis. Ego Dominus.
6 Omnis homo ad proximã sanguinis sui non accedet, ut revelet turpitudinem ejus. Ego Dñs.
7 Turpitudinem patris tui & turpitudinem matris tuæ non discooperies: mater tua est, non revelabis turpitudinem ejus.
8 Turpitudinem uxoris patris tui non discooperies. turpitudo enim patris tui est.
B 9 Turpitudinem sororis tuæ ex patre, sive ex matre, quæ domi vel foris genita est, non revelabis.
10 Turpitudinem filiæ filij tui vel neptis ex filia non revelabis: quia turpitudo tua est.
11 Turpitudinem filiæ uxoris patris tui, quam peperit patri tuo, & est soror tua, non revelabis:
12 Turpitudinem sororis patris tui non discooperies: quia caro est patris tui.
13 Turpitudinem sororis matris tuæ non revelabis, eò quòd caro sit matris tuæ.
14 Turpitudinem patrui tui non revelabis, nec accedes ad uxorem ejus, quæ tibi affinitate conjungitur.
15 Turpitudinem nurus tuæ non revelabis, quia uxor filij tui est, nec discooperies ignominiam ejus.
16 Turpitudinem uxoris fratris tui non revelabis: quia turpitudo fratris tui est.
C 17 Turpitudinem uxoris tuæ & filiæ ejus non revelabis. Filiam filij ejus, & filiam filiæ illius non sumes, ut reveles ignominiam ejus: quia

caro illius sunt, & talis coitus incestus est.

18 Sororem uxoris tuæ in pellicatum illius non accipies, nec revelabis turpitudinem ejus adhuc illa vivente.

19 Ad mulierem quæ patitur menstrua, non accedes, nec revelabis fœditatem ejus.

20 Cum uxore proximi tui non coibis, nec seminis commistione maculaberis.

21 * De semine tuo non dabis ut consecretur idolo Moloch, nec pollues nomen Dei tui. Ego Dominus. * Inf. 20. a. 2.

22 Cum masculo non commiscearis coitu feminco, quia abominatio est.

23 Cum omni pecore non coibis, nec maculaberis cum eo. * Mulier non succumbet jumento, nec miscebitur ei: quia scelus est. D * Inf. 20. c. 16.

24 Nec polluamini in omnibus his, quibus contaminatæ sunt universæ gentes, quas ego ejiciam ante conspectum vestrum,

25 Et quibus polluta est terra: cujus ego scelera visitabo, ut evomat habitatores suos.

26 Custodite legitima mea atque judicia, & non faciatis ex omnibus abominationibus istis, tam indigena quàm colonus qui peregrinantur apud vos.

27 Omnes enim execrationes istas fecerunt accolæ terræ, qui fuerunt ante vos, & polluerunt eam.

28 Cavete ergo ne & vos similiter evomat, cùm paria feceritis, sicut evomuit gentem, quæ fuit ante vos.

29 Omnis anima, quæ fecerit de abominationibus his quippiam, peribit de medio populi sui.

30 Custodite mandata mea. Nolite facere quæ fecerunt hi qui fuerunt ante vos, & ne polluamini in eis. Ego Dominus Deus vester.

Caput XIX.

Varia præcepta moralia & ceremonialia ante recensita rursus inculcantur, additis de novo aliis.

A 1 Locutus est Dominus ad Moysen, dicens:
2 Loquere ad omnem cœtum filiorum
* Sup. 11. g. 44. 1. Pet. 1. c. 16. Israël, & dices ad eos: * Sancti estote: quia ego sanctus sum, Dominus Deus vester.
3 Unusquisque patrem suum, & matrem suam timeat. Sabbata mea custodite. Ego Dominus Deus vester.

4 Nolite converti ad idola, nec deos conflatiles faciatis vobis. Ego Dominus Deus vester.

5 Si immolaveritis hostiam pacificorum Domino, ut sit placabilis,

6 Eo die quo fuerit immolata, comedetis eam, & die altero: quidquid autem residuum fuerit in diem tertium, igne comburetis.

7 Si quis post biduum comederit ex ea, profanus erit, & impietatis reus.

B 8 Portabitque iniquitatem suam, quia sanctum Domini polluit, & peribit anima illa de populo suo.

* Inf. 23. d. 22. 9 * Cùm messueris segetes terræ tuæ, non tondebis usque ad solum superficiem terræ: nec remanentes spicas colliges.

10 Neque in vinea tua racemos & grana decidentia congregabis, sed pauperibus & peregrinis carpenda dimittes: ego Dñs Deus vester.

C 11 Non facietis furtum. Non mentiemini, nec decipiet unusquisque proximum suum.

* Exo. 20. b. 7. 12 * Non perjurabis in nomine meo, nec pollues nomen Dei tui. ego Dominus.

* Eccl. 10. a. 6. 13 * Non facies calumniam proximo tuo, nec vi opprimes eum. * Non morabitur opus
* Deut. mercenarij tui apud te usque manè.

14 Non

14 Non maledices surdo, nec coram cæco 24. c.
pones offendiculum: sed timebis Dominum 14. Tob.4.
Deum tuum, quia ego sum Dominus. c.15.
15 Non facies quod iniquum est, nec inju-
stè judicabis. * Non consideres personam pau- *
peris, nec honores vultum potentis. Justè ju- Deut.
dica proximo tuo. 1.c.17. 16. d.
16 Non eris criminator, nec susurro in po- 19.
pulo. Non stabis contra sanguinem proximi Prov.
tui. ego Dominus. 24. c. 23.
17 * Non oderis fratrem tuum in corde tuo, Eccli.
sed * publicè argue eum, ne habeas super illo 42. a. 1.
peccatum. Iac.2.
18 Non quæras ultionem, nec memor eris a. 2.
injuriæ civium tuorum.* Diliges amicum tuum * 2.
sicut teipsum. ego Dominus. Ioan.
19 Leges meas custodite. Jumentum tuum 2.b.11. 3.c.14.
non facies coïre cum alterius generis animanti- D
bus. Agrum tuum non seres diverso semine. Ve- *
ste quæ ex duobus texta est, non induêris. Eccl. 19. b.
20 Homo si dormierit cum muliere coïtu se- 13.
minis, quæ sit ancilla etiam nubilis, & tamen Mat.
pretio non redempta, nec libertate donata: va- 18. b.
pulabunt ambo, & non morientur, quia non 15. Luc.
fuit libera. 17. a.
21 Pro delicto autem suo offeret Domino ad 3.
ostium tabernaculi testimonij arietem: * Mat.
22 Orabítque pro eo sacerdos, & pro pec- 5. g.
cato ejus coram Domino, & repropitiabitur 43. 22.
ei, dimittetúrque peccatum. d. 39. Luc.6
23 Quando ingressi fueritis terram, & plan- d. 27.
taveritis in ea ligna pomifera, auferetis præpu- Rom.
tia eorum: poma quæ germinant, immunda 13. c.
erunt vobis, nec edetis ex eis. 9. E
24 Quarto autem anno omnis fructus co-

rum sanctificabitur laudabilis Domino.
25 Quinto autem anno comedetis fructus,
congregantes poma quæ proferunt. ego Dominus Deus vester.
26 Non comedetis cum sanguine. Non augurabimini, nec observabitis somnia.
27 Neque in rotundum attondebitis comam:
nec radetis barbam.
F 28 Et super mortuo non incidetis carnem
vestram, neque figuras aliquas aut stigmata facietis vobis. ego Dominus.
29 Ne prostituas filiam tuam, ne contaminetur terra, & impleatur piaculo.
30 Sabbata mea custodite, & Sanctuarium
meum metuite. ego Dominus.
31 Non declinetis ad magos, nec ab ariolis
aliquid sciscitemini, ut polluamini per eos. ego
Dominus Deus vester.
32 Coram cano capite consurge, & honora
personam senis: & time Dominum Deum
tuum. ego sum Dominus.
* 33 * Si habitaverit advena in terra vestra, &
Exod. moratus fuerit inter vos, non exprobretis ei:
22. d. 21. 34 Sed sit inter vos quasi indigena: & diligetis eum quasi vosmetipsos: fuistis enim &
G vos advenæ in Terra Ægypti. ego Dominus
Deus vester.
35 Nolite facere iniquum aliquid in judicio,
in regula, in pondere, in mensura.
36 Statera justa, & æqua sint pondera, justus
modius, æquúsque sextarius. ego Dominus
Deus vester, qui eduxi vos de Terra Ægypti.
37 Custodite omnia præcepta mea, & universa judicia, & facite ea. ego Dominus.

Morte plectendi sunt qui de semine suo Moloch offerunt, qui magos aut ariolos consulunt, qui parentibus maledicunt, qui varios exercent coitus illicitos.

1 LOcutúsque est Dominus ad Moysen, di- A
cens:
2 Hæc loquêris filiis Israël: Homo de filiis
Israël, & de advenis qui habitant in Israël, * si *Sup.
quis dederit de semine suo idolo Moloch, mor- 18. c.
te moriatur: populus terræ lapidabit eum. 21.
3 Et ego ponam faciem meam contra illum:
succidámque eum de medio populi sui, eò
quòd dederit de semine suo Moloch, & contaminaverit Sanctuarium meum, ac polluerit nomen sanctum meum.
4 Quòd si negligens populus terræ, & quasi
parvipendens imperium meum dimiserit hominem qui dedit de semine suo Moloch, nec
voluerit eum occidere:
5 Ponam faciem meam super hominem illum, & super cognationem ejus, succidámque
& ipsum, & omnes qui consenserunt ei ut fornicaretur cum Moloch, de medio populi sui.
6 Anima, quæ declinaverit ad magos & ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem
meam contra eam, & interficiam illam de medio populi sui.
7 * Sanctificamini & estote sancti, quia ego * 1.
sum Dominus Deus vester. Pet. 1.
8 Custodite præcepta mea, & facite ea: Ego c. 16.
Dominus qui sanctifico vos. B
9 * Qui maledixerit patri suo, aut matri, *
morte moriatur: patri matríque maledixit, san- Exod.
guis ejus sit super eum. 21. c. 17.
10 * Si mœchatus quis fuerit cum uxore al- Prov.
terius, & adulterium perpetraverit cum con- 20. c. 20.

Matt. juge proximi sui, morte moriantur, & mœchus
15. *a.* & adultera.
4. *Marc.* 11 Qui dormierit cum noverca sua, & reve-
7. *b.* laverit ignominiam patris sui, morte moriantur
10. ambo: sanguis eorum sit super eos.
* *Deut.* 12 Si quis dormierit cum nuru sua, uterque
22. *c.* moriatur, quia scelus operati sunt: sanguis eo-
22. *. rum sit super eos.
Ioan.
8. *a.* 5. 13 Qui dormierit cum masculo, coitu femi-
neo, uterque operatus est nefas, morte morian-
tur: sit sanguis eorum super eos.
C 14 Qui supra uxorem filiam, duxerit matrem
ejus, scelus operatus est: vivus ardebit cum eis,
nec permanebit tantum nefas in medio vestri.
15 Qui cum jumento & pecore coierit, mor-
te moriatur: pecus quoque occidite.
* *Sup.* 16 * Mulier quæ succubuerit cuilibet jumen-
18. *d.* to, simul interficietur cum eo: sanguis eorum
23. sit super eos.
17 Qui acceperit sororem suam, filiam pa-
tris sui, vel filiam matris suæ, & viderit turpi-
tudinem ejus, illáque conspexerit fratris igno-
miniam, nefariam rem operati sunt: occiden-
tur in conspectu populi sui, eò quòd turpitu-
dinem suam mutuò revelaverint, & portabunt
iniquitatem suam.
18 Qui coierit cum muliere in fluxu men-
struo, & revelaverit turpitudinem ejus, ipsá-
que aperuerit fontem sanguinis sui, interficien-
tur ambo de medio populi sui.
D 19 Turpitudinem materteræ & amitæ tuæ
non discooperies: qui hoc fecerit, ignominiam
carnis suæ nudavit, portabunt ambo iniquita-
tem suam.
20 Qui coierit cum uxore patrui, vel avun-

culi sui, & revelaverit ignominiam cognatio-
nis suæ, portabunt ambo peccatum suum: abs-
que liberis morientur.
21 Qui duxerit uxorem fratris sui, rem facit
illicitam, turpitudinem fratris sui revelavit:
absque liberis erunt.
22 Custodite leges meas, atque judicia, &
facite ea: ne & vos evomat terra quam intra-
turi estis & habitaturi.
23 Nolite ambulare in legitimis nationum,
quas ego expulsurus sum ante vos. Omnia enim
hæc fecerunt, & abominatus sum eas.
24 Vobis autem loquor: Possidete terram eo- E
rum, quam dabo vobis in hereditatem, terram
fluentem lacte & melle. Ego Dominus Deus
vester, qui separavi vos à cæteris populis.
25 Separate ergo & vos jumentum mundum
ab immundo, & avem mundam ab immunda:
ne polluatis animas vestras in pecore, & avibus,
& cunctis quæ moventur in terra, & quæ vo-
bis ostendi esse polluta.
26 * Eritis mihi sancti, quia sanctus sum *1.
ego Dominus, & separavi vos à cæteris popu- Pet. 1.
lis, ut essetis mei. c. 16.
27 * Vir, sive mulier, in quibus pythonicus, *
vel divinationis fuerit spiritus, morte morian- Deut.
tur. lapidibus obruent eos: sanguis eorum sit 18. b. 11.
super illos. 1. Reg. 28. b. 7.

CAPUT XXI.

Quibus funeribus interesse possint sacerdotes, & quales ducere uxores; quive inepti sint ad sacerdotium: & de filia sacerdotis fornicante.

1 DIxit quoque Dominus ad Moysen: Lo- A
quere ad sacerdotes filios Aaron, & di-
ces ad eos: Ne contaminetur sacerdos in mor-
tibus civium suorum,

2 Nisi tantùm in consanguineis, ac propinquis, id est, super patre, & matre, & filio, & filia, fratre quoque,

3 Et sorore virgine quæ non est nupta viro:

4 Sed nec in principe populi sui contaminabitur.

*Sup. 19. e. 27. 5 * Non radent caput, nec barbam, neque in carnibus suis facient incisuras.

Ezechiel. 44. f. 20. 6 Sancti erunt Deo suo, & non polluent nomen ejus: incensum enim Domini, & panes Dei sui offerunt, & ideò sancti erunt.

*Sup. 19. f. 29. 7 * Scortum & vile prostibulum non ducent uxorem, nec eam quæ repudiata est à marito: quia consecrati sunt Deo suo,

B 8 Et panes propositionis offerunt. Sint ergo sancti, quia & ego sanctus sum, Dominus, qui sanctifico eos.

9 Sacerdotis filia si deprehensa fuerit in stupro, & violaverit nomen patris sui, flammis exuretur.

10 Pontifex, id est, sacerdos maximus inter fratres suos, super cujus caput fusum est unctionis oleum, & cujus manus in sacerdotio consecratæ sunt, vestitúsque est sanctis vestibus, caput suum non discooperiet, vestimenta non scindet:

11 Et ad omnem mortuum non ingredietur omnino. super patre quoque suo & matre non contaminabitur.

C 12 Nec egredietur de sanctis, ne polluat Sanctuarium Domini, quia oleum sanctæ unctionis Dei sui super eum est. ego Dominus.

*Ezechiel. 44. f. 22. 13 * Virginem ducet uxorem:

14 Viduam autem & repudiatam, & sordidam, atque meretricem non accipiet, sed puellam de populo suo:

15 Ne commiſceat ſtirpem generis ſui vulgo gentis ſuæ: quia ego Dñs qui ſanctifico eum.

16 Locutúſque eſt Dñs ad Moyſen, dicens:

17 Loquere ad Aaron: Homo de ſemine tuo per familias qui habuerit maculam, non offeret panes Deo ſuo,

18 Nec accedet ad miniſterium ejus: ſi cæcus fuerit, ſi claudus, ſi parvo vel grandi vel torto naſo,

19 Si fracto pede, ſi manu,

20 Si gibbus, ſi lippus, ſi albuginem habens in oculo, ſi jugem ſcabiem, ſi impetiginem in corpore, vel herniosus.

21 Omnis qui habuerit maculam de ſemine Aaron ſacerdotis, non accedet offerre hoſtias Domino, nec panes Deo ſuo: D

22 Veſcetur tamen panibus qui offeruntur in Sanctuario,

23 Ita dumtaxat, ut intra velum non ingrediatur, nec accedat ad altare, quia maculam habet, & contaminare non debet Sanctuarium meum. Ego Dominus qui ſanctifico eos.

24 Locutus eſt ergo Moyſes ad Aaron, & ad filios ejus, & ad omnem Iſraël, cuncta quæ fuerant ſibi imperata.

CAPUT XXII.

Ab eſu ſanctificatorum ſeu victimarum alienigenæ & immundi abſtinere debent, deſcribuntur maculæ ſeu vitia quibus victimæ carere debeant, & quæ debeant offerri.

1 LOcutus quoque eſt Dominus ad Moyſen, dicens: A

2 Loquere ad Aaron & ad filios ejus, ut caveant ab his quæ conſecrata ſunt filiorum Iſraël, & non contaminent nomen ſanctificatorum mihi, quæ ipſi offerunt. ego Dominus.

3 Dic ad eos, & ad posteros eorum: Omnis
homo, qui accesserit de stirpe vestra ad ea quæ
consecrata sunt, & quæ obtulerunt filij Israël
Domino, in quo est immunditia, peribit coram
Domino. ego sum Dominus.

4 Homo de semine Aaron, qui fuerit lepro-
sus, aut patiens fluxum seminis, non vescetur
de his quæ sanctificata sunt mihi, donec sane-
tur. Qui tetigerit immundum super mortuo,
& ex quo egreditur semen quasi coitus,

5 Et qui tangit reptile, & quodlibet immun-
dum, cujus tactus est sordidus,

6 Immundus erit usque ad vesperum, &
non vescetur his quæ sanctificata sunt: sed
cùm laverit carnem suam aqua,

7 Et occubuerit sol, tunc mundatus vescetur
de sanctificatis, quia cibus illius est.

* Sup. 17. d. 15. Exod. 22. d. 31. Deut. 14. c. 21. Ezechiel. 44. g. 31.

8 * Morticinum & captum à bestia non co-
medent, nec polluentur in eis. ego sum Dñs.

9 Custodiant præcepta mea, ut non subjaceât
peccato, & moriantur in Sanctuario, cùm pol-
luerint illud. ego Dominus qui sanctifico eos.

10 Omnis alienigena non comedet de sancti-
ficatis, inquilinus sacerdotis & mercenarius non
vescentur ex eis.

11 Quem autem sacerdos emerit, & qui ver-
naculus domus ejus fuerit, hi comedent ex eis.

B 12 Si filia sacerdotis cuilibet ex populo nu-
pta fuerit: de his quæ sanctificata sunt, & de
primitiis non vescetur.

13 Sin autem vidua, vel repudiata, & absque
liberis reversa fuerit ad domum patris sui: sicut
puella consueverat, aletur cibis patris sui. Om-
nis alienigena comedendi ex eis non habet po-
testatem.

14 Qui comederit de sanctificatis per igno-
rantiam, addet quintam partem cum eo quod
comedit, & dabit sacerdoti in Sanctuarium.
15 Nec contaminabunt sanctificata filiorum
Israël, quæ offerunt Domino:
16 Ne fortè sustineant iniquitatem delicti C
sui, cum sanctificata comederint. ego Dominus
qui sanctifico eos.
17 Locutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:
18 Loquere ad Aaron & filios ejus, & ad om-
nes filios Israël, dicésque ad eos: Homo de do-
mo Israël, & de advenis qui habitant apud vos,
qui obtulerit oblationem suam, vel vota sol-
vens, vel sponte offerens, quidquid illud obtu-
lerit in holocaustum Domini,
19 Ut offeratur per vos, masculus immacu-
latus erit ex bobus, & ovibus, & ex capris:
20 Si maculam habuerit, non offeretis, ne-
que erit acceptabile.
21 * Homo qui obtulerit victimam pacificorũ *
Dño, vel vota solvens, vel sponte offerens, tam *Deut.*
de bobus quàm de ovibus, immaculatũ offeret, 15. *d.*
ut acceptabile sit: omnis macula non erit in eo. 21. *Eccli.*
22 Si cœcum fuerit, si fractum, si cicatricem 35. *b.*
habens, si papulas, aut scabiem, aut impetigi- 14.
nem: non offeretis ea Domino, nec adolebitis
ex eis super altare Domini.
23 Bovem & ovem, aure & cauda amputa- D
tis, voluntariè offerre potes, votum autem ex
eis solvi non potest.
24 Omne animal quod vel contritis, vel tu-
sis, vel sectis ablatísque testiculis est, non of-
feretis Domino, & in terra vestra hoc omnino
ne faciatis.
25 De manu alienigenæ non offeretis panes

Deo vestro, & quidquid aliud dare volverit:
quia corrupta, & maculata sunt omnia: non
suscipietis ea.
26 Locutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:
27 Bos, ovis, & capra, cùm genita fuerint, se-
ptem diebus erunt sub ubere matris suæ: die au-
tem octavo, & deinceps offerri poterunt Dño.
28 Sive illa bos, sive ovis, non immolabun-
tur una die cum fœtibus suis.
29 Si immolaveritis hostiam pro gratiarum
actione Domino, ut possit esse placabilis,
30 Eodem die comedetis eam, non remanebit
quidquam in manè alterius diei. ego Dominus.
31 Custodite mandata mea, & facite ea. ego
Dominus.
32 Ne polluatis nomen meum sanctum, ut
sanctificer in medio filiorum Israël. Ego Domi-
nus qui sanctifico vos,
33 Et eduxi de Terra Ægypti, ut essem vo-
bis in Deum. ego Dominus.

Caput XXIII.

Solemnitates Sabbati, Pascha, Primitiarum, Hebdomadarum, Messis, Tubarum, Expiationis, ac Tabernaculorum, & quibus ritibus peragi debeant.

A 1 Locutúsque est Dominus ad Moysen,
dicens:
2 Loquere filiis Israël, & dices ad eos: Hæ
sunt feriæ Domini, quas vocabitis sanctas:
3 Sex diebus facietis opus: dies septimus,
quia sabbati requies est, vocabitur sanctus. om-
ne opus non facietis in eo. sabbatum Domini
est in cunctis habitationibus vestris.
4 Hæ sunt ergo feriæ Domini sanctæ, quas
* Exod. 12. c. 18. celebrare debetis temporibus suis.
5 * Mense primo, quartadecima die mensis

ad vesperum, Phase Domini est: *Num.*
6 Et quintadecima die mensis hujus, so- *28. c.*
lemnitas azymorum Domini est. Septem die- *16.*
bus azyma comedetis.
7 Dies primus erit vobis celeberrimus, san-
ctúsque: omne opus servile non facietis in eo:
8 Sed offeretis sacrificium in igne Dño septem B
diebus. dies autem septimus erit celebrior &
sanctior, nullúmque servile opus facietis in eo.
9 Locutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:
10 Loquere filiis Israël, & dices ad eos: Cùm
ingressi fueritis terram, quam ego dabo vobis, &
messueritis segetem, feretis manipulos spica-
rum, primitias messis vestræ, ad sacerdotem:
11 Qui elevabit fasciculum coram Domino,
ut acceptabile sit pro vobis, altero die Sabbati,
& sanctificabit illum:
12 Atque in eodem die quo manipulus con-
secratur, cædetur agnus immaculatus, annicu-
lus in holocaustum Domini.
13 Et libamenta offerentur cum eo, duæ
decimæ similæ conspersæ oleo in incensum
Domini, odorémque suavissimum: liba quo-
que vini, quarta pars hin.
14 Panem, & polentam, & pultes non come- C
detis ex segete, usque ad diem qua offeretis ex
ea Deo vestro. Præceptum est sempiternum in
generationibus, cunctísque habitaculis vestris.
15 * Numerabitis ergo ab altero die Sabbati,
in quo obtulistis manipulum primitiarum, se- *Deut.*
ptem hebdomadas plenas, *16. b.*
16 Usque ad alteram diem expletionis heb- *9.*
domadæ septimæ, id est, quinquaginta dies:
& sic offeretis sacrificium novum Domino
17 Ex omnibus habitaculis vestris, panes pri-

mitiarum duos de duabus decimis similæ fermentatæ, quos coquetis in primitias Domini.
18 Offeretísque cum panibus septem agnos immaculatos anniculos, & vitulum de armento unum, & arietes duos, & erunt in holocaustum cum libamentis suis, in odorem suavissimum Domino.
19 Facietis & hircum pro peccato, duósque agnos anniculos hostias pacificorum.
D 20 Cúmque elevaverit eos sacerdos cum panibus primitiarum coram Domino, cedent in usum ejus.
21 Et vocabitis hunc diem celeberrimum, atque sanctissimum: omne opus servile non facietis in eo. Legitimum sempiternum erit in cunctis habitaculis, & generationibus vestris.
* Sup. 19 b. 9. 22 * Postquam autem messueritis segetem terræ vestræ, non secabitis eam usque ad solum: nec remanentes spicas colligetis, sed pauperibus & peregrinis dimittetis eas. Ego sum Dominus Deus vester.
E 23 Locutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:
* Num. 29. a. 1. 24 * Loquere filiis Israël: Mense septimo, prima die mensis, erit vobis sabbatum, memoriale, clangentibus tubis, & vocabitur sanctum:
25 Omne opus servile non facietis in eo, & offeretis holocaustum Domino.
26 Locutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:
* Sup. 16. f. 29. Num. 29. a. 7. 27 * Decimo die mensis hujus septimi, dies expiationum erit celeberrimus, & vocabitur sanctus: affligetísque animas vestras in eo, & offeretis holocaustum Domino.
Ioan. 7. f. 37. 28 Omne opus servile non facietis in tempore diei hujus: quia dies propitiationis est, ut propitietur vobis Dominus Deus vester.

29 Omnis anima, quæ afflicta non fuerit
die hac, peribit de populis ſuis:
30 Et quæ operis quippiam fecerit, delebo
eam de populo ſuo.
31 Nihil ergo operis facietis in eo: legiti-
mum ſempiternum erit vobis in cunctis gene-
rationibus, & habitationibus veſtris.
32 Sabbatum requietionis eſt, & affligetis
animas veſtras die nono menſis: A veſpera uſ-
que ad veſperam celebrabitis ſabbata veſtra.
33 Et locutus eſt Dn̄s ad Moyſen, dicens:
34 Loquere filiis Iſraël: A quintodecimo F
die menſis hujus ſeptimi, erunt feriæ taberna-
culorum ſeptem diebus Domino.
35 Dies primus vocabitur celeberrimus atque
ſanctiſſimus: omne opus ſervile nō facietis in eo.
36 Et ſeptem diebus offeretis holocauſta
Domino. dies quoque octavus erit celeberri-
mus atque ſanctiſſimus, & offeretis holocau-
ſtum Domino: eſt enim cœtus atque collectæ:
omne opus ſervile non facietis in eo.
37 Hæ ſunt feriæ Domini, quas vocabitis
celeberrimas atque ſanctiſſimas, offeretíſque in
eis oblationes Domino, holocauſta & libamen-
ta juxta ritum uniuſcujuſque diei:
38 Exceptis ſabbatis Domini, doníſque ve-
ſtris, & quæ offeretis ex voto, vel quæ ſponte
tribuetis Domino.
39 A quinto decimo ergo die menſis ſepti- G
mi, quando congregaveritis omnes fructus ter-
ræ veſtræ, celebrabitis ferias Domini ſeptem
diebus. die primo & die octavo erit ſabbatum,
id eſt, requies.
40 Sumetíſque vobis die primo fructus ar-
boris pulcherrimæ, ſpatuláſque palmarum, &

ramos ligni densarum frondium, & salices de torrente, & lætabimini coram Dño Deo vestro.
41 Celebrabitisque solemnitatem ejus septem diebus per annum. legitimum sempiternum erit in generationibus vestris. Mense septimo festa celebrabitis,
42 Et habitabitis in umbraculis septem diebus. omnis, qui de genere est Israël, manebit in tabernaculis:
43 Ut discant posteri vestri, quod in tabernaculis habitare fecerim filios Israël, cùm educerem eos de terra Ægypti. Ego Dominus Deus vester.
44 Locutúsque est Moyses super solemnitatibus Domini ad filios Israël.

CAPUT XXIV.

Ritus & tempus concinnandarum lucernarum, panum propositionis; pœna blasphemorum ac talionis.

A 1 ET locutus est Dñs ad Moysen, dicens:
2 Præcipe filiis Israël, ut afferant tibi oleum de olivis purissimum, ac lucidum, ad concinnandas lucernas jugiter,
3 Extra velum testimonij in tabernaculo fœderis. Ponétque eas Aaron à vespere usque ad manè coram Domino, cultu ritúque perpetuo in generationibus vestris.
4 Super candelabrum mundissimum ponentur semper in conspectu Domini.
5 Accipies quoque similam, & coques ex ea duodecim panes, qui singuli habebunt duas decimas:
6 Quorum senos altrinsecus super mensam purissimam coram Domino statues:
7 Et pones super eos thus lucidissimum, ut sit panis in monimentum oblationis Domini.

8 Per singula sabbata mutabuntur coram
Dño suscepti à filiis Israël fœdere sempiterno:
9 Eruntque Aaron & filiorum ejus, ut come-
dant eos in loco sancto: quia Sanctum sancto-
rum est de sacrificiis Domini jure perpetuo.
10 Ecce autem egressus filius mulieris Israë-
litidis, quem pepererat de viro Ægyptio inter
filios Israël, jurgatus est in castris cum viro Is-
raëlita.
11 Cúmque blasphemasset nomen, & ma-
ledixisset ei, adductus est ad Moysen. (Voca-
batur autem mater ejus Salumith, filia Dabri
de tribu Dan.)
12 Miserúntque eum in carcerem, donec
nossent quid juberet Dominus.
13 Qui locutus est ad Moysen,
14 Dicens: Educ blasphemum extra castra, C
& ponant omnes qui audierunt, manus suas su-
per caput ejus, & lapidet eũ populus universus:
15 Et ad filios Israël loquêris: Homo, qui
maledixerit Deo suo, portabit peccatum suum:
16 Et qui blasphemaverit nomen Domini,
morte moriatur, lapidibus opprimet eum om-
nis multitudo, sive ille civis, sive peregrinus
fuerit. Qui blasphemaverit nomen Domini,
morte moriatur.
17 * Qui percusserit, & occiderit homi- * Exod.
nem, morte moriatur. 21. b.
18 Qui percusserit animal, reddet vicarium, 12.
id est, animam pro anima.
19 Qui irrogaverit maculam cuilibet civium
suorum: sicut fecit, sic fiet ei: D
20 * Fracturam pro fractura, oculum pro *
oculo, dentem pro dente restituet. qualem in- Exod.
flixerit maculam, talem sustinere cogetur. 21. c. 24.

Deut. 21 Qui percusserit jumentum, reddet aliud.
19 d. Qui percusserit hominem, punietur.
21.
Mat. 22 Æquum judicium sit inter vos, sive pe-
5.f.38. regrinus, sive civis peccaverit: quia ego sum
Dominus Deus vester.
23 Locutúsque est Moyses ad filios Israël:
& eduxerunt eum, qui blasphemaverat, extra
castra, ac lapidibus oppresserunt. Fecerúntque
filij Israël sicut præceperat Dominus Moysi.

CAPUT XXV.

Septimi, id est, Sabbatici, & quinquagesimi anni, id est, Iubilæi lex: non sumendæ à fratribus usura, nec ipsi servitute perpetua opprimendi sunt, sed magis ab advenis potentibus redimendi.

A 1 LOcutúsque est Dominus ad Moysen in
monte Sinaï, dicens:
2 Loquere filiis Israël, & dices ad eos: Quando
ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis,
sabbatizes sabbatum Domino.
* 3 * Sex annis seres agrum tuum, & sex annis
Exod putabis vineam tuam, colligésque fructus ejus:
23. b. 4 Septimo autem anno sabbatum erit terræ,
10. requietionis Domini: agrum non seres, & vineam
non putabis.
5 Quæ sponte gignet humus, non metes: &
uvas primitiarum tuarum non colliges quasi
vindemiam: annus enim requietionis terræ est:
6 Sed erunt vobis in cibum, tibi & servo
tuo, ancillæ & mercenario tuo, & advenæ qui
peregrinantur apud te:
7 Jumentis tuis & pecoribus, omnia quæ
nascuntur, præbebunt cibum.
8 Numerabis quoque tibi septem hebdomadas
annorum, id est, septies septem, quæ simul
faciunt annos quadraginta novem.
9 Et clanges buccina mense septimo, deci-

ma die menſis, propitiationis tempore in univerſa terra veſtra.
10 Sanctificabíſque annum quinquageſimum, & vocabis remiſſionem cunctis habitatoribus terræ tuæ: ipſe eſt enim jubileus. Revertetur homo ad poſſeſſionem ſuam, & unuſquiſque rediet ad familiam priſtinam: B
11 Quia jubileus eſt & quinquageſimus annus. Non feretis, neque metetis ſponte in agro naſcentia, & primitias vindemiæ non colligetis,
12 Ob ſanctificationem jubilei, ſed ſtatim oblata comedetis.
13 Anno jubilei redient omnes ad poſſeſſiones ſuas.
14 Quando vendes quippiam civi tuo, vel emes ab eo, ne contriſtes fratrem tuum, ſed juxta numerum annorum jubilei emes ab eo,
15 Et juxta ſupputationem frugum vendet tibi.
16 Quantò plures anni remanſerint poſt jubileum, tantò creſcet & pretium: & quantò minus temporis numeraveris, tantò minoris & emptio conſtabit. tempus enim frugum vendet tibi.
17 Nolite affligere contribules veſtros, ſed timeat unuſquiſque Deum ſuum, quia ego Dominus Deus veſter.
18 Facite præcepta mea, & judicia cuſtodite, & implete ea, ut habitare poſſitis in terra abſque ullo pavore, C
19 Et gignat vobis humus fructus ſuos, quibus veſcamini uſque ad ſaturitatem, nullius impetum formidantes.
20 Quòd ſi dixeritis: Quid comedemus anno ſeptimo, ſi non ſeverimus, neque collegerimus fruges noſtras?

21 Dabo benedictionem meam vobis anno
ſexto, & faciet fructus trium annorum:
22 Seretiſque anno octavo, & comedetis
veteres fruges uſque ad nonum annum: donec
nova naſcantur, edetis vetera.
23 Terra quoque non vendetur in perpetuum:
quia mea eſt,& vos advenæ & coloni mei eſtis.
24 Unde cuncta regio poſſeſſionis veſtræ
ſub redemptionis conditione vendetur.
25 Si attenuatus frater tuus vendiderit poſ-
ſeſſiunculam ſuam,& voluerit propinquus ejus,
poteſt redimere quod ille vendiderat.
26 Sin autem non habuerit proximum, &
ipſe pretium ad redimendum potuerit invenire,
D 27 Computabuntur fructus ex eo tempore
quo vendidit: & quod reliquum eſt, reddet
emptori, ſicque recipiet poſſeſſionem ſuam.
28 Quòd ſi non invenerit manus ejus ut red-
dat pretium, habebit emptor quod emerat, uſ-
que ad annum jubileum. In ipſo enim omnis
venditio redibit ad dominum & ad poſſeſſo-
rem priſtinum.
29 Qui vendiderit domum intra urbis mu-
ros, habebit licentiam redimendi, donec unus
impleatur annus.
30 Si non redemerit, & anni circulus fue-
rit evolutus, emptor poſſidebit eam, & poſteri
ejus in perpetuum, & redimi non poterit etiam
in jubileo.
31 Sin autem in villa fuerit domus, quæ mu-
ros non habet, agrorum jure vendetur, ſi antè
redempta non fuerit, in jubileo revertetur ad
dominum.
32 Ædes Levitarum, quæ in urbibus ſunt,
ſemper poſſunt redimi:

33 Si redemptæ non fuerint, in jubileo revertentur ad dominos, quia domus urbium Levitarũ pro possessionibus sunt inter filios Israël. E
34 Suburbana autem eorum non veneant, quia possessio sempiterna est.
35 Si attenuatus fuerit frater tuus, & infirmus manu, & susceperis eum quasi advenam & peregrinum, & vixerit tecum,
36 Ne accipias usuras ab eo, nec amplius quàm dedisti. Time Deum tuum, ut vivere possit frater tuus apud te.
37 Pecuniam tuam non dabis ei ad usuram, & frugum superabundantiam non exiges.
38 Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de Terra Ægypti, ut darem vobis Terram Chanaan, & essem vester Deus. F
39 Si paupertate compulsus vendiderit se tibi frater tuus, non eum opprimes servitute famulorum,
40 Sed quasi mercenarius & colonus erit: usque ad annum jubileum operabitur apud te.
41 Et posteà egredietur cum liberis suis, & revertetur ad cognationem & ad possessionem patrum suorum,
42 Mei enim servi sunt, & ego eduxi eos de Terra Ægypti. non veneant conditione servorũ.
43 Ne affligas eum per potentiam, sed metuito Deum tuum.
44 Servus & ancilla sint vobis de nationibus quæ in circuitu vestro sunt.
45 Et de advenis qui peregrinantur apud vos, vel qui ex his nati fuerint in terra vestra, hos habebitis famulos:
46 Et hereditario jure transmittetis ad posteros, ac possidebitis in æternum. fratres autem

vestros filios Israël ne opprimatis per potentiam.
G 47 Si invaluerit apud vos manus advenæ atque peregrini, & attenuatus frater tuus vendiderit se ei, aut cuiquam de stirpe ejus :
48 Post venditionem potest redimi. Qui voluerit ex fratribus suis, redimet eum,
49 Et patruus,& patruelis,& consanguineus, & affinis.Sin autem & ipse potuerit,redimet se,
50 Supputatis dumtaxat annis à tempore venditionis suæ usque ad annum jubileum: & pecunia, qua venditus fuerat, juxta annorum numerum & rationem mercenarij supputata.
51 Si plures fuerint anni qui remanent usque ad jubileum, secundùm hos reddet & pretium.
52 Si pauci, ponet rationem cum eo juxta annorum numerum, & reddet emptori quod reliquum est annorum.
53 Quibus antè servivit mercedibus imputatis:non affliget eum violenter in conspectu tuo.
54 Quòd si per hæc redimi non potuerit, anno jubileo egredietur cum liberis suis.
55 Mei enim sunt servi, filij Israël, quos eduxi de terra Ægypti.

Caput XXVI.

Dei præcepta servantibus bona promittuntur, non servantibus verò plurima mala.

A 1 EGo Dominus Deus vester: * Non facie-
*Exo. tis vobis idolum & sculptile, nec titulos
20. a. 4. erigetis, nec insignem lapidem ponetis in terra
Deut. vestra, ut adoretis eum. ego enim sum Domi-
5. a. 8. Psal. nus Deus vester.
96. b. 2 Custodite sabbata mea, & pavete ad San-
7. ctuarium meum. ego Dominus.
*Deu. 3 * Si in præceptis meis ambulaveritis, &
28. a. mandata mea custodieritis, & feceritis ea, dabo
1. vobis pluvias temporibus suis,

4 Et terra gignet germen suum, & pomis
arbores replebuntur.
5 Apprehendet messium tritura vindemiam,
& vindemia occupabit sementem: & comede-
tis panem vestrum in saturitate, & absque pa-
vore habitabitis in terra vestra:
6 Dabo pacem in finibus vestris, dormietis, B
& non erit qui exterreat. Auferam malas be-
stias: & gladius non transibit terminos vestros.
7 Persequemini inimicos vestros, & corruent
coram vobis,
8 Persequentur quinque de vestris centum
alienos: & centum de vobis decem millia: ca-
dent inimici vestri gladio in conspectu vestro.
9 Respiciam vos, & crescere faciam: multi-
plicabimini, & firmabo pactum meum vo-
biscum.
10 Comedetis vetustissima veterum, & ve-
tera novis supervenientibus projicietis.
11 Ponam tabernaculum meum in medio
vestri, & non abjiciet vos anima mea.
12 * Ambulabo inter vos, & ero Deus ve- * 2.
ster, vósque eritis populus meus. Cor.
13 Ego Dominus Deus vester: qui eduxi vos 6. d.
de Terra Ægyptiorum, ne serviretis eis, & qui 16.
confregi catenas cervicum vestrarum, ut ince-
deretis erecti:
14 * Quòd si non audieritis me, nec fece- *
ritis omnia mandata mea, Deut.
28. b.
15 Si spreveritis leges meas, & judicia mea 15.
contempseritis, ut non faciatis ea quæ à me Thrē.
constituta sunt, & ad irritum perducatis pa- 2. f. 17.
ctum meum: Ma-
lac. 2.
16 Ego quoque hæc faciam vobis: Visita- a. 2.
bo vos velociter in egestate & ardore, qui con- C

ficiat oculos veſtros, & conſumat animas veſtras. Fruſtrà ſeretis ſementem, quæ ab hoſtibus devorabitur.

17 Ponam faciẽ meam contra vos, & corruetis coram hoſtibus veſtris, & ſubjiciemini his qui oderunt vos, fugietis, nemine perſequente.

18 Sin autem nec ſic obedieritis mihi, addam correptiones veſtras ſeptuplum propter peccata veſtra,

19 Et conteram ſuperbiam duritiæ veſtræ. Dabóque vobis cælum deſuper ſicut ferrum, & terram æneam.

20 Conſumetur incaſſum labor veſter, non proferet terra germen, nec arbores poma præbebunt.

D 21 Si ambulaveritis ex adverſo mihi, nec volueritis audire me, addam plagas veſtras in ſeptuplum propter peccata veſtra:

22 Immittámque in vos beſtias agri, quæ conſumant vos, & pecora veſtra, & ad paucitatem cuncta redigant, deſertæque fiant viæ veſtræ.

23 Quòd ſi nec ſic volueritis recipere diſciplinam, ſed ambulaveritis ex adverſo mihi:

24 Ego quoque contra vos adverſus incedam, & percutiam vos ſepties propter peccata veſtra.

25 Inducámque ſuper vos gladium ultorem fœderis mei. Cúmque confugeritis in urbes, mittam peſtilentiam in medio veſtri, & trademini in manibus hoſtium.

26 Poſtquam confregero baculum panis veſtri: ita ut decem mulieres in uno clibano coquant panes, & reddant eos ad pondus: & comedetis, & non ſaturabimini.

27 Sin autem nec per hæc audieritis me, ſed ambulaveritis contra me:

28 Et ego incedam adverſus vos in furore E
contrario, & corripiam vos ſeptem plagis pro-
pter peccata veſtra,
29 Ita ut comedatis carnes filiorum veſtro-
rum & filiarum veſtrarum.
30 Deſtruam excelſa veſtra, & ſimulachra
confringam. Cadetis inter ruinas idolorum ve-
ſtrorum, & abominabitur vos anima mea,
31 In tantum ut urbes veſtras redigam in
ſolitudinem, & deſerta faciam Sanctuaria ve-
ſtra, nec recipiam ultrà odorem ſuaviſſimum.
32 Diſperdámque terram veſtram, & ſtu-
pebunt ſuper ea inimici veſtri, cùm habitato-
res illius fuerint.
33 Vos autem diſpergam in Gentes, & eva-
ginabo poſt vos gladium, erítque terra veſtra
deſerta, & civitates veſtræ dirutæ.
34 Tunc placebunt terræ ſabbata ſua cun-
ctis diebus ſolitudinis ſuæ: quando fueritis
35 In terra hoſtili, ſabbatizabit, & requieſ-
cet in ſabbatis ſolitudinis ſuæ, eò quòd non
requieverit in ſabbatis veſtris, quando habita-
batis in ea.
36 Et qui de vobis remanſerint, dabo pavo- F
rem in cordibus eorum in regionibus hoſtium,
terrebit eos ſonitus folij volantis, & ita fugient
quaſi gladium: cadent, nullo perſequente,
37 Et corruent ſinguli ſuper fratres ſuos
quaſi bella fugientes, nemo veſtrûm inimicis
audebit reſiſtere.
38 Peribitis inter Gentes, & hoſtilis vos ter-
ra conſumet.
39 Quòd ſi & de iis aliqui remanſerint, ta-
beſcent in iniquitatibus ſuis, in terra inimico-
rum ſuorum, & propter peccata patrum ſuo-
rum & ſua affligentur:

40 Donec confiteantur iniquitates ſuas, & majorum ſuorum, quibus prævaricati ſunt in me, & ambulaverunt ex adverſo mihi.

41 Ambulabo igitur & ego contra eos, & inducam illos in terram hoſtilem, donec erubeſcat incircumciſa mens eorum: tunc orabunt pro impietatibus ſuis.

G 42 Et recordabor fœderis mei, quod pepigi cum Jacob, Iſaac, & Abraham. Terræ quoque memor ero:

43 Quæ cùm relicta fuerit ab eis, complacebit ſibi in ſabbatis ſuis, patiens ſolitudinem propter illos. Ipſi verò rogabunt pro peccatis ſuis, eò quòd abjecerint judicia mea, & leges meas deſpexerint.

44 Et tamen etiam cùm eſſent in terra hoſtili, non penitus abjeci eos, neque ſic deſpexi ut conſumerentur, & irritum facerem pactum meum cum eis. Ego enim ſum Dominus Deus eorum,

45 Et recordabor fœderis mei priſtini, quando eduxi eos de Terra Ægypti in conſpectu Gentium, ut eſſem Deus eorum, ego Dominus. Hæc ſunt judicia atque præcepta & leges, quas dedit Dominus inter ſe & filios Iſraël in monte Sinaï per manum Moyſi.

Caput XXVII.

Varia ſanciuntur leges de votis ſeu rebus per votum oblatis Deo; & de illorum ac decimarum perſolutione.

A 1 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

2 Loquere filiis Iſraël, & dices ad eos: Homo qui votum fecerit, & ſpoponderit Deo animam ſuam, ſub æſtimatione dabit pretium.

3 Si fuerit maſculus à vigeſimo anno uſque

ad sexagesimum annum, dabit quinquaginta siclos argenti ad mensuram Sanctuarij:
4 Si mulier, triginta.
5 A quinto autem anno usque ad vigesimum, masculus dabit viginti siclos: femina decem.
6 Ab uno mense usque ad annum quintum, pro masculo dabuntur quinque sicli: pro femina, tres.
7 Sexagenarius & ultrà masculus dabit quindecim siclos: femina decem.
8 Si pauper fuerit, & æstimationem reddere non valebit, stabit coram sacerdote: & quantum ille æstimaverit, & viderit eum posse reddere, tantum dabit.
9 Animal autem quod immolari potest Domino, si quis voverit, sanctum erit,
10 Et mutari non poterit, id est, nec melius malo, nec pejus bono. quòd si mutaverit: & ipsum quod mutatum est, & illud pro quo mutatum est, consecratum erit Domino.
11 Animal immundum, quod immolari Domino non potest, si quis voverit, adducetur ante sacerdotem. B
12 Qui judicans utrùm bonum an malum sit, statuet pretium.
13 Quod si dare voluerit is qui offert, addet supra æstimationem quintam partem.
14 Homo si voverit domum suam, & sanctificaverit Domino, considerabit eam sacerdos utrùm bona an mala sit, & juxta pretium, quod ab eo fuerit constitutum, venumdabitur:
15 Sin autem ille qui voverat, voluerit redimere eam, dabit quintam partem æstimationis supra, & habebit domum.
16 Quòd si agrum possessionis suæ voverit,

& consecraverit Domino: juxta mensuram se-
mentis æstimabitur pretium. si triginta modiis
hordei seritur terra, quinquaginta siclis venum-
detur argenti.
17 Si statim ab anno incipientis jubilei vove-
rit agrum, quanto valere potest, tanto æstima-
bitur.
18 Sin autem post aliquantum temporis:
supputabit sacerdos pecuniam juxta annorum,
qui reliqui sunt, numerum usque ad jubileum,
& detrahetur ex pretio.
C 19 Quòd si voluerit redimere agrum ille qui
voverat, addet quintam partem æstimatæ pe-
cuniæ, & possidebit eum.
20 Sin autem noluerit redimere, sed alteri
cuilibet fuerit venumdatus, ultra eum qui vo-
verat redimere non poterit:
21 Quia cùm jubilei venerit dies, sanctifi-
catus erit Domino, & possessio consecrata ad
jus pertinet sacerdotum.
22 Si ager emptus est, & non de possessione
majorum sanctificatus fuerit Domino,
23 Supputabit sacerdos juxta annorum nu-
merum usque ad jubileum, pretium: & dabit
ille qui voverat eum, Domino.
24 In Jubileo autem revertetur ad priorem
dominum, qui vendiderat eum, & habuerat in
sorte possessionis suæ.
25 Omnis æstimatio siclo sanctuarij ponde-
* rabitur. * Siclus viginti obolos habet.
Exod. 26 Primogenita, quæ ad Dominum perti-
30.b. 13. nent, nemo sanctificare poterit & vovere: sive
Num. bos, sive ovis fuerit, Domini sunt.
3.g. 27 Quòd si immundum est animal, redimet
47. *Eze-* qui obtulit, juxta æstimationem tuam, & ad-

det quintam partem pretij. si redimere noluerit, vendetur alteri quantocumque à te fuerit æstimatum. chiel. 45. d. 12.

D

28 Omne quod Dño consecratur, sive homo fuerit, sive animal, sive ager, non vendetur, nec redimi poterit. Quidquid semel fuerit consecratum, sanctum sanctorum erit Domino.

29 Et omnis consecratio, quæ offertur ab homine, non redimetur, sed morte morietur.

30 Omnes decimæ terræ, sive de frugibus, sive de pomis arborum, Domini sunt, & illi sanctificantur.

31 Si quis autem voluerit redimere decimas suas, addet quintam partem earum.

32 Omnium decimarum bovis & ovis & capræ, quæ sub pastoris virga transeunt, quidquid decimum venerit, sanctificabitur Domino.

33 Non eligetur nec bonum nec malum, nec altero commutabitur. si quis mutaverit: & quod mutatum est, & pro quo mutatum est, sanctificabitur Domino, & non redimetur.

34 Hæc sunt præcepta, quæ mandavit Dominus Moysi ad filios Israël in monte Sinaï.

LIBER NUMERI,

HEBRAICE VAIEDABBER.

CAPUT PRIMUM.

Numeratis duodecim tribuum bellicis viris, filij Levi ad deferendum tabernaculum instituuntur.

1 LOCUTÚSQUE est Dominus ad Moysen in deserto Sinaï in tabernaculo fœderis, prima die mensis secundi, anno altero egressionis eorum ex Ægypto, dicens: A

* Exod. 30. b. 12. 2 * Tollite summam universæ congregationis filiorum Israël per cognationes & domos suas, & nomina singulorum, quidquid sexus est masculini

3 A vigesimo anno & supra, omnium virorum fortium ex Israël, & numerabitis eos per turmas suas, tu & Aaron.

4 Eruntque vobiscum principes tribuum ac domorum in cognationibus suis,

B 5 Quorum ista sunt nomina: De Ruben, Elisur filius Sedeur.

6 De Simeon, Salamiel filius Surisaddai.

7 De Juda, Nahasson filius Aminadab.

8 De Issachar, Nathanael filius Suar.

9 De Zabulon, Eliab filius Helon.

10 Filiorum autem Joseph, de Ephraim, Elisama filius Ammiud, de Manasse, Gamaliel filius Phadassur.

11 De Benjamin, Abidan filius Gedeonis.

12 De Dan, Ahiezer filius Amisaddai.

13 De Aser, Phegiel filius Ochran.

14 De Gad, Eliasaph filius Duel.

15 De Nephthali, Ahira filius Enan.

16 Hi nobilissimi principes multitudinis per tribus & cognationes suas, & capita exercitus Israël:

17 Quos tulerunt Moyses & Aaron cum omni vulgi multitudine:

C 18 Et congregaverunt primo die mensis secundi, recensentes eos per cognationes, & domos, ac familias, & capita, & nomina singulorum à vigesimo anno & supra,

19 Sicut præceperat Dominus Moysi. Numeratique sunt in deserto Sinaï.

20 De Ruben primogenito Israëlis per ge-

nerationes & familias ac domos ſuas, & nomina capitum ſingulorum, omne quod ſexus eſt maſculini à vigeſimo anno & ſupra, procedentium ad bellum,
21 Quadraginta ſex millia quingenti.
22 De filiis Simeon per generationes ac familias ac domos cognationum ſuarum recenſiti ſunt per nomina & capita ſingulorum, omne quod ſexus eſt maſculini à vigeſimo anno & ſupra, procedentium ad bellum,
23 Quinquaginta novem millia trecenti.
24 De filiis Gad per generationes & familias ac domos cognationum ſuarum recenſiti ſunt per nomina ſingulorum à viginti annis & ſupra, omnes qui ad bella procederent,
25 Quadraginta quinque millia ſexcenti D
quinquaginta.
26 De filiis Juda per generationes & familias ac domos cognationum ſuarum, per nomina ſingulorum à vigeſimo anno & ſupra omnes qui poterant ad bella procedere,
27 Recenſiti ſunt ſeptuaginta quatuor millia ſexcenti.
28 De filiis Iſſachar, per generationes & familias ac domos cognationum ſuarum, per nomina ſingulorum à vigeſimo anno & ſupra, omnes qui ad bella procederent,
29 Recenſiti ſunt quinquaginta quatuor millia quadringenti.
30 De filiis Zabulon per generationes & familias ac domos cognationum ſuarum recenſiti ſunt per nomina ſingulorum à vigeſimo anno & ſupra, omnes qui poterant ad bella procedere,
31 Quinquaginta ſeptem millia quadrin- E
genti.

32 De filiis Joſeph, filiorum Ephraim per
generationes & familias ac domos cognatio-
num ſuarum recenſiti ſunt per nomina ſingu-
lorum à vigeſimo anno & ſupra, omnes qui
poterant ad bella procedere.
33 Quadraginta millia quingenti.
34 Porrò filiorum Manaſſe per generationes
& familias ac domos cognationum ſuarum re-
cenſiti ſunt per nomina ſingulorum à viginti
annis & ſupra, omnes qui poterant ad bella
procedere,
35 Triginta duo millia ducenti.
36 De filiis Benjamin per generationes & fa-
milias ac domos cognationum ſuarum recenſiti
ſunt nominibus ſingulorum à vigeſimo anno &
ſupra, omnes qui poterant ad bella procedere,
37 Triginta quinque millia quadringenti.
38 De filiis Dan per generationes & familias
ac domos cognationum ſuarum recenſiti ſunt
nominibus ſingulorum à vigeſimo anno & ſu-
pra, omnes qui poterant ad bella procedere,
39 Sexaginta duo millia ſeptingenti.
F 40 De filiis Aſer per generationes & familias
ac domos cognationum ſuarum recenſiti ſunt
per nomina ſingulorum à vigeſimo anno & ſu-
pra, omnes qui poterant ad bella procedere,
41 Quadraginta millia & mille quingenti.
42 De filiis Nephthali per generationes & fa-
milias ac domos cognationum ſuarum recenſiti
ſunt nominibus ſingulorum à vigeſimo anno &
ſupra, omnes qui poterant ad bella procedere,
43 Quinquaginta tria millia quadringenti.
44 Hi ſunt, quos numeraverunt Moyſes
& Aaron, & duodecim principes Iſraël, ſin-
gulos per domos cognationum ſuarum.

45 Fueruntque omnis numerus filiorum Iſraël per domos & familias ſuas à vigeſimo anno & ſupra, qui poterant ad bella procedere,
46 Sexcenta tria millia virorum quingenti quinquaginta.
47 Levitæ autem in tribu familiarum ſuarum non ſunt numerati cum eis.
48 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, G
dicens:
49 Tribum Levi noli numerare, neque pones ſummam eorum cum filiis Iſraël:
50 Sed conſtitue eos ſuper tabernaculum teſtimonij & cuncta vaſa ejus, & quidquid ad ceremonias pertinet. Ipſi portabunt tabernaculum & omnia utenſilia ejus: & erunt in miniſterio, ac per gyrum tabernaculi metabuntur.
51 Cùm proficiſcendum fuerit, deponent Levitæ tabernaculum: cùm caſtrametandum, erigent, quiſquis externorum acceſſerit, occidetur.
52 Metabuntur autem caſtra filij Iſraël unuſquiſque per turmas & cuneos atque exercitum ſuum.
53 Porrò Levitæ per gyrum tabernaculi figent tentoria, ne fiat indignatio ſuper multitudinem filiorum Iſraël, & excubabunt in cuſtodiis tabernaculi teſtimonij.
54 Fecerunt ergo filij Iſraël juxta omnia quæ præceperat Dominus Moyſi.

CAPUT II.

Qua tribus circa tabernaculum in 4. acies ad quamvis mundi plagam ordinentur, recenſitis familiarum principibus.

1 LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen & A
Aaron, dicens:

2 Singuli per turmas, signa, atque vexilla, & domos cognationum suarum, castrametabuntur filij Israël, per gyrum tabernaculi fœderis.
3 Ad Orientem Judas figet tentoria per turmas exercitus sui: eritque princeps filiorum ejus Nahasson filius Aminadab,
4 Et omnis de stirpe ejus summa pugnantium, septuaginta quatuor millia sexcenti.
5 Juxta eum castrametati sunt de tribu Issachar, quorũ princeps fuit Nathanaël filius Suar.
6 Et omnis numerus pugnatorum ejus, quinquaginta quatuor millia quadringenti.
7 In tribu Zabulon princeps fuit Eliab filius Helon.
8 Omnis de stirpe ejus exercitus pugnatorum, quinquaginta septem millia quadringenti.
9 Universi qui in castris Judæ annumerati sunt, fuerunt centum octoginta sex millia quadringenti: & per turmas suas primi egredientur.
B 10 In castris filiorum Ruben ad meridianam plagam erit princeps Elisur filius Sedeur:
11 Et cunctus exercitus pugnatorum ejus qui numerati sunt, quadraginta sex millia quingenti.
12 Juxta eum castrametati sunt de tribu Simeon: quorum princeps fuit Salamiel filius Surisaddai.
13 Et cunctus exercitus pugnatorum ejus qui numerati sunt, quinquaginta novem millia trecenti.
14 In tribu Gad princeps fuit Eliasaph filius Duel.
15 Et cunctus exercitus pugnatorum ejus qui numerati sunt, quadraginta quinque millia sexcenti quinquaginta.
16 Omnes qui recensiti sunt in castris Ru-

ben; centum quinquaginta millia & mille quadringenti quinquaginta per turmas suas: in secundo loco proficiscentur.

17 Levabitur autem tabernaculum testimonij per officia Levitarum & turmas eorum, quomodo erigetur, ita & deponetur. Singuli per loca & ordines suos proficiscentur.

18 Ad occidentalem plagam erunt castra C
filiorum Ephraim, quorum princeps fuit Elisama filius Ammiud.

19 Cunctus exercitus pugnatorum ejus qui numerati sunt, quadraginta millia quingenti.

20 Et cum eis tribus filiorum Manasse, quorum princeps fuit Gamaliel filius Phadassur.

21 Cunctúsque exercitus pugnatorum ejus, qui numerati sunt, triginta duo millia ducenti.

22 In tribu filiorum Benjamin princeps fuit Abidan filius Gedeonis.

23 Et cunctus exercitus pugnatorum ejus qui recensiti sunt, triginta quinque millia quadringenti.

24 Omnes qui numerati sunt in castris Ephraim, centum octo millia centum per turmas suas: tertij proficiscentur.

25 Ad Aquilonis partem castrametati sunt filij Dan: quorum princeps fuit Ahieser filius Ammisaddai.

26 Cunctus exercitus pugnatorum ejus qui numerati sunt, sexaginta duo millia septingenti.

27 Juxta eum fixere tentoria de tribu Aser: D
quorum princeps fuit Phegiel filius Ochran.

28 Cunctus exercitus pugnatorum ejus qui numerati sunt, quadraginta millia & mille quingenti.

29 De tribu filiorum Nephthali princeps fuit Ahira filius Enan.

30 Cunctus exercitus pugnatorum ejus,
quinquaginta tria millia quadringenti.
31 Omnes qui numerati sunt in castris Dan,
fuerunt centum quinquaginta septem millia
sexcenti : & novissimi proficiscentur.
32 Hic numerus filiorum Israël, per domos
cognationum suarum & turmas divisi exercitus,
sexcenta tria millia quingenti quinquaginta.
33 Levitæ autem non sunt numerati inter
filios Israël : sic enim præceperat Dñs Moysi.
34 Fecerúntque filij Israël juxta omnia quæ
mandaverat Dominus. Castrametati sunt per
turmas suas, & profecti per familias ac domos
patrum suorum.

CAPUT III.

Levitæ in tabernaculi ministerium assumpti numerantur, cum suis principibus ac ministeriis, & loco primogenitorum Israël suscipiuntur, reliqua primogenita numerum Levitarum excedentia pretio redimuntur.

A 1 HÆ sunt generationes Aaron & Moysi,
in die qua locutus est Dominus ad
Moysen in monte Sinaï.
2 * Et hæc nomina filiorum Aaron : primo-
*Exod. genitus ejus Nadab, deinde Abiu & Eleázar,
6. d.& & Ithamar.
23. 3 Hæc nomina filiorum Aaron sacerdotum
qui uncti sunt, & quorum repletæ & conse-
cratæ manus ut sacerdotio fungerentur.
*Lev. 4 * Mortui sunt enim Nadab & Abiu, cùm
10. a. offerrent ignem alienum in conspectu Domini
1.2. in deserto Sinaï, absque liberis : functíque sunt
1.Par. sacerdotio Eleazar & Ithamar coram Aaron
24. a. 2. patre suo.
5 Locutúsque est Dñs ad Moysen, dicens :
6 Applica tribum Levi, & fac stare in con-
spectu Aaron sacerdotis ut ministrent ei, &
excubent,

7 Et obſervent quidquid ad cultum pertinet
multitudinis coram tabernaculo teſtimonij.
8 Et cuſtodiant vaſa tabernaculi, ſervientes
in miniſterio ejus.
9 Dabíſque dono Levitas
10 Aaron & filiis ejus, quibus traditi ſunt à B
filiis Iſraël. Aaron autem & filios ejus conſtitues
ſuper cultum ſacerdotij. Externus, qui ad mi-
niſtrandum acceſſerit, morietur.
11 Locutúſque eſt Dn̄s ad Moyſen, dicens:
12 Ego tuli Levitas à filiis Iſraël pro omni
primogenito, qui aperit vulvam in filiis Iſraël,
erúntque Levitæ mei.
13 * Meum eſt enim omne primogenitum:
ex quo percuſſi primogenitos in Terra Ægy- *Exod.*
pti: ſanctificavi mihi quidquid primum naſ- 13. a.
citur in Iſraël ab homine uſque ad pecus, mei 2. *Inf.* 8.
ſunt: ego Dominus. c. 16.
14 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen in
deſerto Sinaï, dicens:
15 Numera filios Levi per domos patrum C
ſuorum & familias, omnem maſculum ab uno
menſe & ſupra.
16 Numeravit Moyſes, ut præceperat Dn̄s.
17 * Et inventi ſunt filij Levi per nomina
ſua, Gerſon & Caath & Merari. *Exod.*
18 Filij Gerſon: Lebni & Semei. 6. c.
19 Filij Caath: Amram & Jeſaar, Hebron 16.
& Oziel.
20 Filij Merari: Moholi & Muſi.
21 De Gerſon fuere familiæ duæ, Lebnitica,
& Semeitica:
22 Quarum numeratus eſt populus ſexus
maſculini ab uno menſe & ſupra, ſeptem mil-
lia quingenti.

23 Hi post tabernaculum metabuntur ad Occidentem,

24 Sub principe Eliasaph filio Lael.

25 Et habebunt excubias in tabernaculo fœderis,

D 26 Ipsum tabernaculum & operimentum ejus, tentorium quod trahitur ante fores tecti fœderis, & cortinas atrij: tentorium quoque quod appenditur in introitu atrij tabernaculi, & quidquid ad ritum altaris pertinet, funes tabernaculi & omnia utensilia ejus.

27 Cognatio Caath habebit populos Amramitas & Jesaaritas & Hebronitas & Ozielitas. Hæ sunt familiæ Caathitarum recensitæ per nomina sua:

28 Omnes generis masculini ab uno mense & supra octo millia sexcenti habebunt excubias Sanctuarij,

29 Et castrametabuntur ad meridianam plagam.

30 Princépsque eorum erit Elisaphan filius Oziel:

E 31 Et custodient arcam, mensámque & candelabrum, altaria & vasa Sanctuarij, in quibus ministratur, & velum, cunctámque hujuscemodi supellectilem.

32 Princeps autem principum Levitarum Eleazar filius Aaron sacerdotis, erit super excubitores custodiæ Sanctuarij.

33 At verò de Merari erunt populi Moholitæ & Musitæ, recensiti per nomina sua:

34 Omnes generis masculini ab uno mense & supra, sex millia ducenti.

35 Princeps eorum Suriel filius Abihaiel: in plaga septemtrionali castrametabuntur.

36 Erunt sub custodia eorum tabulæ tabernaculi & [illegible]s, & columnæ ac bases earum, & omnia qu[illegible] [illegible] cultum hujuscemodi pertinent:

37 Columnæque atrij per circuitum cum basibus suis, & paxilli cum funibus.

38 Castrametabuntur ante tabernaculum F
fœderis, id est ad orientalem plagam, Moyses & Aaron cum filiis suis, habentes custodiam Sanctuarij in medio filiorum Israël. quisquis alienus accesserit, morietur.

39 Omnes Levitæ, quos numeraverunt Moyses & Aaron juxta præceptum Domini per familias suas in genere masculino à mense uno & supra, fuerunt viginti duo millia.

40 Et ait Dominus ad Moysen: Numera primogenitos sexus masculini de filiis Israël ab uno mense & supra, & habebis summam eorum.

41 Tolléque Levitas mihi pro omni primogenito filiorum Israël, ego sum Dominus: & pecora eorum pro universis primogenitis pecorum filiorum Israël.

42 Recensuit Moyses, sicut præceperat Dominus, primogenitos filiorum Israël:

43 Et fuerunt masculi per nomina sua, à G
mense uno & supra, viginti duo millia ducenti septuaginta tres.

44 Locutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:

45 Tolle Levitas pro primogenitis filiorum Israël, & pecora Levitarum pro pecoribus eorum, erúntque Levitæ mei. ego sum Dominus.

46 In pretio autem ducentorum septuaginta trium, qui excedunt numerum Levitarum de primogenitis filiorum Israël,

47 Accipies quinque siclos per singula capita ad mensuram Sanctuarij. * Siclus habet viginti obolos.

*Exo. 30. b. 13.

Lev. 27. c. 25. Infr. 18. c.16. Ezechiel. 45. d. 12.

48 Dabísque pecuniam Aaron & filiis ejus,
pretium eorum qui supra sunt.
49 Tulit igitur Moyses pecuniam eorum qui
fuerant ampliùs, & quos redemerant à Levitis
50 Pro primogenitis filiorum Israël, mille
trecentorum sexaginta quinque siclorum juxta
pondus Sanctuarij,
51 Et dedit eam Aaron & filiis ejus juxta
verbum quod præceperat sibi Dominus.

CAPUT IV.

Ritus & officia Levitarum juxta cujusque familiam distribuuntur.

A 1 Locutúsque est Dominus ad Moysen &
Aaron, dicens:
2 Tolle summam filiorum Caath de medio
Levitarum per domos & familias suas,
3 A trigesimo anno & supra, usque ad quin-
quagesimum annum, omnium qui ingrediuntur
ut stent & ministrent in tabernaculo fœderis.
4 Hic est cultus filiorum Caath: Taberna-
culum fœderis, & Sanctum sanctorum
5 Ingredientur Aaron & filij ejus, quando
movenda sunt castra, & deponent velum quod
pendet ante fores, involvéntque eo arcam te-
stimonij,
6 Et operient rursum velamine ianthinarum
pellium, extendéntque desuper pallium totum
hyacinthinum, & inducent vectes.
7 Mensam quoque propositionis involvent
hyacinthino pallio, & ponent cum ea thuribu-
la & mortariola, cyathos & crateras ad liba fun-
denda: panes semper in ea erunt:
8 Extendéntque desuper pallium cocci-
neum, quod rursum operient velamento ian-
thinarum pellium, & inducent vectes.

9 Sument & pallium hyacinthinum quo operient candelabrum cum lucernis & forcipibus suis & emunctoriis & cunctis vasis olei, quæ ad concinnandas lucernas necessaria sunt:

10 Et super omnia ponent operimentum ianthinarum pellium, & inducent vectes.

11 Nec non & altare aureum involvent hyacinthino vestimento, & extendent desuper operimentum ianthinarum pellium, inducéntque vectes. B

12 Omnia vasa, quibus ministratur in Sanctuario, involvent hyacinthino pallio, & extendent desuper operimentum ianthinarum pellium, inducéntque vectes.

13 Sed & altare mundabunt cinere, & involvent illud purpureo vestimento,

14 Ponéntque cum eo omnia vasa, quibus in ministerio ejus utuntur, id est ignium receptacula, fuscinulas ac tridentes, uncinos & batilla. Cuncta vasa altaris operient simul velamine ianthinarum pellium, & inducent vectes.

15 Cúmque involverint Aaron & filij ejus Sanctuarium & omnia vasa ejus in commotione castrorum, tunc intrabunt * filij Caath ut portent involuta: & non tangent vasa Sanctuarij, ne moriantur. Ista sunt onera filiorum Caath in tabernaculo fœderis:

* 1. Par. 15. b. 1.

16 Super quos erit Eleazar filius Aaron sacerdotis, ad cujus curam pertinet oleum ad concinnandas lucernas, & compositionis incensum, & sacrificium, quod semper offertur, & oleum unctionis, & quidquid ad cultum tabernaculi pertinet, omniúmque vasorum, quæ in Sanctuario sunt.

17 Locutúsque est Dominus ad Moysen & Aaron, dicens:

18 Nolite perdere populum Caath de medio Levitarum:

19 Sed hoc facite eis, ut vivant, & non moriantur, si tetigerint Sancta sanctorum. Aaron & filij ejus intrabunt, ipsíque disponent opera singulorum, & divident quid portare quis debeat.

20 Alij nulla curiositate videant quæ sunt in Sanctuario priusquam involvantur, alioquin morientur.

21 Locutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:

C 22 Tolle summam etiam filiorum Gerson per domos ac familias & cognationes suas,

23 A triginta annis & supra, usque ad annos quinquaginta. Numera omnes qui ingrediuntur & ministrant in tabernaculo fœderis.

24 Hoc est officium familiæ Gersonitarum,

25 Ut portent cortinas tabernaculi & tectum fœderis operimentum aliud, & super omnia velamen ianthinum tentoriúmque quod pendet in introitu tabernaculi fœderis,

26 Cortinas atrij, & velum in introitu quod est ante tabernaculum. Omnia quæ ad altare pertinent, funiculos, & vasa ministerij,

27 Jubente Aaron & filiis ejus, portabunt filij Gerson: & scient singuli cui debeant oneri mancipari.

28 Hic est cultus familiæ Gersonitarum in tabernaculo fœderis, eruntque sub manu Ithamar filij Aaron sacerdotis:

29 Filios quoque Merari per familias & domos patrum suorum recensebis,

30 A triginta annis, & supra, usque ad annos quinquaginta, omnes qui ingrediuntur ad officium ministerij sui & cultum fœderis testimonij,

31 Hæc ſunt onera eorum : portabunt tabulas tabernaculi & vectes ejus, columnas ac baſes earum,

32 Columnas quoque atrij per circuitum cum baſibus & paxillis & funibus ſuis. Omnia vaſa & ſupellectilem ad numerum accipient, ſicque portabunt.

33 Hoc eſt officium familiæ Meraritarum D
& miniſterium in tabernaculo fœderis : eruntque ſub manu Ithamar filij Aaron ſacerdotis.

34 Recenſuerunt igitur Moyſes & Aaron & principes ſynagogæ filios Caath per cognationes & domos patrum ſuorum,

35 A triginta annis & ſupra, uſque ad annum quinquageſimum, omnes qui ingrediuntur ad miniſterium tabernaculi fœderis :

36 Et inventi ſunt duo millia ſeptingenti quinquaginta.

37 Hic eſt numerus populi Caath qui intrant tabernaculum fœderis : hos numeravit Moyſes & Aaron juxta ſermonem Domini per manum Moyſi.

38 Numerati ſunt & filij Gerſon per cognationes & domos patrum ſuorum,

39 A triginta annis & ſupra, uſque ad quinquageſimum annum, omnes qui ingrediuntur ut miniſtrent in tabernaculo fœderis :

40 Et invēti ſunt duo millia ſexcenti triginta.

41 Hic eſt populus Gerſonitarum, quos numeraverũt Moyſes & Aaron juxta verbum Dñi.

42 Numerati ſunt & filij Merari per cognationes & domos patrum ſuorum,

43 A triginta annis & ſupra, uſque ad annum quinquageſimum, omnes qui ingrediuntur ad explendos ritus tabernaculi fœderis :

44 Et inventi ſunt tria millia ducenti.
45 Hic eſt numerus filiorum Merari, quos
recenſuerunt Moyſes & Aaron juxta imperium
Domini per manum Moyſi.
46 Omnes qui recenſiti ſunt de Levitis, &
quos recenſeri fecit ad nomen Moyſes, & Aa-
ron & principes Iſraël, per cognationes & do-
mos patrum ſuorum,
47 A triginta annis & ſupra, uſque ad annum
quinquageſimum, ingredientes ad miniſterium
tabernaculi, & onera portanda,
48 Fuerunt ſimul octo millia quingenti
octoginta.
49 Juxta verbum Domini recenſuit eos
Moyſes, unumquemque juxta officium & one-
ra ſua, ſicut præceperat ei Dominus.

CAPUT V.

Qui immundi à caſtris arcendi: ſatisfactio transgreſſionis per negligentiam: de primitiis ac oblationibus, & lege zelotypiæ.

A 1 LOcutúſque eſt Dñs ad Moyſen, dicens:
2 Præcipe filiis Iſraël, ut ejiciant de
caſtris omnem leproſum, & qui ſemine fluit,
pollutúſque eſt ſuper mortuo:
3 Tam maſculum quàm feminam ejicite de
caſtris, ne contaminent ea cùm habitaverim vo-
biſcum.
4 Fecerúntque ita filij Iſraël, & ejecerunt eos
extra caſtra, ſicut locutus erat Dominus Moyſi.
5 Locutúſque eſt Dñs ad Moyſen, dicens:
6 Loquere ad filios Iſraël: Vir, ſive mulier,
cùm fecerint ex omnibus peccatis, quæ ſolent
hominibus accidere, & per negligentiam tranſ-
greſſi fuerint mandatum Dñi, atque deliquerint,
7 Confitebuntur peccatum ſuum, & red-

dent ipsum caput, quintámque partem desuper, ei in quem peccaverint.

8 Sin autem non fuerit qui recipiat, dabunt Domino,& erit sacerdotis, excepto ariete, qui offertur pro expiatione, ut sit placabilis hostia.

9 Omnes quoque primitiæ, quas offerunt filij Israël, ad sacerdotem pertinent:

10 Et quidquid in Sanctuarium offertur à singulis, & traditur manibus sacerdotis,ipsius erit. B

11 Locutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:

12 Loquere ad filios Israël, & dices ad eos: Vir cujus uxor erraverit, maritúmque contemnens

13 Dormierit cum altero viro, & hoc maritus deprehendere non quiverit,sed latet adulterium, & testibus argui non potest, quia non est inventa in stupro:

14 Si spiritus zelotypiæ concitaverit virum contra uxorem suam, quæ vel polluta est, vel falsa suspicione appetitur,

15 Adducet eam ad sacerdotem, & offeret oblationem pro illa, decimam partem sati farinæ hordeaceæ: non fundet super eam oleum, nec imponet thus: quia sacrificium zelotypiæ est, & oblatio investigans adulterium.

16 Offeret igitur eam sacerdos, & statuet coram Domino.

17 Assumétque aquam sanctam in vase fictili, & pauxillum terræ de pavimento tabernaculi mittet in eam. C

18 Cúmque steterit mulier in conspectu Domini, discooperiet caput ejus, & ponet super manus illius sacrificium recordationis, & oblationem zelotypiæ: ipse autem tenebit aquas amarissimas, in quibus cum execratione maledicta congessit.

19 Adjurabítque eam, & dicet: Si non dormivit vir alienus tecum, & si non polluta es deserto mariti thoro, non te nocebunt aquæ istæ amarissimæ, in quas maledicta congessi.
20 Sin autem declinasti à viro tuo, atque polluta es, & concubuisti cum altero viro:
21 His maledictionibus subjacebis: Det te Dominus in maledictionem, exemplúmque cunctorum in populo suo: putrescere faciat femur tuum, & tumens uterus tuus disrumpatur.
22 Ingrediantur aquæ maledictæ in ventrem tuum, & utero tumescente putrescat femur. Et respondebit mulier, Amen, amen.
D 23 Scribétque sacerdos in libello ista maledicta, & delebit ea aquis amarissimis, in quas maledicta congessit,
24 Et dabit ei bibere. Quas cùm exhauserit,
25 Tollet sacerdos de manu ejus sacrificium zelotypiæ, & elevabit illud coram Dño, imponétque illud super altare: ita dumtaxat ut priùs
26 Pugillum sacrificij tollat de eo quod offertur, & incendat super altare: & sic potum det mulieri aquas amarissimas.
27 Quas cùm biberit, si polluta est, & contempto viro adulterij rea, pertransibunt eam aquæ maledictionis, & inflato ventre computrescet femur: erítque mulier in maledictionem, & in exemplum omni populo.
28 Quòd si polluta non fuerit, erit innoxia, & faciet liberos.
29 Ista est lex zelotypiæ. Si declinaverit mulier à viro suo, & si polluta fuerit,
30 Maritúsque zelotypiæ spiritu concitatus adduxerit eam in conspectu Domini, & fecerit ei sacerdos juxta omnia quæ scripta sunt:

31 Maritus absque culpa erit, & illa recipiet iniquitatem suam.

CAPUT VI.

Nazaræorum consecratio & oblatio: quibusque verbis sacerdotes populo benedicant, præscribitur.

1 LOcutúsque est Dominus ad Moysen, A
dicens:

2 Loquere ad filios Israël, & dices ad eos: Vir, sive mulier, cùm fecerint votum ut sanctificentur, & se voluerint Domino consecrare:

3 A vino, & omni quod inebriare potest, abstinebunt. Acetum ex vino, & ex qualibet alia potione, & quidquid de uva exprimitur, non bibent: uvas recentes siccásque non comedent

4 Cunctis diebus quibus ex voto Domino consecrantur: quidquid ex vinea esse potest, ab uva passa usque ad acinum non comedent.

5 Omni tempore separationis suæ * novacula non transibit per caput ejus, usque ad completum diem quo Domino consecratur. Sanctus erit, crescente cæsarie capitis ejus.

* Iudic. 13. a. 5.

6 Omni tempore consecrationis suæ super B
mortuum non ingredietur,

7 Nec super patris quidem & matris & fratris sororísque funere contaminabitur, quia consecratio Dei sui super caput ejus est.

8 Omnibus diebus separationis suæ sanctus erit Domino.

9 Sin autem mortuus fuerit subitò quispiam coram eo, polluetur caput consecrationis ejus: quod radet illicò in eadem die purgationis suæ, & rursum septima.

10 In octava autem die offeret duos turtures, vel duos pullos columbæ sacerdoti in introitu fœderis testimonii.

11 Faciétque sacerdos unum pro peccato, & alterum in holocaustum, & deprecabitur pro eo, quia peccavit super mortuo: sanctificabítque caput ejus in die illo:

12 Et consecrabit Domino dies separationis illius, offerens agnum anniculum pro peccato: ita tamen ut dies priores irriti fiant, quoniam polluta est sanctificatio ejus.

13 Ista est lex consecrationis. Cùm dies, quos ex voto decreverat, complebuntur: adducet eum ad ostium tabernaculi fœderis,

C 14 Et offeret oblationem ejus, Domino, agnum anniculum immaculatum in holocaustum, & ovem anniculam immaculatam pro peccato, & arietem immaculatum, hostiam pacificam,

15 Canistrum quoque panum azymorum qui conspersi sint oleo, & lagana absque fermento uncta oleo, ac libamina singulorum:

16 Quæ offeret sacerdos coram Domino, & faciet tam pro peccato, quàm in holocaustum.

17 Arietem verò immolabit hostiam pacificam Domino, offerens simul canistrum azymorum, & libamenta quæ ex more debentur.

*Act. 21. d. 24. 18 * Tunc radetur Nazaræus ante ostium tabernaculi fœderis cæsarie consecrationis suæ: tollétque capillos ejus, & ponet super ignem, qui est suppositus sacrificio pacificorum.

D 19 Et armum coctum arietis, tortámque absque fermento unam de canistro, & laganum azymum unum, & tradet in manus nazaræi, postquam rasum fuerit caput ejus.

20 Susceptáque rursum ab eo, elevabit in conspectu Domini: & sanctificata sacerdotis erunt, sicut pectusculum, quod separari jussum est, & femur. Post hæc potest bibere nazaræus vinum.

21 Ista est lex nazaræi, cùm voverit oblatio-
nem suam Domino tempore consecrationis
suæ, exceptis his quæ invenerit manus ejus.
juxta quod mente devoverat, ita faciet ad per-
fectionem sanctificationis suæ.
22 Locutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:
23 Loquere Aaron & filiis ejus: Sic benedi-
cetis filiis Israël, & dicetis eis:
24 * Benedicat tibi Dominus, & custodiat te. * Eccli. 36. c. 19.
25 Ostendat Dominus faciem suam tibi, &
misereatur tui.
26 Convertat Dominus vultum suum ad te,
& det tibi pacem.
27 Invocabúntque nomen meum super
filios Israël, & ego benedicam eis.

CAPUT VII.

Oblationes principum duodecim tribuum in dedicationem tabernaculi & altaris: Dominus Moysi sanctuarium ingresso loquitur de propitiatorio.

1 FActum * est autem in die qua complevit A
Moyses tabernaculum, & erexit illud: * Exod. 40. b. 16.
unxítque & sanctificavit cum omnibus vasis
suis, altare similiter & omnia vasa ejus.
2 Obtulerunt principes Israël & capita fa-
miliarum, qui erant per singulas tribus, præfe-
ctíque eorum qui numerati fuerant,
3 Munera coram Domino, sex plaustra tecta
cum duodecim bobus. Unum plaustrum obtu-
lere duo duces, & unum bovem singuli, obtu-
lerúntque ea in conspectu tabernaculi.
4 Ait autem Dominus ad Moysen:
5 Suscipe ab eis ut serviant in ministerio ta-
bernaculi, & trades ea Levitis juxta ordinem
ministerij sui.
6 Itaque cùm suscepisset Moyses plaustra &
boves, tradidit eos Levitis.

7 Duo plauſtra & quatuor boves dedit filiis Gerſon, juxta id quod habebant neceſſarium.

8 Quatuor alia plauſtra & octo boves dedit filiis Merari, ſecundùm officia & cultum ſuum, ſub manu Ithamar filij Aaron ſacerdotis.

9 Filiis autem Caath non dedit plauſtra & boves: quia in Sanctuario ſerviunt, & onera propriis portant humeris.

10 Igitur obtulerunt duces in dedicationem altaris, die qua unctum eſt, oblationem ſuam ante altare:

B 11 Dixítque Dominus ad Moyſen: Singuli duces per ſingulos dies offerant munera in dedicationem altaris.

12 Primo die obtulit oblationem ſuam Naaſſon filius Aminadab de tribu Juda:

13 Fuerúntque in ea, acetabulum argenteum pondo centum triginta ſiclorum, phiala argentea habens ſeptuaginta ſiclos, juxta pondus Sanctuarij, utrumque plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium.

14 Mortariolum ex decem ſiclis aureis, plenum incenſo:

15 Bovem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocauſtum:

16 Hircúmque pro peccato:

17 Et in ſacrificio pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. hæc eſt oblatio Nahaſſon filij Aminadab.

18 Secundo die obtulit Nathanaël filius Suar, dux de tribu Iſſachar,

19 Acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos, juxta pondus Sanctuarij,

tij, utrumque plenum ſimila conſperſa oleo in
ſacrificium:
20 Mortariolum aureum habens decem ſi-
clos, plenum incenſo:
21 Bovem de armento, & arietem, & agnum
anniculum in holocauſtum:
22 Hircúmque pro peccato:
23 Et in ſacrificio pacificorum boves duos,
arietes quinque, hircos quinq; agnos anniculos
quinque. hæc fuit oblatio Nathanaël filij Suar.
24 Tertio die princeps filiorum Zabulon,
Eliab filius Helon,
25 Obtulit acetabulum argenteum appen- C
dens centum triginta ſiclos, phialam argenteam
habentem ſeptuaginta ſiclos, ad pondus San-
ctuarij, utrumque plenum ſimila conſperſa
oleo in ſacrificium:
26 Mortariolum aureum appendens decem
ſiclos, plenum incenſo:
27 Bovem de armento, & arietem, & ag-
num anniculum in holocauſtum:
28 Hircúmque pro peccato:
29 Et in ſacrificio pacificorum boves duos,
arietes quinque, hircos quinque, agnos annicu-
los quinque. hæc eſt oblatio Eliab filij Helon.
30 Die quarto princeps filiorum Ruben,
Eliſur filius Sedeur,
31 Obtulit acetabulum argenteum appen-
dens centum triginta ſiclos, phialam argen-
team habentem ſeptuaginta ſiclos, ad pondus
Sanctuarij, utrumque plenum ſimila conſper-
ſa oleo in ſacrificium:
32 Mortariolum aureum appendens decem
ſiclos, plenum incenſo:
33 Bovem de armento, & arietem, & agnum

anniculum in holocauſtum :

34 Hircúmque pro peccato :

35 Et in hoſtias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio Eliſur filij Sedeur.

36 Die quinto princeps filiorum Simeon, Salamiel filius Suriſaddai,

37 Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos, ad pondus Sanctuarij, utrumque plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium :

38 Mortariolum aureum appendens decem ſiclos, plenum incenſo :

39 Bovem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocauſtum :

40 Hircúmque pro peccato :

D 41 Et in hoſtias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio Salamiel filij Suriſaddai.

42 Die ſexto princeps filiorum Gad, Eliaſaph filius Duel,

43 Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos, ad pondus Sanctuarij, utrumque plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium :

44 Mortariolum aureum appendens decem ſiclos, plenum incenſo :

45 Bovem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocauſtum :

46 Hircúmque pro peccato :

47 Et in hoſtias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos

quinque. hæc fuit oblatio Eliaſaph filij Duel.
48 Die ſeptimo princeps filiorum Ephraim, Eliſama filius Ammiud,
49 Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos, ad pondus Sanctuarij, utrumque plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium:
50 Mortariolum aureum appendens decem ſiclos, plenum incenſo:
51 Bovem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocauſtum:
52 Hircúmque pro peccato:
53 Et in hoſtias pacificorum, boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio Eliſama filij Ammiud. E
54 Die octavo princeps filiorum Manaſſe, Gamaliel filius Phadaſſur,
55 Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos, ad pondus Sanctuarij, utrumque plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium:
56 Mortariolum aureum appendens decem ſiclos, plenum incenſo:
57 Bovem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocauſtum:
58 Hircúmque pro peccato;
59 Et in hoſtias pacificorũ boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio Gamaliel filij Phadaſſur.
60 Die nono princeps filiorum Benjamin, Abidan filius Gedeonis,
61 Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos, phialam argen-

team habentem ſeptuaginta ſiclos, ad pondus Sanctuarij, utrumque plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium:

62 Et mortariolum aureum appendens decem ſiclos, plenum incenſo:

63 Bovem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocauſtum:

F 64 Hircúmque pro peccato:

65 Et in hoſtias pacificorũ boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio Abidan filij Gedeonis.

66 Die decimo princeps filiorum Dan, Ahieſer filius Ammiſaddai,

67 Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos, ad pondus Sanctuarij, utrumque plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium:

68 Mortariolum aureum appendens decem ſiclos, plenum incenſo:

69 Bovem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocauſtum:

70 Hircúmque pro peccato:

71 Et in hoſtias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio Ahieſer filij Ammiſaddai.

72 Die undecimo princeps filiorum Aſer, Phegiel filius Ochran,

73 Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos, ad pondus Sanctuarij, utrumque plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium:

74 Mortariolum aureum appendens decem ſiclos, plenum incenſo:

75 Bovem de armento,& arietem,& agnum anniculum in holocauſtum:

76 Hircúmque pro peccato:

77 Et in hoſtias pacificorum boves duos,arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque.hæc fuit oblatio Phegiel filij Ochran.

78 Die duodecimo princeps filiorum Nephthali, Ahira filius Enan,

79 Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos, ad pondus Sanctuarij, utrumque plenum ſimila oleo conſperſa in ſacrificium:

80 Mortariolum aureum appendens decem G
ſiclos, plenum incenſo:

81 Bovem de armento, & arietem,& agnum anniculum in holocauſtum:

82 Hircúmque pro peccato:

83 Et in hoſtias pacificorum boves duos,arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio Ahira filij Enan.

84 Hæc in dedicatione altaris oblata ſunt à principibus Iſraël, in die qua conſecratum eſt. acetabula argentea duodecim: phialæ argenteæ duodecim: mortariola aurea duodecim:

85 Ita ut centum triginta ſiclos argenti haberet unum acetabulum, & ſeptuaginta ſiclos haberet una phiala: id eſt, in commune vaſorum omnium ex argento ſicli duo millia quadringenti, pondere Sanctuarij.

86 Mortariola aurea duodecim plena incenſo, denos ſiclos appendentia pondere Sanctuarij: id eſt, ſimul auri ſicli centum viginti:

87 Boves de armento in holocauſtum duodecim, arietes duodecim, agni anniculi duo-

decim, & libamenta eorum: hirci duodecim
pro peccato.

88 In hostias pacificorum, boves viginti quatuor, arietes sexaginta, hirci sexaginta, agni anniculi sexaginta. Hæc oblata sunt in dedicatione altaris, quando unctum est.

89 Cúmque ingrederetur Moyses tabernaculum fœderis, ut consuleret oraculum, audiebat vocem loquentis ad se de propitiatorio quod erat super arcam testimonij inter duos Cherubim, unde & loquebatur ei.

Caput VIII.

Candelabri & lucernarum locus, situs, materia, ac forma: atásque & consecratio Levitarum.

A 1 Locutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:
2 Loquere Aaron, & dices ad eum: Cùm posueris septem lucernas, candelabrum in australi parte erigatur. Hoc igitur præcipe ut lucernæ contra boream è regione respiciant ad mensam panum propositionis, contra eam partem, quam candelabrum respicit, lucere debebunt.

3 Fecítque Aaron, & imposuit lucernas super candelabrum, ut præceperat Dñs Moysi.

4 Hæc autem erat factura candelabri, ex auro ductili, tam medius stipes, quàm cuncta quæ ex utroque calamorum latere nascebantur, juxta exemplum quod ostendit Dominus Moysi, ita operatus est candelabrum.

5 Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:
6 Tolle Levitas de medio filiorum Israël, & purificabis eos

7 Juxta hunc ritum: Aspergantur aqua lustrationis, & radant omnes pilos carnis suæ. Cúmque laverint vestimenta sua, & mundati fuerint,

8 Tollent bovem de armentis, & libamentum ejus similam oleo conspersam: bovem autem B
alterum de armento tu accipies pro peccato:

9 Et applicabis Levitas coram tabernaculo fœderis, convocata omni multitudine filiorum Israël.

10 Cúmque Levitæ fuerint coram Domino, ponent filij Israël manus suas super eos.

11 Et offeret Aaron Levitas, munus in conspectu Domini à filiis Israël, ut serviant in ministerio ejus.

12 Levitæ quoque ponent manus suas super capita boum, è quibus unum facies pro peccato, & alterum in holocaustum Domini, ut depreceris pro eis.

13 Statuésque Levitas in conspectu Aaron & filiorum ejus, & consecrabis oblatos Domino,

14 Ac separabis de medio filiorum Israël, ut C
sint mei.

15 Et posteà ingredientur tabernaculum fœderis ut serviant mihi. Sícque purificabis & consecrabis eos in oblationem Domini: quoniam dono donati sunt mihi à filiis Israël.

16 * Pro primogenitis quæ aperiunt omnem vulvam in Israël, accepi eos. *Exo. 13. a. 2. Sap. 3. b. 13. Luc. 2. c. 23.

17 Mea sunt enim omnia primogenita filiorum Israël, tam ex hominibus quàm ex jumentis. Ex die quo percussi omne primogenitum in Terra Ægypti, sanctificavi eos mihi:

18 Et tuli Levitas pro cunctis primogenitis filiorum Israël:

19 Tradidíque eos dono Aaron & filiis ejus de medio populi, ut serviant mihi pro Israël in tabernaculo fœderis, & orent pro eis, ne sit in populo plaga; si ausi fuerint accedere ad Sanctuarium.

D 20 Fecerúntque Moyses & Aaron & omnis
multitudo filiorum Israël super Levitis quæ
præceperat Dominus Moysi.
21 Purificatíque sunt, & laverunt vestimenta
sua. Elevavítque eos Aaron in conspectu
Domini, & oravit pro eis,
22 Ut purificati ingrederentur ad officia sua
in tabernaculum fœderis coram Aaron & filiis
ejus. Sicut præceperat Dominus Moysi de Levitis,
ita factum est.
23 Locutúsque est Dn̄s ad Moysen, dicens:
24 Hæc est lex Levitarum: A viginti quinque
annis & supra, ingredientur ut ministrent
in tabernaculo fœderis.
25 Cúmque quinquagesimum annum ætatis
impleverint, servire cessabunt:
26 Erúntque ministri fratrum suorum in tabernaculo
fœderis, ut custodiant quæ sibi fuerint
commendata, opera autem ipsa non faciant.
Sic dispones Levitis in custodiis suis.

Caput IX.

Quo tempore debeant mundi Phase celebrare, & quo immundi: nubes tabernaculum operiens per diem columna nubis, per noctem ut species ignis ducit exercitum totis 40. annis.

A 1 Locutus est Dominus ad Moysen in deserto
Sinai, anno secundo postquam egressi
sunt de Terra Ægypti, mense primo, dicens:
2 * Faciant filij Israël Phase in tempore suo:
3 Quartadecima die mensis hujus ad vesperam,
juxta omnes ceremonias & justificationes
ejus.
4 Præcepítque Moyses filiis Israël ut facerent
Phase.
5 Qui fecerunt tempore suo: quartadecima
die mensis ad vesperam, in monte Sinai. Juxta

* Exod. 12. a. 3.

omnia quæ mandaverat Dominus Moysi, fecerunt filij Israël.

6 Ecce autem quidam immundi super anima hominis, qui non poterant facere Phase in die illo, accedentes ad Moysen & Aaron,

7 Dixerunt eis: Immundi sumus super anima hominis. quare fraudamur ut non valeamus oblationem offerre Domino in tempore suo inter filios Israël? B

8 Quibus respondit Moyses: State ut consulam quid præcipiat Dominus de vobis.

9 Locutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:

10 Loquere filiis Israël: Homo qui fuerit immundus super anima, sive in via procul in gente vestra, faciat Phase Domino

11 In mense secundo, quartadecima die mensis ad vesperam: cum azymis & lactucis agrestibus comedent illud:

12 Non relinquent ex eo quidpiam usque manè, * & os ejus non confringent, omnem ritum Phase observabunt. * Exod. 12. g. 46. Ioan. 19. g. 36.

13 Si quis autem & mundus est, & in itinere non fuit, & tamen non fecit Phase, exterminabitur anima illa de populis suis, quia sacrificium Domino non obtulit tempore suo: peccatum suum ipse portabit.

14 Peregrinus quoque & advena si fuerint apud vos, facient phase Domino juxta ceremonias & justificationes ejus. Præceptum idem erit apud vos tam advenæ quàm indigenæ. C

15 * Igitur die qua erectum est tabernaculum, operuit illud nubes. A vespere autem super tentorium erat quasi species ignis usque manè. * Exod. 40. b. 16. d. 32. Sup. 7. A. 1.

16 Sic fiebat jugiter: per diem operiebat illud nubes, & per noctem quasi species ignis.

17 Cúmque ablata fuisset nubes quæ tabernaculum protegebat, tunc proficiscebantur filij Israël: & in loco ubi stetisset nubes, ibi castrametabantur.

18 Ad imperium Domini proficiscebantur, & ad imperium illius figebant tabernaculum.
*1. Cor. 10. a. 1. * Cunctis diebus quibus stabat nubes super tabernaculum, manebant in eodem loco:

19 Et si evenisset ut multo tempore maneret
D super illud, erant filij Israël in excubiis Domini, & non proficiscebantur.

20 Quot diebus fuisset nubes super tabernaculum. Ad imperium Domini erigebant tentoria, & ad imperium illius deponebant.

21 Si fuisset nubes à vespere usque manè, & statim diluculo tabernaculum reliquisset, proficiscebantur: & , si post diem & noctem recessisset, dissipabant tentoria.

22 Si verò biduo aut uno mense vel longiori tempore fuisset super tabernaculum, manebant filij Israël in eodem loco, & non proficiscebantur: statim autem ut recessisset, movebāt castra.

23 Per verbum Domini figebant tentoria, & per verbum illius proficiscebantur, erántque in excubiis Domini juxta imperium ejus per manum Moysi.

CAPUT X.

Jubet Deus fieri duas tubas argenteas, docetque earum usum: quo ordine mota sint castra de deserto Sinai: orat Moyses cognatum Hobab ut cum ipsis proficiscatur: & verba quæ loquebatur Moyses cum elevaretur vel deponeretur arca.

A 1 LOcutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:
2 Fac tibi duas tubas argenteas ductiles quibus convocare possis multitudinem quando movenda sunt castra.

3 Cúmque increpueris tubis, congregabitur ad te omnis turba ad ostium tabernaculi fœderis.

4 Si semel clangueris, venient ad te principes, & capita multitudinis Israël.

5 Si autem prolixior atque concisus clangor increpuerit, movebunt castra primi qui sunt ad orientalem plagam.

6 In secundo autem sonitu & pari ululatu tubæ, levabunt tentoria qui habitant ad meridiem. & juxta hunc modum reliqui facient, ululantibus tubis in profectionem.

7 Quando autem congregandus est populus, simplex tubarum clangor erit, & non concisè ululabunt.

8 Filij autem Aaron sacerdotes clangent tubis: erítque hoc legitimum sempiternum in generationibus vestris.

9 Si exieritis ad bellum de terra vestra contra hostes, qui dimicant adversum vos, clangetis ululantibus tubis, & erit recordatio vestri coram Domino Deo vestro, ut eruamini de manibus inimicorum vestrorum. B

10 Si quando habebitis epulum, & dies festos, & calendas, canetis tubis super holocaustis, & pacificis victimis, ut sint vobis in recordationem Dei vestri. ego Dominus Deus vester.

11 Anno secundo, mense secundo, vigesima die mensis, elevata est nubes de tabernaculo fœderis.

12 Profectíque sunt filij Israël per turmas suas de deserto Sinaï, & recubuit nubes in solitudine Pharan:

13 Moverúntque castra primi juxta imperium Domini in manu Moysi.

*Sup. 14 * Filij Juda per turmas suas: quorum
1. b. 7. princeps erat Nahasson filius Aminadab.
15 In tribu filiorum Issachar fuit princeps Nathanaël filius Suar.
16 In tribu Zabulon erat princeps Eliab filius Helon.
17 Depositúmque est tabernaculum, quod portantes egressi sunt filij Gerson & Merari.
18 Profectíque sunt & filij Ruben, per turmas & ordinem suum: quorum princeps erat Helisur filius Sedeur.
C 19 In tribu autem filiorum Simeon, princeps fuit Salamiel filius Surisaddai.
20 Porrò in tribu Gad erat princeps Eliasaph filius Duel.
21 Profectíque sunt & Caathitæ portantes Sanctuarium. Tamdiu tabernaculum portabatur, donec venirent ad erectionis locum.
22 Moverunt castra & filij Ephraim per turmas suas, in quorum exercitu princeps erat Elisama filius Ammiud.
23 In tribu autem filiorum Manasse princeps fuit Gamaliel filius Phadassur.
24 Et in tribu Benjamin erat dux Abidan filius Gedeonis.
25 Novissimi castrorum omnium profecti sunt filij Dan per turmas suas, in quorum exercitu princeps fuit Ahiezer filius Ammisaddai.
26 In tribu autem filiorum Aser erat princeps Phegiel filius Ochran.
27 Et in tribu filiorum Nephthali princeps fuit Ahira filius Enan.
28 Hæc sunt castra, & profectiones filiorum Israël per turmas suas quando egrediebantur.
29 Dixítque Moyses Hobab filio Raguel

Madianitæ, cognato suo: Proficiscimur ad locum, quem Dominus daturus est nobis: veni nobiscum, ut benefaciamus tibi: quia Dominus bona promisit Israëli.
30 Cui ille respondit: Non vadam tecum, D
sed revertar in terram meam in qua natus sum.
31 Et ille: Noli, inquit, nos relinquere: tu enim nosti in quibus locis per desertum castra ponere debeamus, & eris ductor noster.
32 Cúmque nobiscum veneris, quidquid optimum fuerit ex opibus, quas nobis traditurus est Dominus, dabimus tibi.
33 Profecti sunt ergo de Monte Domini viam trium dierum, arcáque fœderis Dñi præcedebat eos, per dies tres providens castrorum locum.
34 Nubes quoque Domini super eos erat per diem cùm incederent.
35 Cúmque elevaretur arca, dicebat Moyses: * Surge Domine, & dissipentur inimici * Ps.
tui, & fugiant qui oderunt te, à facie tua. 67. a.
36 Cùm autem deponeretur, aiebat: Reverte- 2.
re Domine ad multitudinem exercitus Israël.

CAPUT XI.

Murmurant Hebræi primum ex defatigatione: dein petunt carnes, cepas, ollas Ægypti: turbatoque Moysi spiritu, Deus illius onus in septuaginta seniores partitur, qui omnes prophetant; dantur coturnices, puniturque populus propter carnium concupiscentiam.

1 Intereà ortum est * murmur populi, quasi A
dolentium pro labore, contra Dominum.* Ps.
Quod cùm audisset Dominus, iratus est. Et 77. c.
* accensus in eos ignis Domini devoravit ex- 19. 1.Cor.
tremam castrorum partem. 10. c.
2 Cúmque clamasset populus ad Moysen, ora- 10. * Ps.
vit Moyses ad Dominum, & absorptus est ignis. 77. c.
3 Vocavítque nomen loci illius, Incensio: eò 21.

quòd incensus fuisset contra eos ignis Domini.
4 Vulgus quippe promiscuum, quod ascen-
derat cum eis, flagravit desiderio, sedens &
flens, junctis sibi pariter filiis Israël, & ait:
* * Quis dabit nobis ad vescendum carnes?
1. Cor. 5 Recordamur piscium quos comedebamus
10. a. in Ægypto gratis: in mentem nobis veniunt cu-
3. B cumeres, & pepones, porríque & cepe, & allia.
6 Anima nostra arida est, nihil aliud respi-
ciunt oculi nostri nisi Man.
* 7 * Erat autem Man quasi semen coriandri,
Exod. 16. d. coloris bdellij.
14. 8 Circuibátque populus, & colligens illud,
Psal. frangebat mola, sive terebat in mortario, co-
77. c. quens in olla, & faciens ex eo tortulas saporis
24. Sap. quasi panis oleati.
16. c. 9 Cúmque descenderet nocte super castra
20. ros, descendebat pariter & Man.
Ioan. 6. d. 10 Audivit ergo Moyses flentem populum
31. per familias, singulos per ostia tentorij sui. Ira-
túsque est furor Domini valdè: sed & Moysi
intoleranda res visa est.
11 Et ait ad Dominum: Cur afflixisti ser-
vum tuum? quare non invenio gratiam coram
te: & cur imposuisti pondus universi populi
hújus super me?
12 Numquid ego concepi omnem hanc
multitudinem, vel genui eam, ut dicas mihi:
Porta eos in sinu tuo sicut portare solet nutrix
infantulum, & defer in terram, pro qua jurasti
patribus eorum?
13 Unde mihi carnes ut dem tantæ multi-
tudini? flent contra me, dicentes: Da nobis
carnes ut comedamus.
14 Non possum solus sustinere omnem hunc

populum, quia gravis est mihi.
15 Sin aliter tibi videtur, obsecro ut interficias me, & inveniam gratiam in oculis tuis, ne tantis afficiar malis.
16 Et dixit Dominus ad Moysen: Congrega mihi septuaginta viros de senibus Israël, quos tu nosti quòd senes populi sint ac magistri: & duces eos ad ostium tabernaculi fœderis, faciésque ibi stare tecum,
17 Ut descendam & loquar tibi: & auferam de spiritu tuo, tradámque eis, ut sustentent tecum onus populi, & non tu solus graveris. D
18 Populo quoque dices: Sanctificamini: cras comedetis carnes. ego enim audivi vos dicere: Quis dabit nobis escas carnium? benè nobis erat in Ægypto. Ut det vobis Dominus carnes, & comedatis:
19 Non uno die, nec duobus, vel quinque aut decem, nec viginti quidem,
20 Sed usque ad mensem dierum, donec exeat per nares vestras, & vertatur in nauseam, eò quòd repuleritis Dominum, qui in medio vestri est, & fleveritis coram eo, dicentes: Quare egressi sumus ex Ægypto?
21 Et ait Moyses: Sexcenta millia peditum hujus populi sunt. & tu dicis: Dabo eis esum carnium mense integro? E
22 * Numquid ovium & boum multitudo cædetur, ut possit sufficere ad cibum? vel omnes pisces maris in unum congregabuntur, ut eos satient?
*Ioan. 6. b. 10.
23 Cui respondit Dominus: * Numquid manus Domini invalida est? Jam nunc videbis utrùm meus sermo opere compleatur.
*Isai. 59. a. 1.
24 Venit igitur Moyses, & narravit populo

verba Dñi, congregans septuaginta viros de senibus Israël, quos stare fecit circa tabernaculum.

F 25 Descenditque Dominus per nubem, & locutus est ad eum auferens de spiritu qui erat in Moyse, & dans septuaginta viris. Cúmque requievisset in eis Spiritus, prophetaverunt, nec ultrà cessaverunt.

26 Remanserant autem in castris duo viri, quorum unus vocabatur Eldad, & alter Medad, super quos requievit spiritus. nam & ipsi descripti fuerant, & non exierant ad tabernaculum.

27 Cúmque propheta rent in castris, cucurrit puer, & nuntiavit Moysi, dicens: Eldad & Medad prophetant in castris.

28 Statim Josue filius Nun, minister Moysi, & electus è pluribus, ait: Domine mi Moyses prohibe eos.

29 At ille: Quid, inquit, æmularis pro me? quis tribuat ut omnis populus prophetet, & det eis Dominus Spiritum suum?

30 Reversúsque est Moyses, & majores na-
G tu Israël in castra.

* Ps. 77. c. 26.27. 31 * Ventus autem egrediens à Domino, attreptans trans mare coturnices detulit, & demisit in castra itinere quantum uno die confici potest, ex omni parte castrorum per circuitum, volabántque in aëre duobus cubitis altitudine super terram.

32 Surgens ergo populus toto die illo, & nocte, ac die altero, congregavit coturnicum, qui parum, decem coros: & siccaverunt eas per gyrum castrorum:

* Ps. 77. d. 30. 33 * Adhuc carnes erant in dentibus eorum, nec defecerat hujuscemodi cibus: & ecce furor Domini concitatus in populum, percussit eum plaga magna nimis.

34 Vocatúsque est ille locus, Sepulchra concupiscentiæ: ibi enim sepelierunt populum qui desideraverat. Egressi autem de Sepulchris concupiscentiæ, venerunt in Haseroth, & manserunt ibi.

CAPUT XII.

Aaron & Maria in mitissimum Moysen murmurant, apud quos Deus Moysen laudat à familiaritate erga Dominum. Maria lepra percussa & septem diebus à populo separata, sanitati restituitur, orante pro ea Moyse.

1 Locutáque est Maria & Aaron contra Moysen propter uxorē ejus Æthiopissam, A
2 Et dixerunt: Num per solum Moysen locutus est Dominus? nónne & nobis similiter est locutus? Quod cùm audisset Dominus,
3 (Erat enim Moyses vir mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra)
4 Statim locutus est ad eum, & ad Aaron & B
Mariam: Egredimini vos tantùm tres ad tabernaculum fœderis. Cúmque fuissent egressi,
5 Descendit Dominus in columna nubis, & stetit in introitu tabernaculi vocans Aaron & Mariam. Qui cùm issent,
6 Dixit ad eos: Audite sermones meos: Si quis fuerit inter vos propheta Dñi, in visione apparebo ei, vel per somnium loquar ad illum.
7 At non talis servus meus Moyses, * qui in C
omni domo mea fidelissimus est: *Heb. 3. a. 2.
8 * Ore enim ad os loquor ei: & palàm, &
non per ænigmata & figuras Dñm videt. Quare *Exod. 33. b. 11.
ergo non timuistis detrahere servo meo Moysi?
9 Iratúsque contra eos, abiit:
10 Nubes quoque recessit quæ erat super tabernaculum: & ecce Maria apparuit candens lepra quasi nix. Cúmque respexisset eam Aaron, & vidisset perfusam lepra,

11 Ait ad Moysen: Obsecro domine mi, ne imponas nobis hoc peccatum quod stultè commisimus,

12 Ne fiat hæc quasi mortua, & ut abortivum quod projicitur de vulva matris suæ. ecce jam medium carnis ejus devoratum est à lepra.

13 Clamavítque Moyses ad Dominum, dicens: Deus, obsecro, sana eam.

14 Cui respondit Dominus: Si pater ejus spuisset in faciem illius, nónne debuerat saltem septem diebus rubore suffundi? Separetur septem diebus extra castra, & posteà revocabitur.

15 Exclusa est itaque Maria extra castra septem diebus: & populus non est motus de loco illo, donec revocata est Maria.

Caput XIII.

Missi à Moyse 12. exploratores ad considerandam terram promissionis, palmitem cum botro aliisque fructibus in fertilitatis signum post 40. dies referunt; qui tamen universi, præter Caleb & Josue, murmur in populo concitant.

A 1 Profectúsque est populus de Haseroth, fixis tentoriis in deserto Pharan.

2 Ibíque locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

3 Mitte viros, qui considerent Terram Chanaan, quam daturus sum filiis Israël, singulos de singulis tribubus, ex principibus.

4 Fecit Moyses quod Dominus imperaverat, de deserto Pharan mittens principes viros, quorum ista sunt nomina.

B 5 De tribu Ruben, Sammua filium Zechur.

6 De tribu Simeon, Saphat filium Huri.

7 De tribu Juda, Caleb filium Jephone.

8 De tribu Issachar, Igal filium Joseph.

9 De tribu Ephraim, Osee filium Nun.

10 De tribu Benjamin, Phalti filium Raphu.

11 De tribu Zabulon, Geddiel filium Sodi.

12 De tribu Joſeph, ſceptri Manaſſe, Gaddi filium Suſi.

13 De tribu Dan, Ammiel filium Gemalli.

14 De tribu Aſer, Sthur filium Michaël.

15 De tribu Nephthali, Nahabi filium Vapſi.

16 De tribu Gad, Guel filium Machi.

17 Hæc ſunt nomina virorum quos miſit C
Moyſes ad conſiderandam Terram: vocavítque Oſee filium Nun, Joſue.

18 Miſit ergo eos Moyſes ad conſiderandam Terram Chanaan, & dixit ad eos: Aſcendite per meridianam plagam. Cúmque veneritis ad montes,

19 Conſiderate Terram, qualis ſit: & populum qui habitator eſt ejus, utrùm fortis ſit an infirmus: ſi pauci numero an plures:

20 Ipſa terra bona an mala: urbes quales, muratæ an abſque muris:

21 Humus, pinguis an ſterilis, nemoroſa an abſque arboribus. Confortamini, & afferte nobis de fructibus Terræ. Erat autem tempus quando jam præcoquæ uvæ veſci poſſunt.

22 Cúmque aſcendiſſent, exploraverunt Ter- D
ram à deſerto Sin, uſque Rohob intrantibus Emath.

23 Aſcenderúntque ad meridiem, & venerunt in Hebron, ubi erant Achiman & Siſai & Theolmai filij Enac. nam Hebron ſeptem annis ante Tanim urbem Ægypti condita eſt.

24 * Pergentéſque uſque ad Torrentem botri, abſciderunt palmitem cum uva ſua, quem portaverunt in vecte duo viri. De malis quoque granatis & de ficis loci illius tulerunt:

* Deut. 1. d. 24.

E 25 Qui appellatus est Nehelescol, id est,
Torrens botri, eò quòd botrum portassent inde
filij Israël.
26 Reversíque exploratores Terræ post quadraginta dies, omni regione circuita,
27 Venerunt ad Moysen & Aaron & ad omnem cœtum filiorum Israël in desertum Pharan, quod est in Cades. Locutíque eis & omni multitudini ostenderunt fructus Terræ:
F 28 Et narraverunt, dicentes: Venimus in Terram, ad quam misisti nos, quæ re vera fluit lacte & melle, ut ex his fructibus cognosci potest:
29 Sed cultores fortissimos habet, & urbes grandes atq; muratas. Stirpem Enac vidimus ibi.
30 Amalec habitat in meridie, Hethæus & Jebusæus & Amorrhæus in montanis: Chananæus verò moratur juxta mare & circa fluenta Jordanis.
31 Inter hæc Caleb compescens murmur populi, qui oriebatur contra Moysen, ait: Ascendamus, & possideamus Terram, quoniam poterimus obtinere eam.
G 32 Alij verò, qui fuerant cum eo, dicebant: Nequaquam ad hunc populum valemus ascendere, quia fortior nobis est.
33 Detraxerúntque Terræ, quam inspexerant, apud filios Israël, dicentes: Terra, quam lustravimus, devorat habitatores suos: populus, quem aspeximus, proceræ staturæ est.
34 Ibi vidimus monstra quædam filiorum Enac de genere giganteo: quibus comparati, quasi locustæ videbamur.

CAPUT XIV.

Murmur populi, auditis exploratoribus, frustra seda-

re conantur Josue & Caleb: iratum Dominum placat Moyses: omnes morti in deserto addicuntur præter Caleb ac Iosue, & pugnantes Israëlitæ contra Domini voluntatem caduntur ab hostibus.

1 IGitur vociferans omnis turba flevit nocte A
illa.

2 Et murmurati sunt contra Moysen & Aaron cuncti filij Israël, dicentes:

3 Utinam mortui essemus in Ægypto: & in hac vasta solitudine utinam pereamus, & non inducat nos Dominus in Terram istam, ne cadamus gladio, & uxores ac liberi nostri ducantur captivi. Nónne melius est reverti in Ægyptum?

4 Dixerúntque alter ad alterum: Constituamus nobis ducem, & revertamur in Ægyptum.

5 Quo audito Moyses & Aaron ceciderunt proni in terram coram omni multitudine filiorum Israël.

6 * At verò Josue filius Nun, & Caleb filius * Eccli. 46. b. 9. 1. Machab. 2. f. 55 56.
Jephone, qui & ipsi lustraverant terram, sciderunt vestimenta sua,

7 Et ad omnem multitudinem filiorum Israël locuti sunt: Terra, quam circuivimus, valdè bona est.

8 Si propitius fuerit Dñs, inducet nos in eam, B
& tradet humum lacte & melle manantem.

9 Nolite rebelles esse contra Dominum: neque timeatis populum Terræ hujus, quia sicut panem ita eos possumus devorare. recessit ab eis omne præsidium: Dominus nobiscum est, nolite metuere.

10 Cúmque clamaret omnis multitudo, & lapidibus eos vellet opprimere, apparuit gloria Dñi super tectum fœderis cunctis filiis Israël.

11 Et dixit Dominus ad Moysen: Usquequò

detrahet mihi populus iste? Quousque non cre-
dent mihi, in omnibus signis quæ feci coram eis?
12 Feriam igitur eos pestilentia, atque con-
sumam: te autem faciam principem super gen-
tem magnam, & fortiorem quàm hæc est.
13 Et ait Moyses ad Dominum: Ut au-
diant Ægyptij, de quorum medio eduxisti
populum istum,
C 14 Et habitatores Terræ hujus, qui audie-
runt quòd tu Domine in populo isto sis, & fa-
* cie videaris ad faciem. * Et nubes tua protegat
Exod. illos, & in columna nubis præcedas eos per
13. d. 21. diem, & in columna ignis per noctem:
15 Quòd occideris tantam multitudinem
quasi unum hominem, & dicant:
* Exod 16 Non poterat introducere populum in
32. f. terram, pro qua juraverat: * idcircò occidit
28. eos in solitudine.
17 Magnificetur ergo fortitudo Domini sicut
jurasti, dicens:
* Ps. 18 * Dominus patiens & multæ misericor-
102. diæ, * auferens iniquitatem & scelera, nullùm-
b. 8. que innoxium derelinquens, qui * visitas pec-
* Exod. cata patrum in filios in tertiam & quartam ge-
34. a. nerationem.
7. 19 Dimitte, obsecro, peccatum populi hu-
* Exod. jus secundùm magnitudinem misericordiæ tuæ,
20. a. sicut propitius fuisti egredientibus de Ægypto
5. usque ad locum istum.
D 20 Dixítque Dominus: Dimisi juxta ver-
bum tuum.
21 Vivo ego: & implebitur gloria Domini
universa terra.
22 Attamen omnes homines qui viderunt
majestatem meam, & signa quæ feci in Ægy-

pto & in ſolitudine, & tentaverunt me jam per
decem vices, nec obedierunt voci meæ,
23 * Non videbunt Terram pro qua juravi *
patribus eorum, nec quiſquam ex illis qui de- Deut.
traxit mihi, intuebitur eam. 1.f.35.
24 * Servum meum Caleb, qui plenus alio * Joſ.
ſpiritu ſecutus eſt me, inducam in terram hanc, 14. b.
quam circuivit: & ſemen ejus poſſidebit eam. 6.
25 Quoniam Amalecites & Chananæus ha- E
bitant in vallibus. Cras movete caſtra, & rever-
timini in ſolitudinem per viam Maris rubri.
26 Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen &
Aaron, dicens:
27 Uſquequò multitudo hæc peſſima murmu-
rat contra me? querelas filiorum Iſraël audivi.
28 Dic ergo eis: Vivo ego, ait Dominus:
ſicut locuti eſtis audiente me, ſic faciam vobis.
29 * In ſolitudine hac jacebunt cadavera ve- * Pſ.
ſtra. Omnes qui numerati eſtis à viginti annis 105.
& ſupra, & murmuraſtis contra me, d.26.
30 * Non intrabitis Terram, ſuper quam *
levavi manum meam ut habitare vos facerem, Deut.
præter Caleb filium Jephone, & Joſue filium 1.f.35.
Nun.
31 Parvulos autem veſtros, de quibus dixi-
ſtis quòd prædæ hoſtibus forent, introducam:
ut videant Terram, quæ vobis diſplicuit.
32 Veſtra cadavera jacebunt in ſolitudine.
33 Filij veſtri erunt vagi in deſerto annis qua-
draginta, & portabunt fornicationem veſtram,
donec conſumátur cadavera patrum in deſerto, F
34 Juxta numerum quadraginta dierum, qui- *Eze-
bus conſideraſtis Terram: * annus pro die im- chiel.
putabitur. * Et quadraginta annis recipietis ini- 4. b.6.
quitates veſtras, & ſcietis ultionem meam: * Pſ. 94. b. 10.

35 Quoniam sicut locutus sum, ita faciam
omni multitudini huic pessimæ, quæ consur-
rexit adversum me: in solitudine hac deficiet,
& morietur.
* 36 * Igitur omnes viri, quos miserat Moyses
1.Cor. 10.c. ad contemplandam Terram, & qui reversi mur-
10. murare fecerant contra eum omnem multitudi-
Heb. nem, detrahentes Terræ quòd esset mala,
3. d. 17. 37 Mortui sunt atque percussi in conspe-
Iuda ctu Domini.
b.5. 38 Josue autem filius Nun, & Caleb filius
Jephone, vixerunt ex omnibus qui perrexerant
ad considerandam Terram.
G 39 Locutúsq; est Moyses universa verba hæc
ad omnes filios Israël, & luxit populus nimis.
40 Et ecce manè primo surgentes ascende-
runt verticem montis, atque dixerunt: Parati
sumus ascendere ad locum, de quo Dominus
locutus est: quia peccavimus.
41 Quibus Moyses: Cur, inquit, transgre-
dimini verbum Domini, quod vobis non cedet
in prosperum?
* 42 * Nolite ascendere: non enim est Do-
Deut. minus vobiscum: ne corruatis coram inimicis
1. g. vestris.
42. 43 Amalecites & Chananæus ante vos sunt,
quorum gladio corruetis, eò quòd nolueritis ac-
quiescere Domino, nec erit Dñs vobiscum.
44 At illi contenebrati ascenderunt in verti-
cem montis. Arca autem testamenti Domini
& Moyses non recesserunt de castris.
45 Descendítque Amalecites & Chananæus,
qui habitabat in monte: & percutiens eos at-
que concidens, persecutus est eos usque Horma.

CAPUT

CAPUT XV.

Quæ libamenta ingressis terram offerenda sint, ac primitiæ separandæ: pœna peccati per ignorantiam aut superbiam commissi: lapidatur qui Sabbato ligna collegit: fimbriæ ac vittæ ab Hebræis per quatuor angulos palliorum ponendæ, quæ moneant eos legis Dei.

1 LOcutus est Dominus ad Moysen, dicens: A
2 Loquere ad filios Israël, & dices ad
eos: Cùm ingressi fueritis Terram habitationis
vestræ, quam ego dabo vobis,
3 Et feceritis oblationem Domino in holocaustum, aut victimam, vota solventes, vel
sponte offerentes munera, aut in solemnitatibus vestris adolentes odorem suavitatis Domino, de bobus sive de ovibus:
4 Offeret quicumque immolaverit victimam, sacrificium similæ, decimam partem
ephi, conspersæ oleo, quod mensuram habebit quartam partem hin.
5 Et vinum ad liba fundenda ejusdem mensuræ dabit in holocaustum sive in victimam.
Per agnos singulos
6 Et aries erit sacrificium similæ duarum
decimarum, quæ conspersa sit oleo tertiæ partis hin:
7 Et vinum ad libamentum tertiæ partis
ejusdem mensuræ offeret in odorem suavitatis
Domino.
8 Quando verò de bobus feceris holocaustum aut hostiam, ut impleas votum vel pacificas victimas, B
9 Dabis per singulos boves similæ tres decimas conspersæ oleo quod habeat medium mensuræ hin:
10 Et vinum ad liba fundenda ejusdem mensuræ in oblationem suavissimi odoris Domino.
11 Sic facies

12 Per singulos boves & arietes & agnos & hœdos.
13 Tam indigenæ quàm peregrini
14 Eodem ritu offerent sacrificia.
15 Unum præceptum erit atque judicium tam vobis quàm advenis terræ.
16 Locutus est Dominus ad Moysen, dicens:
17 Loquere filiis Israël, & dices ad eos:
18 Cùm veneritis in terrã quam dabo vobis,
19 Et comederitis de panibus regionis illius, separabitis primitias Domino
20 De cibis vestris. Sicut de areis primitias separatis,
21 Ita & de pulmentis dabitis primitiva Domino.
22 Quòd si per ignorantiam prætereritis quidquam horum, quæ locutus est Dominus ad Moysen,
23 Et mandavit per eum ad vos, à die qua cœpit jubere & ultrà,
24 Oblitáque fuerit facere multitudo: offeret vitulum de armento, holocaustum in odorem suavissimum Dño, & sacrificium ejus ac liba; ut ceremoniæ postulant, hircúmque pro peccato:
25 Et rogabit sacerdos pro omni multitudine filiorum Israël: & dimittetur eis, quoniam non sponte peccaverunt, nihilominus offerentes incensum Domino pro se & pro peccato atque errore suo:
26 Et dimittetur universæ plebi filiorum Israël, & advenis qui peregrinantur inter eos: quoniam culpa est omnis populi per ignorantiam.
27 Quòd si anima una nesciens peccaverit, offeret capram anniculam pro peccato suo:
28 Et deprecabitur pro ea sacerdos, quod

inſcia peccaverit coram Domino: impetrabítque ei veniam, & dimittetur illi.
29 Tam indigenis quàm advenis una lex erit omnium, qui peccaverint ignorantes.
30 Anima verò, quæ per ſuperbiam aliquid commiſerit, ſive civis ſit ille, ſive peregrinus, (quoniam adverſus Dominum rebellis fuit) peribit de populo ſuo:
31 Verbum enim Domini contempſit, & D
præceptum illius fecit irritum: idcircò delebitur, & portabit iniquitatem ſuam.
32 Factum eſt autem, cùm eſſent filij Iſraël in ſolitudine, & inveniſſent hominem colligentem ligna in die Sabbati,
33 Obtulerunt eum Moyſi & Aaron & univerſæ multitudini.
34 Qui recluſerunt eum in carcerem, neſcientes quid ſuper eo facere deberent.
35 Dixítque Dominus ad Moyſen: Morte moriatur homo iſte, obruat eum lapidibus omnis turba extra caſtra.
36 Cúmque eduxiſſent eum foras, obruerunt lapidibus, & mortuus eſt ſicut præceperat Dñs.
37 Dixit quoque Dominus ad Moyſen:
38 Loquere filiis Iſraël, & dices ad eos * ut *
faciant ſibi fimbrias per angulos palliorum, ponentes in eis vittas hyacinthinas: *Deut.* 22. *b.* 12.
39 Quas cùm viderint, recordentur omnium *Mat.*
mandatorum Domini, nec ſequantur cogitationes ſuas & oculos per res varias fornicantes, 23. *a.* 5.
40 Sed magis memores præceptorum Domini faciant ea, síntque ſancti Deo ſuo.
41 Ego Dominus Deus veſter, qui eduxi vos de Terra Ægypti, ut eſſem Deus veſter.

Caput XVI.

Core, Dathan & Abiron seditionem movent contra Moysen & Aaron, ambiuntque principatum & sacerdotium, unde eos vivos terra absorbet, & ignis interficit 250. viros offerentes incensum; & alios 14700. murmurantes consumpsit incendium, quod oratione sua Aaron compescuit.

A 1 Ecce autem Core filius Isaar, filij Caath,
filij Levi, & Dathan atque Abiron filij
Eliab, Hon quoq; filius Pheleth de filiis Ruben,
2 Surrexerunt contra Moysen, aliique filiorum
Israël ducenti quinquaginta viri proceres
synagogæ, & qui tempore concilij per nomina
vocabantur.
* 3 * Cúmque stetissent adversum Moysen &
Eccli. Aaron, dixerunt: Sufficiat vobis, quia omnis
45. c. multitudo sanctorum est, & in ipsis est Domi-
22. 1.Cor. nus: Cur elevamini super populum Domini?
10. c. 4 Quod cùm audisset Moyses, cecidit pro-
10. Iudæ 1. nus in faciem:
b. 11. 5 Locutúsque ad Core & ad omnem multitudinem:
Manè, inquit, notum faciet Dominus
qui ad se pertineant, & sanctos applicabit
sibi: & quos elegerit, appropinquabunt ei.
B 6 Hoc igitur facite: Tollat unusquisque thuribula
sua, tu Core, & omne concilium tuum:
7 Et hausto cras igne, ponite desuper thymiama
coram Domino: & quemcumque elegerit,
ipse erit sanctus: multùm erigimini filij
Levi.
8 Dixítque rursum ad Core: Audite filij Levi.
9 Num parum vobis est, quòd separavit vos
Deus Israël ab omni populo, & junxit sibi, ut
serviretis ei in cultu tabernaculi, & staretis coram
frequentia populi, & ministraretis ei?
10 Idcircò ad se fecit accedere te & omnes

fratres tuos filios Levi, ut vobis etiam ſacerdotium vindicetis,
11 Et omnis globus tuus ſtet contra Dñm? quid eſt enim Aaron ut murmuretis contra eum?
12 Miſit ergo Moyſes ut vocaret Dathan & Abiron filios Eliab. Qui reſponderunt: Non venimus.
13 Numquid parum eſt tibi quòd eduxiſti nos de terra, quæ lacte & melle manabat, ut occideres in deſerto, niſi & dominatus fueris noſtri?
14 Reverà induxiſti nos in terram, quæ fluit rivis lactis & mellis, & dediſti nobis poſſeſſiones agrorum & vinearum. an & oculos noſtros vis eruere? non venimus.
15 Iratúſque Moyſes valdè, ait ad Dominum: Ne reſpicias ſacrificia eorum: tu ſcis quòd ne aſellum quidem umquam acceperim ab eis, nec afflixerim quempiam eorum. C
16 Dixítque ad Core: Tu & omnis congregatio tua ſtate ſeorſum coram Domino, & Aaron die craſtino ſeparatim.
17 Tollite ſinguli thuribula veſtra, & ponite ſuper ea incenſum, offerentes Domino ducenta quinquaginta thuribula: Aaron quoque teneat thuribulum ſuum.
18 Quod cùm feciſſent, ſtantibus Moyſe & Aaron,
19 Et coacervaſſent adverſum eos omnem multitudinem ad oſtium tabernaculi, apparuit cunctis gloria Domini.
20 Locutúſque Dominus ad Moyſen & Aaron, ait:
21 Separamini de medio congregationis hujus, ut eos repentè diſperdam.
22 Qui ceciderunt proni in faciem, atque D

dixerunt : Fortissime Deus spirituum universæ carnis, num uno peccante, contra omnes ira tua desæviet ?

23 Et ait Dominus ad Moysen :

24 Præcipe universo populo ut separetur à tabernaculis Core, & Dathan & Abiron.

25 Surrexítque Moyses,& abiit ad Dathan & Abiron : & sequentibus eum senioribus Israël,

26 Dixit ad turbam : Recedite à tabernaculis hominum impiorum, & nolite tangere quæ ad eos pertinent, ne involvamini in peccatis eorum.

27 Cúmque recessissent à tentoriis eorum per circuitum, Dathan & Abiron egressi stabant in introitu papilionum suorum,cum uxoribus & liberis, omníque frequentia :

28 Et ait Moyses : In hoc scietis quòd Dominus miserit me ut facerem universa quæ cernitis, & non ex proprio ea corde protulerim :

E 29 Si consueta hominum morte interierint, & visitaverit eos plaga, qua & ceteri visitari solent, non misit me Dominus :

30 Sin autem novam rem fecerit Dominus, ut aperiens terra os suum deglutiat eos & omnia quæ ad illos pertinent, descenderíntque viventes in infernum, scietis quòd blasphemaverint Dominum.

* Deut. 11. a. 6. Ps. 104. c. 17. 18.

31 * Confestim igitur ut cessavit loqui, dirupta est terra sub pedibus eorum :

32 Et aperiens os suum, devoravit illos cum tabernaculis suis & universa substantia eorum.

33 Descenderúntque vivi in infernum operti humo, & perierunt de medio multitudinis.

34 At verò omnis Israël, qui stabat per gyrum, fugit ad clamorem pereuntium, dicens : Ne fortè & nos terra deglutiat.

35 Sed & ignis egressus à Domino, interfecit ducentos quinquaginta viros, qui offerebant incensum.

36 Locutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:

37 Præcipe Eleazaro filio Aaron sacerdoti ut tollat thuribula quæ jacent in incendio, & ignem huc illúcque dispergat: quoniam sanctificata sunt

38 In mortibus peccatorum: producátque ea in laminas,& affigat altari,eò quod oblatum sit in eis incensum Dño, & sanctificata sint, ut cernant ea pro signo & monimento filij Israël. F

39 Tulit ergo Eleazar sacerdos thuribula ænea, in quibus obtulerant hi quos incendium devoravit, & produxit ea in laminas, affigens altari:

40 Ut haberent posteà filij Israël, quibus commonerentur, ne quis accedat alienigena, & qui non est de semine Aaron, ad offerendum incensum Domino, ne patiatur sicut passus est Core, & omnis congregatio ejus, loquente Domino ad Moysen.

41 Murmuravit autem omnis multitudo filiorum Israël sequenti die contra Moysen & Aaron, dicens: Vos interfecistis populum Dñi.

42 Cúmque oriretur seditio, & tumultus increasceret,

43 Moyses & Aaron fugerunt ad tabernaculum fœderis. Quod postquam ingressi sunt, operuit nubes, & apparuit gloria Domini. G

44 Dixítque Dominus ad Moysen:

45 Recedite de medio hujus multitudinis, etiam nunc delebo eos. Cúmq; jacerent in terra,

46 Dixit Moyses ad Aaron: Tolle Thuribulum, & hausto igne de altari, mitte incen-

sum desuper, pergens citò ad populum ut ro-
* Sap. 18. d. 21. ges pro eis: * jam enim egressa est ira à Domi-
no, & plaga desævit.
47 Quod cùm fecisset Aaron, & cucurrisset
ad mediam multitudinem, quam jam vastabat
incendium, obtulit thymiama:
48 Et stans inter mortuos ac viventes, pro
populo deprecatus est, & plaga cessavit.
49 Fuerunt autem qui percussi sunt, quatuor-
decim millia hominum, & septingenti, absque
his qui perierant in seditione Core.
50 Reversúsque est Aaron ad Moysen ad
ostium tabernaculi fœderis postquam quievit
interitus.

Caput XVII.

Sumptis 12. virgis à duodecim tribuum principibus, sola Aaronis virga floruit, ac fructum produxit; hoc miraculo & indicio Sacerdotium illi à Deo confirmatur; servataque est in tabernaculo testimonij.

A 1 ET locutus est Dñs ad Moysen, dicens:
2 Loquere ad filios Israël, & accipe ab
eis virgas singulas per cognationes suas, à cun-
ctis principibus tribuum, virgas duodecim, &
uniuscujusque nomen superscribes virgæ suæ.
3 Nomen autem Aaron erit in tribu Levi, &
una virga cunctas seorsum familias continebit:
4 Ponésque eas in tabernaculo fœderis coram
testimonio, ubi loquar ad te.
B 5 Quem ex his elegero, germinabit virga
ejus: & cohibebo à me queremonias filiorum
Israël, quibus contra vos murmurant.
6 Locutúsque est Moyses ad filios Israël: &
dederunt ei omnes principes virgas per singu-
las tribus: fuerúntque virgæ duodecim absque
virga Aaron.

7 Quas cùm posuisset Moyses coram Domino in tabernaculo testimonij:
8 Sequenti die regressus invenit germinasse C
virgam Aaron in domo Levi: & turgentibus gemmis eruperant flores, qui, foliis dilatatis, in amygdalas deformati sunt.
9 Protulit ergo Moyses omnes virgas de conspectu Domini ad cunctos filios Israël: videruntque & receperunt singuli virgas suas.
10 Dixitque Dominus ad Moysen: Refer D
virgam Aaron in tabernaculum testimonij, * ut *Heb.
servetur ibi in signum rebellium filiorum Israël, 9.a.4.
& quiescant querelæ eorum à me, ne moriantur.
11 Fecitque Moyses sicut præceperat Dñs.
12 Dixerunt autem filij Israël ad Moysen: Ecce consumpti sumus, omnes perivimus.
13 Quicumque accedit ad tabernaculum Domini, moritur. num usque ad internecionem cuncti delendi sumus.

CAPUT XVIII.

De oneribus sacerdotum & excubiis Levitarum: loco sortis hereditariæ, primitiæ & oblationes ac sacrificia sacerdotibus, decimæ autem Levitis assignantur, qui earum decimam rursum dabant Aaron.

1 DIxitque Dominus ad Aaron: Tu, & filij A
tui, & domus patris tui tecum, portabitis iniquitatem Sanctuarij: & tu & filij tui simul sustinebitis peccata sacerdotij vestri.
2 Sed & fratres tuos de tribu Levi, & sceptrum patris tui sume tecum, præstóque sint, & ministrent tibi: tu autem & filij tui ministrabitis in tabernaculo testimonij.
3 Excubabúntque Levitæ ad præcepta tua, & ad cuncta opera tabernaculi: ita dumtaxat, ut ad vasa Sanctuarij & ad altare non accedant, ne & illi moriantur, & vos pereatis simul.

4 Sint autem tecum,& excubent in custodiis tabernaculi, & in omnibus ceremoniis ejus. Alienigena non miscebitur vobis.

5 Excubate in custodia Sanctuarij, & in ministerio altaris: ne oriatur indignatio super filios Israël.

6 Ego dedi vobis fratres vestros Levitas de medio filiorum Israël, & tradidi donum Dño, ut serviant in ministeriis tabernaculi ejus.

B 7 Tu autem & filij tui custodite sacerdotium vestrum: & omnia quæ ad cultum altaris pertinent, & intra velum sunt, per sacerdotes administrabuntur. si quis externus accesserit, occidetur.

8 Locutúsque est Dominus ad Aaron: Ecce dedi tibi custodiam primitiarum mearum. Omnia quæ sanctificantur à filiis Israël, tradidi tibi & filiis tuis pro officio sacerdotali legitima sempiterna.

9 Hæc ergo accipies de his, quæ sanctificantur & oblata sunt Domino. Omnis oblatio, & sacrificium, & quidquid pro peccato atque delicto redditur mihi, & cedit in Sancta sanctorum, tuum erit, & filiorum tuorum.

10 In Sanctuario comedes illud: mares tantùm edent ex eo, quia consecratum est tibi.

11 Primitias autem, quas voverint & obtulerint filij Israël, tibi dedi, & filiis tuis, ac filiabus tuis, jure perpetuo. qui mundus est in domo tua, vescetur eis.

12 Omnem medullam olei, & vini, ac frumenti, quidquid offerunt primitiarum Domino, tibi dedi.

13 Universa frugum initia, quas gignit humus, & Domino deportantur, cedent in usus

tuos: qui mundus est in domo tua, vescetur eis.

14 Omne quod ex voto reddiderint filij Israël, tuum erit.

15 Quidquid primum erumpit è vulva cun- C
ctæ carnis, quam offerunt Domino, sive ex hominibus, sive de pecoribus fuerit, tui juris erit: ita dumtaxat, ut pro hominis primogenito pretium accipias, & omne animal quod immundum est, redimi facias,

16 Cujus redemptio erit post unum mensem, siclis argenti quinque, pondere Sanctuarij. * Siclus viginti obolos habet.

17 Primogenitum autem bovis & ovis & capræ non facies redimi, quia sanctificata sunt Domino, sanguinem tantùm eorum fundes super altare, & adipes adolebis in suavissimum odorem Domino.

18 Carnes verò in usum tuum cedent, sicut pectusculum consecratum, & armus dexter, tua erunt.

19 Omnes primitias Sanctuarij, quas offerunt filij Israël Domino, tibi dedi, & filiis ac filiabus tuis jure perpetuo. Pactum salis est sempiternum coram Domino, tibi ac filiis tuis.

* Exod. 30. b. 13. Lev. 27. c. 25. Sup. 3. g. 47. Ezechiel. 45 d. 12.

20 Dixítque Dominus ad Aaron: In terra eorum nihil possidebitis, nec habebitis partem inter eos: ego pars & hereditas tua in medio filiorum Israël.

21 Filiis autem Levi dedi omnes decimas Israëlis in possessionem, pro ministerio quo serviunt mihi in tabernaculo fœderis:

22 Ut non accedant ultrà filij Israël ad tabernaculum, nec committant peccatum mortiferum,

23 [illegible] solis filiis Levi mihi in tabernaculo ser- D

vientibus, & portantibus peccata populi. legitimum sempiternum erit in generationibus vestris. * Nihil aliud possidebunt,

* Deut. 18. a. 1.

24 Decimarum oblatione contenti, quas in usus eorum & necessaria separavi.

25 Locutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:

26 Præcipe Levitis, atque denuntia: Cùm acceperitis à filiis Israël decimas, quas dedi vobis, primitias earum offerte Domino, id est, decimam partem decimæ,

27 Ut reputetur vobis in oblationem primitivorum, tam de areis quàm de torcularibus:

28 Et universis quorum accipitis primitias, offerte Domino, & date Aaron sacerdoti.

29 Omnia quæ offeretis ex decimis, & in donaria Dñi separabitis, optima & electa erunt.

30 Dicésque ad eos: Si præclara & meliora quæque obtuleritis ex decimis, reputabitur vobis quasi de area & torculari dederitis primitias:

31 Et comedetis eas in omnibus locis vestris, tam vos quàm familiæ vestræ: quia pretium est pro ministerio, quo servitis in tabernaculo testimonij.

32 Et non peccabitis super hoc, egregia vobis & pinguia reservantes, ne polluatis oblationes filiorum Israël, & moriamini.

CAPUT XIX.

Ritus parandi aquam lustrationis traditur, ex cinere vaccæ rufæ fiebat aqua expiationis, qua variæ immunditiæ abluebantur: de moriente in tabernaculo, & vase non habente operculum, ac tangente cadaver hominis.

A 1 LOcutúsque est Dominus ad Moysen & Aaron, dicens:

2 Ista est religio victimæ quam constituit Dominus. Præcipe filiis Israël, ut adducant ad

te vaccam rufam ætatis integræ, in qua nulla
sit macula, nec portaverit jugum:
3 Tradetisque eam Eleazaro sacerdoti * qui *Heb. 13. b. 11.
eductam extra castra, immolabit in conspectu
omnium:
4 Et tingens digitum in sanguine ejus, asper-
get contra fores tabernaculi septem vicibus,
5 Comburétque eam cunctis videntibus,
tam pelle & carnibus ejus, quàm sanguine &
fimo flammæ traditis.
6 Lignum quoque cedrinum, & hyssopum,
coccúmque bis tinctum sacerdos mittet in
flammam, quæ vaccam vorat.
7 Et tunc demum, lotis vestibus & corpore B
suo, ingredietur in castra, commaculatúsque
erit usque ad vesperum.
8 Sed & ille qui combusserit eam, lavabit
vestimenta sua & corpus, & immundus erit
usque ad vesperum.
9 Colliget autem vir mundus cineres vaccæ,
& effundet eos extra castra in loco purissimo,
ut sint multitudini filiorum Israël in custodiam,
& in aquam aspersionis: quia pro peccato vac-
ca combústa est.
10 Cúmque laverit, qui vaccæ portaverat
cineres, vestimenta sua, immundus erit usque
ad vesperum. Habebunt hoc filij Israël & ad-
venæ, qui habitant inter eos, sanctum jure
perpetuo.
11 Qui tetigerit cadaver hominis, & propter
hoc septem diebus fuerit immundus:
12 Aspergetur ex hac aqua die tertio & se- C
ptimo, & sic mundabitur. Si die tertio aspersus
non fuerit, septimo non poterit emundari.
13 Omnis qui tetigerit humanæ animæ mor-

ticinum, & aspersus hac commistione non fuerit, polluet tabernaculum Domini, & peribit ex Israël: quia aqua expiationis non est aspersus, immundus erit, & manebit spurcitia ejus super eum.

14 Ista est lex hominis qui moritur in tabernaculo: Omnes qui ingrediuntur tentorium illius, & universa vasa quæ ibi sunt, polluta erunt septem diebus.

15 Vas, quod non habuerit operculum, nec ligaturam desuper, immundum erit.

16 Si quis in agro tetigerit cadaver occisi hominis, aut per se mortui, sive os illius, vel sepulchrum, immundus erit septem diebus.

17 Tolléntque de cineribus combustionis atque peccati, & mittent aquas vivas super eos in vas.

D 18 In quibus cùm homo mundus tinxerit hyssopum, adsperget ex eo omne tentorium, & cunctam supellectilem, & homines hujuscemodi contagione pollutos:

19 Atque hoc modo mundus lustrabit immundum tertio & septimo die. expiatúsque die septimo, lavabit & se & vestimenta sua, & immundus erit usque ad vesperum.

20 Si quis hoc ritu non fuerit expiatus, peribit anima illius de medio Ecclesiæ: quia sanctuarium Domini polluit, & non est aqua lustrationis aspersus.

21 Erit hoc præceptum legitimum sempiternum. Ipse quoque qui aspergit aquas, lavabit vestimenta sua: Omnis qui tetigerit aquas expiationis, immundus erit usque ad vesperum.

22 Quidquid tetigerit immundus, immundum faciet: & anima quæ horum quippiam tetigerit, immunda erit usque ad vesperum.

Maria moritur: murmuranti populo aqua è petra fluit: Moses & Aaron offendunt Deum ad aquas contradictionis: ideo privantur ingressu terræ promissæ: negantéque transitum Edom, discedunt ad montem Hor; ubi consecrato in summum sacerdotem Eleazaro, moritur Aaron pater ipsius.

1 VEnerúntque filij Israël, & omnis multi- A
tudo in desertum Sin, mense primo: &
mansit populus in Cades. Mortuáque est ibi
Maria, & sepulta in eodem loco.
2 Cúmque indigeret aqua populus, conve-
nerunt adversum Moysen & Aaron:
3 Et versi in seditionem, dixerunt: Utinam
periissemus inter fratres nostros coram Dño.
4 * Cur eduxistis Ecclesiam Domini in soli- *Exod.
tudinem,ut & nos & nostra jumenta moriamur? 17. a.
5 Quare nos fecistis ascendere de Ægypto, 3.
& adduxistis in locum istum pessimum, qui
seri non potest, qui nec ficum gignit, nec vi-
neas, nec malogranata, insuper & aquam non
habet ad bibendum?
6 Ingressúsque Moyses & Aaron, dimissa
multitudine, tabernaculum fœderis, corruerunt
proni in terram, clamaverúntque ad Dominum,
atque dixerunt: Domine Deus audi clamo-
rem hujus populi, & aperi eis thesaurum tuum
fontem aquæ vivæ, ut satiati, cesset murmura-
tio eorum. Et apparuit gloria Dñi super eos.
7 Locutúsque est Dominus ad Moysen, B
dicens:
8 Tolle virgam, & congrega populum, tu
& Aaron frater tuus, & loquimini ad petram
coram eis, & illa dabit aquas. Cúmque edu-
xeris aquam de petra, bibet omnis multitudo
& jumenta ejus.

* 9 * Tulit igitur Moyses virgam, quæ erat in
Exod. conspectu Domini, sicut præceperat ei,
17. b. 5. 6. 10 Congregata multitudine ante petram, di-
Sap. xítque eis: Audite rebelles & increduli: * Num
11. a. de petra hac vobis aquam poterimus ejicere?
4. * Ps. 11 Cúmque elevasset Moyses manum, per-
77 b. cutiens virga bis silicem, egressæ sunt aquæ lar-
15. c. gissimæ, ita ut populus biberet & jumenta.
20. 1.Cor. 12 Dixítque Dominus ad Moysen & Aaron:
10. a. * Quia non credidistis mihi, ut sanctificaretis
4. me coram filiis Israël, non introducetis hos po-
* Deut. pulos in Terram, quam dabo eis.
1. f. 13 Hæc est aqua contradictionis, ubi jurga-
37. ti sunt filij Israël contra Dominum, & sancti-
ficatus est in eis.
C 14 Misit intereà nuntios Moyses de Cades
ad regem Edom, qui dicerent: Hæc mandat
frater tuus Israël: Nosti omnem laborem, qui
apprehendit nos.
15 Quomodo descenderint patres nostri in
Ægyptum, & habitaverimus ibi multo tempo-
re, afflixeríntque nos Ægyptij, & patres nostros:
16 Et quomodo clamaverimus ad Domi-
num, & exaudierit nos, miserítque angelum,
qui eduxerit nos de Ægypto. Ecce in urbe Ca-
des, quæ est in extremis finibus tuis, positi,
17 Obsecramus ut nobis transire liceat per
terram tuam. Non ibimus per agros, nec per
vineas, non bibemus aquas de puteis tuis, sed
gradiemur via publica, nec ad dexteram nec
ad sinistram declinantes, donec transeamus
terminos tuos.
18 Cui respondit Edom: Non transibis per
me, alioquin armatus occurram tibi.
19 Dixerúntque filij Israël: Per tritam gra-

diemur viam: & si biberimus aquas tuas nos & pecora nostra, dabimus quod justum est: nulla erit in pretio difficultas, tantùm velociter transeamus.

20 At ille respondit: Non transibis. Statímque egressus est obvius, cum infinita multitudine, & manu forti,

21 Nec voluit acquiescere deprecanti, ut concederet transitum per fines suos, quamobrem divertit ab eo Israël.

22 Cúmque castra movissent de Cades, venerunt in montem Hor, qui est in finibus terræ Edom. D

23 Ubi locutus est Dominus ad Moysen.

24 Pergat, inquit, Aaron ad populos suos: non enim intrabit Terram quam dedi filiis Israël, eò quòd incredulus fuerit ori meo, ad aquas contradictionis.

25 * Tolle Aaron & filium ejus cum eo, & duces eos in montem Hor. * *Inf. 33. e. 38. Deut. 32. g. 50.*

26 Cúmque nudaveris patrem veste sua, indues ea Eleazarum filium ejus: Aaron colligetur, & morietur ibi.

27 Fecit Moyses ut præceperat Dominus: & ascenderunt in montem Hor coram omni multitudine.

28 Cúmque Aaron spoliasset vestibus suis, induit eis Eleazarum filium ejus.

29 Illo mortuo in montis supercilio, descendit cum Eleazaro.

30 Omnis autem multitudo videns occubuisse Aaron, flevit super eo triginta diebus per cunctas familias suas.

CAPUT XXI.

Vincitur ab Israël rex Chananæus: serpentes in po-

pulum ob itineris tædium, aquæ penuriam, mannæ nauseam murmurantem, immittuntur, quorum morsibus erectus serpens æneus medetur: Seon & Og reges vincuntur.

A 1 QUod cùm audisset Chananæus rex Arad,
qui habitabat ad meridiem, venisse scilicet Israël per exploratorum viam, pugnavit contra illum, & victor existens, duxit ex eo prædam.
2 At Israël voto se Domino obligans ait: Si tradideris populum istum in manu mea, delebo urbes ejus.
3 Exaudivítque Dominus preces Israël, & tradidit Chananæum, quem ille interfecit subversis urbibus ejus: & vocavit nomen loci illius Horma, id est, anathema.
B 4 Profecti sunt autem & de monte Hor, per viam quæ ducit ad Mare rubrum, ut circumirent terram Edom. Et tædere cœpit populum itineris ac laboris.
5 Locutúsque contra Deum & Moysen, ait: Cur eduxisti nos de Ægypto, ut moreremur in solitudine? Deest panis, non sunt aquæ: anima nostra jam nauseat super cibo isto levissimo.
* Iudith. 8. c. 25. 6 * Quamobrem misit Dominus in populum ignitos serpentes, ad quorum plagas & mortes plurimorum,
Sap. 16. a. 5. 1.Cor. 10. b. 9. 7 Venerunt ad Moysen, atque dixerunt: Peccavimus, quia locuti sumus contra Dominum & te: ora ut tollat à nobis serpentes: Oravítque Moyses pro populo.
C 8 Et locutus est Dominus ad eum: Fac serpentem æneum, & pone eum pro signo: qui percussus aspexerit eum, vivet.
* Ioan. 3. b. 14. 9 * Fecit ergo Moyses SERPENTEM ÆNEUM, & posuit eum pro signo: quem cùm percussi aspicerent, sanabantur.

10 Profectíque filij Iſraël caſtrametati ſunt in Oboth.

11 Unde egreſſi fixere tentoria in Jeabarim, in ſolitudine, quæ reſpicit Moab contra orientalem plagam.

12 Et inde moventes, venerunt ad Torrentem Zared.

13 Quem relinquentes caſtrametati ſunt contra Arnon, quæ eſt in deſerto, & prominet in
finibus Amorrhæi. * ſiquidem Arnon terminus *Judic. 11. c. 18.
eſt Moab, dividens Moabitas & Amorrhæos.
14 Unde dicitur in libro bellorum Domini: D
Sicut fecit in Mari rubro, ſic faciet in torrentibus Arnon.

15 Scopuli torrentium inclinati ſunt, ut requieſcerent in Ar, & recumberent in finibus Moabitarum.

16 Ex eo loco apparuit puteus, ſuper quo locutus eſt Dominus ad Moyſen: Congrega populum, & dabo ei aquam.

17 Tunc cecinit Iſraël carmen iſtud: Aſcendat puteus. Concinebant:

18 Puteus, quem foderunt principes, & paraverunt duces multitudinis in datore legis, & in baculis ſuis. De ſolitudine, Matthana.

19 De Matthana in Nahaliel: de Nahaliel in Bamoth.

20 De Bamoth, vallis eſt in regione Moab, in E
vertice Phaſga, quod reſpicit contra deſertum.

21 * Miſit autem Iſraël nuntios ad Sehon *Deut. 2. e. 26. Judic. 11. d. 19.
regem Amorrhæorum, dicens:
22 Obſecro ut tranſire mihi liceat per terram
tuam, non declinabimus in agros & vineas, non
bibemus aquas ex puteis, via regia gradiemur,
donec tranſeamus terminos tuos.

23 Qui concedere noluit ut transiret Israël
per fines suos: quin potiùs exercitu congrega-
to, egressus est obviàm in desertum, & venit
in Jasa, pugnavítque contra eum.

* Ps. 134. b. 11. Amos 2. c. 9

24 * A quo percussus est in ore gladij, &
possessa est terra ejus ab Arnon usque Jeboc,
& filios Ammon: quia forti præsidio teneban-
tur termini Ammonitarum:

F

25 Tulit ergo Israël omnes civitates ejus, &
habitavit in urbibus Amorrhæi, in Hesebon sci-
licet, & viculis ejus.

26 Urbs Hesebon fuit Sehon regis Amor-
rhæi, qui pugnavit contra regem Moab: & tu-
lit omnem terram, quæ ditionis illius fuerat,
usque Arnon.

27 Idcircò dicitur in Proverbio: Venite in
Hesebon, ædificetur, & construatur civitas
Sehon:

28 Ignis egressus est de Hesebon, flamma
de oppido Sehon, & devoravit Ar Moabita-
rum, & habitatores excelsorum Arnon.

* Iudic. 11. d. 24. 3. Reg. 11. b. 7.

29 * Væ tibi Moab, peristi popule Cha-
mos. Dedit filios ejus in fugam, & filias in ca-
ptivitatem, regi Amorrhæorum, Sehon.
30 Jugum ipsorum disperiit ab Hesebon us-
que Dibon, lassi pervenerunt in Nophe, & us-
que Medaba.

31 Habitavit itaq; Israël in Terra Amorrhæi.

G

32 Misítque Moyses qui explorarent Jazer:
cujus ceperunt viculos, & possederunt habi-
tatores.

* Deut. 3. a. 3. 29. a. 7.

33 * Verterúntque se, & ascenderunt per
viam Basan, & occurrit eis Og rex Bazan cum
omni populo suo, pugnaturus in Edrai.
34 Dixítque Dominus ad Moysen: Ne ti-

meas eum, quia in manu tua tradidi illum, & omnem populum ac terram ejus, faciésque illi sicut fecisti Sehon regi Amorrhæorum habitatori Hesebon.

35 Percusserunt igitur & hunc cum filiis suis, universúmque populum ejus usque ad internecionem, & possederunt terram illius.

CAPUT XXII.

Bis vocatur Balaam ariolus à Balac rege Moab, ut Israëlitis malediceret; quem Angelus asina loquente corripit.

1 PRofectíque castrametati sunt in campestribus Moab, ubi trans Jordanem Jericho sita est. A

2 Videns autem Balac filius Sephor omnia quæ fecerat Israël Amorrhæo,

3 Et quòd pertimuissent eum Moabitæ, & impetum ejus ferre non possent,

4 Dixit ad majores natu Madian: Ita delebit hic populus omnes, qui in nostris finibus commorantur, quo modo solet bos herbas usque ad radices carpere. Ipse erat eo tẽpore rex in Moab.

5 * Misit ergo nuntios ad Balaam filium * *Ios.*
Beor ariolum, qui habitabat super flumen terræ 24. *c.*
filiorum Ammon, ut vocarent eum, & dicerent: 9.
Ecce egressus est populus ex Ægypto, qui operuit superficiem terræ, sedens contra me.

6 Veni igitur, & maledic populo huic, quia fortior me est: si quo modo possim percutere & ejicere eum de terra mea. novi enim quòd benedictus sit cui benedixeris, & maledictus in quem maledicta congesseris. B

7 Perrexerúntque seniores Moab, & majores natu Madian, habentes divinationis pretium in manibus. Cúmque venissent ad Balaam, &

C narrassent ei omnia verba Balac,
8 Ille respondit: Manete hîc nocte, & respondebo quidquid mihi dixerit Dominus. Manentibus illis apud Balaam, venit Deus, & ait ad eum:
9 Quid sibi volunt homines isti apud te?
10 Respondit: Balac filius Sephor rex Moabitarum misit ad me,
11 Dicens: Ecce populus qui egressus est de Ægypto, operuit superficiem terræ: veni, & maledic ei, si quo modo possim pugnans abigere eum.
12 Dixítque Deus ad Balaam: Noli ire cum eis, neque maledicas populo: quia benedictus est.
13 Qui manè consurgens dixit ad principes: Ite in terram vestram, quia prohibuit me Dominus venire vobiscum.
14 Reversi principes dixerunt ad Balac: Noluit Balaam venire nobiscum.
15 Rursum ille multò plures & nobiliores quàm antè miserat, misit.
16 Qui cùm venissent ad Balaam, dixerunt: Sic dicit Balac filius Sephor: Ne cuncteris ve-
D nire ad me:
17 Paratus sum honorare te,& quidquid vo-
* Inf. lueris dabo tibi: veni, & maledic populo isti.
24. c. 18 Respondit Balaam: * Si dederit mihi Ba-
13. lac plenam domum suam argenti & auri, non potero immutare verbum Domini Dei mei, ut vel plus, vel minus loquar.
19 Obsecro ut hîc maneatis etiam hac nocte, & scire queam quid mihi rursum respondeat Dominus.
20 Venit ergo Deus ad Balaam nocte, & ait

ei: Si vocare te venerunt homines isti, surge, & vade cum eis: ita dumtaxat, ut quod tibi præcepero, facias.

21 Surrexit Balaam manè, & strata asina sua profectus est cum eis.

22 * Et iratus est Deus. Stetítque angelus Domini in via contra Balaam, qui insidebat asinæ, & duos pueros habebat secum. *2. Pet. 2. c. 15.

23 Cernens asina angelum stantem in via, evaginato gladio, avertit se de itinere, & ibat per agrum. Quam cùm verberaret Balaam, & vellet ad semitam reducere, E

24 Stetit angelus in angustiis duarum maceriarum, quibus vineæ cingebantur.

25 Quem videns asina, junxit se parieti, & attrivit sedentis pedem. At ille iterùm verberabat eam:

26 Et nihilominus angelus ad locum angustum transiens, ubi nec ad dexteram nec ad sinistram poterat deviare, obvius stetit.

27 Cúmque vidisset asina stantem angelum, concidit sub pedibus sedentis. qui iratus vehementiùs cædebat fuste latera ejus.

28 Aperuítque Dominus os asinæ, & locuta est: Quid feci tibi? cur percutis me? ecce jam tertiò?

29 Respondit Balaam? Quia commeruisti, & illusisti mihi, utinam haberem gladium, ut te percuterem. F

30 Dixit asina: Nónne animal tuum sum, cui semper sedere consuevisti usque in præsentem diem? dic quid simile unquam fecerim tibi. At ille ait: Numquam.

31 Protinus aperuit Dominus oculos Balaam, & vidit angelum stantem in via evaginato gla-

dio, adoravítque eum pronus in terram.
32 Cui angelus: Cur, inquit, tertiò verberas
asinam tuam? Ego veni ut adversarer tibi, quia
perversa est via tua, mihíque contraria.
33 Et nisi asina declinasset de via, dans locum
resistenti, te occidissem, & illa viveret.
34 Dixit Balaam: Peccavi, nesciens quòd tu
stares contra me: & nunc si displicet tibi ut vadam,
revertar.
35 Ait angelus: Vade cum istis, & cave ne
aliud quàm præcepero tibi loquaris. Ivit igitur
G cum principibus.
36 Quod cùm audisset Balac, egressus est in
occursum ejus, in oppido Moabitarum, quod
situm est in extremis finibus Arnon.
37 Dixítque ad Balaam: Misi nuntios ut vocarem
te, cur non statim venisti ad me? an quia
mercedem adventui tuo reddere nequeo?
38 Cui ille respondit: Ecce adsum: numquid
loqui potero aliud, nisi quod Deus posuerit
in ore meo?
39 Perrexerunt ergo simul, & venerunt in
urbem, quæ in extremis regni ejus finibus erat.
40 Cumque occidisset Balac boves & oves,
misit ad Balaam, & principes qui cum eo erant,
munera.
41 Manè autem facto duxit eum ad excelsa
Baal, & intuitus est extremam partem populi.

CAPUT XXIII.

Balaam, extructis aris, parat se ad maledicendum Hebræis, sed loco maledictionis benedicit semel ac iterum populum Israël, multa de illo vaticinatus.

A 1 DIxítque Balaam ad Balac: Ædifica mihi
hîc septem aras, & para totidem vitulos,
ejusdémque numeri arietes.

2 Cùm

2 Cúmque fecisset juxta sermonem Balaam, imposuerunt simul vitulum & arietem super aram.

3 Dixítque Balaam ad Balac: Sta paulisper juxta holocaustum tuum, donec vadam, si fortè occurrat mihi Dominus, & quodcumque imperaverit, loquar tibi.

4 Cúmque abiisset velociter, occurrit illi Deus. Locutúsque ad eum Balaam: Septem inquit, aras erexi, & imposui vitulum & arietem desuper.

5 Dominus autem posuit verbum in ore ejus, & ait: Revertere ad Balac, & hæc loquêris.

6 Reversus invenit stantem Balac juxta holocaustum suum, & omnes principes Moabitarum:

7 Assumptáque parabola sua, dixit: de Aram adduxit me Balac rex Moabitarum, de montibus Orientis: Veni, inquit, & maledic Jacob: propera, & detestare Israël.

8 Quomodo maledicam, cui non maledixit Deus? Qua ratione detester, quem Dominus non detestatur? B

9 De summis silicibus videbo eum, & de collibus considerabo illum. Populus solus habitabit, & inter gentes non reputabitur.

10 Quis dinumerare possit pulverem Jacob, & nosse numerum stirpis Israël? Moriatur anima mea morte justórum, & fiant novissima mea horum similia.

11 Dixítque Balac ad Balaam: Quid est hoc quod agis? Ut malediceres inimicis meis vocavi te: & tu è contrario benedicis eis.

12 Cui ille respondit: Num aliud possum loqui, nisi quod jusserit Dominus?

13 Dixit ergo Balac: Veni mecum in alterum locum unde partem Iſraël videas, & totum videre non poſſis, inde maledicito ei.

14 Cúmque duxiſſet eum in locum ſublimem, ſuper verticem montis Phaſga, ædificavit Balaam ſeptem aras, & impoſitis ſuprà vitulo atque ariete,

C 15 Dixit ad Balac: Sta hîc juxta holocauſtum tuum, donec ego obvius pergam.

16 Cui cùm Dominus occurriſſet, poſuiſſétque verbum in ore ejus, ait: Revertere ad Balac, & hæc loquêris ei.

17 Reverſus invenit eum ſtantem juxta holocauſtum ſuum, & principes Moabitarum cum eo. Ad quem Balac: Quid, inquit, locutus eſt Dominus?

18 At ille aſſumpta parabola ſua, ait: Sta Balac, & auſculta, audi fili Sephor:

19 Non eſt Deus quaſi homo, ut mentiatur: nec ut filius hominis, ut mutetur. Dixit ergo,& non faciet? locutus eſt,& non implebit?

20 Ad benedicendum adductus ſum, benedictionem prohibere non valeo.

21 Non eſt idolum in Jacob, nec videtur ſimulachrum in Iſraël. Dominus Deus ejus cum eo eſt, & clangor victoriæ regis in illo.

22 * Deus eduxit illum de Ægypto, cujus fortitudo ſimilis eſt rhinocerotis.

* *Inf. 24. b. 8.*

D 23 Non eſt augurium in Jacob, nec divinatio in Iſraël. Temporibus ſuis dicetur Jacob & Iſraëli quid operatus ſit Deus.

24 Ecce populus ut leæna conſurget, & quaſi leo erigetur: non accubabit donec devoret prædam, & occiſorum ſanguinem bibat.

25 Dixítque Balac ad Balaam: Nec maledicas ei, nec benedicas.

26 Et ille ait: Nónne dixi tibi, quòd quid-
quid mihi Deus imperaret, hoc facerem?

27 Et ait Balac ad eum: Veni, & ducam te
ad alium locum: si fortè placeat Deo ut inde
maledicas eis.

28 Cúmque duxisset eum super verticem
montis Phogor, qui respicit solitudinem,

29 Dixit ei Balaam: Ædifica mihi hîc se-
ptem aras, & para totidem vitulos, ejusdém-
que numeri arietes.

30 Fecit Balac ut Balaam dixerat: imposúit-
que vitulos & arietes per singulas aras.

CAPUT XXIV.

Balaam tertiò benedicit, & prospera vaticinatur de Israël, & de Christo: item de Amalecitis, Cinæis, & Romanis, vastandis ac perdendis.

1 Cumque vidisset Balaam quòd placeret A
Domino ut benediceret Israëli, nequa-
quam abiit ut antè perrexerat, ut augurium
quæreret: sed dirigens contra desertum vul-
tum suum,

2 Et elevans oculos, vidit Israël in tentoriis
commorantem per tribus suas: & irruente in
se spiritu Dei,

3 Assumpta parabola ait: Dixit Balaam filius
Beor: dixit homo, cujus obturatus est oculus:

4 Dixit auditor sermonum Dei, qui visio-
nem Omnipotentis intuitus est, qui cadit, &
sic aperiuntur oculi ejus.

5 Quàm pulchra tabernacula tua Jacob, &
tentoria tua Israël.

6 Ut valles nemorosæ, ut horti juxta fluvios
irrigui, ut tabernacula quæ fixit Dominus, qua-
si cedri prope aquas.

7 Fluet aqua de situla ejus, & semen illius B

erit in aquas multas. Tolletur propter Agag, rex ejus, & auferetur regnum illius.

B 8 Deus eduxit illum de Ægypto, * cujus
*Sup. 23. d. 22. fortitudo similis est rhinocerotis. Devorabunt gentes hostes illius, ossáque eorum confringent, & perforabunt sagittis.

9 Accubans dormivit ut leo, & quasi leæna, quam suscitare nullus audebit. Qui benedixerit tibi, erit & ipse benedictus: qui maledixerit, in maledictione reputabitur.

10 Iratúsque Balac contra Balaam, complosis manibus ait: Ad maledicendum inimicis meis vocavi te, quibus è contrario tertiò benedixisti.

11 Revertere ad locum tuum. Decreveram quidem magnificè honorare te, sed Dominus privavit te honore disposito.

C 12 Respondit Balaam ad Balac: Nónne nuntiis tuis, quos misisti ad me, dixi:

*Sup. 22. d. 18. 13 * Si dederit mihi Balac plenam domum suam argenti & auri, non potero præterire sermonem Domini Dei mei, ut vel boni quid vel mali proferam ex corde meo: sed quidquid Dominus dixerit, hoc loquar?

14 Verumtamen pergens ad populum meum, dabo consilium, quid populus tuus populo huic faciat extremo tempore.

15 Sumpta igitur parabola, rursum ait: Dixit Balaam filius Beor: dixit homo, cujus obturatus est oculus:

16 Dixit auditor sermonum Dei, qui novit doctrinam Altissimi, & visiones Omnipotentis videt, qui cadens apertos habet oculos.

17 Videbo eum, sed non modò: intúebor illum, sed non propè. * ORIETUR STELLA
* Mat. 2. a. 2. ex Jacob, & consurget virga de Israël: & per-

cutiet duces Moab, vastabítque omnes filios
Seth.
18 Et erit Idumæa possessio ejus: hereditas
Seir cedet inimicis suis: Israël verò fortiter aget.
19 De Jacob erit qui dominetur, & perdat
reliquias civitatis.
20 Cúmque vidisset Amalec, assumens pa-
rabolam, ait: Principium Gentium Amalech,
cujus extrema perdentur.
21 Vidit quoque Cinæum, & assumpta pa-
rabola, ait: Robustum quidem est habitaculum
tuum: sed si in petra posueris nidum tuum,
22 Et fueris electus de stirpe Cin, quamdiu D
poteris permanere: Assur enim capiet te.
23 Assumptáque parabola iterùm locutus est:
Heu, quis victurus est, quando ista faciet Deus?
24 * Venient in trieribus de Italia, supera- * Dan.
bunt Assyrios, vastabúntque Hebræos, & ad 11. e.
extremum etiam ipsi peribunt. 30.
25 Surrexítque Balaam, & reversus est in lo-
cum suum. Balac quoque via, qua venerat,
rediit.

CAPUT XXV.

Ob fornicationem Israel cum Moabitis & Madianitis jubet Deus principes suspendi, & pereunt è plebe 24. millia: ipsique Phinees dat pro mercede perpetuum sacerdotium, eo quod divino zelo Zambri & Cozbi pugione confodisset.

1 MOrabatur autem eo tempore Israël in A
Settim, & fornicatus est populus cum
filiabus Moab,
2 Quæ vocaverunt eos ad sacrificia sua. At
illi comederunt & adoraverunt deos earum. * Jos.
3 * Initiatúsque est Israël Beelphegor: & 22. d.
iratus Dominus, 17.
4 Ait ad Moysen: * Tolle cunctos principes * Deut.
R 3 4. a. 3.

populi, & suspende eos contra solem in patibulis: ut avertatur furor meus ab Israël.

* Exod. 32. f. 27. 5 Dixítque Moyses ad Judices Israël: * Occidat unusquisque proximos suos, qui initiati sunt Beelphegor.

6 Et ecce unus de filiis Israël intravit coram fratribus suis ad scortum Madianitidem, vidente Moyse, & omni turba filiorum Israël, qui flebant ante fores tabernaculi.

* Ps. 105. e. 30. 1. Machab. 2. c. 26 1. Cor. 10. b. 8. 7 * Quod cùm vidisset Phinees filius Eleazari filij Aaron sacerdotis, surrexit de medio multitudinis, & arrepto pugione,

8 Ingressus est post virum Israëlitem in lupanar, & perfodit ambos simul, virum scilicet & mulierem, in locis genitalibus. Cessavítque plaga à filiis Israël.

C 9 Et occisi sunt viginti quatuor millia hominum.

10 Dixítque Dominus ad Moysen:

11 Phinees filius Eleazari filij Aaron sacerdotis avertit iram meam à filiis Israël: quia zelo meo commotus est contra eos, ut non ipse delerem filios Israël in zelo meo.

* Eccli. 45. d. 30. 1. Machab. 2. f. 54. 12 Idcircò loquere ad eum: * Ecce do ei pacem fœderis mei,

13 Et erit tam ipsi quàm semini ejus pactum sacerdotij sempiternum, quia zelatus est pro Deo suo, & expiavit scelus filiorum Israël.

14 Erat autem nomen viri Israëlitæ, qui occisus est cum Madianitide, Zambri filius Salu,

D dux de cognatione & tribu Simeonis.

15 Porrò mulier Madianitis, quæ pariter interfecta est, vocabatur Cozbi, filia Sur principis nobilissimi Madianitarum.

16 Locutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:

17 * Hostes vos sentiant Madianitæ, & per- * Inf.
cutite eos. 31. a.
2.
18 Quia & ipsi hostiliter egerunt contra vos,
& decepêre insidiis per idolum Phogor, &
Cozbi filiam ducis Madian sororem suam, quæ
percussa est in die plagæ pro sacrilegio Phogor.

CAPUT XXVI.

Numerantur Israëlitæ per singulas tribus, qui bello apti, sunt terram promissionis ingressuri: & juxta hanc dinumerationem jubetur illis terra dividi.

1 POstquam noxiorum sanguis effusus est, A
dixit Dominus ad Moysen, & Eleazarum
filium Aaron sacerdotem:
2 * Numerate omnem summã filiorum Israël * Sup.
à viginti annis & supra, per domos & cognatio- 1. a.2.
nes suas, cunctos qui possunt ad bella procedere. 3.
3 Locuti sunt itaque Moyses & Eleazar sa-
cerdos in campestribus Moab super Jordanem
contra Jericho, ad eos qui erant
4 A viginti annis & supra, sicut Dominus
imperaverat, quorum iste est numerus:
5 Ruben primogenitus Israël. * hujus filius, *Gen.
Henoch, à quo familia Henochitarum: & Phal- 46. b.
lu, à quo familia Phalluitarum: 9. Exod.
6 Et Hesron, à quo familia Hesronitarum: 6.c.14.
& Charmi, à quo familia Charmitarum. 1.Par.
7 Hæ sunt familiæ de stirpe Ruben: qua- 5. a.3.
rum numerus inventus est, quadraginta tria
millia & septingenti triginta.
8 Filius Phallu, Eliab.
9 Hujus filij, Namuel & Dathan & Abiron.
isti sunt Dathan & Abiron principes populi, * *Sup.
qui surrexerunt contra Moysen & Aaron in se- 16. a.
ditione Core, quando adversus Dominum re- 1.
bellaverunt:

B 10 Et aperiens terra os suum devoravit Core, morientibus plurimis, quando combussit ignis ducentos quinquaginta viros. Et factum est grande miraculum,

11 Ut, Core pereunte, filij illius non perirent.

12 Filij Simeon per cognationes suas: Namuel, ab hoc familia Namuelitarum: Jamin, ab hoc familia Jaminitarum: Jachin, ab hoc familia Jachinitarum:

13 Zare, ab hoc familia Zareitarum: Saül, ab hoc familia Saülitarum.

14 Hæ sunt familiæ de stirpe Simeon, quarum omnis numerus fuit, viginti duo millia ducenti.

15 Filij Gad per cognationes suas: Sephon, ab hoc familia Sephonitarum: Aggi, ab hoc familia Aggitarum: Suni, ab hoc familia Sunitarum:

16 Ozni, ab hoc familia Oznitarum: Her, ab hoc familia Heritarum:

17 Arod, ab hoc familia Aroditarum: Ariel, ab hoc familia Arielitarum.

18 Istæ sunt familiæ Gad, quarum omnis numerus fuit, quadraginta millia quingenti.

*Gen. 38. a. 3. 4. 19 * Filij Juda, Her & Onan, qui ambo mortui sunt in Terra Chanaan.

C 20 Fuerúntque filij Juda, per cognationes suas: Sela, à quo familia Selaitarum: Phares, à quo familia Pharesitarum: Zare, à quo familia Zareitarum.

21 Porrò filij Phares: Hesron, à quo familia Hesronitarum: & Hamul, à quo familia Hamulitarum.

22 Istæ sunt familiæ Juda, quarum omnis numerus fuit, septuaginta sex millia, quingenti.

23 Filij Issachar, per cognationes suas: Tho-

la, à quo familia Tholaitarum: Phua, à quo familia Phuaitarum:
24 Jasub, à quo familia Jasubitarum: Semran, à quo familia Semranitarum.
25 Hæ sunt cognationes Issachar, quarum numerus fuit sexaginta quatuor millia trecenti.
26 Filij Zabulon per cognationes suas: Sared, à quo familia Sareditarum: Elon, à quo familia Elonitarum: Jalel, à quo familia Jalelitarum.
27 Hæ sunt cognationes Zabulon, quarum numerus fuit, sexaginta millia quingenti.
28 Filij Joseph per cognationes suas, Manasse & Ephraim.
29 De Manasse ortus est Machir, à quo familia Machiritarum. * Machir genuit Galaad, à quo familia Galaaditarum. D * *Iosʃ.* 17. *a.* 1.
30 Galaad habuit filios: Jezer, à quo familia Jezeritarum: & Helec, à quo familia Helecitarum:
31 Et Asriel, à quo familia Asrielitarum: & Sechem, à quo familia Sechemitarum:
32 Et Semida, à quo familia Semidaitarum: * & Hepher, à quo familia Hepheritarum. * *Inf.* 27. *a.* 1.
33 Fuit autem Hepher pater Salphaad, qui filios non habebat, sed tantùm filias, quarum ista sunt nomina: * Maala, & Noa, & Hegla, & Melcha, & Thersa. * *Ibid.*
34 Hæ sunt familiæ Manasse, & numerus earum, quinquaginta duo millia septingenti.
35 Filij autem Ephraim per cognationes suas, fuerunt hi: Suthala, à quo familia Suthalaitarum: Becher, à quo familia Becheritarum: Thehen, à quo familia Thehenitarum.
36 Porrò filius Suthala fuit Heran, à quo familia Heranitarum. E

37 Hæ ſunt cognationes filiorum Ephraim, quarum numerus fuit, triginta duo millia quingenti.

38 Iſti ſunt filij Joſeph per familias ſuas. Filij Benjamin in cognationibus ſuis: Bela, à quo familia Belaitarum: Aſbel, à quo familia Aſbelitarum: Ahiram, à quo familia Ahiramitarum:

39 Supham, à quo familia Suphamitarum: Hupham, à quo familia Huphamitarum.

40 Filij Bela: Hered & Noëman. De Hered, familia Hereditarum: de Noëman, familia Noëmanitarum.

41 Hi ſunt filij Benjamin per cognationes ſuas, quorum numerus fuit, quadraginta quinque millia ſexcenti.

42 Filij Dan per cognationes ſuas: Suham, à quo familia Suhamitarum. hæ ſunt cognationes Dan per familias ſuas.

43 Omnes fuere Suhamitæ, quorum numerus erat, ſexaginta quatuor millia quadringenti.

44 Filij Aſer per cognationes ſuas: Jemna, à quo familia Jemnaitarum: Jeſſui, à quo familia Jeſſuitarum: Brie, à quo familia Brieitarum.

45 Filij Brie: Heber, à quo familia Heberitarum: & Melchiel, à quo familia Melchielitarum.

46 Nomen autem filiæ Azer, fuit Sara.

47 Hæ cognationes filiorum Aſer, & numerus eorum, quinquaginta tria millia quadringenti.

F 48 Filij Nephthali per cognationes ſuas: Jeſiel, à quo familia Jeſielitarum: Guni, à quo familia Gunitarum:

49 Jeſer, à quo familia Jeſeritarum: Sellem, à quo familia Sellemitarum.

50 Hæ ſunt cognationes filiorum Nephthali per familias ſuas: quorum numerus, quadra-

ginta quinque millia quadringenti.

51 Ista est summa filiorum Israël, qui recensiti sunt, sexcenta millia, & mille septingenti triginta.

52 Locutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:

53 Istis dividetur terra juxta numerum vocabulorum in possessiones suas.

54 Pluribus majorem partem dabis, & paucioribus minorem: singulis, sicut nunc recensiti sunt, tradetur possessio:

55 Ita dumtaxat ut sors Terram Tribubus dividat & familiis.

56 Quidquid sorte contigerit, hoc vel plures accipiant, vel pauciores.

57 * Hic quoque est numerus filiorum Le- *
vi per familias suas: Gerson, à quo familia Ger- Exod.
sonitarum: Caath, à quo familia Caathitarum: 6. e. 16.
Merari, à quo familia Meraritarum.

58 Hæ sunt familiæ Levi: Familia Lobni, familia Hebroni, familia Moholi, familia Musi, familia Core. At verò Caath genuit Amran: G

59 Qui habuit uxorem Jochabed filiam Levi, quæ nata est ei in Ægypto. hæc genuit Amran viro suo filios Aaron & Moysen, & Mariam sororem eorum.

60 De Aaron orti sunt Nadab & Abiu, & Eleazar & Ithamar:

61 * Quorum Nadab & Abiu mortui sunt, * Sup.
cùm obtulissent ignem alienum coram Dño. 3. a. 4.
62 Fuerúntque omnes qui numerati sunt, vi- Levi.
ginti tria millia generis masculini, ab uno men- 10. a. 1.
se & suprà: quia non sunt recensiti inter filios 1. Par.
Israël, nec eis cum ceteris data possessio est. 24. a. 2.

63 Hic est numerus filiorũ Israël qui descripti sunt à Moyse & Eleazaro sacerdote, in campe-

ſtribus Moab ſupra Jordanem contra Jericho.
* I.Cor. 10. a. 5. 64 * Inter quos, nullus fuit eorum qui antè numerati ſunt à Moyſe & Aaron in deſerto Sinai.
*Sup. 14. d. 23.24. 65 * Prædixerat enim Dñs, quòd omnes morerentur in ſolitudine. Nullúſq; remanſit ex eis, niſi Caleb filius Jephone, & Joſue filius Nun.

CAPUT XXVII.

Filiæ Salphaad, deficiente prole maſcula, patri ſuccedunt in hereditatem: dicítque Dominus Moyſen moriturum, ubi ex monte Abarim terram promiſſionis conſpexerit, ſibique in ducatu populi ſubſtituerit Ioſue.

A 1 ACceſſerunt * autem filiæ Salphaad, filij
*Sup. Hepher, filij Galaad, filij Machir, filij
26. d. Manaſſe, qui fuit filius Joſeph: quarum ſunt
32.33. nomina, Maala, & Noa, & Hegla, & Melcha,
Infr. 36. a. & Therſa.
1. Ioſ. 17. a. 1. 2 Steterúntque coram Moyſe & Eleazaro ſacerdote, & cunctis principibus populi ad oſtium tabernaculi fœderis, atque dixerunt:
*Sup. 16. a. 1. 3 Pater noſter mortuus eſt in deſerto, nec fuit in ſeditione, quæ * concitata eſt contra Dominum ſub Core, ſed in peccato ſuo mortuus eſt: hic non habuit mares filios. Cur tollitur nomen illius de familia ſua, quia non habuit filium? Date nobis poſſeſſionem inter cognatos patris noſtri.
B 4 Retulítque Moyſes cauſam earum ad judicium Domini.
5 Qui dixit ad eum:
6 Juſtam rem poſtulant filiæ Salphaad: da eis poſſeſſionem inter cognatos patris ſui, & ei in hereditatem ſuccedant.
7 Ad filios autem Iſraël loquêris hæc;
8 Homo cùm mortuus fuerit abſque filio, ad filiam ejus tranſibit hereditas.
9 Si filiam non habuerit, habebit ſucceſſores fratres ſuos.

10 Quòd si & fratres non fuerint, dabitis he-
reditatem fratribus patris ejus.
11 Sin autem nec patruos habuerit, dabitur
hereditas his qui ei proximi sunt, erítque hoc
filiis Israël sanctum lege perpetua, sicut præ-
cepit Dominus Moysi.
12 Dixit quoque Dominus ad Moysen:* As- C
cende in montem istum Abarim,& contemplare *
inde Terram, quam daturus sum filiis Israël. Deut.
13 Cúmque videris eam,ibis & tu ad popu- 32. g.
lum tuum, sicut ivit frater tuus Aaron : 49.
14 * Quia offendistis me in deserto Sin in * Sup.
contradictione multitudinis, nec sanctificare 20. b.
me voluistis coram ea super aquas. hæ sunt 12.
aquæ contradictionis in cades deserti Sin. Deut.
15 Cui respondit Moyses : 32. g. 51.
16 Provideat Dominus Deus spirituum om-
nis carnis, hominem, qui sit super multitudi-
nem hanc :
17 Et possit exire & intrare ante eos, &
educere eos vel introducere : ne sit populus
Domini sicut oves absque pastore.
18 Dixítque Dominus ad eum : * Tolle Jo- D
sue filium Nun, virum in quo est Spiritus, & *
pone manum tuam super eum. Deut.
19 Qui stabit coram Eleazaro sacerdote & 3. d. 21.
omni multitudine :
20 Et dabis ei præcepta cunctis videntibus,
& partem gloriæ tuæ, ut audiat eum omnis sy-
nagoga filiorum Israël.
21 Pro hoc, si quid agendum erit, Eleazar
sacerdos consulet Dominum. Ad verbum ejus
egredietur & ingredietur ipse, & omnes filij
Israël cum eo, & cetera multitudo.
22 Fecit Moyses ut præceperat Dominus.

Cúmque tulisset Josue, statuit eum coram Eleazaro sacerdote & omni frequentia populi.
23 Et impositis capiti ejus manibus, cuncta replicavit quæ mandaverat Dominus.

CAPUT XXVIII.

Sacrificia quotidiana, & diei septimi, ac calendarum, & de duabus solemnitatibus Azymorum & Hebdomadarum.

A 1 DIxit quoque Dominus ad Moysen:
2 Præcipe filiis Israël, & dices ad eos: Oblationem meam & panes, & incensum odoris suavissimi offerte per tempora sua.
3 Hæc sunt sacrificia quæ offerre debetis:
* Exod. 29. f. 38. * Agnos anniculos immaculatos duos quotidie in holocaustum sempiternum:
4 Unum offeretis manè, & alterum ad vesperum:
5 Decimam partem ephi similæ, quæ conspersa sit oleo purissimo, & habeat quartam partem hin.
6 Holocaustum juge est quod obtulistis in monte Sinai in odorem suavissimum incensi Domini.
7 Et libabitis vini quartam partem hin per agnos singulos in Sanctuario Domini.
8 Alterúmque agnum similiter offeretis ad vesperam juxta omnem ritum sacrificij matutini, & libamentorum ejus, oblationem suavissimi odoris Domino.
* Mat. 12. a. 5. 9 * Die autem sabbati offeretis duos agnos anniculos immaculatos, & duas decimas similæ oleo conspersæ in sacrificio, & liba
B 10 Quæ ritè funduntur per singula sabbata in holocaustum sempiternum.
11 In calendis autem offeretis holocaustum

Domino, vitulos de armento duos, arietem unum, agnos anniculos septem immaculatos,

12 Et tres decimas similæ oleo conspersæ in sacrificio per singulos vitulos: & duas decimas similæ oleo conspersæ per singulos arietes:

13 Et decimam decimæ similæ ex oleo in sacrificio per agnos singulos. holocaustum suavissimi odoris atque incensi est Domino.

14 Libamenta autem vini, quæ per singulas fundenda sunt victimas, ista erunt: media pars hin per singulos vitulos, tertia per arietem, quarta per agnum. hoc erit holocaustum per omnes menses, qui sibi anno vertente succedunt.

15 Hircus quoque offeretur Domino pro peccatis in holocaustum sempiternum cum libamentis suis. C

16 * Mense autem primo, quartadecima die mensis, Phase Domini erit,

17 Et quintadecima die solemnitas: septem diebus vescentur azymis,

18 Quarum dies prima venerabilis & sancta erit: omne opus servile non facietis in ea.

* Exod. 12. c. 18. Lev. 23. a. 5.

19 Offeretisque incensum holocaustum Domino, vitulos de armento duos, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem:

20 Et sacrificia singulorum ex simila quæ conspersa sit oleo, tres decimas per singulos vitulos, & duas decimas per arietem,

21 Et decimam decimæ per agnos singulos: id est, per septem agnos.

22 Et hircum pro peccato unum, ut expietur pro vobis.

23 Præter holocaustum matutinum quod semper offeretis.

24 Ita facietis per singulos dies septem die- D

rum in fomitem ignis, & in odorem ſuaviſſimum Domino, qui ſurget de holocauſto, & de libationibus ſingulorum.

25 Dies quoque ſeptimus celeberrimus & ſanctus erit vobis: omne opus ſervile non facietis in eo.

26 Dies etiam primitivorum, quando offeretis novas fruges Domino, expletis hebdomadibus, venerabilis & ſancta erit: omne opus ſervile non facietis in ea.

27 Offeretíſque holocauſtum in odorem ſuaviſſimum Domino, vitulos de armento duos, arietem unum, & agnos anniculos immaculatos ſeptem:

28 Atque in ſacrificiis eorum ſimilæ oleo conſperſæ tres decimas per ſingulos vitulos, per arietes duas,

29 Per agnos decimam decimæ, qui ſimul ſunt agni ſeptem. hircum quoque

30 Qui mactatur pro expiatione: præter holocauſtum ſempiternum & liba ejus.

31 Immaculata offeretis omnia cum libationibus ſuis.

CAPUT XXIX.

Solemnitates menſis ſeptimi, & quid in eis offerendum ſit: nempe ſolemnitas tubarum, expiationis, & tabernaculorum, quæ octo diebus varias habent oblationes.

A 1 MEnſis etiam ſeptimi prima dies venerabilis & ſancta erit vobis. omne opus ſervile non facietis in ea, quia dies clangoris eſt & tubarum.

2 Offeretíſque holocauſtum in odorem ſuaviſſimum Domino, vitulum de armento unum, arietem unum, & agnos anniculos immaculatos ſeptem:

3 Et in ſacrificiis eorum, ſimilæ oleo conſperſæ tres decimas per ſingulos vitulos, duas decimas per arietem,

4 Unam decimam per agnum, qui ſimul ſunt agni ſeptem:

5 Et hircum pro peccato, qui offertur in expiationem populi,

6 Præter holocauſtum calendarum cum ſacrificiis ſuis, & holocauſtum ſempiternum cum libationibus ſolitis. eiſdem ceremoniis offeretis in odorem ſuaviſſimum incenſum Domino.

7 * Decima quoque dies menſis hujus ſepti- *Lev.
mi erit vobis ſancta atque venerabilis, & af- 16. f.
fligetis animas veſtras: omne opus ſervile non 29. 23. e. 7.
facietis in ea.

8 Offeretiſque holocauſtum Dño in odorem ſuaviſſimum; vitulum de armento unum, arietẽ unum, agnos anniculos immaculatos ſeptem:

9 Et in ſacrificiis eorum, ſimilæ oleo con- B
ſperſæ tres decimas per ſingulos vitulos, duas decimas per arietem,

10 Decimam decimæ per agnos ſingulos, qui ſunt ſimul agni ſeptem:

11 Et hircum pro peccato, abſque his quæ offerri pro delicto ſolent in expiationem, & holocauſtum ſempiternum, cum ſacrificio & libaminibus eorum.

12 Quintadecima verò die menſis ſeptimi, quæ vobis ſancta erit atque venerabilis, omne opus ſervile non facietis in ea, ſed celebrabitis ſolemnitatem Domino ſeptem diebus.

13 Offeretiſque holocauſtum in odorem ſuaviſſimum Domino, vitulos de armento tredecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.

14 Et in libamentis eorum, similæ oleo conspersæ tres decimas per vitulos singulos, qui sunt simul vituli tredecim: & duas decimas arieti uno, id est, simul arietibus duobus,
15 Et decimam decimæ agnis singulis, qui sunt simul agni quatuordecim:
C 16 Et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, & sacrificio, & libamine ejus.
17 In die altero offeretis vitulos de armento duodecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim:
18 Sacrificiáque & libamina singulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis:
19 Et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificióque & libamine ejus.
20 Die tertio offeretis vitulos undecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim:
21 Sacrificiáque & libamina singulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis:
22 Et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificióque & libamine ejus.
23 Die quarto offeretis vitulos decem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim:
24 Sacrificiáque & libamina singulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis:
25 Et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno, sacrificióque ejus & libamine.
26 Die quinto offeretis vitulos novem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim:
27 Sacrificiáque & libamina singulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis:
28 Et hircum pro peccato, absque holocau-

ſto ſempiterno, ſacrificióque ejus & libamine.
29 Die ſexto offeretis vitulos octo, arietes duos, D
agnos anniculos immaculatos quatuordecim:
30 Sacrificiáque & libamina ſingulorum per
vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis.
31 Et hircum pro peccato, abſque holocau-
ſto ſempiterno, ſacrificióque ejus & libamine.
32 Die ſeptimo offeretis vitulos ſeptem, &
arietes duos, agnos anniculos immaculatos qua-
tuordecim:
33 Sacrificiáque & libamina ſingulorum per
vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis:
34 Et hircum pro peccato abſque holocau-
ſto ſempiterno, ſacrificióque ejus & libamine.
35 Die octavo, qui eſt celeberrimus, omne
opus ſervile non facietis,
36 Offerentes holocauſtum in odorem ſua-
viſſimum Domino, vitulum unum, arietem
unum, agnos anniculos immaculatos ſeptem:
37 Sacrificiáque & libamina ſingulorum per
vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis:
38 Et hircum pro peccato, abſque holocau-
ſto ſempiterno, ſacrificióque ejus & libamine.
39 Hæc offeretis Domino in ſolemnitatibus
veſtris: præter vota & oblationes ſpontaneas in
holocauſto, in ſacrificio, in libamine, & in ho-
ſtiis pacificis.

CAPUT XXX.

*De voto ac juramento virorum, & quando puella-
rum & uxorum vota ſeu juramenta rata ſint, vel ir-
rita.*

1 NArravítque Moyſes filiis Iſraël omnia A
quæ ei Dominus imperarat:
2 Et locutus eſt ad principes tribuum filiorum
Iſraël: Iſte eſt ſermo quem præcepit Dominus:

3 Si quis virorum votum Dño voverit, aut se constrinxerit juramento: non faciet irritum verbum suum, sed omne quod promisit implebit.

4 Mulier si quippiam voverit, & se constrinxerit juramento, quæ est in domo patris sui, & in ætate adhuc puellari: si cognoverit pater votum quod pollicita est, & juramentum quo obligavit animã suam, & tacuerit, voti rea erit:

5 Quidquid pollicita est & juravit, opere complebit.

6 Sin autem statim ut audierit, contradixerit pater: & vota & juramenta ejus irrita erunt, nec obnoxia tenebitur sponsioni, eò quòd contradixerit pater.

7 Si maritum habuerit, & voverit aliquid, & semel de ore ejus verbum egrediens animam ejus obligaverit juramento:

8 Quo die audierit vir, & non contradixerit, voti rea erit, reddétque quodcumq; promiserat.

C 9 Sin autem audiens statim contradixerit, & irritas fecerit pollicitationes ejus, verbáque quibus obstrinxerat animam suam: propitius erit ei Dominus.

10 Vidua & repudiata quidquid voverint, reddent.

11 Uxor in domo viri cùm se voto constrinxerit & juramento,

12 Si audierit vir, & tacuerit, nec contradixerit sponsioni, reddet quodcumque promiserat.

13 Sin autem extemplò contradixerit, non tenebitur promissionis rea: quia maritus contradixit, & Dominus ei propitius erit.

D 14 Si voverit, & juramento se constrinxerit, ut per jejunium, vel ceterarum rerum abstinentiam affligat animam suam, in arbi-

trio viri erit ut faciat, sive non faciat.
15 Quòd si audiens vir tacuerit, & in alte-
ram diem distulerit sententiam: quidquid vo-
verat atque promiserat, reddet: quia statim ut
audivit, tacuit.
16 Sin autem contradixerit postquam res-
civit, portabit ipse iniquitatem ejus.
17 Istæ sunt leges, quas constituit Dominus
Moysi, inter virum & uxorem, inter patrem
& filiam, quæ in puellari adhuc ætate est, vel
quæ manet in parentis domo.

CAPUT XXXI.

Cæsis Madianitis jussu Dei, virgines solæ reservantur: substantia ex æquo dividitur pugnantibus & plebi, primitiæ Sacerdoti ac Levitis traduntur, gratiæ Deo cum donariis offeruntur, quòd nullus Hebræorum occubuit.

1 LOcutusque est Dñs ad Moysen, dicens: A
2 Ulciscere priùs filios Israël de Madia-
nitis, & sic colligêris ad populum tuum.
3 Statímque Moyses, * Armate, inquit, ex * Sup.
vobis viros ad pugnam, qui possint ultionem 25. d.
Domini expetere de Madianitis. 17.
4 Mille viri de singulis tribubus eligantur
ex Israël, qui mittantur ad bellum.
5 Dederúntque millenos de singulis tribubus,
id est, duodecim millia expeditorũ ad pugnam:
6 Quos misit Moyses cum Phinees filio Elea-
zari sacerdotis, vasa quoque sancta, & tubas
ad clangendum tradidit ei.
7 Cúmque pugnassent contra Madianitas
atque vicissent, omnes mares occiderunt,
8 * Et reges eorum, Evi, & Recem, & Sur, & * Jos.
Hur, & Rebe, quinque principes gentis: Balaam 13. c.
quoque filium Beor interfecerunt gladio. 21.
B

9 Ceperúntque mulieres eorum,& parvulos, omniáque pecora, & cunctam supellectilem: quidquid habere potuerant depopulati sunt:

10 Tam urbes quàm viculos & castella flamma consumpsit.

11 Et tulerunt prædam, & universa quæ ceperant tam ex hominibus quàm ex jumentis,

12 Et adduxerunt ad Moysen,& Eleazarum sacerdotem, & ad omnem multitudinem filiorum Israël: reliqua autem utensilia portaverunt ad castra in campestribus Moab juxta Jordanem contra Jericho.

C 13 Egressi sunt autem Moyses & Eleazar sacerdos, & omnes principes synagogæ, in occursum eorum extra castra.

14 Iratúsque Moyses principibus exercitus, tribunis,& centurionibus qui venerāt de bello,

15 Ait: Cur feminas reservastis?

* Sup. 25. d. 18. 16 * Nónne istæ sunt,quæ deceperunt filios Israël ad suggestionem Balaam, & prævaricari vos fecerunt in Domino super peccato Phogor, unde & percussus est populus?

*Iud. 21. b. 11. 17 * Ergo cunctos interficite quidquid est generis masculini,etiam in parvulis: & mulieres, quæ noverunt viros in coitu, jugulate:

18 Puellas autem & omnes feminas virgines reservate vobis:

19 Et manete extra castra septem diebus. Qui occiderit hominem, vel occisum tetigerit, lustrabitur die tertio & septimo.

20 Et de omni præda,sive vestimentū fuerit, sive vas, & aliquid in utensilia præparatum de caprarum pellibus,& pilis,& ligno, expiabitur.

D 21 Eleazar quoq; sacerdos,ad viros exercitus qui pugnaverant, sic locutus est: Hoc est præ-

ceptum legis, * quod mandavit Dñs Moysi: *Lev.*
22 Aurum, & argentum, & æs, & ferrum, *6. d.*
& plumbum, & stannum, *28. 11.*
23 Et omne quod potest transire per flam- *e. 33. 15. b.*
mas, igne purgabitur. quidquid autem ignem *12.*
non potest sustinere, aqua expiationis sancti-
ficabitur:
24 Et lavabitis vestimenta vestra die septi-
mo, & purificati posteà castra intrabitis.
25 Dixit quoque Dominus ad Moysen:
26 Tollite summam eorum quæ capta sunt,
ab homine usque ad pecus, tu & Eleazar sa-
cerdos & principes vulgi:
27 Dividésque ex æquo prædam, inter eos
qui pugnaverunt egressíque sunt ad bellum,
& inter omnem reliquam multitudinem:
28 Et separabis partem Domino ab his qui E
pugnaverunt & fuerunt in bello, unam ani-
mam de quingentis, tam ex hominibus quàm
ex bobus & asinis & ovibus,
29 Et dabis eam Eleazaro sacerdoti, quia
primitiæ Domini sunt.
30 Ex media quoque parte filiorum Israël
accipies quinquagesimum caput hominum, &
boum, & asinorum, & ovium, cunctorum ani-
mantium, & dabis ea Levitis, qui excubant in
custodiis tabernaculi Domini.
31 Fecerúntque Moyses & Eleazar, sicut
præceperat Dominus.
32 Fuit autem præda, quam exercitus cepe-
rat, ovium sexcenta septuaginta quinque millia,
33 Boum septuaginta duo millia,
34 Asinorum sexaginta millia & mille:
35 Animæ hominum sexus feminei, quæ
non cognoverant viros, triginta duo millia.

36 Dataque est media pars his qui in prælio
fuerant, ovium trecenta triginta septem millia
quingentæ:
F 37 E quibus in partem Domini supputatæ
sunt oves sexcentæ septuaginta quinque.
38 Et de bobus triginta sex millibus, boves
septuaginta & duo:
39 De asinis triginta millibus quingentis,
asini sexaginta unus:
40 De animabus hominum sedecim millibus,
cesserunt in partem Dñi triginta duæ animæ.
41 Tradiditque Moyses numerum primitiarum
Domini Eleazaro sacerdoti, sicut fuerat ei
imperatum,
42 Ex media parte filiorum Israël, quam separaverat
his qui in prælio fuerant.
43 De media verò parte quæ contigerat reliquæ
multitudini, id est, de ovibus trecentis
triginta septem millibus quingentis,
44 Et de bobus triginta sex millibus,
45 Et de asinis triginta millibus quingentis,
46 Et de hominibus sedecim millibus,
G 47 Tulit Moyses quinquagesimum caput,
& dedit Levitis, qui excubabant in tabernaculo
Domini, sicut præceperat Dominus.
48 Cúmq; accessissent principes exercitus ad
Moysen, & tribuni, centurionésque, dixerunt:
49 Nos servi tui recensuimus numerum pugnatorum,
quos habuimus sub manu nostra:
& ne unus quidem defuit.
50 Ob hanc causam offerimus in donariis
Domini singuli quod in præda auri potuimus
invenire, periscelides & armillas, annulos
& dextralia, ac murænulas, ut depreceris pro
nobis Dominum.

51 Susce

51 Susceperúntque Moyses & Eleazar sacerdos, omne aurum in diversis speciebus,

52 Pondo sedecim millia, septingentos quinquaginta siclos, à tribunis & centurionibus.

53 Unusquisque enim quod in præda rapuerat, suum erat.

54 Et susceptum intulerunt in tabernaculum testimonij, in monimentum filiorum Israël coram Domino.

CAPUT XXXII.

Filiis Ruben & Gad & dimidiæ tribui Manasse, quod pecoribus abundarent, portio datur trans Jordanem, modo fratres suos in terram promissionis armati præcedant.

1 FIlij autem Ruben & Gad habebant pecora multa, & erat illis in jumentis infinita substantia. Cúmque vidissent Jazer & Galaad aptas animalibus alendis terras, A

2 Venerunt ad Moysen & ad Eleazarum sacerdotem, & principes multitudinis, atque dixerunt:

3 Ataroth, & Dibon, & Jaser, & Nemra, Hesebon, & Eleale, & Saban, & Nebo, & Beon,

4 Terra, quam percussit Dominus in conspectu filiorum Israël, regio uberrima est ad pastum animalium: & nos servi tui habemus jumenta plurima:

5 Precamúrque si invenimus gratiam coram te, ut des nobis famulis tuis eam in possessionem, nec facias nos transire Jordanem.

6 Quibus respondit Moyses: Numquid fratres vestri ibunt ad pugnam, & vos hîc sedebitis? B

7 Cur subvertitis mentes filiorum Israël, ne transire audeant in locum, quem eis daturus est Dominus.

8 Nónne ita egerunt patres vestri, quando
misi de Cadesbarne ad explorandam terram?
*Sup. 9 * Cúmque venissent usque ad Vallem bo-
13. d. tri, lustrata omni regione, subverterunt cor
24. filiorum Israël, ut non intrarent fines, quos eis
Dominus dedit.
C 10 Qui iratus juravit, dicens:
11 Si videbunt homines isti, qui ascenderunt
ex Ægypto, à viginti annis & supra, Terram,
quam sub juramento pollicitus sum Abraham,
Isaac & Jacob: & noluerunt sequi me,
12 Præter Caleb filium Jephone Cenezæum,
& Josue filium Nun: isti impleverunt volun-
tatem meam.
13 Iratúsque Dominus adversum Israël, cir-
cumduxit eum per desertum quadraginta an-
nis, donec consumeretur universa generatio,
quæ fecerat malum in conspectu ejus.
14 Et ecce, inquit, vos surrexistis pro patri-
bus vestris, incrementa & alumni hominum
peccatorum, ut augeretis furorem Domini
contra Israël.
15 Quòd si nolueritis sequi eum, in solitu-
dine populum derelinquet, & vos causa eritis
necis omnium.
16 At illi propè accedentes, dixerunt: Cau-
las ovium fabricabimus, & stabula jumento-
rum, parvulis quoque nostris urbes munitas:
D 17 Nos autem ipsi armati & accincti perge-
mus ad prælium ante filios Israël, donec intro-
ducamus eos ad loca sua. Parvuli nostri, &
quidquid habere possumus, erunt in urbibus
muratis, propter habitatorum insidias.
18 Non revertemur in domos nostras, usque
dum possideant filij Israël hereditatem suam:

19 Nec quidquam quæremus trans Jordanem, quia jam habemus noſtram poſſeſſionem in orientali ejus plaga.

20 Quibus Moyſes ait: * Si facitis quod promittitis, expediti pergite corã Dño ad pugnam: *Ioſ. 1. c. 14.

21 Et omnis vir bellator armatus Jordanem tranſeat, donec ſubvertat Dñs inimicos ſuos,

22 Et ſubjiciatur ei omnis Terra: tunc eritis inculpabiles apud Dominum & apud Iſraël, & obtinebitis regiones, quas vultis, coram Dño. E

23 Sin autem quod dicitis, non feceritis, nulli dubium eſt quin peccetis in Deum: & ſcitote quoniam peccatum veſtrum apprehendet vos.

24 Ædificate ergo urbes parvulis veſtris, & caulas & ſtabula ovibus ac jumentis: & quod polliciti eſtis implete.

25 * Dixerúntque filij Gad & Ruben ad Moyſen: Servi tui ſumus, faciemus quod jubet dominus noſter. * Ioſ. 4. c. 12.

26 Parvulos noſtros, & mulieres, & pecora, ac jumenta relinquemus in urbibus Galaad:

27 Nos autem famuli tui omnes expediti pergemus ad bellum, ſicut tu domine loqueris.

28 Præcepit ergo Moyſes Eleazaro ſacerdoti, & Joſue filio Nun, & principibus familiarum per tribus Iſraël, & dixit ad eos: F

29 * Si tranſierint filij Gad & filij Ruben vobiſcum Jordanem, omnes armati ad bellum coram Domino, & vobis fuerit Terra ſubjecta: date eis Galaad in poſſeſſionem. * Deut. 3. b. 12. Ioſ. 13. b. 8.

30 Sin autem noluerint tranſire armati vobiſcum in Terram Chanaan, inter vos habitandi accipiant loca. 22. a. 4.

31 Reſponderúntque filij Gad, & filij Ruben:

Sicut locutus est Dñs servis suis, ita faciemus:
32 Ipsi armati pergemus coram Domino in
Terram Chanaan, & possessionem jam suscepisse nos confitemur trans Jordanem.
* Jos. 22. a. 4. 33 * Dedit itaque Moyses filiis Gad & Ruben, & dimidiæ tribui Manasse filij Joseph regnum Sehon regis Amorrhæi, & regnum Og regis Basan, & terram eorum cum urbibus suis per circuitum.
G 34 Igitur extruxerunt filij Gad, Dibon, &
Ataroth, & Aroer,
35 Et Etroth, & Sophan, & Jazer, & Jegbaa,
36 Et Bethnemra, & Betharan, urbes munitas, & caulas pecoribus suis.
37 Filij verò Ruben ædificaverunt Hesebon,
& Eleale, & Cariathaim,
38 Et Nabo, & Baalmeon, versis nominibus,
Sabama quoque: imponentes vocabula urbibus quas extruxerant.
*Gen. 50. d. 22. 39 * Porrò filij Machir, filij Manasse, perrexerunt in Galaad, & vastaverunt eam interfecto Amorrhæo habitatore ejus.
40 Dedit ergo Moyses Terram Galaad Machir filio Manasse, qui habitavit in ea.
41 Jair autem filius Manasse abiit & occupavit vicos ejus, quos appellavit Havoth Jair,
id est, Villas Jair.
42 Nobe quoque perrexit, & apprehendit
Chanath cum viculis suis: vocavítque eam ex nomine suo Nobe.

Caput XXXIII.

Mansionibus 42. filiorum Israël per varia loca in deserto recensitis, Chananæi à Domino jubentur interimi.

A 1 HÆ sunt mansiones filiorum Israël, qui egressi sunt de Ægypto per turmas suas

in manu Moysi & Aaron,
2 Quas descripsit Moyses juxta castrorum loca, quæ Domini jussione mutabant.
3 Profecti igitur de Ramesse mense primo, quintadecima die mensis primi, altera die Phase, filij Israël in manu excelsa, videntibus cunctis Ægyptiis,
4 Et sepelientibus primogenitos, quos percusserat Dominus (nam & in diis eorum exercuerat ultionem)
5 Castrametati sunt in Soccoth.
6 Et de Soccoth venerunt in Etham, quæ B
est in extremis finibus solitudinis.
7 * Inde egressi venerunt contra Phihahiroth, quæ respicit Beelsephon, & castrametati sunt ante Magdalum. *Exod 14. a. 2.
8 Profectíque de Phihahiroth, transierunt per medium mare in solitudinem: & ambulantes tribus diebus per desertum Etham, castrametati sunt in Mara.
9 * Profectíque de Mara venerunt in Elim, ubi erant duodecim fontes aquarum, & palmæ septuaginta: ibíque castrametati sunt. *Exod. 15. d. 27.
10 Sed & inde egressi, fixerunt tentoria super Mare rubrum. Profectíque de Mari rubro,
11 Castrametati sunt in deserto Sin.
12 Unde egressi venerunt in Daphca.
13 Profectíque de Daphca, castrametati sunt in Alus.
14 Egressíque de Alus, in Raphidim fixere tentoria, *ubi populo defuit aqua ad bibendum.
15 Profectíque de Raphidim, castrametati sunt in deserto Sinaï. *Exod. 17. a. 1.
16 Sed & de solitudine * Sinaï egressi, ve- C
nerunt ad sepulchra concupiscentiæ. *Exo. 19. a. 2.

2. 17 * Profectique de sepulchris concupis-
* Sup. centiæ, castrametati sunt in Haseroth.
11. g. 18 * Et de Haseroth venerunt in Rethma.
34. * Sup. 19 Profectique de Rethma, castrametati sunt
13. a. in Remmomphares.
1. 20 Unde egressi, venerunt in Lebna.
21 De Lebna, castrametati sunt in Ressa.
22 Egressique de Ressa, venerũt in Ceelatha.
23 Unde profecti, castrametati sunt in monte Sepher.
24 Egressi de monte Sepher, venerunt in Arada.
25 Inde proficiscentes, castrametati sunt in Maceloth.
26 Profectique de Maceloth, venerunt in Thahath.
27 De Thahath, castrametati sunt in Thare.
28 Unde egressi, fixere tentoria in Methca.
29 Et de Methca, castrametati sunt in Hesmona.
30 Profectique de Hesmona, venerunt in Moseroth.
D 31 Et de Moseroth, castrametati sunt in Benejaacan.
* Deut. 32 * Profectique de Benejaacan, venerunt
10. b. in montem Gadgad.
7. 33 Unde profecti, castrametati sunt in Jetebatha.
34 Et de Jetebatha, venerunt in Hebrona.
35 Egressique de Hebrona, castrametati sunt in Asiongaber.
* Sup. 36 * Inde profecti, venerunt in desertum
20. a. Sin, hæc est Cades.
1. E 37 Egressique de Cades, castrametati sunt in monte Hor, in extremis finibus Terræ Edom:

38 * Ascendítque Aaron sacerdos in montem * *Sup.*
Hor, jubente Domino: & ibi mortuus est anno 20. *d.*
quadragesimo egressionis filiorum Israël ex 25.
Ægypto, mense quinto, prima die mensis, *Deut.* 32. *g.* 50.
39 Cùm esset annorum centũ viginti trium.
40 Audivítque Chananæus rex Arad, qui habitabat ad meridiem, in Terram Chanaan venisse filios Israël.
41 Et profecti de monte Hor, castrametati sunt in Salmona.
42 Unde egressi, venerunt in Phunon.
43 Profectíque de Phunon, castra metati sunt in Oboth.
44 Et de Oboth, venerunt in Iieabarim, quæ F
est in finibus Moabitarum.
45 Profectíque de Iieabarim, fixere tentoria in Dibongad.
46 Unde egressi, castrametati sunt in Helmondeblathaim.
47 Egressíque de Helmondeblathaim, venerunt ad montes Abarim contra Nabo.
48 Profectíque de montibus Abarim, transierunt ad campestria Moab, supra Jordanem contra Jericho.
49 Ibíque castrametati sunt de Bethsimoth usque ad Abelsatim in planioribus locis Moabitarum,
50 Ubi locutus est Dominus ad Moysen:
51 Præcipe filiis Israël, & dic ad eos: Quando transieritis Jordanem, intrantes Terram Chanaan,
52 Disperdite cunctos habitatores Terræ G
illius: * confringite titulos, & statuas comminuite, atque omnia excelsa vastate, * *Deut.* 7. *a.* 5.
53 Mundantes terram, & habitantes in ea. *Iudic.* 2. *a.* 2.

ego enim dedi vobis illam in possessionem,

54 Quam dividetis vobis sorte. Pluribus dabitis latiorem, & paucis angustiorem. Singulis ut sors ceciderit, ita tribuetur hereditas. Per tribus & familias possessio dividetur.

55 Sin autem nolueritis interficere habitatores Terræ: qui remanserint, erunt vobis quasi clavi in oculis, & lanceæ in lateribus, & adversabuntur vobis in Terra habitationis vestræ:

56 Et quidquid illis cogitaveram facere, vobis faciam.

CAPUT XXXIV.

Terræ promissionis situs & limites juxta 4. orbis plagas; eaque sorte dividenda præcipitur, additis illorum nominibus qui eam dividant.

A 1 Locutúsque est Dominus ad Moysen, dicens:

2 Præcipe filiis Israël, & dices ad eos: Cùm ingressi fueritis Terram Chanaan, & in possessionem vobis sorte ceciderit, his finibus terminabitur.

* Iosu. 15. a. 1. 3 * Pars meridiana incipiet à solitudine Sin, quæ est juxta Edom: & habebit terminos contra Orientem mare salsissimum.

4 Qui circuibunt australem plagam per ascensum Scorpionis, ita ut transeant in Senna, & perveniant à Meridie usque ad Cadesbarne, unde egredientur confinia ad villam nomine Adar, & tendent usque ad Asemona.

5 Ibíque per gyrum terminus ab Asemona usque ad Torrentem Ægypti, & maris magni littore finietur.

B 6 Plaga autem occidentalis à mari magno incipiet, & ipso fine claudetur.

7 Porrò ad septemtrionalem plagam à mari

magno termini incipient, pervenientes usque ad montem altissimum,

8 A quo venient in Emath usque ad terminos Sedada:

9 Ibúntque confinia usque ad Zephrona, & villam Enan. hi erunt termini in parte Aquilonis.

10 Inde metabuntur fines contra orientalem plagam de villa Enan usque Sephama,

11 Et de Sephama descendent termini in Rebla contra fontem Daphnim: inde pervenient contra Orientem ad mare Ceneteth,

12 Et tendent usque ad Jordanem, & ad ultimum falsissimo claudentur mari. Hanc habebitis Terram per fines suos in circuitu: C

13 Præcepítque Moyses filiis Israël dicens: Hæc erit Terra, quam possidebitis sorte, & quam jussit Dominus dari novem tribubus, & dimidiæ tribui.

14 Tribus enim filiorum Ruben per familias suas, & tribus filiorum Gad juxta cognationum numerum, media quoque tribus Manasse,

15 Id est, duæ semis tribus, acceperunt partem suam trans Jordanem contra Jericho ad orientalem plagam.

16 Et ait Dominus ad Moysen:

17 * Hæc sunt nomina virorum qui Terram vobis divident, Eleazar sacerdos, & Josue filius Nun, * Josue 14. a. 1. 2.

18 Et singuli principes de tribubus singulis,

19 Quorum ista sunt vocabula: De tribu Juda, Caleb filius Jephone. D

20 De tribu Simeon, Samuel filius Ammiud.

21 De tribu Benjamin, Elidad filius Chaselon.

22 De tribu filiorum Dan, Bocci filius Jogli.

23 Filiorum Joſeph de tribu Manaſſe, Hanniel filius Ephod.

24 De tribu Ephraim, Camuel filius Sephthan.

25 De tribu Zabulon, Eliſaphan filius Pharnach.

26 De tribu Iſſachar, dux Phaltiel filius Ozan.

27 De tribu Aſer, Ahiud filius Salomi.

28 De tribu Nephthali, Phedael filius Ammiud.

29 Hi ſunt, quibus præcepit Dominus ut dividerent filiis Iſraël Terram Chanaan.

CAPUT XXXV.

Aſſignari jubentur urbes 48. & ſuburbana Levitis, & ex iis urbes 6. refugij pro homicidio non voluntario: lex. homicidij voluntarij, & non voluntarij: unius teſtimonio nemo puniendus.

A 1 HÆc quoque locutus eſt Dominus ad Moyſen in campeſtribus Moab ſupra Jordanem, contra Jericho:

* *Ioſ.* 21. *a.* 2. 2 * Præcipe filiis Iſraël ut dent Levitis de poſſeſſionibus ſuis

3 Urbes ad habitandum, & ſuburbana earum per circuitum: ut ipſi in oppidis maneant, & ſuburbana ſint pecoribus ac jumentis:

4 Quæ à muris civitatum forinſecus, per circuitum, mille paſſuum ſpatio tendentur.

5 Contra Orientem duo millia erunt cubiti, & contra Meridiem ſimiliter erunt duo millia: ad mare quoque, quod reſpicit ad Occidentem, eadem menſura erit, & ſeptemtrionalis plaga æquali termino finietur. eruntque urbes in medio, & foris ſuburbana.

6 * De ipsis autem oppidis, quæ Levitis * *Jos.*
dabitis, sex erunt in fugitivorum auxilia sepa- 20. *a.*
rata, ut fugiat ad ea qui fuderit sanguinem: & 2.
exceptis his, alia quadraginta duo oppida,
7 Id est, simul quadraginta octo cum sub-
urbanis suis.
8 Ipsæque urbes, quæ dabuntur de posses- B
sionibus filiorum Israël, ab his qui plus habent,
plures auferentur: & qui minus, pauciores. sin-
guli juxta mensuram hereditatis suæ dabunt
oppida Levitis.
9 Ait Dominus ad Moysen:
10 Loquere filiis Israël, & dices ad eos:
* Quando transgressi fueritis Jordanem in Ter- *
ram Chanaan, *Deut.*
11 Decernite quæ urbes esse debeant in 19. *a.*
præsidia fugitivorum, qui nolentes sanguinem 2. *Jos.* 20
fuderint: *a.* 2.
12 In quibus cùm fuerit profugus, cognatus
occisi non poterit eum occidere, donec stet in
conspectu multitudinis, & causa illius judicetur.
13 * De ipsis autem urbibus, quæ ad fugi- *
tivorum subsidia separantur, *Deut.*
14 Tres erunt trans Jordanem, & tres in 4. *g.*
Terra Chanaan, 41. *Jos.*
15 Tam filiis Israël quàm advenis atque 20. *c.*
peregrinis, ut confugiat ad eas qui nolens san- 7. *a.* 8.
guinem fuderit.
16 Si quis ferro percusserit, & mortuus fue- C
rit qui percussus est: reus erit homicidij, & ip-
se morietur.
17 Si lapidem jecerit, & ictus occubuerit:
similiter punietur.
18 Si ligno percussus interierit: percussoris
sanguine vindicabitur.

19 Propinquus occiſi, homicidam interficiet: ſtatim ut apprehenderit eum, interficiet.

* Deut. 19. c. 11. 20 * Si per odium quis hominem impulerit, vel jecerit quippiam in eum per inſidias:

21 Aut cùm eſſet inimicus, manu percuſſerit, & ille mortuus fuerit: percuſſor, homicidij reus erit. cognatus occiſi ſtatim ut invenerit eum, jugulabit.

22 Quòd ſi fortuitu, & abſque odio

23 Et inimicitiis, quidquam horum fecerit,

24 Et hoc audiente populo fuerit comprobatum, atque inter percuſſorem & propinquum ſanguinis quæſtio ventilata:

D 25 Liberabitur innocens de ultoris manu, & reducetur per ſententiam in urbem, ad quam confugerat, manebítque ibi, donec ſacerdos magnus, qui oleo ſancto unctus eſt, moriatur.

26 Si interfector extra fines urbium, quæ exulibus deputatæ ſunt,

27 Fuerit inventus, & percuſſus ab eo qui ultor eſt ſanguinis: abſque noxa erit qui eum occiderit.

28 Debuerat enim profugus uſque ad mortem Pontificis in urbe reſidere. poſtquam autem ille obierit, homicida revertetur in terram ſuam.

29 Hæc ſempiterna erunt, & legitima in cunctis habitationibus veſtris.

30 Homicida ſub teſtibus punietur: ad unius teſtimonium nullus condemnabitur.

31 Non accipietis pretium ab eo qui reus eſt ſanguinis, ſtatim & ipſe morietur.

32 Exules & profugi ante mortem Pontificis nullo modo in urbes ſuas reverti poterunt:

33 Ne polluatis terram habitationis veſtræ, quæ inſontium cruore maculatur: nec aliter

expiari poteſt, niſi per ejus ſanguinem, qui alterius ſanguinem fuderit.

34 Atque ita emundabitur veſtra poſſeſſio, me commorante vobiſcum. ego enim ſum Dominus qui habito inter filios Iſraël.

CAPUT XXXVI.

Lex fertur, ut filiæ paternam hereditatem adeuntes nubant contribulibus ſuis, ne tribus per connubia miſceantur, & poſſeſſiones confundantur.

1 ACceſſerunt * autem & principes familiarum Galaad filij Machir, filij Manaſſe de ſtirpe filiorum Joſeph: locutíque ſunt Moyſi coram principibus Iſraël, atque dixerunt: A * Sup. 27. a. 1.

2 Tibi domino noſtro præcepit Dominus ut Terram ſorte divideres filiis Iſraël, & ut filiabus Salphaad fratris noſtri dares poſſeſſionem debitam patri:

3 Quas ſi alterius tribus homines uxores acceperint, ſequetur poſſeſſio ſua, & tranſlata ad aliam tribum, de noſtra hereditate minuetur. B

4 Atque ita fiet, ut cùm jubileus, id eſt, quinquageſimus annus remiſſionis advenerit, confundatur ſortium diſtributio, & aliorum poſſeſſio ad alios tranſeat.

5 Reſpondit Moyſes filiis Iſraël, & Domino præcipiente, ait: Rectè tribus filiorum Joſeph locuta eſt.

6 Et hæc lex ſuper filiabus Salphaad à Domino promulgata eſt: * Nubant quibus volunt, tantum ut ſuæ tribus hominibus: C * Tob. 7. c. 14.

7 Ne commiſceatur poſſeſſio filiorum Iſraël de tribu in tribum. Omnes enim viri ducent uxores de tribu & cognatione ſua:

8 Et cunctæ feminæ de eadem tribu maritos accipient: ut hereditas permaneat in familiis,

9 Nec sibi misceantur tribus, sed ita maneant
10 Ut à Domino separatæ sunt. Fecerúntque filiæ Salphaad, ut fuerat imperatum:
11 Et nupserunt, Maala, & Thersa, & Hegla, & Melcha, & Noa, filiis patrui sui
12 De familia Manasse, qui fuit filius Joseph: & possessio, quæ illis fuerat attributa, mansit in tribu & familia patris earum.
13 Hæc sunt mandata atque judicia, quæ mandavit Dominus per manum Moysi ad filios Israël, in campestribus Moab supra Jordanem contra Jericho.

LIBER DEUTERONOMIJ,

HEBRAICE

ELLE HADDEBARIM.

CAPUT PRIMUM.

Brevis repetitio eorum quæ Israëli in deserto contigerant; pœnáque infideli populo inflicta vel mortis, vel peregrinationis per 40. *annos.*

A 1 HÆc sunt verba, quæ locutus est Moyses ad omnem Israël trans Jordanem in solitudine campestri, contra Mare rubrum, inter Pharan & Thophel & Laban & Haseroth, ubi auri est plurimum:

2 Undecim diebus de Horeb per viam montis Seir usque ad Cadesbarne.

3 Quadragesimo anno, undecimo mense, prima die mensis, locutus est Moyses ad filios Israël omnia quæ præceperat illi Dominus, ut diceret eis:

4 * Postquam percussit Sehon regem Amor- *
rhæorum, qui habitabat in Hesebon: & Og Num.
regem Basan, qui mansit in Astaroth, & in 21. e.
Edrai, 24.

5 Trans Jordanem in terra Moab. Cœpít- B
que Moyses explanare legem, & dicere:

6 Dominus Deus noster locutus est ad nos
in Horeb, dicens: Sufficit vobis quòd in hoc
monte mansistis:

7 Revertimini, & venite ad montem Amor-
rhæorum, & ad cætera quæ ei proxima sunt
campestria atque montana & humiliora loca
contra Meridiem, & juxta littus maris, Ter-
ram Chananæorum, & Libani usque ad flumen
magnum Euphraten.

8 En, inquit, tradidi vobis: ingredimini &
possidete eam, super qua juravit Dominus pa-
tribus vestris, Abraham, Isaac, & Jacob, ut da-
ret illam eis, & semini eorum post eos.

9 Dixíque vobis illo in tempore:

10 * Non possum solus sustinere vos: quia *
Dominus Deus vester multiplicavit vos, & estis Exod.
hodie, sicut stellæ cæli, plurimi. 18 c.
18.

11 (Dominus Deus patrum vestrorum ad- C
dat ad hunc numerum multa millia, & bene-
dicat vobis sicut locutus est.)

12 Non valeo solus negotia vestra sustinere,
& pondus ac jurgia.

13 Date ex vobis viros sapientes & gnaros,
& quorum conversatio sit probata in tribubus
vestris, ut ponam eos vobis principes:

14 Tunc respondistis mihi: Bona res est,
quam vis facere.

15 Tulíque de tribubus vestris viros sapien-
tes & nobiles, & constitui eos principes, tribu-

nos, & centuriones, & quinquagenarios ac de-
canos, qui docerent vos singula.
16 Præcepíque eis, dicens: Audite illos, &
* * quod justum est judicate: sive civis sit ille,
Ion.7. sive peregrinus.
d.24. 17 * Nulla erit distantia personarum, ita par-
D
* Inf. vum audietis ut magnum: nec accipietis cu-
16. d. jusquam personam, quia Dei judicium est. Quòd
19. si difficile vobis visum aliquid fuerit, referte
Lev. ad me, & ego audiam.
19. c.
15. 18 Præcepíque omnia quæ facere deberetis.
Prov. 19 Profecti autem de Horeb, transivimus
24. c. per eremum terribilem & maximam, quam
23.
Eccl. vidistis, per viam montis Amorrhæi, sicut præ-
42. a. ceperat Dominus Deus noster nobis. Cúmque
1. Iac. venissemus in Cadesbarne,
2. a. 1. 20 Dixi vobis: Venistis ad montem Amor-
rhæi, quem Dominus Deus noster daturus est
nobis.
21 Vide Terram, quam Dominus Deus tuus
dat tibi: ascende, & posside eam, sicut locutus
est Dominus Deus noster patribus tuis: noli ti-
mere, nec quidquam paveas.
* 22 * Et accessistis ad me omnes, atque di-
Num. xistis: Mittamus viros qui considerent Terram:
13. a. 1. & renuntient per quod iter debeamus ascende-
re, & ad quas pergere civitates.
23 Cúmque mihi sermo placuisset, misi ex
vobis duodecim viros, singulos de tribubus suis.
24 Qui cùm perrexissent, & ascendissent in
montana, venerunt usque ad Vallem botri: &
considerata terra,
E 25 Sumentes de fructibus ejus, ut ostende-
rent ubertatem, attulerunt ad nos, atque dixe-
runt: Bona est terra, quam Dominus Deus no-
ster daturus est nobis.

26 Et noluiſtis aſcendere, ſed increduli ad ſermonem Domini Dei noſtri
27 Murmuraſtis in tabernaculis veſtris, atque dixiſtis: Odit nos Dominus, & idcircò eduxit nos de Terra Ægypti, ut traderet nos in manu Amorrhæi, atque deleret.
28 Quò aſcendemus? nuntij terruerunt cor noſtrum, dicentes: Maxima multitudo eſt, & nobis ſtatura procerior: urbes magnæ, & ad cælum uſque munitæ, filios Enacim vidimus ibi.
29 Et dixi vobis: Nolite metuere, nec timeatis eos:
30 Dominus Deus, qui ductor eſt veſter pro vobis ipſe pugnabit, ſicut fecit in Ægypto cunctis videntibus.
31 Et in ſolitudine (ipſe vidiſti) portavit te Dominus Deus tuus, ut ſolet homo geſtare parvulum filium ſuum, in omni via per quam ambulaſtis, donec veniretis ad locum iſtum.
32 Et nec ſic quidem crediditis Domino Deo veſtro,
33 * Qui præceſſit vos in via, & metatus F
eſt locum in quo tentoria figere deberetis, *
nocte oſtendens vobis iter per ignem, & die Exod.
per columnam nubis. 13. d. 21.
34 Cúmque audiſſet Dominus vocem ſer- Num.
monum veſtrorum, iratus juravit & ait: 14. c.
35 * Non videbit quiſpiam de hominibus 14.
generationis hujus peſſimæ Terram bonam, * Num.
quam ſub juramento pollicitus ſum patribus 14. d.
veſtris: 23.
36 Præter Caleb filium Jephone. ipſe enim Pſal. 94. b.
videbit eam, & ipſi dabo Terram, quam calca- 11.
vit, & filiis ejus, quia ſecutus eſt Dominum.
37 Nec miranda indignatio in populum,

cùm mihi quoque iratus Dominus propter vos
dixerit: Nec tu ingredieris illuc:

38 Sed Josue filius Nun minister tuus, ipse
intrabit pro te. hunc exhortare & robora, & ip-
se sorte Terram dividet Israëli.

39 Parvuli vestri, de quibus dixistis quòd
captivi ducerentur, & filij qui hodie boni ac
mali ignorant distantiam, ipsi ingredientur: &
ipsis dabo Terram, & possidebunt eam.

G 40 Vos autem revertimini & abite in soli-
tudinem per viam maris rubri.

* Num. 14. g. 40. 41 * Et respondistis mihi: Peccavimus Do-
mino: ascendemus & pugnabimus, sicut præ-
cepit Dominus Deus noster. Cúmque instructi
armis pergeretis in montem,

* Num. 14. g. 42. 42 Ait mihi Dominus: Dic ad eos: * Noli-
te ascendere, neque pugnetis, non enim sum
vobiscum: ne cadatis coram inimicis vestris.

43 Locutus sum, & non audistis: sed ad-
versantes imperio Domini, & tumentes super-
bia, ascendistis in montem.

44 Itaque egressus Amorrhæus, qui habi-
tabat in montibus,& obviam veniens, persecu-
tus est vos,sicut solent apes persequi: & cecidit
de Seir usque Horma.

45 Cúmque reversi ploraretis coram Do-
mino, non audivit vos, nec voci vestræ voluit
acquiescere.

46 Sedistis ergo in Cadesbarne multo tēpore.

CAPUT II.

Beneficiorum populo exhibitorum repetitio, pugna contra Ammon & Moab prohibitio, regisque Sehon & terra ipsius expugnatio.

A 1 PRofectíque inde venimus in solitudi-
nem, quæ ducit ad Mare rubrum, sicut

mihi dixerat Dominus : & circuivimus montem Seir longo tempore.
2 Dixítque Dominus ad me :
3 Sufficit vobis circuire montem istum: ite contra Aquilonem :
4 Et populo præcipe, dicens : Transibitis per terminos fratrum vestrorum filiorum Esau, qui habitant in Seir, & timebunt vos.
5 Videte ergo diligenter ne moveamini contra eos. neque enim dabo vobis de terra eorum quantum potest unius pedis calcare vestigium, quia in possessione Esau dedi montem Seir.
6 Cibos emetis ab eis pecunia, & comedetis : aquam emptam haurietis, & bibetis.
7 Dominus Deus tuus benedixit tibi in omni opere manuum tuarum : novit iter tuum, B
quomodo transieris solitudinem hác magnam, per quadraginta annos habitans tecum Dominus Deus tuus, & nihil tibi defuit.
8 Cúmque transissemus fratres nostros filios Esau, qui habitabant in Seir, per viam campestrem de Elath, & de Asiongaber, venimus ad iter, quod ducit in desertum Moab.
9 Dixítque Dominus ad me : Non pugnes contra Moabitas, nec ineas adversus eos prælium : non enim dabo tibi quidquam de terra eorum, quia filiis Loth tradidi Ar in possessionem.
10 Emim primi fuerunt habitatores ejus, populus magnus, & validus, & tam excelsus, ut de Enacim stirpe,
11 Quasi gigantes, crederentur, & essent similes filiorum Enacim. Denique Moabitæ appellant eos Emim.
12 In Seir autem prius habitaverunt Hor- C

rhæi: quibus expulsis atque deletis, habitaverunt filij Esau, sicut fecit Israël in terra possessionis suæ, quam dedit illi Dominus.

13 Surgentes ergo ut transiremus torrentem Zared, venimus ad eum.

14 Tempus autem, quo ambulavimus de Cadesbarne usque ad transitum torrentis Zared, triginta & octo annorum fuit: donec consumeretur omnis generatio hominum bellatorum de castris, sicut juraverat Dominus:

15 Cujus manus fuit adversum eos, ut interirent de castrorum medio.

16 Postquam autem universi ceciderunt pugnatores,

17 Locutus est Dominus ad me, dicens:

18 Tu transibis hodie terminos Moab, urbem nomine Ar:

D 19 Et accedens in vicina filiorum Ammon, cave ne pugnes contra eos, nec movearis ad prælium: non enim dabo tibi de terra filiorum Ammon, quia filiis Loth dedi eam in possessionem.

20 Terra gigantum reputata est: & in ipsa olim habitaverunt gigantes, quos Ammonitæ vocant Zomzommim,

21 Populus magnus, & multus, & proceræ longitudinis, sicut Enacim, quos delevit Dñs à facie eorum: & fecit illos habitare pro eis,

22 Sicut fecerat filiis Esaü, qui habitant in Seir, delens Horrhæos, & terram eorum illis tradens, quam possident usque in præsens.

E 23 Hevæos quoque, qui habitabant in Haserim usque Gazam, Cappadoces expulerunt: qui egressi de Cappadocia deleverunt eos, & habitaverunt pro illis.

24 Surgite & transite torrentem Arnon: ecce tradidi in manu tua Sehon regem Hesebon Amorrhæum, & terram ejus incipe possidere, & committe adversus eum prælium.

25 Hodie incipiam mittere terrorem atque formidinem tuam in populos, qui habitant sub omni cælo: ut audito nomine tuo paveant, & in morem parturientium contremiscant, & dolore teneantur.

26 * Misi ergo nuntios de solitudine Cademoth ad Sehon regem Hesebon verbis pacificis, dicens: * Num. 21. e. 21.

27 Transibimus per terram tuam, publica gradiemur via: non declinabimus neque ad dexteram, neque ad sinistram.

28 Alimenta pretio vende nobis, ut vescamur: aquam pecunia tribue, & sic bibemus. Tantùm est ut nobis concedas transitum,

29 Sicut fecerunt filij Esaü, qui habitant in Seir, & Moabitæ, qui morantur in Ar: donec veniamus ad Jordanem, & transeamus ad Terram quam Dñs Deus noster daturus est nobis. F

30 Nolúitque Sehon rex Hesebon dare nobis transitum: quia induraverat Dominus Deus tuus spiritum ejus, & obfirmaverat cor illius, ut traderetur in manus tuas, sicut nunc vides.

31 Dixítque Dominus ad me: * Ecce cœpi tibi tradere Sehon, & terram ejus, incipe possidere eam. * Amos 2. c. 9.

32 Egressúsque est Sehon obviàm nobis cum omni populo suo ad prælium in Jasa.

33 Et tradidit eum Dominus Deus noster nobis: percussimúsque eum cum filiis suis & omni populo suo.

34 Cunctásque urbes in tempore illo cepi- G

mus, interfectis habitatoribus earum, viris ac
mulieribus & parvulis. non reliquimus in eis
quidquam.
35 Absque jumentis, quæ in partem venere
prædantium: & spoliis urbium quas cepimus
36 Ab Aroër, quæ est super ripam torrentis
Arnon, oppido quod in valle situm est, usque
Galaad. Non fuit vicus & civitas, quæ nostras
effugeret manus: omnes tradidit Dominus
Deus noster nobis.
37 Absque terra filiorum Ammon, ad quam
non accessimus: & cunctis quæ adjacent torrenti
Jeboc, & urbibus montanis, universísque locis
à quibus nos prohibuit Dominus Deus noster.

CAPUT III.

Pugna contra Og regem Basan, & lectus ejus, atque sors duarum tribuum & semis citra Iordanem: precatur Moyses ut liceat ei terram promissam ingredi. sed Deus id illi negat: Iosue ad ceteros Chananæos debellandos roborat.

A 1 ITaque conversi ascendimus per iter Basan:
* egressúsque est Og rex Basan in occursum
Num. nobis cum populo suo ad bellandum in Edrai.
21. g. 33. 2 Dixítque Dominus ad me. Ne timeas eum:
Inf. 29 a. 7. quia in manu tua traditus est cum omni populo
ac terra sua: faciésque ei * sicut fecisti Sehon
* *Num. 21. e. 24.* regi Amorrhæorum, qui habitavit in Hesebon.
3 * Tradidit ergo Dominus Deus noster in
manibus nostris etiam Og regem Basan, & universum
* *Num. 21. e. 35.* populum ejus: percussimúsque eos
usque ad internecionem,
4 Vastantes cunctas civitates illius uno tempore,
non fuit oppidum, quod nos effugeret:
sexaginta urbes, omnem regionem Argob regni
Og in Basan.
5 Cunctæ urbes erant munitæ muris altis-

ſimis, portiſque & vectibus, abſque oppidis
innumeris, quæ non habebant muros.
6 Et delevimus eos, ſicut feceramus Sehon
regi Heſebon, diſperdentes omnem civitatem,
viróſque ac mulieres & parvulos :
7 Jumenta autẽ & ſpolia urbium diripuimus.
8 Tulimúſque illo in tempore terram de ma- B
nu duorum regum Amorrhæorum, qui erant
trans Jordanem : à torrente Arnon uſque ad
montem Hermon,
9 Quem Sidonij Sarion vocant, & Amor-
rhæi Sanir :
10 Omnes civitates, quæ ſitæ ſunt in plani-
tie, & univerſam Terram Galaad & Baſan uſque
ad Selcha & Edrai civitates regni Og in Baſan.
11 Solus quippe Og rex Baſan reſtiterat de
ſtirpe gigantum. Monſtratur lectus ejus ferreus,
qui eſt in Rabbath filiorum Ammon, novem
cubitos habens longitudinis, & quatuor latitu-
dinis ad menſuram cubiti virilis manus.
12 Terrámque poſſedimus tempore illo ab
Aroër, quæ eſt ſuper ripam torrentis Arnon,
uſque ad mediam partem montis Galaad : &
civitates illius * dedi Ruben Gad.
13 Reliquam autem partem Galaad, & om- * Num. 32. f. 29.
nem Baſan regni Og, tradidi mediæ tribui
Manaſſe, omnem regionem Argob : cunctáque
Baſan vocatur Terra gigantum.
14 Jair filius Manaſſe poſſedit omnem regio-
nem Argob uſque ad terminos Geſſuri & Ma-
chati. Vocavítque ex nomine ſuo Baſan, Havoth
Jair, id eſt, Villas Jair, uſque in præſentem diem.
15 Machir quoque dedi Galaad. C
16 Et tribubus Ruben & Gad dedi de Ter-
ra Galaad uſque ad Torrentem Arnon medium

torrentis, & confinium usque ad torrentem Jeboc, qui est terminus filiorum Ammon:

17 Et planitiem solitudinis, atque Jordanem, & terminos Cenereth usque ad mare deserti, quod est salsissimum, ad radices montis Phasga contra orientem.

18 Præcepíque vobis in tempore illo, dicens: Dominus Deus vester dat vobis terram hanc in hereditatem, expediti præcedite fratres vestros filios Israël omnes viri robusti:

19 Absque uxoribus, & parvulis, atque jumentis. Novi enim quòd plura habeatis pecora, & in urbibus remanere debebunt, quas tradidi vobis,

20 Donec requiem tribuat Dominus fratribus vestris, sicut vobis tribuit: & possideant ipsi etiam Terram, quam daturus est eis trans Jordanem: tunc revertetur unusquisque in possessionem suam, quam dedi vobis.

D 21 * Josue quoque in tempore illo præcepi, dicens: Oculi tui viderunt quæ fecit Do-
*Num. minus Deus vester duobus his regibus: sic fa-
27. d. 18. ciet omnibus regnis, ad quæ transiturus es.

22 Ne timeas eos: Dominus enim Deus vester pugnabit pro vobis.

23 Precatúsque sum Dominum in tempore illo, dicens:

24 Domine Deus, tu cœpisti ostendere servo tuo magnitudinem tuam, manúmque fortissimam. neque enim est alius Deus, vel in cælo, vel in terra, qui possit facere opera tua, & comparari fortitudini tuæ.

25 Transibo igitur, & videbo Terram hanc optimam trans Jordanem, & montem istum egregium, & libanum.

26 Iratúsque est Dominus mihi propter vos, nec exaudivit me, sed dixit mihi: Sufficit tibi: nequaquam ultrà loquaris de hac re ad me.

27 Ascende cacumen Phasgæ, & oculos tuos circumfer ad occidentem, & ad aquilonem, austrúmque & orientem, & aspice. * nec enim transibis Jordanem istum. * Inf. 31. a. 2. 34. b. 4.

28 Præcipe Josue, & corrobora eum atque conforta: quia ipse præcedet populum istum, & dividet eis Terram quam visurus es.

29 Mansimúsque in valle contra fanum Phogor.

CAPUT IV.

Exhortatur Moyses ad servanda Dei præcepta, tum beneficiis Dei tum eorum laudibus; comminando transgressoribus, prohibet omnem imaginem quæ ad idololatriam induceret; suam prædicit mortem, tresque urbes refugii separat trans Iordanem pro homicidis involuntariis & casualibus.

1 ET nunc Israël audi præcepta & judicia, quæ ego doceo te: ut faciens ea, vivas, & ingrediens possideas Terram, quam Dominus Deus patrum vestrorum daturus est vobis. A

2 Non addetis ad verbum quod vobis loquor, nec auferetis ex eo: custodite mandata Domini Dei vestri quæ ego præcipio vobis.

3 * Oculi vestri viderunt omnia quæ fecit Dominus contra Beelphegor, quomodo contriverit omnes cultores ejus de medio vestri. * Num. 25. a. 4.

4 Vos autem qui adhæretis Domino Deo vestro, vivitis universi usque in præsentem diem.

5 Scitis quòd docuerim vos præcepta atque justitias, sicut mandavit mihi Dominus Deus meus: sic facietis ea in Terra, quam possessuri estis:

6 Et observabitis & implebitis opere. Hæc

est enim vestra sapientia & intellectus coram populis, ut audientes universa præcepta hæc, dicant: En populus sapiens & intelligens, gens magna.

B 7 Nec est alia natio tam grandis, quæ habeat deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris.

8 Quæ est enim alia gens sic inclyta, ut habeat ceremonias, justáque judicia, & universam legem, quam ego proponam hodie ante oculos vestros?

9 Custodi igitur temetipsum,& animam tuã solicitè. Ne obliviscaris verborum, quæ viderunt oculi tui,& ne excidãt de corde tuo cunctis diebus vitæ tuæ. Docebis ea filios ac nepotes tuos,

10 A die in quo stetisti coram Dño Deo tuo in Horeb, quando Dñs locutus est mihi, dicens: Congrega ad me populum, ut audiant sermones meos, & discant timere me omni tempore quo vivunt in terra, doceántque filios suos.

11 * Et accessistis ad radices montis, qui ardebat usque ad cælum: erántque in eo tenebræ, & nubes, & caligo,

* Exod. 19. d. 18.

12 Locutúsque est Dominus ad vos de medio ignis. Vocem verborum ejus audistis, & formam penitus non vidistis.

13 Et ostendit vobis pactum suum, quod præcepit ut faceretis, & decem verba, quæ scripsit in duabus tabulis lapideis.

C 14 Mihíque mandavit in illo tempore ut docerem vos ceremonias & judicia, quæ facere deberetis in Terra, quam possessuri estis.

15 Custodite igitur solicitè animas vestras. Non vidistis aliquam similitudinem, in die qua locutus est vobis Dñs in Horeb de medio ignis:

16 Ne fortè decepti faciatis vobis sculptam
similitudinem, aut imaginem masculi vel feminæ,

17 Similitudinem omnium jumentorum
quæ sunt super terram, vel avium sub cælo
volantium,

18 Atque reptilium quæ moventur in terra,
sive piscium qui sub terra morantur in aquis:

19 Ne fortè elevatis oculis ad cælum, videas
Solem & Lunam, & omnia astra cæli, & errore deceptus adores ea & colas quæ creavit Dominus Deus tuus in ministerium cunctis gentibus, quæ sub cælo sunt.

20 Vos autem tulit Dominus, & eduxit de
fornace ferrea Ægypti, ut haberet populum hereditarium, sicut est in præsenti die.

21 * Iratúsque est Dominus contra me propter sermones vestros, & juravit ut non transirem Jordanem, nec ingrederer Terram optimam, quam daturus est vobis: *Sup. 1. f. 37.

22 Ecce morior in hac humo, non transibo Jordanem: vos transibitis, & possidebitis terram egregiam. D

23 Cave ne quando obliviscaris pacti Domini Dei tui, quod pepigit tecum: & facias tibi sculptam similitudinem eorum, quæ fieri Dominus prohibuit:

24 * Quia Dominus Deus tuus ignis consumens est, Deus æmulator. *Heb. 12. g. 29.

25 Si genueritis filios ac nepotes, & morati
fueritis in Terra, deceptíque feceritis vobis aliquam similitudinem, patrantes malum coram Domino Deo vestro, ut eum ad iracundiam provocetis.

26 Testes invoco hodie cælum & terram, ci-

tò perituros vos esse de Terra, quam transito Jordane possessuri estis: non habitabitis in ea longo tempore, sed delebit vos Dominus,

27 Atque disperget in omnes gentes, & remanebitis pauci in nationibus, ad quas vos ducturus est Dominus:

28 Ibique servietis diis, qui hominum manu fabricati sunt, ligno & lapidi qui non vident, nec audiunt, nec comedunt, nec odorantur.

29 Cúmque quæsieris ibi Dominum Deum tuum, invenies eum: si tamen toto corde quæsieris, & tota tribulatione animæ tuæ.

E 30 Postquam te invenerint omnia quæ prædicta sunt, novissimo tempore revertêris ad Dominum Deum tuum, & audies vocem ejus.

31 Quia Deus misericors, Dñs Deus tuus est: non dimittet te, nec omnino delebit, neque obliviscetur pacti, in quo juravit patribus tuis.

32 Interroga de diebus antiquis, qui fuerunt ante te ex die quo creavit Deus hominem super terram, à summo cælo usque ad summum ejus, si facta est aliquando hujuscemodi res, aut umquam cognitum est,

33 Ut audiret populus vocem Dei loquentis
*Vidisti de medio ignis, sicut tu audisti & * vixisti:

34 Si fecit Deus ut ingrederetur, & tolleret
F sibi Gentem de medio nationum, per tentationes, signa, atque portenta, per pugnam, & robustam manum, extentúmque brachium, & horribiles visiones, juxta omnia quæ fecit pro vobis Dominus Deus vester in Ægypto, videntibus oculis tuis:

35 Ut scires quoniam Dominus ipse est Deus, & non est alius præter eum.

36 De cælo te fecit audire vocem suam, ut

doceret te , & in terra ostendit tibi ignem
suum maximum, & audisti verba illius de me-
dio ignis ,
37 Quia dilexit patres tuos, & elegit semen
eorum post eos. * Eduxitque te præcedens in *
virtute sua magna ex Ægypto , Exod.
38 Ut deleret nationes maximas & fortiores, 13. d. 21.
te in introitu tuo : & introduceret te, darétque
tibi terram earum in possessionem , sicut cernis
in præsenti die.
39 Scito ergo hodie , & cogitato in corde
tuo quòd Dominus ipse sit Deus in cælo sur-
sum, & in terra deorsum, & non sit alius.
40 Custodi præcepta ejus atque mandata, quæ
ego præcipio tibi : ut bene sit tibi , & filiis tuis
post te, & permaneas multo tempore super Ter-
ram , quam Dñs Deus tuus daturus est tibi.
41 * Tunc separavit Moyses tres civitates G
trans Jordanem ad orientalem plagam , *
42 Ut confugiat ad eas qui occiderit nolens Num.
proximum suum , nec sibi fuerit inimicus ante 35. b. 14.
unum & alterum diem , & ad harum aliquam
urbium possit evadere :
43 * Bosor in solitudine, quæ sita est in ter- * Ios.
ra campestri de tribu Ruben : & Ramoth in 20. d. 8.
Galaad , quæ est in tribu Gad : & Golan in Ba-
san, quæ est in tribu Manasse :
44 Ista est lex , quam proposuit Moyses co-
ram filiis Israël,
45 Et hæc testimonia & ceremoniæ atque
judicia, quæ locutus est ad filios Israël, quando
egressi sunt de Ægypto,
46 Trans Jordanem in valle contra fanum
Phogor in terra Sehon regis Amorrhæi , qui
habitavit in Hesebon, quem percussit Moyses.

Filij quoque Iſraël egreſſi ex Ægypto
47 Poſſederunt terram ejus, & terram Og
regis Baſan, duorum regum Amorrhæorum,
qui erant trans Jordanem ad ſolis ortum:
48 Ab Aroër, quæ ſita eſt ſuper ripam tor-
rentis Arnon, uſque ad montem Sion, qui eſt
& Hermon,
49 Omnem planitiem trans Jordanem ad
orientalem plagam, uſque ad mare ſolitudinis,
& uſque ad radices montis Phaſga.

CAPUT V.

Præceptorum Decalogi repetitio & explanatio: & de timore filiorum Iſraël, cum Dei vocem audiſſent, & montem ardere vidiſſent ad legis promulgationem.

A 1 VOcavítque Moyſes omnem Iſraëlem, &
dixit ad eum: Audi Iſraël ceremonias
atque judicia quæ ego loquor in auribus veſtris
hodie: diſcite ea, & opere complete.
2 Dominus Deus noſter pepigit nobiſcum
fœdus in Horeb.
3 Non cum patribus noſtris iniit pactum,
ſed nobiſcum qui in præſentiarum ſumus, &
vivimus.
4 Facie ad faciem locutus eſt nobis in mon-
te de medio ignis.
5 Ego ſequeſter & medius fui inter Domi-
num & vos in tempore illo, ut annuntiarem
vobis verba ejus. timuiſtis enim ignem, & non
*Exo. aſcendiſtis in montem, & ait:
20. a. 6 * Ego Dominus Deus tuus, qui eduxi te
2. Le- de Terra Ægypti, de domo ſervitutis.
vit.
26. a. 1 7 * Non habebis deos alienos in conſpectu
Pſ. 80. meo.
b. 11. 8 * Non facies tibi ſculptile, nec ſimilitu-
*Exo.
20 a 3 dinem omnium, quæ in cælo ſunt deſuper, &

quæ in terra deorſum, & quæ verſantur in *Pſ.80.*
aquis ſub terra. *b.10.*
9 * Non adorabis ea, & non coles. Ego **Exo. 20. a.*
enim ſum Dominus Deus tuus: Deus æmu- *4.*
lator, reddens iniquitatem patrum ſuper filios **Lev.*
in tertiam & quartam generationem his qui *26.a.1 Pſ.96.*
oderunt me, *b.7.*
10 Et faciens miſericordiam in multa mil- **Exo.*
lia diligentibus me, & cuſtodientibus præce- *34. b. 14*
pta mea. *Exod.*
11 * Non uſurpabis nomen Domini Dei tui *20. b.*
fruſtrà: quia non erit impunitus qui ſuper re *7. Levit.*
vana nomen ejus aſſumpſerit. *19. c.*
12 Obſerva diem Sabbati, ut ſanctifices *12.*
eum, ſicut præcepit tibi Dominus Deus tuus. *Matt.*
13 Sex diebus operaberis, & facies omnia *5. e.*
opera tua. *33.*
B
14 * Septimus dies Sabbati eſt, id eſt, re- **Gen.*
quies Domini Dei tui. Non facies in eo quid- *2.a.2.*
quam operis tu, & filius tuus, & filia, ſervus *Exod. 20. b.*
& ancilla, & bos, & aſinus, & omne jumentum *10.*
tuum, & peregrinus qui eſt intra portas tuas: ut *Heb.*
requieſcat ſervus tuus, & ancilla tua, ſicut & tu. *4.b.4.*
C
15 Memento quòd & ipſe ſervieris in Ægy- **Ex.*
pto, & eduxerit te inde Dominus Deus tuus in *20. c.*
manu forti, & brachio extento. Idcircò præce- *12.*
pit tibi ut obſervares diem Sabbati. *Eccli.*
16 * Honora patrem tuum & matrem, ſicut *3.b.9. Mat.*
præcepit tibi Dominus Deus tuus, ut longo *15.a.4*
vivas tempore, & benè ſit tibi in Terra, quam *Marc.*
Dominus Deus tuus daturus eſt tibi. *7. b. 10.*
17 Non occides. *Epheſ*
18 Neque mœchaberis. *6.a.2.*
19 Furtúmque non facies.
20 Nec loquêris contra proximum tuum

falſum teſtimonium.

* 21 * Non concupiſces uxorem proximi tui:
Mat. 5. d. 28. non domum, non agrum, non ſervum, non
ancillam, non bovem, non aſinum & univerſa
Rom. 7. b. 7. quæ illius ſunt.
22 Hæc verba locutus eſt Dominus ad omnem multitudinem veſtram in monte de medio ignis & nubis, & caliginis, voce magna, nihil addens ampliùs: & ſcripſit ea in duabus tabulis lapideis, quas tradidit mihi.

23 Vos autem poſtquam audiſtis vocem de medio tenebrarum, & montem ardere vidiſtis, acceſſiſtis ad me omnes principes tribuum, & majores natu, atque dixiſtis:

D 24 Ecce oſtendit nobis Dominus Deus noſter majeſtatem & magnitudinem ſuam. vocem ejus audivimus de medio ignis, & probavimus hodie, quòd loquente Deo cum homine, vixerit homo.

25 Cur ergo moriemur, & devorabit nos ignis hic maximus? Si enim audierimus ultrà vocem Domini Dei noſtri, moriemur.

26 Quid eſt omnis caro, ut audiat vocem Dei viventis, qui de medio ignis loquitur ſicut nos audivimus, & poſſit vivere.

27. Tu magis accede: & audi cuncta quæ dixerit Dominus Deus noſter tibi: loqueriſque ad nos, & nos audientes faciemus ea.

28 Quod cùm audiſſet Dominus, ait ad me: Audivi vocem verborum populi hujus quæ locuti ſunt tibi: benè omnia ſunt locuti.

29 Quis det talem eos habere mentem, ut timeant me, & cuſtodiant univerſa mandata mea in omni tempore, ut benè ſit eis & filiis eorum in ſempiternum?

30 Vade & dic eis: Revertimini in tentoria
vestra.

31 Tu verò hîc sta mecum, & loquar tibi
omnia mandata mea, & ceremonias atque ju-
dicia: quæ docebis eos, ut faciant ea in Terra,
quam dabo illis in possessionem.

32 Custodite igitur & facite quæ præcepit
Dominus Deus vobis: non declinabitis neque
ad dexteram, neque ad sinistram:

33 Sed per viam, quam præcepit Dominus
Deus vester, ambulabitis, ut vivatis, & benè
sit vobis, & protelentur dies in terra possessio-
nis vestræ.

CAPUT VI.

*Dominus ex toto corde diligendus, ejusdem manda-
ta sollicite servanda, & posteris inculcanda.*

1 HÆc sunt præcepta, & ceremoniæ, atque A
judicia, quæ mandavit Dominus Deus
vester ut docerem vos, & faciatis ea in Terra,
ad quam transgredimini possidendam:

2 Ut timeas Dominum Deum tuum, & cu-
stodias omnia mandata & præcepta ejus, quæ
ego præcipio tibi, & filiis, ac nepotibus tuis,
cunctis diebus vitæ tuæ, ut prolongentur
dies tui.

3 Audi Israël, & observa ut facias quæ præ-
cepit tibi Dñs, & benè sit tibi, & multipliceris
ampliùs, sicut pollicitus est Dñs Deus patrum
tuorum tibi terram lacte & melle manantem.

4 Audi Israël, Dominus Deus noster, Do-
minus unus est.

5 * Diliges Dominum Deum tuum ex toto B
corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota for- * Inf.
titudine tua: 11. b.
13.

Mat. 6 Erúntque verba hæc, quæ ego præcipio
22. d. tibi hodie, in corde tuo:
37. Marc. 7 Et narrabis ea filiis tuis, & meditaberis in
12. c. eis sedens in domo tua, & ambulans in itinere,
30. dormiens atque consurgens.
Luc. 10. e. 8 Et ligabis ea quasi signum in manu tua,
27. eruntque & movebuntur inter oculos tuos,
9 Scribésque ea in limine & ostiis domus tuæ.
10 Cúmque introduxerit te Dominus Deus
tuus in Terram, pro qua juravit patribus tuis,
Abraham, Isaac, & Jacob: & dederit tibi civitates magnas & optimas, quas non ædificasti,
11 Domos plenas cunctarum opum, quas
non extruxisti, cisternas, quas non fodisti, vineta & oliveta, quæ non plantasti,
12 Et comederis, & saturatus fueris:
13 Cave diligenter, ne obliviscaris Domini,
qui eduxit te de Terra Ægypti, de domo servi-
* Inf. tutis. * Dominum Deum tuum timebis, & il-
10. d. 20. li soli servies, ac per nomen illius jurabis.
Matt. 14 Non ibitis post deos alienos cunctarum
4. b. Gentium, quæ in circuitu vestro sunt:
10. Luc. 15 Quoniam Deus æmulator, Dominus
4. b. 8. Deus tuus in medio tui: nequando irascatur
C furor Domini Dei tui contra te, & auferat te
de superficie terræ.
*Mat. 16 * Non tentabis Dominum Deum tuum,
4. a. 7. Luc. 4 sicut tentasti in loco tentationis.
b 12. 17 Custodi præcepta Domini Dei tui, ac testimonia & ceremonias, quas præcepit tibi:
18 Et fac quod placitum est & bonum in
conspectu Domini, ut benè sit tibi: & ingressus possideas terram optimam, de qua juravit
Dominus patribus tuis,
19 Ut deleret omnes inimicos tuos coram te,
sicut locutus est.

20 Cúmque interrogaverit te filius tuus cras, dicens: Quid sibi volunt testimonia hæc, & ceremoniæ, atque judicia, quæ præcepit Dominus Deus noster nobis?

21 Dices ei: Servi eramus Pharaonis in Ægypto, & eduxit nos Dominus de Ægypto in manu forti: D

22 Fecítque signa atque prodigia magna & pessima in Ægypto contra Pharaonem, & omnem domum illius, in conspectu nostro,

23 Et eduxit nos inde, ut introductis daret Terram, super qua juravit patribus nostris.

24 Præcepítque nobis Dominus, ut faciamus omnia legitima hæc, & timeamus Dominum Deum nostrum, ut benè sit nobis cunctis diebus vitæ nostræ, sicut est hodie.

25 Erítque nostri misericors, si custodierimus & fecerimus omnia præcepta ejus coram Domino Deo nostro, sicut mandavit nobis.

CAPUT VII.

Nulla cum gentibus societas contrahenda, sed earum ara, luci ac simulacra delenda: memoratis Dei beneficiis promittit in omnibus auxilium & ubertatem, modò ejus præcepta observent.

1 CUm introduxerit te Dominus Deus tuus in terram, quam possessurus ingrederis, & deleverit Gentes multas coram te, * Hethæum & Gergezæum, & Amorrhæum, Chananæum, & Pheresæum, & Hevæum, & Jebusæum, septem Gentes multò majoris numeri quam tu es, & robustiores te: A

* *Exod. 23. e. 23.33. a.2.*

2 Tradiderítque eas Dominus Deus tuus tibi, percuties eas usque ad internecionem. * Non inibis cum eis fœdus, nec misereberis earum,

3 Neque * sociabis cum eis conjugia. Filiam

* *Exod. 23. f. 32.34.*

b.15. tuam non dabis filio ejus, nec filiam illius acci-
* pies filio tuo:
Exod.
34. b. 4 Quia seducet filium tuum, ne sequatur
16. me, & ut magis serviat diis alienis, irascetúrque
furor Domini, & delebit te citò.
* 5 Quin potiùs hæc facietis eis: * Aras eo-
Exod. 23. e. rum subvertite, & confringite statuas, lucós-
34. que succidite, & sculptilia comburite.
Infr. 6 * Quia populus sanctus es Domino Deo
12. a. tuo. Te * elegit Dominus Deus tuus, ut sis ei
3. 16. d.21. populus peculiaris de cunctis populis, qui sunt
* Inf. super terram.
14. a. 7 Non quia cunctas gentes numero vince-
2. * Inf. batis, vobis junctus est Dominus, & elegit vos,
26. d. cùm omnibus sitis populis pauciores;
18. 8 Sed quia dilexit vos Dominus, & custo-
B divit juramentum, quod juravit patribus ve-
stris: eduxítque vos in manu forti, & redemit
de domo servitutis, de manu Pharaonis regis
Ægypti.
9 Et scies, quia Dominus Deus tuus, ipse est
Deus fortis & fidelis, custodiens pactum & mi-
sericordiam diligentibus se, & his qui custo-
diunt præcepta ejus, in mille generationes:
10 Et reddens odientibus se statim, ita ut
disperdat eos, & ultrà non differat, protinus eis
restituens quod merentur.
11 Custodi ergo præcepta & ceremonias at-
que judicia, quæ ego mando tibi hodie ut facias.
12 Si postquam audieris hæc judicia, custo-
dieris ea & feceris, custodiet & Dominus
Deus tuus pactum tibi, & misericordiam quam
juravit patribus tuis:
13 Et diliget te ac multiplicabit, benedicét-
que fructui ventris tui & fructui terræ tuæ, fru-

mento tuo, atque vindemiæ, oleo, & armentis,
gregibus ovium tuarum super Terram, pro qua
juravit patribus tuis ut daret eam tibi.
14 Benedictus eris inter omnes populos. C
* Non erit apud te sterilis utriusque sexus, tam *
in hominibus quàm in gregibus tuis. Exod.
15 Auferet Dominus à te omnem languorem: 23. f.
& infirmitates Ægypti pessimas, quas novisti, 26.
non inferet tibi, sed cunctis hostibus tuis:
16 Devorabis omnes populos, quos Dominus Deus tuus daturus est tibi. Non parcet eis oculus tuus, nec servies diis eorum, ne sint in ruinam tui.
17 Si dixeris in corde tuo: Plures sunt gentes istæ quàm ego, quo modo potero delere eas?
18 Noli metuere, sed recordare quæ fecerit Dñs Deus tuus Pharaoni, & cunctis Ægyptiis,
19 Plagas maximas, quas viderunt oculi tui, & signa atque portenta, manúmque robustam, & extentum brachium, ut educeret te Dñs Deus tuus. sic faciet cunctis populis, quos metuis.
20 * Insuper & crabrones mittet Dominus *
Deus tuus in eos, donec deleat omnes atque Exod.
disperdat qui te fugerint, & latere potuerint. 23. f. 28.
21 Non timebis eos, quia Dominus Deus Iosu. 24.
tuus in medio tui est, Deus magnus & terribilis: e. 12.
22 Ipse consumet nationes has in conspectu D
tuo paulatim atque per partes. Non poteris eas delere pariter: ne fortè multiplicentur contra te bestiæ terræ.
23 Dabítque eos Dominus Deus tuus in conspectu tuo: & interficiet illos donec penitus deleantur.
24 Tradétque reges eorum in manus tuas, & disperdes nomina eorum sub cælo: nullus

poterit resistere tibi, donec conteras eos.
* 2. 25 * Sculptilia eorum igne combures: non
Mac. concupisces argentum & aurum, de quibus
12. g. facta sunt, neque assumes ex eis tibi quidquam,
40. ne offendas, propterea quia abominatio est
Domini Dei tui.
26 Nec inferes quippiam ex idolo in domum
tuam, ne fias anathema, sicut & illud est. Quasi
spurcitiam detestaberis, & velut inquinamentum
ac sordes abominationi habebis, quia anathema
est.

Caput VIII.

Commemorantur beneficia & afflictiones quæ Dominus eis in deserto immiserat, ne illorum & Dei sui fiant immemores.

A 1 Omne mandatum, quod ego præcipio tibi hodie, cave diligenter ut facias: ut
possitis vivere, & multiplicemini, ingressique
possideatis Terram, pro qua juravit Dominus
patribus vestris.
2 Et recordaberis cuncti itineris, per quod
adduxit te Dominus Deus tuus quadraginta
annis per desertum, ut affligeret te atque tentaret,
& nota fierent quæ in tuo animo versabantur,
utrùm custodires mandata illius, an
non.
3 Afflixit te penuria, & dedit tibi cibum
* Manna, quod ignorabas tu & patres tui: ut
Matt. ostenderet tibi quòd non * in solo pane vivat
4. a. 4. homo, sed in omni verbo quod egreditur de
Luc. 4. a. 4. ore Dei.
4 Vestimentum tuum, quo operiebaris, nequaquam
vetustate defecit, & pes tuus non est
subtritus, en quadragesimus annus est.
B 5 Ut recogites in corde tuo, quia sicut eru-

dit filium ſuum homo, ſic Dominus Deus tuus erudivit te,

6 Ut cuſtodias mandata Domini Dei tui, & ambules in viis ejus, & timeas eum.

7 Dominus enim Deus tuus introducet te in terram bonam, terram rivorum aquarúmque & fontium: in cujus campis & montibus erumpunt fluviorum abyſſi:

8 Terram frumenti, hordei, ac vinearum, in qua ficus, & malogranata, & oliveta naſcuntur: terram olei ac mellis.

9 Ubi abſque ulla penuria comedes panem tuum, & rerum omnium abundantia perfruêris: cujus lapides ferrum ſunt, & de montibus ejus æris metalla fodiuntur:

10 Ut cùm comederis, & ſatiatus fueris, benedicas Domino Deo tuo pro terra optima, quam dedit tibi. C

11 Obſerva, & cave ne quando obliviſcaris Domini Dei tui, & negligas mandata ejus atque judicia & ceremonias, quas ego præcipio tibi hodie:

12 Ne poſtquam comederis & ſatiatus fueris, domos pulchras ædificaveris, & habitaveris in eis,

13 Habueríſq; armenta boum, & ovium greges, argenti & auri cunctarúmque rerum copiam,

14 Elevetur cor tuum, & non reminiſcaris Domini Dei tui, qui eduxit te de terra Ægypti, de domo ſervitutis.

15 Et ductor tuus fuit in ſolitudine magna atque terribili, * in qua erat ſerpens flatu adurens, & ſcorpio ac dipſas, & nullæ omnino aquæ: * qui eduxit rivos de petra duriſſima,

* *Num.* 20. *b.* 9. 21. *b.* 6.
* *Exo.* 17. *b.* 6.

* Exod. 16. d. 14 16 * Et cibavit te Manna in solitudine, quod
nescierunt patres tui. Et postquam afflixit ac
probavit, ad extremum misertus est tui,
D 17 Ne diceres in corde tuo: Fortitudo mea &
robur manus meæ, hæc mihi omnia præstiterũt.
18 Sed recorderis Domini Dei tui, quòd ip-
se vires tibi præbuerit, ut impleret pactum
suum, super quo juravit patribus tuis, sicut
præsens indicat dies.
19 Sin autem oblitus Dñi Dei tui, secutus fue-
ris deos alienos, colueríſque illos & adoraveris:
ecce nunc prædico tibi quòd omnino dispereas.
20 Sicut Gentes, quas delevit Dominus in
introitu tuo, ita & vos peribitis, si inobedien-
tes fueritis voci Domini Dei vestri.

CAPUT IX.

Reprimitur elatio, ne futuras victorias sibi, sed soli Domino adscribant, refricat Moses populo sua murmura & peccata in deserto, & suam pro populo intercessionem.

A 1 AUdi Israël, Tu transgredieris hodie Jor-
danem, ut possideas nationes maximas
& fortiores te, civitates ingentes & ad cælum
usque muratas,
2 Populum magnum atque sublimem, filios
Enacim, quos ipse vidisti, & audisti, quibus
nullus potest ex adverso resistere.
3 Scies ergo hodie quòd Dominus Deus
tuus ipse transibit ante te, ignis devorans atque
consumens, qui conterat eos & deleat atque
disperdat ante faciem tuam velociter, sicut lo-
cutus est tibi.
4 Ne dicas in corde tuo, cùm deleverit eos
Dominus Deus tuus in conspectu tuo: Pro-
pter justitiam meam introduxit me Dominus
ut terram hanc possiderem, cùm propter im-

pietates suas istæ deletæ sint nationes.

5 Neque enim propter justitias tuas, & æquitatem cordis tui, ingredieris ut possideas terras earum: sed quia illæ egerunt impiè, introëunte te deletæ sunt: & ut compleret verbum suum Dñs, quod sub juramento pollicitus est patribus tuis, Abraham, Isaac, & Jacob.

6 Scito ergo quòd non propter justitias tuas B
Dominus Deus tuus dederit tibi terram hanc optimam in possessionem, cùm durissimæ cervicis sis populus.

7 Memento, & ne obliviscaris, quomodo ad iracundiam provocaris Dominum Deum tuum in solitudine. Ex eo die, quo egressus es ex Ægypto usque ad locum istum, semper adversum Dominum contendisti.

8 * Nam & in Horeb provocasti eum, & *
iratus delere te voluit, Exod.
9 Quando ascendi in montem, ut acciperem 17. b.
tabulas lapideas, tabulas pacti quod pepigit 6. 19.
vobiscum Dominus: & perseveravi in monte a. 3.
quadraginta diebus ac noctibus, panem non 31. d.
comedens, & aquam non bibens. 18. 32. d. 15.

10 * Dedítque mihi Dñs duas tabulas lapi- *
deas scriptas digito Dei, & continentes omnia Exod.
verba quæ vobis locutus est in monte de medio 31. d.
ignis, quando concio populi congregata est. 18.

11 Cúmque transissent quadraginta dies, & totidem noctes, dedit mihi Dominus duas tabulas lapideas, tabulas fœderis.

12 Dixítque mihi: * Surge, & descende hinc *
citò: quia populus tuus, quem eduxisti de Exod.
Ægypto, deseruerunt velociter viam quam de- 32. b.
monstrasti eis, fecerúntque sibi conflatile. 7. C

13 Rursúmque ait Dominus ad me: Cerno

quòd populus iste duræ cervicis sit:
14 Dimitte me ut conteram eum, & deleam
nomen ejus de sub cælo, & constituam te super
Gentem, quæ hac major & fortior sit.
15 Cúmque de monte ardente descenderem, & duas tabulas fœderis utraque tenerem manu,
16 Vidisséme que vos peccasse Domino Deo vestro, & fecisse vobis vitulum conflatilem, ac deseruisse velociter viam ejus, quam vobis ostenderat:
17 Projeci tabulas de manibus meis, confregíque eas in conspectu vestro.
18 Et procidi ante Dominum sicut priùs, quadraginta diebus & noctibus panem non comedens, & aquam non bibens, propter omnia peccata vestra quæ gessistis contra Dominum, & eum ad iracundiam provocastis:
19 Timui enim indignationem & iram illius, qua adversum vos concitatus, delere vos voluit. Et exaudivit me Dominus etiam hac vice.
20 Adversum Aaron quoque vehementer iratus, voluit eum conterere, & pro illo similiter deprecatus sum.
21 Peccatum autem vestrum quod feceratis, id est vitulum, arripiens, igne combussi, & in frusta comminuens, omninóque in pulverem redigens, projeci in torrentem, qui de
D monte descendit.
* 22 * In incendio quoque & in tentatione,
Num. & in Sepulchris concupiscentiæ provocastis
11.a.1. 16. a. Dominum:
2.21. b.5. 23 Et quando misit vos de Cadesbarne, dicens: Ascendite & possidete Terram, quam dedi vobis, & contempsistis imperium Domini

Dei vestri, & non credidistis ei, neque vocem ejus audire voluistis:

24 Sed semper fuistis rebelles à die qua nosse vos cœpi.

25 Et jacui coram Domino quadraginta diebus ac noctibus, quibus eum suppliciter deprecabar, ne deleret vos ut fuerat comminatus:

26 Et orans dixi: Domine Deus, ne disperdas populum tuum, & hereditatem tuam, quam redemisti in magnitudine tua, quos eduxisti de Ægypto in manu forti.

27 Recordare servorum tuorum, Abraham, Isaac, & Jacob: ne aspicias duritiam populi hujus, & impietatem atque peccatum:

28 Ne fortè dicant habitatores terræ, de qua eduxisti nos: Non poterat Dominus introducere eos in Terram, quam pollicitus est eis, & oderat illos: idcircò eduxit, ut interficeret eos in solitudine.

29 Qui sunt populus tuus & hereditas tua, quos eduxisti in fortitudine tua magna, & in brachio tuo extento.

CAPUT X.

Tabularum secundarum instauratio, Levitarum officia: timor & dilectio Dei ad servanda præcepta movere debent: præputium cordis circumcidendum, peregrini amandi, & per Dei nomen jurandum.

1 IN * tempore illo dixit Dominus ad me: Dola tibi duas tabulas lapideas, sicut priores fuerunt, & ascende ad me in montem: faciésque arcam ligneam, A

* Exod. 34. a. 1.

2 Et scribam in tabulis verba quæ fuerunt in his quas antè confregisti, ponésque eas in arca.

3 Feci igitur arcam de lignis Settim. Cúmque dolassem duas tabulas lapideas instar priorum, ascendi in montem, habens eas in manibus.

4 Scripsítque in tabulis,juxta id quod priùs scripserat, verba decem, quæ locutus est Dominus ad vos in monte de medio ignis, quando populus congregatus est: & dedit eas mihi.

5 Reversúsque de monte, descendi, & posui tabulas in arcam, quam feceram, quæ hucusque ibi sunt, sicut mihi præcepit Dominus.

B 6 * Filij autem Israël moverunt castra ex Beroth filiorum Jacan in Mosara, ubi * Aaron mortuus ac sepultus est, pro quo, sacerdotio functus est, Eleazar filius ejus:

* Num. 33. d. 31.

* Num. 20. d. 28.29

7 Inde venerunt in Gadgad: de quo loco profecti, castrametati sunt in Jetebatha, in Terra aquarum atque torrentium.

8 Eo tempore separavit tribum Levi, ut portaret arcam fœderis Domini, & staret coram eo in ministerio, ac benediceret in nomine illius usque in præsentem diem.

9 Quam ob rem non habuit Levi partem, neque possessionem cum fratribus suis: quia ipse Dominus possessio ejus est, sicut promisit ei Dominus Deus tuus.

C 10 Ego autem steti in monte,sicut priùs,quadraginta diebus ac noctibus: exaudivítque me Dominus etiam hac vice,& te perdere noluit.

11 Dixítque mihi: Vade, & præcede populum,ut ingrediatur,& possideat Terram, quam juravi patribus eorum ut traderem eis.

12 Et nunc Israël, quid Dominus Deus tuus petit à te,nisi ut timeas Dominum Deum tuum, & ambules in viis ejus & diligas eum, ac servias Domino Deo tuo in toto corde tuo, & in tota anima tua:

13 Custodiásque mandata Domini, & ceremonias ejus, quas ego hodie præcipio tibi,ut benè sit tibi?

14 En Domini Dei tui cælum est, & cælum
cæli, terra, & omnia quæ in ea sunt:
15 Et tamen patribus tuis conglutinatus
est Dominus, & amavit eos, elegítque semen
eorum post eos, id est vos, de cunctis Gentibus:
sicut hodie comprobatur.
16 Circumcidite igitur præputium cordis ve- D
stri, & cervicem vestram ne induretis ampliùs:
17 Quia Dominus Deus vester, ipse est Deus
deorum, & Dominus dominantium, Deus ma-
gnus & potens, & terribilis, qui * personam *
non accipit, nec munera. 2.Par. 19. b.
18 Facit judicium pupillo & viduæ, amat 7. Iob.
peregrinum, & dat ei victum atque vestitum. 34. b.
19 Et vos ergo amate peregrinos, quia & 19. Sap.6.
ipsi fuistis advenæ in Terra Ægypti. b.8.
20 * Dñm Deum tuum timebis, & ei soli ser- Eccl.
vies: ipsi adhærebis, jurabísque in nomine illius. 35. b. 15.
21 Ipse est laus tua, & Deus tuus, qui fecit Act.
tibi hæc magnalia & terribilia, quæ viderunt 10. e.
oculi tui. 34. Rom.
22 * In septuaginta animabus descenderunt 2.b.11.
patres tui in Ægyptum: & ecce nunc multi- Gal.2.
plicavit te Dominus Deus tuus sicut astra cæli. b.6. * Sup.

CAPUT XI. 6.b.13

Recensentur varia Dei beneficia, multáque bona pro- Matt.
mittuntur servantibus ejus præcepta, mala autem non 4. b.
servantibus, hoc est, benedictio & maledictio super 10.
montes Garizim & Hebal ponenda. Luc.

1 AMa itaque Dominum Deum tuum, & 4.b.8.
observa præcepta ejus & ceremonias, ju- *Gen. 46. c.
dicia atque mandata omni tempore. 27.
2 Cognoscite hodie quæ ignorant filij ve- Exod.
stri, qui non viderunt disciplinam Domini Dei 1. a 5.
vestri, magnalia ejus, & robustam manum, ex- A
tentúmque brachium,

3 Signa & opera quæ fecit in medio Ægy-
pti Pharaoni regi, & universæ terræ ejus,
4 Omníque exercitui Ægyptiorum,& equis
ac curribus: quo modo operuerint eos aquæ
maris rubri,cùm vos persequerentur,& delève-
rit eos Dominus usque in præsentem diem:
5 Vobísque quæ fecerit in solitudine, donec
veniretis ad hunc locum:
* 6 Et * Dathan atque Abiron filiis Eliab,qui
Num. fuit filius Ruben:quos*aperto ore suo terra ab-
16.a.1. sorbuit, cũ domibus & tabernaculis,& universa
* Num. substantia eorũ,quam habebant in medio Israël.
16.c. 32. 7 Oculi vestri viderunt omnia opera Do-
mini magna quæ fecit.
8 Ut custodiatis universa mandata illius,quæ
ego hodie præcipio vobis, & possitis introire,
& possidere Terram, ad quam ingredimini,
B 9 Multóque in ea vivatis tempore: quam
sub juramento pollicitus est Dominus patribus
vestris, & semini eorum, lacte & melle ma-
nantem.
10 Terra enim ad quam ingrederis possi-
dendam, non est sicut Terra Ægypti, de qua
existi, ubi jacto semine in hortorum morem
aquæ ducuntur irriguæ:
11 Sed montuosa est & campestris, de cælo
expectans pluvias.
12 Quam Dominus Deus tuus semper in-
visit, & oculi illius in ea sunt à principio anni
usque ad finem ejus.
*Sup. 13 * Si ergo obedieritis mandatis meis, quæ
10.c. ego hodie præcipio vobis, ut diligatis Domi-
12. num Deum vestrum, & serviatis ei in toto
corde vestro, & in tota anima vestra:
14 Dabit pluviam terræ vestræ tempora-

neam & ſerotinam, ut colligatis frumentum, & vinum, & oleum.

15 Fœnúmque ex agris ad paſcenda jumenta, & ut ipſi comedatis ac ſaturemini.

16 Cavete ne fortè decipiatur cor veſtrum, & recedatis à Domino, ſerviatíſque diis alienis, & adoretis eos:

17 Iratúſque Dominus claudat cælum, & C
pluviæ non deſcendant, nec terra det germen ſuum, pereatíſque velociter de terra optima, quam Dominus daturus eſt vobis.

18 * Ponite hæc verba mea in cordibus & * Sup.
in animis veſtris, & ſuſpendite ea pro ſigno in 6. b. 6.
manibus, & inter oculos veſtros collocate.

19 Docete filios veſtros ut illa meditentur, quando ſederis in domo tua, & ambulaveris in via, & accubueris atque ſurrexeris.

20 Scribes ea ſuper poſtes & januas domus tuæ:

21 Ut multiplicentur dies tui, & filiorum tuorum, in Terra, quam juravit Dominus patribus tuis, ut daret eis quamdiu cælum imminet terræ.

22 Si enim cuſtodieritis mandata quæ ego præcipio vobis, & feceritis ea, ut diligatis Dominum Deum veſtrum, & ambuletis in omnibus viis ejus, adhærentes ei,

23 Diſperdet Dominus omnes gentes iſtas ante faciem veſtram, & poſſidebitis eas, quæ majores & fortiores vobis ſunt.

24 * Omnis locus, quem calcaverit pes ve- * Joſ.
ſter, veſter erit. A deſerto, & à Libano, à flu- 1. a. 3.
mine magno Euphrate uſque ad mare occidentale erunt termini veſtri.

25 Nullus ſtabit contra vos: terrorem ve-

ſtrum & formidinem dabit Dominus Deus ve-
ſter ſuper omnem terram quam calcaturi eſtis,
ſicut locutus eſt vobis.
D 26 En propono in conſpectu veſtro hodie
benedictionem & maledictionem:
27 Benedictionem, ſi obedieritis mandatis
Dñi Dei veſtri, quæ ego hodie præcipio vobis:
28 Maledictionem, ſi non obedieritis man-
datis Domini Dei veſtri, ſed receſſeritis de via,
quam ego nunc oſtendo vobis, & ambulaveri-
tis poſt deos alienos, quos ignoratis.
29 Cùm verò introduxerit te Dominus
Deus tuus in Terram ad quam pergis habitan-
dam, pones benedictionem ſuper montem Ga-
rizim, maledictionem ſuper montem Hebal:
30 Qui ſunt trans Jordanem, poſt viam quæ
vergit ad ſolis occubitum, in Terra Chananæi,
qui habitat in campeſtribus contra Galgalam,
quæ eſt juxta vallem tendentem & intrantem
procul.
31 Vos enim tranſibitis Jordanem, ut poſſi-
deatis Terram, quam Dominus Deus veſter da-
turus eſt vobis, ut habeatis & poſſideatis illam.
32 Videte ergo ut impleatis ceremonias at-
que judicia, quæ ego hodie ponam in conſpe-
ctu veſtro.

CAPUT XII.

Præcipit exterminari idololatriam, decimas ac primitias reddi: ſacrificia certo loco evolvi, & comedi; à ſanguine & omni cibo immundo abſtineri.

A 1 HÆc ſunt præcepta atque judicia, quæ
facere debetis in Terra, quam Dominus
Deus patrum tuorum daturus eſt tibi, ut poſ-
ſideas eam cunctis diebus quibus ſuper hu-
mum gradieris.

2 Sub

2 Subvertite omnia loca, in quibus coluerunt gentes, quas possessuri estis, deos suos super montes excelsos, & colles, & subter omne lignum frondosum.

3 * Dissipate aras eorum, & confringite statuas, lucos igne comburite, & idola comminuite: disperdite nomina eorum de locis illis. * Sup. 7. d. 25. 2. Machab. 12. g. 40.

4 Non facietis ita Domino Deo vestro:

5 Sed ad locum, quem elegerit Dominus Deus vester de cunctis tribubus vestris, ut ponat nomen suum ibi, & habitet in eo, venietis:

6 Et offeretis in loco illo holocausta & victimas vestras, decimas & primitias manuum vestrarum, & vota atque donaria, primogenita boum & ovium.

7 Et comedetis ibi in conspectu Domini Dei vestri: ac lætabimini in cunctis, ad quæ miseritis manum vos & domus vestræ, in quibus benedixerit vobis Dominus Deus vester.

8 Non facietis ibi quæ nos hîc facimus hodie, singuli quod sibi rectum videtur.

9 Neque enim usque in præsens tempus venistis ad requiem, & possessionem, quam Dominus Deus vester daturus est vobis.

10 Transibitis Jordanem, & habitabitis in Terra, quam Dominus Deus vester daturus est vobis, ut requiescatis à cunctis hostibus per circuitum: & absque ullo timore habitetis. E

11 In loco quem elegerit Dominus Deus vester, ut sit nomen ejus in eo. Illuc omnia, quæ præcipio, conferetis, holocausta, & hostias, ac decimas, & primitias manuum vestrarum: & quidquid præcipuum est in muneribus, quæ vovebitis Domino.

12 Ibi epulabimini coram Domino Deo

veſtro, vos & filij ac filiæ veſtræ, famuli &, famulæ, atque Levites qui in urbibus veſtris commoratur. neque enim habet aliam partem & poſſeſſionem inter vos.

13 Cave ne offeras holocauſta tua in omni loco, quem videris:

14 Sed in eo, quem elegerit Dominus, in una tribuum tuarum offeres hoſtias, & facies quæcumque præcipio tibi.

15 Sin autem comedere volueris, & te eſus carnium delectaverit, occide, & comede juxta benedictionem Domini Dei tui, quam dedit tibi in urbibus tuis: ſive immundum *fuerit, hoc eſt, maculatum & debile: ſive mundum, hoc eſt, integrum & ſine macula, quod offerri licet, ſicut capream & cervum, comedes,

16 Abſque eſu dumtaxat ſanguinis, quem ſuper terram quaſi aquam effundes.

C 17 Non poteris comedere in oppidis tuis decimam frumenti, & vini, & olei tui, primogenita armentorum & pecorum, & omnia quæ voveris, & ſponte offerre volueris, & primitias manuum tuarum:

18 Sed coram Domino Deo tuo comedes ea, in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, tu & filius tuus & filia tua, & ſervus & famula, atque Levites qui manet in urbibus tuis: & lætaberis & reficieris coram Domino Deo tuo, in cunctis ad quæ extenderis manum tuam.

19 Cave ne derelinquas Levitem in omni
*Gen. tempore quo verſaris in terra.
28. c. 20 * Quando dilataverit Dominus Deus tuus
14. terminos tuos, ſicut locutus eſt tibi, & volueris
Exod. veſci carnibus, quas deſiderat anima tua:
34. c.
24. 21 Locus autem, quem elegerit Dominus

Deus tuus ut sit nomen ejus ibi, si procul fue- *Infr.*
rit, occides de armentis & pecoribus, quæ ha- 19. b.
bueris, sicut præcepi tibi, & comedes in oppi- 8.
dis tuis, ut tibi placet.

22 Sicut comeditur caprea & cervus, ita
vescêris eis: & mundus & immundus in com-
mune vescentur.

23 Hoc solum cave, ne sanguinem comedas.
sanguis enim eorum pro anima est: & idcircò
non debes animam comedere cum carnibus:

24 Sed super terram fundes quasi aquam,

25 Ut benè sit tibi & filiis tuis post te, cùm D
feceris quod placet in conspectu Domini.

26 Quæ autem sanctificaveris & voveris
Domino, tolles, & venies ad locum, quem ele-
gerit Dominus:

27 Et offeres oblationes tuas carnem & san-
guinem super altare Domini Dei tui: sangui-
nem hostiarum fundes in altari: carnibus au-
tem ipse vescêris.

28 Observa & audi omnia quæ ego præci-
pio tibi, ut benè sit tibi & filiis tuis post te in
sempiternum, cùm feceris quod bonum est &
placitum in conspectu Domini Dei tui.

29 * Quando disperdiderit Dominus Deus * *Inf.*
tuus ante faciem tuam gentes, ad quas ingre- 19 *a.* 1.
dieris possidendas, & possederis eas, atque ha-
bitaveris in terra earum:

30 Cave ne imiteris eas, postquam te fue-
rint introëunte subversæ, & requiras ceremo-
nias earum, dicens: Sicut coluerunt gentes istæ
deos suos, ita & ego colam.

31 Non facies similiter Domino Deo tuo.
Omnes enim abominationes, quas aversatur
Dominus, fecerunt diis suis, offerentes filios

& filias, & comburentes igni.
32 Quod præcipio tibi, hoc tantùm facito Domino: nec addas quidquam, nec minuas.

CAPUT XIII.

Pseudopropheta à Deo avertens occidi debet, quantumvis propinquus sit vel amicus, imo & urbs vastari funditus, cujus habitatores id facere conati fuerint.

A 1 SI surrexerit in medio tui prophetes, aut
qui somnium vidisse se dicat, & prædixerit signum atque portentum,
2 Et evenerit quod locutus est, & dixerit tibi: Eamus & sequamur deos alienos quos ignoras, & serviamus eis:
3 Non audies verba prophetæ illius aut somniatoris: quia tentat vos Dominus Deus vester, ut palàm fiat utrum diligatis eum, an non, in toto corde, & in tota anima vestra.
4 Dominum Deum vestrum sequimini, & ipsum timete, & mandata illius custodite, & audite vocem ejus: ipsi servietis, & ipsi adhærebitis.
B 5 Propheta autem ille, aut fictor somniorum interficietur: quia locutus est ut vos averteret à Domino Deo vestro, qui eduxit vos de Terra Ægypti, & redemit vos de domo servitutis: ut errare te faceret de via, quam tibi præcepit Dñs Deus tuus: & auferes malum de medio tui.
6 Si tibi voluerit persuadere frater tuus filius matris tuæ, aut filius tuus vel filia, sive uxor quæ est in sinu tuo, aut amicus, quem diligis ut animam tuam, clam dicens: Eamus, & serviamus diis alienis, quos ignoras tu, & patres tui,
7 Cunctarum in circuitu gentium, quæ juxta vel procul sunt, ab initio usque ad finem terræ,
8 Non acquiescas ei, nec audias, neque parcat ei oculus tuus ut miserearis & occultes eum,

9 Sed statim interficies.* sit primùm manus * *Inf.*
tua super eum, & posteà omnis populus mittat 17. *b.*
manum. 7.

10 Lapidibus obrutus necabitur: quia vo- C
luit te abstrahere à Domino Deo tuo, qui edu-
xit te de Terra Ægypti, de domo servitutis:

11 Ut omnis Israël audiens timeat, & nequa-
quam ultrà faciat quippiam hujus rei simile.

12 Si audieris in una urbium tuarum, quas
Dominus Deus tuus dabit tibi ad habitandum,
dicentes aliquos:

13 Egressi sunt filij Belial de medio tui, &
averterunt habitatores urbis suæ, atque dixe-
runt: Eamus, & serviamus diis alienis quos
ignoratis:

14 Quære solicitè & diligenter, rei veritate
perspecta, si inveneris certum esse quod dicitur,
& abominationem hanc opere perpetratam,

15 Statim percuties habitatores urbis illius
in ore gladij, & delebis eam, ac omnia quæ in
illa sunt, usque ad pecora.

16 Quidquid etiam supellectilis fuerit, con-
gregabis in medio platearum ejus, & cum
ipsa civitate succendes, ita ut universa consu-
mas Domino Deo tuo, & sit tumulus sempi-
ternus. non ædificabitur ampliùs,

17 Et non adhærebit de illo anathemate
quidquam in manu tua: ut avertatur Domi-
nus ab ira furoris sui, & misereatur tui, mul-
tiplicétque te sicut juravit patribus tuis,

18 Quando audieris vocem Domini Dei
tui, custodiens omnia præcepta ejus, quæ ego
præcipio tibi hodie, ut facias quod placitum
est in conspectu Domini Dei tui.

CAPUT XIV.

Gentium ritus super mortuo fugiendus: animalium mundorum & immundorum discretio: & decimas esse solvendas.

A 1 Filij estote Dñi Dei vestri: non vos incide-
tis., nec facietis calvitium super mortuo.
* Sup. 7. a. 6. Inf. 26. d. 18. 2 * Quoniam populus sanctus est Dño Deo
tuo,& te elegit ut sis ei in populum peculiarem,
de cunctis gentibus quæ sunt super terram:
3 * Ne comedatis quæ immunda sunt.
* Lev. 11. a. 4. 4 Hoc est animal quod comedere debetis,
Bovem, & ovem, & capram,
5 Cervum & capream, bubalum, tragela-
phum, pygargum, orygem, camelopardalum.
6 Omne animal, quod in duas partes findit
ungulam, & ruminat, comedetis.
7 De his autem quæ ruminant, & ungulam
non findunt, comedere nõ debetis, ut camelum,
leporem, chœrogrillum: hæc quia ruminant, &
non dividunt ungulam, immunda erunt vobis.
B 8 Sus quoque quoniam dividit ungulam, &
non ruminat, immunda erit. carnibus eorum
non vescemini, & cadavera non tangetis.
9 Hæc comedetis ex omnibus quæ moran-
tur in aquis: Quæ habent pinnulas & squamas,
comedite:
10 Quæ absque pinnulis & squamis sunt,
ne comedatis, quia immunda sunt.
11 Omnes aves mundas comedite.
12 Immundas ne comedatis: aquilam sci-
licet, & gryphem, & haliæetum,
13 Ixion, & vulturem ac miluum juxta ge-
nus suum:
14 Et omne corvini generis,
15 Et Struthionem, ac noctuam, & larum,

atque accipitrem juxta genus suum:
16 Herodium ac cygnum, & ibin,
17 Ac mergulum, porphyrionem, & nycticoracen,
18 Onocrotalum, & charadrium, singula in genere suo, upupam quoque & vespertilionem.
19 Et omne quod reptat & pennulas habet, C
immundum erit, & non comedetur.
20 Omne quod mundum est, comedite.
21 Quidquid autem morticinum est, ne
vescamini ex eo. Peregrino, qui intra portas
tuas est, da ut comedat, aut vende ei: quia tu
populus sanctus Domini Dei tui es. * Non co- *Exo.
ques hœdum in lacte matris suæ. 23. d.
22 Decimam partem separabis de cunctis 19.34.
fructibus tuis qui nascuntur in terra per annos d.26.
singulos,
23 Et comedes in conspectu Domini Dei tui, in loco quem elegerit ut in eo nomen illius invocetur, decimam frumenti tui, & vini, & olei, & primogenita de armentis & ovibus tuis: ut discas timere Dominum Deum tuum omni tempore.
24 Cùm autem longior fuerit via, & locus quem elegerit Dñs Deus tuus, tibíque benedixerit, nec potueris ad eum hæc cuncta portare,
25 Vendes omnia, & in pretium rediges, D
portabísque manu tua, & proficiscêris ad locum quem elegerit Dominus Deus tuus:
26 Et emes ex eadem pecunia quidquid tibi placuerit, sive ex armentis, sive ex ovibus, vinum quoque & siceram, & omne quod desiderat anima tua: & comedes coram Domino Deo tuo, & epulaberis tu & domus tua;
27 Et Levites qui intra portas tuas est: cave

ne derelinquas eum, quia non habet aliam partem in possessione tua.

28 Anno tertio separabis aliam decimam ex omnibus quæ nascuntur tibi eò tempore: & repones intra januas tuas.

29 Veniétque Levites qui aliam non habet partem nec possessionem tecum, & peregrinus ac pupillus & vidua, qui intra portas tuas sunt, & comedent & saturabuntur: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum quæ feceris.

CAPUT XV.

Lex remissionis septimi anni in quos exerceatur: de servo Hebræo qui noluerit manumitti: de primogenitis Domino sanctificandis & comedendis.

A 1 SEptimo anno facies remissionem,

2 Quæ hoc ordine celebrabitur. Cui debetur aliquid ab amico vel proximo ac fratre suo, repetere non poterit, quia annus remissionis est Domini.

3 A peregrino & advena exiges: civem & propinquum repetendi non habebis potestatem.

4 Et omnino indigens & mendicus non erit inter vos: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in terra, quam traditurus est tibi in possessionē.

5 Si tamen audieris vocem Domini Dei tui, & custodieris universa quæ jussit, & quæ ego hodie præcipio tibi, benedicet tibi, ut pollicitus est.

6 Fœnerabis gentibus multis, & ipse à nullo accipies mutuum. Dominaberis nationibus plurimis, & tui nemo dominabitur.

B 7 Si unus de fratribus tuis, qui morantur intra portas civitatis tuæ, in terra quam Dñs Deus tuus daturus est tibi, ad paupertatē venerit: non obdurabis cor tuum, nec contrahes manum,

8 Sed aperies eam pauperi, * & dabis mutuum quo eum indigere perspexeris. *Mat. 5. f. 42. Luc. 6. e. 34.

9 Cave ne fortè subrepat tibi impia cogitatio, & dicas in corde tuo: Appropinquat septimus annus remissionis: & avertas oculos tuos à paupere fratre tuo, nolens ei quod postulat mutuum commodare: ne clamet contra te ad Dominum, & fiat tibi in peccatum.

10 Sed dabis ei: nec ages quippiam callidè in ejus necessitatibus sublevandis: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni tempore, & in cunctis ad quæ manum miseris.

11 * Non deerunt pauperes in terra habitationis tuæ: idcircò ego præcipio tibi, ut aperias manum fratri tuo egeno & pauperi, qui tecum versatur in terra. *Mat. 26. a. 11.

12 * Cùm tibi venditus fuerit frater tuus Hebræus, aut Hebræa, & sex annis servierit tibi, in septimo anno dimittes eum liberum: C * Exod. 21. a 2. Iere. 34. c. 14.

13 Et quem libertate donaveris, nequaquam vacuum abire patieris:

14 Sed dabis viaticum de gregibus, & de area, & torculari tuo, quibus Dominus Deus tuus benedixerit tibi.

15 Memento quòd & ipse servieris in Terra Ægypti, & liberaverit te Dominus Deus tuus, & idcircò ego nunc præcipio tibi.

16 Sin autem dixerit: Nolo egredi: eò quòd diligat te, & domum tuam, & benè sibi apud te esse sentiat:

17 Assumes subulam, & perforabis aurem ejus in janua domus tuæ, & serviet tibi usque in æternum. ancillæ quoque similiter facies.

18 Non avertas ab eis oculos tuos, quando dimiseris eos liberos: quoniam juxta merce-

dem mercenarij per ſex annos ſervivit tibi: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in cunctis operibus quæ agis.

19 De primogenitis, quæ naſcuntur in armentis, & in ovibus tuis, quidquid eſt ſexus maſculini, ſanctificabis Domino Deo tuo. Non operaberis in primogenito bovis, & non tondebis primogenita ovium.

20 In conſpectu Domini Dei tui comedes ea per annos ſingulos, in loco quem elegerit Dominus, tu & domus tua.

*Lev. 22. c. 20.21. Eccli. 35. b. 14.

21 * Sin autem habuerit maculam, vel claudum fuerit, vel cæcum, aut in aliqua parte deforme vel debile, non immolabitur Dño Deo tuo.

22 Sed intra portas urbis tuæ comedes illud: tam mundus quàm immundus ſimiliter veſcentur eis, quaſi caprea & cervo.

23 Hoc ſolum obſervabis, ut ſanguinem eorum non comedas, ſed effundes in terram quaſi aquam.

Caput XVI.

Tres præcipuæ anni ſolemnitates, Azymorum, Hebdomadarum, & Tabernaculorum: de juſtis judicibus conſtituendis, & de cavendo ab occaſionibus idololatriæ.

A 1 Obſerva menſem novarum frugum, & verni primum temporis, ut facias Phaſe Domino Deo tuo: quoniam in iſto menſe eduxit te Dominus Deus tuus de Ægypto nocte.

2 Immolabíſque Phaſe Domino Deo tuo de ovibus, & de bobus, in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, ut habitet nomen ejus ibi.

3 Non comedes in eo panem fermentatum: Septem diebus comedes abſque fermento, afflictionis panem, quoniam in pavore egreſſus es de Ægypto: ut memineris diei egreſſionis tuæ

de Ægypto, omnibus diebus vitæ tuæ.
4 Non apparebit fermentum in omnibus terminis tuis ſeptem diebus, & non remanebit de carnibus ejus quod immolatum eſt veſpere in die primo uſque manè.
5 Non poteris immolare Phaſe in qualibet B
urbium tuarum, quas Dominus Deus tuus daturus eſt tibi:
6 Sed in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, ut habitet nomen ejus ibi: immolabis Phaſe veſpere ad ſolis occaſum, quando egreſſus es de Ægypto.
7 Et coques, & comedes in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, manéque conſurgens vades in tabernacula tua.
8 Sex diebus comedes azyma: & in die ſeptima, quia collecta eſt Domini Dei tui, non facies opus.
9 Septem hebdomadas numerabis tibi ab ea die qua falcem in ſegetem miſeris.
10 Et celebrabis diem feſtum hebdomadarum Domino Deo tuo, oblationem ſpontaneam manus tuæ, quam offeres juxta benedictionem Domini Dei tui:
11 Et epulaberis coram Domino Deo tuo, C
tu, filius tuus, & filia tua, ſervus tuus, & ancilla tua, & Levites qui eſt intra portas tuas, advena ac pupillus & vidua, qui morantur vobiſcum: in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, ut habitet nomen ejus ibi:
12 Et recordaberis quoniam ſervus fueris in Ægypto: cuſtodiéſque ac facies quæ præcepta ſunt.
13 Solemnitatem quoque tabernaculorum celebrabis per ſeptem dies, quando collegeris

de area & torculari fruges tuas:
14 Et epulaberis in festivitate tua, tu, filius
tuus & filia, servus tuus & ancilla, Levites
quoque & advena, pupillus ac vidua qui intra
portas tuas sunt.
15 Septem diebus Dño Deo tuo festa celebra-
bis, in loco quem elegerit Dñs: benedicétque ti-
bi Dñs Deus tuus in cunctis frugibus tuis, & in
omni opere manuum tuarum, erísque in lætitia.
D 16 Tribus vicibus per annum apparebit om-
ne masculinum tuum in conspectu Domini Dei
tui in loco quem elegerit: in solemnitate azy-
morum, in solemnitate hebdomadarum, & in
* solemnitate tabernaculorum. * Non apparebit
Exod. ante Dominum vacuus:
23. c. 17 Sed offeret unusquisque secundùm quod
15.34. c.20. habuerit juxta benedictionem Domini Dei sui,
Eccli. quam dederit ei:
35. a. 6. 18 Judices & magistros constitues in omni-
bus portis tuis, quas Dominus Deus tuus de-
derit tibi, per singulas tribus tuas: ut judicent
populum justo judicio,
* Exo. 19 Nec in alteram partem declinent. * Non
23. b. accipies personam, nec munera: quia mune-
8. Sup. ra excæcant oculos sapientum, & mutant ver-
1. c. 17. Levi. ba justorum.
19. c. 20 Justè quod justum est persequêris: ut
15 d. vivas & possideas Terram, quam Dominus
Eccli. 20. d. Deus tuus dederit tibi.
31. 21 Non plantabis lucum, & omnem arbo-
rem juxta altare Domini Dei tui.
22 Nec facies tibi, neque constitues statuam:
quæ odit Dominus Deus tuus.

Hostia deligenda; idololatria punienda; in gravi difficultate ad summum sacerdotem ejusque concilium recurrendum; & quæ regi eligendo sint observanda.

1 NOn immolabis Domino Deo tuo ovem A
& bovem, in quo est macula, aut quippiam
vitij: quia abominatio est Dño Deo tuo:
2 Cùm reperti fuerint apud te intra unam
portarum tuarum quas Dominus Deus tuus
dabit tibi, vir aut mulier qui faciant malum in
conspectu Domini Dei tui, & transgrediantur
pactum illius,
3 Ut vadant & serviant diis alienis, & adorent
eos, solem & lunam, & omnem militiam
cæli, quæ non præcepi:
4 Et hoc tibi fuerit nuntiatum, audiénsque
inquisieris diligenter, & verum esse repereris,
& abominatio facta est in Israël.
5 Educes virum ac mulierem, qui rem sceleratissimam
perpetrarunt, ad portas civitatis
tuæ, & lapidibus obruentur.
6 * In ore duorum aut trium testium peribit * *Inf.*
qui interficietur. Nemo occidatur, uno contra 19. *d.*
se dicente testimonium. 15.
Matt.
7 Manus testium prima interficiet eum, * & 18. *c.*
manus reliqui populi extrema mittetur: ut au- 16.
feras malum de medio tui. 2. *Cor.*
13. *a.* 1.
8 Si difficile & ambiguum apud te judicium B
esse perspexeris inter sanguinem & sanguinem, * *Sup.*
causam & causam, lepram & lepram: & judi- 13. *b.*
cum intra portas tuas videris verba variari: sur- 9.
ge, & ascende ad locum, quem elegerit Dominus
Deus tuus. * 2.
9 * Veniésque ad sacerdotes Levitici gene- *Par.*
ris, & ad judicem qui fuerit illo tempore: quæ- 19. *c.*
8.

résque ab eis qui indicabunt tibi judicij veritatem.

10 Et facies quodcumque dixerint qui præsunt loco quem elegerit Dñs, & docuerint te

11 Juxta legem ejus, sequêrísque sententiam eorum. nec declinabis ad dexteram neque ad sinistram.

C 12 Qui autem superbierit, nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, & decreto judicis, morietur homo ille, & auferes malum de Israël:

13 Cunctúsque populus audiens timebit, ut nullus deinceps intumescat superbia.

14 Cùm ingressus fueris Terram quam Dominus Deus tuus dabit tibi, & possederis eam, habitaverísque in illa, & dixeris: Constituam super me regem, sicut habent omnes per circuitum nationes:

15 Eum constitues, quem Dominus Deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum. Non poteris alterius gentis hominem regem facere, qui non sit frater tuus.

16 Cúmque fuerit constitutus, non multiplicabit sibi equos, nec reducet populum in Ægyptum, equitatus numero sublevatus, præsertim cùm Dominus præceperit vobis, ut nequaquam ampliùs per eamdem viam revertamini.

D 17 Non habebit uxores plurimas, quæ alliciant animum ejus, neque argenti & auri immensa pondera.

18 Postquam autem sederit in solio regni sui, describet sibi deuteronomium legis hujus in volumine, accipiens exemplar à sacerdotibus Leviticæ tribus,

19 Et habebit secum, legétque illud omnibus diebus vitæ suæ, ut discat timere Dominum Deum suum, & custodire verba & ceremonias ejus, quæ in lege præcepta sunt.

20 Nec elevetur cor ejus in superbiam super fratres suos, neque declinet in partem dexteram vel sinistram, ut longo tempore regnet ipse, & filij ejus super Israël.

Caput XVIII.

Sacerdotibus & Levitis pro possessione cedunt oblationes ac sacrificia; cavenda omnis superstitio: de vero propheta suscitando, & falso propheta interficiendo: quomodo verus à falso discernendus.

1 Non * habebunt sacerdotes & Levitæ, & omnes qui de eadem tribu sunt, partem & hereditatem cum reliquo Israël, quia sacrificia Domini, & oblationes ejus comedent, A

2 Et nihil aliud accipient de possessione fratrum suorum: Dominus enim ipse est hereditas eorum, sicut locutus est illis.

3 Hoc erit judicium sacerdotum à populo, & ab his qui offerunt victimas: sive bovem, sive ovem immolaverint, dabunt sacerdoti armum ac ventriculum:

4 * Primitias frumenti, vini & olei, & lanarum partem ex ovium tonsione.

5 Ipsum enim elegit Dominus Deus tuus de cunctis tribubus tuis, ut stet, & ministret nomini Domini ipse, & filij ejus in sempiternum.

6 Si exierit Levites ex una urbium tuarum ex omni Israël in qua habitat, & voluerit venire, desiderans locum quem elegerit Dominus, B

7 Ministrabit in nomine Domini Dei sui, sicut omnes fratres ejus Levitæ, qui stabunt

Num. 18. c. 20. d. 23. 1. Cor. 9. b. 13. * *Sup. 10. b. 9.* * *Num. 18. b. 11.*

eo tempore coram Domino.

8 Partem ciborum eandem accipiet, quam & ceteri: excepto eo, quod in urbe sua ex paterna ei successione debetur.

9 Quando ingressus fueris Terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi, cave ne imitari velis abominationes illarum gentium.

*Lev. 10 * Nec inveniatur in te qui lustret filium
20. e. suum aut filiam, ducens per ignem: aut qui
27. ariolos sciscitetur, & observet somnia atque auguria, nec sit maleficus,

11 Nec incantator, nec qui pythones consu-
* 1. lat, nec divinos, * aut quærat à mortuis veri-
Reg. tatem.
28. b. 12 Omnia enim hæc abominatur Dominus,
7. C & propter istiusmodi scelera delebit eos in introitu tuo.

13 Perfectus eris, & absque macula cum Domino Deo tuo:

14 Gentes istæ, quarum possidebis terram, augures & divinos audiunt: tu autem à Domino Deo tuo aliter institutus es.

* 15 * PROPHETAM de gente tua & de
Ioa. 1. fratribus tuis sicut me, suscitabit tibi Dominus
g. 45. Deus tuus: ipsum audies.
Act. 3
d. 22. 16 Ut petisti à Domino Deo tuo * in Ho-
* reb, quando concio congregata est, atque di-
Exod. xisti: Ultrà non audiam vocem Domini Dei
20. c.
21. mei, & ignem hunc maximum ampliùs non videbo, ne moriar.

17 Et ait Dominus mihi: Benè omnia sunt locuti.

* 18 * Prophetam suscitabo eis de medio fra-
Ioã. 1. trum suorum similem tui: & ponam verba
g. 45. mea in ore ejus, loquetúrque ad eos omnia
D quæ præcepero illi.

19 Qui autem verba ejus, quæ loquetur in
nomine meo, audire noluerit, ego ultor existam.

20 Propheta autem qui arrogantia depravatus
voluerit loqui in nomine meo, quæ ego
non præcepi illi ut diceret, aut ex nomine alienorum
deorum, interficietur.

21 Quòd si tacita cogitatione responderis:
Quo modo possum intelligere verbum, quod
Dominus non est locutus?

22 Hoc habebis signum: Quod in nomine
Domini propheta ille prædixerit, & non evenerit:
hoc Dominus non est locutus, sed per
tumorem animi sui propheta confinxit: & idcircò
non timebis eum.

CAPUT XIX.

Separandæ 6. urbes refugij & qui ad eas tuto confugient, & qui non: de veris falsisque testibus, & de terminis non transferendis.

1 CUm disperdiderit Dominus Deus tuus A
gentes, quarum tibi traditurus est terram,
& possederis eam, habitaverísque in urbibus
ejus & in ædibus:

2 * Tres civitates separabis tibi in medio *
Terræ, quam Dominus Deus tuus dabit tibi in Num.
possessionem, 35. b.

3 Sternens diligenter viam: & in tres æqualiter 11.
partes totam Terræ tuæ provinciam divides: Iosf.20
ut habeat è vicino qui propter homicidium a. 2.
profugus est, quò possit evadere.

4 Hæc erit lex homicidæ fugientis, cujus
vita servanda est. Qui percusserit proximum
suum nesciens, & qui heri & nudiustertius nullum
contra eum odium habuisse comprobatur:

5 Sed abiisse cum eo simpliciter in silvam ad
ligna cædenda, & in succisione lignorum securis

fugerit manu, ferrúmque lapsum de manubrio
amicum ejus percusserit, & occiderit: hic ad
unam supradictarũ urbium confugiet, & vivet:
B 6 Ne forsitan proximus ejus, cujus effusus
est sanguis, dolore stimulatus, persequatur, &
apprehendat eum si longior via fuerit, & per-
cutiat animam ejus, qui non est reus mortis:
quia nullum contra eum, qui occisus est, odium
priùs habuisse monstratur.
7 Idcircò præcipio tibi, ut tres civitates
æqualis inter se spatij dividas.
*Gen. 28. c. 14. Exod. 34. c. 24. Sup. 12. c. 20.
8 * Cùm autem dilataverit Dominus Deus
tuus terminos tuos, sicut juravit patribus tuis,
& dederit tibi cunctam Terram, quam eis pol-
licitus est,
9 (Si tamen custodieris mandata ejus, &
feceris quæ hodie præcipio tibi, ut diligas
Dominum Deum tuum, & ambules in viis ejus
omni tempore) addes tibi tres alias civitates, &
supradictarum trium urbium numerum du-
plicabis:
C 10 Ut non effundatur sanguis innoxius in
medio Terræ, quam Dominus Deus tuus dabit
tibi possidendam, ne sis sanguinis reus.
* Num. 35. c. 20.
11 * Si quis autem odio habens proximum
suum, insidiatus fuerit vitæ ejus, surgénsque
percusserit illum, & mortuus fuerit, fugerít-
que ad unam de supradictis urbibus,
12 Mittent seniores civitatis illius, & arri-
pient eum de loco effugij, tradéntque in manu
proximi, cujus sanguis effusus est, & morietur.
13 Non misereberis ejus, & auferes inno-
xium sanguinem de Israël, ut benè sit tibi.
14 Non assumes & transferes terminos pro-
ximi tui, quos fixerunt priores in possessione

tua, quam Dominus Deus tuus dabit tibi in
Terra, quam acceperis possidendam.
15 * Non stabit testis unus contra aliquem, D
quidquid illud peccati & facinoris fuerit: sed * Sup.
in ore duorum aut trium testium stabit omne 17. a. 6.
verbum. Matt.
16 Si steterit testis mendax contra hominem, 18. c.
accusans eum prævaricationis, 16.
17 Stabunt ambo, quorum causa est, ante 2.Cor. 13. a.
Dominum in conspectu sacerdotum & judi- 1.
cum qui fuerint in diebus illis.
18 * Cúmque diligentissimè perscrutantes, *
invenerint falsum testem dixisse contra fratrem Dan. 13. g.
suum mendacium: 62.
19 Reddent ei sicut fratri suo facere cogita-
vit, & auferes malum de medio tui:
20 Ut audientes ceteri timorem habeant, &
nequaquam talia audeant facere.
21 Non misereberis ejus, * sed animam pro *
anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, Exod.
manum pro manu, pedem pro pede exiges. 21. e. 23.24.

CAPUT XX.

Lev. 24. d. 20. Matt. 5.f.38.

Qui tempore pugnæ sint domum remittendi: jura belli quomodo servanda: quæ arbores cædendæ ad machinas instruendas, & quæ relinquendæ.

1 SI exieris ad bellum contra hostes tuos, & A
videris equitatus & currus, & majorem
quàm tu habeas adversarij exercitus multitudi-
nem, non timebis eos: quia Dominus Deus tuus
tecum est, qui eduxit te de Terra Ægypti.
2 Appropinquante autem jam prælio, stabit
sacerdos ante aciem, & sic loquetur ad popu-
lum:
3 Audi Israël, vos hodie contra inimicos
vestros pugnam committitis, non pertimescat

eor vestrum, nolite metuere, nolite cedere, nec
formidetis eos:
4 Quia Dominus Deus vester in medio vestri
est, & pro vobis contra adversarios dimicabit,
ut eruat vos de periculo:
5 Duces quoque per singulas turmas audien-
* 1. te exercitu proclamabunt: * Quis est homo qui
Mac. ædificavit domum novam, & non dedicavit
3. g. eam? vadat, & revertatur in domum suam, ne
56. fortè moriatur in bello, & alius dedicet eam.
B 6 Quis est homo qui plantavit vineam, nec-
dum fecit eam esse communem, de qua vesci
omnibus liceat? vadat, & revertatur in domum
suam, ne fortè moriatur in bello, & alius homo
ejus fungatur officio.
7 Quis est homo qui despondit uxorem, &
non accepit eam? vadat & revertatur in do-
mum suam, ne fortè moriatur in bello, & alius
homo accipiat eam.
8 His dictis addent reliqua, & loquentur
* Ju- ad populum: * Quis est homo formidolosus,
dic 7 & corde pavido? vadat & revertatur in domum
a.3. suam, ne pavere faciat corda fratrum suorum,
sicut ipse timore perterritus est.
C 9 Cúmque siluerint duces exercitus, &
finem loquendi fecerint, unusquisque suos ad
bellandum cuneos præparabit.
10 Si quando accesseris ad expugnandam
civitatem, offeres ei primùm pacem.
11 Si receperit, & aperuerit tibi portas, cun-
ctus populus, qui in ea est, salvabitur, & ser-
viet tibi sub tributo.
12 Sin autem fœdus inire noluerit, & cœpe-
rit contra te bellum, oppugnabis eam.
13 Cúmque tradiderit Dominus Deus tuus

illam in manu tua, percuties omne quod in ea
generis masculini est, in ore gladij,

14 Absque mulieribus & infantibus, jumentis
& ceteris quæ in civitate sunt. Omnem prædam
exercitui divides, & comedes de spoliis hostium
tuorum, quæ Dominus Deus tuus dederit tibi.

15 Sic facies cunctis civitatibus, quæ à te
procul valdè sunt, & non sunt de his urbibus,
quas in possessionem accepturus es.

16 De his autem civitatibus, quæ dabuntur D
tibi, nullum omnino permittes vivere:

17 Sed interficies in ore gladij, Hethæum
videlicet, & Amorrhæum, & Chananæum,
Pherezæum, & Hevæum, & Jebusæum, sicut
præcepit tibi Dominus Deus tuus:

18 Ne fortè doceant vos facere cunctas abo-
minationes, quas ipsi operati sunt diis suis, &
peccetis in Dominum Deum vestrum.

19 Quando obsederis civitatem multo tem-
pore, & munitionibus circumdederis ut ex-
pugnes eam, non succîdes arbores de quibus
vesci potest, nec securibus per circuitum de-
bes vastare regionem: quoniam lignum est, &
non homo, nec potest bellantium contra te
augere numerum.

20 Si qua autem ligna non sunt pomifera,
sed agrestia, & in ceteros apta usus, succîde, &
instrue machinas, donec capias civitatem, quæ
contra te dimicat.

CAPUT XXI.

Cautio super homicidio occulto; muliere in bello capta; de filio odiosæ primogenito; filio contumace; & eo qui suspensus est in ligno.

1 QUando inventum fuerit in terra, quam A
Dñs Deus tuus daturus est tibi, hominis

cadaver occisi, & ignorabitur cædis reus,

2 Egredientur majores natu, & judices tui, & metientur à loco cadaveris singularum per circuitum spatio civitatum:

3 Et quam viciniorem ceteris esse perspexerint, seniores civitatis illius tollent vitulam de armento, quæ non traxit jugum, nec terram scidit vomere.

4 Et ducent eam ad vallem asperam atque saxosam, quæ numquam arata est, nec sementem recepit: & cædent in ea cervices vitulæ:

5 Accedéntque sacerdotes filij Levi, quos elegerit Dominus Deus tuus ut ministrent ei, & benedicant in nomine ejus, & ad verbum eorum, omne negotium, & quidquid mundum, vel immundum est, judicetur.

6 Et venient majores natu civitatis illius ad interfectum, lavabúntque manus suas super vitulam, quæ in valle percussa est,

7 Et dicent: Manus nostræ non effuderunt sanguinem hunc, nec oculi viderunt.

B 8 Propitius esto populo tuo Israël, quem redemisti Domine, & ne repures sanguinem innocentem in medio populi tui Israël. Et auferetur ab eis reatus sanguinis:

9 Tu autem alienus eris ab innocentis cruore, qui fusus est, cùm feceris quod præcepit Dominus.

10 Si egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos, & tradiderit eos Dominus Deus tuus in manu tua, captivósque duxeris,

11 Et videris in numero captivorum mulierem pulchram, & adamaveris eam, voluerísque habere uxorem,

12 Introduces eam in domum tuam: quæ radet cæsariem, & circumcidet ungues,

13 Et deponet veſtem,in qua capta eſt: ſe- C
dénſque in domo tua, flebit patrem & ma-
trem ſuam uno menſe: & poſteà intrabis ad
eam dormiéſque cum illa, & erit uxor tua.
14 Si autem poſteà non ſederit animo tuo,
dimittes eam liberam, nec vendere poteris pe-
cunia, nec opprimere per potentiam: quia
humiliaſti eam.
15 Si habuerit homo uxores duas, unam di-
lectam,& alteram odioſam,genuerintque ex eo
liberos, & fuerit filius odioſæ primogenitus,
16 Voluerítque ſubſtantiam inter filios ſuos
dividere: non poterit filium dilectæ facere pri-
mogenitum, & præferre filio odioſæ,
17 * Sed filium odioſæ agnoſcet primoge- * 1.
nitum, dabítque ei de his quæ habuerit cuncta *Par.*
duplicia: iſte eſt enim principium liberorum 5.*a*.1.
ejus, & huic debentur primogenita.
18 Si genuerit homo filium contumacem & D
protervum,qui non audiat patris aut matris im-
perium, & coërcitus obedire contempſerit:
19 Apprehendent eum,& ducent ad ſenio-
res civitatis illius, & ad portam judicij,
20 Dicéntque ad eos: Filius noſter iſte pro-
tervus & contumax eſt, monita noſtra audire
contemnit, comeſſationibus vacat, & luxuriæ
atque conviviis:
21 Lapidibus eum obruet populus civitatis:
& morietur, ut auferatis malum de medio ve-
ſtri, & univerſus Iſraël audiens pertimeſcat.
22 Quando peccaverit homo quod morte
plectendum eſt, & adjudicatus morti appenſus
fuerit in patibulo:
23 Non permanebit cadaver ejus in ligno, **Gal.*
ſed in eadem die ſepelietur: quia * maledictus 3.*b*.
13.

à Deo est qui pendet in ligno: & nequaquam contaminabis Terram tuam, quam Dominus Deus tuus dederit tibi in possessionem.

Caput XXII.

Pietas in rem proximi exercenda de veste alterius sexus, de invento nido, de circumdando tecto domus, de non commiscendis rebus diversi generis, de fimbriis, de signis virginitatis, de adulterio, de corrupta in urbe vel in agro, de uxore patris non ducenda.

A 1 NOn * videbis bovem fratris tui aut ovem errantem, & præteribis: sed reduces fratri tuo,

* Exod. 23. a. 4.

2 Etiam si non est propinquus frater tuus, nec nosti eum: duces in domũ tuam, & erunt apud te quamdiu quærat ea frater tuus, & recipiat.

3 Similiter facies de asino, & de vestimento, & de omni re fratris tui, quæ perierit: si inveneris eam, ne negligas quasi alienam.

4 Si videris asinum fratris tui aut bovẽ cecidisse in via, nõ despicies, sed sublevabis cum eo.

5 Non induetur mulier veste virili, nec vir utetur veste feminea: abominabilis enim apud Deum est qui facit hæc.

6 Si ambulans per viam, in arbore vel in terra nidum avis inveneris, & matrem pullis vel ovis desuper incubantem: non tenebis eam cum filiis:

7 Sed abire patieris, captos tenens filios: ut benè sit tibi, & longo vivas tempore.

B 8 Cùm ædificaveris domum novam, facies murum tecti per circuitum: ne effundatur sanguis in domo tua, & sis reus labente alio & in præceps ruente.

9 Non seres vineam tuam altero semine: ne & sementis quam sevisti, & quæ nascuntur ex vinea, pariter sanctificentur.

10 Non

10 Non arabis in bove simul & asino.

11 Non induêris vestimento, quod ex lana linóque contextum est.

12 * Funiculos in fimbriis facies per quatuor angulos pallij tui, quo operieris. *Num. 15. d. 38.*

13 Si duxerit vir uxorem, & posteà odio habuerit eam,

14 Quæsierítque occasiones quibus dimittat eam, objiciens ei nomen pessimum, & dixerit: Uxorem hanc accepi, & ingressus ad eam non inveni virginem:

15 Tollent eam pater & mater ejus, & ferent secum signa virginitatis ejus ad seniores urbis qui in porta sunt: C

16 Et dicet pater: Filiam meam dedi huic uxorem: quam quia odit,

17 Imponit ei nomen pessimum, ut dicat: Non inveni filiam tuam virginem: & ecce hæc sunt signa virginitatis filiæ meæ. expándent vestimentum coram senioribus civitatis:

18 Apprehendéntque senes urbis illius virum, & verberabunt illum,

19 Condemnantes insuper centum siclis argenti, quos dabit patri puellæ: quoniam diffamavit nomen pessimum super virginem Israël: habebítque eam uxorem, & non poterit dimittere eam omnibus diebus vitæ suæ.

20 Quòd si verum est quod objicit, & non est in puella inventa virginitas:

21 Ejicient eam extra fores domus patris sui, & lapidibus obruent viri civitatis illius, & morietur: quoniam fecit nefas in Israël ut fornicaretur in domo patris sui: & auferes malum de medio tui. *Lev. 20. b. 10.*

22 * Si dormierit vir cum uxore alterius,

uterque morietur, id est, adulter & adultera:
& auferes malum de Israël.
23 Si puellam virginem desponderit vir, &
invenerit eam aliquis in civitate, & concubuerit cum ea,
D 24 Educes utrumq; ad portam civitatis illius,
& lapidibus obruentur: puella, quia non clamavit, cũ esset in civitate: vir, quia humiliavit uxorem proximi sui. & auferes malum de medio tui.
25 Sin autem in agro repererit vir puellam,
quæ desponsata est, & apprehendens concubuerit cum ea, ipse morietur solus:
26 Puella nihil patietur, nec est rea mortis:
quoniam sicut latro consurgit contra fratrem suum, & occidit animam ejus, ita & puella perpessa est.
27 Sola erat in agro: clamavit, & nullus affuit qui liberaret eam.
28 Si invenerit vir puellam virginem, quæ
non habet sponsum, & apprehendens concubuerit cum illa, & res ad judicium venerit:
* *Exod. 22. c. 16.* 29 * Dabit qui dormivit cum ea, patri puellæ quinquaginta siclos argenti, & habebit eam uxorem, quia humiliavit illam: non poterit dimittere eam cunctis diebus vitæ suæ.
30 Non accipiet homo uxorem patris sui,
nec revelabit operimentum ejus.

CAPUT XXIII.

De his qui ab ecclesia Dei arcendi sunt vel admittendi: Idumæus & Ægyptius non sunt abjiciendi: de pollutione nocturna, & de loco ad necessaria natura deputando: de servo fugitivo, de mercede prostibuli. fugienda usura erga fratres, de voto, de vinea & segete proximi.

A 1 NOn intrabit eunuchus attritis vel amputatis testiculis, & abscisso veretro, ecclesiam Domini.

2 Non ingredietur manzer, hoc est, de scorto natus in ecclesiam Domini, usque ad decimam generationem.

3 * Ammonites & Moabites etiam post decimam generationem non intrabunt ecclesiam Domini, in æternum : * 2. Esdr. 13. a. 1.

4 Quia noluerunt vobis occurrere cum pane & aqua in via quando egressi estis de Ægypto : & * quia conduxerunt contra te Balaam filium Beor de Mesopotamia Syriæ, ut malediceret tibi : * Num. 22. a. 5.

5 Et noluit Dominus Deus tuus audire Balaam, vertítque maledictionem ejus in benedictionem tuam, eò quòd diligeret te. B

6 Non facies cum eis pacem, nec quæras eis bona cunctis diebus vitæ tuæ in sempiternum.

7 Non abominaberis Idumæum, quia frater tuus est : nec Ægyptium, quia advena fuisti in terra ejus.

8 Qui nati fuerint ex eis, tertia generatione intrabunt in ecclesiam Domini.

9 Quando egressus fueris adversus hostes tuos in pugnam, custodies te ab omni re mala.

10 Si fuerit inter vos homo, qui nocturno pollutus sit somnio, egredietur extra castra,

11 Et non revertetur, priusquam ad vesperam lavetur aqua : & post solis occasum regredietur in castra.

12 Habebis locum extra castra, ad quem egrediaris ad requisita naturæ,

13 Gerens paxillum in balteo. cúmque sederis, fodies per circuitum, & egesta humo operies C

14 Quo relevatus es (Dominus enim Deus tuus ambulat in medio castrorum ut eruat te, & tradat tibi inimicos tuos) & sint castra tua san-

cta, & nihil in eis appareat fœditatis ; ne derelinquat te.

15 Non trades servum Domino suo, qui ad te confugerit.

16 Habitabit tecum in loco qui ei placuerit, & in una urbium tuarum requiescet : ne contristes eum.

17 Non erit meretrix de filiabus Israël, nec scortator de filiis Israël.

18 Non offeres mercedem prostibuli, nec pretium canis, in domo Domini Dei tui, quidquid illud est quod voveris : quia abominatio est utrumque apud Dominum Deum tuum.

D 19 Non fœnerabis fratri tuo ad usuram pecuniam, nec fruges, nec quamlibet aliam rem :

20 Sed alieno. Fratri autem tuo absque usura ; id quo indiget, commodabis : ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni opere tuo in Terra, ad quam ingredieris possidendam.

21 Cùm votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere : quia requiret illud Dominus Deus tuus. & si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum.

22 Si nolueris polliceri, absque peccato eris.

23 Quod autem semel egressum est de labiis tuis, observabis, & facies sicut promisisti Domino Deo tuo, & propria voluntate & ore tuo locutus es.

24 Ingressus vineam proximi tui, comede uvas quantum tibi placuerit : foras autem ne efferas tecum.

25 Si intraveris in segetem amici tui, franges spicas, & manu conteres : falce autem non metes.

Libellus repudij permittitur: misericordia in debitores pauperes: non neganda merces: de judicio advenæ & pupilli; reliquiæ messis ac vindemiæ pauperibus relinquendæ.

1 SI * acceperit homo uxorem, & habuerit A
eam, & non invenerit gratiam ante ocu- *
los ejus propter aliquam fœditatem: scribet Matt.
libellum repudij, & dabit in manu illius, & 5. c. 31.
dimittet eam de domo sua. 19. a. 7.
2 Cúmque egressa alterum maritum duxerit, Marc.
3 Et ille quoque oderit eam, dederítque ei 10. a. 4.
libellum repudij, & dimiserit de domo sua, vel
certè mortuus fuerit:
4 Non poterit prior maritus recipere eam in uxorem: quia polluta est, & abominabilis facta est coram Domino: ne peccare facias Terram tuam, quam Dominus Deus tuus tradiderit tibi possidendam.
5 Cùm acceperit homo nuper uxorem, non B
procedet ad bellum, nec ei quippiam necessitatis injungetur publicæ, sed vacabit absque culpa domi suæ, ut uno anno lætetur cum uxore sua.
6 Non accipies loco pignoris inferiorem, & superiorem molam: quia animam suam opposuit tibi.
7 Si deprehensus fuerit homo solicitans fratrem suum de filiis Israël, & vendito eo acceperit pretium, interficietur, & auferes malum de medio tui.
8 Observa diligenter ne incurras plagam lepræ, sed facies quæcumque docuerint te sacerdotes Levitici generis, juxta id quod præcepi eis, & imple sollicitè.
9 * Mementote quæ fecerit Dominus Deus * Nu.
vester Mariæ in via, cùm egrederemini de 12. c.
Ægypto. 10.

G

10 Cùm repetes à proximo tuo rem aliquam, quam debet tibi, non ingredieris domum ejus, ut pignus auferas:
* Exod. 22. d 26. 11 * Sed stabis foris, & ille tibi proferet quod habuerit.
12 Sin autem pauper est, non pernoctabit apud te pignus.
13 Sed statim reddes ei ante solis occasum ut dormiens in vestimento suo, benedicat tibi, & habeas justitiam coram Domino Deo tuo.
*Lev. 19. c. 13. Tob. 4. c. 15. 14 * Non negabis mercedem indigentis, & pauperis fratris tui, sive advenæ, qui tecum moratur in terra, & intra portas tuas est:
15 Sed eadem die reddes ei pretium laboris sui ante solis occasum, quia pauper est, & ex eo sustentat animam suam: ne clamet contra te ad Dominum, & reputetur tibi in peccatum.
* 4. Reg. 14. b. 6. 2. Par. 25. a. 4. Ezechiel. 18. e. 20. ¶ 16 * Non occidentur patres pro filiis, nec filii pro patribus, sed unusquisque pro peccato suo morietur.
17 Non pervertes judiciũ advenæ & pupilli, nec auferes pignoris loco viduæ vestimentum.
18 Memento, quòd servieris in Ægypto, & eruerit te Dominus Deus tuus inde. Idcircò præcipio tibi ut facias hanc rem.
D 19 Quando messueris segetem in agro tuo, & oblitus manipulum reliqueris, non revertêris ut tollas illum, sed advenam, & pupillum, & viduam auferre patieris, ut benedicat tibi Dñs Deus tuus in omni opere manuum tuarum.
20 Si fruges collegeris olivarum, quidquid remanserit in arboribus, non revertêris ut colligas: sed relinques advenæ, pupillo, ac viduæ.
21 Si vindemiaveris vineam tuam, non colliges remanentes racemos, sed cedent in usus

advenæ, pupilli, ac viduæ.
22 Memento quòd & tu servieris in Ægypto, & idcircò præcipio tibi ut facias hanc rem.

CAPUT XXV.

Judices justè judicent: quot plagis reus cedendus, bovi trituranti os non alligandum, semen fratri suscitandum, pœna mulieris verenda apprehendentis, non committenda in pondere & mensura injustitia, Amalecita delendi.

1 SI fuerit causa inter aliquos, & interpella- A
verint judices: quem justum esse perspe-
xerint, illi justitiæ palmam dabunt: quem im-
pium, condemnabunt impietatis.
2 Sin autem eum qui peccavit, dignum vi-
derint plagis: prosternent, & coram se facient
verberari. Pro mensura peccati erit & plaga-
rum modus:
3 Ita dumtaxat, * ut quadragenarium nu- * 2.
merum non excedant: ne fœdè laceratus ante Cor. 11. f.
oculos tuos abeat frater tuus. 24.
4 * Non ligabis os bovis terentis in area * 1.
fruges tuas. Cor. 9. b. 9.
5 * Quando habitaverint fratres simul, & 1. Tim.
unus ex eis absque liberis mortuus fuerit, uxor 5. c. 8.
defuncti non nubet alteri, sed accipiet eam fra- * Mat.
ter ejus, & suscitabit semen fratris sui: 22. c. 24
6 Et primogenitum ex ea filium nomine il- Marc.
lius appellabit, ut non deleatur nomen ejus ex 12. b.
Israël. 19.
7 Sin autem noluerit accipere uxorem fra- Luc. 20. e.
tris sui, quæ ei lege debetur, perget mulier ad 28.
portam civitatis, & interpellabit majores na- B
tu, dicétque: * Non vult frater viri mei susci- *
tare nomen fratris sui in Israël: nec me in con- Ruth,
jugem sumere. 4. b. 5.
8 Statímque accersiri eum facient, & in-

terrogabunt. Si responderit: Nolo eam uxorem accipere:

9 Accedet mulier ad eum coram senioribus, & tollet calceamentum de pede ejus, spuétque in faciem illius, & dicet: Sic fiet homini, qui non ædificat domum fratris sui.

10 Et vocabitur nomen illius in Israël, Domus discalceati.

C 11 Si habuerint inter se jurgium viri duo, & unus contra alterum rixari cœperit, volénsque uxor alterius eruere virum suum de manu fortioris, miseritque manum, & apprehenderit verenda ejus:

12 Abscides manum illius, nec flectêris super eam ulla misericordia.

13 Non habebis in sacculo diversa pondera, majus & minus:

14 Nec erit in domo tua modius major & minor.

15 Pondus habebis justum & verum, & modius æqualis & verus erit tibi: ut multo vivas tempore super Terram, quam Dominus Deus tuus dederit tibi.

D 16 Abominatur enim Dñs Deus tuus eum qui facit hæc, & aversatur omnem injustitiam.

* 17 * Memento quæ fecerit tibi Amalec in
Exod. via quando egrediebaris ex Ægypto.
17. c. 18 Quomodo occurrerit tibi: & extremos
8. agminis tui, qui lassi residebant, ceciderit, quando tu eras fame & labore confectus, & non timuerit Deum.

19 Cùm ergo Dominus Deus tuus dederit tibi requiem, & subjecerit cunctas per circuitum nationes, in Terra, quam tibi pollicitus est: delebis nomen ejus sub cælo. Cave ne obliviscaris.

Primitiæ ac decimæ ubi & quibus exolvendæ & sub qua verborum forma.

1 CUmque intraveris Terram, quam Dñs A
Deus tuus tibi daturus est possidendam,
& obtinueris eam, atque habitaveris in ea:
2 Tolles de cunctis frugibus tuis primitias,
& pones in cartallo, pergésque ad locum,
quem Dominus Deus tuus elegerit, ut ibi in-
vocetur nomen ejus:
3 Accedésque ad sacerdotem, qui fuerit in
diebus illis, & dices ad eum: Profiteor hodie
coram Domino Deo tuo, quòd ingressus sum
in Terram, pro qua juravit patribus nostris, ut
daret eam nobis.
4 Suscipiénsque sacerdos cartallum de manu
tua, ponet ante altare Domini Dei tui:
5 Et loquêris in conspectu Domini Dei tui:
Syrus persequebatur patrem meum, qui des-
cendit in Ægyptum, & ibi peregrinatus est in
paucissimo numero: crevítque in gentem ma-
gnam ac robustam & infinitæ multitudinis.
6 Afflixerúntque nos Ægyptij, & persecuti B
sunt imponentes onera gravissima:
7 Et clamavimus ad Dominum Deum pa-
trum nostrorum: qui exaudivit nos, & respe-
xit humilitatem nostram, & laborem, atque
angustiam:
8 Et eduxit nos de Ægypto in manu forti,
& brachio extento, in ingenti pavore, in signis
atque portentis,
9 Et introduxit ad locum istum, & tradidit
nobis terram lacte & melle manantem.
10 Et idcircò nunc offero primitias frugum
Terræ, quam Dominus dedit mihi. Et dimit-

tes eas in conspectu Domini Dei tui, & adorato Domino Deo tuo.

11 Et epulaberis in omnibus bonis, quæ Dominus Deus tuus dederit tibi, & domui tuæ, tu & Levites, & advena qui tecum est.

C 12 Quando compleveris decimam cunctarum frugum tuarum anno decimarum tertio, dabis Levitæ, & advenæ, & pupillo & viduæ, ut comedant intra portas tuas, & saturentur:

13 Loquerisque in conspectu Domini Dei tui: Abstuli quod sanctificatum est de domo
*Sup. mea, * & dedi illud Levitæ & advenæ, & pu-
14. d. pillo ac viduæ, sicut jussisti mihi: non præterivi
29. mandata tua, nec sum oblitus imperij tui.

14 Non comedi ex eis in luctu meo, nec separavi ea in qualibet immunditia, nec expendi ex his quidquam in re funebri. Obedivi voci Domini Dei mei, & feci omnia sicut præcepisti mihi.

*Isai. 15 * Respice de sanctuario tuo, & de excelso
63. d. cælorum habitaculo, & benedic populo tuo Is-
15. raël, & Terræ quam dedisti nobis, sicut jurasti
Baruc. 2. patribus nostris, terræ lacte & melle mananti.
c. 16. 16 Hodie Dñs Deus tuus præcepit tibi ut fa-
D cias mandata hæc atque judicia: & custodias & impleas ex toto corde tuo, & ex tota anima tua.

17 Dominum elegisti hodie, ut sit tibi Deus, & ambules in viis ejus, & custodias ceremonias illius, & mandata atque judicia, & obedias ejus imperio.

*Sup. 18 * Et Dominus elegit te hodie, ut sis ei
7. a 6. populus peculiaris, sicut locutus est tibi, & custodias omnia præcepta illius.

19 Et faciat te excelsiorem cunctis gentibus quas creavit in laudem, & nomen, & glo-

riam suam: ut sis populus sanctus Domini Dei tui, sicut locutus est.

CAPUT XXVII.

Transito Jordane, altare lapideum erigendum, lexque lapidibus inscribenda: benedictionis piorum, & maledictionis impiorum ritus & formula.

1 PRæcepit autem Moyses & seniores Israël, A
populo dicentes: Custodite omne mandatum quod præcipio vobis hodie.

2 Cúmque transieritis Jordanem in Terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi, eriges ingentes lapides, & calce lævigabis eos,

3 Ut possis in eis scribere omnia verba legis hujus, Jordane transmisso: ut introëas Terram, quam Dñs Deus tuus dabit tibi, terram lacte & melle manantem, sicut juravit patribus tuis.

4 Quando ergo transieritis Jordanem, erigite lapides, quos ego hodie præcipio vobis, in Monte Hebal, & lævigabis eos calce:

5 Et ædificabis ibi altare Domino Deo tuo,
* de lapidibus quos ferrum non tetigit, *

6 Et de saxis informibus & impolitis: & offeres super eo holocausta Domino Deo tuo, Exod. 2. d. 25.

7 Et immolabis hostias pacificas, comedésque ibi, & epulaberis coram Domino Deo tuo. Jos 8. f. 31.

8 Et scribes super lapides omnia verba legis hujus planè & lucidè. B

9 Dixerúntque Moyses & sacerdotes Levitici generis ad omnem Israëlem: Attende, & audi Israël: hodie factus es populus Dñi Dei tui:

10 Audies vocem ejus, & facies mandata atque justitias, quas ego præcipio tibi.

11 Præcepítque Moyses populo in die illo, dicens:

12 Hi stabunt ad benedicendum populo super

per montem Garizim, Jordane tranſmiſſo: Si-
meon, Levi, Judas, Iſſachar, Joſeph, & Benjamin.
C 13 Et è regione iſti ſtabunt ad maledicen-
dum in monte Hebal: Ruben, Gad, & Aſer, &
Zabulon, Dan, & Nephthali.
* 14 * Et pronuntiabunt Levitæ, dicéntque
Dan. ad omnes viros Iſraël excelſa voce.
9. c. 13. 15 Maledictus homo qui facit ſculptile &
conflatile, abominationem Dñi, opus manuum
artificum, ponétque illud in abſcondito. & reſ-
pondebit omnis populus, & dicet: Amen.
16 Maledictus qui non honorat patrẽ ſuum,
& matrem. & dicet omnis populus: Amen.
17 Maledictus qui transfert terminos pro-
ximi ſui. & dicet omnis populus: Amen.
D 18 Maledictus qui errare facit cæcum in iti-
nere. & dicet omnis populus: Amen.
19 Maledictus qui pervertit judicium ad-
venæ, pupilli, & viduæ. & dicet omnis popu-
lus: Amen,
20 Maledictus qui dormit cum uxore pa-
tris ſui: & revelat operimentum lectuli ejus,
& dicet omnis populus: Amen.
21 Maledictus qui dormit cum omni ju-
mento. & dicet omnis populus: Amen.
22 Maledictus qui dormit cum ſorore ſua,
filia patris ſui, vel matris ſuæ. & dicet omnis
populus: Amen.
23 Maledictus qui dormit cum ſocrũ ſua,
& dicet omnis populus: Amen.
24 Maledictus qui clàm percuſſerit proxi-
mum ſuum. & dicet omnis populus: Amen.
25 Maledictus qui accipit munera, ut per-
cutiat animam ſanguinis innocentis. & dicet
omnis populus: Amen.

26 Maledictus qui non permanet in sermonibus legis hujus, nec eos opere perficit. & dicet omnis populus: Amen.

Caput XXVIII.

Multiplex promittitur observantibus legem benedictio, & transgredientibus maledictio.

1 SI autem audieris vocem Domini Dei tui, ut A
facias atque custodias omnia mandata ejus, quæ ego præcipio tibi hodie, faciet te Dominus Deus tuus excelsiorem cunctis gentibus, quæ versantur in terra.

2 Veniéntque super te universæ benedictiones istæ, & apprehendent te: si tamen præcepta ejus audieris.

3 Benedictus tu in civitate, & benedictus in agro.

4 Benedictus fructus vẽtris tui, & fructus terræ tuæ, fructúsque jumentorum tuorum, greges armentorum tuorum, & caulæ ovium tuarum.

5 Benedicta horrea tua, & benedictæ reliquiæ tuæ.

6 Benedictus eris tu ingrediens & egrediens. B

7 Dabit Dominus inimicos tuos, qui consurgunt adversum te, corruentes in conspectu tuo: per unam viam venient contra te, & per septem fugient à facie tua.

8 Emittet Dominus benedictionem super cellaria tua, & super omnia opera manuum tuarum: benedicétque tibi in terra, quam acceperis:

9 Suscitabit te Dominus sibi in populum sanctum, sicut juravit tibi: si custodieris mandata Domini Dei tui, & ambulaveris in viis ejus.

10 Videbúntque omnes terrarum populi quòd nomen Domini invocatum sit super te, & timebunt te.

11 Abundare te faciet Dominus omnibus bonis, fructu uteri tui, & fructu jumentorum tuorum, fructu terræ tuæ, quam juravit Dominus patribus tuis, ut daret tibi.

12 Aperiet Dominus thesaurum suum optimum, cælum, ut tribuat pluviam terræ tuæ in tempore suo: benedicétque cunctis operibus manuum tuarum. Et fœnerabis gentibus multis, & ipse à nullo fœnus accipies.

13 Constituet te Dominus in caput, & non in caudam: & eris semper suprà, & non subter: si tamen audieris mandata Domini Dei tui quæ ego præcipio tibi hodie, & custodieris & feceris,

14 Ac non declinaveris ab eis, nec ad dexteram, nec ad sinistram, nec secutus fueris deos alienos, neque colueris eos.

* 15 * Quòd si audire nolueris vocem Domini
Levi. Dei tui, ut custodias, & facias omnia mandata
26. b. ejus, & ceremonias, quas ego præcipio tibi ho-
14. Thr. die, venient super te omnes maledictiones istæ,
2. f. 17. & apprehendent te.
Ba- 16 Maledictus eris in civitate, maledictus
ruc. 1. in agro.
d. 20.
Ma- 17 Maledictum horreum tuum, & maledi-
lach. ctæ reliquiæ tuæ.
2. a. 2. 18 Maledictus fructus ventris tui, & fructus terræ tuæ, armenta boum tuorum, & greges ovium tuarum.

19 Maledictus eris ingrediens, & maledictus egrediens.

C 20 Mittet Dominus super te famem & esuriem, & increpationem in omnia opera tua, quæ tu facies: donec conterat te, & perdat velociter, propter adinventiones tuas pessimas in quibus reliquisti me.

21 Adjungat tibi Dominus pestilentiam, donec consumat te de terra, ad quam ingredieris possidendam.

22 Percutiat te Dominus egestate, febri & frigore, ardore & æstu, & aere corrupto, ac rubigine, & persequatur donec pereas.

23 Sit cælum, quod supra te est, æneum: & terra, quam calcas, ferrea.

24 Det Dominus imbrem terræ tuæ pulverem, & de cælo descendat super te cinis, donec conteraris.

25 Tradat te Dominus corruentem ante hostes tuos. per unam viam egrediaris contra eos, & per septem fugias, & dispergaris per omnia regna terræ.

26 Sitque cadaver tuum in escam cunctis volatilibus cæli, & bestiis terræ, & non sit qui abigat. D

27 Percutiat te Dñs ulcere Ægypti, & partem corporis, per quam stercora egeruntur, scabie quoque & prurigine: ita ut curari nequeas.

28 Percutiat te Dominus amentia & cæcitate ac furore mentis,

29 Et palpes in meridie sicut palpare solet cæcus in tenebris, & non dirigas vias tuas. Omnique tempore calumniam sustineas, & opprimaris violentia, nec habeas qui liberet te.

30 Uxorem accipias, & alius dormiat cum ea. Domum ædifices, & non habites in ea. Plantes vineam, & non vindemies eam.

31 Bos tuus immoletur coram te, & non comedas ex eo. Asinus tuus rapiatur in conspectu tuo, & non reddatur tibi. Oves tuæ dentur inimicis tuis, & non sit qui te adjuvet.

32 Filij tui & filiæ tuæ tradantur alteri po-

pulo, videntibus oculis tuis, & deficientibus ad
conspectum eorum tota die, & non sit forti-
tudo in manu tua.
33 Fructus terræ tuæ, & omnes labores tuos
comedat populus quem ignoras: & sis semper
calumniā sustinens, & oppressus cunctis diebus,
34 Et stupens ad terrorem eorum quæ vi-
debunt oculi tui.
35 Percutiat te Dominus ulcere pessimo in
genibus & in suris, sanarique non possis à plan-
ta pedis usque ad verticem tuum.
36 Ducet te Dominus & regem tuum, quem
constitueris super te, in gentem, quam ignoras
tu & patres tui: & servies ibi diis alienis, li-
gno & lapidi.
37 Et eris perditus in proverbium ac fabu-
lam omnibus populis, ad quos te introduxerit
Dominus.
* Mic. 38 * Sementem multam jacies in terram,
6. d. & modicum congregabis: quia locustæ devo-
15. rabunt omnia.
Aggai 1. 39 Vineam plantabis, & fodies: & vinum
b. 6. non bibes, nec colliges ex ea quippiam: quo-
niam vastabitur vermibus.
E 40 Olivas habebis in omnibus terminis tuis,
& non ungêris oleo: quia defluent, & peribunt.
41 Filios generabis & filias, & non fruêris
eis: quoniam ducentur in captivitatem.
42 Omnes arbores tuas & fruges terræ tuæ
rubigo consumet.
43 Advena, qui tecum versatur in terra, as-
cendet super te, eritque sublimior: tu autem
descendes, & eris inferior.
44 Ipse fœnerabit tibi, & tu non fœnerabis
ei. Ipse erit in caput, & tu eris in caudam.

45 Et venient ſuper te omnes maledictiones iſtæ, & perſequentes apprehendent te, donec intereas: quia non audiſti vocem Domini Dei tui, nec ſervaſti mandata ejus & ceremonias, quas præcepit tibi.

46 Et erunt in te ſigna atque prodigia, & in ſemine tuo uſque in ſempiternum.

47 Eò quòd non ſervieris Domino Deo tuo in gaudio, cordíſque lætitia, propter rerum omnium abundantiam:

48 Servies inimico tuo, quem immittet tibi Dominus, in fame, & ſiti, & nuditate: & omni penuria. & ponet jugum ferreum ſuper cervicem tuam, donec te conterat.

49 Adducet Dominus ſuper te Gentem de longinquo, & de extremis terræ finibus, in ſimilitudinem aquilæ volantis cum impetu: cujus linguam intelligere non poſſis:

50 Gentem procaciſſimam, quæ non deferat ſeni, nec miſereatur parvuli,

51 Et devoret fructum jumentorum tuorum, ac fruges Terræ tuæ: donec intereas, & non relinquat tibi triticum, vinum, & oleum, armenta boum, & greges ovium: donec te diſperdat,

52 Et conterat in cunctis urbibus tuis, & deſtruantur muri tui firmi atque ſublimes, in quibus habebas fiduciam in omni Terra tua. Obſideberis intra portas tuas in omni Terra tua, quam dabit tibi Dominus Deus tuus: F

53 * Et comedes fructum uteri tui, & carnes filiorum tuorum & filiarum tuarum, quas dederit tibi Dominus Deus tuus, in anguſtia & vaſtitate qua opprimet te hoſtis tuus.

* *Thr.* 4. *b.* 10. *Baruc.* 2. *a.* 3.

54 Homo delicatus in te, & luxurioſus val-

dè, invidebit fratri ſuo, & uxori, quæ cubat in ſinu ſuo,

55 Ne det eis de carnibus filiorum ſuorum, quas comedet: eò quòd nihil aliud habeat in obſidione & penuria, qua vaſtaverint te inimici tui intra omnes portas tuas.

56 Tenera mulier & delicata, quæ ſuper terram ingredi non valebat, nec pedis veſtigium figere, propter mollitiem & teneritudinem nimiam, invidebit viro ſuo, qui cubat in ſinu ejus, ſuper filij & filiæ carnibus,

57 Et illuvie ſecundarum, quæ egrediuntur de medio feminum ejus, & ſuper liberis qui eadem hora nati ſunt. comedent enim eos clàm propter rerum omnium penuriam in obſidione & vaſtitate, qua opprimet te inimicus tuus intra portas tuas.

58 Niſi cuſtodieris & feceris omnia verba legis hujus, quæ ſcripta ſunt in hoc volumine, & timueris nomen ejus glorioſum & terribile, hoc eſt Dominum Deum tuum:

59 Augebit Dominus plagas tuas, & plagas ſeminis tui, plagas magnas & perſeverantes, infirmitates peſſimas & perpetuas.

60 Et convertet in te omnes afflictiones Ægypti, quas timuiſti, & adhærebunt tibi:

G 61 Inſuper & univerſos languores, & plagas, quæ non ſunt ſcriptæ in volumine legis hujus, inducet Dominus ſuper te, donec te conterat:

62 Et remanebitis pauci numero, qui priùs eratis ſicut aſtra cæli præ multitudine, quoniam non audiſti vocem Domini Dei tui.

63 Et ſicut antè lætatus eſt Dominus ſuper vos, benè vobis faciens, vóſque multiplicans: ſic lætabitur diſperdens vos atque ſubvertens,

ut auferamini de Terra, ad quam ingredieris
poſſidendam.

64 Diſperget te Dominus in omnes popu-
los, à ſummitate terræ uſque ad terminos ejus:
& ſervies ibi diis alienis, quos & tu ignoras &
patres tui, lignis & lapidibus.
65 In gentibus quoque illis non quieſces, ne-
que erit requies veſtigio pedis tui. Dabit enim
tibi Dominus ibi cor pavidum, & deficientes
oculos, & animam conſumptam mœrore:
66 Et erit vita tua quaſi pendens ante te. Ti-
mebis nocte & die, & non credes vitæ tuæ.
67 Manè dices: Quis mihi det veſperum?
& veſpere: Quis mihi det manè? propter cor-
dis tui formidinem, qua terreberis, & propter
ea, quæ tuis videbis oculis.
68 Reducet te Dominus claſſibus in Ægy-
ptum, per viam de qua dixit tibi ut eam am-
pliùs non videres. Ibi venderis inimicis tuis in
ſervos & ancillas, & non erit qui emat.

CAPUT XXIX.

Fœdus & juramentum Iſraëlitarum cum Domino juxta Dei beneficia, & comminatio adverſus fœdifragos.

1 HÆc ſunt verba fœderis, quod præcepit A
Dominus Moyſi ut feriret cum filiis Iſ-
raël in Terra Moab, præter illud fœdus, quod
cum eis pepigit in Horeb.
2 Vocavitque Moyſes omnem Iſraël, & dixit
ad eos: * Vos vidiſtis univerſa, quæ fecit Dñs
coram vobis in Terra Ægypti Pharaoni, & om- * Exod.
nibus ſervis ejus, univerſæque terræ illius, 19. a.
3 Tentationes magnas, quas viderunt oculi 4.
tui, ſigna illa portentaque ingentia,
4 Et non dedit vobis Dominus cor intelli-

gens, & oculos videntes, & aures quæ pos-
sunt audire, usque in præsentem diem.
*Sup. 8.a.2. 5 * Adduxit vos quadraginta annis per de-
sertum, non sunt attrita vestimenta vestra, nec
calceamenta pedum vestrorum vetustate con-
sumpta sunt.
6 Panem non comedistis, vinum & siceram
non bibistis: ut sciretis quia ego sum Dominus
Deus vester.
*Sup. 3.a.1. 7 * Et venistis ad hunc locum: egressusque
est Sehon rex Hesebon, & Og rex Basan, occur-
rentes nobis ad pugnam. Et percussimus eos,
B 8 Et tulimus terram eorum, ac tradidimus
possidendam Ruben & Gad, & dimidiæ tri-
bui Manasse.
9 Custodite ergo verba pacti hujus, & im-
plete ea: ut intelligatis universa quæ facitis.
10 Vos statis hodie cuncti coram Domino
Deo vestro, principes vestri, & tribus ac majo-
res natu, atque doctores, omnis populus Israël,
11 Liberi & uxores vestræ, & advena qui
tecum moratur in castris, exceptis lignorum
cæsoribus, & his qui comportant aquas.
12 Ut transeas in fœdere Domini Dei tui,
& in jurejurando quod hodie Dominus Deus
tuus percutit tecum:
13 Ut suscitet te sibi in populum, & ipse
sit Deus tuus, sicut locutus est tibi, & sicut ju-
ravit patribus tuis, Abraham, Isaac, & Jacob.
14 Nec vobis solis ego hoc fœdus ferio, &
hæc juramenta confirmo,
C 15 Sed cunctis præsentibus & absentibus.
16 Vos enim nostis quo modo habitaveri-
mus in Terra Ægypti, & quo modo transieri-
mus per medium nationum, quas transeuntes,

17 Vidiſtis abominationes & ſordes, id eſt, idola eorum, lignum & lapidem, argentum & aurum, quæ colebant.

18 Ne fortè ſit inter vos vir aut mulier, familia aut tribus, cujus cor averſum eſt hodie à Domino Deo noſtro: ut vadat & ſerviat diis illarum Gentium: & ſit inter vos radix germinans fel & amaritudinem.

19 Cúmque audierit verba juramenti hujus, benedicat ſibi in corde ſuo, dicens: Pax erit mihi, & ambulabo in pravitate cordis mei: & abſumat ebria ſitientem,

20 Et Dominus non ignoſcat ei: ſed tunc quàm maximè furor ejus fumet, & zelus contra hominem illum, & ſedeant ſuper eum omnia maledicta, quæ ſcripta ſunt in hoc volumine: & deleat Dominus nomen ejus ſub cælo,

21 Et conſumat eum in perditionem ex omnibus tribubus Iſraël, juxta maledictiones, quæ in libro legis hujus ac fœderis continentur.

22 Dicétque ſequens generatio, & filij qui D
naſcentur deinceps, & peregrini, qui de longè venerint, videntes plagas Terræ illius, & infirmitates, quibus eam affixerit Dominus,

23 Sulphure & ſalis ardore comburens, ita ut ultrà non ſeratur, nec virens quippiam germinet, in exemplum * ſubverſionis Sodomæ *Gen.
& Gomorrhæ, Adamæ & Seboim, quas ſub- 19. e.
vertit Dominus in ira & furore ſuo. 24.

24 Et dicent omnes Gentes: * Quare ſic * 3.
fecit Dominus Terræ huic? quæ eſt hæc ira Reg.
furoris ejus immenſa? 9. b. 8.
Iere.

25 Et reſpondebunt: Quia dereliquerunt 22. c.
pactum Domini, quod pepigit cum patribus 8.
eorum, quando eduxit eos de Terra Ægypti:

26 Et servierunt diis alienis, & adoraverunt
eos, quos nesciebant, & quibus non fuerant at-
tributi:
27 Idcircò iratus est furor Domini contra
Terram istam, ut induceret super eam omnia
maledicta, quæ in hoc volumine scripta sunt:
28 Et ejecit eos de terra sua in ira & in furo-
re, & in indignatione maxima, projecítque in
terram alienam, sicut hodie comprobatur.
29 Abscondita, Dño Deo nostro: quæ mani-
festa sunt, nobis & filiis nostris usque in sempi-
ternum, ut faciamus universa verba legis hujus.

CAPUT XXX.

Vera pœnitentia Deum placat: præceptum nobis datum, non longè à nobis separatur: proponitur bonum & malum: ut ultrò bonum eligentes, vivamus; & non pereamus, malo adhærentes.

A 1 CUm ergo venerint super te omnes ser-
mones isti, benedictio, sive maledictio,
quam proposui in conspectu tuo: & ductus
pœnitudine cordis tui in universis gentibus, in
quas dispersérit te Dominus Deus tuus,
2 Et reversus fueris ad eum, & obedieris ejus
imperiis, sicut ego hodie præcipio tibi, cum
filiis tuis, in toto corde tuo, & in tota anima tua:
3 Reducet Dominus Deus tuus captivitatem
tuam, ac miserebitur tui, & rursum congregabit
te de cunctis populis, in quos te antè dispersit.
4 Si ad cardines cæli fueris dissipatus, inde
te retrahet Dominus Deus tuus,
* 2. 5 * Et assumet, atque introducet in Ter-
Mac. ram, quam possederunt patres tui, & obtinebis
1.f.29. eam: & benedicens tibi, majoris numeri te es-
se faciet quàm fuerunt patres tui.
B 6 Circumcidet Dominus Deus tuus cor
tuum, & cor seminis tui: ut diligas Dominum

Deum tuum in toto corde tuo, & in tota anima tua, ut possis vivere.

7 Omnes autem maledictiones has convertet super inimicos tuos, & eos qui oderunt te & persequuntur.

8 Tu autem revertêris, & audies vocem Domini Dei tui, faciésque universa mandata quæ ego præcipio tibi hodie:

9 Et abundare te faciet Dominus Deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum, in sobole uteri tui, & in fructu jumentorum tuorum, in ubertate terræ tuæ, & in rerum omnium largitate. Revertetur enim Dominus, ut gaudeat super te in omnibus bonis, sicut gavisus est in patribus tuis:

10 Si tamen audieris vocem Domini Dei tui, & custodieris præcepta ejus & ceremonias, quæ in hac lege conscripta sunt: & revertaris ad Dominum Deum tuum in toto corde tuo, & in tota anima tua. C

11 Mandatum hoc, quod ego præcipio tibi hodie, non supra te est, neque procul positum,

12 Nec in cælo situm, ut possis dicere: * Quis nostrûm valet ad cælum ascendere, ut deferat illud ad nos, & audiamus atque opere compleamus?

* Rom. 10. b. 6.

13 Neque trans mare positum: ut causeris & dicas: Quis ex nobis poterit transfretare mare, & illud ad nos usque deferre: ut possimus audire & facere quod præceptum est?

14 Sed juxta te est sermo valdè, in ore tuo, & in corde tuo, ut facias illum.

15 Considera quòd hodie proposuerim in conspectu tuo vitam & bonum, & è contrario mortem & malum:

16 Ut diligas Dominum Deum tuum, &
ambules in viis ejus, & custodias mandata illius
ac ceremonias atque judicia: & vivas, atque
multiplicet te, benedicátque tibi in Terra, ad
quam ingredieris possidendam.
17 Si autem aversum fuerit cor tuum,& au-
dire nolueris, atque errore deceptus adoraveris
deos alienos, & servieris eis:
18 Prædico tibi hodie quòd pereas, & par-
vo tempore morêris in Terra, ad quam, Jorda-
ne transmisso, ingredieris possidendam.
19 Testes invoco hodie cælum & terram,
quòd proposuerim vobis vitam & mortem,be-
nedictionem & maledictionem. Elige ergo vi-
tam, ut & tu vivas, & semen tuum:
20 Et diligas Dominum Deum tuum, atque
obedias voci ejus,& illi adhæreas (ipse est enim
vita tua,& longitudo dierum tuorum) ut habi-
tes in Terra, pro qua juravit Dñs patribus tuis,
Abraham, Isaac, & Jacob, ut daret eam illis.

CAPUT XXXI.

Moyses Iosue sibi sufficit in ducem, Deuteronomium scribit, jubetque illud populo prælegi 7. anno remissionis, & in latere arcæ adservari.

A 1 ABiit itaque Moyses,& locutus est omnia
verba hæc ad universum Israël,
2 Et dixit ad eos: Centum viginti annorum
sum hodie: non possum ultrà egredi, & ingre-
di, præsertim cùm & Dominus dixerit mihi:
* * Non transibis Jordanem istum.
Num. 27. c. 13. Sup. 3. d. 27. 3 Dominus ergo Deus tuus transibit ante te:
ipse delebit omnes gentes has in conspectu tuo,
& possidebis eas: & Josue iste transibit ante
te, sicut locutus est Dominus.

4 Faciét

4 Faciétque Dominus eis * ficut fecit Se- *
hon & Og regibus Amorrhæorum, & terræ Num.
eorum, delebítque eos. 21. c.
5 Cùm ergo & hos tradiderit vobis, * fimi- 24.
liter facietis eis ficut præcepi vobis: *Sup.
6 Viriliter agite, & confortamini: nolite ti- 7. a. 2.
mere nec paveatis ad confpectum eorum: quia
Dominus Deus tuus ipfe eft ductor tuus, &
non dimittet, nec derelinquet te.
7 Vocavítque Moyfes Jofuë, & dixit ei co- B
ram omni Ifraël: * Confortare, & efto robu- * Iof.
ftus: tu enim introduces populum iftum in 1. b. 6.
Terram, quam daturum fe patribus eorum ju-
ravit Dominus, & tu eam forte divides.
8 Et Dominus qui ductor eft vefter, ipfe erit
tecum: non dimittet, nec derelinquet te: noli
timere, nec paveas.
9 Scripfit itaque Moyfes legem hanc, & tra-
didit eam facerdotibus filiis Levi, qui porta-
bant arcam fœderis Domini, & cunctis fenio-
ribus Ifraël.
10 Præcepítque eis, dicens: Poft feptem C
annos, anno remiffionis, in folemnitate taber-
naculorum,
11 Convenientibus cunctis ex Ifraël, ut ap-
pareant in confpectu Domini Dei tui in loco
quem elegerit Dominus, leges verba legis hu-
jus coram omni Ifraël, audientibus eis,
12 Et in unum omni populo congregato, tam
viris quàm mulieribus, parvulis & advenis, qui
funt intra portas tuas: ut audientes difcant, &
timeant Dñm Deum veftrum, & cuftodiant,
impleántque omnes fermones legis hujus.
13 Filij quoque eorum qui nunc ignorant; ut D
audire poffint, & timeant Dñm Deum fuum

cunctis diebus quibus verſantur in Terra, ad quam vos, Jordane tranſmiſſo, pergitis obtinendam.

14 Et ait Dominus ad Moyſen: Ecce propè ſunt dies mortis tuæ: voca Joſuë: & ſtate in tabernaculo teſtimonij, ut præcipiam ei. Abierunt ergo Moyſes & Joſuë, & ſteterunt in tabernaculo teſtimonij:

15 Apparuítque Dominus ibi in columna nubis, quæ ſtetit in introitu tabernaculi.

16 Dixítque Dominus ad Moyſen: Ecce tu dormies cum patribus tuis, & populus iſte conſurgens fornicabitur poſt deos alienos in Terra, ad quam ingreditur ut habitet in ea: ibi derelinquet me, & irritum faciet fœdus, quod pepigi cum eo.

17 Et iraſcetur furor meus contra eum in die illo: & derelinquam eum, & abſcondam faciem meam ab eo, & erit in devorationem: invenient eum omnia mala & afflictiones, ita ut dicat in illo die: Verè quia non eſt Deus mecum, invenerunt me hæc mala.

E 18 Ego autem abſcondam, & celabo faciem meam in die illo, propter omnia mala quæ fecit, quia ſecutus eſt deos alienos.

19 Nunc itaque ſcribite vobis canticum iſtud, & docete filios Iſraël: ut memoriter teneant, & ore decantent, & ſit mihi carmen iſtud pro teſtimonio inter filios Iſraël.

20 Introducam enim eum in Terram, pro qua juravi patribus ejus, lacte & melle manantem. Cúmque comederint, & ſaturati, craſsíque fuerint, avertentur ad deos alienos, & ſervient eis: detrahéntque mihi, & irritum facient pactum meum.

21 Poſtquam invenerint eum mala multa & F
afflictiones, reſpondebit ei canticum iſtud pro
teſtimonio, quod nulla delebit oblivio ex ore
ſeminis ſui. Scio enim cogitationes ejus, quæ
facturus ſit hodie, antequam introducam eum
in Terram, quam ei pollicitus ſum.

22 Scripſit ergo Moyſes canticum, & docuit filios Iſraël.

23 Præcepítque Dominus Joſuë filio Nun, & ait: Confortare, & eſto robuſtus: tu enim introduces filios Iſraël in Terram, quam pollicitus ſum, & ego ero tecum.

24 Poſtquam ergo ſcripſit Moyſes verba legis hujus in volumine, atque complevit:

25 Præcepit Levitis, qui portabant arcam fœderis Domini, dicens:

26 Tollite librum iſtum, & ponite eum in latere arcæ fœderis Domini Dei veſtri: ut ſit ibi contra te in teſtimonium.

27 Ego enim ſcio contentionem tuam, & G
cervicem tuam duriſſimam. Adhuc vivente me
& ingrediente vobiſcum ſemper contentiosè
egiſtis contra Dominum: quantò magis cùm
mortuus fuero?

28 Congregate ad me omnes majores natu per tribus veſtras, atque doctores, & loquar audientibus eis ſermones iſtos, & invocabo contra eos cælum & terram.

29 Novi enim quod poſt mortem meam inique agetis, & declinabitis cito de via, quam præcepi vobis: & occurrent vobis mala in extremo tempore, quando feceritis malum in conſpectu Domini, ut irritetis eum per opera manuum veſtrarum.

30 Locutus eſt ergo Moyſes, audiente uni-

verso cœtu Israël, verba carminis hujus, & ad
finem usque complevit.

CAPUT XXXII.

Canticum Moysi quo Dei refert beneficia, populique ingratitudinem sæpius à Domino castigatam: jubetur Moyses montem Abarim ascendere, ut promissam terram contempletur.

A 1 AUdite cæli quæ loquor, audiat terra ver-
ba oris mei.
2 Concrescat ut pluvia doctrina mea, fluat
ut ros eloquium meum, quasi imber super her-
bam, & quasi stillæ super gramina.
3 Quia nomen Domini invocabo: date ma-
gnificentiam Deo nostro.
4 Dei perfecta sunt opera, & omnes viæ
ejus judicia: Deus fidelis, & absque ulla ini-
quitate, justus & rectus.
5 Peccaverunt ei, & non filij ejus in sordi-
bus: generatio prava atque perversa:
6 Hæccine reddis Domino popule stulte &
insipiens? numquid non ipse est pater tuus, qui
possedit te, & fecit, & creavit te?
* Iob. 8.b.8. 7 * Memento dierum antiquorum, cogita ge-
nerationes singulas: interroga patrem tuum, &
annuntiabit tibi; majores tuos, & dicent tibi.
8 Quando dividebat altissimus gentes: quan-
do separabat filios Adam, constituit terminos
populorum juxta numerum filiorum Israël.
B 9 Pars autem Domini, populus ejus: Jacob
funiculus hereditatis ejus.
10 Invenit eum in terra deserta, in loco hor-
roris, & vastæ solitudinis: circumduxit eum, &
docuit: & custodivit quasi pupillam oculi sui.
11 Sicut aquila provocans ad volãdum pullos
suos, & super eos volitans, expandit alas suas, &

assumpsit eum, atque portavit in humeris suis.
12 Dominus solus dux ejus fuit: & non erat cum eo Deus alienus.
13 Constituit eum super excelsam terram: ut comederet fructus agrorum, ut sugeret mel de petra, oleúmque de saxo durissimo.
14 Butyrum de armento, & lac de ovibus C
cum adipe agnorum, & arietum filiorum Basan: & hircos cum medulla tritici, & sanguinem uvæ biberet meracissimum.
15 Incrassatus est dilectus, & recalcitravit, incrassatus, impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem suum, & recessit à Deo salutari suo.
16 Provocaverunt eum in diis alienis, & in abominationibus ad iracundiam concitaverunt.
17 Immolaverunt dæmoniis, & non Deo, diis quos ignorabant: novi recentésque venerunt, quos non coluerunt patres eorum.
18 Deum qui te genuit dereliquisti, & oblitus es Domini creatoris tui.
19 Vidit Dominus, & ad iracundiam concitatus est: quia provocaverunt eum filij sui & filiæ.
20 Et ait: Abscondam faciem meam ab eis, & considerabo novissima eorum: generatio enim perversa est, & infideles filij.
21 Ipsi me provocaverunt in eo qui non erat Deus, & irritaverunt in vanitatibus suis: & * ego provocabo eos in eo qui non est populus, & in gente stulta irritabo illos.

*Iere. 15. c. 14. Rom. 10. d. 19.

22 Ignis succensus est in furore meo, & ardebit usque ad inferni novissima: devorabítque terram cum germine suo, & montium fundamenta comburet. D

23 Congregabo super eos mala, & sagittas meas complebo in eis.

24 Consumentur fame, & devorabunt eos aves morsu amarissimo: dentes bestiarum immittam in eos, cum furore trahentium super terram, atque serpentium.

25 Foris vastabit eos gladius, & intus pavor, juvenem simul ac virginem, lactentem cum homine sene.

26 Dixi: Ubinam sunt? cessare faciam ex hominibus memoriam eorum.

27 Sed propter iram inimicorum distuli: ne fortè superbirent hostes eorum, & dicerent: Manus nostra excelsa, & non Dominus, fecit hæc omnia.

28 Gens absque consilio est, & sine prudentia.

*Iere. 29 * Utinam saperent, & intelligerent, ac
9. d. novissima providerent.
12.
E 30 Quo modo persequatur unus mille, & duo fugent decem millia? nonne ideo, quia Deus suus vendidit eos, & Dominus conclusit illos?

31 Non enim est Deus noster ut dij eorum: & inimici nostri sunt judices.

32 De vinea Sodomorum, vinea eorum, & de suburbanis Gomorrhæ: uva eorum uva fellis, & botri amarissimi.

33 Fel draconum vinum eorum, & venenum aspidum insanabile.

34 Nonne hæc condita sunt apud me, & signata in thesauris meis?

* 35 * Mea est ultio, & ego retribuam in tem-
Eccl. pore, ut labatur pes eorum: juxta est dies per-
28. a. ditionis, & adesse festinans tempora.
1.

36 Judicabit Dominus populum suum, & in

servis suis miserebitur: videbit quòd infirmata *Rom.*
sit manus, & clausi quoque defecerunt, resi- 12. *d.*
duíque consumpti sunt. 19. *Hebr.*
37 Et dicet: * Ubi sunt dij eorum, in qui- 10. *f.*
bus habebant fiduciam? 30.
38 De quorum victimis comedebant adipes, * 2. *Mac.*
& bibebant vinum libaminum: surgant, & opi- 7.*b.*6.
tulentur vobis, & in necessitate vos protegant. F
39 Videte quòd ego sim solus, & non sit
alius Deus præter me: * ego occidam, & ego
vivere faciam: percutiam, & ego sanabo, * & **Iere.*
non est qui de manu mea possit eruere. 2.*f.*28.
40 Levabo ad cœlum manum meam, & di- * 1. *Reg.*
cam: Vivo ego in æternum. 2.*a.*6.
41 Si acuero ut fulgur gladium meum, & *Tob.*
arripuerit judicium manus mea: reddam ultio- 13. *a.* 2. *Sap.*
nem hostibus meis, & his qui oderunt me re- 16. *b.*
tribuam. 13.
42 Inebriabo sagittas meas sanguine, & gla- * *Iob.* 10. *b.*
dius meus devorabit carnes, de cruore occi- 7. *Sap.*
sorum, & de captivitate, nudati inimicorum 16. *c.*
capitis. 15.
43 * Laudate gentes populum ejus, qui san-
guinem servorum suorum ulciscetur: & vin- * 2.
dictam retribuet in hostes eorum, & propitius *Mac.*
erit terræ populi sui. 7.*b.*6.
44 Venit ergo Moyses, & locutus est omnia G
verba cantici hujus in auribus populi, ipse &
Josue filius Nun.
45 Complevitque omnes sermones istos, lo-
quens ad universum Israël.
46 Et dixit ad eos: Ponite corda vestra in
omnia verba, quæ ego testificor vobis hodie: ut
mandetis ea filiis vestris custodire & facere &
implere universa quæ scripta sunt legis hujus.

47 Quia non incassum præcepta sunt vobis,
sed ut singuli in eis viverent: quæ facientes
longo perseveretis tempore in Terra, ad quam,
Jordane transmisso, ingredimini possidendam.
48 Locutúsque est Dominus ad Moysen in
eadem die, dicens:
49 Ascende in montem istum Abarim, id
est, transituum, in montem Nebo, qui est in
Terra Moab contra Jericho: & vide Terram
Chanaan, quam ego tradam filiis Israël obti-
nendam, & morere in monte.
50 Quem conscendens jungêris populis
* tuis, * sicut mortuus est Aaron frater tuus in
Num. monte Hor, & appositus populis suis:
20. d. 51 * Quia prævaricati estis contra me, in
26 27. c.13. medio filiorum Israël, ad aquas contradictio-
* nis in Cades deserti Sin: & non sanctificastis
Num. me inter filios Israël.
20. b. 12.27. 52 E contrà videbis terram, & non ingre-
c.14. dieris in eam, quam ego dabo filiis Israël.

Caput XXXIII.

Benedicit Moyses moriturus duodecim tribubus Israël, eisque olim obventura prædicit.

A 1 Hæc est benedictio, qua benedixit Moy-
ses, homo Dei, filiis Israël ante mortem
suam.
2 Et ait: Dominus de Sinai venit, & de Seir
ortus est nobis: apparuit de monte Pharâ, & cum
eo sanctorum millia. In dextera ejus ignea lex.
*Sup. 3 Dilexit populos, * omnes sancti in manu
3.a.1. illius sunt: & qui appropinquant pedibus ejus,
5.a.5. accipient de doctrina illius.
4 Legem præcepit nobis Moyses, heredita-
tem multitudinis Jacob.
5 Erit apud rectissimum rex, congregatis

principibus populi cum tribubus Iſraël.
6 Vivat Ruben, & non moriatur, & ſit parvus in numero.
7 Hæc eſt Judæ benedictio: Audi Domine B
vocem Judæ, & ad populum ſuum introduc eum: manus ejus pugnabunt pro eo, & adjutor illius contra adverſarios ejus erit.
8 Levi quoque ait: Perfectio tua, & doctrina tua viro ſancto tuo, quem probaſti in tentatione, & judicaſti ad Aquas contradictionis.
9 Qui dixit patri ſuo, & matri ſuæ: Neſcio vos; & fratribus ſuis: Ignoro vos: & neſcierunt filios ſuos. Hi cuſtodierunt eloquium tuum, & pactum tuum ſervaverunt,
10 Judicia tua ô Jacob, & legem tuam ô Iſraël: ponent thymiama in furore tuo, & holocauſtum ſuper altare tuum.
11 Benedic Domine fortitudini ejus,& opera manuum illius ſuſcipe. Percute dorſa inimicorum ejus,& qui oderunt eum, non conſurgant.
12 Et Benjamin ait: Amantiſſimus Domini habitabit confidenter in eo: quaſi in thalamo tota die morabitur, & inter humeros illius requieſcet.
13 Joſeph quoque ait: De benedictione C
Domini Terra ejus, de pomis cæli, & rore, atque abyſſo ſubjacente.
14 De pomis fructuum ſolis ac lunæ.
15 De vertice antiquorum montium,de pomis collium æternorum:
16 Et de frugibus terræ, & de plenitudine ejus. Benedictio illius * qui apparuit in rubo, *
veniat ſuper caput Joſeph, & ſuper verticem *Exod.*
nazaræi inter fratres ſuos. *3.A.2.*
17 Quaſi primogeniti tauri pulchritudo ejus,

cornua rhinocerotis cornua illius: in ipſis ventilabit Gentes uſque ad terminos terræ. hæ ſunt multitudines Ephraim: & hæc millia Manaſſe:

18 Et Zabulon ait: Lætare Zabulon in exitu tuo, & Iſſachar in tabernaculis tuis.

19 Populos vocabunt ad montem: ibi immolabunt victimas juſtitiæ. Qui inundationem maris quaſi lac ſugent, & theſauros abſconditos arenarum.

20 Et Gad ait: Benedictus in latitudine Gad: quaſi leo requievit, cepítque brachium & verticem.

21 Et vidit principatum ſuum, quòd in parte ſua doctor eſſet repoſitus: qui fuit cum principibus populi, & fecit juſtitias Domini, & judicium ſuum cum Iſraël.

D 22 Dan quoque ait: Dan catulus leonis, fluet largiter de Baſan.

23 Et Nephthali dixit: Nephthali abundantia perfruetur, & plenus erit benedictionibus Domini: mare & meridiem poſſidebit.

24 Aſer quoque ait: Benedictus in filiis Aſer, ſit placens fratribus ſuis, & tingat in oleo pedem ſuum.

25 Ferrum & æs calceamentum ejus. Sicut dies juventutis tuæ, ita & ſenectus tua.

26 Non eſt Deus alius ut Deus rectiſſimi, aſcenſor cæli auxiliator tuus. Magnificentia ejus diſcurrunt nubes,

27 Habitaculum ejus ſurſum, & ſubter brachia ſempiterna: ejiciet à facie tua inimicum, dicétque: Contere.

28 Habitabit Iſraël confidenter, & ſolus. Oculus Jacob in terra frumenti & vini, cælique caligabunt rore.

29 Beatus es tu Iſraël: quis ſimilis tui popu-
le, qui ſalvaris in Domino? ſcutum auxilij tui,
& gladius gloriæ tuæ: negabunt te inimici tui,
& tu eorum colla calcabis.

CAPUT XXXIV.

Contemplata Terra moritur Moyſes, & occultè à Deo ſepultus fletur à populo, illique Ioſue ſubſtituitur; commendatur propheta Moyſes à Dei familiaritate, & factis per ipſum ſignis.

1 ASCENDIT * ergo Moyſes de campeſtribus A
Moab ſuper montem Nebo, in verticem * Sup.
Phaſga contra Jericho: oſtendítque ei Domi- 3. d.
nus omnem Terram Galaad uſque Dan. 17. 2. Ma-
2 Et univerſum Nephthali, terrámque chab.
Ephraim & Manaſſe, & omnem terram Juda 2. a. 4.
uſque ad mare noviſſimum,
3 Et auſtralem partem, & latitudinem cam-
pi Jericho civitatis palmarum uſque Segor.
4 Dixítque Dominus ad eum: * Hæc eſt *Gen.
Terra, pro qua juravi Abraham, Iſaac, & Jacob, 12. b.
dicens: Semini tuo dabo eam. Vidiſti eam 7. 15.
oculis tuis, & non tranſibis ad illam. d. 18. B
5 Mortuúſque eſt ibi Moyſes ſervus Domi-
ni, in terra Moab, jubente Domino:
6 Et ſepelivit eum in valle Terræ Moab
contra Phogor: & non cognovit homo ſepul-
chrum ejus uſque in præſentem diem.
7 Moyſes centum & viginti annorum erat
quando mortuus eſt: non caligavit oculus ejus,
nec dentes illius moti ſunt.
8 Fleverúntque eum filij Iſraël in campeſtri- C
bus Moab triginta diebus: & completi ſunt
dies planctus lugentium Moyſen.
9 Joſue verò filius Nun repletus eſt Spiritu
ſapientiæ, quia Moyſes poſuit ſuper eum ma-

nus suas. Et obedierunt ei filij Israël, fecerúnt-
que sicut præcepit Dominus Moysi.
10 Et non surrexit ultrà propheta in Israël si-
cut Moyses, quem nosset Dñs facie ad faciem,
D 11 In omnibus signis, atque portentis, quæ
misit per eum, ut faceret in Terra Ægypti Pha-
raoni, & omnibus servis ejus, universæque
terræ illius,
12 Et cunctam manum robustam, magná-
que mirabilia, quæ fecit Moyses coram uni-
verso Israël.

FINIS.

